

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Tana de-ve Eliyahu

Schick, Abraham ben Aryeh Loeb

Lemberg, 624 = 1864

הבר והילא

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9774

אליהו רבא פרה א

ה

פרק א (א) ויגרש את האדם בראשית
(ג) מלמד (ב) שנתן לו הקב"ה (ב) גירושין כאשר וישבן מקדם לגן

עדן את הברובים (ס) מלמד שהברובים (ג) קדמו לבל מעשה בראשית ואת להט החרב המתהפכת (ס) (ד) זו גיהנם לשמור את דרך

ישועות יעקב

(א) כתב הרב רבי אליעזר מגרמז'א בספר הרוקח כל אדם לריך לרסום שמו בספרו * כמו תנא דבי אליהו מתחיל ויגרש בנימטריא * תנא * רבי * אליהו * ומדרש * תדשא מתחיל * תדשא * בני * זה * רבי * שפסק * בן * יאיר * ומדרש * פרקי * ר"א * מתחיל * מי * ימלל * גבורות * י' * בני * אליעזר * בן * הורקנס * וסדר * עולם * מתחיל * מאדם * בני * יוסי * עם * הכולל * (וכן * הוזהר * הקדוש * מתחיל * בריש * אלות * רש"י) (ב) ילקוט בראשית דף יוד ע"ב :

מאורי אש

(א) ויגרש את האדם מלמד שנתן לו עד ברוך המקום * כל עין עיון ישפט בלדק * כי אליהו מדבר על הכוונה השניה הלוטה בענין מדרגת אדם הראשון ותפארו ועונשו אשר סובב עליו כי על הכוונה הראשונה בפשוטה לא יתכן לומר שהעמיד הדרך ארץ והתור * סביבות הג"ע לשומרי לבלי יכניס לתוכו והענין הזה לריך באור רש"י על לך הכוונ' השני * וכבר הסכימו כל מפרשי התורה * שאף שפשוטה אמת שהגיוס בג"ע בארץ ואחרי חטאו נתגרש משם * ע"כ * יש בו חוקב"כ מענין ג"ע

הרוחי ומעלת אדם"ר טרם החטא ומדרגת נפילתו אחרי חטאו * וכדי להציר חזון שומעת בדבר אשר וידעתו הכרחי לכל מעשה בספרי חז"ל ובספר הקדוש האלקי הזה אשר מעט בזה כפי דעת חז"ל האמיתיים ודעת חכמי אמת שיהי' מפסח לכל מקום אשר חדר מענין שר הג"ע ועונש הגיהנם ולא אשה כפשי לדעת החכמי' הסבי'ר' עונשה ושכרה רק לנפש המשכלת לבדה * ולא כדעת קת' המדמים כי זה הגוף הנקבר בארץ יענש בגיהנם ויקבל שכרו בג"ע (ועיין בחו"ט באבות על המשנה שחקות אלוש דמינה שחמה על זה הדעת) * כי אם כפי דרך החכמי' האמית' והוא זה כי זה לעומת זה עשה ה' * יש ג"ע עליון וחמיו מאוד * עין לא ראתה ושם תמות הנפש המשכלת אחרי הוליה כמותיה פה בעו"ה לפועל ע"י עמל החורה והעבירה * מתפגגת שמה מזיו השנה השופע עליה ממקום הנעלה הלוז * והנחת מזיו השכינה * ולעומת זה יש ג"ע התחתון מקומו בארץ כפשט הכ' ושם מבחר מקומות המתענגים בריש טוב ויפה עד מאוד אשר לא יכלנה כל חוש להבין נעימתה ושם תמות הנפש החיוני * כי אחרי הפר' מהגוף הלוז יש לה עוד גוף דק ספירי (אשר בתוכו שרוי החיוני) נקר' בלשון חכמי אמת (עגלת) הנשמי' ובלשון הקדוים אשר האמין בזה למאוד כשם גוף ספירי ושם יתענג מריש הג"ע התחתון מאוד כי נחמד המקום ותאורה לעיני' וגם הגיהנם ככה יש גיהנם עליון רוחני עונש לנפש המשכלת אחרי הפרדה מנויה ואף חכסוף לרבך בג"ע העליון כוסף עבדי כי הנפש בעצמה בעת שפרד מנויה חכסוף לרבך בה' אף עונשי הגיהנם מלירה ונענש ממנה השנה ויש לה מזה לשר ומלאכז עולם אשר לא יוער ולעומת זה יש גיהנם התחתון שם עונש להנפש החיוני השוכן בגוף הספירי ושם חקבל עונש גופי מאש ושלג וכדומה זהו דרך אמיתי אשר יאמינו כל חכמי לב (עיי' בספר מנרקה לחכמה להגאון יש"ר והבין) ומעשה בין חבין כי אד"ה טרם חטאו הי' משכן גופי בג"ע התחתון (ובפרט לפי דעת חז"ל שהי' חפוש עקיבו מכהה גלגל חמה וא"כ הי' גופו ספירי וישר זך מהגלגלים וא"כ יעש לו חמות עור וא"כ היו משכנו בג"ע כשכחו נפשות בני אדם אחרי הפרדס מגופס) וגופו המשכלת אחזה ודוכקה בהשגת הג"ע העליון ומעשה חבין הדברים אשר נרבר להלאה עיין עליהם : (ב) גירושין כאשר יש להבין מה בא להורות בזה וגם כפי הפשט מהכתוב מורה שגרשו מהמקום לבד ומה לריך לנט כריתות ומה שייך פה הגירושין היכן שה' ב"ה נחן לו אף גט ממש והגדלה שבה להורות שכמו שהאשה אף שהכעל נקט אהבתו מאתה וממילא נפרדה הסודרת עכ"ל מוכרת ליתן לה דבר הכורת והמפיר בינו לבינה בן באד"ה לא די שממילא מעצמו נשתלה מג"ע אלא אף גם השי"ת נחן לו דבר שהיה על ידו מנודש מג"ע והענין מבוחר ע"פ דעת הפרשנים ובראשם הרמב"ם בספרו שביאר שאד"ה טרם חטאו לא הי' יודע בטוב ורע כלל כי לא הי' בו חסוף ותענוג עצמי לעיני' הגופני' המהענג' (עיי' בהקדמתי) וע"כ היו שניה' ערומי ולא יחבשוש כי לא גלוי הערוה מגונה לאיש אינו מרגיש בחאות רק כל עניינו הוא שהי' דבוק בשכל אלקי השופע עליו לכן הי' בחייו בג"ע מבחר המקומות המתענגי' ובמדריגתו כי לא הי'ק לו מאומה מתאות הסומר להשגת השכל ואחר שחטא ונשחקת בחאות ואז מלא כנפשו עוד הוסיף לתארה וע"כ ממילא נפל ממדריגתו * ומתחברת האהבה שהי' דבוק בה' בחסיל' ואחר שהרגיש בזה הי' חפץ עוד להיות במדריגתו הראשונה אף ה' ב"ה נחן לו גירושין שלא ייה' עוד במדריגה הזאת ועיין נתינה הזאת הוא שיעל ממנו השכל האלקי שהי' חוסף עליו בתחילה כמ"ם במדרש קודם שחטא אדם הראשון הי' שומע קול אגרון (כלומר קול בייחי) ואחר שחטא הי' שומע קול הרבריון כלומר מדברי שהוא קול הברה קול יואל מן הקול וכלומר לא מדריגות פ"פ כ"א ע"י אמיתי כמ"ם בחיות בבחינת מעלת ישראל ובמדריגות נבואתם שהדיבור למלאך ומהמלאך לישראל זהו הגירושין האמיתי שניתן לו בידים וגם החסוקות החאוניות שז"ה היתה"ר באמת יתן לו בלבו * וכמו שהאשה שחפזה עוד הפעם להיות באהבתו אף בעל' מגרשה ולרעתי שלכן כתוב בתור' וישלחו ה' שמורה שאחרי שלחו הלך לו בעצמו מג"ע ומלוננו כי שם שליחות הוא ברנן ואח"כ כתיב ויגרש אותו המורה כאלו הי' מחפזו עוד להתענג בג"ע אף ה' גירם אותו ולפי דבריו מבוחר והבן מאוד : (ג) קדמו לכל מעשי בראשית אף שפשט הכתוב מקדם מורה על מורח עכ"ל על דרך זורה יתכן שלחיות המורה לו מעלה מכל הרמות במקום (עיי' רש"י ב"ב דף י"ז ד"ה שהשכינה במערב ל"א שנקרא איר י') וע"ד הזורה מורה ג"כ שהקדימה היא צמעלה ובזמן להיות שהברובים רומז למלאכי' עליונים שהם עליונות מנעלת הגן ומהשגתו כמ"ם במרכבת יחזקאל היא חמיה אשר ראיתי גו' ואתע כי כרובי' הם וכן במדרש בראשית פ' י"א דרשו על הכרובי' שהמה מלאכים עליוני' והביאו רא'י מזה הכתוב ואף שבמדרש אמרו הכל מודים שהמלאכים נבראו אח"כ לדברי הכל (ובאמת במדרש הנוסחא מקדם לג"ע נבראו הכרובי') יתכן שריעות חלוקות בזה ויתכן עוד שהכרובי' המה מעלות גבוהות עיר יותר מנעלת המלאכים שחם והמה נבראו קודם לכל מ"ב ע"ד השתלשלות ובה מכוון שתי הדיעות יחד ואין לחקיר בתעלומות כאלה ושעמי' כשם הרב מהר"ם שדרס וישכן מקדם הדבר שנברא מקדם לג"ע דהיינו הכרובי' וידוע דב"ע נברא קודם לכל מ"ב : (ד) זו גיהנ' הוא עונש הנפש המונע לאדם מהשגת הגן ודביקותו ויש לו לער ומלאכז גדול מזה בעו"ה וב"ב ועיין בהקדמתי ובהערה מלמד עונש הגופני להנפש החיוני) אשר שם הנפש כוספת בעצמה כוסף מדרך מאוד לשוב בית אביה וכמ"ם במדרש קהלת ז"ל תני אמת נשמתן של לריקי' ואמת נשמתן של רשעי' כולן עולות למת' כלומר

בית

אדיהו רבא פרק א

צופה לרעה: (ג) (יב) עשיר ושמה (ד) בחלקו
 (יג) ובחכמתו ובתבונתו ברא עולמו: (יד) והבינו
 ואח"כ ברא בו אדם: (טו) והשליכו לפניו: והיה
 מדקדק עד סוף כל הדורות: וצפה שתולדותיו
 מקציפות: אמר אם אני משמר לו חובות הראשונים
 אין העולם עומד עלי להעביר ראשונות: וכך
 עשה ומנין תדע לך שהוא כך כשהיו ישראל
 במדבר

ישועות יעקב

(ג) לאין שיפור ותכלית ליתן שכר לכ"א מן האדוקים ש"י עולמות וי"ג
 נהרי אפרסמין ועוד שכר הרבי' ותר לאיןקן לתענוגי הנשמ' וקור' רוח
 שלה לחיי עוה"ב: (ד) פי' הקב"ה שם ומתפאר בחלקו כי חלק
 י"י עמו יעקב חבל נחלתו מחד נשמתו שהיא חלק אלוה ממעל:
 כ"ב

למעלה מכה המכרים ופסור המכרים יסוב לעצמו למטע כן פעל
 חמיריים כ"א אחרי הזכירו היטב כי הרע והעדר השגה פרום על האדם כי נסתם מעייניו שכלו ונעשה נכח והבן מאד מאד:
 (ה) דרך ארץ זה עמל: הטרף כמ"ם בויעת אפיך תאכל לחם וויקוק המדות גם כן ככלל זה להשגיח שאין תאוה הבורח עליו
 לא במעלה ע"ד אש אין קמח אין תורה וגם המדות טובות הנכה לתורה לעשר הגשם שיכנס בה תורה: (ו) קדמה כו' אלא תורה הקדישה הוא רק בזמן
 היא חיים אמיתיו' נלחיו' למחוקק' בה וכלומר כל אלה הם הכנה לתורה וביאור הכתוב לפי' הן האדם בו' לרעת טוב ורע כלומר
 הן עשה אחרי אלו מען הרע והרגיש הרע והתאות בקרבו וא"כ יש בידו להרע ג"כ: ופן יטלם ידו ואלכל מען החיים זו התורה
 וחי לעולם צמיה א"ל להיות ככה אלא א"כ ידקך ויודקך מדותיו ויורף בניהגס שזה העדר השגה ולערה בעו"ל ובעוה"ב
 ומוכרח לעמוד בנפשו עד שיסוגנה וגם הניהגס התחנן סביב הג"ע התחנן להבחיבו ולעצרו למען ידקך ע"י זה ויזכה לג"ע
 הכל כמו שבארתי לעיל והבן מאד כל זה וכל זה פחית' כללית בראש הספר להעיר לבב אנוש על מעלת הגשם ושלימות' שהיא
 רק חיי השנה והדביקות בה ותורתו וע"י נעמוד להכינה שבתו' לשלימות' ע"י עמל התור' והמלכות ואף כי קארתי מאד
 בענין הזה מ"מ איש מנין ירף דברי אשר העירתי בהקדמתי מענין תכלית האדם ומעלות אחריו שהיא רק חיי השגה ודביקות'
 בה' ותורתו ואד"ה טרם מטאו היה רק דבוק בה' והשגתו היה רוממה מאוד מאד ואחרי מטאו נפל מכל אלה וא"כ הניהגס ממילא
 סביב הג"ע לשומרו עד שיודקך ואז תסוב הגשם טהורה לביטול ולמענה והבן כל אלה: (ח) ברוך המקום בו' אחרי אשר דיבר
 מתחילה מענין הריסת אד"ה ופגמו לכל העולם במטאו ש"י נסתנו בני אדם ונכנס הרע בנפשם הזכיר כמה מקום הקב"ה
 רפואה לזה לתקנה ע"י תשובה כי קצת שיקובל תשובת האדם מחטאו וכחיו לכבודו י"ת בשם מקום כמו שהמק' סובל ומחויק
 את המחוקקם כי כן י"ח שמו מקיים וסובל את העולם כולו והוא מקומו של עולם וסיבתו: (ט) שמכיר בראש כו' השב
 מתוארי הדיעה המיוחסת להש"ת והיא הן באתו דבר עלמו לרעת מה שיהי' בסופו ומה יסובב מסיבתו כי שסתלשלות הענין מראש
 ועד סוף בדבר אחד נמשך על דה הסיבה והנסובב והן האשיות הדבר ידוע מה יסובב באתריתו או וידעתו לא מסיבתו רק מה
 שאשיות מסיבתו ומה שמכיר בראש מה שיהיה בסוף ולכן אמר בזה מלת הכרה שהוא כלל בלתי הולאה לפועל כי אינו מהמחוייב
 להיות מסיבתו ומה שמכיר מראשית כי ע"י הסיבות מחוייבו' להיות המסובבין (בדלון ה') וכמו שיאלו לפועל והבן זאת: ואסו
 כלשון הכתוב ביטעיה שכן תיאר את השי"ת באלה התוארים: (י) מקדם אשר נעשה כלומר טרם יאל אל המליאות והוא העדר
 גמור עכ"ל ידעם כי אין המליאות סיבת ידיעתו כ"ל ידיעתו סיבת המליאות כי כולם נובעין מידיעתו והוא וידעתו אחד כדברי הרב
 בפרקיו בתוארי והבן זאת וממלאנו שכל זה לשלול מדעת המתפקדי' המסלקים ידיעתו ו"ת מהפרטי' ומהשגויים ומהעדר' מזה כי המה
 מתחייבי' שינוי בידעתו ולפי המדובר שאין ידיעתו י"ת דומה לידעתו כי ידיעתו הוא מזה המליאות וידעתו י"ת הוא סיבת
 המליאות הכל נכון: (יא) וצופה לעובה כי הוא מקור הטוב: ומפיהו לא חלא הרעות כ"א הרע מנחמת המקבלי' גם באתרית
 יסוב הרע לעוב כמ"ם במדרש בראשית וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד זו מרת הפורענות כו' זו מרת היסורין כו'
 כי בבחינת הכלל כשיורף לדבר האחרית יסוב הכל לטוב הסיורין למען יסוב מעוהו והפורענות למען יתכפר ויפרע מעוהו וסובו
 והכל למען הטוב באתריתו וזהו את כל אשר עשה כלומר בבחינת הכלל וא"כ ברע עצמו הוא צופה לעוב שיביא מזה באתרית:
 וקראת כלשון נפיה גם מורגל בלשונם לומר הכל נפוי כי הנפיו' הושאל על הבטת השכל לא בענין מוחסי': (יב) עשיר שיש בו
 כל השלימות בכללית וכללית ואין ריוך לבלום שאינו מקבל שיש תועלת מעבודת הגבוליים כ"א תדק בו' רק הכל למען
 תועלת נבראיו שעל ידי עבודתו יקבלו כל טוב ושמח בחלקו כלומר שם מעמדותו לא מזולתו כי הוא מסבב כל הסיבות
 וסיבתו בעלמותו והבן זאת: (יג) ובחכמתו הוא חכמת התור' ונפיה הוא הנהגת כל העולם וסדרה ומערכתו כמ"ס כי נסתכל
 הקב"ה וברא את העולם: (יד) והבינו בתכלית הטוב ואח"כ ברא בו אדם וסדרה וסדרה ומערכתו כמ"ס כי נסתכל
 הנטועים בכל מעשי בראשית כח כח לבד: ובו ככלל כל הכחו' והפוכותיו ויכול להשתמש באיזה שיראה לחמול ולהתאכזר להתנהג
 ברע או ברח' וקרא כלשון הכנה שהחבל כולה וכל אשר בה הכל הוא הכנה למען האדם: [טו] והשליכו לפניו כנוי לפניו
 מוסב על האדם וכלומר שנתן הבחור' בידו והשליך אותו כביכול שיעשה כפי רצונו: וסילק כביכול את רשותו ממנו שיהיה
 האדם ברשות עצמו: (זה מוכרח להיות) אשר שבידו כל הכחות והפוכיות, מוכרח לכה המושל והבוחר וינהלו פעם לרמזים
 ופעם להפכו כפי הדרך בעתו וזמנו) ולכן נסה שעי' סוף שתולדותיו מקליפו' אחר שנתכ' הבחירה בידו ולכן חקן מרת
 ההנהגה

(ה) דרך (סס) זו דרך ארץ עין החיים (סס) מלמד שדרך
 ארץ (י) קדמה לעין החיים: ואין עין החיים אלא
 תור' שנאמ' (ז) עין חיים היא למחזיקים בה (משלי ג)
 (ח) ברוך המקום ברוך הוא (ט) שמכיר בראש
 מה שיהיה בסוף: ומגיד מראשית
 אחרית (י) מקדם אשר נעשה וידע מה שנעשה
 ומה שעתיד ליעשות * (יא) וצופה לטובה ואינו

מאורי איש

(בלומר חפזים לעלות ולהתענג מזיו השכיני) אלא שזו נחמה
 בלומר (נמה שאורה בעוה"ל להתענג מנועם ה' ותורתו) וזו
 מטורפת בדרך (מסיבת כי הרגיל' בנפשו מזיו' רעים ארזיים)
 עוד שם והיתה נפש אדוני לרודה בלרוע החיים יכול אף רשעו'
 כן (כי גם נפסם חפזי' לעלות בטבע) ח"ל ואת נפש אויבך

יקלענה בחוך כך הקלע (ר"ל כאן בקף הקלע הנזרק למרחוק
 גם ההדגל הגדול בעוה"ז) ושם בספרי אשד הנמלים הארכתי בזה
 חמיריים כ"א אחרי הזכירו היטב כי הרע והעדר השגה פרום על האדם כי נסתם מעייניו שכלו ונעשה נכח והבן מאד מאד:
 (ה) דרך ארץ זה עמל: הטרף כמ"ם בויעת אפיך תאכל לחם וויקוק המדות גם כן ככלל זה להשגיח שאין תאוה הבורח עליו
 לא במעלה ע"ד אש אין קמח אין תורה וגם המדות טובות הנכה לתורה לעשר הגשם שיכנס בה תורה: (ו) קדמה כו' אלא תורה הקדישה הוא רק בזמן
 היא חיים אמיתיו' נלחיו' למחוקק' בה וכלומר כל אלה הם הכנה לתורה וביאור הכתוב לפי' הן האדם בו' לרעת טוב ורע כלומר
 הן עשה אחרי אלו מען הרע והרגיש הרע והתאות בקרבו וא"כ יש בידו להרע ג"כ: ופן יטלם ידו ואלכל מען החיים זו התורה
 וחי לעולם צמיה א"ל להיות ככה אלא א"כ ידקך ויודקך מדותיו ויורף בניהגס שזה העדר השגה ולערה בעו"ל ובעוה"ב
 ומוכרח לעמוד בנפשו עד שיסוגנה וגם הניהגס התחנן סביב הג"ע התחנן להבחיבו ולעצרו למען ידקך ע"י זה ויזכה לג"ע
 הכל כמו שבארתי לעיל והבן מאד כל זה וכל זה פחית' כללית בראש הספר להעיר לבב אנוש על מעלת הגשם ושלימות' שהיא
 רק חיי השנה והדביקות בה ותורתו וע"י נעמוד להכינה שבתו' לשלימות' ע"י עמל התור' והמלכות ואף כי קארתי מאד
 בענין הזה מ"מ איש מנין ירף דברי אשר העירתי בהקדמתי מענין תכלית האדם ומעלות אחריו שהיא רק חיי השגה ודביקות'
 בה' ותורתו ואד"ה טרם מטאו היה רק דבוק בה' והשגתו היה רוממה מאוד מאד ואחרי מטאו נפל מכל אלה וא"כ הניהגס ממילא
 סביב הג"ע לשומרו עד שיודקך ואז תסוב הגשם טהורה לביטול ולמענה והבן כל אלה: (ח) ברוך המקום בו' אחרי אשר דיבר
 מתחילה מענין הריסת אד"ה ופגמו לכל העולם במטאו ש"י נסתנו בני אדם ונכנס הרע בנפשם הזכיר כמה מקום הקב"ה
 רפואה לזה לתקנה ע"י תשובה כי קצת שיקובל תשובת האדם מחטאו וכחיו לכבודו י"ת בשם מקום כמו שהמק' סובל ומחויק
 את המחוקקם כי כן י"ח שמו מקיים וסובל את העולם כולו והוא מקומו של עולם וסיבתו: (ט) שמכיר בראש כו' השב
 מתוארי הדיעה המיוחסת להש"ת והיא הן באתו דבר עלמו לרעת מה שיהי' בסופו ומה יסובב מסיבתו כי שסתלשלות הענין מראש
 ועד סוף בדבר אחד נמשך על דה הסיבה והנסובב והן האשיות הדבר ידוע מה יסובב באתריתו או וידעתו לא מסיבתו רק מה
 שאשיות מסיבתו ומה שמכיר בראש מה שיהיה בסוף ולכן אמר בזה מלת הכרה שהוא כלל בלתי הולאה לפועל כי אינו מהמחוייב
 להיות מסיבתו ומה שמכיר מראשית כי ע"י הסיבות מחוייבו' להיות המסובבין (בדלון ה') וכמו שיאלו לפועל והבן זאת: ואסו
 כלשון הכתוב ביטעיה שכן תיאר את השי"ת באלה התוארים: (י) מקדם אשר נעשה כלומר טרם יאל אל המליאות והוא העדר
 גמור עכ"ל ידעם כי אין המליאות סיבת ידיעתו כ"ל ידיעתו סיבת המליאות כי כולם נובעין מידיעתו והוא וידעתו אחד כדברי הרב
 בפרקיו בתוארי והבן זאת וממלאנו שכל זה לשלול מדעת המתפקדי' המסלקים ידיעתו ו"ת מהפרטי' ומהשגויים ומהעדר' מזה כי המה
 מתחייבי' שינוי בידעתו ולפי המדובר שאין ידיעתו י"ת דומה לידעתו כי ידיעתו הוא מזה המליאות וידעתו י"ת הוא סיבת
 המליאות הכל נכון: (יא) וצופה לעובה כי הוא מקור הטוב: ומפיהו לא חלא הרעות כ"א הרע מנחמת המקבלי' גם באתרית
 יסוב הרע לעוב כמ"ם במדרש בראשית וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד זו מרת הפורענות כו' זו מרת היסורין כו'
 כי בבחינת הכלל כשיורף לדבר האחרית יסוב הכל לטוב הסיורין למען יסוב מעוהו והפורענות למען יתכפר ויפרע מעוהו וסובו
 והכל למען הטוב באתריתו וזהו את כל אשר עשה כלומר בבחינת הכלל וא"כ ברע עצמו הוא צופה לעוב שיביא מזה באתרית:
 וקראת כלשון נפיה גם מורגל בלשונם לומר הכל נפוי כי הנפיו' הושאל על הבטת השכל לא בענין מוחסי': (יב) עשיר שיש בו
 כל השלימות בכללית וכללית ואין ריוך לבלום שאינו מקבל שיש תועלת מעבודת הגבוליים כ"א תדק בו' רק הכל למען
 תועלת נבראיו שעל ידי עבודתו יקבלו כל טוב ושמח בחלקו כלומר שם מעמדותו לא מזולתו כי הוא מסבב כל הסיבות
 וסיבתו בעלמותו והבן זאת: (יג) ובחכמתו הוא חכמת התור' ונפיה הוא הנהגת כל העולם וסדרה ומערכתו כמ"ס כי נסתכל
 הקב"ה וברא את העולם: (יד) והבינו בתכלית הטוב ואח"כ ברא בו אדם וסדרה וסדרה ומערכתו כמ"ס כי נסתכל
 הנטועים בכל מעשי בראשית כח כח לבד: ובו ככלל כל הכחו' והפוכותיו ויכול להשתמש באיזה שיראה לחמול ולהתאכזר להתנהג
 ברע או ברח' וקרא כלשון הכנה שהחבל כולה וכל אשר בה הכל הוא הכנה למען האדם: [טו] והשליכו לפניו כנוי לפניו
 מוסב על האדם וכלומר שנתן הבחור' בידו והשליך אותו כביכול שיעשה כפי רצונו: וסילק כביכול את רשותו ממנו שיהיה
 האדם ברשות עצמו: (זה מוכרח להיות) אשר שבידו כל הכחות והפוכיות, מוכרח לכה המושל והבוחר וינהלו פעם לרמזים
 ופעם להפכו כפי הדרך בעתו וזמנו) ולכן נסה שעי' סוף שתולדותיו מקליפו' אחר שנתכ' הבחירה בידו ולכן חקן מרת
 ההנהגה

(א) נישא עון ועובר על פשע (מכה ו) גלמי
 (ב) ראו עינוך [תהלים קל"ט] וגומר מה תלמוד לומר
 (בב) עתיד הקב"ה לישב בבית המדרש הגדול
 שלו (בג) וצדיקים יושבים לפניו ואומר להם
 בני דור פלוני כך עשה תורה וכך עשיתי
 עמו צדקה (כה) ואדם פלוני כך עשה תורה וכך
 עשיתי עמו צדקה (כו) אבל איני זוכר עונותיו
 (כז) ואינן עולין על לבי שנאמר (כח) אל תזכרו
 ראשונות וגו' [ישעיה מג] ואומר לא תזכרו ראשונות
 (סס סז) ימים יוצרו ולא אחד בהם [תהלים קל"ט]
 (כט) זה יום השבת לישראל : (י) כיצד (ל) אדם
 עושה מלאכה כל ששה יום בשביעי נתרצה
 עם

במדבר סרחו במעשיהם (טז) עמד להעביר
 את כל אשר עשו שנאמר ויעבור ה' על פניו
 ויקרא (שמות לד) אל תקרי ויעבור (יז) אלא ויעביר
 מלמד שהעביר כל רעתם (יח) מנגד פניו :
 (יט) תדע לך שהוא כך מרדכי בשעה שדברה
 עמו אסתר שלא כהוגן קצף עליה : ואלו הן
 הדברים שדברה שלא כהוגן שאמרה ואני לא
 נקראתי לבא אל המלך וגו' השיב לה כי אם
 החרש תחרישי וגו' ובשחורה ודברה עמו כהוגן
 (כ) הודה לדבריה : ואלו הן הדברים שדברה לו
 כהוגן לך בנוס את כל היהודים העביר כל דבריה
 שנ' ויעבור מרדכי (אסתר ט) ואומר מי אל כמוך

מאורי אש

ההנהגה שיעיל התשוב' וימחה עונות הראשונים ע"ז (מז) עמד
 להעביר והו' ע"י מדת התשובה וכותב אבות ג"כ כמ"ס זכור לאברהם
 גו' (יז) אלא ויעבור כי כבר חסרון הפרשנים לבאר מלת ויעבור
 המורה העמקה ממקום למקום מחצו י"ח ובראש הרמב"ם בספרו ביאר שפירושו ויעבור ה' קול על פניו וחסד
 המחור או לשון העברה והעמקה כי משה ביקש ראיית פנים שהוא הסגת עלמותו (לפי דעת הרמב"ם ולפי דעת ח"א כוונת
 אחרת בה) והעביר הקב"ה להודעת עינו אחר והוא ידעת מדותיו י"ח שמכונה בשם אמריים ולפי הדרש כלן מכון מלאך
 כי סנה מצד הדין לא היו ראויים שיקובלו ויונהגו באלה המדות [שמקורם רק רחמים] רק ה' העביר אותן המדות על
 פניו (וזהו כונו לעשותו י"ח המחורר בפנים אשר אין שם החלקות במדות) להתנהג באלה המדות ועבר מנדרו למדת
 ההס והכן מאוד מה שרמזתי לך שני פירושים נכונים בדברי אחר שהעביר ממדותיו שהם פשוטים בלתי החלקות והשנית
 שבער ממדות הדין לקבל ולהתרנות ע"י התשובה : [יח] מנגד פניו כי ע"י העון נכרה מקטרג העומד לפניו י"ח לטנו כמ"ס
 כי אם עונותיכם היו מצדילים בו וע"י התשובה מעבירו שלא יעמוד לטנו לפניו י"ח : (יט) תדע לך כי מרדכי כי הביא
 ראו למטה זו ממדת אש לדיק אהמשך בטבע אחרי מדותיו י"ח ע"ד הדק במדותיו ואחרי שנאלץ כן בטבע נפש האדם אחר
 הוא על מדות ה' שבהם הוא מנהיג עולמו ועיין בספר הישר לר"ח בראשיתו * [ב] הודה לדברים לא שיהיה לדברי הראשונים
 שלא רתה בתחילה להתכפל לפני המלך כ"א הודה כמה שנקטה שיטתו למענה כי כן מהראוי לבקש השתדלות בבקש התשובה :
 (כא) נושא עון ועובר על פשע כלומר שזוכר ומעתיק עלמו מלהסתכל עוד בפשעו כי מעביר פשעו ממנו : גלמי ראו בו גם מזה כל
 להורות מדה זו שמעביר ראשונות מפני אחרונות כי כן הוטבע בנפש כל חי כמו שמבאר להלכה : (כב) עתיד הקב"ה לישב
 כנוי הישיבה המיוחס לו י"ח * הוא להורות שאין בו שום שינוי כמו הושב הוא נח ושקט בעניינו [מורה נבחרת יב] ולכן חז"ל
 כאשר יתנו לו יתעל קול שאנה וזוהי המורה על השינוי וההתפלגות הארוכה מחצו י"ח הקרינו לומר יושב הקב"ה
 כלומר בננוח בלי שינוי ושואב ע"י קול נכרה מורה בביאור קול ע"ס] אוי לי שהקרבתו את ביתי כי נדכות ג' והכן : (כג)
 וצדיקים יושבים לפניו כלומר מתענגים מזיו והשגתו כמ"ס העו"ב אין בו לא חכילה כי אלא צדיקים יושבים ועבודתיהם
 בראשיתם (כמה שעתידו עלמם שחור וצמח צוה"י) ונהיגים מזיו השכינה והו' כנוי שיושבים לפניו כלומר לפני השכינה
 והכו"ל מנחת ישיבה להורות שהנה מנוחה לא כמו צוה"י מוכרחים להתגבר על יצרת תמיד באפס מנוחה ואף שאמרו
 חז"ל צדיקים אין להם מנוחה לא צוה"י ולא צוה"ב שם הכוונה אין להם מנוחה להיות עומדי' במדרגה אחת בהשגתן
 רק הולכים תמיד ממדרגה למדרגה בהשגתן כמ"ס ילכו מחיל אל חיל והכן : [כד] דור פלוני כך עשה תורה כי הוא
 התגלות הגדול מענין שכר המצות ומעלתן ושלמתן ושלמותה מדה כנגד מדה מה שנעלם צוה"י כמאמרם באבות שאין אחת
 יודע מתן שכרן של מצות כי המצות הנה סגולות נעלמות מעין השכל האנושי לרעה איכות שכרן ועונשן וה' שופט דק משכיר
 ומעניש איש איש כפי מעשהו בפרטות ולע"ל יודיעם אך שכל דור ודור הסתגב אדם כפי מעשיהם מכון מדה במדה כפי חורת'
 כן עשה עמם נדקה : [כה] ואדם פלוני כי בתחילה חשב השגחה כללית לפי זכות הדור ומעשיהם ואח"כ יתגלה להם
 מכל פרטי ההשגח' מאישים המיוחדים להודיע להם איך שנתחלמו מדה במדה כפי משקלו י"ח השוקל הכל צדק : (כו) אכל אינו
 זוכר עונותיו אם מפני ששעה חשופה בחייו או המחוס בלא חשופה והגיהגס הריוסן (עיין בהקדמתו) כי לע"ל יתבטל
 מדה"ד לגמרי המעניש לבני אדם וזהו גלמי ראו עינוך גו' אך לא יום אחד בהם זהו לע"ל שאז אינו מביט בעינו כמו שדורש
 להלן בפרק שני : (כז) ואינם עולים על לבו לא כמו צוה"י אף שאינו מענישו בעונו עכ"ל העון עליו אינו נחמק לגמרי
 מהיות עוד ושאר כביכול טמונה בלבו י"ח ורפו לחסד אחר הכל לע"ל אינם עולים על לבו ממונה כי יתבטל מכל וכל :
 (ק) אל תזכרו ראשונות גו' אף שהכתוב מדבר מענין השוב' הגדולה שיהיה לעתיד לבוא שיהיה יואחז מצרים בערכה כאין
 מ"מ הוכיח גם על זה כי הוא ענין אחר כי בעתיד יתבטל מדה"ד לגמרי כמ"ס בחזית על פסוק עד שתחפץ עד שתחפץ
 מדה"ד מאליו (מנחם בחרתי) ולכן יהיה ג"כ הבחולה שלימה וכן לא יזכרו תחלות ישראל ג"כ מטעם זה : [כט] זהו יום השבת
 באור הכתוב לפ"י (ע"ד זורה) גלמי וחסרון שלימות [גולם הוא כלי שלא נתקן כמו דחז"ל גלמי כלי עץ] ראו עינוך ימים יוצרו
 כלומר בכל יום ויום נוצר סגולותיו שכלל יום ויום אפי עוסק רק בפרנסתו ואשכח ע"י עבודתך אך לא אחד בהם זהו יום
 השבת ימי מנוחה הגוף והחבורד להשכיל בפעולות ד' ובעבודתו ואז יוצא לפניו י"ח וישכח ע"י ימי המעשה ששקטתי בענייני
 הכל וזהו מטעם כי מעביר ראשונות מפני אחרונות (ל) אדם עושה עושה תורה כי ר"ל שכלל ימי המעשה הוא בלעד וכמעט בוסף

עליהם

ישועות יעקב

(ה) נב"ר נדרש על אדה"ר ע"ס (ו) ולקוט תהלים דף קכ"ט
 ע"ד : [ו ב] ודח"ל נב"ר ר' יודן אמר בזכות התורה הנקרא
 חלה
 המורה העמקה ממקום למקום מחצו י"ח ובראש הרמב"ם בספרו ביאר שפירושו ויעבור ה' קול על פניו וחסד
 המחור או לשון העברה והעמקה כי משה ביקש ראיית פנים שהוא הסגת עלמותו (לפי דעת הרמב"ם ולפי דעת ח"א כוונת
 אחרת בה) והעביר הקב"ה להודעת עינו אחר והוא ידעת מדותיו י"ח שמכונה בשם אמריים ולפי הדרש כלן מכון מלאך
 כי סנה מצד הדין לא היו ראויים שיקובלו ויונהגו באלה המדות [שמקורם רק רחמים] רק ה' העביר אותן המדות על
 פניו (וזהו כונו לעשותו י"ח המחורר בפנים אשר אין שם החלקות במדות) להתנהג באלה המדות ועבר מנדרו למדת
 ההס והכן מאוד מה שרמזתי לך שני פירושים נכונים בדברי אחר שהעביר ממדותיו שהם פשוטים בלתי החלקות והשנית
 שבער ממדות הדין לקבל ולהתרנות ע"י התשובה : [יח] מנגד פניו כי ע"י העון נכרה מקטרג העומד לפניו י"ח לטנו כמ"ס
 כי אם עונותיכם היו מצדילים בו וע"י התשובה מעבירו שלא יעמוד לטנו לפניו י"ח : (יט) תדע לך כי מרדכי כי הביא
 ראו למטה זו ממדת אש לדיק אהמשך בטבע אחרי מדותיו י"ח ע"ד הדק במדותיו ואחרי שנאלץ כן בטבע נפש האדם אחר
 הוא על מדות ה' שבהם הוא מנהיג עולמו ועיין בספר הישר לר"ח בראשיתו * [ב] הודה לדברים לא שיהיה לדברי הראשונים
 שלא רתה בתחילה להתכפל לפני המלך כ"א הודה כמה שנקטה שיטתו למענה כי כן מהראוי לבקש השתדלות בבקש התשובה :
 (כא) נושא עון ועובר על פשע כלומר שזוכר ומעתיק עלמו מלהסתכל עוד בפשעו כי מעביר פשעו ממנו : גלמי ראו בו גם מזה כל
 להורות מדה זו שמעביר ראשונות מפני אחרונות כי כן הוטבע בנפש כל חי כמו שמבאר להלכה : (כב) עתיד הקב"ה לישב
 כנוי הישיבה המיוחס לו י"ח * הוא להורות שאין בו שום שינוי כמו הושב הוא נח ושקט בעניינו [מורה נבחרת יב] ולכן חז"ל
 כאשר יתנו לו יתעל קול שאנה וזוהי המורה על השינוי וההתפלגות הארוכה מחצו י"ח הקרינו לומר יושב הקב"ה
 כלומר בננוח בלי שינוי ושואב ע"י קול נכרה מורה בביאור קול ע"ס] אוי לי שהקרבתו את ביתי כי נדכות ג' והכן : (כג)
 וצדיקים יושבים לפניו כלומר מתענגים מזיו והשגתו כמ"ס העו"ב אין בו לא חכילה כי אלא צדיקים יושבים ועבודתיהם
 בראשיתם (כמה שעתידו עלמם שחור וצמח צוה"י) ונהיגים מזיו השכינה והו' כנוי שיושבים לפניו כלומר לפני השכינה
 והכו"ל מנחת ישיבה להורות שהנה מנוחה לא כמו צוה"י מוכרחים להתגבר על יצרת תמיד באפס מנוחה ואף שאמרו
 חז"ל צדיקים אין להם מנוחה לא צוה"י ולא צוה"ב שם הכוונה אין להם מנוחה להיות עומדי' במדרגה אחת בהשגתן
 רק הולכים תמיד ממדרגה למדרגה בהשגתן כמ"ס ילכו מחיל אל חיל והכן : [כד] דור פלוני כך עשה תורה כי הוא
 התגלות הגדול מענין שכר המצות ומעלתן ושלמתן ושלמותה מדה כנגד מדה מה שנעלם צוה"י כמאמרם באבות שאין אחת
 יודע מתן שכרן של מצות כי המצות הנה סגולות נעלמות מעין השכל האנושי לרעה איכות שכרן ועונשן וה' שופט דק משכיר
 ומעניש איש איש כפי מעשהו בפרטות ולע"ל יודיעם אך שכל דור ודור הסתגב אדם כפי מעשיהם מכון מדה במדה כפי חורת'
 כן עשה עמם נדקה : [כה] ואדם פלוני כי בתחילה חשב השגחה כללית לפי זכות הדור ומעשיהם ואח"כ יתגלה להם
 מכל פרטי ההשגח' מאישים המיוחדים להודיע להם איך שנתחלמו מדה במדה כפי משקלו י"ח השוקל הכל צדק : (כו) אכל אינו
 זוכר עונותיו אם מפני ששעה חשופה בחייו או המחוס בלא חשופה והגיהגס הריוסן (עיין בהקדמתו) כי לע"ל יתבטל
 מדה"ד לגמרי המעניש לבני אדם וזהו גלמי ראו עינוך גו' אך לא יום אחד בהם זהו לע"ל שאז אינו מביט בעינו כמו שדורש
 להלן בפרק שני : (כז) ואינם עולים על לבו לא כמו צוה"י אף שאינו מענישו בעונו עכ"ל העון עליו אינו נחמק לגמרי
 מהיות עוד ושאר כביכול טמונה בלבו י"ח ורפו לחסד אחר הכל לע"ל אינם עולים על לבו ממונה כי יתבטל מכל וכל :
 (ק) אל תזכרו ראשונות גו' אף שהכתוב מדבר מענין השוב' הגדולה שיהיה לעתיד לבוא שיהיה יואחז מצרים בערכה כאין
 מ"מ הוכיח גם על זה כי הוא ענין אחר כי בעתיד יתבטל מדה"ד לגמרי כמ"ס בחזית על פסוק עד שתחפץ עד שתחפץ
 מדה"ד מאליו (מנחם בחרתי) ולכן יהיה ג"כ הבחולה שלימה וכן לא יזכרו תחלות ישראל ג"כ מטעם זה : [כט] זהו יום השבת
 באור הכתוב לפ"י (ע"ד זורה) גלמי וחסרון שלימות [גולם הוא כלי שלא נתקן כמו דחז"ל גלמי כלי עץ] ראו עינוך ימים יוצרו
 כלומר בכל יום ויום נוצר סגולותיו שכלל יום ויום אפי עוסק רק בפרנסתו ואשכח ע"י עבודתך אך לא אחד בהם זהו יום
 השבת ימי מנוחה הגוף והחבורד להשכיל בפעולות ד' ובעבודתו ואז יוצא לפניו י"ח וישכח ע"י ימי המעשה ששקטתי בענייני
 הכל וזהו מטעם כי מעביר ראשונות מפני אחרונות (ל) אדם עושה עושה תורה כי ר"ל שכלל ימי המעשה הוא בלעד וכמעט בוסף

אלהו רבא פרק א

שיקרא אדם שיהא תפוס בידו כרי שלא תשיגנו
 בושא וכלימה בשעה שאומרים לו (לז) עמוד וערוך
 מקרא שקרית . וערוך משנה ששנית : וכך הוא
 מפורש בקבלה על ידי דוד מלך ישראל :
 [ו] (לח) ה' בוקר תשמע קולי וגומר (סלה ט) :
דבר אחר ימים יוצרו ולא אחד בדם (לט) זה
 יום הכפורים לישראל . לפי שהיתה
 שמחה גדולה לפני הקב"ה שנתנו (מ) באהבה
 רבה לישראל : משלו משל למה הדבר דומה
 למלך בשד ודם שהיו עבדיו ובני ביתו מוציאין
 את הזבלים (מא) ומשליכין אותו כנגד פתח בית
 המלך . וכשהמלך יוצא ורואה את הזבלים הוא
 שמח שמחה גדולה . לכך נדמה יום הכפורים
 שנתנו הקב"ה באהבה רבה ובשמחה (מב) ולא
 זו בלבד אלא בשעה שהוא מוחל לעונותיהן של
 ישראל (מג) אין מתעצב בלבבו . אלא שמה
 שמחה

עם בניו ועם בני ביתו . (לא) שוב אדם עושה
 מלאכה בפני אויביו כל ששה ימים ונה בשביעי
 שבה כל צער שהיה לו (לב) כך הוא מדתו של
 אדם יום טוב משכח יום רעה . יום רעה משכח
 יום טובה : אמר להם הקב"ה לישראל לא (לג)
 כתבתי לכם בתורת י לא ימוש ספר התורה הזה
 מפך (יהושע ט) אעפ"י שאתם עושים מלאכה כל
 ששה ימים . שבת יעשה כולו תורה מכאן אמרו
 ישכים אדם וישנה בשבת : וילך לבית הכנסת
 ולבית המדרש : ויקרא בתורה וישנה בנביאים :
 ואח"כ ילך לביתו ויאכל וישתה לקיים מה שנאמר
 (לד) לך אכול בשמחה להמך ושתה בלב טוב
 יינך (קהלת ט) לפי גלה שאין לו מנוחה להקב"ה
 אלא עם עושי תורה בלבד לפי שנאמר ואת (ו)
 (לו) כל אלה ידי עשתה וגו' ואל זה אביט אל עני
 ונכה רוח וחרד על דברי [ישעיה סו] מכאן אמרו

ישועות יעקב

אלה המקיס כו' : (ז) בקר זה עוה"ב כדאי' כד"ר ור"ל בעה"ב
 ישמע י"י את קול ר"ת בקר אפרוך לך ד"ת שלי ואפסה שלא
 אחזיט
 יום רעה וכן הוא מדותיו י"ת עם האדם : (לג) לא כתבתי כו'
 משני ההכרח אבל עכ"פ שבת חששו כולו חורה ואף שמחה להחנינו ג"כ
 נמאכל ומשחה אף זה יהיה ג"כ משמחת הנפש כמ"ס והחנינו על ה' : (לד) לך אכול בשמחה וסופו כי כבר ראה אלהים את
 מעשיך כמה שקראת ושנית לפניו וא"כ האכילה הוא בשמחת הנפש : (לה) שאין לו מנוחה להקב"ה כו' ח"ו שהדבר כפשוטו
 רק על דא הכוונ' וע"ד מה שדרשו חז"ל וינה זיוס השביעי וינה לעולמו כי הקב"ה ספן במונות העולם וקיומו' ולמוד התורה
 סיבה לקיום העולם ומונות' על עמדה זה כנוי . שהקב"ה שאין לו מנוחה כלומר לא יתכן מנוחת העולם וקיומה אלא עם עושי
 חורה והכוונה בעושי חורה כלומר לומדים ומקיימים אותה : [לו] ואת כל אלס גו' כלומר הכל מעשי ידי אף על זה אשגיה
 בפרטות [מפני שהם מקיימי עולם בעבודתם ומסייבם נמשך ההשגחה בעולם] אל עני [נכנס מלפני ועני בעיני עמנו מפני
 הרגש כבוד] וחרד על דברי לעשות כפי התורה : [לז] עמוד וערוך מקרא שקרית כו' הענין הוא מבוחר בספרי תפוחי זהב
 שיקרא הספר והחנינו בעוה"ב הוא כמה ששיג מהחור' והשכלת' הוא הוצ'ו' כמו לפועל כי הוא ודיניה ומאוסיה הכלולים בה היא
 עלם השכל כי כחות הנפש לפי מערכת התורה ולכן ילמד אותה עד שיזכרנה והיו חקוקים בלבו שזהו עלם ההשכלה בפועל עד"מ
 אשרי מי שכל לבאן ותלמודו בידו ואל ישיגהו בושא וכלימה לנפש אחרי הפרדה מנויה כי כוספת שמה לרצק בה' ואחר שלא השלים
 נפשו מה בחורה טוב אין מניחים אותו שמה וכדי ציון וקאף מלבד יסורי הגיהנם המכאיב ועיין לעיל אות ב' ושם בספרי בחרתי
 יורד נשגב מענין הדרת החורה שרק היא משלמת הנפש לא ההשכלה האנושיות כדעת המתחכמים : [לח] ה' בוקר גו' זה
 עוה"ב שרומה לביקר אור בהיר לנפש הזכה לאור באור החיים : (לט) ד"א זה יוה"כ באורו כדלעיל אף שכל השנה אני
 בחסרון שלימותי מלא עינות ופסעים אך לא יום אחד בהם זה יום הכפורים שקבע הקב"ה יום נועד שאלו אטרה מעונותי
 והכונה ע"ד האמת , שכל ימי השנה השטן יכול לקטרג עלי עני ולכן גלמי ומסרוני ראו עיניך אך לא ביוה"כ , שאלו אין
 לו רשות להטטין אס ישונו מעונותיהם : (מ) באהבה רבה לא כמו ב"ו נוקם וכועס על עון זולתו וספן להענישו , אבל הקב"ה
 קבע יום נועד כדו' כדי שיטהרו מעונותיהם כי ספן להדיקם : (מא) ומשליכין אותו כו' מסביר הדבר בטוב טעם למה נחשב
 לשמחה בעיניו כי מדה ב"ו להיפוך כועס הוא בעת שיוכור איס עונו לפניו , הוא כי ע"י העונות מטנפים ומקלקלין יסודותיו
 ע"כ בעת שיסונו ויטהרו יטהר הפלטין כמו העבדים המטהרים בית המלך מהזבל ומזוואים לחן וזה נחשב לשמחה לפניו י"ח
 והכוונה עד"מ צומן שישראל עושין רצונו של מקיס מוסיפים כח בפמליא של מעלה (להרבות להם שפע טוב מלמעלה) ולהיפוך
 מחיסים כחם ח"ו : (מב) ולא זו בלבד אלא כו' כלומר לא זו בלבד שקבע יוה"כ בשמחה שבו ישונו מעונותיהם אלא אף גם מחילות
 העונות שמה בשמחה בלא כעס על מה שעשה עד הנה כי מדהו שמעביר ראשונות כדלעיל : (מג) אין מתעצב בלבבו לכאורה
 אחר שנחשב לשמחה א"כ בודאי מכ"ס שאינו מתעצב בלבבו והנראה כי לוטה בה ענין דק עפ"י המבואר אללי בספרי תפוחי
 זהב על הכחוב ויתעצב אל לבו ששם לב אליו י"ח הונח על הנדרינה המקבלת השפע מאין סוף ב"ה כמו למשל (באלף)
 אלפים הבדלות) הכח המתחאר באדם קודם שיוודע לו דבר מה נקרא כח טעיר ונעלם ואחר שיוודע לו נקרא כח שני נחנלה
 ללב ואלא לפועל מעט כן כביכול אין סוף ב"ה טעיר ונעלם והלב נקרא המקבל מאין סוף ב"ה והנה לו י"ח ח"ו מלחאר
 שום עצב רק בשם הפעול שהוא מעניב ללב והכוונה על מניעת השפע להוריד למטה והוא ויתעצב אל לבו שהביא עצב ללב

מאורי א"ש

עליהם שרוך לעמוד בעבורם וכשנת צעת שינוח נחרזה עמהם
 ויחננו מהם : (לא) טוב עושה בפני אויביו השמחים לעניו
 ויגיעו ובשביעי יצונו ויטחננו כערו המוקדם : (לב) מדחו
 של אדם כלומר טבעו שכן הוטבע בנפש כל חי שיום טוב משכח
 אעפ"י שאדם כו' שבת יעשה כו' כלומר האמת הגמור שהאדם
 החרתי לכם כו' ימי המעשה לעסוק בצרכי הגוף מפני ההכרח אבל עכ"פ שבת חששו כולו חורה ואף שמחה להחנינו ג"כ
 נמאכל ומשחה אף זה יהיה ג"כ משמחת הנפש כמ"ס והחנינו על ה' : (לד) לך אכול בשמחה וסופו כי כבר ראה אלהים את
 מעשיך כמה שקראת ושנית לפניו וא"כ האכילה הוא בשמחת הנפש : (לה) שאין לו מנוחה להקב"ה כו' ח"ו שהדבר כפשוטו
 רק על דא הכוונ' וע"ד מה שדרשו חז"ל וינה זיוס השביעי וינה לעולמו כי הקב"ה ספן במונות העולם וקיומו' ולמוד התורה
 סיבה לקיום העולם ומונות' על עמדה זה כנוי . שהקב"ה שאין לו מנוחה כלומר לא יתכן מנוחת העולם וקיומה אלא עם עושי
 חורה והכוונה בעושי חורה כלומר לומדים ומקיימים אותה : [לו] ואת כל אלס גו' כלומר הכל מעשי ידי אף על זה אשגיה
 בפרטות [מפני שהם מקיימי עולם בעבודתם ומסייבם נמשך ההשגחה בעולם] אל עני [נכנס מלפני ועני בעיני עמנו מפני
 הרגש כבוד] וחרד על דברי לעשות כפי התורה : [לז] עמוד וערוך מקרא שקרית כו' הענין הוא מבוחר בספרי תפוחי זהב
 שיקרא הספר והחנינו בעוה"ב הוא כמה ששיג מהחור' והשכלת' הוא הוצ'ו' כמו לפועל כי הוא ודיניה ומאוסיה הכלולים בה היא
 עלם השכל כי כחות הנפש לפי מערכת התורה ולכן ילמד אותה עד שיזכרנה והיו חקוקים בלבו שזהו עלם ההשכלה בפועל עד"מ
 אשרי מי שכל לבאן ותלמודו בידו ואל ישיגהו בושא וכלימה לנפש אחרי הפרדה מנויה כי כוספת שמה לרצק בה' ואחר שלא השלים
 נפשו מה בחורה טוב אין מניחים אותו שמה וכדי ציון וקאף מלבד יסורי הגיהנם המכאיב ועיין לעיל אות ב' ושם בספרי בחרתי
 יורד נשגב מענין הדרת החורה שרק היא משלמת הנפש לא ההשכלה האנושיות כדעת המתחכמים : [לח] ה' בוקר גו' זה
 עוה"ב שרומה לביקר אור בהיר לנפש הזכה לאור באור החיים : (לט) ד"א זה יוה"כ באורו כדלעיל אף שכל השנה אני
 בחסרון שלימותי מלא עינות ופסעים אך לא יום אחד בהם זה יום הכפורים שקבע הקב"ה יום נועד שאלו אטרה מעונותי
 והכונה ע"ד האמת , שכל ימי השנה השטן יכול לקטרג עלי עני ולכן גלמי ומסרוני ראו עיניך אך לא ביוה"כ , שאלו אין
 לו רשות להטטין אס ישונו מעונותיהם : (מ) באהבה רבה לא כמו ב"ו נוקם וכועס על עון זולתו וספן להענישו , אבל הקב"ה
 קבע יום נועד כדו' כדי שיטהרו מעונותיהם כי ספן להדיקם : (מא) ומשליכין אותו כו' מסביר הדבר בטוב טעם למה נחשב
 לשמחה בעיניו כי מדה ב"ו להיפוך כועס הוא בעת שיוכור איס עונו לפניו , הוא כי ע"י העונות מטנפים ומקלקלין יסודותיו
 ע"כ בעת שיסונו ויטהרו יטהר הפלטין כמו העבדים המטהרים בית המלך מהזבל ומזוואים לחן וזה נחשב לשמחה לפניו י"ח
 והכוונה עד"מ צומן שישראל עושין רצונו של מקיס מוסיפים כח בפמליא של מעלה (להרבות להם שפע טוב מלמעלה) ולהיפוך
 מחיסים כחם ח"ו : (מב) ולא זו בלבד אלא כו' כלומר לא זו בלבד שקבע יוה"כ בשמחה שבו ישונו מעונותיהם אלא אף גם מחילות
 העונות שמה בשמחה בלא כעס על מה שעשה עד הנה כי מדהו שמעביר ראשונות כדלעיל : (מג) אין מתעצב בלבבו לכאורה
 אחר שנחשב לשמחה א"כ בודאי מכ"ס שאינו מתעצב בלבבו והנראה כי לוטה בה ענין דק עפ"י המבואר אללי בספרי תפוחי
 זהב על הכחוב ויתעצב אל לבו ששם לב אליו י"ח הונח על הנדרינה המקבלת השפע מאין סוף ב"ה כמו למשל (באלף)
 אלפים הבדלות) הכח המתחאר באדם קודם שיוודע לו דבר מה נקרא כח טעיר ונעלם ואחר שיוודע לו נקרא כח שני נחנלה
 ללב ואלא לפועל מעט כן כביכול אין סוף ב"ה טעיר ונעלם והלב נקרא המקבל מאין סוף ב"ה והנה לו י"ח ח"ו מלחאר
 שום עצב רק בשם הפעול שהוא מעניב ללב והכוונה על מניעת השפע להוריד למטה והוא ויתעצב אל לבו שהביא עצב ללב

קודם שיוודע לו דבר מה נקרא כח טעיר ונעלם ואחר שיוודע לו נקרא כח שני נחנלה ללב ואלא לפועל מעט כן כביכול אין סוף ב"ה טעיר ונעלם והלב נקרא המקבל מאין סוף ב"ה והנה לו י"ח ח"ו מלחאר שום עצב רק בשם הפעול שהוא מעניב ללב והכוונה על מניעת השפע להוריד למטה והוא ויתעצב אל לבו שהביא עצב ללב

שמחה גדולה . לכך נאמר כה אמר יי' אלהים להרים ולגבעות לאפיקים ולגאותיו וגומר : [יחזקאל לו] (מד) באו ושמחו עמי שמחה גדולה שאני מוחל להם לעונותיהם של ישראל . (מה) לפיכך יהא אדם זוכר מיום שבחר הקב"ה באברהם אבינו עד אותה שעה כל טובות וצדקות שעשה עם ישראל כל שעה ושעה . שנאמר (מו) זכר אלה ליעקב וגו' (שעה מד) ונאמר מחיתי כעב פשעיו וכענן חטאתיך [סז] מה עבים (מו) נמחים ע"י הרוח כדעונותיהם של ישראל נמחים בעולם הזה ואין להם (ס) תקומה לעולם הבא שנאמר מחיתי כעב פשעיו ומה ת"ל כי גאלתיך (סז) (מה) גאלתיך מספר מיתה ונתתיך בספר חיים לכך נאמר כי גאלתיך : מה ענין של אחריו (מט) רנו שמים כי עשה ה' וגו' (סז) : ד"א ימים יוצרו ולא א' בהם זה (מט) יום גוג לעתיד לבא : לפי שהעידה"ז דומה לפני הקב"ה לבעל הבית ששכר פועלים ומעיין בהם למי שעושה לאמיתו (ט) שנאמר (נב) עיני ה' המה

משוטטים בכל הארץ (זכיה ד) א' שעשה לאמיתו ואחד שאינו עושה לאמיתו הכל (י) מתוקן לפניו לסעודה (נג) לפיכך נתחייבו עכו"ם לישטף ולאבד ולירד לגיהנם על ששלחו יד בישראל ובירושלים ובבית המקדש (נד) תדע לך שהוא כן כשבא נבוכדנאצר מלך בבל הקיף את ירושלים והיו עכו"ם משיבין ואומרים במה (כ"ה פ"ב) אחד במה חשבנוהו כבשנו את עירו והיכלו : משיבה רוח הקודש ואמרה להם שוטים שבעולם (נה) ועד אותה שעה לא נתחייבתם שתרדו לגיהנם על אות' שעה אומר (יכ"ה ס) בושה אמכם מאוד חפרה וילדתכם יגו' כששדהו מאספין קהילין יובא' לבזבז ממונם של ישראל כך הקב"ה מאספ אותן לדון על הדי ישראל לעשות בהם נקמות גדולות על אשר לא שמעו דברי תורה ועל דבר אשר ענו את ישראל שנאמר וקצף גדול אני קוצף וגומר (זכיה ח) אשר אני קצפתי מעט (נז) והמה עזרו לרעה . ועשיתי באף ובחמה נקם את הגוים אשר

ישועות יעקב

אחביי מנ"ד שלמעלה : (ח) לקטרני על ישראל : (ט) לומר ועושה לשמה : (י) ומ"ם מקודס ומעיין בהם כו' ר"ל ליתן לב"ה לפי משכורתו וכל אחד נכוח מחוספו של הצירו ומ"ם הכל מתוקן לסעודה

מאורי אש

העולם ולכן לא כתיב ויתעבז בלבו רק אל לבו מורה שהלב דבר חוץ והו' הכונה ב"כ כאן אינו מתעבז בלבו אלא שמת ומשמה שמחה גדולה והכן מאד : וכמוהו שראיתי בעשרה מאמרות שפירש כן הכתוב : (מד) בלו ושמחו כו' אינו מלשון כל החבל יתעלו ע"ז והרס ונבעות יתנו פרוס וזהו ענין הכשרה על דרך המליצה : (מה) לפיכך יהא האדם זוכר כו' הוא התפעלות אליהו מרוב חסדי ה' שעושה עם ישראל מעת היינו אליו לגוי שרק (זכות אבותינו עומד לנו - בזה ולא מצדקותינו) מיום שבחר בצדקה ולקחנו לסגולה אליו : (מו) זכר אלה יעקב וסופו בחרחיק ולא מאספך אף שחטאת לפני עכו"ם בחרחיק אחר להוות לי לעם : (מז) נמחים ע"י הרוח ולא ישארו מלאמה (לא כמו שאר העב' שנחבטו) וישונו ליסודותיהם ויש בהם עוד ממש) כן ימחם העונות מהיות עוד לגמרי ואמר שנמחים בעוה"ז כלומר ע"י יסורי העוה"ז כי זה חכלית היסורים והגלויות למען יתמרק עונותיהם וישארו מזוכין וטבורים בעוה"ב : (מח) גאלתיך מספר מיתה כו' ר"ל ח"ך יאמר טובה אלי בעתיד אחר הגאולה הלא חסובה קודמת לגאולה ומפרש שהכו' בגאולה שגאלס מספר מיתה ומחנס בספר חיים והכונה לדעתו לפי שהנפש אלוה ממדריגה הגבוה אשר א"ה בהם הכליון וזהו ע"ד מליצה בספר החיים שהמה נכתבים בהם כמו שאמרנו בעדרש על זה ספר חולדת אדם שכל הנשמות כתובים בספרו של אלה"ה ובאור הכתובתה ישראל טובה אלי ואושייל לך כי גאלתיך מכבר ומעלתן גבוה ויכול חובל לעלות על צמתי השלימות או יאמר בפשוטו גאלתיך מספר מיתה שרבים היו מבקשים נפשיך וגאלתיך מהם ועתה טובה אלי והראשון יותר נכון : (מט) רנו שמים גו' הוא ראה אדלעיל שאמר להרס שיטמחו את ישראל כי כן מלינו שהרגו ב"כ שמים על זה והכוונה בשמחה כדפירשתי לעיל עיין סס : (נ) יום גוג באורו לפ"ז גלמי וחסרוני ראו עיניך לתקנם ע"י גלויות ויסורים וכלל יום ויום נוצר עלינו חוקף הדיון רק יום אחד יודע לנו לתח שכרנו משלם כי חכלית הגלויות הוא הצירוף והזקוק למען יתקנו ע"ז : לפ"ז וז"ל שבעוה"ז הקב"ה מביט במעשי אנוש כי הוא עולם המעשה וההכנ' והצרוף ולסוף יתן שכרם : (נא) ומעיין בהם למי שעושה לאמיתו כו' הכל מתוקן לסעודה יראה שבעוה"ז הוא מביט ומשגיח מי שעושה לאמיתו ומי לא ובאחרית יתן לכל איש כפי מעשיו וסעודתו וסכרו כפי פעולתו אס טוב אס רע רע : [נא] עיני ה' המה משוטטים כאלו ראה הנביא שהשגחת ה' סובב להביט בכל הארץ לראות בכל פעולת בני אדם ולבסוף יתן שכר לכל אחד כפי מעשיו : (נג) לפיכך נתחייבו עובדי כוכבים כו' ר"ל אחר שחכלית המכוון היה להיות הבית המקדש בעולם שסס הופעז השכינה וישראל עם קרובו מכירי כבוד ה' והעובדי כוכבים הניפו ידם עליהם לבעל המכוון ע"כ יאבדו כי עיקר החכלית הוא שבני אדם יעבדו לה' באמת ועובדי כוכבים בעלו זאת : (נד) תדע לך כשבא ל"כ כו' כלומר ראה כי כל עובדי כוכבים שטמרו על ישראל וחרבו המקדש נאבדו מן העולם ואינם ואמר כמה אחר כלומר מהו האחד שישראל אומרים ה' אחד אחר שטמרו נגדו וחרבנו בית מקדשו ויש גורמים בפה אחד ואינו רחוק : (נה) ועד אותה שעה כו' ר"ל אל תדמו מפני היוחכם כעת בשלום ומה שתרנו תעשו כי אין ה' רואה אתכם לא כן רק ה' ישלם לכם שכר פעולתכם באחרית : (נז) בושה אמכם וסופו הגה אחרית גוים מדבר ליה וערבך והכל מפני שחרבו בהמ"ק כמ"ם לעיל מינו' כי חטמתי כי חטמתי שוסי נחלתו שס : [נז] והמה עזרו לרעה יתכן לפי שכל דרך האמת העובדי כוכבים הכריחו לישראל לעבודת כוכבים וליין בנימוסיהם וע"כ מרה אף ה' בישראל יותר ויותר

אליהו רבא פרכא

סוף כל הרדות כיון שפרה רבה זה עובד לחמה ולבנה וזה עובד לעץ ואבן ובכל יום (סב) ויום מתחייבין (יד) באלוה לפיכך כשהוא חוזר ומסתכל בכל מעשה ידיו שברא בעולם אמר לאלו ואלו חיים לאלו ואלו נשמות לאלו ואלו אכילה ושתייה (כ"א לאלו נשמות לאלו אכילה ושתייה) (סג) הרי הן חשובין בבהמה ובחיה ובשאר שקצים ורמשים שבראם הקב"ה בעולמו מיד נתקרה דעתו ואין מכלה אותם הא למדת שלא נבראו בהמה ודוה שקצים ורמשים בעולם אלא (ט) לרפואה לבני האדם על הארץ : אמר לי אתם אומרים (סד) אש אינו אלוה מפני מה כתיב בתורה אש (טו) תמיד תוקד וגו' (ויקרא ו) אמרתי לו בני כשעמדו אבותינו על הר סיני לקבל עליהם תורה לא ראו דמות אדם ולא דמות כל בריה ולא דמות כל נשמה שברא הקב"ה בעולמו שנאמר ונשמרתם מאוד לנפשותיכם כי לא ראיתם כל תמונה (דברים ה) אלא אלהים אחד הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים שמלכותו קיימת בשמים ובארץ

(גד) לא שמעו (מכס ס') ואומר הגה יום בא וגו' ואספתי את כל הגוים (זכריה יז) ומיד ויצא ה' ונלחם וגו' (סס) פעם אחת הייתי מהלך (י"ב) בכרך גדול שבעולם והיתה שם (י"ג) (נט) תשחורת תפסוני והכניסוני לבית המלך וראיתי שם ממות מוצעות וכלי כסף וכלי זהב שמונחין שם אמרתי (ס) אל נקמות ה' אל נקמות הופיע וגו' (סל"ג) בא אלי חבר אחד (פ"י סכס וזאמו' סעילס) ואמר לי (יג) סופר אתה אמרתי לו משהו אמר לי אם תאמר לי דבר שאני שואל אותך לך לשלום אמרתי לו אמור אמר לי (סא) אלהים דיין אמת הוא אלהים קרוש צדיק וחסיד ואמת הוא לעולמי עולמים ומכיר בראש מה שיהיה בסוף ומגיד מראשית אחרית ומקדם אשר לא נעשה ויודע מה שנעשה ומה שעתידי להעשות וצופה לטובה ואינו צופה לדעה ועשיר ושמה בחלקו ובחכמתו ובתבונתו ברא העולם והביאו אדם ובהביאו לעולם וראו בראו אלא על מנת שיעבדנו בלב שלם ולמצוא קורת רוח ממנו ומתולדותיו אחריו עד

ישועות יעקב

לסעודה שלל ישאל יש להם חלק לעוה"ב: (יא) זו חטליה של יון : (יב) לטון סררה וגדולה : כמו הדבק לשחור (יג) שאלו אם הוא ח"ח והשיב לו שלמד מעט : (יד) מתחייבין עונש גדול לאלהים: (טו) כי על ידם נתקרה דעתו על בני אדם: (טז) לפי שמנינו כמה פעמים בח"לך כמנה נדונו בחש כמו סרוס ופרעה שידון בחש ש"ו ואם מתלקחת וכן סמך יקד יקוד אש ושאר הדבה כנזכר בחנומא פ' לו ונמד"ד וגם ראה שהקב"ה לוח שלח

מאורי אש

וזהו אני קלפתי מעט והמה עזרו לרעה יותר כמה שהרעו לישראל והסחיתו מעטיהם כפתויים וק"ל : [גח] לא שגשו זהו שלח שמעו התורה : פעם אחת כו' מביא הספור הזה באגב מרוב שלות העובדי כוכבים בעוה"ל כמו טראה בכרך הזה אף שהיו עובדי כוכבים מאמינים בהבל אך בודאי בסוף יותן שכר פורענותם כמו שאמר לעיל ועד אותה עת כו' : (נט) תשחורת לטון סררה וגדולה כמו הדבק לשחור [י"ג] (ס) אל נקמות ה' וסופו השב גמול על גאים שהם מתגאים בעושרם : (סא) אלהים דיין אמת כו' שרוק הוא מאד שהחשוד שהיה מעובדי אש כמו שאמר להלן לא יתוון המאמר להלן בד"ה לפיכך כשהוא חוזר ומסתכל כו' אש טוב שדעתו שזה מאמר אליהו בעלמו והתפעלותו אחרי ראותו עובדי כוכבים כמוהם ימיו בשלום ככה פתח ואמר לעלמי אלהים דיין אמת ולא ברא אלא על מנת שיעבדנו כו' והשיב לנפשו לפיכך כשהוא חוזר ומסתכל בכל כו' וכמו שאבאר להלן ויהי באורו לפי אמרתי לו אמור אמר לי מה שנאמר להלן אחס אומרים אש אינו אלוה ומאמר אלהים דיין אמת הוא מאמר מוסגר והוא נכון מאוד בעיני כי כן דרך אליהו בספרו שמתפעל מאוד ואומר דרך בקש' או שבח או תפל' : (סא) אלהים דיין אמת שדן הכל כפי הדין והוא האלהים ובעל הכחות כולם וקדוש (כבדל) במעלתו לחין קן ותכלית שזה שם קדוש) ומתגבר במדת החסד עד עולמי עולמיס ויודע הכל (הכל כמו שבארתי לעיל בד"ה שמכיר בראש ע"ש) וברא בו את האדם למען יכירו כבודו ויעבדו ומדוע יחסה להשעבדים לכוכבים והשיב אליהו לנפשו לפיכך כשהוא חוזר ומסתכל בכל מעשי ידיו שברא בעולם אמר לחלו ולגו חיים כו' והכונה כחזר' הוא ע"ד המהרשם בכל יום תמיד מעשה בראשית : וכלו' בעת שנותן חיו' וקו' והעמד' לכל כדראיו והוה כלל' דגע ורגע שמתפיש ה' ב"ה שפע קיום לכל העולם כולו בכללו ובתוכו אמר ג"כ לאלו הרשעים ג"כ חיים והכונה כי ה' ב"ה חסן מאוד בהעמדת הטבע הכללי ונותן קיום לכלי לכל העולם ובתוכו ימיו גם האנשים האלו כמ"ש במקום אחר וכי יאבד עולמו מפני השוטים אלא עולם כמנהגו נוהג, ולכן אמר לאלו העובדים ואלו הרשעים ג"כ חיים והבן זה : (סב) הרי הם חסובים כו' אלא לרפואה כו' כלומר ועוד טעם אחר שחיים בעולם מפני צורך אחרים כדי שיכירו לטוב לפני אלהים ירשו וירצו ויקוירו ואשרי' יאכלו והרי הם ככל חיתו שדי הטמאים אשר נבראו לחופלת צ"ח לרפואה וכדומה : ולטון הא למדת כו' כלומר הדבר ידוע שככה הוא וכמו כן העובדי כוכבים : (סג) מתחייבין באלוה ר"ל מתחייבין עונש גדול לאלהים : (סד) אש אינו אלוה דעתו הנפסרה הים שהאש הוא נאלץ מכבודו י"ח פ"ב הוא מכלה ומשחית לכל (כמו שהובא בספרי הקדמונים ממשניות הסכלים עובדי כוכבים שיחסו לחלקותם רק הכעס והקלף והחרון והאבירות הלכ והכליון באף וחימה לכל הסוגעו והרסיקו מדת החמלה והרחמים וההטנה וההזק והחסד הבא מרוך הלכ שזהו עטס ההטנה) וכמעט שהוא ספירי ואינו נחפס ומשמש ממש בידים ודומה שעל כן נלעזר ישראל ששם תמיד תוקד על המזבח וירד עליו אש משמים והשיב לו ח"ו האש הוא גשמי והאף יהיה נאלץ ממשו אשר אין בו אף דמות הגשם ואף דמות הנפש המתראה כחתייה לכלי הגוף ומתראה בה כמה כחות פרטים אין בו וכבודו ומלכותו קיימת בשמים וארץ ואין

ובארץ ובשמי השמים העליונים ואתם אומרים אש
אלוה הוא אינו (י) אלא שבט שנתנה לתשמיש
בני אדם על הארץ משלו משל למד"ד למלך
שנמל את הרצועה ותלאה בתוך ביתו ואמר
להם לעבדיו ולבניו ולבני ביתו בזה אני מכה
אתכם ובה אני הורג אתכם כדי שיחזרו בהן
ויעשו תשובה ואם לא חזרו בהן בה מכה אותם
ובה הורג אותם לכך נאמר אש תמיד תוקד ואומר
כי באש ה' נשפט (שע"ס ס"ו) (יח) (כח) יכול
תלמוד לומר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא (דנ"ס)
(ד) משלו משל למד"ד למלך שדיו עבדיו ובניו
ובני ביתו נוהגין שלא כשורה אמר לבניו ולעבדיו
ולבני ביתו דוב אני עליכם ארי אני עליכם מלאך
המות אני עליכם מפרי דרכיכם לכך נאמר כי

ה' אלהיך אש (סו) אוכלה הוא :
פרק ב ד"א ימים יוצרו ולא אחד בדם (א) זה
יום שביעי לעולם לפי שהעוה"ז [כ] ששת אלפים שנה [ב] שני אלפים תהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות בן דוד ובעונותינו שרבו יצאו מה שיצאו ונכנסו שיעבוד בתוך שני אלפים של ימות בן דוד [י"א מ"ב מ"ג מ"ד] שנאמר [ג] עשה ה' אשר זמם (א"כ"ה ב) [ד] וכשם שאנו עושים אחת לשבע שנים שמיטה כך עתיד הקב"ה לעשות שמיטה לעולם יום אחד שהוא אלף שנים שנ' כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול [מסיל"ג] ואומר [ה] והיה יום אחד [זכ"ה י] זה היום השביעי לעולם והיה לעת [א] [ב] ערב יהיה אור [ס"ג] זה עולם הבא שנאמר והיה מידי חודש בחודשו [ו] ומידי שבת

מאורי אש

ואין מקום פנוי ממנו כי הוא אין לרין למקום וא"כ אין תהו וחסדו ששם הוא נאלץ מכבודו י"ח ובפרט שנתנה רק לתשמיש בני אדם לאפות ולבשל ואין חסדו שדבר נכבד ישמחם לתשמיש גרוע רק שנתכנה כביכול בשם זה על שם פעולתו כמו שהאש הוא מכלה הטבעיים עד שישובו לאפס כן הוא י"ח ולכן יסדרו ממנו (סד) יכול כמשמעו כ"ל ור"ל לא דומה רק בפעולת הכליון וכמו המלך בשר ודם שאומר לעבדיו דוב אני עליכם האם כוננו דומה לדמות הדוב ומשם כ"ל רק דומה בפעולת הכליון והקמה (סו) אש אוכלה ולא נאמר אש שם כ"ל דומה לאש המכלה כל ולכן ישמור אדם עצמו שלא יחטא לפניו וירא ממנו וליחד בזה מכלוק התמונה לו י"ח ע"ר קצרה מאוד הוא כי כה נפש האדם היא רוחנית כלתי נתפסת במקום וכלתי נראה לחוש וכלתי מתחלקת בכמות ועכ"ל יש לה שם תמונה וגדר התמונה במושגים הוא שם כולל ותופש את הכמות והאיכות המוגבל המשל המשולש בעל ג' ללעות נקראת תמונה משולשת יען העין מנצח עלי התמונה הכללית ומשנת שהיא תמונה משולשת וגדר התמונה ברוחניים למשל תמונת הגשם הוא גדרה בכללה המושג לכל פעולתה ד"מ שהיא משכלת יודעת ומבינה ושאר העניינים המכלה בקרבה וא"כ שם תמונה בכלל מורה על דבר המושג והמושג א"כ רק בשגרה כחה ופעולתה היוצאת מעצמה וא"כ מפעולתה חספוט יתעלה אחר שאין לו מושג מעצמותו אחר שהוא וידיעתו אחר א"כ אין לו שום תמונה (ובכחוב האומר ותמונת ה' יביט כבר באר הרמב"ם והרב בעל עבודת הקודש בפרקו פירושו ע"ס) עוד חדע ותכיל שהגשם אף שהוא פשוט עכ"ל כוחיה מתחלקים למשל כח השכל לבד כח הבינה לבד החכמה לבד כי כל כח הוא מיוחד ובעת שישתמש בכח אחד אין משתמש בחבירו אכן אללו י"ח כוחותיו מתאחדים בכללו והמה פשוטים בחלית הפשיטות בלי שום התחלקות וקצתו מאוד בעניינים הרקיס כהמה ואיש עבין יבין דבר לאשורו ויפסיק לו בזה :

ישועות יעקב

שלא יכנה האש מן המזבח לך טעה שאש הוא אלהות (יו) ופי' הספוק אש תמיד תוקד וגו' כמו שפי' הרב רבינו במ"י ז"ל שהו' רמז על אש של גהי' שהוא חוקד תמיד כדי להפסיד את הרשעים שלא יחטאו ע"ס (יח) פי' יכול כמשמעו בחמיה ועיין במדרש ש"ט על ספוק גם כי אלק בניא ללמות וגו' וז"ש יכול שחם מפני שא"ל לאומרו כביכול ת"ל כו' :

(א) ע"א דף ט' סנהדרין דף ל"ו ופירש"י בע"ז ו' אלפים שנה נגזר על העולם כמנין ימות הסבוע ובשבעה אלפים נוח לעולם : ב' אלפים ראשונים נגזר עליו להיות תורה בלא חורה ושני אלפים ימות המשיח לשון רש"י בסנהדרין שלאחר שני אלפי תורה היו דיו שיבא משיח ותכלה הגלות ויבטל השיעבוד מישראל ובעונותינו שרבו יאלו כו' לא נח משיח לסקוד ד' אלפים וילאו מה שילאו שרדיו מעוכב לבא עכ"ל והקשה המפרש הלא חתימי' התלמוד ה' עשר שנים קודם החלפת אלק החמישי ומ"כ הספר חר"א שה' כמה שני' קודם והא"ך כתבו ובעונותינו שרבו יאלו כו' הרי עדיין לא התחילו שני אלפים של ימות בן דוד וממולא דבר נדע שמה שכתבו יותר משבע מאות שנה הוא דברי המעתיק הראשון שהעתיק הספר זה ואינו דברי הספר גם כנ"מ וכן הילקוט שהביא זה המאמר ל"ג ל"י ועיין בפ' ל"א : [א] קודם שיגברו

על עצמותה ולולא זאת לא נדע לתארה מאומה ומזה חספוט על ה' יתעלה אחר שאין לו מושג מעצמותו אחר שהוא וידיעתו אחר א"כ אין לו שום תמונה (ובכחוב האומר ותמונת ה' יביט כבר באר הרמב"ם והרב בעל עבודת הקודש בפרקו פירושו ע"ס) עוד חדע ותכיל שהגשם אף שהוא פשוט עכ"ל כוחיה מתחלקים למשל כח השכל לבד כח הבינה לבד החכמה לבד כי כל כח הוא מיוחד ובעת שישתמש בכח אחד אין משתמש בחבירו אכן אללו י"ח כוחותיו מתאחדים בכללו והמה פשוטים בחלית הפשיטות בלי שום התחלקות וקצתו מאוד בעניינים הרקיס כהמה ואיש עבין יבין דבר לאשורו ויפסיק לו בזה :
(א) ז"ל יום שביעי לעולם ובאורו ימים קבועים נוצר להיות העולם עומד בהם אך לא יום אחד בהם זה יום השביעי שלא נחשב עומד ונקראים הו' אלפים בערך האלק השביעי כגולמים בעלי חסרונות שבאלף השביעי הוא החיקון האמיתי : (ב) שני אלפים תהו זהו קודם מתן תורה שלא באו לחלית הכרה ועבודת ה' והיו אנשי העולם הולכים בתהו באמונתם ושני אלפים תורה ושני אלפים ימות המשיח שיחבן היה שיבוא משיח קודם אש ישובו אש לא ישובו יבא בעתה ואף שבימות המשיח ג"כ ימי תורה וזו לאו דווקא רק הכונה שבני אדם יהיה רק תורה (שהו השלימות האחד) וב' אלפים אחרונים יהיה ג"כ ימות המשיח שהו השלימות האחרון והחיקון הגמור או ע"מ עתידים מנחת שיהיה בעליות לעתיד ויהיה התורה מתגלה על אופן היותר נעלה והענין מבורך בכמה ספרי' ועיין במסכת עבוד' אילויס ד' ס' וברש"י שם : (ג) עשה ה' אשר זמם וכתוב בתרי' בלע אמרו ובאורו לפי' שבעונותינו נרמנו ס"ו שימשך הדבר עד סוף משכבו י"ח והוא קץ הו' אלפים וס"ו גמר והשלים אמרתו והבטחתו (והוא מלשון בלע' בדמו"ל) או ע"ד מאמר' ז"ל בלע אמרתו בזה פורפירא דילי' שהוא הבהמ"ק משכן שכינתו : (ד) וכשם שאנו עושים מביא זה בלבד להורות שהמנוה הואת הוא זכר למע שעמיד הקב"ה לעשות בטרף : (ה) והיה יום אחד זה יום השביעי לסקוד ו' אלפים לא יום ולא לילה (ר"ל לא יום ולא לילה של עכשיו ממשמות ב') כמ"ש רב קטינא וחד תרוב והיה לעת ערב (סוף אלק השביעי) יהיה אור (שאו יתחיל האור האמיתי אור העוה"ז) : (ו) ומדי שבת בבבא דרש על סוף אלק השביעי

חמה
יום
תכל
אלו
תיה
הן
משים
דעתו
בהמה
פואה
מרים
האש
בני
תורה
ולא
נאמר
שם
אלו
שמים
יית
שאל
גדול
לפי
ופרעה
שאר
היה
גדול
הכל
עולמי
יחשה
חיים
עורג
עמדת
אלא
הכו'
הרי
העובר
אש
אלקות
והזק
ולש
הגשם
וארץ

אליהו רבא פרה ב

שבת בשבתו [ישעיה סו] ונאמר מזמור שיר ליום השבת (סהלס כג) לעולם שכולו שבת [ז] ד"א מזמור שיר ליום השבת [ג] שמשבית (ג) מן העולם [ח] ד"א מזמור שיר ליום השבת זה יום שביעי לעולם ולמוצאי שבת [ט] זו עיה"ב שאין בו מיתה לעלם ולעלמי עלמאי ואין בו [י] לא חטא ולא עון ולא מכות ולא מדרות אלא כל אחד ואחד [יא] משמח בהכמתו ובתכונתו מנין לך [יב] תדע לך שהוא כן צא ולמד מהקב"ה [יג] ששמח בדוד בעוה"ז וכ"ש בעולם הבא שנאמר אלה דברי דוד האחרונים וגו' : ד"א אלה דברי דוד האחרונים אמר לפניו רבש"ע כשם שמחלת לי על עונות ראשונים [יד] כך מחול לי על האחרונים לכך נאמר אלה דברי דוד האחרונים : ד"א אלה דברי דוד

האחרונים היו אומרים בעשרים ושנים [ג] שנה [טו] שנסתלקה רוח הקודש מדוד מלך ישראל בכל יום ויום היה מוריד דמעות ואוכל פתו באפר שנאמר כי אפר בלחם אכלתי וגו' (סהלס קג) לכך נאמר אלה דברי דוד האחרונים וגו' ונאם הגבר הקם על [שמואל ב ד] ד"א אלה דברי דוד האחרונים אלו הן אמר רבש"ע קבלני בתשובה שלימה לפניך [טז] כדי (ד) שתזכה את הישעים לעולם הבא (ז) ותאמר להם מה דוד מלך ישראל שעשה לפני דבר חמור כיון שעשה תשובה קבלתי אותו בתשובה אף אתם אם עשיתם תשובה ומניין שאמר דוד בלשון הזה שנאמר לך לברך (ה) חטאתי וגומר (סהלס נא) (יח) לכך נאמר אלה דברי דוד האחרונים

מאורי אש

השביעי שהוא השבת הגדול ומביא ראי' דנקראת שבת שנאמר מזמור שיר ליום השבת שזה יום שכולו שבת ומכוון למאמר ז"ל שא"הרה אמה געת שנתקבל תשובתו כי הנלוות מפגם חטאו וקבלת תשובתו אוח על גאולתו עד שיחוקן חטאו מכל וכל : (ז) כו' שמשבית העולם כל"ל או שמשבית הרע מן העולם כנרסת הילקוט והכל אחד כי אין הכוונה שימרח העולם מכל וכל רק שינטל הסדר הטבעי הנהוגה עתה וסודו ידוע למיניס כי בתחילה דרש מלשון שביעה ומנוחה ועתה מפרש מעין השבתה : (ח) ד"א מזמור גו' זה יום שביעי לעולם כו' לכאורה הא דרש לעיל ג"כ הכי ומה הוסיף בזה והגדלה דההבדל ביניהם דבתחילה דרש על שם שבת שמוכח על העולם שכולו שבת או שנקראת שבת מפני השמחה האמיתית בה' כמ"ש כל אחד משמח בחמתו : (ט) זה עוה"ב שאין בו מיתה : כי יחדש כח עלום בנוף שיחיו לעולם בנוף ונפש כמו שהיה ארה"ר קודם החטא : (י) לא חטא כי יתבטל היצה"ר ולא מכות ויסודין כי יבטלו כל העונות אחר שלא יחטאו והענין בכלל שימחה העולם לא כפי הטבע הנהוגה עתה שממנה נמשך המכות והיסודין שהם שלוחי ה' ע"ד והסתרתו פני מהם כ"א יחדש הנהוגה חדשה בעולם כמו שהיה קודם החטא של ארה"ר ונקראה אעיר עליהם כפי הנמצא במדרש חו"ל אמר במדרש בר"ר שקוד' החטא הי' המזלו' מהלכות דרך קצרה וע"כ היו מתבטלים הפירות מהרובלא פשלות מאומה וכן יהיה לע"ל אמרו שגזזה לנדיקים לע"ל על אר"הר אמרו שאלולי לא חטא היה חי לעולם ולעמיד בטל המיתה מן העולם מי אלשיה כי הטבע הכהונה עתה הוא מוטבע מן ההויה וההפסד אבל לעתיד לא כן כמו שהאריך הרמב"ן בפירושו על התורה בספ' בראשית ודעתו שיהיה האכילי נמוג עד שיהיה חמורת הניחך ממנו משבת ההפסד והבן כל זה וזרף לדבריו אשר אדבר מענין זה אחר אל אחר כי המה דברים בנויים על מדרשו חו"ל אשר דבריהם אמת לעד : (יא) משמח בחמתו כלומר כפי מה שהכין בעוה"ז וכפי כח השגתו כי אין מעלת שווח כמ"ש שלכל לדיק עושין לו מדור לפי כבודו כי רק איש כפי מעשיהו וחכמתו : (יב) תדע לך זהו כמ"ש המחקרים שדיבוק הנדיקים בעוה"ז הוא ראיה על עוה"ב כמו שהאריך הסו"ה בשעריו : (יג) שממח בדרו בעוה"ז ור"ל שהשביעי מרוב טוב הלפון לנדיקים להשביע מזון השגתו וכמו שאומר להלן : (יד) שנאמר אלה גו' ומדבר שם משבת הנדיק הדבוק בה' ומשמחת ה' בו : (יד) כך מחול לי על אחרונים : דא"כ מה לו לומר שהיה דבריו האחרונים אס לא שהכונה שניקם שימחול לו על עון ז"ם ואורי' כשם שנחלת לי חטאת נעורים הנעשים ממעשי נעורות בלי מבחן כך ימחול לו על החטאים האחרונים : אף שראוי לעונש ויתר געת הזקנה עכ"ז נתקבל תשובתו וע"י ההלל נאמר דבריו האחרונים : (טז) שנסתלקה רוח"ק כו' ולכן שייך לומר דברי דוד האחרונים שבתחילה זכה לרוה"ק ואח"כ נסתלק ממנו כמאמר ז"ל משמח אותם המעשה ואח"כ זכה בחסריות עוד הפעם לרוה"ק והוקס עוד על במעלתו ואמר דבריו האחרונים ע"י רוח"ק והו' ונאום הגבר הוקס על : (טז) כדי שתזכה את הרשעים ר"ל עשה ר"ל עשה עמי אוח לטובה שקבלת תשובתי (והאחות הוא השבת רוח"ק) כדי שיחיו רשעים וישובו מעונם ולא יאמרו נואש (יז) ותאמר להם כו' כלומר ע"י יביתו וישאו ק"ו בעצמם מדוד שנתקבל תשובתו בדבר חמור והרי זה כאומר להם ממח אף אתם אס עשיתם תשובה בודאי אקבל אתכם לך לברך וסופו למצן חזקן בדברך תזכה בשפטין והביא כל זה ממעלת דוד שכל עיקר בקשתו היה כדי שיפקדו ש"ס על ידו וכמאמר ז"ל לא היה דוד ראוי לאותו מעשה אלא כדי להורות תשובה לרבים ר"ל שהדבר בא לידו למען יבא מזה תשובה לרבים כי אלולא זאת ה' לא יעזבו לנפול ברשת החטאים האלו והבן ז"ל וזרף לדבריו חו"ל במה שאמרו בכל יום יצרו מתגבר עליו ואלולא הקב"ה עזרו אינו יכול לו ולדוד הניח אותו על טבעו כדי שזוה יובא להורות תשובה לרבים אבל לא יתכן בדבריו המפרשים שרוד עשה זאת ככונה כדי להורות תשובה וכי יחטא איש בדבר קל למען אחרים כמ"ש וכי אומרים לו לאדם חטא בשביל שיתנה קבירו א"ז כמו שכתבו : (יח) לכך נאמר אלה דברי דוד האחרונים וקופו ומאוס הגבר הוקס על שניקס

ישועות יעקב

שימרו חלף שנה יהיה אור וכל טוב האמור על ישראל רש"י (ג) כדעת רב קטינא ודא חרוב כדאי' בחלק דף ל"ו שלמד מתקרא זה ועיי' בח"ב פ"ט ולולי דמסתפינא הייתי גורם שמשבית מוסיקין מן העולם לע"ל שלא יזיקו וכן אי' בהדיא בילקוט ישעי' דף מ"ד ע"ג בפסוק וגר זכר עם כבש עי"ש סי' רפ"ה : (ג) במס' יומא דף כ"ג גרסי' אמר רב ששה חדשים נלטרע דוד ונסתלקה ממנו שכניה : (ד) תהיה זכאי בעיניהם ולא יהיהרו עליך (ז) ואי' במדרש שאמר דוד אס תקבלני כל הפושעים משלימין לך כו' זה שאמר למען חזקן בדברך תזכה בשפטין (ו) כדאי' בשבת פ' במה

עולו וזכ

אלהיו רבא פרה ב

ט

האחרונים . (יט) מה ראשונים אין בהם חטא ועון . אף האחרונים אין בהם חטא ועון . לכך נאמר אלה דברי דוד האחרונים . נאום דוד בן ישי ונאום הגבר הקם על . הדי למד שקבל עליו עול תורה ועול מצות . מה שברך לפני (כ) שתקרא משיח אלהי יעקב ונעים זמירות ישראל : (כא) אשרי אדם השם עצמו כשור (י) לעיל וכחמור למשא . וישב ויהגה בכל יום בתורה תמיד . [כב] מיד רוח הקודש שורה עליו [כג] ותורתו בתוך מעיו . שנאמר [כד] אשריכם זורעי על כל מים . [טע"ה לב] ואין מים אלא תורה שנאמר

ישועות יעקב

במה נהמה כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה פיו"ט : (י) ע"א דף ה' ע"ב : (ח) ל"א יפרוש אדם ויקרא חנ"ך כו' ור"ל שיפרוש מדרכי העולם : (ט) לשון טעוה כמו ושקת ממנה הדק ר"ל שר"ך אדם לעמול ככל כמו בתורה עד שכל גופו נשחק ויודק ונטחן

עולו של חסובה שעי' שבו רשעים מעוונם ג"כ : (יט) מה ראשונים כו' כאלו ביאר הכתוב ורמזוהו אלה דבריו האחרונים ראו נא שהם כדבריו הראשונים שמגדיל רק מעלת הדרק וח"ו לא נשחקע בחטא קדעת מלשינו : (כ) שתקרא משיח כו' ונעים כו' כמו שמכנה בכתוב ההוא כלומר שרק הוא לבדו במלכות קיימת לעולם מאורי איש

מאורי איש

ולעולמי עולמים ורק הוא לבדו המשורר האלקי כמ"ס בחזית שאלר הקב"ה לכל בעלי רוח"ק כולכם ערבים כולכם נעיימים אבל קולו (של דוד) ערב לפני או ירמוז על יותר דק כמ"ס שדור יברך לפתור לבא ויאמר לי נאה לברך וענין פנימי לוטה בה : (כא) אשרי אדם מחוסר על קדייק כמ"ס לעיל שקבל עליו עול תורה כו' ואמר כשור לעול כו' מפני כי ההבדל בין עול למשא הוא כי מניעת ההילוך בעול הוא לא מפני המשא הכבד עליו מאד רק מפני שמונחת על לווארו ומכניע גאוהו לבלי ילך בקומה זקופה (כי ע"י הגאון וזקוף ראשו) והמשא כמשמעו משא כבד לנשוא ושניהם שייכים בחור' העול שכבד עליו לכנ"ו תחת עול המלוכה אף בדבר קל כי זה מתכוונת להכניעה לזכור המלוכה עליו והמשא להשפיע שאין תאוהו העולה ומתגבר בלבו תמיד ולכן ר"ך האדם להתגבר בשניהם ליטא עליו של הקב"ה עליו להכניע ממנו ומתהדרת כבודו ולהתגבר עלי תאוהו וישא מניחת ה' עליו אף דברים הכבדים כפי טבעו והבן הדברי' : (כב) מיד רוח"ק שורה עליו כו' אין הכוונה רוח"ק ממש כי אין ישרה עליו מיד רק הכוונה רוח המשוררו לקדושה וטהרה ובאחרית יזכה לרוח"ק ממש המגלה לו רזי תורה ונעשה כמעיון המתגבר וכמוהו עליו הרבה בספר הזה שמכנה רוח טהרה לרוח"ק כמ"ס אפילו עבד אפילו שפחה רוח"ק שורה עליו לפי מעשיו שגם שם הכונה רוח טהרה המשוררו לקדושה או מלת די הוא מלשון אלל כלומר חיקף ששוק בחור' בודאי אחר זה ישרה עליו רוח"ק : (כג) ותורתו בתוך מעיו כלומר שלומד ואינו שוכח וגם מעורר תמיד להטיב דרכיו ואינו מן השפה ולחוך ולשון הכתוב ותורתך בתוך מעי כלומר בתוך לבי כי מעי שם הכלל לאברים הפנימיים והכוונה על הלב : (כד) זורעי על כל מים כמו הזרע הנחתרש היעב ותגדל ע"י רביי המים כן ישרש היעב בלבו כל טוב ע"י למוד התורה ועשיית מצותיה ועי"ז משלחי רגל השור והחמור שזו היתה"ר כמו שדרשו חז"ל והו' מיד רוח"ק שורה עליו כי אין היתה"ר מסיחו עוד כי מאד התורה מאיר בלבו ויתכן עוד שממנו לקח המלצה כשור לעול וכחמור למשא וכלומר שהתורה משלח ומונע העללה ממנו מה שהשור והחמור נטבעים הם עללים בזה (רק ששפויים ע"י ב"א) ליתך בהם והוא משיב עלמו ברגליו ליתך בעול ומשא כזה ועי"ז משלחי רגל העללות כמוהם והו' באמת שמסיר הית"ר מנפשו וא"כ הוא מכוון לדרש חז"ל . והענין בכללו כי יצר' הלב מכביר על האדם מלהיות נכנע תחת עולו של הקב"ה ומלהשגיב' שאין תאוהו הערבה בעשה ומוכרס בהתחלה להתגבר עליו נגד תאוהו אף באחרית יזכה שיעשה מאהבה בלא כפיס והתגברות . כי ישרה בו רוח קדושה וטהרה המשורר לבדו לפעול טוב בחשק נמרץ ובאהבה עלוונה והו' מדריגת האהבה האמתית והבן זאת : (כה) הוי כל אמה בו' וסופו שמשו שמוע אלי שזה למוד התורה ועשיית מצותיה ומביא שכני המים הוא על התורה כמו שהמים מרוה לגוף אשר למא' בזה מאד . כן התורה מרוה לגפש אשר נטבעה הוא למאה לדר' ה' ותורתו : (כו) על כל מים כיאר כלומר מהו הכונה במלת כל ופרשם שהכוונה כל התורה בשלימות מקרא ומשנה כו' והענין כמו שבתימות ישורו איכותיהם יש מים ופיהם לורעו ויש לאחרת כפי השחנות המקומות שהמים גם כן התיד' כל ענין מה יש לה פעולה מיוחדת לנפש והשלמה בכללה לגפש כולה ר"ך ללמוד כולה כפי כמו ושכלו וגם מרומו כמו שהמים מזריע הפרי כן מלמוד התורה ישרה רוח"ק בלבו : (כז) וירבה בישיבה לשמש החכמים ולפלפל בחכמה וללמוד מעשיהם ומדותיהם הטובות : (כח) ומלחו על לשינו כלומר מלחו של רוח"ק על לשינו והו' ונעים זמירות ישראל' שהיה כל שיריו ע"י רוח"ק : (כט) אשרי אדם כו' הוא מאמר בפני עצמו מפרש בזה מאמר דוד כמו שאבאר . שמשחק עצמו בד"ת והוא ע"ד מאמרס ז"ל זאת התורה אר"ם כי ימות באהל אין התורה מתקיימת אלא כמו שממית עצמו עליה ומשחק גופי בעבור רוב התמדת עמלה ויישב ויורש ומחפש בה בעמל רב (בראשית) כבהמה שחירשו בשדה (ע"י כפיה) בעמל ויגיעה רבה : (ל) ד"ת הראשונים והאחרונים שלך הם באורו כי הגה רוח"ק הנאה לאדם הוא רוח ממרס לא בינת אנוש כי שכל האנושי אין בכחו להשיגה רק מחקר ה' ב"א עליו הערה מתוך . ועכ"ז אחר שהאדם מרד מעשיו הטובים וזכה לזה נחשב גם רוח"ק כאלו השיג בעצמו בעמלו והו' ד"ת הראשונים שחודע לו ע"י עמלו ויגיעו והאחרונים שנספס לו השגה באחרית ע"י רוח"ק עכ"ל נחשבים לו כדברי ע"זו אחר שעי' וכתו באה לו : (לא) שנאמר לי דבר בו' באורו לפ"ז כי הגה הדרק נקרא מי שהשיג ע"י עמלו ויגיעו והוא המושל האימיתי שמשל ביצרו והכניעו ע"י עמלו בחורה (והו' ד"ת הראשונים) ואח"כ מושל ביראת אלהים כלומר אף היראה האלקית הנאה מאלהים והו' רוח"ק התופיע ע"י ממרומים ונותנת לו יראת אלקים רוממה מאד גם על זה נקרא מושל אמיתי אחר שמעשיו הטובים באה לו : (לב) אמר דוד כו' הוא ד"ל בנאור הכתוב שהכוונה

שנה אל בכל באפר (ג) לכך הגבר חרונים שלימה לעולם שעשה י אותו ומניק חטאתו דוד ר"ל רש"י שלמד שמשכית קוט ישעי' (ג) כמ"ס זקנה ממנו (ה) ואי' כי' וזה נכשבת פ' ג' וזה היה לעולם שין אחר הסתרותי ז"ל אמר ל' ע"ל כן לפ"ל י הטבע ודעתו אחר כי ח השגתו ו כמ"ס שהשגיבו זקן בה' ומחול לו ק שראוי כן שייך רית עוד כה א' ח נושא ק אחר בקשתו זכר כ' א שאמר בים אלל אומרים ש.הוקס

אליהו רבא פרק ב

אלהו ישראל לי דבר צור ישראל אני מושל באדם מי מושל בי צדיק שאני גוזר גזירה והוא מבטלה הוי אומר צדיק מושל ביראת אלהים ואיזה צדיק מושל ביראת אלהים [לג] זה הכובש את יצרו: (לד) ברוך המקום ברוך הוא שאין לפניו (לה) לא משא פנים ומלפניו (לו) נוגה ואור יוצא לעולם ומלפניו גשמים ורשאים באים לעולם שכרן של צדקים שמשחקין עצמם בד"ת מעלה הבתוב עליהם (לז) כאלו הם מביאים נוגה ואור וגשמים ורשאים לעולם (לה) לבך נאמ' אחריו וכאו' בקר יזרה שמש בקר לא עבות מנוגה ממטר דשא מארץ (לט) אמר דוד המלך אני אניד

צדקותיו וחסדיו של הקב"ה שהוא עושה (מ) עם ישראל בכל שעה בכל יום ויום * (מא) אדם (י) נמכר ובכל יום אדם נפדה בערב (מב) רוחו של אדם נמלת הימנו וניתנית לבעל הפקדון ולבקר מחזירים אותה אליו * שנאמר בידך אפקיד רוחי פדית אותי ה' אל אמת (מג) (מג) אמת (מג) בכל יום ויום עושין לו (מג) נסים כיוצאי (יד) מצרים בכל יום ויום (מד) מיסרין אותו כתינוק לפני רבו מפני מעשיו * (מה) ותדע לך שהוא (מו) כן תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם העביר הקב"ה את כל דבריו לפני זרעו של אברהם יצחק ויעקב * אמר מתי יגיע וישמע דבר

ישועות יעקב

ונטמן ע"ד כך היא דרכה של חורה פת נמלת חאכל כו' * (י) ע"י מטאיו נטמחו נמכרה וע"י תשובה ויודיו נפרים נטמחו ועיין בשערי אורה שער ח' בענין אחריו נמכר גאול' תהיה לו: (יוד) שהקב"ה מוּמין לו פרנסתו בכל יום כמו שעשה ליוצאי מצרים שהוריד להם מן הכל יום כדי שיכוננו את לבם לאליהם ששמים וברא' כפ' יום הכפרים וזה שאמר אח"כ בכל יום מיסרין ח' חו

היותו נכון: (לד) ברוך המקום מנצח סוף הפסוק ובאור בוקר ג' ופתח בשבחו של מקום ב"ה להראות גדול חסדיו על נבראיו כדרכו תמיד בספרו: (לה) לא משא פנים ועל"י עושה בעבור הצדיק ומוזה ראי' כי זכות גדול: (לו) נוגה ואור האור הוא הענש המאור ונוגה הוא ברוך חיו היותו ומתנוגן מהמאור והכונה בכללה על אור השפע היותו מאור י"ח שמטייה ומקיים כל הצרכים וגם על השמש והירח המאירים הנותנים מנוח ותבואה בעולם השפל: (לז) כאלו הם מביאים כי בזכותם קיים העולם ומתנהג הטבע כפי מעשיהם כמ"ס חס בחוקותי תלכו ג' ונחתי גשמיכם צמחם וחסב ג' דברים שהם מוסדות קיום העולם זה האור והנוגה שזה שם לכל גלגלי הרקיע ומאורות המשתנועים תמיד ועל ידם יתקיים ההויה בעולם השפל בחפץ ה' אשר יסד ככה והגשמים המוריים האדמה והדשאים (שם כולל לכל מיני גדולי ארץ) שהמה קיום העולם בכלל: (לח) לכך נאמר אחריו ובאור בוקר שאורו מעשו הצדיק פועל בחבל להסביע כל טוב כאשר האור בוקר וכאשר מנוגה השמש וממטר משניהם יאמח דשא מארץ כפי הטבע כן בא ע"י מעשי הצדיק כי הטבע והקיום רק ע"י פעולת האדם וכפי מעשיו: (לט) אמר דוד חני אניד חני זה כמביא ראי' שאף הענייני' הטבעיים והמה קיום העולם המה ביד ה' תמיד והמה נסים נסתרים וע"י מעשי האדם יקיימו ויחודשו וברא' שכן במקו' אחר כינה דוד את הטינה הטבעית בשם פקידת הרוח וע"י הזכות באה בחזרה כמו שאבאר להלכה וליתר באור להבין ההבדל שבין הטבעי להנסיי הנהו זה דבר טבעי הנהו שולך הדבר ע"י סיבה ומסובב יחרוש ירע אז כרנה יקצור ולנושתי וכלי סיבה לא תבואנה ודבר הנסיי יבוא מבלי סיבה קדמת כ"א ברין ה' חן גם הטבעית סיבות כל הסיבות הוא ה' ב"ה הוא מקיימם תמיד ונותן בהם כח להווייתה ופעולתה וכפי מעשי האדם יחוקנו הסיבות שיבאו המסובבים מהם על נכונה אך לפי שטבע פעולתה בתמידות ע"כ מעשור עיני איליים מבלי לחנות בפועל ה' ומעשיו איך הוא עושה כל ומקיים כל בכל רגע כמשפט דבר העורגל המצווד העינים להחזיק לדבר טבעי ומחייבי (מ) עם ישראל אף שהצדק הזה נוהג בכל אומה ולשון עכ"ל נבדלים עובדי כוכבים מהם שהם מושגמים בפרטית והכל כפי מעשיהם בפרט לא כן העיבדי כוכבים וחי בכלל כמו שבארתי לעיל בפרק ח' בד"ה ריין אמת עי"ם: (מא) אדם נמכר כו' נפדה כו' נמכר ע"י מטאיו למלאכי עונש להרע לו ולהענישו וע"י תשובה ומ"ט הוא נפדה מרעה המעוהדת עליו: (מב) רוחו נמלת לבעל הפקדון שבעת הסינים השכל נסחל' מוננו למקום שורשו אשר מוננו הוא נאלל כדעת חכמי אמת וקצת מהמחקרים הסוברים שהנשמה מאיר מחוץ בתוך האדם (ועיין בס' המדות הגדול שם מבאר דעת ז"ל) ובעת הטינה השכל נסחלג ממילא ולבוקר בעת שיקום ויחזור לו: (מג) ניסים כיוצאי מצרים ותכן שהוא השגת הטרף שאמרו עליה שגדולה מקריעת ים סוף והמה נסים נסתרים להמליא לו סיבות שבו ימצא פרנסתו מסוון כפי מדת מעשיו ותכן מאוד בזה: (מד) מוסרים לו כחני' כו' המה העונשים הפרטים התנעשים עליו בכל יום מכוון כנגד מדת מעשיו כחני' המשיגים עליו רבו ליסרו כפי רשעתו מדה מדה וכלל הענין להראות שכל העניינים המסובבים על האומה הוא בסגנת פרטית הן להסביר והן להעניש ולא ידומה כי המה כפי הטבע רק כפי מעשיו וחסב ג' דברים אשר החיים והאמת שזה פקידת הרוח הב' הזמנת פרנסתו בכל יום במדה משוערת הב' העניסי' והקוון המעוהדים עליו בכל יום כפי מטאיו: (מה) ותדע לך שהוא כן לומר שכן מלינו במקום אחר קרמנו דוד שכל פעולתו הטבעיים התכוונים במעשי שמים וארץ העביר ההגה' לזרעו של אברהם שיחיו פועלים כפי מעשיהם וזכותם: (מו) חתקע"ד דורות קודם ג' הן המה הדורות שהיו במחשבה להבראות ולא נבראו מפני שראת ה' ב"ה שאין טוב יוצא מהם ולכן מיהר הדורו' כדי שיבאו זרעו של אברהם באריות וענין הזמן הזה יתכן שהיה מכיוון למספר שאמרו שהחורש נבראת אלפיים שנה קודם לבראות עולם ומן אז והלאה חשב עור על זרע של אברהם והענין מבואר אללי במקום אחר ביתר באור כפי הבנתו המצער:

מאורי אש

ביראת אלהים הוא מדה"ד המעניש ומיראה לאדם ובזכות הצדיק להפך לרמנים וזהו לרוך מושל ומכניע את יראת אלהים שזה מדה"ד: (לג) זהו הכובש את יצרו לדעתו זהו ד"ל בבאור הכתוב שהכונה שהצדיק הוא העובד משהבה וירא' אלהים הוא העובד מיראה וכובש את יצרו אף שלבו הפךרע עכ"ל מונע מזה מפני יראת אלקים ולכן הצדיק מושל במעלתו על העובד מיראת אלהים שנהו הכובש ויש עוד לומר בדרך אחר וזה היותר נכון: (לד) ברוך המקום מנצח סוף הפסוק ובאור בוקר ג' ופתח בשבחו של מקום ב"ה להראות גדול חסדיו על נבראיו כדרכו תמיד בספרו: (לה) לא משא פנים ועל"י עושה בעבור הצדיק ומוזה ראי' כי זכות גדול: (לו) נוגה ואור האור הוא הענש המאור ונוגה הוא ברוך חיו היותו ומתנוגן מהמאור והכונה בכללה על אור השפע היותו מאור י"ח שמטייה ומקיים כל הצרכים וגם על השמש והירח המאירים הנותנים מנוח ותבואה בעולם השפל: (לז) כאלו הם מביאים כי בזכותם קיים העולם ומתנהג הטבע כפי מעשיהם כמ"ס חס בחוקותי תלכו ג' ונחתי גשמיכם צמחם וחסב ג' דברים שהם מוסדות קיום העולם זה האור והנוגה שזה שם לכל גלגלי הרקיע ומאורות המשתנועים תמיד ועל ידם יתקיים ההויה בעולם השפל בחפץ ה' אשר יסד ככה והגשמים המוריים האדמה והדשאים (שם כולל לכל מיני גדולי ארץ) שהמה קיום העולם בכלל: (לח) לכך נאמר אחריו ובאור בוקר שאורו מעשו הצדיק פועל בחבל להסביע כל טוב כאשר האור בוקר וכאשר מנוגה השמש וממטר משניהם יאמח דשא מארץ כפי הטבע כן בא ע"י מעשי הצדיק כי הטבע והקיום רק ע"י פעולת האדם וכפי מעשיו: (לט) אמר דוד חני אניד חני זה כמביא ראי' שאף הענייני' הטבעיים והמה קיום העולם המה ביד ה' תמיד והמה נסים נסתרים וע"י מעשי האדם יקיימו ויחודשו וברא' שכן במקו' אחר כינה דוד את הטינה הטבעית בשם פקידת הרוח וע"י הזכות באה בחזרה כמו שאבאר להלכה וליתר באור להבין ההבדל שבין הטבעי להנסיי הנהו זה דבר טבעי הנהו שולך הדבר ע"י סיבה ומסובב יחרוש ירע אז כרנה יקצור ולנושתי וכלי סיבה לא תבואנה ודבר הנסיי יבוא מבלי סיבה קדמת כ"א ברין ה' חן גם הטבעית סיבות כל הסיבות הוא ה' ב"ה הוא מקיימם תמיד ונותן בהם כח להווייתה ופעולתה וכפי מעשי האדם יחוקנו הסיבות שיבאו המסובבים מהם על נכונה אך לפי שטבע פעולתה בתמידות ע"כ מעשור עיני איליים מבלי לחנות בפועל ה' ומעשיו איך הוא עושה כל ומקיים כל בכל רגע כמשפט דבר העורגל המצווד העינים להחזיק לדבר טבעי ומחייבי (מ) עם ישראל אף שהצדק הזה נוהג בכל אומה ולשון עכ"ל נבדלים עובדי כוכבים מהם שהם מושגמים בפרטית והכל כפי מעשיהם בפרט לא כן העיבדי כוכבים וחי בכלל כמו שבארתי לעיל בפרק ח' בד"ה ריין אמת עי"ם: (מא) אדם נמכר כו' נפדה כו' נמכר ע"י מטאיו למלאכי עונש להרע לו ולהענישו וע"י תשובה ומ"ט הוא נפדה מרעה המעוהדת עליו: (מב) רוחו נמלת לבעל הפקדון שבעת הסינים השכל נסחל' מוננו למקום שורשו אשר מוננו הוא נאלל כדעת חכמי אמת וקצת מהמחקרים הסוברים שהנשמה מאיר מחוץ בתוך האדם (ועיין בס' המדות הגדול שם מבאר דעת ז"ל) ובעת הטינה השכל נסחלג ממילא ולבוקר בעת שיקום ויחזור לו: (מג) ניסים כיוצאי מצרים ותכן שהוא השגת הטרף שאמרו עליה שגדולה מקריעת ים סוף והמה נסים נסתרים להמליא לו סיבות שבו ימצא פרנסתו מסוון כפי מדת מעשיו ותכן מאוד בזה: (מד) מוסרים לו כחני' כו' המה העונשים הפרטים התנעשים עליו בכל יום מכוון כנגד מדת מעשיו כחני' המשיגים עליו רבו ליסרו כפי רשעתו מדה מדה וכלל הענין להראות שכל העניינים המסובבים על האומה הוא בסגנת פרטית הן להסביר והן להעניש ולא ידומה כי המה כפי הטבע רק כפי מעשיו וחסב ג' דברים אשר החיים והאמת שזה פקידת הרוח הב' הזמנת פרנסתו בכל יום במדה משוערת הב' העניסי' והקוון המעוהדים עליו בכל יום כפי מטאיו: (מה) ותדע לך שהוא כן לומר שכן מלינו במקום אחר קרמנו דוד שכל פעולתו הטבעיים התכוונים במעשי שמים וארץ העביר ההגה' לזרעו של אברהם שיחיו פועלים כפי מעשיהם וזכותם: (מו) חתקע"ד דורות קודם ג' הן המה הדורות שהיו במחשבה להבראות ולא נבראו מפני שראת ה' ב"ה שאין טוב יוצא מהם ולכן מיהר הדורו' כדי שיבאו זרעו של אברהם באריות וענין הזמן הזה יתכן שהיה מכיוון למספר שאמרו שהחורש נבראת אלפיים שנה קודם לבראות עולם ומן אז והלאה חשב עור על זרע של אברהם והענין מבואר אללי במקום אחר ביתר באור כפי הבנתו המצער:

אליהו רבא פרק ב

דבר נפידם שנאמר למנצח מזמור לדוד השמים
 מספרים כבוד אל (סס י"ט) והלא אינן ראויים
 לספר מעשי בראשית מה ת"ל השמים מספרים
 כבוד אל. שהשמים נבראו תחלה והן ראויין
 לספר שבח של הקב"ה. לפי שכל העולם אדם
 ובהמת ועוף השמים אינן ניוונין אלא ממעשה
 שמים וארץ. כששה חדשים מגדלים פירות בחורף
 ומבשלין אותו בקיץ וחייין מהן כל באי עולם.
 וכל מעשה ידיו שברא בעולם: (לו) אמרו חכמים
 כל הישוב יושב בין [ו] עגלה לעקרב אמרתי להן
 רבותי עפר אני תחת כפות רגליכם אני
 אימר לפניכם דבר אחד. אמרו לי אמור
 אמרתי להם (מח) תחת (ב) כוכב אחד
 כל באי עולם יושבין כמו שכתבו חז"ל.
 אמרו לו תן לנו סימן לדבריך. אמרתי להן אני
 נותן אמרתי להם רבותי יעמדו שנים אחד בארץ
 ישראל ואחד בכרך גדול שבבבל. וישימו ראשיהם
 תחת כוכב אחד ביציאת החמה. או בשקיעת
 החמה. בראש חודש. או בחמשה לחודש. לא
 העומד בארץ ישראל כעומד בבבל הא למדת שכל

העולם תחת כוכב אחד יושב כשחז"ל. וכי מה
 היא טיבה של אותה כימה שהיא כמו [י"ג] שבעה
 כוכבים ברקיע וכולם סמוכים זה לזה למד הכתוב
 דרך ארץ לדורות. שלא יאמר אדם [מט] מפני
 מה אין הרקיע עצמה עבה [י"ג] ככוכבים משלו
 מלמה ד' למך שהיה לו לבינה של זהב. יניחנה
 על ראשו שמא נאה לו אין נאה לו. אבל מה
 עשה לה בחכמתו ובתבונתו נוטל הימנה משקל
 כחצי סלע. ועשאו חוש של זהב ותלאו בצוארו
 זהו שבחו של הקב"ה. יהא שמו הגדול מבורך
 לעלם ולעלמי עלמאי. ברא ככבים ברקיע ונתולכ"א
 ואחד מקום (י"ד) בפני עצמו. (נ) אין אומר ואין
 דברים בלי נשמע קולם בכל הארץ יצא קום ובקצה
 תבל מליהם לשמש שם אהל בהם אמרו חכמים
 גלגל חמה מהלך חמש מאות שנה בא וראה מאיזה
 מקום הוא יוצא ולאיה מקום הוא נכנס. שמא
 קילו הוא נשמע בהליכתו ביציאתו או בביאתו.
 או שמא יראה לבריות בכניסתו וביציאתו. וכשם
 שגלגל חמה מהלך ת"ק שנה. (נא) כך עין
 החיים מהלך ת"ק שנה. שנאמר מה גדלו מעשיך
 ונ"ג ברקיע עבה כוכבים

מאורי אש

(מו) והלא אינם ראויים כחכב מפרש המזמור הזה ולהלן יסיים
 כמה שהעביר ההגהות לזרעם של אברהם וצארו כי אינם בעלי
 שכל והכרה ומפרש שהכונה על דרך מליצה לפי שכל העולם
 הספול וזק ממעשי שמים והמה המשפיעים האחרונים בעולם (כי
 גבוה מעל גבוה. שומר המלאכים מניעי הגלגלים וה' עליהם כולם
 כמדדסם בקהלת על הפסוק הזה) ע"כ ידק לומר שע"ה השמים
 מספרים כבוד אל והכונה שע"י יכירו ב"ה כבודו י"ח כמו שביאר
 הרד"ק בפירושו ולפ"ד המתקרים ובתוכם הרמב"ם ו"ל הסיבויס
 מעשי בראשית נרמזו דברים עליונים ומלאכים גבוהים מהם כמו
 שהאריך הרמב"ן בבאורו על התורה ופ"ב מדוע אלו נשמים. שהם אינם ראויים וידועים כמורה ומפרש מפני שבעולם הזה הם
 הנראים לעקרים שהם מגדלים מכל אשר בעולם הזה ולכן אחר דבר הגרחה לחוש והלשון מוקדם ואפשר דהוה שני טעמים אחד
 מפני שהם נבראו תחילה הב' מפני שכל העולם כולו יונק' רק ממנו והיה מן הנכון להגידו ד"ל לפי כו' : (מח) אמרו חכמים
 כל הישוב כו' מביא זה להראות מגדל הגלגלים עד שהארץ בערכה קטן מאד ועגלה פירש"י בפסחים שזה מול שור כעשוי
 מכוכבים מקובלים כמות ראש שור ועקרב זה מול כימה שהמה מקובלים כמות עקרב : (מט) תחת כוכב אחד כלומר שטוב
 אחד גדול כמו הכדור הארצי ועוד יותר והארץ שכל המקומות בארץ מתרא' הכוכב שיה באיכותה וגדלה ואילו הייתה קטנה
 מהארץ הית' נסת' במקום אחר : ומתראה קטנה במקום אחר כמו שבע' בברכות איחא כימה כמא' כוכבים ואולי ט"ס הוא :
 (מט) מפני מה אין הרקיע עצמו עב' כוכבים משלו משל כו' אף שהכוכבי' כל א' מנוול' על דבר מיוחד מ"מ הי' ככחו י"ח
 לערכבם יחד להיות נראים כאחד וכולן ישתמשו איש כפי כחו המיוחד ומפרש על דרך משל סך נאה ביוחק בן פירש הי"ע
 אף לפ"י לא ידק המשל ואינו מכוון כל כך גם הלשון מפ"מ אין הרקיע עצמו דחוק מאד ואולי הבונה מפ"מ אין הרקיע עצמו ר"ל
 מדוע לא הם הרקיע גופא שיה' מוחזק כוכבים ולמה הם כוכבים ברקיע ומפרש ע"י משל שיתכן שדבר מה אף שהוא מרוב'
 בכמות אינו נאה כמו דבר מפורד ונעש' על משכונת הסדר וכלל הענין הוא על צאור הכתוב ומעשי ידיו (הרבים והגדולי' רבים
 בכמות ובאיכות) מגיד הרקיע שהוא שטח הקפדורית שבו כל הכוכבים עומדים וכולם פועלים בדבר מיוחד ובה נראה מעשי ידי
 הרבים והגדולי' : (ג) אין אומר כו' שמא הוא קולו כו' כלומר חו שמתחיל לעשות רצון קונו שהוא מהלך מרחק עצום כוס ומי
 ישמע קולו שיחריס לו או יעק ויגע או יתפאר במהלכו רק רך תמיד בגלגלו בלי מנוחה ואף שהטבע זאח בכחו ועצבו עכ"ל
 מננה יתזה האדם אף לצד השמים מושקים לדבר ה' ואין הוא יעק ויגע ויתעלל (כי באמת כן הוטבע בטבע הנפש שהיא
 מהעליונים השמים ושמהם לעשות רצון קונו רק התאוות מעשור' עויו הסכל לבלי יתשוק בזה ועיין בהקדמתי הראשונה וצאור
 הכתוב אין אומר כלומר או התפארות או מרון אף או עלנות אף שכלל הארץ יצא קום : (נא) כך עין החיים מהלך כו' מה גדלו
 כו' הכוונה בפך החיים על צד הכוונה השניה (כי כפשוטה הוא עין החיים בתוך ג"ע התחתונה בפחותה ד"ה ויגרש כו') הוא מאד

ישועות יעקב

אחוז כתיבוק לפני רבו כו' : (י) אופן כוכבים העשוי' כעגלה
 והוא מול שור רש"י בפסחים ועקרב"ה מול כימה רש"י פ' הוראה:
 (יא) עי' בפסחים דף ז"ד ע"ב במס' ברכות דף ל"ח גרס' מאי
 כימה אמר שמואל כמו מזה כוכבי' : (יב) למה חלק לכימ' מאה
 כוכבים כני' הגמרא או שבעה כוכבים כגורסת הספר וכן לשאר
 מול ח נאן כמה כוכבים למה לא הי' מול כימה כוכב עב וגדול
 בעלמו וכ"א מ"מ אין ברקיע עבה כוכבים : (יד) מפני שכל כוכב
 מהגלגלים ג"כ בעלי שכל והכרה יתכן לומר שהכונה כי החמה
 שהאריך הרמב"ן בבאורו על התורה ופ"ב מדוע אלו נשמים. שהם אינם ראויים וידועים כמורה ומפרש מפני שבעולם הזה הם
 הנראים לעקרים שהם מגדלים מכל אשר בעולם הזה ולכן אחר דבר הגרחה לחוש והלשון מוקדם ואפשר דהוה שני טעמים אחד
 מפני שהם נבראו תחילה הב' מפני שכל העולם כולו יונק' רק ממנו והיה מן הנכון להגידו ד"ל לפי כו' : (מח) אמרו חכמים
 כל הישוב כו' מביא זה להראות מגדל הגלגלים עד שהארץ בערכה קטן מאד ועגלה פירש"י בפסחים שזה מול שור כעשוי
 מכוכבים מקובלים כמות ראש שור ועקרב זה מול כימה שהמה מקובלים כמות עקרב : (מט) תחת כוכב אחד כלומר שטוב
 אחד גדול כמו הכדור הארצי ועוד יותר והארץ שכל המקומות בארץ מתרא' הכוכב שיה באיכותה וגדלה ואילו הייתה קטנה
 מהארץ הית' נסת' במקום אחר : ומתראה קטנה במקום אחר כמו שבע' בברכות איחא כימה כמא' כוכבים ואולי ט"ס הוא :
 (מט) מפני מה אין הרקיע עצמו עב' כוכבים משלו משל כו' אף שהכוכבי' כל א' מנוול' על דבר מיוחד מ"מ הי' ככחו י"ח
 לערכבם יחד להיות נראים כאחד וכולן ישתמשו איש כפי כחו המיוחד ומפרש על דרך משל סך נאה ביוחק בן פירש הי"ע
 אף לפ"י לא ידק המשל ואינו מכוון כל כך גם הלשון מפ"מ אין הרקיע עצמו דחוק מאד ואולי הבונה מפ"מ אין הרקיע עצמו ר"ל
 מדוע לא הם הרקיע גופא שיה' מוחזק כוכבים ולמה הם כוכבים ברקיע ומפרש ע"י משל שיתכן שדבר מה אף שהוא מרוב'
 בכמות אינו נאה כמו דבר מפורד ונעש' על משכונת הסדר וכלל הענין הוא על צאור הכתוב ומעשי ידיו (הרבים והגדולי' רבים
 בכמות ובאיכות) מגיד הרקיע שהוא שטח הקפדורית שבו כל הכוכבים עומדים וכולם פועלים בדבר מיוחד ובה נראה מעשי ידי
 הרבים והגדולי' : (ג) אין אומר כו' שמא הוא קולו כו' כלומר חו שמתחיל לעשות רצון קונו שהוא מהלך מרחק עצום כוס ומי
 ישמע קולו שיחריס לו או יעק ויגע או יתפאר במהלכו רק רך תמיד בגלגלו בלי מנוחה ואף שהטבע זאח בכחו ועצבו עכ"ל
 מננה יתזה האדם אף לצד השמים מושקים לדבר ה' ואין הוא יעק ויגע ויתעלל (כי באמת כן הוטבע בטבע הנפש שהיא
 מהעליונים השמים ושמהם לעשות רצון קונו רק התאוות מעשור' עויו הסכל לבלי יתשוק בזה ועיין בהקדמתי הראשונה וצאור
 הכתוב אין אומר כלומר או התפארות או מרון אף או עלנות אף שכלל הארץ יצא קום : (נא) כך עין החיים מהלך כו' מה גדלו
 כו' הכוונה בפך החיים על צד הכוונה השניה (כי כפשוטה הוא עין החיים בתוך ג"ע התחתונה בפחותה ד"ה ויגרש כו') הוא מאד

בבאורו על התורה ופ"ב מדוע אלו נשמים. שהם אינם ראויים וידועים כמורה ומפרש מפני שבעולם הזה הם הנראים לעקרים שהם מגדלים מכל אשר בעולם הזה ולכן אחר דבר הגרחה לחוש והלשון מוקדם ואפשר דהוה שני טעמים אחד מפני שהם נבראו תחילה הב' מפני שכל העולם כולו יונק' רק ממנו והיה מן הנכון להגידו ד"ל לפי כו' : (מח) אמרו חכמים כל הישוב כו' מביא זה להראות מגדל הגלגלים עד שהארץ בערכה קטן מאד ועגלה פירש"י בפסחים שזה מול שור כעשוי מכוכבים מקובלים כמות ראש שור ועקרב זה מול כימה שהמה מקובלים כמות עקרב : (מט) תחת כוכב אחד כלומר שטוב אחד גדול כמו הכדור הארצי ועוד יותר והארץ שכל המקומות בארץ מתרא' הכוכב שיה באיכותה וגדלה ואילו הייתה קטנה מהארץ הית' נסת' במקום אחר : ומתראה קטנה במקום אחר כמו שבע' בברכות איחא כימה כמא' כוכבים ואולי ט"ס הוא : (מט) מפני מה אין הרקיע עצמו עב' כוכבים משלו משל כו' אף שהכוכבי' כל א' מנוול' על דבר מיוחד מ"מ הי' ככחו י"ח לערכבם יחד להיות נראים כאחד וכולן ישתמשו איש כפי כחו המיוחד ומפרש על דרך משל סך נאה ביוחק בן פירש הי"ע אף לפ"י לא ידק המשל ואינו מכוון כל כך גם הלשון מפ"מ אין הרקיע עצמו דחוק מאד ואולי הבונה מפ"מ אין הרקיע עצמו ר"ל מדוע לא הם הרקיע גופא שיה' מוחזק כוכבים ולמה הם כוכבים ברקיע ומפרש ע"י משל שיתכן שדבר מה אף שהוא מרוב' בכמות אינו נאה כמו דבר מפורד ונעש' על משכונת הסדר וכלל הענין הוא על צאור הכתוב ומעשי ידיו (הרבים והגדולי' רבים בכמות ובאיכות) מגיד הרקיע שהוא שטח הקפדורית שבו כל הכוכבים עומדים וכולם פועלים בדבר מיוחד ובה נראה מעשי ידי הרבים והגדולי' : (ג) אין אומר כו' שמא הוא קולו כו' כלומר חו שמתחיל לעשות רצון קונו שהוא מהלך מרחק עצום כוס ומי ישמע קולו שיחריס לו או יעק ויגע או יתפאר במהלכו רק רך תמיד בגלגלו בלי מנוחה ואף שהטבע זאח בכחו ועצבו עכ"ל מננה יתזה האדם אף לצד השמים מושקים לדבר ה' ואין הוא יעק ויגע ויתעלל (כי באמת כן הוטבע בטבע הנפש שהיא מהעליונים השמים ושמהם לעשות רצון קונו רק התאוות מעשור' עויו הסכל לבלי יתשוק בזה ועיין בהקדמתי הראשונה וצאור הכתוב אין אומר כלומר או התפארות או מרון אף או עלנות אף שכלל הארץ יצא קום : (נא) כך עין החיים מהלך כו' מה גדלו כו' הכוונה בפך החיים על צד הכוונה השניה (כי כפשוטה הוא עין החיים בתוך ג"ע התחתונה בפחותה ד"ה ויגרש כו') הוא מאד

אליהו רבא פרק ב

ה' (תהלים נב) דבר אחר מה גדלו מעשיך ה' ולא טעם של זה דומה לזה וכך שנו חכמים (טו) בא וראה כמה מיני בהמית ומיני חיות ומיני עופות יש בעולם וכמה מיני דגים יש בים שמא קולו של זה דומה לזה או מראה של זה דומה לזה או שמא דעתו של זה דומה לזה או שמא טעמו של זה דומה לזה . הא לא קול ולא מראה ולא דעה

מאורי אש

נעלה בעניינים הרומים כי זה לעומת זה עשה ה' והכז' במדאי לא מדא תקום כ"א מדת מעלה ומדרגה ומכוון ממט כנגד הע"הו כילו זה מרומו בכחוב מה גדלו מעשיך הנראים פה בעיה"ו ומאוד עמקו מחשבותיך בעניינים הרומים דבר רוחני והמעשה הוא דבר חושי ממש גשמי ועיין בגדולי המפרשים ע"ד הנזרה מה ענין עץ החיים וכבר קבלם הרב בעל יפ"ח וי"מ בבאורי והענין בכללו עלי המוסכלית אשר יחגלו בנפש האדם כאשר אמרו לעיל אין עץ חיים אלא חור' אשר היא בעליונות' כפי מערכת העולם וכמדתה במעלת' וא"כ מה דקרו במאמר המוסרי הזה לומר השמש רץ מדתו הגדול בכל יום והאדם שמדתו ומדרגתו נצח ללחוח בעין החיים (הוא התורה) ההולך במדת המדריג' שהוא הוא ומתעלל בזה ולכן נסמך לזה תורת ה' חמימה ואין להאריך יותר בפרטים העניינים רק אביא ענין נכבד מה שבארתי בבאורי על אנדות ירושלמי ויהי' נר מאיר לזה מאלו לבין ענין עץ החיים למטה ועל"ה למעלה כי לדעתי הוא ענין נכון מאד ואביא את המאמר ובאורו שם בלשונו ממש ז"ל היושלמי דיש ברכות תני עץ החיים מהלך חמש מאות שנה א"ר יהודה בר' אלעי לא סיק דבר נופו אלא אפילו קודמו וכל פילוג מי בראשית מתפלגין מתחתיו מה טעם (תהלים א') והיה כעץ שחול על פלגי מים ע"כ זה לשונו שם ע"ה מהלך ח"ק שנה הענין ע"ה הרמו כפי הידוע שהג"ע ועליו מרמזים לעניינים רומים זה לעומת זה כבר דברו בה הרבה מהמפרשים היפ"ח מפרש כי הרומז בעיה"ה על כח ההשכלה אשר בנפש להשלימה בפועל הוא ח"ק שנה כמדא העולם כל העולם וטעמיה' יושג השלמתו והו מימי בראשית כלומר כל הנמצאות הטבעיות ונופו מרמז על חכמה אלקית כענף היוצא מתחת הטבע וכל ג"כ להגיע עדיה (ס' אפורי) ויש לומר עוד התור' היא עץ חיים והיא דמות כל העולם שהיא פחות' ופרוס' לכל זהו שפוס' על כל החיים כי יעשה ומלאכת חמין ולא הנוף בלבד שמרמז על מלכות' וטעמיה' וסוד' אלא חף בקורתו והוא פשוטי ספורי' יש זה לומר דעת ועוד מרמז על האדם שנרמז' לאילן כו' עיין הכל ב"פ"ה ואענה חף אכי מעט בזה שיעל' ג"כ כפי ידו הכתובים בענין עץ החיים שעיניו בג"ע התחמין אילן שפירותיו נוחתים חיים חמדיים לכל אוכליה וממנו נקח ג"כ כדמותו לג"ע העליון אשר גם שם נמצא עץ חיים כדומות נוחת חיים לנפש לחיות חיי עד חף שירחיקי לחדש דבר מלבו מה שלא קדמני אדם בו ע"כ' אומר דבר נכבד המתקבל לכל ישרי לב בענין מדת ע"ה איככה היא נגד כל העולם וירוח לי בזה לדעתי ענין החיות המתפשט בכל הנמצוא' להלמית כל עשב ורע ולתח לכל דורשי' חף לכל סוגי' ויהי' מה אדבר' וירוח לי בזה לדעתי ענין החיות המתפשט בכל הנמצוא' להלמית כל עשב ורע ולתח להם כח האנמית' וחיים לכל חי נמשך מעץ החיים אשר למט' בג"ע זהו שפוס' על כל החיים וזהו שמהלך ח"ק שנה כלומר השפעת חיות' וזהו וכל פילוג מי בראשית (שמעיה' הם עיקר האנמית' להנביע שפע רב להאנמית ולחיות לכל) נובעי' ממנה וסוד' ושפיעה נובעת מן וכן מעדן ואמר לא סיק דבר נופו כלומר שהנוף היא בעלמו המושך השפע חיות מעשיך' שהוא הקור' ולא חרמ' כי רק מנופי' (אשר הם סוף ומותרות השפע) מזה יוחן לכל העולם כי אם גם קורת' פרוס' על כל החיים לחדש שפע עלמי לכל חי לכל אומה ואין להשפלה על זה יותר מאס נאמר שהשמש ינגד פירותי' והרא' מעץ הדעת באכלו נחדשם בלב כל חי החשוק' לדעת טוב ורע והכלל הג"ע שלמט' דוגמת של מעל' מעץ חיים למעלה שזו החור' העליון' במעלת' על כל וממנו נובע כל כמאמר' בה נסכל' הקב"ה וברא את העולם כי לפיה הוא הנהגת כל הנמצואים העליונים והתחתונים' וכולם יובעים ממנו' מפני מעלת' על כל וסוף עולם וסוף' לכל הנמצאות פה ומחיה לנפש האוחז בה בחיים הגלחיים (כמו שנטבע עץ החיים למט' לתח חיים בגופניים) ותמידים לעולם כמ"ש עץ חיים הוא למחויקים בה ולא חרמ' שהכח יוצא מנופי' שהת' הבחיות התחתונות שלמט' ממנו' הנקבלת ממנו' ונחמנים מותר שפע ההשכל' למט' להנפש כ"א גם קודמה ועלמותה מתפשטים בנפש כי הנפש ממקור אשר ח"כ' אחו' ודבוקה בחורה העליונה ולכן יתכן להשתכס בה ולהשחלם ממנה להיות אוחז בה עד כאן לשוני שם ומעשה בין חבין את אשר לפיך כמה שדימה ע"ה לכל העולם ואין נובע ממנה מאמר מוסרי לאדם האוחז בע"ה כמו שבארתי: (גב) ד"א מה גדלו גו' שמא קולו כו' גם זה על סוף הפסוק עם עמקו סמך לעורר על פליאות הבריח' שגופים דומים ישתנו באיכותם מפני מוצאם בקול ובמראה ובדעת (והמה האושכלו' הראשונה' שהוא הדעת) ובטעם וסם כמו הרומים של הדבר הזה כי אינו מעלם הגשם ומאד עמקו מחשבותיך לדעת סיבת זאת וחשב כח הדעת בעלמי חיים שהדעת הנוק' ג"כ על ההרגש ובאור הכתוב מה גדלו מעשיך הנראים הנבדלים בכמות [זה] מקר' הגשם) ומה מאוד עמקו מחשבותיך לדעת איכותיהם הנמוגים בהם: (גב) בחומתו של אד"ה"ה סן בחכונת גופו והן בחכונת נפשו כמ"ש במדרש כל הנשמות תלוים בא"ה ועל"ה ישתנו בשניהם: (גב) ד"א כו' והלא הם קבועים כו' כי רק המזלות סובבים והגלגל קבוע כדעת בגלגל קבוע ומזלות חוזרים או שכפי הפשט השמים מיושב על שטח השמים לא על הגלגלים הקבועים בשמים והמה צודאי קבועים במקומם וידוע דאין הכלום רק בשעת הסילוך והתנועה (וי"ע) ואע"פ שהכל שלו כו' ר"ל חף שיסד ה' ב"ה לשמים ונבאם מנהג קבוע וע"ה הטבע יסארו בני אדם כבודו ויכירו גדולתו מבריות עולמו לדעת מזה שהכל מעשי ידיו ע"ה ששמת' האמיתי' הוא רק בישראל ובעבורם יש' טבעם ולכן קבע יוס נועד שיוס ליוס (יוס שהעמיד משה החמם עם יוס שהעמיד יוסע) יביעו אומ' ויגידו טובו על ישראל ור"ל כי מזה יכירו כולם אין ישראל מושגים בפרטות נעלה מדרך הטבע הכולל ובאור הכתוב אמת ששמים מוספדים כבוד אל במהלכס הנפלא ומטעם המסודרת אשר בזה יתראה שמעשי ה' המה אף יוס ליוס יביע עוד אומר נפלא להראות שישראל נעלים מעל כל אבא השמים ומשג' טבעם

ישיעות יעקב

ממונה על דבר ידוע לנדלו (טו) סנהדרין דף ל"ז (טו) שכחוס הראשון כל הדורות טבועות שלא היה תחלה אלא מוחס אחר :

המכונים הרומים כי זה לעומת זה עשה ה' והכז' במדאי לא מדא תקום כ"א מדת מעלה ומדרגה ומכוון ממט כנגד הע"הו כילו זה מרומו בכחוב מה גדלו מעשיך הנראים פה בעיה"ו ומאוד עמקו מחשבותיך בעניינים הרומים דבר רוחני והמעשה הוא דבר חושי ממש גשמי ועיין בגדולי המפרשים ע"ד הנזרה מה ענין עץ החיים וכבר קבלם הרב בעל יפ"ח וי"מ בבאורי והענין בכללו עלי המוסכלית אשר יחגלו בנפש האדם כאשר אמרו לעיל אין עץ חיים אלא חור' אשר היא בעליונות' כפי מערכת העולם וכמדתה במעלת' וא"כ מה דקרו במאמר המוסרי הזה לומר השמש רץ מדתו הגדול בכל יום והאדם שמדתו ומדרגתו נצח ללחוח בעין החיים (הוא התורה) ההולך במדת המדריג' שהוא הוא ומתעלל בזה ולכן נסמך לזה תורת ה' חמימה ואין להאריך יותר בפרטים העניינים רק אביא ענין נכבד מה שבארתי בבאורי על אנדות ירושלמי ויהי' נר מאיר לזה מאלו לבין ענין עץ החיים למטה ועל"ה למעלה כי לדעתי הוא ענין נכון מאד ואביא את המאמר ובאורו שם בלשונו ממש ז"ל היושלמי דיש ברכות תני עץ החיים מהלך חמש מאות שנה א"ר יהודה בר' אלעי לא סיק דבר נופו אלא אפילו קודמו וכל פילוג מי בראשית מתפלגין מתחתיו מה טעם (תהלים א') והיה כעץ שחול על פלגי מים ע"כ זה לשונו שם ע"ה מהלך ח"ק שנה הענין ע"ה הרמו כפי הידוע שהג"ע ועליו מרמזים לעניינים רומים זה לעומת זה כבר דברו בה הרבה מהמפרשים היפ"ח מפרש כי הרומז בעיה"ה על כח ההשכלה אשר בנפש להשלימה בפועל הוא ח"ק שנה כמדא העולם כל העולם וטעמיה' יושג השלמתו והו מימי בראשית כלומר כל הנמצאות הטבעיות ונופו מרמז על חכמה אלקית כענף היוצא מתחת הטבע וכל ג"כ להגיע עדיה (ס' אפורי) ויש לומר עוד התור' היא עץ חיים והיא דמות כל העולם שהיא פחות' ופרוס' לכל זהו שפוס' על כל החיים כי יעשה ומלאכת חמין ולא הנוף בלבד שמרמז על מלכות' וטעמיה' וסוד' אלא חף בקורתו והוא פשוטי ספורי' יש זה לומר דעת ועוד מרמז על האדם שנרמז' לאילן כו' עיין הכל ב"פ"ה ואענה חף אכי מעט בזה שיעל' ג"כ כפי ידו הכתובים בענין עץ החיים שעיניו בג"ע התחמין אילן שפירותיו נוחתים חיים חמדיים לכל אוכליה וממנו נקח ג"כ כדמותו לג"ע העליון אשר גם שם נמצא עץ חיים כדומות נוחת חיים לנפש לחיות חיי עד חף שירחיקי לחדש דבר מלבו מה שלא קדמני אדם בו ע"כ' אומר דבר נכבד המתקבל לכל ישרי לב בענין מדת ע"ה איככה היא נגד כל העולם וירוח לי בזה לדעתי ענין החיות המתפשט בכל הנמצוא' להלמית כל עשב ורע ולתח לכל דורשי' חף לכל סוגי' ויהי' מה אדבר' וירוח לי בזה לדעתי ענין החיות המתפשט בכל הנמצוא' להלמית כל עשב ורע ולתח להם כח האנמית' וחיים לכל חי נמשך מעץ החיים אשר למט' בג"ע זהו שפוס' על כל החיים וזהו שמהלך ח"ק שנה כלומר השפעת חיות' וזהו וכל פילוג מי בראשית (שמעיה' הם עיקר האנמית' להנביע שפע רב להאנמית ולחיות לכל) נובעי' ממנה וסוד' ושפיעה נובעת מן וכן מעדן ואמר לא סיק דבר נופו כלומר שהנוף היא בעלמו המושך השפע חיות מעשיך' שהוא הקור' ולא חרמ' כי רק מנופי' (אשר הם סוף ומותרות השפע) מזה יוחן לכל העולם כי אם גם קורת' פרוס' על כל החיים לחדש שפע עלמי לכל חי לכל אומה ואין להשפלה על זה יותר מאס נאמר שהשמש ינגד פירותי' והרא' מעץ הדעת באכלו נחדשם בלב כל חי החשוק' לדעת טוב ורע והכלל הג"ע שלמט' דוגמת של מעל' מעץ חיים למעלה שזו החור' העליון' במעלת' על כל וממנו נובע כל כמאמר' בה נסכל' הקב"ה וברא את העולם כי לפיה הוא הנהגת כל הנמצואים העליונים והתחתונים' וכולם יובעים ממנו' מפני מעלת' על כל וסוף עולם וסוף' לכל הנמצאות פה ומחיה לנפש האוחז בה בחיים הגלחיים (כמו שנטבע עץ החיים למט' לתח חיים בגופניים) ותמידים לעולם כמ"ש עץ חיים הוא למחויקים בה ולא חרמ' שהכח יוצא מנופי' שהת' הבחיות התחתונות שלמט' ממנו' הנקבלת ממנו' ונחמנים מותר שפע ההשכל' למט' להנפש כ"א גם קודמה ועלמותה מתפשטים בנפש כי הנפש ממקור אשר ח"כ' אחו' ודבוקה בחורה העליונה ולכן יתכן להשתכס בה ולהשחלם ממנה להיות אוחז בה עד כאן לשוני שם ומעשה בין חבין את אשר לפיך כמה שדימה ע"ה לכל העולם ואין נובע ממנה מאמר מוסרי לאדם האוחז בע"ה כמו שבארתי: (גב) ד"א מה גדלו גו' שמא קולו כו' גם זה על סוף הפסוק עם עמקו סמך לעורר על פליאות הבריח' שגופים דומים ישתנו באיכותם מפני מוצאם בקול ובמראה ובדעת (והמה האושכלו' הראשונה' שהוא הדעת) ובטעם וסם כמו הרומים של הדבר הזה כי אינו מעלם הגשם ומאד עמקו מחשבותיך לדעת סיבת זאת וחשב כח הדעת בעלמי חיים שהדעת הנוק' ג"כ על ההרגש ובאור הכתוב מה גדלו מעשיך הנראים הנבדלים בכמות [זה] מקר' הגשם) ומה מאוד עמקו מחשבותיך לדעת איכותיהם הנמוגים בהם: (גב) בחומתו של אד"ה"ה סן בחכונת גופו והן בחכונת נפשו כמ"ש במדרש כל הנשמות תלוים בא"ה ועל"ה ישתנו בשניהם: (גב) ד"א כו' והלא הם קבועים כו' כי רק המזלות סובבים והגלגל קבוע כדעת בגלגל קבוע ומזלות חוזרים או שכפי הפשט השמים מיושב על שטח השמים לא על הגלגלים הקבועים בשמים והמה צודאי קבועים במקומם וידוע דאין הכלום רק בשעת הסילוך והתנועה (וי"ע) ואע"פ שהכל שלו כו' ר"ל חף שיסד ה' ב"ה לשמים ונבאם מנהג קבוע וע"ה הטבע יסארו בני אדם כבודו ויכירו גדולתו מבריות עולמו לדעת מזה שהכל מעשי ידיו ע"ה ששמת' האמיתי' הוא רק בישראל ובעבורם יש' טבעם ולכן קבע יוס נועד שיוס ליוס (יוס שהעמיד משה החמם עם יוס שהעמיד יוסע) יביעו אומ' ויגידו טובו על ישראל ור"ל כי מזה יכירו כולם אין ישראל מושגים בפרטות נעלה מדרך הטבע הכולל ובאור הכתוב אמת ששמים מוספדים כבוד אל במהלכס הנפלא ומטעם המסודרת אשר בזה יתראה שמעשי ה' המה אף יוס ליוס יביע עוד אומר נפלא להראות שישראל נעלים מעל כל אבא השמים ומשג' טבעם

אליהו רבא פרק ב

יא

מעשיך ה' : ד"א למנצח מזמיר לדוד השמים מספרים כבוד אל . [גד] והלא הם קבועין (י) במקומן ואין זזין משם לעולם אלא אעפ"י שהכל שלו והבל מעשה ידיו אין שמחתו בכל אלא עסזרעו של אברהם בלבד . שנאמר יום ליום יביע אומר (ס) מה טיבן של שני ימים הללו . [נה] אלא זה יומו של משה שבישר יומו של יהושע שנאמר (נו) דיום הזה אהל תת פחדך ויראתך על פני העמים תחת כל השמים אשר ישמעון שמעך ורגזו וחלו מפניך (נז) ושמה תאמר הואיל והקב"ה הרג את סיוחן ואת עוג מי הגיד לכל באי עולם (נח) אלא זה חמה שעמדה לו למשה והיבן מצינו שעמדה לו חמה למשה בשעה שעשה מלחמה עם עמלק שנאמר וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו ואהרן והור תמכו בידיו מזה אחד ומזה א' ויהי דיו אמונה עד בא השמש (נה) וכי עד אותה שעה לא בא השמש שכתב עד בא השמש אלא זה חמה שעמדה לו למשה והיבן מצינו שבישר משה יומו של יהושע שנאמר (ס) ויאמר ה' אל משה (נט) כתוב זאת זכרון בספר ושם באוני יהושע א"ל יהו רצון שתעמוד לך חמה כדרך שעמדה לי והיבן מצינו שעמדה לו ליהושע בשעה שעשה מלחמה עם מלכי האמורי

מאורי אש
למען ולכן סמך חרות ה' חמי' שזכות' בא לנו והישועות יעקב פירש צמעת' ידיו שהם הכוכבים וישראל נמשלו אליהם ורחוק הוא ממור הכוכבים : [גה] זה יומו של משה שבישר כו' כמו שאומר להלן וסיס באוני יהושע : (נו) היום הזה זה יום הריגת סיוחן ועוג : (נז) אלא זה החמה כו' כלומר ממנו מוכח שהעמיד משה החמה כ"א לא כן היבן שמשו כל הארץ אם לא שהי' העמדת השמש וסי' נכרת לכל יושבי תבל ופירושו ושמה חמאמר כי אין זה רק מהריגת סיוחן ועוג לזה אומר מי הגיד כו' : (נח) וכי עד אחו שעה כו' דה"ל עד אשר בא השמש בלשון עבר ולמה כתיב בבינוני להורות בא שהיום נשתל' השמש משאר הימים וק"ל : (נט) כתוב זאת זכרון בספר כו' כלומר כתוב זאת בתור' וברמז וסיס באוני יהושע שגם הוא יעש' בעתיד ככה ואין להקשות דא"כ מה לריך לקרא קמא זה אינו קושי' אחר דלא רק אסמכתא הלא היא כתוב' על ספר הישר כלומר בתורת משה

ישועות יעקב

חוסס היינו ברזל שהגורה סוקה בר"ש" : (יז) והאריך יכולים לומר שירה כי כל המולות אינם מקלסים רק צמח סיבובם ושמש בנבעון יוכיח כדאי' ב"מ ש"ט ר' אבהו בשם ר"ה אמר הלוכו הוא קלוטו לכך אמר יהושע לשמש דום מלקלם ע"כ מפרש שהח"ה שהשמים הנזכר בפסוק זה אינו כפשוטו רק על זרעו של אברהם המשולים לשמים וכוכבים (יח) כי חורה שבכתב זמנה ביום תורה שב"פ בלילה (יט) כמו שדרשו חז"ל חמוקי ורכיך מה ירך בסתר אף ר"ה בסתר אבל האגדות דורשין בפני רבים וגם הכל רזים לשמוע דברי אגדה (כ) לשון האגדה ר"ל שמיים און ומקשיבין לשמוע (כא) פ' לשון חבלין ובשמים : ר"ל הגם שבכל העולם נמלאו בככ"ס ובתי מדרשות אפ"ה חורה א"י משוכחת מאד כמו שדרשו ב"ר והב הארץ היא טוב מלמד שאין חורה כתורת א"י ואין חמה כחכמת א"י סס הבדולה ואין

מרונו שימור יהושע השמש : (ס) ד"א כו' זה תור' כו' אין כונחו שהכתוב השמים מדבר על התור' כי אין רמז בזה מאומ' רק אררי שראינו שנגמת דוד לדמות גדולת התור' וספורי' לענייני השמים ראוי שימלא בזה כל המעלות המול' פה בשמים ולזה אומר שככה הוא ביום זמן למידת התור' שבכתב וביע תמיד אמר' הגת' ב' - ובליל' זמן תור' שב"פ והוא לזר דיני התור' וכללויה' והוא חיווי דעת התור' וההלכות המה הפלפולים לדמות דבר לדבר ישמעו קולם בכל העניינים אשר אין אומר ודברים זולתה כמו השמש מאיר' ונר' קוים בכל הארץ וממג' וזכר כבוד ה' וגדולתו כן ע"י ההגדות המדברים מסתרי כבוד אל ומפליאות מעשיו וקדם שמו י"ם בזה וע"י האר' ירמיו לשמים עליונים המוזכר במרכבת יחזקאל וא"כ יתכן שמוסב על התורה העליוני' והבן למה שהגביל למידת חורה שבכתב ביום ובש"פ בליל' יתכן לפי שכליל' הוא עת פנוי מעסק וע"כ נוח ללמוד בש"פ בעיון : (סא) ד"א אלו בחי כנסיות דרש קום מלשון קבולה כמו יקו המים וזהו ב"ב שסס מתקבלים כולם לשמו' ד"ה : (סב) ובקלה חבל זו א"י ר"ל שהיא כמסיכת שבכל הארצות כי אודיה דא"י מתכנס וקאלו יאמר' בכל הארץ יא' רק קוי התור' כלומר סימני' אך בקלה תבל (כלומר חבליה התבל) סס נר' מליה ממש כמ"ס אין תור' כתורת א"י ואין חמה כחכמת א"י : (סג) לשמש סס

גו'

אריהו רבא פרק ב

מחופתו: (סד) מה חתן זה נכנס במהרה ויוצא
 בטומאה. כך גלגל המה יוצא במהרה ונכנס
 (כז) בטומאה ואינו רוצה לצאת למחרתו עד
 שמזרקין בו חצים ואימרים לו וכי לרצינך אתה
 יוצא. לכך נאמר והוא כחתן יוצא מחופתו. משלו
 מלמה ד' (סה) למלך שעשה סעודה לבנו והיו
 עבדיו ובני ביתו מסובים לפניו כל שבעה ונפטרו
 ממנו כל אחד ואחד והלך לו לביתו לשלום.
 לימים בא אחד מהם. אמרו למלך פלוני בא
 נתעטף יוצא לקראתו: ואמר לו בא בשלום (כח)
 (סו) משוך שעה אחת עד שיגיע שעת הסעודה.
 וכן השני כך הצדיקים דומים בעוה"ז. ובשעה
 שנפטרו לבית עולמם אומרים לו בא בשלום
 שנ' יבוא שלום יגותו על משכבותם (סז) הולך
 נבחו (י"ט"ה יז) באדם שמקבל אורחיו בשמחה
 ובסבר פנים יפות שנ' ישיש כנבור לרוץ ארה
 מבאן אמרו הצדיקים נענשים אפי' על הקלות
 והרשעים אין נענשים אלא על החמורות צא ולמד
 ממה שאהרן נדב ואביוהו שלא נענשו אלא על

מחופתו: (סד) מה חתן זה נכנס במהרה ויוצא
 בטומאה. כך גלגל המה יוצא במהרה ונכנס
 (כז) בטומאה ואינו רוצה לצאת למחרתו עד
 שמזרקין בו חצים ואימרים לו וכי לרצינך אתה
 יוצא. לכך נאמר והוא כחתן יוצא מחופתו. משלו
 מלמה ד' (סה) למלך שעשה סעודה לבנו והיו
 עבדיו ובני ביתו מסובים לפניו כל שבעה ונפטרו
 ממנו כל אחד ואחד והלך לו לביתו לשלום.
 לימים בא אחד מהם. אמרו למלך פלוני בא
 נתעטף יוצא לקראתו: ואמר לו בא בשלום (כח)
 (סו) משוך שעה אחת עד שיגיע שעת הסעודה.
 וכן השני כך הצדיקים דומים בעוה"ז. ובשעה
 שנפטרו לבית עולמם אומרים לו בא בשלום
 שנ' יבוא שלום יגותו על משכבותם (סז) הולך
 נבחו (י"ט"ה יז) באדם שמקבל אורחיו בשמחה
 ובסבר פנים יפות שנ' ישיש כנבור לרוץ ארה
 מבאן אמרו הצדיקים נענשים אפי' על הקלות
 והרשעים אין נענשים אלא על החמורות צא ולמד
 ממה שאהרן נדב ואביוהו שלא נענשו אלא על

מאורי א"ש

פ' למה ד' למלך כו' ירצה על דרך מהמרה כמ' מקומו שהמלך
 בקמן שחנן להם החור' ולא לבני אדם שהמה חוטאים והנה
 המלאכים נקראו בני בית שהם מדובקים תמיד ורואים ומשיגים
 מעט מכבודו יותר מבני אדם שהם צמדי' רחוקים מבית המלך
 מצד הסוד והיה"ר והעולם השפל המונע לצוות באור ה'
 ולכאור' חין יוחן לבני המדי' מה שלא זכו בני ביתו לזה אם לא
 בסתר שלא ירגישו ולא ידעו מזה ועכ"ז נחן להם בגלוי שנס
 המלאכים ידעו מזה בשעת נתינת החור' כג"ס מלכו לצוות
 ידוון ומאמרו ז"ל ובאור הכתוב לשמש הוא האור הגדול הוא
 החור' האלקיים שם אהל ומשכן בין בני אדם ובכל הארץ יא' קום כי נחל' צפרוס לעיני כל: (סד) מה חתן כו' נכנס בטומא'
 כו' הוא מאמר הלל' לומר שכמעט מפני טהרות בני אדם הי' ראו' שיקטע התמה ולא יורח עוד ה' ברוב רחמי' מזרים אות' עוד
 על הארץ וענין הזיקת חילום היא כס העב' החטוי' בה לרוץ תמיד בגלגלה בלא הפסק וחלולי היה מהלל' בחירו' כפי חפצה בודאי
 לא היה מורחף מפני חטאו' בני אדם והבן: (סה) למלך שעש' סעודה כו' הוא ד"א בבאור שם אהל כהם: (סו) משוך שעה
 אחת כו' ענין הדבר בקלרה כי הצדיקים מוכינים ומדביקים עצמה לה' ב"ה בעוה"ז וה' יואל לקראתם ר"ל מתראה ומתדבק בהם אך
 בעש"ס ובהעל' גדול כי בעוה"ז החומריות מונע מלחיות מנועם ה' והשגחו ועד שיבוא עת הסעוד' שהוא סיי' עו"הב ואז יזכו
 לחיות בעולם ה' ולהשענג מכבודו באמת [עיון בפ"א ובהקדמתו] אך לא כן שאר עבדיו המה הרשעים המושפעי' בעו"הז בכל טוב
 [וקראש עבדיו כשאין עושין רצונו של מקום כמאמרם בב"ב] ואוכלים ושבעים רק בעו"הז ומתענגים כל שבעה אשר על הרוב
 המה שבע' עשיריות ע"ד ימי שנותינו בהם שבעים שנה ונפטרים ממנו ואין להם עוד ובאור הכתוב לשמש הוא האור הגדול והשגה
 האורחה שם אהל וסתר בהם לכל יסוגו בעוה"ז אך באחרים ישים הקב"ה כנבור לקבל אורחיו ולהשענגם מכל טוב בעוה"ז:
 (סז) הולך נכחו שבעו"הז הוא הולך נוכח הדרך ההוא לדבק בה': (סח) הצדיקים נענשין כו' ר"ל שהעו"הז אולם הוא עולם הדר'
 והזוכך כדי שיחמקו עונותיהם בעו"הז ויזכו בנענש העו"הז אך הרשעים לא ידעו ולא יבינו מזה מלאו' וכל זכותם וטובתם רק
 בעו"הז ע"כ אין נענשין כ"א על החמורות ואז יאבדו ויטרוו מן העולם: (סט) פוגע בי מיד כו' מכאן שיבת הדבר במשל נכבד
 הצדיקים קרובי' אליו וע"כ אם יעשו דבר שאינו הגון יפגמו כבודו ח"ו כי מזה יבא חילול ה' מאוד ולא כן הרשעים מרוחקים ממנו
 י"ח ואינו מניע הפנס לכבודו כמו שלא יגיע הפנס מבע"ח בולם כי אולתם כפרת טהרתם וע"כ לא יענשו כ"א על החמורות שאז
 בא קום: (ע) עד שמגיע דינה של גיהנם ואין נסתר מחמתו כלומר אף שלא יענש בעו"הז עכ"ז אין נסתר מחמתו שהוא אף
 הגיהנם כי סוף שיפלו בה והכל בעבור שלא שמרו החור' שהיא תמימה משיבת נפש למקורה למקום חוצה ולפי אשר החבאר לעיל
 פ"א אות' צ' טענה הנפש המשכלת בגיהנם העליון הוא מה שמועטים ממנו השגחה אף שכוספת ליה מאוד נכונים הדברים
 מאוד בבאור הכתוב לשמש הוא השגה הגדול' כו' כדלעיל שם אהל בין הצדיקים ואין נסתר מחמתו שאורו זורח לסוף על כולם
 והכל כוספים להנות מאורו אך אין מניסין אותו וזהו מכון למאמרם ז"ל שהקב"ה מניח חמה מרחקה לדיקים מתרחקים
 זה ורשעים גידוין זה והענין על ג' הכו' השני לכסף המשכלת שפארנו שהוא משל על השג' והבן הדברים: (עא) מכאן אמרו

ישועות יעקב

ואכן הסוהם מקרא משנה חלמוד חוספתא הלכות ואבדות (כז) ע"ס
 שעכ"ס משתחיים לה ציוס וכן התורה צעת נתינתה ציני היו
 ישראל קדושים וטהורים עד שעבדו את העגל ונשתדו הלכות
 ראשונות ע"י שחגו צפרהיף כשמש ובמ"ד חי' לעולם אין
 חמה שוקעת אלא"כ נעשה כעין חררה של דם של' ישים כנבור
 לרוץ אורח ואין אורח אלא דם כו' ע"י עו"י' ילקוט ח"ע סי'
 חקל"ה (כג) לשון המשכה והמתנה יזילקוט גרם שכשעה א' (כד) אלו
 הרשעים מארץ להם עד שיחמלא סאתם בעבירות חמורות (כה) שלא
 עסקו

מכמים

עושים לי רצוני לכן הסתרתני פני מהם : [עב] הבו לה' כבוד ועזו הבו לה' כבוד שמו ואין כבוד אלא תורה שנאמר ישימו לה' כבוד ותהלתו באיים ויגידו [ישעיה זג] ואומר תנו לה' אלהיכם כבוד (כו) וגו' [ינחמיו יג] השתחוו לה' בהדרת קודש מכאן אמרו אל יעמוד אדם בתפלה עד שיאמר הלכה אחת או פסוק אחד לכך נאמר (כז) השתחויו לה' בהדרת קודש : קול ה' על המים : אין מים אלא תורה : כך שנו חכמים : [עג] חכמים הזהירו בדבריהם שמה תורו דבר אחד שלא מן התורה ותתחייבו עליו מיתה לשמים ואף התלמידים הבאים אחריהם יורו משמיכם דבר אחד שלא מן התורה ויתחייבו עליו מיתה לשמים ח"ו ונמצא שם שמים מתחלל : אל הכבוד הרעים ה' (עד) על מים רבים על ששפכתו לכם דברי תורה כחלב [ג] וכשמן המורק מבלי אל בלי ואין קולו נשמע לכך נאמר אל הכבוד הרעים ה' על מים רבים : [עה] קול ה' בכח קול ה' בהדר : משלו משל למה"ד : למלך שהיה לו בנים גדולים : מהם בעלי תורה נביאים

וכתובים : ובעלי משנה וגמרא ובעלי משא ומתן : נשא אשה אחרת ענייה : והיה לו בנים ממנה : שיוגדו למקרא ומשנה וגמרא ודרך ארץ : היה יושב ומצפה מתי יהיו כבנים הגדולים : לימים באו אצלו : (כ"ו) בא אליהם ואין בידם לא מקרא ולא משנה ולא דרך ארץ : והיה יושב לפניהם ואומר בתים שבנתי וישרות שקנתי וברמים שנמעתו לאלו : למה עשיתי כל אלו : כך ישראל דומין בעוה"ז בפני אביהם שבשמים : בשעה שאין בדם דברי תורה : לכך נאמר קול ה' בכח : קול ה' בהדר קול ה' שובר ארזים אלו בני אדם שהם פקחין בדברי העוה"ז במשא ומתן ובכל מלאכות ואין בהם דברי תורה אינם משולים אלא כארז מה ארז זה אינו מוציא פירות כך כל מי שאין בו ד"ת נמשל הוא כארז שנאמר ואנכי השמדתי את האמורי מפניהם אשר כגובה ארזים גבהו (עמוס ז) ואמר וישבר ה' את ארזי הלבנון אלו בני אדם שהיו בבית ראשון [עז] שהיו מפוקחין ועומדין במקומם ולא היה בהם ד"ת לכך נאמר וישבר ה' את ארזי הלבנון (עז) וירקודם כמו עגל לבנון וישוין

ישועות יעקב

עסקו בה ועברו עלי' : (כו) וסי' דקרא בטרם יחשיך וגו' וקויתס וגו' והיינו חורבן העולם ח"ו : (כח) דהיינו חפלה וכן איתא בברכות אין עומדין להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה וזהו סבו לה' כבוד זו תורה וזא"כ השתחווי (כט) אבות פ' א' ושם הוטמא כסגנון אחר : (ל) דרוס וקבל סבר לפי

מאורי אש

חכמים כי כלומר חסר שמעלת התורה גדול כל כך כמו שמצאנו דוד וזא"כ בהעדר למודה כמעט שיחרב העולם כי רק למוד החור' מקיים העול' וכיוון להורות על דור המבול שנאמר עליהם החל האדם לרוב וזוהו פשעו בו ולכן הביא מבול ולכן סיים הכתוב ה' למבול יסב : (עב) הבו לה' גו' אלא מלה"ד כי כלומר הבו והקדומו פניו י"ח בתורה שהיא האומי והעלמי ועי' תהיו כמלאכים ובני אלוס כי בלא זה ח"ו יחרב העולם כמ"ס חנו לה' אלהיכם כבוד בטרם יחשיך גו' כי קול ה' על המים כי התרעמותו הוא רק על החורה שנמשלה למים ואף החפל שהיא כניעת האדם אל ה' וירקס החור' כי עי"ז יקובל חפלתו כי החורה יקראת הדרת קודש כמ"ס ואחא מרבנות קודש ולכן השתחוו לפניו (זהו כניעת החפל) עי' הדרת קודש חסיל' היא החור' והענין ע"ד יור' הסכל הוא ענין מאוד נעל' להראות שיעקר ההשגל' לנפש הוא לימוד החור' ולא טהרת הלכ לבד בה' שהיא כניעת החפל' כי הטהר' הוא תקון הלכ לבד והחור' תקון הסכל שזהו עטם הנפש המסכלת ולכן לכל תקון הלכ לריך שיוקדם תקון הסכל קודם שהוא עי' החור' ועי"ז יונשך תקון הלכ בחסיל' להכניע מול ה' ולהתבונן גדולתו י"ח והנ' המלאכים מלמד שהם ששים ושמחי' לעשות רצון קודם (זהו לעומת תקון הלכ באדם) עוד זאת השגתם נעלה ורוממה מאוד כי הם משיגים כבודו י"ח וזוהו יסבנו ויתענגנו מאוד ול"כ עי' לימוד החור' ישנו למלאכים המתענגים רק מהדר כבוד ה' ומשכילים הדרו והדרו והביא רצו' מהכתוב ישינו לה' כבוד מדכתיב חפלתו באיים שהם יודעי' מהחור' והאומי' מאומה ויש בזה דברים רבים להעיר אך אין להאריך : (עג) חכמים אהרו בדבריהם כי כלומר כל התרעמותו הוא רק על החורה ושמירת מנחתו וכמו שהזכירו ס"ל : שהחכמים ישמרו מאוד להורות כפיה לכל יכסלו בה' : וכפי הני' באבות ששם יכנה החורה למים מכוון מאוד ובא להורות שחייבו כמו כן שם חכמים כמו אוח למים והזכירו עלי' מאוד : (עד) על מים רבים כי' כחלצו כי' דרש מים רבים מניי' משקים רבים כי שם מים שם כולל לדבר כבוד וללול וכלומר שחננל' רוי החור' רבי' בלי יגיע' ושמיעת קול כ"א עי' קול ה' נחל' להם כזכ"א ואף שלא היו ראויים : (עה) קול ה' בכח כי' למה"ד למלך כי' נשא אשה אחרת כי' אולי ידמו בזה בנה' שהגבית מעלת ישראל על ידי החור' יתר ממלאכיו שהם נקראים בנים גדולים שהם מדובקים לעשות רצונו י"ח או ירצונו לאבותינו הקדושים וזא"כ נשא זרעם אחריהם שהם בני עניים דלים מן האמות ולכן חמל עליהם ונתן להם חור' שבה יבישו ושלימות' [לא כמו אבותינו שמעצמ' נהרו לרבר ה' בלא למוד] ובודאי היו ראוי' שגייעו עי' החור' לשלימות' אלא שחזרו דרך אחרת להתעסק רק בענייני עי"סו והפסי' כח התקנ' שהם לענייני' עולמים ומניינים ובאור הכתוב קול ה' ברעם להעניט' על אותם בני אדם שהם רק בכח הנופית ומעדרין רק בהרר העו"הו עליהם קול ה' לשבר ארזי לבנון וכלומר אמנת שהם גבורים כארזים אבל אינם עושים פירות שאין חבלית טוב יוצא מהם ומה יועיל בני אדם כאל' או באורו קול ה' בא בכח ובהדר להעיר' ויטבו חבל ועל מי קול ה' שובר ארזים על אותם ב"א שהם גבורים כארזים והוא נכון יותר כפי פשוטו : (עז) ססיו מפוקחין ועומדין במקומם ר"ל מיושבים לא מבוהלי' כמשפט אנשי החכמ' שכל מעשיהם במתן אך רק בענייני העוה"ז לא בד"ת ובמדות טובות ויתכן עוד שהכוונה שהי' מפוקחין אך עומדים במקומם ובמדרגתן בלי יעשו טוב מאומה : (עז) וירקודם גו' משל למס"ד כי' ובאורו כמו עגל לא לימד ערן להמשיך בעול וע"כ מנעטת ומוכרת להבות' בשוטים ומקלות כן הורס ה' ב"ה

אלהיו רבא פרק ב

ושריון כמו בן ראמים מכאן אמרו החכמים המבעט ביסורין כופלין אותם עליו משלו משל למה"ד לבעל הבית שהיה לו פרה מבעטת ונתן בה חבל של עשר אמות והותה מבעטת ונתן בה חבל של חמש' אמות שנאמר כי כפר' סוררה סדר ישראל (סוטה ד) הא למדת שכל המבעט ביסורין סימן רע לו אמרו החכמים (עח) וכי לא בדון עונותיו באו עליו היסורין אתמהא אלא באו עליו היסורין ע"י שעשה דברים מכוערים ודברים שאינם ראויים והוא [לא] בידיו עוקר את עצמו מן העוה"ז ומן העוה"ב כך אמר לדם הקב"ה לישראל אם אתם באים ללמוד דרכי [עט] בואו ולמדו מאנשי דור המדבר שאעפ"י שעשו את התורה כל ימיהם כיון שאמרו לפני דבר שלא כחונן הפגעתו בהן מיד לכך נאמר (לג) קול ה' חוצב להבות אש קול י"י יחיל מדבר יחיל ה' מדבר קדש (פ) חזר הקב"ה לרצות את ישראל ואמר להם בני נשבע אני בכסא הכבוד שלי (פא) שאפי' תינוק בבית רבו עוסק בתורה לשמי שכרו מונח לפני ובלבד שיהא

שמור מן העבירה אפילו אין בידו של אדם אלא דרך ארץ ומקרא בלבד שכרו מונח לפני ובלבד שיהא שמור מן העבירה ואפילו אין בידו של אדם לא מקרא ולא משנה אלא משכים ומעריב לבית הכנסת ולבה"מ וקורא ק"ש בעבור שמו הגדול שכרו מונח לפני ובלבד שיהא שמור מן העבירה (פב) למה ישראל דומין בעוה"ז לפני אביהן שבשמים לאילה זו שמעברת בצער ויולדת בצער תחילת' [גז] קשות ונחת רוח בסוף שנאמר קול י"י יחולל אילות ויחשוף יערות ובהיכלו כולו אמר כבוד באותה [גז] שעה יהיה כל העולם מרתיע ויאמרו שמא בא מכול לעולם לאבד את העולם שנא' ה' למבול ישב הישיבה רוח הקודש אותן ויאמר לא בא מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא אלא לעשות [פג] משתה לבניו ויאמר לא באתי אלא למלוך על כל העולם שנאמר וישב ה' מלך לעולם ומפני מה אני מולך מפני שאתם (לה) מפרכסין במעשיכם הטובים ובתלמוד תורה שנאמר ה' עוז לעמי יתן ה' יברך את עמו בשלום :

מאורי אש

ליסר לישראל מפני שלא קבלו עליהם עול תורה וכל מה שמבעט יותר יוכפלו יסוריו וכדו' להכניעו וליסרו וכל זה בא להורות שהיסורין למען טובתו למען יכנע לדבר ה' ולתורתו : (עח) וכי לא בדון כו' ע"י שעשה כו' והוא בידו כו' כלומר וכי אינו בדון שיתייסר ע"י מעשיו המכוערין אשר הוא בידו עלמנו וכבחייתו והוא עוקר עלמנו ממנוחת העוה"ז והעוה"ב או באורו והוא בידו עלמנו עוקר נפשו כלומר שהוא מסבב הרעה בידו כי מפי עליון לא תלך הרעות כי הוא מעלמו משחיתו : (עט) בלו ולמדו מאנשי דור המדבר כו' קול ה' חוצב להבו' אש כלומר שמרו מעשות כל רע מאומה ודעו כי ה' מדקדק עם חסדיו כמות השערה ובאור הכתוב קול ה' ועיניו אף לדור המדבר (סבוכותם נחלצ להבות אש להגתן להם תורה משמים הגחול' באש) להענישם צעת שחטאו : (פ) חזר הקב"ה לרצות כו' קשה בעיני לכוון זאת בכחב וע"ד הרחק נאמר שכיכותו ומיכיתו על סוף הכתוב ה' עוז לעמו יתן עפ"י החזרה הנקראת עוז שכתן לעמו ואף ההמונים וקטנים כמשמע עם יהיה שלום להם : (פא) אפילו תינוק כו' חסוב ג' עניינים עקרים שפ"י ישלים נפשו איש איש כפי ערכו והבנתו התינוק אינו מבין עדינה מאומה ולומד התורה בחמימות לבו [כי החלית העליון אינו נודע לו עדינה] ושומר עלמנו מעבירה או בעל מקרא וד"ל שהוא בעל מדות טובות שזה נמשך מלמד המקרא המדבר ממעשים והנהגת האדם או מי שמזפלב בכונה ואף שאינו יכול ללמוד כולם יקבלו שכר טוב כפי מעשיהם כי זה ממעלומי הנפש והזדככותה וענין השנועה בכסא הכבוד הוא ענין דק מאוד כי הנשמות טובות מתחת כסא הכבוד ע"כ לא ישלט בהם הכליון התמידי ח"ו וזהו ע"ד מליצה כשם שכסא הכבוד קיים כך ישראל יהיו קיימין אחר שנפשותם חזונות מהמקור הזה והבין מאוד : (פב) למה ישראל דומין כו' לאילה כו' באה"כ לפ"ז קול ה' יחולל ויוליד אילות שג"רה גדול מאוד צעת לידתה עד שתחנוטע בכל עני היער ותחשוף ותגלה כל עני היער עליה תרוכ צערה וסגיונה וכן ישראל צעת גלותם אך לבסוף ובהיכלו (צעת בא האדון ה' נבואת אל היכלו) כולו אומר כבוד כי הכל יכירו כבודו ו"ל וגדולת עשו באותו שעה כו' קודם ביאת המשיח מעט עם שונתן מופתים בשמים וירעיש העולם עד שידמו שיביא המבול : (פג) משתה לבניו כו' מפני שאתם מפרכסין במעשיכם הטובים כו' ה' עוז לעמו יתן ר"ל מפ"מ יכו להכבוד הנעלה הלכו מפני שמפרכסין ומחנעין במ"ט ובר"ת וקראה כל' פרכים כלומר אף שהוא בעלמתיים וברסיון בלא זריזות כ"כ עכ"ל סוף סוף יאחזו במ"ט ולכן יבא מלך הכבוד ויתן עוז להם שיתחזקו בדביקות ה' ויהיה שלום לעמו כי יבטל היג"ר הלוחט בלבנו תמיד הכונה בכלל על רוב השנה שיתחדש בנו מדביקות ה' ועוזו תורתו ואהבתו ובאור הכתוב ה' למבול ישב (המשורר מעמיק בענין ביאת המשיח וסערת הזמן שיהי' אז ויתפעל נפשו לומר אש ה' למבול ישב ומסיים לנפשו לא ללא וישב ה' מלך לעולם כי עת דודים יגיע להגלות כבוד ה' לנכראיו ומתפעל מאוד לומר ה' עוז לעמו יתן שיגבירו לעשות טוב מאוד ועתה יברך ה' את עמו בשלום אמיתי והבין דרך השיר בזה ולמתבוננים בדרכי השירים ואיכות התפעלות

ישועות יעקב

(לא) לפי שאינו מקבל היסורין כהצנה ובוטע בהן ע"כ אין עונותיו מתכפרין וכן אמרו חז"ל בצרכות יכול אפי' לא קבלם מאהבה ת"ל עיי"ש : (לב) כלומר אעפ"י שדור המדבר קבלו וקיימו התורה שנתנה בקול ה' חוצב להבות אש אפ"ה קול ה' יחיל מדבר גזר עליהם שיפולו וימותו במדבר ע"י המרגלים והו' מדבר קדש שפ"ז נתקדם שמו ית' : (לג) בגלות החל היה (לד) קודם ביאת משיח ב"כ (לה) כמו לא כחל ולא פירטים כתובות דף י"ז לסוף קישוט ור"ל שאתם מקוטטין במעשים טובים ובת"ת ועי"ו אחס מוסיפין כס ועוז כפמליא של מפלה להטיב לכם ולכך אחסם בשלום :

ל' סוטה ד' (א) : האלהים אלהי ישראל יתן עוז לעמו יתן ע"י החזרה הנקראת עוז שכתן לעמו ואף ההמונים וקטנים כמשמע עם יהיה שלום להם : (פא) אפילו תינוק כו' חסוב ג' עניינים עקרים שפ"י ישלים נפשו איש איש כפי ערכו והבנתו התינוק אינו מבין עדינה מאומה ולומד התורה בחמימות לבו [כי החלית העליון אינו נודע לו עדינה] ושומר עלמנו מעבירה או בעל מקרא וד"ל שהוא בעל מדות טובות שזה נמשך מלמד המקרא המדבר ממעשים והנהגת האדם או מי שמזפלב בכונה ואף שאינו יכול ללמוד כולם יקבלו שכר טוב כפי מעשיהם כי זה ממעלומי הנפש והזדככותה וענין השנועה בכסא הכבוד הוא ענין דק מאוד כי הנשמות טובות מתחת כסא הכבוד ע"כ לא ישלט בהם הכליון התמידי ח"ו וזהו ע"ד מליצה כשם שכסא הכבוד קיים כך ישראל יהיו קיימין אחר שנפשותם חזונות מהמקור הזה והבין מאוד : (פב) למה ישראל דומין כו' לאילה כו' באה"כ לפ"ז קול ה' יחולל ויוליד אילות שג"רה גדול מאוד צעת לידתה עד שתחנוטע בכל עני היער ותחשוף ותגלה כל עני היער עליה תרוכ צערה וסגיונה וכן ישראל צעת גלותם אך לבסוף ובהיכלו (צעת בא האדון ה' נבואת אל היכלו) כולו אומר כבוד כי הכל יכירו כבודו ו"ל וגדולת עשו באותו שעה כו' קודם ביאת המשיח מעט עם שונתן מופתים בשמים וירעיש העולם עד שידמו שיביא המבול : (פג) משתה לבניו כו' מפני שאתם מפרכסין במעשיכם הטובים כו' ה' עוז לעמו יתן ר"ל מפ"מ יכו להכבוד הנעלה הלכו מפני שמפרכסין ומחנעין במ"ט ובר"ת וקראה כל' פרכים כלומר אף שהוא בעלמתיים וברסיון בלא זריזות כ"כ עכ"ל סוף סוף יאחזו במ"ט ולכן יבא מלך הכבוד ויתן עוז להם שיתחזקו בדביקות ה' ויהיה שלום לעמו כי יבטל היג"ר הלוחט בלבנו תמיד הכונה בכלל על רוב השנה שיתחדש בנו מדביקות ה' ועוזו תורתו ואהבתו ובאור הכתוב ה' למבול ישב (המשורר מעמיק בענין ביאת המשיח וסערת הזמן שיהי' אז ויתפעל נפשו לומר אש ה' למבול ישב ומסיים לנפשו לא ללא וישב ה' מלך לעולם כי עת דודים יגיע להגלות כבוד ה' לנכראיו ומתפעל מאוד לומר ה' עוז לעמו יתן שיגבירו לעשות טוב מאוד ועתה יברך ה' את עמו בשלום אמיתי והבין דרך השיר בזה ולמתבוננים בדרכי השירים ואיכות התפעלות

אליהו רבא פרק ג

פרק ג ואז עוד אמר דוד המלך עליו השלום
 אני יראתי (ב) מתוך שמחתי
 ושמחתי מתוך יראתי (ג) ואהבתי עלתה על כלם
 (ב) לפיכך כרת לי הקדוש ברוך הוא ברית שאני
 אדוה בקן במקרא ובמשנה בהלכות ובאגדות
 שנאמר כי לא כן בתי עם אל כי ברית עולם שם
 לידוע ערובה בכל ושמורה כי כל ישעי ובר חפץ כי

לא יצמיח (סמואל ז כג) ואין ברית אלא תורה שנאמר
 (ה) בריתי היתה אתו החיים והשלום (ז) (מלאכי ז)
 ערובה בכל במקרא במשנ' בהלכו באגדות ושמו'
 שיהי' ד"ת שמורה בי לעולם ולעולמי עולמים :
 (ו) כי כל ישעי וכל חפץ כי לא יצמיח מכאן אמרו
 כל ת"ח שמרבה בעסק התירה ואינו מתגרס
 (ד) הרבה סימן יפה לו (ז) ואם תאמר אם הקב"ה
 אוהב

ישועות יעקב

(ח) בחן שמחה שהיה לי היותי ירא שלם ושלום יארו עלי
 ואכטל ח"ו או יראה שלם שמחתי אלא בשמחה
 שיש בה יראת שמים ושל מצוה . ושמחתי מתוך יראתי ר"ל גם
 בחפלה סריך להיות ביראה כדוע אפי"ה סריך להיות ג"כ בשמחה
 (ג) כי ידוע שמעלת העובד מאהבה גדולה עד מאוד (ג) וכתוב
 בחריה תורה אמת היתה בפיהו (ד) שפרנסתו מנומלם וברוח
 ומשפטק במיעוט ומפרס כי כל ישעי ר"ל זה היה לי לישועה
 שד"ת שמורה כי משום שהיה כל חפני שלם ימחה לי הרבה
 פרנסה שלם אפסע מד"ת ועי' בכלי יקר שמבר מהר"ם לאגידות:
 במקום בלי יבטו התכלית העליון ולא יבטו הדרת אל איום ונורא ואמר קול ה' (להסירין ולהבטיחן ככה גדול) קול ה' בהדר
 (כי עושי ה' הדר הוא לכל מביטיו כי ישרים הנה) קול ה' סוכר ארויס כהמה בעלי כח אך מבלי יעשו פירות מאומה וכלאו המשורר
 יראה זאת בעיניו וישאל מלבו וישבר ארוי לבטון ואינס ואיה איפס הס והולך ומבאר מדת העונם ממנו י"ת הוא רק למען
 הריפו שיקבל עליו עול תורה ומצות וכעגל לא לומד המוכרת להכותה וליסרה אך בסוף כשלא ישוב אז יענש במדת הנקמ'
 וירקודם הנה והנה (ביסודים וזרות) כמו עגל בלבטון ושריון (שהם ב"א בעלי כח כהמ') וכמו בן ראמים ומתפעל מאוד ומזהיר
 לבני אדם איך ישמרו דרכי ה' מאוד מאוד ואמר זכרו ממשפטי ה' איך הוא מדרקק עם הסודיו הלא קול ה' חוצב להבות אש
 (זהו הדברות הנחטות באש לתת להם וא"כ היו דור דעה מאוד ועל"ז) קול ה' יסיל מדבר בעת שחטאו מעט יסיל ה' מדבר קרש
 (כלומר קדושים כהמה בעת שחטאו בידבר) ומתפעל המשורר מאוד בזכרו מאהרית הזמן עם סיבא האדון אל היכלו ולו יתוקנו
 ישראל בכל טוב (כי עתה עם הגדוף להם) אז כולו אומר כבוד וזה ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום כמו שבארתי לעיל
 והבן כל זה :

מאורי אש

בנפש המשורר חגיגה לא המזמור כולו עם בחורו כפי דרשת אליהו
 ז"ל ותלרו שליחו רחוק מפסו וקרוב הוא אל יזור הפסע וכל
 זה בקיור נמרץ להחזיר מעניינו הבו לה' בני אליס (הזמנו וקדמו
 פניו י"ת אחס הדומים לבני אליס ע"י השגת התורה) וכמה הבו
 לה' כבוד ועזו (זהו כבוד האמיתי שהוא התורה שע"י נכבד וקדש
 כבוד ר') ועזו בהגברה כי התורה חצו לאדם ואח"כ מתפעל
 המשורר מעוזו גדלו י"ת עד שמצוה להסתחות לפניו ולכרוע
 בכריעה וחפילה וע"י מה ע"י הדרת קודש זהו התורה שאתה
 מרכיבת קודש כי קול ה' והתדרעמנו וחפלו על המים (זו תורה)
 ומתפעל מאוד מאותן בני אדם חכמים ובעלי כח אך טובים
 במקום בלי יבטו התכלית העליון ולא יבטו הדרת אל איום ונורא ואמר קול ה' (להסירין ולהבטיחן ככה גדול) קול ה' בהדר
 (כי עושי ה' הדר הוא לכל מביטיו כי ישרים הנה) קול ה' סוכר ארויס כהמה בעלי כח אך מבלי יעשו פירות מאומה וכלאו המשורר
 יראה זאת בעיניו וישאל מלבו וישבר ארוי לבטון ואינס ואיה איפס הס והולך ומבאר מדת העונם ממנו י"ת הוא רק למען
 הריפו שיקבל עליו עול תורה ומצות וכעגל לא לומד המוכרת להכותה וליסרה אך בסוף כשלא ישוב אז יענש במדת הנקמ'
 וירקודם הנה והנה (ביסודים וזרות) כמו עגל בלבטון ושריון (שהם ב"א בעלי כח כהמ') וכמו בן ראמים ומתפעל מאוד ומזהיר
 לבני אדם איך ישמרו דרכי ה' מאוד מאוד ואמר זכרו ממשפטי ה' איך הוא מדרקק עם הסודיו הלא קול ה' חוצב להבות אש
 (זהו הדברות הנחטות באש לתת להם וא"כ היו דור דעה מאוד ועל"ז) קול ה' יסיל מדבר בעת שחטאו מעט יסיל ה' מדבר קרש
 (כלומר קדושים כהמה בעת שחטאו בידבר) ומתפעל המשורר מאוד בזכרו מאהרית הזמן עם סיבא האדון אל היכלו ולו יתוקנו
 ישראל בכל טוב (כי עתה עם הגדוף להם) אז כולו אומר כבוד וזה ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום כמו שבארתי לעיל
 והבן כל זה :

עוד

אמר דוד ע"ה כו' הולך ומבאר סוף הפסוק מדברי דוד האחרונים אני יראתי מתוך שמחתי כו' ואהבתי עלתה על כולנה
 הענין בקרה כי פי שנים בעבודת ה' כשיחבטון כדדלות ועזו נוראותיו י"ת ישמח ויגיל בהדר היקר הזה אשר זכה
 להיו' מעבדיו [ועיין בסקדמתי] וכשיכיר שפלות עלמו מול אל איום ומרץ ויפחד מגדולתו וזה נמנעלת הענו' הול' וההכנע'
 האמיתות הבא מהחבונ' ולא יהיה זה בלא זה אך לפעמים בא כרעיון השפלות קודם שיחפעל השמחה בלבו . נקרא שמה' מתוך
 יראה ולפעמים להיפך בחפילה יבא השמחה ואח"כ יבא השפלות נקראת יראה משוך שמחה והבן מאוד וי"ל עוד אני יראתי בעת
 שהי' טוב לי ע"י ויראתי מלפניו ושמת' ז' בעת היגר לי . ויראתי משוכפי עכ"ל בשמתי זה' ושמחתי ביסועתו מוסב על באור הכתוב
 כדיוק מוסל ביראת אלהים שהגדיק הוא מאהב' ויראת אלהים הוא מיראה ושיטה לריכוס להיות באדם רק שאהב' גדול' מיראה :
 (ב) ואהבתי עלת' על כולנה הוא מעלת האהבה האמיתית במצות ה' לא מתוך הגאח גופו או הכאח נפשו [ע"ד מדאי נפשו לך קראי
 לך תנאי דחשב עם נפש שלם לשמה] כ"ל לפשות רגון ה' לבד כהכירו מעלת גדולתו ועזו יקרו אז ימלא בלבו רשפי האהבה
 לעבדו ולשמור מצותיו וההבדל שבין העובד בשמחה לעובד מאהבה הוא כי השמחה באה ע"י הכרת גדולתו המעוררו לדבק בו כי
 כן הוא משבב הנפש לכסוף ולדבק לדבר נפלא והאהבה ממוגג משניהם יחד אחד הכרת גדולתו הב' רב טובו אשר ע"כ יאהבנו
 בלבו כי האהבה האמיתית באה כאשר נכיר ממדותיו י"ת איך הוא מנהיג בחסד ברוחיו וכולם ונקיס מעווכו ומסדרו הגדול
 והבן מאוד בזה ועיין באמרי ספר בעיקרים עם האריך בענין זה ומחובו מבין דבריו כי הנה דברים נכונים : (ג) לפיכך כרת לי
 כו' ברית כי הברית והקשר האמיתי שהארם מתדבק בו לה' הוא רק ע"י התור' ממנ' יבא לאדם הדבק בה החיים הנלחמים :
 (ד) ערובה בכל גו' כי דוד היה מסיק שמעלתו אליציה דלאכתא וזו מעלה נפלאה עד מאוד . שיש לי דביקות באמיתת התורה ולי
 בענין הזה דבר רב בארתי בספרי חפזים זהב והראתי עם כי רק שלימות השכל הוא השכלת התור' כריניה וערכו הנפש מכוונים
 למול' ואיש אשר כחמו לכוון הדין לאמית' אוח הוא על מעלת נפשו הגבוהה הנקושרה בברית התור' ועיין לעיל בפרק א' ד"ה
 עמוד וערוך כו' ע"ס ותדון אפס מה מזה : (ה) בריתי ית' אחו גו' שזה נאמר על הכהנים שהם מורי התור' כמ"ס ותורה
 יבקשו מפיחו וע"י התורה נכרת אהם ברית שיהי' ד"ת שמור' בו כו' ע"ד אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו : (ו) כי כל
 ישעי גו' סימן יפה לו ובאור הכתוב כי זה לבד (האמור למעל' מהגדיק המוסל האמיתי שמוסל בילגו ובחאות נפשו) כל ישעי
 ותכלית אך כל חפץ חענוני הזמן ע"ד וכל חפניך לא ישו בה) לא חספן בהמ' שילמיתו ויגדלו כי ע"י יתכן שח"ו יסר
 מלב אהבת התור' מרוב נקשת הע"סו ולכן לא כתוב כל חפני כמדבר בעדו כי על חפץ עוה"ו מדבר לא חפניו
 האמיתים אשר הנפש המשכלת חפץ בהם : (ז) וא"כ כו' למה אינו מעשרו כו' יפסע מד"ת כו' לכאורה קשה הא כבר אמר
 שמינן יפה לו וי"ל דהתם מיירי שפסק בחורה ואינו מחייגע לאסוף סון כי ע"י שיעמול באסיפת סון ישכח ויעדר ממנו
 הגיון

דלת

אלהיו רבא פרה ג

בניהם ובני בניהם עד עולם (יא) כן בחר הקב"ה בהן ובניהן ובבני בניהן עד עולם שנאמר ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתני בפיך לא ימוש מפיו ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם (ישעיה נט) אבל בני פושעי ישראל אינם כן (יב) בקטנותן הן רבין ובזקנותן הן קשין מה עושה הקב"ה בשקן עדיין רבים (יג) מעלין אותן (יד) ושורפין אותן בבית המדרש הגדול ובישיבה הגדולה שלו שנ' (שמואל ב כ"ג) (יד) ובליעל כקוץ מונד כלדם כי לא ביד יקחו ואיש יגע בהם ימלא ברזל ועץ הנית ובאש שרוף ישרפו (ט) בשבת (טו) ואין בליעל אלא רשע שנאמר (שמואל א' י') (טז) ובני בליעל אמרו וגו' ואומר [סס ל] ויען [יז] כל איש רע ובליעל (יח) מכאן אמרו חכמים כל דבר (יט) שעתיד להיות בסוף כבר נעשה מקצתו היום לעתיד (כ) 'הא ישיבה להקב"ה בבית המדרש שלו וצדיקין

אוהב תורתו למה אינו מעשרו הוי אומר שאם יעשיר יפגע מדברי תורה לכן כל ת"ה שמרבה במלאכת' של תורה ואינו מבנים פירות הרבה סי' יפה לו שהקב"ה אוהב את תורתו שאם יעשיר יפגע מדברי תורה (ח) וכן הוא מפורש בקבלה ע"י שלמה מלך ישראל שתיים שאלתי מאתך (ט) אל תמנע ממני בטרם אמות וגו' ריש ועושר אל תתן לי המריפני לחם חוקי שוא ודבר כזב הרחק ממני פן אשבע וכחשתי ואמרתני מי ה' ופן אורש וגנבתי ותפשתני שם אלהי (משלי ב) (י) ברוך המקום שבהר בתרה ובגמרא (ובחכמים) ובתלמידים ובתלמידי תלמידיהם ובבניהם ובבני בניהם עד סוף כל הדורות ומקיים עליהם במדה שאדם מודה בה מודין לו כשם שהם יושבין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום (ה) פנוי וקורין לשם שמים ויראה בלבבם ומחזיקין דברי תורה על פיהן כדי שלא ישכחו מפיהם ומפי

ישועות יעקב

(ה) מקום שאין בני אדם מניין שיכטל אותו מר"ה (ו) מלשק אוחס מעולמס בילדותן: (ז) דוגמת מה שאמרו רז"ל שמיכאל מקריב נשמתן של ישראל והוא סוד ל"ח (ח) דרש מלשון בשנת מלשון אל תמנע ממני בטרם אמות גו' מליצת הכחוב בטרם אמות אינו מוטב רק על הבקש' שביקש שוא ודבר כזב הרחק ממני בכדי שיגיע לשלימותו טרם ימות: (י) ברוך המקום כו' עשה מנצח סוף הפסוק ובליעל כקוץ מונד הכחוב אחריו: (יא) כן בחר בהם ובבניהם כו' כי ה' נותן להם להספיעם שפע חכמה גם בלב בניהם עדי ימשכו אחריו עזרה ה' כי כמעט יהי טבע קיום טבע קיום מעט מעט חכמה הנמוג בהם וגם ה' עזרה ודרך אליהו ז"ל להזכיר בשבח המקום בדבר מעניונו טרם דרש ענין מה כידוע לכל מעיין בספר הזה: (יב) בקטנותן הן רבין שלח ידומה כי ממוג אביהם נמוג בבני רשע עד לא יוכל נקיין לא כן כי הבחירה בידו אצל כשוקינו אז ע"י הרגל ולמוד מעשי אבותיהם וגו' מעט מהתכוונות הרעות הממוגות בהם נעם' נפשותיהם קשים מכלי יקבלו הטוב ופני לומדיהם ומוכיחיהם כי נעקש לבס בקרבם בלי מלוא גם מעורר לטוב מלאו' וזה ההבדל בין בני הגדויקים שיש להם נטיה מוגית לטוב ובני הרשעים אינם ככה רק נטיה מה לרע אצל עכ"ז יוכלו להתקין' ולהיות טובים: (יג) מעלין אותן ושורפין כו' כלומר מלשון אוחס ושורפין אוחס והוא הנקרא בפי חז"ל זיכור ומירוק הנפש (כמו ער"מ הניהגס שורף ומזכך וכעת הזיכור יקבל עונשו) וכמ"ס מיכאל מקריב נשמותיהן של צדיקים עדי יעלו במעל' ויזכו לחיות בנועם ה' ואין פה המקום להאריך רק זאת נאמר איך כי זה הפך העתה חכמי הסוברים שהנפש היא הכנה לבר וע"י השלמת כחותיה פה לפועל אז תזכה בעוה"ב לא זולת וכו' לא ה' ברשעים תקומה אחר שלא השלימו נפשותיהם כ"א האמת שהנפש היא משכלת טרם באה בגוף ואם לא השלימה פה צריכה זיכור ומירוק ואז תשובנה למקומה: (יד) ובליעל כקוץ מונד גו' ובא"הכ ובליעל הוא כקוץ מכאיב אשר לא ילכל למלאו' רק עומד למחילה אם זה תכליתו וכן הבליעל לא ילכל כשזקין ולכן שרוף ישרפו בשבת כלומר בעולם מעליהם בשב' ובמנוח' בלי מפעל ומנוגל ברע: (טו) ואין בליעל אלא רשע לכאור' מי לא ידע בזה כי הבליעל הוא רשע וז"ל קרי כי רב הוא והגרא' דהכוול' שאין בליעל אלא רשע בטבעו שאין בו נטיות טובות והוא שמו האמיתי בלי עול שהנטיה הטובה הוא כמו עול מונח על זארו המעוררו לטוב וזה אין בו: (טז) ובני בליעל כו' הראי' מדתלה שמש על אביהם לקרחתם בשם בני בליעל מורה שהם לא טובים מלידה ומכנתן מהריון ע"ד זורו רשעים מרחם: (יז) כל איש רע דסר רע הונג ב"כ על איש רע בטבע כידוע שזהו ההבדל שבין רע לרשע שרע הוא מי שטבע נפשו רעה לבני אדם אשר זה בא מהמוג והרשע הוא שבין אדם למקום אשר זה נגש' מלך הלמוד ושהרגל הרע והכן ועיין בעל העקדה סדר תוריע בחיילתו וחבין: (יח) מכאן אמרו כו' עיין בהקדמתו הנהייה המדבר מענין סדור הספר וחבין מזה הרבכת המאמר הלזו ומוטב על לעיל שזכה דוד לברית התור' וכו' להתענג בעוה"ז מנקמת השטענוב אשר בעוה"ב כמו שאמר להלן שזכה דוד לזה. (יט) שעתיד להיות בסוף נעשה מקצתו היום שעתיד להיות בסוף כבר נעשה מקצתו היום לעתיד (כ) 'הא ישיבה להקב"ה בבית המדרש שלו וצדיקין

מאורי אש

הגיון החורה אכל זה יקסה לכאורה למה ה' אינו נותן לו בלא עמל וסי' יזכר טוב לו שילמוד מתוך הרחבה לו"א שלא כן כי ע"י ההרחבה יתכן שיפגע מר"ה כי העושר ישמן לבבו ויפגע ח"ו מר"ה: (ח) וכן הוא מפורש ע"י שלמה כו' שהי' חכם מכל ועכ"ז ביקש שאל יתן לו למרבה אף כי הפחיתים נאגו: (ט) אל תמנע ממני בטרם אמות גו' מליצת הכחוב בטרם אמות אינו מוטב רק על הבקש' שביקש שוא ודבר כזב הרחק ממני בכדי שיגיע לשלימותו טרם ימות: (י) ברוך המקום כו' עשה מנצח סוף הפסוק ובליעל כקוץ מונד הכחוב אחריו: (יא) כן בחר בהם ובבניהם כו' כי ה' נותן להם להספיעם שפע חכמה גם בלב בניהם עדי ימשכו אחריו עזרה ה' כי כמעט יהי טבע קיום טבע קיום מעט מעט חכמה הנמוג בהם וגם ה' עזרה ודרך אליהו ז"ל להזכיר בשבח המקום בדבר מעניונו טרם דרש ענין מה כידוע לכל מעיין בספר הזה: (יב) בקטנותן הן רבין שלח ידומה כי ממוג אביהם נמוג בבני רשע עד לא יוכל נקיין לא כן כי הבחירה בידו אצל כשוקינו אז ע"י הרגל ולמוד מעשי אבותיהם וגו' מעט מהתכוונות הרעות הממוגות בהם נעם' נפשותיהם קשים מכלי יקבלו הטוב ופני לומדיהם ומוכיחיהם כי נעקש לבס בקרבם בלי מלוא גם מעורר לטוב מלאו' וזה ההבדל בין בני הגדויקים שיש להם נטיה מוגית לטוב ובני הרשעים אינם ככה רק נטיה מה לרע אצל עכ"ז יוכלו להתקין' ולהיות טובים: (יג) מעלין אותן ושורפין כו' כלומר מלשון אוחס ושורפין אוחס והוא הנקרא בפי חז"ל זיכור ומירוק הנפש (כמו ער"מ הניהגס שורף ומזכך וכעת הזיכור יקבל עונשו) וכמ"ס מיכאל מקריב נשמותיהן של צדיקים עדי יעלו במעל' ויזכו לחיות בנועם ה' ואין פה המקום להאריך רק זאת נאמר איך כי זה הפך העתה חכמי הסוברים שהנפש היא הכנה לבר וע"י השלמת כחותיה פה לפועל אז תזכה בעוה"ב לא זולת וכו' לא ה' ברשעים תקומה אחר שלא השלימו נפשותיהם כ"א האמת שהנפש היא משכלת טרם באה בגוף ואם לא השלימה פה צריכה זיכור ומירוק ואז תשובנה למקומה: (יד) ובליעל כקוץ מונד גו' ובא"הכ ובליעל הוא כקוץ מכאיב אשר לא ילכל למלאו' רק עומד למחילה אם זה תכליתו וכן הבליעל לא ילכל כשזקין ולכן שרוף ישרפו בשבת כלומר בעולם מעליהם בשב' ובמנוח' בלי מפעל ומנוגל ברע: (טו) ואין בליעל אלא רשע לכאור' מי לא ידע בזה כי הבליעל הוא רשע וז"ל קרי כי רב הוא והגרא' דהכוול' שאין בליעל אלא רשע בטבעו שאין בו נטיות טובות והוא שמו האמיתי בלי עול שהנטיה הטובה הוא כמו עול מונח על זארו המעוררו לטוב וזה אין בו: (טז) ובני בליעל כו' הראי' מדתלה שמש על אביהם לקרחתם בשם בני בליעל מורה שהם לא טובים מלידה ומכנתן מהריון ע"ד זורו רשעים מרחם: (יז) כל איש רע דסר רע הונג ב"כ על איש רע בטבע כידוע שזהו ההבדל שבין רע לרשע שרע הוא מי שטבע נפשו רעה לבני אדם אשר זה בא מהמוג והרשע הוא שבין אדם למקום אשר זה נגש' מלך הלמוד ושהרגל הרע והכן ועיין בעל העקדה סדר תוריע בחיילתו וחבין: (יח) מכאן אמרו כו' עיין בהקדמתו הנהייה המדבר מענין סדור הספר וחבין מזה הרבכת המאמר הלזו ומוטב על לעיל שזכה דוד לברית התור' וכו' להתענג בעוה"ז מנקמת השטענוב אשר בעוה"ב כמו שאמר להלן שזכה דוד לזה. (יט) שעתיד להיות בסוף נעשה מקצתו היום שעתיד להיות בסוף כבר נעשה מקצתו היום לעתיד (כ) 'הא ישיבה להקב"ה בבית המדרש שלו וצדיקין

כ' ספיקו... (י) דרש מלשון בשנת מלשון... (יא) כן בחר בהם ובבניהם כו' כי ה' נותן להם להספיעם שפע חכמה גם בלב בניהם עדי ימשכו אחריו עזרה ה' כי כמעט יהי טבע קיום טבע קיום מעט מעט חכמה הנמוג בהם וגם ה' עזרה ודרך אליהו ז"ל להזכיר בשבח המקום בדבר מעניונו טרם דרש ענין מה כידוע לכל מעיין בספר הזה: (יב) בקטנותן הן רבין שלח ידומה כי ממוג אביהם נמוג בבני רשע עד לא יוכל נקיין לא כן כי הבחירה בידו אצל כשוקינו אז ע"י הרגל ולמוד מעשי אבותיהם וגו' מעט מהתכוונות הרעות הממוגות בהם נעם' נפשותיהם קשים מכלי יקבלו הטוב ופני לומדיהם ומוכיחיהם כי נעקש לבס בקרבם בלי מלוא גם מעורר לטוב מלאו' וזה ההבדל בין בני הגדויקים שיש להם נטיה מוגית לטוב ובני הרשעים אינם ככה רק נטיה מה לרע אצל עכ"ז יוכלו להתקין' ולהיות טובים: (יג) מעלין אותן ושורפין כו' כלומר מלשון אוחס ושורפין אוחס והוא הנקרא בפי חז"ל זיכור ומירוק הנפש (כמו ער"מ הניהגס שורף ומזכך וכעת הזיכור יקבל עונשו) וכמ"ס מיכאל מקריב נשמותיהן של צדיקים עדי יעלו במעל' ויזכו לחיות בנועם ה' ואין פה המקום להאריך רק זאת נאמר איך כי זה הפך העתה חכמי הסוברים שהנפש היא הכנה לבר וע"י השלמת כחותיה פה לפועל אז תזכה בעוה"ב לא זולת וכו' לא ה' ברשעים תקומה אחר שלא השלימו נפשותיהם כ"א האמת שהנפש היא משכלת טרם באה בגוף ואם לא השלימה פה צריכה זיכור ומירוק ואז תשובנה למקומה: (יד) ובליעל כקוץ מונד גו' ובא"הכ ובליעל הוא כקוץ מכאיב אשר לא ילכל למלאו' רק עומד למחילה אם זה תכליתו וכן הבליעל לא ילכל כשזקין ולכן שרוף ישרפו בשבת כלומר בעולם מעליהם בשב' ובמנוח' בלי מפעל ומנוגל ברע: (טו) ואין בליעל אלא רשע לכאור' מי לא ידע בזה כי הבליעל הוא רשע וז"ל קרי כי רב הוא והגרא' דהכוול' שאין בליעל אלא רשע בטבעו שאין בו נטיות טובות והוא שמו האמיתי בלי עול שהנטיה הטובה הוא כמו עול מונח על זארו המעוררו לטוב וזה אין בו: (טז) ובני בליעל כו' הראי' מדתלה שמש על אביהם לקרחתם בשם בני בליעל מורה שהם לא טובים מלידה ומכנתן מהריון ע"ד זורו רשעים מרחם: (יז) כל איש רע דסר רע הונג ב"כ על איש רע בטבע כידוע שזהו ההבדל שבין רע לרשע שרע הוא מי שטבע נפשו רעה לבני אדם אשר זה בא מהמוג והרשע הוא שבין אדם למקום אשר זה נגש' מלך הלמוד ושהרגל הרע והכן ועיין בעל העקדה סדר תוריע בחיילתו וחבין: (יח) מכאן אמרו כו' עיין בהקדמתו הנהייה המדבר מענין סדור הספר וחבין מזה הרבכת המאמר הלזו ומוטב על לעיל שזכה דוד לברית התור' וכו' להתענג בעוה"ז מנקמת השטענוב אשר בעוה"ב כמו שאמר להלן שזכה דוד לזה. (יט) שעתיד להיות בסוף נעשה מקצתו היום שעתיד להיות בסוף כבר נעשה מקצתו היום לעתיד (כ) 'הא ישיבה להקב"ה בבית המדרש שלו וצדיקין

עולם (כא) באור פניהם (כב) יושבין לפניו (כג) כבר
 (ט) נעשה מקצת ישיבה לצדיקים בעוה"ז לחדו
 מלך ישראל (כד) והיה מאיר פנים בהלכה אל
 הצדיקים היושבים לפניו וכן לעתיד יהא לצדיקים
 הייהם (כה) שלא בצער ושלא ביצר הרע לימות
 בן דוד ובעוה"ב כבר נעשה מקצת היים שלא
 בצער ושלא ביצר הרע אל הצדיקים בעוה"ז ואלו
 הן אברהם יצחק ויעקב (י) ויעבץ ויתרו וכל הדומה
 להן לעתיד יהא הקב"ה מחיה המתים בין לימות בן
 דוד בין לעוה"ב כבר נעשה מקצת תחיית המתים
 על ידי הצדיקים בעולם הזה על ידי אליהו ואלישע
 ויחזקאל בן בוזי הבבלי לעתיד (כו) והא כבוד
 ועוז לצדיקים בעולם הבא כבר נעשה מקצת כבוד
 ועוז לצדיקים בעולם הזה (כז) זה יהושפט מלך
 יהודה (כז) לעתיד יהא אכילה ושתייה ושמחה
 לצדיקים כבר נעשה לצדיקים בעוה"ז לשלמה
 מלך ישראל לעתיד יהא (כח) דם ובשר ושבר

גוג ומגוג ולעכו"ם על ידי ישראל כבר נעשה
 מקצתו דם ובשר ושבר על לוחצינו כמו שענינו
 רואות בכל יום תמיד ואם אתה רוצה ללמוד
 וחפץ אתה בדברי תורה צא ולמד מראשו של
 ענין שלמעלה שאמרנו עתיד הקב"ה לישב בבית
 המדרש שלו וצדיקי עולם יושבים לפניו ונושאים
 ונותנים במקרא במשנה במדרש בהלכות ואגדות
 ואומרים [בט] על טמא טמא ועל טהור טהור
 על טמא (יג) במקומו ועל טהור במקומו ואח"כ
 מביאין את הרשעים ודנין אותן (ל) בפניהן ויש
 נידונין (לא) שלשים יום ויש נידונים ששים ימים
 ויש נידונין שלשה חדשים ויש נידונין ששה חדשים
 כללו של דבר שנו רבותינו במשנה משפט רשעים
 בגיהנם שנים עשר חודש ואח"כ יעמדו הצדיקים
 לפני הקב"ה ויאמרו לפניו רבש"ע כשהיינו באותו
 עולם אלו בני אדם היו משכימים ומעריבין לבית
 הכנסת והיו קורין ק"ש ועושין שאר מצות ויאמרו
 להם

מאורי אש

כו עיין לעיל פרק א' ושם בארתי מלת יסוב' המיוחס לו
 יתעל': (כא) באור פניהם הנותן להם מזיו השנה ע"י מעשיהם
 הטובים שעשו בעוה"ז או כפשוטו ג"כ כי יזהיר פניהם כמו
 שאמרנו ר"ל על אדה"ר טרם חטאו שהי' מכהה גלגל חמה ולעתיד
 יתוקן חטאו והיו הצדיקים מזהירים בנופש כוזהו הרקיע והענין
 החטא הי' גופו משול' מכאשר הי' בסוף כי הי' גופו ספירי כגוף
 הי' מכהה גלגל חמה וע"כ הי' ככהו לחיות לעולם ואחר חטאו
 (כב) ושבים לפניו כלומר מדובקים בחמדות ולא כמו העוה"ז
 פגע יעלו בעבודתם ופעם ירדו לעסקי הגוף ויכרת הדיכור עיין בסוף המור' צרפי התבודדת (כג) כבר נעשה כו' ר"ל כמעט
 נהנו ככה ושבעו מרו"ק אשר השפיע עליהם: (כד) והי' מאיר פנים בהלכה הכונה כדלעיל מזיו השנה הנותן לו ושם דוד כי
 עליו אמרו חז"ל שהיה מסיק שמעתה אליו דהלכתא וזהו באמת סייעתא דשמיא ע"י רוח"ק מהשנה הבורה היותו לו:
 (כה) שלא בצער ושלא ביצר הרע ר"ל שזכו לעשות מחיי העו"ב מתענגים מזיו השכינה עד שהוטר כל רע מלב ונפשותם שמים
 בלי לר' מזו ההתענגות ע"ד מאמר איוב אשר טעא לו הופעה ממרום אשר לשמע און שמעתיך (ר"ל על גר הקבלה והאמונה)
 ועתה עיני ראיתיך (ע"י רוח"ק והשגה משמית) על כן אמאס ונחמתי על עפר ואפר כלומר לא ארגיש עוד בצערי ומכאורי
 דברים אחד מאירת פנים בהלכה וזהו בעיני והשגה שזהו השלמת השכל הב' צמדות הלכ שהורומנו כנפשם באהבת ה' מאוד מעין
 חשוקת עוה"ב וכן המה תקון השני כחות השכל וטירת הלכ והבן: (כו) יהא כבוד ועוז כו' זהו כבוד והתרוומת הנפש
 במעלה ועוז בהצברה גדולה וכן היה מקצת ביהושפט מלך יהודה שנאמר עליו ויבנה לבו בדרכי ה' שהיה מתעלה מעלה מעלה
 בדרכי ה' ועבודתו: (כז) לעתיד יהיה אכילה ושתייה כפי הענין הסעודה והאכילה לעתיד כפי המורה מדעת חז"ל אף כי כולם
 הסכימו שזהו משל על השנה הגדולה והנוראה כמו שהאריכו החכמים בספרים וכן כוזהו צמדות הנעלם על כל זה רבים הסכימו
 שהוא כפשוטו גם כן אף לא כמו עתה צוה"ז כ"א ע"ד שאמרנו במן הנבלע באכריום שהיה לחוק כחותיהם בלבד וע"כ אמרו
 שהיה הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לנא כי הנה אחרי חטא אדה"ר נשתנה גוף האדם מכמו שהיה לרע ועצ כמו שאמרנו סכמינו
 ז"ל תפוח עקיבו של האדם הראשון היה מכהה גלגל חמה כי היה גופו ספירי יותר זך ודק מגלגל חמה וכן הצעלי חיים היו
 מתחילה יותר דקים כפי שיתנו כח לאדם לחוק כחותיו באכילתם אמרו צמדות שדה"ר נתן לכל בע"ח לאטל מעץ הדעת ונחשבו
 ג"כ ע"י וכן מוכח להלן בסוף אליהו רבא שהקטף דה"ל ויגרם את הכהצעה ע"י"ש ובבאורי ולעתיד יווכך גוף האדם ככראשונה
 ואז היה אכילתו יותר דקה ובעת האות טרם ישתנו כולם יסערו מהרג אשר נכרח מקדם ולא נשתנה אחרי החטא כן שמעתי
 וקצו צעירי וכן היה כמעט בימי שלמה שהיה אכילה ושתייה בשמחה הנפש והתענגות ה' בעת שנתיישר הבית ושרתה השכינה
 בחוס: (כח) דם ובשר כלומר יספכו דמיהם ובשרם בראש כל חיות: (כט) על טמא במקומו ר"ל במקום מדינתו אשר
 הוא אב הסומאה או ראשון ועל טהור במקומו אס הוא טהור גמור ויחכן עוד לפי שעתה הידוע מדיני התורה הוא רק מדיניהם
 הכתובים בלי ידיעת טעמיהם וסביבתם ונחשב כאלו מקום העלמי נעלם ולעתיד יחגלה אמתת הטעם מפ"מ זה טהור זה טמא
 וזה שידעו מקומם העלמי וסביבתם והבן זה: (ל) בפניהם כו' כלומר בפני הצדיקים וכדי שיבקשו עליהם רחמים כמ"ס להלן: (לא) יס
 נדונין לל"ים כו' מכאןמוכח שמשפ' רשעי' צניה' שחז"ל הוא על דיןחסי' אבל בחמילה יתכן שהי' נידוןכמה שנים כפי רשעו וחטאו:

ישועות יעקב

מלשון כשבת חתמוני ר"ל נשיבה של מעלה (ט) כמו שפירש
 להלן בפרק זה (י) הוא עתהאל כן קנו שיהי בימי השופטים
 בימי כושן רעמתיים ארבעים שנה כמפורס [בשופטים ג'] עיין
 ד"ה א' ד' (יא) כמו שזמנו בדה"ב י"ז י"ח (יב) פי' יהיו כישאים
 בטומאה
 לדעת לפי המוכח מדברי חז"ל במקומות רבים שדה"ר טרם
 הגלגלים ושד יותר נעלה כמ"ס צמדות תפוח עקיבו של אדה"ר
 ויעם להם כתבות עור וליבשם ולעתיד יתוקן הכל ואין להאריך:
 פעם יעלו בעבודתם ופעם ירדו לעסקי הגוף ויכרת הדיכור עיין בסוף המור' צרפי התבודדת (כג) כבר נעשה כו' ר"ל כמעט
 נהנו ככה ושבעו מרו"ק אשר השפיע עליהם: (כד) והי' מאיר פנים בהלכה הכונה כדלעיל מזיו השנה הנותן לו ושם דוד כי
 עליו אמרו חז"ל שהיה מסיק שמעתה אליו דהלכתא וזהו באמת סייעתא דשמיא ע"י רוח"ק מהשנה הבורה היותו לו:
 (כה) שלא בצער ושלא ביצר הרע ר"ל שזכו לעשות מחיי העו"ב מתענגים מזיו השכינה עד שהוטר כל רע מלב ונפשותם שמים
 בלי לר' מזו ההתענגות ע"ד מאמר איוב אשר טעא לו הופעה ממרום אשר לשמע און שמעתיך (ר"ל על גר הקבלה והאמונה)
 ועתה עיני ראיתיך (ע"י רוח"ק והשגה משמית) על כן אמאס ונחמתי על עפר ואפר כלומר לא ארגיש עוד בצערי ומכאורי
 דברים אחד מאירת פנים בהלכה וזהו בעיני והשגה שזהו השלמת השכל הב' צמדות הלכ שהורומנו כנפשם באהבת ה' מאוד מעין
 חשוקת עוה"ב וכן המה תקון השני כחות השכל וטירת הלכ והבן: (כו) יהא כבוד ועוז כו' זהו כבוד והתרוומת הנפש
 במעלה ועוז בהצברה גדולה וכן היה מקצת ביהושפט מלך יהודה שנאמר עליו ויבנה לבו בדרכי ה' שהיה מתעלה מעלה מעלה
 בדרכי ה' ועבודתו: (כז) לעתיד יהיה אכילה ושתייה כפי הענין הסעודה והאכילה לעתיד כפי המורה מדעת חז"ל אף כי כולם
 הסכימו שזהו משל על השנה הגדולה והנוראה כמו שהאריכו החכמים בספרים וכן כוזהו צמדות הנעלם על כל זה רבים הסכימו
 שהוא כפשוטו גם כן אף לא כמו עתה צוה"ז כ"א ע"ד שאמרנו במן הנבלע באכריום שהיה לחוק כחותיהם בלבד וע"כ אמרו
 שהיה הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לנא כי הנה אחרי חטא אדה"ר נשתנה גוף האדם מכמו שהיה לרע ועצ כמו שאמרנו סכמינו
 ז"ל תפוח עקיבו של האדם הראשון היה מכהה גלגל חמה כי היה גופו ספירי יותר זך ודק מגלגל חמה וכן הצעלי חיים היו
 מתחילה יותר דקים כפי שיתנו כח לאדם לחוק כחותיו באכילתם אמרו צמדות שדה"ר נתן לכל בע"ח לאטל מעץ הדעת ונחשבו
 ג"כ ע"י וכן מוכח להלן בסוף אליהו רבא שהקטף דה"ל ויגרם את הכהצעה ע"י"ש ובבאורי ולעתיד יווכך גוף האדם ככראשונה
 ואז היה אכילתו יותר דקה ובעת האות טרם ישתנו כולם יסערו מהרג אשר נכרח מקדם ולא נשתנה אחרי החטא כן שמעתי
 וקצו צעירי וכן היה כמעט בימי שלמה שהיה אכילה ושתייה בשמחה הנפש והתענגות ה' בעת שנתיישר הבית ושרתה השכינה
 בחוס: (כח) דם ובשר כלומר יספכו דמיהם ובשרם בראש כל חיות: (כט) על טמא במקומו ר"ל במקום מדינתו אשר
 הוא אב הסומאה או ראשון ועל טהור במקומו אס הוא טהור גמור ויחכן עוד לפי שעתה הידוע מדיני התורה הוא רק מדיניהם
 הכתובים בלי ידיעת טעמיהם וסביבתם ונחשב כאלו מקום העלמי נעלם ולעתיד יחגלה אמתת הטעם מפ"מ זה טהור זה טמא
 וזה שידעו מקומם העלמי וסביבתם והבן זה: (ל) בפניהם כו' כלומר בפני הצדיקים וכדי שיבקשו עליהם רחמים כמ"ס להלן: (לא) יס
 נדונין לל"ים כו' מכאןמוכח שמשפ' רשעי' צניה' שחז"ל הוא על דיןחסי' אבל בחמילה יתכן שהי' נידוןכמה שנים כפי רשעו וחטאו:

להן הקב"ה אם כך עשו [לב] רפאו אותן מיד
 הולכין הצדיקים ועומדים על עפרם של רשעים
 ומבקשין עליהן רחמים והקב"ה מעמידם מעפר
 רגליהם שנאמר (מלאכי ג) [יג] ועסותם רשעים
 כי יהיו אפר תחת כפות רגליהם : (לג) כבר
 [יד] נעשה מקצת ישיבה לצדיקים בעוה"ז לדוד
 מלך ישראל כיצד שנאמר (לד) ואלה שמות
 הגבורים אשר לדוד יושב בשבת תחכמוני ראש
 השלישי הוא עדינו העצני על שמונה מאות הלל
 בפעם אחת (סמואל ב כג) כל העם יושבין בישיבה
 לפניו אבל דוד המלך לא היה יושב לא על הכר
 ולא על הספסל אלא היה יושב על הארץ ומלך
 תורה ברבים לשם שמים באתה שכינה ועמדה
 למעלה ממנו משיבה ואמרה לו דבר בני דברים
 הללו הן (לה) ראויין לך (טו) ושליך הן ואתה
 מושל בהן כמו אני שנאמר תחכמוני
 אמר הקב"ה לדוד אתה יושב (לו) בישיבה שאין
 בה סמיכה תהא (טז) כמוני מכאן אמרו חכמים
 כל ישיבה שאין בה סמיכה עמידה טובה הימנה

מה ת"ל ראש השלישי שתהיה ראש [לז] בתורתו
 (יז) המשולשת ד"א ראש השלישי תהא
 [לח] חלקך עם שלשה הצדיקים אברהם יצחק
 ויעקב שנאמר והחוט המשולש לא במהרה ינתק
 (קזלה ד) ד"א ראש השלישי שתהא (יז) ראש
 לשלשה אבות דבר אחר ראש השלישי שתהא
 ראש לכל ישראל שהן עולין לירושלים לרגל שלש
 פעמים בשנה למה דברי תורה של דוד המלך
 ע"ה דומה (מ) לאדם שנותנין לו עור והוא
 מעבדה וממחקה וממתחה ומביאה לידי מלאכה
 יפה יפה שנאמר הוא (יח) עדינו העצני ד"א הוא
 עדינו העצני כשאתה יושב בבית המדרש תהא
 (מא) מעודן (כ) בתולעת וכשאתה יוצא למלחמה
 תהא קשה כעץ (כא) ומה שכרך לפני על שמונה
 מאות הלל בפעם אחד חסר מאתיים מאלה אמר
 דוד לפני הקב"ה רבש"ע (כב) מפני מה אני חסר
 מאתיים א"ל דוד בני (כג) לא כן כתבתי בתורתך
 ורדפו מכם חמשה מאה (ויקרא כו) אעפ"י שאין
 בכס ד"ת אלא דרך ארץ ומקרא בלבד אבל אם
 תעשה

ישועות יעקב

בשומחה ובטוהרה ע"ד הגולה והנסתר [יג] ועמסם לשון מושך
 כו' ט"י (יד) היא כמו סיסקא המורגל ב"ס אמר מר אר
 גופא (טו) כמו שדרשו בעירובין וממדר מניה חס מסיס ארס
 עלמו ספל כמדבר התורה נחמה לו במחנה (טז) תחכמוני דרש
 ניטרקין תהא כמוני ור"ל שאני נזר בזירה ואתה מבטלה כדאיתא
 במ"ק דף ק"ו : (יז) פי' תלך - (יח) כדעת הגמרא דמ"ק
 ופירש"י כמס"ה דוד עבדי מלכך ודוד יאמר לי נאה לך
 פי' דא' כמ"פ דב' אבות ומנעו מלכך ודוד יאמר לי נאה לך
 והיינו לפי שהגדול מנרך ועי' פ"כ ח"ב [ט] דרשו מלשון היתה
 לי עדנה ור"ל שהיה מלחמה ומיפה ומקסט ד"ח ועיין בערוך :
 [כ] דרשו מלשון מעדנות כימה (איוב לח) ור"ל מחכשך ומקטין
 וכופף עלמו כחולעת כדי ללמוד מכל מלמדיו [כא] להתחזק
 במלחמה

מאורי אש

(לז) רפאו אותן כלומר נקטו עליהם רחמים בזכותם יקומו
 ויחיו : (לח) כבר נעשה כו' מוסב אדלעיל להביא רמז מן הכתוב
 שזכה דוד להאיר פנים בהלכה : (לה) ואלה שמות הגבורים כו'
 מפרש על דרך גזירה שווא במלחמה של תורה (כי גם גבורתם
 במלחמה היה ע"י גבורתם בחורה) מדכתיב יושב שבת תחכמוני
 ולכן מפרש כל הכתוב על דרך זה באחת שכינה כו' כלומר שזכה
 להשראת השכינה לרש"ק צעת למודו וע"כ היה מכוון בהלכה
 לאסוקי שבעת אלפי' להלכתא : (לה) ראויין לך שאתה לומד
 ומקיימן וכי לרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי ומשך הן
 שינעת בהן ועי"ז אחת מושל בהן לדעת אותם ולכוון הדין כמו
 אני : (לו) בישיבה שאין בה סמיכה דבר שמטעור לאדם וכנה
 תחטטער על התורה לכן תהא כמוני ונוטרקין דרש תחכמוני
 תהא כמוני או מדכתיב בשם העלם מורה על עמס התכמה שהיה
 הוא חסר נביאים וכתובים אשר הגה באמת ג' מדרגות זו
 למעלה מזו כידוע : (לח) חלקך עם ג' צדיקים כו' ראש לג' אבות בחילה דעתו שהיה שיה עמהם ובאורו ראש שימנה גם
 בין הג' אבות הנכבדים ואח"כ דעתו שהיה במעלה עליהם והיו בנחמות טובות וסנייה אמת : (לט) ד"א וכו' שתהא ראש
 לכל ישראל כו' הוא ע"ד מאמרם ז"ל שאין העזרה נעלמת על ישראל כו' כעקבי ב"מ והוא דרך מליצה לפי שכן הסגס עולי
 רגל המה אנשים צדיקים ונכבדים העולים להשתחוות בית ה' וחשב ג' מעלות בידו א' במעלות השנה והשכל שהיה גדול מאוד
 בחורה הג' באמונה שראשיהם המה הג' אבות אברהם יצחק ויעקב הג' בשאר מעלות ישראל כפרט כי אין אחד דומה לרעהו
 במדותיו וכל אחד יש לו כח מיוחד מה שאין ברעהו ודוד היה עולה על כולם : (מ) לאדם שנותנין לו עור לא ידעתי רמז בכתוב
 והישועת יעקב פירש שדרש מלשון היתה לי עדנה ור"ל שהיה מלחמה ומיפה ומקסט ד"ח וחזקת ואולי הוא ג"כ מלשון עדון ודק
 שגושה העור דק מאוד ואחז לפי שהיתה כבודה מקדש כידוע : (מא) מעודן כחולעת לשון עדון ודק כלומר נכנע וספל בעיני
 עלמו (כמו שאמר בעלמו ואנכי חולעת ולא חיס) ועל"ז מול שונאך תעמוד בחזק כעץ וזהו שם העלני והענין אף שלפי הראיות המה
 כחות הפכיים חיס הכנעה ור"ל הלך אין בו חבורת הלך לעמוד בנימות ולהיפוך חיס גבור חיל אביר לכך אין בו מדות הכנעה
 אכן אצל דוד היה הכנעתו וספלותו מול ה' וחבורת לבו מול שונאיו ה' וזהו ע"מ בחזית אמר הקב"ה אצליהם חמישים כיונים
 אצל אצל אלה"ע הם ערומים כנחשים ושם בארתי בארובה : (מב) מפ"מ אני חסר כו' כלומר שה' ב"ה הבטיח שישיג עליהם
 עד שאחד ירדוק אלה וזהו שון לדרך הטבע מאוד (כי גם העניינים הנכסיים יש להם גבור ולמה ידוע ומיוחד עד כמה יהיה כי
 כה יסו ה' בהנהגה העליונה הנסיית כמו סיסד גבול בהנהגה הטבעית) ונודע אצלו יחסר זאת ומפרש שזה לאותן הזכרים
 שלא חטאו מעולם לפניו : (מג) לא כן כתבתי כו' ורדפו מכם חמשה מאה כו' דרכי הנכסיים שנה במהלך
 הלל

אליהו רבא פרק ג

וכסף [תהלים קיט] ואומר (סג) מה אהבתי תורתך כל היום היא ש'חתי' (ממ) אור של ת"ח ועדיק לימית בן דוד ולעוה"ב כיצד (ג) יש שנותנין לו מאיר פנים כצאת השמש בגבורתו כמו [כ"ה] שעה אחת ויש שנותנין לו כשתי שעות ויש בשלש שעות ויש בארבע ויש בחמשה ויש כששה ויש בכל היום כולו ויש שנותנין לו מאור פנים כאור הלבנה בראש חדש ויש שנותנין לו כבחמשה לחדש ויש כבעשרה לחדש ויש כמו בחמשה עשר לחדש ויש כמו ככבים גדולים ויש כמו ככבים קטנים ויש שנותנין לו מאור פנים כמו

תעשו ד"ת איש אחד מכם ירדוף אלקי שנאמר (דברים ל) (מד) איכה (כ) ירדוף אחד אלקי אבל אתה עשית רצוני ולא עשית כל רצוני שנאמר [מלכי א טו] רק בדבר אוריה החתי לפיכך אתה חסר מאתים (מה) מבאן אמרו אם ראית ת"ח שעבר עבירה (י) ביום (מו) אל תהדרר אחריו בלילה שמא עשה תשובה הא למדת (מז) שכל המספר אחר המעשה של ת"ח כאלו מספר אחר (נד) השכינה שנאמר (מה) שנאה תעורר מדנים ועל כל פשעים תכסה אהבה (מסלי') ואין אהבה אלא תורה שנאמר טוב לי תורת פך מאלפי זהב

מאורי אש

הלא אהרן רואה צעיקי שעייתי בכולי בנסוי' יש מהם שרק חמשה למאה ירדופי וזהו לכני אדם שהמה שלמים במדותם ודרך ארץ ואין בהם ד"ת והגבול הגדול שאחד ירדוף אלקי הוא למי ששעה כל רצוני ואהיה לא כן בשלימות (מד) איכה ירדוף אחד אלקי לפי הפסוק מוסב על העיבדי כוכבי' שפי' טפוח ישראל ירדופי אחסר העיבדי כוכבי' ככה וירץ לומר ל"ד) טפוחו שהיה להם לפיבדי כוכבי' להחזיקו ולומר איכה ירדוף אחד מישראל אלקי ממנו ועתה נהפוך הוא אשר הם ירדפו אס לא כי אדם נכבד (ישועות יעקב) * (מה) מכאן אמרו כו' כלומר אחר שראינו הללית דוד מלכנו אף אחר טפוחו חות הוא שנחמל לו וירדפי עשה תשובה וכן ככל ת"ח : (מו) אל תהדרר אחריו מפני חרבת רעים שיקרהו או בחזותו דבר העשירי לפיכך ברשת החלוקה והיזר אבל מהר עת בא הלילה וחרבת המסיתים ופרו מאחו או לבו יחמרמו מאורו עליו מעשיהו כמו שאמר דוד מלכנו אמרו בלבבכם על משכבכם והפך צעמי הרשעים הגדולים כתיב היו חושבי רע ופיעלי און על משכבכם גו' * (מז) שכל המספר כו' כאלו מספר אחר השכינה יש להבין מהו ענין השמות הזאת ויש לזייר בזה שתי בחינות אחד ער"מ ז"ל במדרש משלי רבתי על הכתוב פן תחן לאחר הודך שגורמת להנשל הודך והוד השכינה ממך ובארתו טמה בכאורי זרע אהבה (אשר בעו"ה ילא לאור) שהענין כי נפש האדם צעמנה מקושרת בשכינה וכבודה חופף עליה ואחר שיטטה אחרו מחשבות לבו או תרסיק מאחורו כי הבא לטמא פתחו לו ויטאף מקור רע כו' עיין גם והנה לפ"ה ת"ח אף שבמקרה אחתו רוח שעים לחטוא עכ"ל הקטור שיש לו למעלה לא יניחהו להיות באולתו תמיד כי הוא השכינה לא יניחהו זאת וז"ל המספר אחריו כאלו מספר אחרו השכינה ויש עוד לומר שכנוי השכינה בפה היא בניו להנהיגה העליונה המחוחרת בכלל בשם שכינה ואמר כמו שלף יחסר ההנהגה העליונה אס ירדף כפי הדמיון דבר שאינו כפי הרצון כן אס נחזה בת"ח טפוחו לא נחשדיהו אבל נזכיהו כי שב מחשבותו כי אור החורה אשר בלבו לא יניחהו להיות באולתו והבן : (מח) שנאה תעורר גו' ואין אהבה אלא תורה כלומר מדרכיו אהבה טחס בשם מקור מורה על האהב' האמתית העלמית שהיא החורה הנקראת באמת אהבה כי נאהבה היא מכל המחמדים ובזה"כ שנאה ע"י שנאה החורה שבלבו העורר עליו מדנים לחשדיהו אכן על כל פשעים אף שטפוח מעט האהבת החור' אשר בלבו חכם' אוחו וחשוריהו לנועם כי החור' אור מאיר בלבו בלי יניחהו לעמוד ברשעו ולכן אין לחשדו : (מט) אור של ת"ח ולדיקים כיצד עתה מבאר איכות אורם שזכו בעו"ה כי לא יתכן שהיה כולם שיים באיכות השגתם רק כפי זכותם וחשב חכמי' שהם גדולי' בהשגה ולדיקים במדות ובאופני ובעבוד' ה' : (נ) יש שנותני' לו מאור פנים כלפי השמש כו' כלומר ההתחלפות הוא פעמי' בזמן יש לזמן מרובה ויש לזמן מועט וזה בכמות הזמן אף שאיכות השגה שיה בשניהם ויש מהם באיכות השגה יש כוכבי' גדולים ויש קטנים ויש כשמש ויש כירח ויש מהם שאיכות' וכמותם משתנים ביחד כמו אור הלבנה שאורה וכמותם נשתנה מיום אל יום והבן וההבדל בין אור השמש לאור הלבנה השמש מקבלת מאור השמש וכן הנמשל בפעולות השגה יש שידבקו נפשם בעלם השגה אשר לרעף חכמי' אמת נקרא זוכה לעלם הנשגה ויש שאור השגה רק מאירה בם אשר על זה הזויר כוונתו חז"ל לומר פני משה כפני תיב' ופני יהושע כפני לבנה ורע דהבנה כ"כ בפסוקו על אור הנוף כ"כ כמו שהערתו לעיל כמה פעמי' שלעתיד יזדקך גופו כמקורם הטפוח אהר"ר שאמרו עליו תפוח עקיבו של אהר"ר היה מכהה גלגל חמה וכבר בארתי זה כמה פעמים אך לכאורה יקשה איך יתכן שהיו שיים באיכות השגת' ומאורם וא"כ יהיה מדרגת' שיים בהשגה וא"כ איך ושתנו בזמניהם מדוע זה זכה לכמה שעות והלמעט והיה מקום לומר דהבול' ג"כ שנותנין לו כשתי שעות כלומר כמו שהשמש מאיר בשתי שעות ביום שאין מאורה חזקה ובהירה כל כך ויש כשש שעות שאורה יותר חזקה וא"כ הם משתני' ג"כ באיכות השגה והבן זאת ועיין במס' ב"ב שמחלק שם מי הוא שזוכה לאור השמש ומי לאור הלבנה אבל לפ"ה לא ידק מואמרם ויש ככל היום הלא אחר חלות השמש נוטה להעריב ואינה מאירה כ"כ וע"ה הזויר מכל לומר דהדבר חלוי בהדקת השגה יותר אף ששנים' שיים בהשגה עכ"ל האחד הרבוק נפשו יותר למה מאחר שלא עמל רק לדעת אבל הידיע' לא פעל בנפשו כל כך ודו"ק :

ישועות יעקב

במלתמה (כ) לפי פירש"י שם קאי על העכו"ם שא' מהם ירדוף אלקי מישראל וז"ל לדעת חר"ה שמפרט כך שהיו להם לעכו"ם לומר איכה ירדוף אחד מישראל אלקי ממנו ועתה נהפוך הוא הם כבושים ירדפו אס לא כי אורם מחרס וגם המהרש"א הרגיש בזה עי"ש ועיין מה שפי' רש"י מ"ק ט"ז (כ) ברית דף י"ט וס' גרם איפכא ועי"ש [כד] משום שזרדפי עשה תשובה ונחמל לו לח"א אס נחגבר' עליו יזרו ח"ו אפי' קודם ששעה תשובה בשביל אהבת תורתו וכ"ס אס עשה תשובה [כה] ר"ל שעה ראשונה על פנים שאינה בהירה כ"כ ויש כשתי שעות על היום שאז מאירה יותר ויש כשש שעות על היום שאז אורה מזהיר יותר

אליהו רבא פרק ג

[כ] יקומו עוד [גח] לפי שכל המצות שהאדם עושה בעולם הזה אין בהם כח להאיר אלא כאור הנר בלבד אבל [ב] התורה מאורה מסוף העולם ועד סופו שנאמר כי נר מצוה ותורה אור [משלי ז] וכל [ג] הנזקק אל החכמים ואל תלמידיהן מעלה עליו הכתוב [ד] כאלו עשה רצונו של אביו שבשמים וכל היודע להוכיח ומיביח את הרבים דרי הוא עושה קורת רוח לפני קונו שנאמר [משלי כד] ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב עליו תבא ברכת טוב לא נאמר אלא עליהם [סא] להמוכיחים ולהמקבל תוכחה ואומר [סב] אם ימלאו העבים [כג] גשם על הארץ יריקו ואם יפול עץ בדרום ואם בצפון מקום שיפול העץ שם יהוא [קהלת יח] [סג] כל המידה ביסורין ושמה בהם

[כז] אור הקיע בשעה שהוא ממודר [נא] ויש שמשחרת פניו בשולי קדירה זה הכלל [גכ] כל הנושא פנים אל התורה זוכה ומקבל פני השכינה אבל המזוהם והמלוכלך בעבירות אינו מיסב בפני המלך במה דברים אמרים בזמן שלא עשה תשובה אבל אם עשה תשובה ומת [נג] דרי הוא כצדיק עולם לכל דבריו : [גד] כך שנו חכמים [כז] שלשה מלכים אין להם חלק לעולם הבא ואלו הן ירבעם אחז מנשה [כס] [י"א חזק] דרי אומר כל העובד ע"ז [נה] הן בקטנותו הן בזקנותו ומת בלא תשובה [נו] אפי' ראוי להיות [כט] בהן גדול אין לו חלק לעולם הבא שנאמר [עמוס ח] הנשבעים באשמת שומרון ואמרו חי אליהך דן וחי דרך באר שבע [נז] ונפלו ולא

ישועות יעקב

יחר : [כז] אור הקיע שהיא גדול מזהר הוכיח כמ"ס הר"ן ז"ל שיהיה ויביבס מתוך שהם נזיפים עבים מקבלים אור מהשמש והקיע הוא גוף דק ובהיר מאד אינו מקבל אור מהשמש כמו שאני רואים שאור השמש ניכר יותר באנשים ובארץ מזה שאור ניכר בעיני ואור [כז] סנהדרין דף ס' [כח] שם דף ק"ב [כט] כדאי' בברכות יומין כ"ג שימש פ' שנים בכהונה גדולה ולכסוף נעשה לדוקי ואין לו חלק לעוה"ב [ל] ועוד ע"ז כופר בכל התורה לכן לא יועילו לו מצות ותורה שעסק בהם בילדותו [לא] מתחבר להם ומתחבק בעפר רגליהם ומספיקין [לב] פירט' אם ראית עבים מלאים גשם ידעת שסופם יריקו גשמייהם על הארץ כי אף כן דע שאם יפול עץ וגו' אם ישכון אדם חכם וצדיק בעיר או במדינה מקום שיטכון שם יהיו נראין מעשיו וחסמותיו ומדת תרומותיו ותשלום טובה ליושבי המקום על מנהג הטוב

מאורי אש

[נא] ויש שמשחרת פניהם כו' אין ספק כי הכוונ' ב"כ כפשוטו על אור הבוקר אבל העיקר מדבר נפסס שהצדיק יזהירו פניו נפסס כוונת הפנה והרשע' פניו נפסס שחור' בלי אור הפנה עיניו בהקדמתי הראשונה : [גב] כל הנושא פנים לתורה כו' כלומר שמכבד אותה ועו' מצות' כמו שנושאים פנים לאדם גדול וכבד אז באור' יודוך ויקבל כח לדבוק בשכי' לכל העבירות המעשים החומר ומשפתיים כח הנפש מלהחזונו בה' אינם נכנסים עוד לדבק בה' ואף יש עם המלך : [גג] דרי הוא לדוק עולם כי אף שהשפתי נפשו בחסיל' עכ"ז חכ"כ כבה ברה"ז כבתחיל' והרי הוא לדוק שלא טעם : [גד] כך שנו חכמים כו' מוסב על לעיל שהמזוהם והמלוכלך בעבירות שאינו זוכ' עוד בשה"כ כי אף שאף הרשעים הגמורים לא ידעו לעולם כמ"ס עליהם אין אור של גהינם שולטת בהם ר"ל ללכתן כליון תמידית ולחיי עכ"ז הרשעים כהמה שהי' עובדי כוכבים מכחישי ה' הן המה שאין להם חלק לעוה"ב מאומ' כי השחיתו נפסס לגמרי באין חקום' : [גה] הן בקטנותו כו' אף שלא הבין עוד' מאומ' עכ"ז השחיתו נפסס יש בו ואף זוכ' והן בזקנותו אף שלא טעם מתחיל' : [גו] אפילו ראוי להיות ככהן גדול ר"ל אפילו הוא חכם גדול בתורה ובחכמ' עכ"ז אחר שנפשו נשחת' מכלתי אמונ' בה' לשוא החכמה כי אין בה טוב וזהו לנפש : [גז] ונפלו ולא יקומו עוד לחיות חיים הנצחיים לא כמו שאר הפושעים שאינם כלים כי בקרבם אמונה : [גח] לפי שכל המצו' כו' אין בהם כח כו' מוסב על לעיל שכל הנושא פנים לתורה ומבאר מעלת התורה משאריתן ובאור הדבר על דרך קצרה על כל המצות המה פרטית כל אחת מכוונת לחכמ' בנפסס לזכרה ולחשק' וע"י כולן נודרך הנפסס כולה בכל כחותיה ואין אדם בארץ שיקיים אות' בכללה וא"כ אינם מאירים בנפסס כול' אלא בהם מי חר בלבד לא ככול' אבל למוד התורה באור מאיר מסוף העולם ועד סופו כלומר שמאיר ומודרך הנפסס ומטהר' מכל רעות ומדות רעות ע"ד המאור שבה מחזירה למוטב וע"כ היא כנגד כולם כמ"ס ות"ח כנגד כולם ומה שאמר שמאירה מסוף העולם עד סופו הוא לפי שעי' החור' וכמתכות' נברא העולם לסדר הנהגת העולם כפי קיום החור' כמ"ס אם בחקוקתי חלבו וכתתי גשמיכם בעתם והכני' הכל אחד כי אחר שהוא משלים הנפסס כולה ע"כ יש בה כח להאיר מסוף העולם עד סופו וכלומר שהיא מושגת מכל העניינים ההיום בכל העולם והוא ניצל ממנו או יאמר שמאיר מסוף העולם ועד סופו הבין ע"ד שאמר אור שנוברא מששת ימי בראשית היה מביט מסוף העולם ועד סופו והענין על דרך הכונה השני' על אור השכל שהיה משיג מסוף העולם ועד סופו וכן ע"י למוד זוכה להשיג כמו כן והבין : [גט] וכל הנזקק לחכמים כו' מוסב על באור הכתוב ודרך חיים תוכחות מוסר הכתוב אחריו כי השתמשו' הח"ח הוא כמו דרך אשר היא אצבעי' להגיע לבבל חסו כן הנזקק לחכמים לשמסם ולראות מדותיהם הטובות ולקבל תוכחתם ומוסר' הוא דרך המביא' לידי חיים אמתים : [ס] כאלו עשה רצונו כלומר כאלו למדה התורה שהיא רצונו של מקום וכלומר אחר שמשוו' זאת לנר מצוה ואור תורה מוכח שמה' כאלו עשה רצונו והוא ע"ד גדול' שנושה של חורה יותר מלמודה וכל היודע להוכיח כו' וזהו תוכחת מוסר שהוא מתוכח לרעהו ומוכיחו עד שיבין חטאו מנפשו [זה ההבדל שבין מוסר לתוכחה שהתוכחה הוא ע"י יוכוח חכמה] וזהו שידוע להוכיחם שלא לביישם ולחרפם רק בדברי' טובים וכעמיים ולמוכיחים יונעם כלומר שמסבב נעימו' וקורת רוח לפני הקב"ה : [סא] ולהמוכיח ולהמקבל כו' זה ועליהם להמוכיח ולהמקבל : [סב] אם ימלאו גו' פירט' רש"י - כמו שהגסם בנקום סיה' שם מורה הארץ כמו כן בנקום שיטכון הצדיק שם יועילו מעשיו לדורו לרווח בכל טוב החכמה והתורה והתוכחה : [סג] כל המורה ביסורין כו' מבאר עור סוף הכתוב ודרך חיים

הוא ע"ד גדול' שנושה של חורה יותר מלמודה וכל היודע להוכיח כו' וזהו תוכחת מוסר שהוא מתוכח לרעהו ומוכיחו עד שיבין חטאו מנפשו [זה ההבדל שבין מוסר לתוכחה שהתוכחה הוא ע"י יוכוח חכמה] וזהו שידוע להוכיחם שלא לביישם ולחרפם רק בדברי' טובים וכעמיים ולמוכיחים יונעם כלומר שמסבב נעימו' וקורת רוח לפני הקב"ה : [סא] ולהמוכיח ולהמקבל כו' זה ועליהם להמוכיח ולהמקבל : [סב] אם ימלאו גו' פירט' רש"י - כמו שהגסם בנקום סיה' שם מורה הארץ כמו כן בנקום שיטכון הצדיק שם יועילו מעשיו לדורו לרווח בכל טוב החכמה והתורה והתוכחה : [סג] כל המורה ביסורין כו' מבאר עור סוף הכתוב ודרך חיים

וגו' מיד היתה לו עניו' וינחם ה' על הרעה וגו'
 אמר משה לפני הקב"ה (ד) רבש"ע צדיק וחסידי
 אתה אלא מדת הדין מקטרג' לפנך (ה) על כל
 באי עול' ועל כל מעשה ידיך שבראת בעולם
 ארד מלפניך ואעשה (ו) בהן מדת הדין (ז) אם
 כולם עבדו לעגל בלבב שלם ימיתו כולם ביום א'
 מ ד ירד משה מלפני הקב"ה ויקח משה את העגל
 וגו' ויזר על פני המים וישק את בני ישראל ויעמוד
 משה בשער המחנה ויאמר מי ליי אלי וגו' ויאמר
 להם כה אמר ה' אלהי ישראל וגו' הרגו איש את
 אחיו וגו' ויפול מן העם בשלשת אלפי איש מעיד
 אני עלי שמיסוארין שלא אמר הקב"ה למשה לעמוד
 בשער המחנה ולומר מי לה' אלי ולשום איש חרבו
 על יריבו ולהרוג איש את אחיו ורעהו וקרובו
 והוא אמר כה אמר ה' אלהי ישראל וגומר אלא
 שהיה משה דן בעצמו ואמר בלבו אם אני אומר
 לישראל הרגו איש את אחיו ורעהו וקרובו יהיו
 ישראל

בדם (סד) נותנין לו חיים בעוה"ז ובעולם שאין
 לו סוף שנאמר (משלי ו') ודרך חיים (לג) תוכחות
 מוסר :

פרק ד (א) מפני מה [6] זכה משה
 למאור פנים בעוה"ז
 מה שעתידי הקב"ה ליתן לצדיקים בעוה"ב
 (ב) מפני שעשה רצונו של הקב"ה ומתאנה על
 כבודו של הקב"ה ושל ישראל וכל ימיו היה מחמד
 ומתאוה ומצפה כדי שיהא שלום בין ישראל
 לאביהם שבשמים ומנין לך תדע לך כשהיו ישראל
 במדבר וסרחו במעשיהם אמר הקב"ה למשה
 [סמית לג] ועתה הניחה (ג) לי ויחר אפי בדם
 ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול מיד (ג) היה פתחון
 פה למשה להשיב ויחל משה את פני ה' אלהיו
 ויאמר למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת
 מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה למה יאמרו
 מצרים לאמר וגומר זכור לאברהם ליצחק ולישראל

מאורי אש

שהכונה על הסורין הבאים מלח"ה על האדם אשר באמת המה
 לטובה למען הנחף לכו והוא הדרך הנבואי לדי סיים אמיתי
 נפשיים ואמר לשון כל המורה כלומר שנקבל בספר פנים יפות
 שזרע ששכביל חטאו בא כל זה ושמח בהם שזרע שבהם יזדכך
 לכו אז שהיה יסורי' של אהבה לזכור עוד יותר : [סד] וחזקין
 לו סיים בעוה"ז כלומר ח"כ אז כמאמרם ז"ל ותי נער חסיה
 שהכונה על הסורין הבאים מלח"ה על האדם אשר באמת המה
 לטובה למען הנחף לכו והוא הדרך הנבואי לדי סיים אמיתי
 נפשיים ואמר לשון כל המורה כלומר שנקבל בספר פנים יפות
 שזרע ששכביל חטאו בא כל זה ושמח בהם שזרע שבהם יזדכך
 לכו אז שהיה יסורי' של אהבה לזכור עוד יותר : [סד] וחזקין
 לו סיים בעוה"ז כלומר ח"כ אז כמאמרם ז"ל ותי נער חסיה

ישועות יעקב

הטוב שהדריכס בדרך ישרה [לג] סיפי' דקרא כי נר מצוה ולעיל
 מסיו' ומפ' :
 [6] בולקוט כי חטא דק"ס ע"ג [ב] פכש"י כאן פתח לו פתח
 והודיעו שהדבר חלוי בו שאם יתפלל עליהם לא יכלס
 וזה שאמר מיד ה' פ"ס למשה כמאמרם ז"ל : [ג] ואם יש דין למטה
 כו' ואם חלה עוש' כן אחר כך בעוה"ז והענין כי יקבל עליו האער בשמחת לבב כי יודע כי זה עיקר טובתו והשלמת נפשו וכן באורו פה
 אף שנגזר ביסורי' כחמים לו חיים ותענוגי הגפס עד למרד' וזכ' לעוה"ב שס כבוד אומר כול' יתה דרך חיים חיי עוה"ז ועוה"ב :
(א) מפני מה זכה משה כו' אידי שמדבר לעיל מענין מעלת החוכמה מי שמוכיח לחבירו ומחירו ומחירו למוטב מבוא זה
 להורות שזה הים ממעלת משה שהיה חמיד מחלחל על ישראל ומחירו למוטב חמיד ואידי ב"כ שמדבר לעיל
 מענין זכות מאור פנים מפרס עתה מפני מה זכו לזה ומביא ראייה נמשה רבינו ע"ה : (ב) מפני שעשה רצונו כו' זה אוח
 על אהבתו הגדולה לה' ב"ה מאור עד שהיה מחלחל מאור חס ח"י ישראל עברו על חורחו וכבודו כמספט האוהב האמיתי אשר
 מרוב דביקתו באוהבו יתפון סגולם יכירו כבודו ויאהבו וכן היה אוהב כל אחד מישראל וחס על כבודם הממולל בין העובדי כוכבים
 וכל ימיו היה מחמד [בחמדה פנימית] ומחלחל [בפועל] ומלמ' [כאד' שעיניו יפ' לדבר הנכסף לו מאור] כדי שיהי' שלום בין
 ישראל לאביהם שבשמים כלומר שיעשו ישראל חסובה כדי שעי' יהיה שלום להם וכן ביקש חמיר מיד ה' שימחול להם זה אוח
 על דבוקת נפשו בה' מאור עד שכל ימיו הגיו היה נעטלין ממנו ולכן זכה למאור פנים בעוה"ז כי נחמק ונזדכך גושו מאור מאור
 כמו שבארנו פעמים רבות שע"י זכור אור הגפס יבזיק ב"כ אור הגוף כמו שהיה קודם חטא אדה"ד : (ג) היה לו פתחון פה
 כו' כמאמרם ז"ל אחר שאמר הניחה לי מרה שהדבר חלוי בו ויכול להפוך הגזירה : (ד) רבש"ע צדיק וחסידי כו' אלא מדה"ד
 כו' זה באור על הכתוב ויחל משה את פני ה' אלהיו ולא כתיב אלהים כמספטו בכל המקומות שבאורו ויחל משה את פני ה' (זה
 רחמים המחולק בפנים כמ"ש ישא ה' פניו אליך) אלהיו (המעוטף עתה במדת הדין) למה ה' (זה רחמים) יחרה אפך בעמך כי
 במדה זו אי אפשר שהיה נעם וסרון רק חסד ורחמים ואחר שהם עמך דבוקים כך ובהשגחתך הפרטיות אשר הולאת ממלכים ע"י
 ההשגחה הנסיית וגם מזה ימשך ח"ו חילול כבודך (כדרכו שהיה מחלחל חמיד על זה) ולכן זכור לאברהם וע"י זכותם יגלו :
 [ה] על כל באי עולם ועל כל מעשי ידך כלומר ישראל נקראו מעשי ידיו ית' וכל באי עולם הם העובדי כוכבים כאלו המה
 באו בכלל העולם כולו כמ"ס לעיל פ"א שלא נכראו אלא לרפוא' ולזייעלת אחרים לא לתכלית מיוחדת בעצמם ולא כן המחמינים
 בה' שהמה התכליתיים והעקריים בבחישה ולכן אמר יודע אני שמד"הד מחו' אף על מעשי ידך אף לא כעל כל באי עולם
 [שמרה"ד נוקם מהם לכלל ולהשחית לא להצדיק ולזכך מפני שאין לבס נהפך ע"י היסורי' כ"א לזקק ולנרף ולטהר וא"כ
 חלך וזקק אותם ואפגע בס ואז ישתתק מרה"ד למעלה וזהו למה ה' יחרה אפך בעמך כי זה ח"א שהיה לגמרי הכעס והסרון
 לבלותם וזה ראי' על עוון אהבתו לישראל ורוב זערו על חילול כבודו ית' כמאמר למה יאמרו בו' : [ו] חס כולם כו' כלב שלם
 כו' התנה בזה שני תנאים אחד שהיו כולם דווקא הב' שהיה כלב שלם אז יתכן הכליון בהם ובאמת לא פחד מזה כי ח"א
 להיות זה כמס שח"א להיות כליון נפשי על ישראל כן ח"א להיות חוטאים כולם ובפרט בעבודת כוכבים כי אז היה הגזירה הכליון

סוף המאמר... [לג] ותי נער חסיה

עולמים כך ת"ח שעסק בתורה כל ימיו ומת הריו
 הוא כהיים ועדיין לא מת והוא חי לעולם ולעולמי
 עולמים (כא) והיכן היא (ס) נשמתו תחת כסא
 הכבוד מכאן אמרו אל ירבה אדם בכי ומספר על
 מתו ולא יגון ואנחה אלא כשיעור שנתנו חכמים
 ג' ימים לבכי ומספר שבעת ימים לאבל שלשים
 לגיהוץ ולתספורת ולשאר (ט) דברים אחרים
 וכל הבוכה מכאן ואילך (כג) כאלו חובל
 בעצמו והרי זה מתחייב בנפשו שנאמר
 (יזמיה נב) אל תבכו למת ואל תנודו לו וגו' אמר
 הקב"ה אין אתם מרחמין עליו יותר ממני [א] [בדן]
 כיצד אדם עושה מריבה עם הבירו הולך הוא
 אצלו לרצותו והוא אינו מתרצה לו עד שמקבץ
 לו בני אדם הרבה ואח"כ מתרצה לו ואע"פ
 שמתרצה לו יש לו מקצת קנאה בלבו אבל אני
 אני כך אם אדם עובר עבירה לפני אם הוזה
 ועושה תשובה הרי אני עמו ברחמים ואני מקבל
 את תשובתו ואין אני זוכר לו אפילו מקצת
 עונותיו לכך נאמר אל תבכו למת וגומר (כה) בכי

בכו להולךוה שעבר עבור'שנה בה ושילש בה ולא
 חזר בו ולא עשה תשובה על אותו תבכו שנעקר
 מן העולם שנאמר כי לא [א] ישוב עוד וראה את
 ארץ מולדתו (יז) (כו) ולא זה בלבד אלא שכרו
 של משה הצדיק שעמד בתפלה בארבעה וחמשה
 מקומות והציל את ישראל מן המיתה העלה עליו
 הכתוב כאילו הוא ברא אותם שנאמר (כז) ויזכור
 ימי עולם משה עמו (ס"ט) וכן כל חכם וחכם
 מישראל שיש בו דברי תורה לאמתו ומתאנח
 על כבודו של הקב"ה ועד כבודו של ישראל כל
 ימיו ומחמד ומתאו' ומצפ' על כבוד ורשלים ועל
 בית המקדש ועל הישועה שתצמח בקרוב בימינו
 ועל כינוס גלויות (כח) מיד שורה רוח הקודש בקרבו
 שנאמר איה השם בקרבו את רוח קדשו (ס"ט)
 [כט] מכאן אמרו כל ת"ח שעוסק בתורה בכל
 יום תמוד בשביל הדרבות כבוד שמים אינו צריך
 לא חרב ולא חנית ולא כל דבר שיזיה לו שומר
 אלא הקב"ה משמרו בעצמו ומלאכי השרת עומדין
 סביב לו [ל] והרב ביד כולם ומשמרין אותו

היה זה החפץ יצא זה ה' זמאן ה' זמאן ה' זמאן

מאורי אש

הגוף אחר מותו נחבא במקום אחר : [כא] והיכן הוא נשמתו
 תחת כסא הכבוד כלומר אחר שגופו קיים איך נשמתו נטולה ממנו
 כי מדרך הטבע נטולה כח הגוף אז ילך הנפש מאחה ואחר
 שטבעו קיים איך יולא הנפש ומפרט מפני התדבקות לכסא הכבוד
 ור"ל לא מפני כליון הגוף כ"ל מנעלת הנפש העולה למעלה ואין
 לה עוד חיבור עם הגוף והיכן ולא יתכן לומר שכוונתו רק על
 הנפש שהיא חוטא וקיים כי זה ידוע ומה מרדע לנו בזה איך
 יקשה איך מיתתי ראיה מהכתוב והיתה נפש אדוני המדבר על
 הנפש לא על הגוף ויתכן שנפש שם כגוף על הכסא החיבור אחר כגוף
 המנעלת כמ"ס ויפה בחפיו נשמת חיים כמו שהאריכו המחברים בספרים
 כי כבר נזכר הרמב"ם ז"ל כי כל זה ונתנה רק להשתיק הציצ' הטבע והתפעלו' הכני' אבל ע"ד האמת האדם הולך לבית עולמו
 האמיתי והנצחי והשכלית ונשמתו כמ"ס חז"ל הולך אליו ג' ז' לאבל כלומר לעבר בלבו ו' לאסור קשות בעצמו : [כג] כאלו
 חובל בעצמו שנענש על זה שדממה כי ה' עושה עם אדם רעה ח"ו : [כד] כיצד אדם עושה מריבה כלומר מה יתכן האדם
 איך ה' כ"ה מטיב ומרחם על האדם יותר מכן אדם לרעה ולמה זה יתאבל יותר מרצ' ומצ"כ אס עשה תשובה מעט בודאי אני
 מוחלו ויזכה לעוה"ב ואם ח"ו לא עשה תשובה מאומה הלא על איש בזה איך רצו לרחם עליו כי שחתו בנפשו ומצ"כ אין ראוי
 להרבות בכבי על זה והיכן : [כה] בכו בכו להולך זה שעבר עבירה בו כי הנה הולך הוא מי שנעזק ממרדניג' למדריג' או
 לשוכ' בדרך ה' או לרע ח"ו והוא חמיר הולך מרע אל רע עד שילך לאברון בלי תשובה מרוב ההרגל כי שנה נעשה לו כהישר
 ואחר שלא ישוב עוד אז לא יראה איך מולדתו והוא המקור אשר חוצבה הנפש מעם וצ"ו נכרתה מחיים הנלחמים ועל זה יתכן
 הבכיה לבכות על עצמו אם מתהרב רק ברע או יתכן שהוכה וכי העבירה הראשונה והשנייה נחל לו רק בפעם שלישו או יתחל
 להתחשב לו כמאמרם ז"ל ולכן אם לא עשה תשובה הוא נעקר מן העוה"ב זה יותר נכון : [כז] ולא זה בלבד בו' שור לראש הפרק
 לרבו מנעלת משה רבינו ע"ה כאלו הוא כרוח אדם אשר שעל ידו נבחרו הקומם מעלה באלו בראש כי אלוהא הוא היה ח"ו נכלים
 ונאכדים : [כז] ויזכור ימי משה עמו כאלו הורה שם עמו על משה שהוא הולידם אחר שהוא הגיל אותם : [כח] מיד שורה
 רוח"ק בקרבו שנאמר ח"ו לכאורה יקשה הלא זה הכתוב נאמר על משה ואיך היכים מזה על כל אדם ויתכן שכוונתו נפלאה כי
 יש הפרט בין שאומר שרוה"ק שורה עליו או שאומר רוח"ק שורה בקרבו כמשה רבינו זכה לשרות רוח"ק נחובו מעט ער"מ סביו'
 מדבר' מתוך גרונו של משה [וכפי דעת חז"ל זכה לעלם הנשמה והוא הוה] זה שאמר מכן דכל חכם הוא רק מדרך הסברה לא
 רא' מהכתוב רק הביא ראיה שיתכן שהיה שריות הרוח נחובו מעט לא הופעה לרבו כמ"ס איה השם בקרבו והיכן : [כט] מכאן
 אמרו כי אין צריך לא חרב כי לכאורה לא ידענו אמאי קאי ומאין מוכח והנראה שמוסב על לעיל שדיבר שם משכח הצדיק
 עד שיתכן שגם הגוף יהיה קיים לעד מלא עהרת נפשו ומכאן אמרו שאיש כזה איך ירא משום דבר כי הוא מושגח מכל
 הדרדין וגם נבחו חינו יכול לשלט כמו' במשה שלא יכול פרעה להרע וזה נמשך מלא שהגוף קיים והיכן זאת : [ל] וסרב

היה זה החפץ יצא זה ה' זמאן ה' זמאן ה' זמאן

ישועות יעקב

ויגם הכתוב לומר את ה' אלוקיך חלה לומר לך * [מ] בילקוט
 גרם ושיבתו * [ט] לענין קהילה שלום וביטוח ומריקה ואסור
 בכל מיני טענה ולישא אשה והרבה דיני' אכילות [א] מנחות
 שהקב"ה הוא רחמן גדול בלתי חכלים יותר מרחמנות ב"ו :
 [יא] דרס כי לא ישוב עוד בחטובה ונטרד מן העולם וכן פרס"י
 כאלו מנלחין והר"ן פ' בכו להולך בשירות לבו משום דעשה
 לו כהיתר ולא נקם לעשות חטובה עי"ם : [יב] שזכה משה
 רבינו

היה זה החפץ יצא זה ה' זמאן ה' זמאן ה' זמאן

שנאמר (תהלים קנט) [לא] רוממות אל בגרונום
 וחרב פיות בידם וגומר : (י) (לב) חיים שלא
 בצער ושלא ביצר הרע לימות בן דוד ולעוה"ב
 כיצד עתיד הקב"ה לישב בבית המדרש שלו
 וצדיקי עולם יושבין לפניו והקב"ה גיתן להם
 ולנשיהם ובניהם ובנותיהן ועבדיהן ואמהותיהן
 צורך בתיהם (לג) ורוח הקודש שורה עליהם
 שנאמר (יחל ג) ויהי אחרי כן (יז) אשפוך את
 רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם וגו' וגם
 על העבדים והשפחות בימים ההמה אשפוך את
 רוחי ואומר [ישעיה לג] (לד) נשים [טו] שאננות
 קמנה שמענה קולי בנות בושחית האזינה אמרתי
 [לה] שלא ביצר הרע שנאמר (סוקל יא) ונתתי
 לכם (לו) לב אחד ורוח חדשה אתן בקרבכם
 והסירותי לב האבן מבשרם ונתתי להם לב בשר
 ורוח חדשה אתן בקרבכם (לז) אלו מעשים טובים
 והסירותי לב האבן מבשרם (לח) זה יצה"ר
 ונתתי להם [לט] לב בשר זה יצר טוב לקיים
 כל דברי תורה [מ] שהן כפולים בכל מקום
 עשרה דברות נאמרו על הר סיני עשרה דברות
 אתמהה

נאמרו בספר תוכחות שנאמר (שמות יט דברים ה)
 אנכי ה' אלהיך וגומר גזוקין נאמרו לפני הר סיני
 גזוקין נאמרו בספר תוכחות כי תקנה עבד עבדי
 נאמר לפני הר סיני (שמות כה) כי ימכר לך אחיך
 העברי נאמר בספר תוכחות [דברים טו] וכן בכמה
 מקומות כלאים נאמר בהר סיני כלאים נאמר
 בספר תוכחות לא תבשל גדי נאמר בהר סיני
 (שמות כ"ג לה) וכן בספר תוכחות [דברים יד] וכן
 בכמה מקומות סימני בהמה ויהי ועוף נאמר
 בהר סיני (ויקרא י"ד) וכן נאמר סימני בהמה חיה
 ועוף בספר תוכחות [דברים יד] וכל קרבנות ציבור
 ויחיד נאמרו לפני אהל מועד בחורב וכן כל
 קרבנות ציבור ויחיד נאמרו לפני מיתתו של אהרן
 ברית כרתי לכם בצאתכם ממצרים וכן ברית
 כרתי לכם בספר תוכחות הא למדת לדברי
 תורה שהן כפולין בכל מקום אבל אתם אין אתם
 כן אלא שאתם עושים אותם טהי תפל ואתם
 מלעיגים על אותן דברים כאלו אין בהם ממש
 כענין שנאמר (יחזקאל יג) והגם טהים אותו (טו) תפל
 (מב) אין אתם עושים קיא צואה שאינה קיא צואה

ישועות יעקב

רבינו למאור פנים אלף זכה פיר : [ג] פסקא כמו אמר מר :
 [יד] ושם בענין נאמר וזכלתם אכול ושבוע וגו' שהיא לורך
 בחיים ושיפוק : (טו) מביא ראיה שגם על הכנים ישרה
 רוח"ק : [טז] קרקע הדומה לסוד ואינו מתקיים לפני הגשמים
 רס"י

והוא בלא צער כי ה' יתן כחה הארץ שתזיח ושלח ביל"ר
 כי יתגב' הרת נעם התורה בלב כל חי וכולם יכספו דבק בה' וזהו הכינוי שהקב"ה יושב בבית המדרש שלו וצדיקים יושבים
 לפניו והענין בכללו שיהיה כמו טרם חטא אדה"ר שהיה בעצב האדמה ככה ואח"כ נחארת האדמה כמ"ש ארורה
 האדמה בעבורך וסיבת השתנות האדמה נעשה מהשתנות הגלגלים כמ"ס במדרש בראשית שכתבתי הו' מהלכות המולות דרך קלה
 כלומר במהות ולכן היה התעוררות והבטול מהר (כי מזה בא בטול התבואה ואחרי הטעם מהלכות דרך ארוכה נפתח :
 (לג) ורוח"ק שרש עליהן ר"ל שיחבלו להם עמידות כמ"ס ונבאו בניכם ובנותיכם גו' : (לד) נשים שאננות גו' שגם המה יזכו
 לחי"ק כמ"ס שמענה קולי ואף שהכתוב מדבר לגנאי להוכיח מ"מ הוכיח ג"כ לשבח אולי היה טובים היו שומעים קול רוח"ק :
 (לה) שלא ביה"ר שלא יהיה עוד בלכס חשוקה לחאזה ורע גופני כ"ל כפי קיום הגו' בלבד על ג' התכלית : (לו) ובאחד
 הוא רק הי"ט : (לז) אלו מעשים טובים שיכספו רק לעשיית טוב כמדת המלאכים ששים ושומעים לעשות רצון קונס : (לח) זה
 יצה"ר שרק הי"ט מכביד לבו של אדם ומקשהו כאבן מצלי יעורר לעוב : (לט) לב בשר זה יצר הרע שאמר ככך מעשים טובים
 שזה בא מיל"ט מ"מ יש הבדל ביניהם מ"מ המה במדות אלושיות מנות שללויות כמו לרס' ולהתנהג בנדק וחסד וכאן אמר ביל"ט
 לקיים התורה (זה שאמר לקיים כל דברי התורה) שהם' עשות מעשיות והכוונ' ע"ז שיחבלו להם טעמי תורה ע"כ יתוסף גם
 חשוקה עזה ביותר לקיימה וגם ההשגה נכפף יתרבה ויתגדל מאוד וע"ד לזר התכוונה נכפף בהתכוון ההבדל שבין שם רוח
 ללב כי שם לב הוגח על האבר אשר בו שורה הכח הפני הנטוע בו בטבע למשל חשוקה האכילה ושחיה ושאר החאות הנטועות
 בגוף האדם למען קיומו ראשיתה שכן בלב והוא המעורר לזה וכן אם יחדש בלבו חשוקה התורה והתקנה עד שכלו יתענג מזה
 נקרא לב טוב ובהפכו לב רע והרוח שם לב המעורר אחר העולה על לבו דבר מה אם לחפון בדבר זה או להגח זה בא ע"י המעורר
 וזה נקרא רוח כמו שהרוח הולך ושכ תמיד כן המעורר אשר בלבו : והנה לפי' יודק מאד לכות לב אכן בשם יצה"ר שזהו
 חשוקה החאות הנטועות בטבע לרע והרוח החדש בשם מ"מ שהמעורר בא פעולות המעשים או לעשות או להגח (מ) שהם
 כפולים בכל מקום לכאורה אין ענין לזה ומה' כך אם הם כפולים והנראה שכל' לרמוז שהתורה פי שנים לה כנגל' ובנסתח
 וע"כ הם כפולים ולעתיד יתגלה גם הנסתח ולכן מביא הסתי בריחות שכרתו גם כמשנה תורה המרמוז למוט המסית ולע"ל :
 (מא) אכל אחס' כו' טהי תפל כו' ר"ל לא די שלא תבינו הנסתרות הלוטה בהם אלא אף גם תלעיבו עליהם כאלו אין
 בהם ממש ויתכן עוד שהולילו אותה אפשות' והלבישו אותה במעלים טפלים כמים חמל אשר אין בו ממש ומדמים כי הידיעה
 לבד הוא העקרים לא המעשה וזהו לו כדברי המפרשים שאומרים כי האזהרה הוא רק גדר ומשמרת למשמרת ומלעיגים
 על מנות המעשיות : (מב) אין אתם עושים קיא כ"ל דברים נקיים וברורים וזו כמ' סב' המלעיגים לנמרי מהתורס

מאורי אש

ביר כולם הוא דרך מליצה שמניין עליו לבלי
 יסלוט שום שולח נגופו : [לא] רוממות אל בגרונום כלומר
 על ידי שרוממו אל בגרונום ע"ז לאלו יש חרב פיות
 בידם להלכת מול כל שונאים : [לב] חיים שלא בצער כו'
 לורך בחיים כו' הענין ע"מ עמידה ח"י שתזיח גלוסקאות
 וכלי נלל והכוונה שתזיח האדמה פרי מבושלת באין לורך
 עוד לתקנתם ולטחנתם ולאפותם וגם כמאמרם שתזיח כלל יום
 כי יתגב' הרת נעם התורה בלב כל חי וכולם יכספו דבק בה' וזהו הכינוי שהקב"ה יושב בבית המדרש שלו וצדיקים יושבים
 לפניו והענין בכללו שיהיה כמו טרם חטא אדה"ר שהיה בעצב האדמה ככה ואח"כ נחארת האדמה כמ"ש ארורה
 האדמה בעבורך וסיבת השתנות האדמה נעשה מהשתנות הגלגלים כמ"ס במדרש בראשית שכתבתי הו' מהלכות המולות דרך קלה
 כלומר במהות ולכן היה התעוררות והבטול מהר (כי מזה בא בטול התבואה ואחרי הטעם מהלכות דרך ארוכה נפתח :
 (לג) ורוח"ק שרש עליהן ר"ל שיחבלו להם עמידות כמ"ס ונבאו בניכם ובנותיכם גו' : (לד) נשים שאננות גו' שגם המה יזכו
 לחי"ק כמ"ס שמענה קולי ואף שהכתוב מדבר לגנאי להוכיח מ"מ הוכיח ג"כ לשבח אולי היה טובים היו שומעים קול רוח"ק :
 (לה) שלא ביה"ר שלא יהיה עוד בלכס חשוקה לחאזה ורע גופני כ"ל כפי קיום הגו' בלבד על ג' התכלית : (לו) ובאחד
 הוא רק הי"ט : (לז) אלו מעשים טובים שיכספו רק לעשיית טוב כמדת המלאכים ששים ושומעים לעשות רצון קונס : (לח) זה
 יצה"ר שרק הי"ט מכביד לבו של אדם ומקשהו כאבן מצלי יעורר לעוב : (לט) לב בשר זה יצר הרע שאמר ככך מעשים טובים
 שזה בא מיל"ט מ"מ יש הבדל ביניהם מ"מ המה במדות אלושיות מנות שללויות כמו לרס' ולהתנהג בנדק וחסד וכאן אמר ביל"ט
 לקיים התורה (זה שאמר לקיים כל דברי התורה) שהם' עשות מעשיות והכוונ' ע"ז שיחבלו להם טעמי תורה ע"כ יתוסף גם
 חשוקה עזה ביותר לקיימה וגם ההשגה נכפף יתרבה ויתגדל מאוד וע"ד לזר התכוונה נכפף בהתכוון ההבדל שבין שם רוח
 ללב כי שם לב הוגח על האבר אשר בו שורה הכח הפני הנטוע בו בטבע למשל חשוקה האכילה ושחיה ושאר החאות הנטועות
 בגוף האדם למען קיומו ראשיתה שכן בלב והוא המעורר לזה וכן אם יחדש בלבו חשוקה התורה והתקנה עד שכלו יתענג מזה
 נקרא לב טוב ובהפכו לב רע והרוח שם לב המעורר אחר העולה על לבו דבר מה אם לחפון בדבר זה או להגח זה בא ע"י המעורר
 וזה נקרא רוח כמו שהרוח הולך ושכ תמיד כן המעורר אשר בלבו : והנה לפי' יודק מאד לכות לב אכן בשם יצה"ר שזהו
 חשוקה החאות הנטועות בטבע לרע והרוח החדש בשם מ"מ שהמעורר בא פעולות המעשים או לעשות או להגח (מ) שהם
 כפולים בכל מקום לכאורה אין ענין לזה ומה' כך אם הם כפולים והנראה שכל' לרמוז שהתורה פי שנים לה כנגל' ובנסתח
 וע"כ הם כפולים ולעתיד יתגלה גם הנסתח ולכן מביא הסתי בריחות שכרתו גם כמשנה תורה המרמוז למוט המסית ולע"ל :
 (מא) אכל אחס' כו' טהי תפל כו' ר"ל לא די שלא תבינו הנסתרות הלוטה בהם אלא אף גם תלעיבו עליהם כאלו אין
 בהם ממש ויתכן עוד שהולילו אותה אפשות' והלבישו אותה במעלים טפלים כמים חמל אשר אין בו ממש ומדמים כי הידיעה
 לבד הוא העקרים לא המעשה וזהו לו כדברי המפרשים שאומרים כי האזהרה הוא רק גדר ומשמרת למשמרת ומלעיגים
 על מנות המעשיות : (מב) אין אתם עושים קיא כו' כ"ל דברים נקיים וברורים וזו כמ' סב' המלעיגים לנמרי מהתורס

במרום ועל מלכו האדמה על האדמה [ישעיה כד]
 אלו שבקשו לאבד אתכם מן העולם מדה שנית
 מיצר הרע הקב"ה נפרע על אחת שבע על שהשטן
 אתכם ולא הרביתם תורה בעולם שנאמר (זכריה ג)
 ויראני את יהושע הכהן הגדול וגומר והשטן עומד
 על ימינו לשטנו ויאמר ה' אל השטן יגער ה' וגו'
 ויהושע ה' לבוש בגדים צואים ועומד לפני המלאך
 וגו' [מז] מה (י"ו) שכרו מלפני כשם שהוא שם
 את ארצו ונחלתו לארץ ציה ושממה כדי שלא
 ימצא הגוף והנשמה (י"ז) (מה) זכות שתגבה עליה
 כך אני ארחיק אותו מעליכם ואדחה אותו אל
 ארץ ציה ושממה שנאמר (יחל ג) ואת (י"ט) הצפוני
 ארחיק מעליכם [ג] מה שצפנתי עליכם רעו' מרחיק
 אני מעליכם והדחתיו (ג) אל ארץ ציה ושממה
 את פניו אל הים הקדמוני (ס) (נא) זה מקדש
 (כ) ראשון שנתן בו עיניו והחריבו והרג תלמידי
 חכמים שבו וסופו אל הים האחרון זה מקדש שני
 שנתן עיניו בו והחריבו והרג הת"ח שבו ועלה
 באשו ותעל (כא) צחנתו כי הגדיל לעשות (ס)
 מפני שהניח את כל האומות ובא ודבק בהן
 בישראל

מאורי אש

הקדושה ודרש לו לשון זואה כמו הלך הואיל אחרי לו : (מג) צויתי
 אחסכסכו' כלומר הרבה עמלתי להטיב דרככם צויתי אחסכסכו
 אחר צווי קוי אחר קוי ואף שחטאתם בבית ראשון בניתי לכם
 בית שני אולי חטיבו דרכיכם וחטיבו טובתי עליכם ועכ"ל לא
 מצאתי קורת רוח שיעקור מרה"ד המקטרג עליכם ובאור הכתוב
 והקוים מעט מעט יכנסו הדברים בלככם אך לא הועיל וא"כ
 מה שבר הפורענות מדה כמדה על זו : (מד) משלו משל למה"ד כו' ריך להבין פרטי המשל איך יתוך בנמשל ואיך מרומז בכתוב
 והנראה כי כוונתו להודיע מגדול הענין והיסורים שמגיע לעבד אחר שמרטיקו מהמלך וסוחבו לאחוריו לסוילאו מבית המלך גם יכו
 אותו על פניו והנמשל מכון מאד כי הנה האיש החוטא מלבד שחטאו ירוחק מה' ונמאס מהתקרבותו אשר איך רע למשל ממנה
 לאיש מבין (כמשל הנמשל ממלך כ"ו ומולאו מביתו ואף כי ממלך מלכי המלכים הקב"ה) עוד זאת יגיע לו יסורים גדולים מלפניו
 ומלאחריו ככל אשר יפיל חס מרומז בכתוב והי' להם דבר ה' גו' כלומר גזירתו ועונשו עליהם על אשר לעגו על חורתי ולא עשו
 אותה לו לנו זואה אחר זואה להכותם בלי חמלה ובאין הפוגות ולמען ילכו (כלומר ילכו מחתי לכל ידבקו ב') וכשלו אחר (כמשפט
 הסמיכה מלאחריו) וכשכרו ונקשו ונלכדו (הוא ההכחות הגדולים והיסורים שמגיע לו) והבן : (מה) וכן כמה מקומות כו' מוסב
 על לעיל כמה שהקב"ה החסיד עמנו מאד : (מה) מליל עני גו' כלומר עני ממעשים טובים ועכ"ל יולנו וכן כי שומע אל
 אביונים אביונים ודלים ממלות ומ"ט ולכן נאמר ואת אסיריו לא בוס כלו מורה אף שראוי לנזות וכן פנה אל תפלת סערער
 ולא בוס זה מדה בינונית כי אם היו רשעים נמורים בודאי היחה תפלתם נמאסת כי זכר רשעים חועבת ותפלת ישרים רצונו
 דוקא : (מו) בשני מדות כי אם היו רשעים נמורים בודאי היחה תפלתם נמאסת כי זכר רשעים חועבת ותפלת ישרים רצונו
 סעודי כוכבים כמדת הנקמה לבלות ולאבד כי אין טוב יוצא מהם אחר שהם עובדי כוכבים ושרים הממונים עליהם והוא
 הכח שניתן לשריהם שהם משפיעים עליהם (ברטנ"ה) יחבטל זהו עונשו והבן וכן מיה"ר וכו' הכח הרע הפרוש על כל החבל
 המסית המדיים אשר ממנו שופע היותו בלב יחבטל לגמרי והוא נקרא עונש אללו כי הוא מחענג מרעם האדם : (מז) מה שבר
 כלומר שבר פורענותו ועונשו : (מח) זכות' שחגבה עליה פירוש מקיום המצות בא"ו וגם הקרבותו ה' מכפרים עליהם ומטיב
 להם בנזק ונפש כי ע"י הקרבותו ה' השפיע' מחרב' בעולם : (ג) אל ארץ ציה הוא על דרך מליצה כלומר שלא יהי' עוד בעולם
 (ג) מה שצפנתי עליכם רעה הוא ע"ד מאמר ז"ל שהקב"ה מחרט עליהם שברא ואלו הן היותו ר' כו' דכתיב ואשר הרעותי
 גו' וס"ו שיאמר כפשוטו רק באורו שלא נברא היותו חמירי כ"ל סופו שיבטל זה נקרא חרטה אללו ית' שיחרטו ויבטלנו
 מהיות עוד ובעיה"ז לפי הקב"ה להיות דווקא על זה האופן כי הוא עולם הנסיון והבחירה למען ירפו ויכופו ירס זה למען
 זכו לשכר טוב זה מה שצפנתי עליכם רעה ר"ל גורתי שיהיה לפונה בלככם היותו ר' (כמאמר) זה ית"ד הפסוק בלבו של אדם
 למען תגבירו עליו ואת"ל לעתיד לעביר אותם מלככם והבן מאד : (נא) זה מקדש ראשון כו' כלומר עת' לבטלו כי כבר עשה רע
 ועונש עד למדו כי כבר חרב כפתוין הכהמ"ק הראשון והשני וכל חפזו רק לישראל ע"ד כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו והענין

אתמהה כענין שנאמר קיא צואה בלי מקום (ישעיה
 רס) (מג) צויתי אתכם בצאתכם ממצרים צויתי
 אתכם בספר תוכחות קויתי אתכם ארבע מאות
 ושמונים שנה עד שלא נבנה הבית חזרתי וקויתי
 אתכם ארבע מאות ועשר שנה משנבנה הבית
 שנאמר (ס) כי צו לצו קו לקו ולא מצאתי מבם
 קורת רוח מה שכר לכם לפני (מד) משלו משל
 למה"ד למלך שכעם על עבדו וצוה עליו ונתנהו
 בשלשלאות של ברזל והיו מושכין את השלשלת
 מאחוריו ומשליכין אותו על פניו והיו מבעטין בו
 בפניו ובפני מעיו שנאמר (ס) והיה להם דבר
 ה' צו לצו קו לקו וגו' : [מה] וכן בכמה מקומות
 עשיתם דברים מבויערים ודברים שאינן ראויים ורחמים
 שלי מקדימין עמכם בכל יום תמיד שנאמר (תלים
 לה) [מה] מציל עני מחוק ממנו ועני ואביון מגוזלו
 ונאמר (סס) כי שומע אל אביונים ה' וגו' ונאמר
 (סס) פנה אל תפלת הערער וגו' אלו בני אדם שהם
 במדה בינונית (מו) בשני מדות הקב"ה נפרע על
 אחת שבע מדה אחת מן עכו"ם ושרים של עכו"ם
 שנאמר והיה ביום ההוא יפקוד ה' על צבא המרום

ישועות יעקב

רש"י (יו) ר"ל עניו (יח) פי' לקיים הרבה מצוות החלוין בארץ
 (יט) דרו"ל זה ית"ד הפסוק בלבו של אדם : רש"י [כ] שהכל
 מחכמים לשם כמו יס כמ"ס כל הנחלים הולכים אל הים
 רש"י (כא) לשון זהו וסיוקף רש"י במס'

כי לו לצו קו לקו ועיר סס כלומר אמרתי שפי' הלוים
 מה שבר הפורענות מדה כמדה על זו : (מד) משלו משל למה"ד כו' ריך להבין פרטי המשל איך יתוך בנמשל ואיך מרומז בכתוב
 והנראה כי כוונתו להודיע מגדול הענין והיסורים שמגיע לעבד אחר שמרטיקו מהמלך וסוחבו לאחוריו לסוילאו מבית המלך גם יכו
 אותו על פניו והנמשל מכון מאד כי הנה האיש החוטא מלבד שחטאו ירוחק מה' ונמאס מהתקרבותו אשר איך רע למשל ממנה
 לאיש מבין (כמשל הנמשל ממלך כ"ו ומולאו מביתו ואף כי ממלך מלכי המלכים הקב"ה) עוד זאת יגיע לו יסורים גדולים מלפניו
 ומלאחריו ככל אשר יפיל חס מרומז בכתוב והי' להם דבר ה' גו' כלומר גזירתו ועונשו עליהם על אשר לעגו על חורתי ולא עשו
 אותה לו לנו זואה אחר זואה להכותם בלי חמלה ובאין הפוגות ולמען ילכו (כלומר ילכו מחתי לכל ידבקו ב') וכשלו אחר (כמשפט
 הסמיכה מלאחריו) וכשכרו ונקשו ונלכדו (הוא ההכחות הגדולים והיסורים שמגיע לו) והבן : (מה) וכן כמה מקומות כו' מוסב
 על לעיל כמה שהקב"ה החסיד עמנו מאד : (מה) מליל עני גו' כלומר עני ממעשים טובים ועכ"ל יולנו וכן כי שומע אל
 אביונים אביונים ודלים ממלות ומ"ט ולכן נאמר ואת אסיריו לא בוס כלו מורה אף שראוי לנזות וכן פנה אל תפלת סערער
 ולא בוס זה מדה בינונית כי אם היו רשעים נמורים בודאי היחה תפלתם נמאסת כי זכר רשעים חועבת ותפלת ישרים רצונו
 דוקא : (מו) בשני מדות כי אם היו רשעים נמורים בודאי היחה תפלתם נמאסת כי זכר רשעים חועבת ותפלת ישרים רצונו
 סעודי כוכבים כמדת הנקמה לבלות ולאבד כי אין טוב יוצא מהם אחר שהם עובדי כוכבים ושרים הממונים עליהם והוא
 הכח שניתן לשריהם שהם משפיעים עליהם (ברטנ"ה) יחבטל זהו עונשו והבן וכן מיה"ר וכו' הכח הרע הפרוש על כל החבל
 המסית המדיים אשר ממנו שופע היותו בלב יחבטל לגמרי והוא נקרא עונש אללו כי הוא מחענג מרעם האדם : (מז) מה שבר
 כלומר שבר פורענותו ועונשו : (מח) זכות' שחגבה עליה פירוש מקיום המצות בא"ו וגם הקרבותו ה' מכפרים עליהם ומטיב
 להם בנזק ונפש כי ע"י הקרבותו ה' השפיע' מחרב' בעולם : (ג) אל ארץ ציה הוא על דרך מליצה כלומר שלא יהי' עוד בעולם
 (ג) מה שצפנתי עליכם רעה הוא ע"ד מאמר ז"ל שהקב"ה מחרט עליהם שברא ואלו הן היותו ר' כו' דכתיב ואשר הרעותי
 גו' וס"ו שיאמר כפשוטו רק באורו שלא נברא היותו חמירי כ"ל סופו שיבטל זה נקרא חרטה אללו ית' שיחרטו ויבטלנו
 מהיות עוד ובעיה"ז לפי הקב"ה להיות דווקא על זה האופן כי הוא עולם הנסיון והבחירה למען ירפו ויכופו ירס זה למען
 זכו לשכר טוב זה מה שצפנתי עליכם רעה ר"ל גורתי שיהיה לפונה בלככם היותו ר' (כמאמר) זה ית"ד הפסוק בלבו של אדם
 למען תגבירו עליו ואת"ל לעתיד לעביר אותם מלככם והבן מאד : (נא) זה מקדש ראשון כו' כלומר עת' לבטלו כי כבר עשה רע
 ועונש עד למדו כי כבר חרב כפתוין הכהמ"ק הראשון והשני וכל חפזו רק לישראל ע"ד כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו והענין

אליהו רבא פרק דה

בישראל ומבקש להמותן מדברי (כ) תורה :
פרק ה [וא] כבוד ועוז לצדיקים לעתיד לבא
 ולעוה"ב כיצד (ב) הקב"ה יושב בבית
 המדרש שלו וצדיקו עולם יושבין לפניו . ולכל
 אחד ואחד נותנין לו (ב) מאור פנים בתורה שיש
 בו ומלאכי השרת עומדין סביב לישראל ובוכי
 בלבם . ואומרים אשריהם ישראל שכל הצער
 והעינוי והלחץ שהיה להם חלק והלך לו ועכשו
 כל אותה הטובה והגדולה יש להם שנאמר [מסליס
 ס] מלכי צבאות ידודן (ג) אל תקרי ידודן אלא
 (ג) ידודן שהיו נושאים ונותנים עם משה אבי
 החכמה אפי הנביאים שעלה למרום והוריד תורה
 מן השמים לכך נאמר מלכי צבאות ידודן וכי מה
 ענין זה אצל זה . אלא אמרו בשביל התורה
 שעשו באה כל אותה הטובה והגדולה להם . ולפי
 שבעוה"ז היו העכו"ם מחרפין את ישראל ואומרים

מאורי אש

לפי אשר בארנו שהיה"ר מתענג מרעה בני אדם וכל שהוא
 יותר גדול העבירה הוא יותר גדול ועשה עת שיחבטל מן העולם
 כי כבר עשה את שלו והבן :

(א) **כבוד** ועוז לצדיקים כו' הקב"ה יושב כו' עד להושיבי

כו' באור המאמר על דרך קצרה כי ישראל זכו
 לע"ל להשגת החור' יותר נעלה מהשגת המלאכים והנה המלאכים
 מתחילה כתפלאו מנחמת התורה לישראל כי אין יצור מוגבר
 מורכב מרע וינה"ר ועי"ז יחס' ואשם ויבואו עליו לר' ויסורי'
 המונע מהשגה ואין ישיגו התורה במעלת' הגבוהה אך לעתיד

כשיתום הינה"ר והמטא והיסורים וישראל ישיגו התורה מאוד נעלה ואז יבנו המלאכים ויחפזו להשיג השגת ישראל וגם העובדי
 כוכבים בחסולה לא הבינו נועם מעלת החורה כ"ל ריגו שהתכלית הגעיונות וההתענגו' הוא העולם הזה העושר והכבוד והענוגי
 הגוף ולכן שחקו על ישראל ועל תורתם כי הם חף שלא קבלו עליהם עול תורה מושפעים יותר מהם אך לעתיד כשיסר היתה"ר
 מלב האדם ויבקע תאות השגת התורה לבני אדם כמ"ס לא רעב ללחם גו' כ"ל לשמוע [עיין בהקדמתי הראשונה] אז גם העובדי
 כוכבים יריגו כבוד מעלת התורה ויבזו על שלא זכו לה : [ג] מאור פנים בתורה שיש בו מלא בו מוסר על האדם
 כלומר כפי כחו וכפי עמלו נעשה"ן כן זכה להאיר פנים בהשגת אור התור' והבן [ג] אל תקרא ידודן אלא ידודן כו' לכאורה
 הוא באין מובן גם אין חיבור וקסור להדברי' שכתבתי מדרב' מנכית המלאכי' ואח"כ מסיים שהיה נותנים ונותנים עם משה
 כו' גם כתיבה דרש ידודן ומסיים לכך באר מלכי צבאות ידודן והנראה כי מלא ידודן הוא מלשון נדידה ממקו' כמו הסרה וע"כ
 בעת נחיתת החור' שייך לשון נדידה והסרה שהמלאכים נדדו מהרצון נחיתת התורה לישראל וכן להבדיל בין העובדי כוכבי'
 כמו כן שלא חבו לקבלה כמאמרם ז"ל מלמד שהחזיר כו' אך לעתיד שייך לשון ידדה שרצין לקרב למעלת ישראל כלשון חז"ל
 מדדה וכלשון סר שבאורו או הסרה ממקום או התקרבות למקום כעם אכן סר מר המות וכן בעובדי כוכבים יחפזו ג"כ לקבל
 החור' כמ"ס בעבודת אלילים שיבקשו חנו לנו ונעשה וא"כ דרש את שניהם ידודן על לעתיד לבא וידודן על קבלת התורה :

(ד) אשרי העם שככה לו שעלה כו' כלומר אשריהם שעלה החור' בחלקם שהוא גורל טוב : (ה) אשרי העם גו' שנאמר בלע גו'
 כלומר כי זה לבד התכלית העליון להיות דבוק בה' אלהי ישראל כי זה האושר האמיתי לא חענוגי העוה"ז והכלל והכלל ומביא
 ראיה מכלל המוח שהיו ביטול מלאך המוח לגמרי ועניינו שסיר הרע הגמור המעשה לבות בני אדם לתאות כמ"ס הוא היתה"ר
 הוא המלאך המוח כו' זהו סיבת המיתה (ולכן קודם מטא אר"ה היה ראוי להיות חי וקיים) ואז יגלה החשק וההתבה להשגת ה'
 ואז יאמרו בניו אשרי העם שה' אלהיו כי זה לבד האושר האמיתי כי אין נועם ותענוג למעלה מזה : (ו) צועקין מבחון
 כו' ומלה"ס מבפנים ר"ל המלאכים במחיתם למעלה חף שמינינים בבוד ה' עכ"ז המה למטה ממעלת ישראל והעובדי כוכבים רק
 מבחון מגורמים מזה מאוד והבן : [ז] הן ארזלים לעקו מזה פי' ישועות יעקב כו' המלאכים נקרא ארזלים יעקו לנגד העומדים
 סוף המה העובדי כוכבים ור"ל כי זה זה יבנו ודוחק והיות נראה שקראם מזה נגד מעלה ישראל שהם בפנים ואף שהכתוב
 מדרב על כליות והחורבן מ"מ כיון שקראם מזה מוכח שהם מזה ממדריגת ישראל : (ח) אם הכנים שמחה (פליס
 כמ"י וסביבה בכל מקום כי עתה יהיה השפחה השכינה עלי בני ישראל עד למרבה זה נקרא כבוד מול כל הנכבדי' כיון שהמה
 יתרומו במעלתם על כל ועוז בהשגתם שיעזו נפשם למעלה מאוד : (ט) עם נדיבי עמו כלומר הארזלים והנכבדים כמ"ס
 נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם : (י) נעשה"כ כיצד כו' אלו בני אדם כו' לכאורה הוא באין מובן מה שאל' לעוה"ז כיצד
 והנראה

כספ' וזהב לנו . כסף וזהב לישראל שדות וכרמים
 לנו וכן לישראל וכו' מה שכר יש לחן על דברי
 תורה שכך היו מצטערין עליה : אבל לאחר השעה
 כשיגיע ימות בן דוד ויתבטל מלאך המות בעה"ז
 מן ישראל . יהיו כל העכו"ם אומרים [ד] אשרי
 העם שככה לו וגו' [מסליס קמר] שעלה גורל טוב
 בחלקו [ה] אשרי העם שה' אלהיו שנאמר [ישעיה
 כ] בלע המות לנצח (ג) וגו' אלו ימות בן דוד
 והעכו"ם יהיו צועקין מבחון על אשר לא שמעו
 לדברי תורה ומלאכי השרת (ו) צועקין מבפנים
 על אשר לא זכו מאותה טובה של ישראל שנאמר
 [ישעיה לג] [ז] הן ארזלים (ז) צעקו חוצה וגו' ואומר
 מקומי מעפר דל וגו' (ח) אם הכנים שמחה (פליס
 קי) להושיבי עם נדיבים (ט) עם נדיבי עמו :
 [י] בעולם הבא כיצד אלו בני אדם שעברו עבירות
 ונקנס עליהם מיתה עד ארבעה דורות . שנאמר

ישועות יעקב

(כ) כנס' סוכה דף נג דרשו כי הגדיל לעשות חמר אבי

ובתלמודי חכמים יותר מכלל עי"ס :

(א) ילקוט תהלים ד' קי"א פ"א : [ב] כלומר חף נעשה מ"ס
 היו המלאכים מתקנאי' ואמרו תנה הודך על השמים כדאי' כפ'
 ר"ע וס' נדרש אל תקרי ידודן כו' לענין אחר וכאן לא ידעתי
 להולמו (ג) וכח בחר' וסרפס עמו יסר וגו' : (ד) ר"ל המלאכים
 יצקו לנגד העומדים סוף : ומקורם לאמר והיה אמונת עתך
 חסן ישועות וגו' דקאי על החורה ועל שיחא סררי משנה כדאי'
 שגת

העובדי כוכבים בחסולה לא הבינו נועם מעלת החורה כ"ל ריגו שהתכלית הגעיונות וההתענגו' הוא העולם הזה העושר והכבוד והענוגי
 הגוף ולכן שחקו על ישראל ועל תורתם כי הם חף שלא קבלו עליהם עול תורה מושפעים יותר מהם אך לעתיד כשיסר היתה"ר
 מלב האדם ויבקע תאות השגת התורה לבני אדם כמ"ס לא רעב ללחם גו' כ"ל לשמוע [עיין בהקדמתי הראשונה] אז גם העובדי
 כוכבים יריגו כבוד מעלת התורה ויבזו על שלא זכו לה : [ג] מאור פנים בתורה שיש בו מלא בו מוסר על האדם
 כלומר כפי כחו וכפי עמלו נעשה"ן כן זכה להאיר פנים בהשגת אור התור' והבן [ג] אל תקרא ידודן אלא ידודן כו' לכאורה
 הוא באין מובן גם אין חיבור וקסור להדברי' שכתבתי מדרב' מנכית המלאכי' ואח"כ מסיים שהיה נותנים ונותנים עם משה
 כו' גם כתיבה דרש ידודן ומסיים לכך באר מלכי צבאות ידודן והנראה כי מלא ידודן הוא מלשון נדידה ממקו' כמו הסרה וע"כ
 בעת נחיתת החור' שייך לשון נדידה והסרה שהמלאכים נדדו מהרצון נחיתת התורה לישראל וכן להבדיל בין העובדי כוכבי'
 כמו כן שלא חבו לקבלה כמאמרם ז"ל מלמד שהחזיר כו' אך לעתיד שייך לשון ידדה שרצין לקרב למעלת ישראל כלשון חז"ל
 מדדה וכלשון סר שבאורו או הסרה ממקום או התקרבות למקום כעם אכן סר מר המות וכן בעובדי כוכבים יחפזו ג"כ לקבל
 החור' כמ"ס בעבודת אלילים שיבקשו חנו לנו ונעשה וא"כ דרש את שניהם ידודן על לעתיד לבא וידודן על קבלת התורה :

אליהו רבא פרק ה'

אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי אם הבנים שמחה ברוך המקום ברוך הוא ששמחתו מרובה על ישראל לעולם שכשם שישראל עושין תשובה בעוה"ז ועושין את התורה ושמחין בה [טז] כך התורה שמחה בהן לעולם הבא שנאמר (י) אם הבנים שמחה ד"א מקימי מעפר דל וגו' להושיבו עם נדיבים וגו' לימות בן דוד כיצד [יז] אדם שעבר עבירות הרבה וקנסו עליו מיתה עד ד' דורות שנאמר פוקד עין אבות וגו' וחזר ועשה תשובה וקרא תורה נביאים וכתובים ושנה משנה מדרש הלכות ואגדות ושימש חכמים אפי' נגזרו עליו ק' גזירות הקב"ה מעבירן ממנו ויקבץ אותו עם שאר הצדיקים לימות בן דוד שנאמר (סופס ט) גם כי יתנו בגוים עתה אקבעם אל תקרי כי יתנו אל כי ישנו

מאורי אש

והנראה שנוסב על הכהוב להושיבו עם נדיבים כלומר לחון הצעלי חסונה יושיב עם נדיבי עמו הצדיקי' לשה"כ ואח"כ שאל כיצד כלומר הלא בראי יקבלו חסונה ולהיפוך מקום שבעלי חסונה עונדוין חין צדיקים גמורים וכו' לעמוד ומפרט קיוון כי נפשיהם נשחטו עד מאוד עד שנס חס יחפזו לשוב לא יניסום הרעיון לבס הרעיו' כמ"ש על חפיקוסות ודוקים כעבודת כוכבים כיון דדוקי' בן שמש יסובי שלא יוכלו עוד לחיות (מס' ע"א) ועניינו לרעהי כי הרעיו' לבס דעות הנפסדות שכללם אינם מניחי' לשוב ואף שיחפזי בחסונה עכ"ל. הרעיו' מחפזותיה יעצור תמיד לפניה' ולכן מוכרח להמית עצמו כמעט ע"י חסונה כי יעזוק וישוע עד ילא נשמתו כמ"ס שם באלעזר בן רד"י ששאב עד שאלא נשמתו וזו יפטר מהרעיו' והיה לכאורה הסברה נוחת שלא יקיבלו בחסונה אחר שלבם היה מלא מהרעיו' וספיקותם עכ"ל ה' צדיק רחמינו יקבלם והוה הכונה כאן ומתו מתוך איותו לפר והבן ומה שאמר טקנס עליה מיתה עד ד' דורות בראי' כמקום אחר שאף שכן לא יח' בעון האב זהו כשהבן הוא טוב וישר אבל באנשים כאלה אשר לבס מלא רע וחזון או בודאי גם בניהם יהי' מוויגים ברע כחכונת אבותיהם והוה האנוח והג' ומוסף עד ד' דורות וא"כ למה זה יתנו זה שאמר שמעמידן על רגליו בין צדיקי' כלומר שלוקחים אליו ומסיר החכונה הרעה אשר השתמש בכלם ומנפסן ומחברט עד שישוו לרדיקים נעורים אחר שחפץ נפסם היה טוב אף לא היה ביכ לחס כי יאדם החגבר עליהם מאוד ולא היה ביכולת' מפני הרגלם והבן מאוד מקימי מעפר דל זהו בעלי חסונה שהיה בחמילה דל מן האמות ויושיב לחון בין הנדיבים זהו הצדיקים שהתנדבו לעשות טוב מנפסם : (יא) מושיבי גו' זה בסמ"ק כלומר שלעזר יבנה הבהמ"ק שהיו עקרת הבית שהיו עיקרן והתלית אשר ממנה הושפת העולם : (יב) שעמד בחבור וברא חס העול' הוא עד"מ ז"ל לבן שחיה שמענו הושפת העולם ור"ל שמענוה' נתפסטה המליחות והיא כמו המרכי והקוד' שפליה יסמך הארץ כולה ויתר באור הנה בכל הגבראים אף הרומני' והגומחים יש כה אלקי מדונק בס לתת להם כה הקוד' (זהו נקרא כה העבד אשר אמר החבר להבדור שראו לקרותו כה אלקי באמת) והוה הנקודה הפנימית ע"ד משל שעלי' יסמך ויתקיים הדבר ההוא וכן באורו כאן לפי ששם מדונק ככה אלקי ולכן שם השפחת השכינה ואין להאריך יותר בדבר הנעלם מדעתנו אף מעט יור לוטה דבר למחבונן בה ובחזרה"כ להושיבו עם נדיבים זהו בעלי חסונה שיקבלם ה' ב"ה ומקיינמם להחיותם בחסות האמתים ומתי יחיה זה לכשיבג' המקדש ואז ומתי בחסות האמתים : (יג) ה' בחכמה גו' מכלל שמעונה בת הכח אלקי וחסיסה בחכמה והבן מאוד : (יד) ד"א כו' זה עוה"ז כו' ר"ל כי הוא עיקר הבריות והיסוד כי התכלית העליון בבריות הוא האדם בעל בחור וישיבתו הוא בארץ לעשות מצות ומעשים והבן : (טו) מסיק העולם ועד סופו באורו ע"ד הטורה שכלל בו כל הכחות הנמצאים והנכלל בכל העולם פולו כי הוא מוכלל בכל כחות העולם אי שיהיה השגת אדה"ה מקפת בכל המליחות כולו ואחר השפעת נדעיה זאת ממנו ולעתיד יתקון זאת והבן : (טז) כך התורה שמחין בהן ר"ל כשם שנתוסר בעצב הנפש להשתוקק למעלת האור' שהיא למעלה ממנו במדרגת' ומעבד התחונן שוכסוף לעליון ממנו כן הטבע בעצב הטורה העליון להשתוקק לישראל להגלות אליו והבן מאוד וינעם לך : (יז) ד"א כו' אדם כו' הצדיל פירושו מרלעיל טלעיל אמר שחשבחו לא היה רק במקדש ובמסנה ובאן כבולס וסם אמר ומת מתוך אותו צער וכאן לא אמר ככה וכן צענין קבלת החסונה משוגס דבריו פה ממנה שאמר לעיל והנראה כי ע"י למוד התורה יוכל להתהפך לבנו הרע כי האור שבה מחויהו למוטב וסם מת טרם החסיל ללמוד עקרי האור' ע"כ לא היה יכול לשוב בחסונה גמורה ולכן שם הוכרח לומר שהקב"ה מניחו בין צדיקי' כמו שבארתיו לעיל אבל לא כאן שעשה חסוב' גמורה והוותר נראה באורו לעיל ומת מתוך אותו צער ור"ל שעה עצמו מאוד : אף לא השלים מדת החסונה כי עיקר החסונה הוא הלמוד והבן מאוד מאוד והוא דרך נכון מאוד ולכן אמר ח"כ כי יתנו אל כי יתנו כי עיקר

(סמנה) פוקד עין אבות על פנים על שלשים ועל רבעים יחזרו ועשו תשובה וקראו את המקרא ושנו את המשנה : ומתו מתוך אותו הצער אין לו נחמה להקב"ה עליהן אלא א"ב מעמידן על הגליהן מן העפר בין ברכיו ומנפסן ומחבקן ומנשקן ומביאן לחיי עוה"ב עם שאר הצדיקים : לכך נאמר מקימי מעפר (כ) דל וגו' להושיבו עם נדיבים וגו' (יא) מושיבי עקרת הבית זה בית המקדש : (יב) שעמד הקב"ה בחוכו וברא את כל העולם כולו מסוף העולם ועד סופו שנאמר (יג) ה' בחכמה [י] יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו ד"א מושיבי עקרת הבית (יד) זה העוה"ז שברא בתוכו הקב"ה את האדם (טו) מסוף העולם ועד סופו שנאמר [ישעיה גה]

ישועות יעקב

בשבת פ"ב (ס) שהו דלים מן האמות ומע"ט : [י] וכן בנשקן ובמקדש נאמר וימלא אותו בחכמה ובחכונה ודעת כי היא עקר הבית והעולם : ועיי' בפרקי ר"א פ"ג : (י) החונה נקראת ר"א ח"י יתנו בגוים עתה אקבעם אל תקרי כי יתנו אל כי ישנו שזהו בני אדם שחטאו הרבה מאוד עד שהורגלו ברע בלא יוכלו יניסום הרעיו' לבס הרעיו' כמ"ש על חפיקוסות ודוקים כעבודת כוכבים כיון דדוקי' בן שמש יסובי שלא יוכלו עוד לחיות (מס' ע"א) ועניינו לרעהי כי הרעיו' לבס דעות הנפסדות שכללם אינם מניחי' לשוב ואף שיחפזי בחסונה עכ"ל. הרעיו' מחפזותיה יעצור תמיד לפניה' ולכן מוכרח להמית עצמו כמעט ע"י חסונה כי יעזוק וישוע עד ילא נשמתו כמ"ס שם באלעזר בן רד"י ששאב עד שאלא נשמתו וזו יפטר מהרעיו' והיה לכאורה הסברה נוחת שלא יקיבלו בחסונה אחר שלבם היה מלא מהרעיו' וספיקותם עכ"ל ה' צדיק רחמינו יקבלם והוה הכונה כאן ומתו מתוך איותו לפר והבן ומה שאמר טקנס עליה מיתה עד ד' דורות בראי' כמקום אחר שאף שכן לא יח' בעון האב זהו כשהבן הוא טוב וישר אבל באנשים כאלה אשר לבס מלא רע וחזון או בודאי גם בניהם יהי' מוויגים ברע כחכונת אבותיהם והוה האנוח והג' ומוסף עד ד' דורות וא"כ למה זה יתנו זה שאמר שמעמידן על רגליו בין צדיקי' כלומר שלוקחים אליו ומסיר החכונה הרעה אשר השתמש בכלם ומנפסן ומחברט עד שישוו לרדיקים נעורים אחר שחפץ נפסם היה טוב אף לא היה ביכ לחס כי יאדם החגבר עליהם מאוד ולא היה ביכולת' מפני הרגלם והבן מאוד מקימי מעפר דל זהו בעלי חסונה שהיה בחמילה דל מן האמות ויושיב לחון בין הנדיבים זהו הצדיקים שהתנדבו לעשות טוב מנפסם : (יא) מושיבי גו' זה בסמ"ק כלומר שלעזר יבנה הבהמ"ק שהיו עקרת הבית שהיו עיקרן והתלית אשר ממנה הושפת העולם : (יב) שעמד בחבור וברא חס העול' הוא עד"מ ז"ל לבן שחיה שמענו הושפת העולם ור"ל שמענוה' נתפסטה המליחות והיא כמו המרכי והקוד' שפליה יסמך הארץ כולה ויתר באור הנה בכל הגבראים אף הרומני' והגומחים יש כה אלקי מדונק בס לתת להם כה הקוד' (זהו נקרא כה העבד אשר אמר החבר להבדור שראו לקרותו כה אלקי באמת) והוה הנקודה הפנימית ע"ד משל שעלי' יסמך ויתקיים הדבר ההוא וכן באורו כאן לפי ששם מדונק ככה אלקי ולכן שם השפחת השכינה ואין להאריך יותר בדבר הנעלם מדעתנו אף מעט יור לוטה דבר למחבונן בה ובחזרה"כ להושיבו עם נדיבים זהו בעלי חסונה שיקבלם ה' ב"ה ומקיינמם להחיותם בחסות האמתים ומתי יחיה זה לכשיבג' המקדש ואז ומתי בחסות האמתים : (יג) ה' בחכמה גו' מכלל שמעונה בת הכח אלקי וחסיסה בחכמה והבן מאוד : (יד) ד"א כו' זה עוה"ז כו' ר"ל כי הוא עיקר הבריות והיסוד כי התכלית העליון בבריות הוא האדם בעל בחור וישיבתו הוא בארץ לעשות מצות ומעשים והבן : (טו) מסיק העולם ועד סופו באורו ע"ד הטורה שכלל בו כל הכחות הנמצאים והנכלל בכל העולם פולו כי הוא מוכלל בכל כחות העולם אי שיהיה השגת אדה"ה מקפת בכל המליחות כולו ואחר השפעת נדעיה זאת ממנו ולעתיד יתקון זאת והבן : (טז) כך התורה שמחין בהן ר"ל כשם שנתוסר בעצב הנפש להשתוקק למעלת האור' שהיא למעלה ממנו במדרגת' ומעבד התחונן שוכסוף לעליון ממנו כן הטבע בעצב הטורה העליון להשתוקק לישראל להגלות אליו והבן מאוד וינעם לך : (יז) ד"א כו' אדם כו' הצדיל פירושו מרלעיל טלעיל אמר שחשבחו לא היה רק במקדש ובמסנה ובאן כבולס וסם אמר ומת מתוך אותו צער וכאן לא אמר ככה וכן צענין קבלת החסונה משוגס דבריו פה ממנה שאמר לעיל והנראה כי ע"י למוד התורה יוכל להתהפך לבנו הרע כי האור שבה מחויהו למוטב וסם מת טרם החסיל ללמוד עקרי האור' ע"כ לא היה יכול לשוב בחסונה גמורה ולכן שם הוכרח לומר שהקב"ה מניחו בין צדיקי' כמו שבארתיו לעיל אבל לא כאן שעשה חסוב' גמורה והוותר נראה באורו לעיל ומת מתוך אותו צער ור"ל שעה עצמו מאוד : אף לא השלים מדת החסונה כי עיקר החסונה הוא הלמוד והבן מאוד מאוד והוא דרך נכון מאוד ולכן אמר ח"כ כי יתנו אל כי יתנו כי עיקר

ה' בחכמה גו' מכלל שמעונה בת הכח אלקי וחסיסה בחכמה והבן מאוד : (יד) ד"א כו' זה עוה"ז כו' ר"ל כי הוא עיקר הבריות והיסוד כי התכלית העליון בבריות הוא האדם בעל בחור וישיבתו הוא בארץ לעשות מצות ומעשים והבן : (טו) מסיק העולם ועד סופו באורו ע"ד הטורה שכלל בו כל הכחות הנמצאים והנכלל בכל העולם פולו כי הוא מוכלל בכל כחות העולם אי שיהיה השגת אדה"ה מקפת בכל המליחות כולו ואחר השפעת נדעיה זאת ממנו ולעתיד יתקון זאת והבן : (טז) כך התורה שמחין בהן ר"ל כשם שנתוסר בעצב הנפש להשתוקק למעלת האור' שהיא למעלה ממנו במדרגת' ומעבד התחונן שוכסוף לעליון ממנו כן הטבע בעצב הטורה העליון להשתוקק לישראל להגלות אליו והבן מאוד וינעם לך : (יז) ד"א כו' אדם כו' הצדיל פירושו מרלעיל טלעיל אמר שחשבחו לא היה רק במקדש ובמסנה ובאן כבולס וסם אמר ומת מתוך אותו צער וכאן לא אמר ככה וכן צענין קבלת החסונה משוגס דבריו פה ממנה שאמר לעיל והנראה כי ע"י למוד התורה יוכל להתהפך לבנו הרע כי האור שבה מחויהו למוטב וסם מת טרם החסיל ללמוד עקרי האור' ע"כ לא היה יכול לשוב בחסונה גמורה ולכן שם הוכרח לומר שהקב"ה מניחו בין צדיקי' כמו שבארתיו לעיל אבל לא כאן שעשה חסוב' גמורה והוותר נראה באורו לעיל ומת מתוך אותו צער ור"ל שעה עצמו מאוד : אף לא השלים מדת החסונה כי עיקר החסונה הוא הלמוד והבן מאוד מאוד והוא דרך נכון מאוד ולכן אמר ח"כ כי יתנו אל כי יתנו כי עיקר

אליהו רבא פ ק ה

ישנו תחיית המתים להקב"ה בעה"ז (יח) כדי
 (פ) לקדש שמו הגדול וכן תחיית המתים להקב"ה
 לימות בן דור כדי (יט) ליתן שכר לאוהביו וליראיו
 [כ] וכן תחיית המתים להקב"ה לעוה"ב כדי ליתן
 דין וחשבון שנאמר (סעי' וי) יחיו מתוך נבלתי
 יקומון הקיצו ורננו שוכני עפר כי טל אורות מלך
 וארץ רפאים תפיל (כא) יחיו מתוך אלו מתי
 ארץ ישראל נבלתי יקומון אלו מתי חוץ לארץ
 הקיצו ורננו שוכני עפר מכאן אמר דהע"ה ירו
 חלקי עם אלו שהם ממיתין את עצמן על ד"ת
 שנאמר [מהל'ס י] ממתים ידך ה' וגו' חלקם
 בחיים וגו' הקיצו ורננו שוכני עפר מכאן אמרו
 (ט) כל הנעשה שכן לעפר בחייו [י] עפרו ננער
 לתחיית המתים וכל שאינו נעשה שכן לעפר בחייו
 אין עפרו ננער לתחיית המתים לכן נאמר כל
 שוכני עפר (ה') [כב] שוכני עפר לא נאמר אלא
 שוכני עפר אלו בני אדם שמשכינים עצמם על
 העפר ללמוד תורה הקב"ה מביא עליהם טל אורות
 של תורה ומושיבין בין ברכיו ומגפן ומחבקן
 ומנשקן ומביאן להי עולם הבא שנאמר (כג) כי
 טל אורות מלך מאי וארץ רפאים תפיל אלו
 עכו"ם שהיו אומרים לישראל גבורים אנחנו עושי
 מלחמה אנחנו מי יוכל לעמוד לפנינו והקב"ה
 יעשה בהן נקמות גדולות ויפילם לפני בני ישראל

שנאמר וארץ רפאים תפיל [כד] ומפני מה זכה
 אליהו שהחיה את המת מפני שעשה רצונו של
 הקב"ה והיה מתאנה על כבודו של הקב"ה ועל
 כבודו של ישראל כאלו נאבדו שונאים של ישראל
 ובכל דור ודור שהיה אליהו מוצא בני אדם
 צדיקים היה מגפן ומחבקן ומנשקן ומברך ומשבח
 ומרומם ומגדל ומקדש לשמו של הקב"ה ומנין
 [כה] תדע לך כשאמר רוח הקודש לאלהו מה
 לך פה אליהו ויאמר קנא קנאתי וגו' ויאמר ה'
 אליו לך שוב לדרכך וגו' ואת יהוא בן נמשי
 תמשה למלך על ישראל ואת אלישע בן שפט
 וגו' תמשה לנביא וגו' [מלכים א' ט] וילך משם
 וימצא את אלישע בן שפט והוא חורש שנים עשר
 צמדים ויעבור אליהו אליו וגו' וישלך את אדרתו
 אליו וגו' מיד הניח אלישע את כל אשר לו וירץ
 אחריו שנאמר ויעזוב את הבקר וירץ אחרי אליהו
 ויאמר אשקה נא לאבי ולאמי ואלכה אחריו וגו'
 מיד הפקיד אלישע את כל אשר לו (כו) וזרע
 כל השדה מלח שנאמר וישב מאחריו ויקח את
 צמד הבקר (כח) ויזבחהו וגו' ויקם וילך אחרי
 אליהו וישרתהו וילמד ממנו לא נאמר אלא
 וישרתהו מכאן אמרו (כח) גדולה שימושה
 (כ) של תורה יותר מלימודה [כט] ואל יפסוד
 אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה כדי שיאמר
 זכור

ישועות ישקב

אם כמס' חרות אמן ובלשון משנה יש חס למקרא : (ח) ע"י
 אליהו ואלישע ויחזקאל ודיוקיס שכל דור [ט] סוטה דף ה' :
 [י] מקין בתחית מתים רש"י : [יא] דלישתמע על כל המתים
 רש"י ושם בסוטה נדרש הענין על גסות רוח והתם נרמ' סבני
 בעשר לא נאמר כו' ועי"ש במהרש"א * ובנרכות דף ז' למדו
 זה

שמפני זה הכריחו לומר שהתחיה לנפש בלבד עיין בשער הגמול להרמב"ן) ומה יחסר לה שמה לו"ה לאוהביו וליראיו כי הנפש
 אוהבת איננה יראת כ"כ כי היראה עיקרה התפעלות באז תכחות הבוקר ובעוה"ז עיקר היראה והשכח יסיה שיסיו ויעברו
 את ה' בטיהם יחד על אד השלימות והבן : (ב) וכן תחית המתים כו' לעוה"ב כו' הוא אחר ימות בן דור הרבה וזה הדין
 האחרון הגדול והנורא שיעמדו כולם ויקבל כל אחד זה שכרו הטלס וזה עונשו הגמור כן נראה מדברי סו"ל ג"כ והמכס ריד"א
 הקטה על זה ועיין בספר נשמת חיים מה שחירן יש לי בזה דברים רבים ואין פה המקום להאריך : (כא) יחי' מתוך גו'
 אלו מתי א"י כו' אחר שמדבר בלשון נכח כמדבר לארץ הקדושה שיחיו תחילה בלא בגלגל ומחיות כבלתי יקומון אלו מתי חוץ
 לארץ ולכן קראם בלשון נגחי או מפני שהם מוכרחים להתגלגל עד א"י ולכן אמר בבלתי יקומון עת שיבואו למקומן לא"י כי רק
 שם היא ארץ החיים : הקיצו ורננו שוכני עפר משמע שחייקו כשיקויה מהר ירננו וגם משמע שעד הנה היו כמו ישנים לכן
 לא מתים ומפרש שזה מוטב על אנשים המשפילים עצמן למאור מפני אהבת ה' וחורתו הן המה במעלה הגדולה הזאת שנקראו רק
 ישני' ולעת החסיה ננערים כי גם הבוקר קיים אלסל בשלימות וזה נקרא עפרס ננער לחסה"מ כלומר גופו : [כב] שוכני עפר
 ט' שוכני הוא ביוני פועל ומורה ע"ד שוכני בתי חומר אבל שוכני הוא פעול שמשכיני' עצמן כבודה לעפר כדי ללמוד תורה
 ע"ד ועל הארץ חיסן : (כג) שנאמר כי טל אורות מלך מאי וארץ רפאים תפיל אלו עכו"ם שהיו אומרים לישראל גבורים אנחנו עושי
 גם גופיהם לחסיה : (כד) ומפ"מ זכה אליהו כו' זה אומר הנסדר הספר על אליהו רבו : (כה) תדע לך כו' כלומר שכל
 כך התחיה תאזה שיסיו לדיקים ונביאים בישראל ולא קנא ע"ד ש"ד שאמר משה המקנא אתה לי : (כו) וזרע כל השדה מלח
 כלומר שלא חס לדבר אף שיבור השדה * ע"ד גפרית ומלח שריפה כל ארצה : (כז) ויזבחהו שזה מורה שלא היה עוד בדעתו
 לחרוש שדהו אחר שחט הנקרים : (כח) גדולה שימושה של תורה השימוש הוא הכטס עליו חמיד במדותיו והנהגותיו ועי"ל
 נדבק לעשות כמעשיו ולכן הוא משמשו בכל מהלכיו : (כט) ואל יפסוד אדם, כו' אגב דרש הסוכו הלך ודבר שדברו נד"ס שזה

מאורי אש

החשוב הוא למוד החוד' ובאור הכתוב הוא ע"פ הכחות וסמך :
 [יח] כדי לקדש שמו הגדול ר"ל ע"י שיכירו כבודו ית' ויבינו
 כי הנפש נלתי ושמורה במעשים טובים ולכן עשה כמה ניסים
 להחיות מתים בעוה"ז כגן סוגיות וכדומה : [יט] ליתן שכר
 לאוהביו וליראיו דהוקשה לו ואחר שפסג הדיוק זכה לחטוב
 עוה"ב למה לה החסי' בנוף [כ] כמו שהקשו כמה מהמחברים עד
 שמפני זה הכריחו לומר שהתחיה לנפש בלבד עיין בשער הגמול להרמב"ן) ומה יחסר לה שמה לו"ה לאוהביו וליראיו כי הנפש
 אוהבת איננה יראת כ"כ כי היראה עיקרה התפעלות באז תכחות הבוקר ובעוה"ז עיקר היראה והשכח יסיה שיסיו ויעברו
 את ה' בטיהם יחד על אד השלימות והבן : (ב) וכן תחית המתים כו' לעוה"ב כו' הוא אחר ימות בן דור הרבה וזה הדין
 האחרון הגדול והנורא שיעמדו כולם ויקבל כל אחד זה שכרו הטלס וזה עונשו הגמור כן נראה מדברי סו"ל ג"כ והמכס ריד"א
 הקטה על זה ועיין בספר נשמת חיים מה שחירן יש לי בזה דברים רבים ואין פה המקום להאריך : (כא) יחי' מתוך גו'
 אלו מתי א"י כו' אחר שמדבר בלשון נכח כמדבר לארץ הקדושה שיחיו תחילה בלא בגלגל ומחיות כבלתי יקומון אלו מתי חוץ
 לארץ ולכן קראם בלשון נגחי או מפני שהם מוכרחים להתגלגל עד א"י ולכן אמר בבלתי יקומון עת שיבואו למקומן לא"י כי רק
 שם היא ארץ החיים : הקיצו ורננו שוכני עפר משמע שחייקו כשיקויה מהר ירננו וגם משמע שעד הנה היו כמו ישנים לכן
 לא מתים ומפרש שזה מוטב על אנשים המשפילים עצמן למאור מפני אהבת ה' וחורתו הן המה במעלה הגדולה הזאת שנקראו רק
 ישני' ולעת החסיה ננערים כי גם הבוקר קיים אלסל בשלימות וזה נקרא עפרס ננער לחסה"מ כלומר גופו : [כב] שוכני עפר
 ט' שוכני הוא ביוני פועל ומורה ע"ד שוכני בתי חומר אבל שוכני הוא פעול שמשכיני' עצמן כבודה לעפר כדי ללמוד תורה
 ע"ד ועל הארץ חיסן : (כג) שנאמר כי טל אורות מלך מאי וארץ רפאים תפיל אלו עכו"ם שהיו אומרים לישראל גבורים אנחנו עושי
 גם גופיהם לחסיה : (כד) ומפ"מ זכה אליהו כו' זה אומר הנסדר הספר על אליהו רבו : (כה) תדע לך כו' כלומר שכל
 כך התחיה תאזה שיסיו לדיקים ונביאים בישראל ולא קנא ע"ד ש"ד שאמר משה המקנא אתה לי : (כו) וזרע כל השדה מלח
 כלומר שלא חס לדבר אף שיבור השדה * ע"ד גפרית ומלח שריפה כל ארצה : (כז) ויזבחהו שזה מורה שלא היה עוד בדעתו
 לחרוש שדהו אחר שחט הנקרים : (כח) גדולה שימושה של תורה השימוש הוא הכטס עליו חמיד במדותיו והנהגותיו ועי"ל
 נדבק לעשות כמעשיו ולכן הוא משמשו בכל מהלכיו : (כט) ואל יפסוד אדם, כו' אגב דרש הסוכו הלך ודבר שדברו נד"ס שזה

זכור איש פלוני לטוב - שזו ההלכה קבע בידי . שנאמר וידע המה הולכים הלך ודבר (סס ב' ב' י"א) ואין דבר אלא דברי תורה שנאמר (ירמיה כג) הלא כה דברי כאש נאום ה' וגו' . וכשנשתלה מלאך אל אליהו ואל אלישע . לסלק את אליהו מן העולם . בא ומצאן שהיו עוסקין בדברי תורה . ולא היה יכול לשלוט בהם . חזר לפני הקב"ה ואמר רבש"ע . הן עוסקין בד"ת ואיני יכול לשלוט בהן . שנאמר והנה [ל] רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם ויעל אליהו וגו' (סס) רכב אש . (לא) אלו דברי תורה נביאים וכתובים . וסוסי אש אלו משנה הלכות ואגדות . ומה ת"ל ויפרידו בין שניהם . אלא שחזר המלאך ואמר לפני הקב"ה רבש"ע עשיתי לך קורת רוח בעולם [לב] די הביון שבזיתי אותם . ודחפתי אותם אחד לכאן ואחד לכאן . לכן נאמר ויפרידו בין שניהם . מכאן אמרו שני בני אדם שהולכין בדרך ועוסקין בתורה . אין דבר רע יכול לשלוט בהן . ומפני מה זכה יחזקאל שיחיו מתים ע"י . מפני (יג) (לג) שהסתפה על ישראל בכל שעה ושעה . שנאמר [יחזקאל כ"ג] בן אדם התשפוט התשפוט

את עיר הדמים וגו' . (לד) מת"ל התשפוט התשפוט שני פעמים . אלא כך אמר הקדוש ברוך הוא ליחזקאל בן אדם לי ולך [יה] נאה להוכיח את ישראל . ד"א מה ת"ל בן אדם וגו' כך אמר הקב"ה ליחזקאל אם אתה מוכיחן תוכיח . אם אין אתה מוכיחן (אתה) אני מוכיחן (ט) בתוכחה . אבל אי אתה דומה להן [לה] אלא כשיר הזה . מה שיר הזה (ט) עתים בני אדם שמהים בו . עתים משמחים את בעליו . שנאמר (סס ב') והנך להם כשיר עגבים וגו' ושמעו את דבריך ועושים אינם וגו' ומניין תדע לך שכן הוא . כשבא נבוכד נצר והגלה את ישראל והוריד אותן לבבל . עשאן שרים על כל מלאכה [יז] וכשסרחו במעשיהן . הוציאן לבקעה והרגין . ובשעה שהיו נהרגין אמרו (לז) אוי לנו יבשו עצמותינו (י"א) ואברה תקותינו נגזרנו לנו (סס ב') מכאן אמרו יודע אדם בעצמו אם בן עוה"ב הוא . אם לאו . ואם עשה עבירות גדולות . (לה) כאלו עיקר את עצמו מן העולם לפיכך הביא הקדוש ברוך הוא (י"א) עליהם את יחזקאל [למ] והעביר אותם עליהם שנאמר (סס) היתה עלי יד ה' וגומ' ויניחני בתוך הבקעה

ישועות יעקב

זה מפקוק אשר יאק מים [מלכים ב ג] אשר למד לא נאמר בו (יג) שהתחבר עמם וסבל לער בשבילם כדי ליטא עונם : (יד) שנס אני סובל עונם כמו אחי : (טו) נקללות שחזרה : (טז) פי' כשהן שמתים הם משוררים ולפעמים כשהם נענשים משוררים עליהם השמחה ע"י שיר : (יז) שהסתחו לאלם שעש' ל"ג והרגן ל"ג בעלילה כדאי' בדרז"ל : [יח] סבורים היו שלא יעמדו בתח"ה על עון ע"ז ובאמת לא עשו אלא לפנים : [יט] על ההרוגים

שלימה להגין עליו ע"ד וחלמוד תורה כנגד כולם וע"כ היה מלעק אפי' רכב ישראל ופרשיו : (לא) אלו ד"ת כו' וסוסי אש אלו משנה הנה מנהיגי הרכב כן המשנה וההלכה הנה המבארי חורה שבכתב : (לב) די הביון שבזיתי אותם כלומר יוחר מזה איני יכול וזה ג"כ דבר גדול שיכולתי להפרידם צמח למודם : (לג) שהסתפה על ישראל שסבל יסורים וכוונות בשביל כפרת עונות ישראל כמו שמבואר בכתוב : (לד) מה ת"ל התשפוט התשפוט כו' לי ולך נאה להוכיחן באורו או מוכיחן בתוכחה מוסר למען יקבלו ממך או אש לאו אשפיט אותם בתוכחת יסורים וגלויות וצרות וזהו לי ולך נאה להוכיחן כלומר אכחנו ביחד או אשלם עליהם יסורים או אהה חמורה למוטב וזהו שמסיים אש אין אהה מוכיחן כלומר שלא יקבלו תוכחתך ומוסרך אהה מוכיחן בתוכחה כלומר חגיד שיבאו עליהם יסורי תוכח' ולכן כתיב שני פעמים שפיטה כן ל"ל לפי הענין ואינו רמוק מפשט הכתוב ג"כ והזקוקין פירש לי ולך שנס אני סובל עונות ישראל ולכן גם אהה חסבלם ותשא עונה וכן עשה והוא יוחר ככון : (לה) אלא כשיר הזה כו' עתים שמתים עתים משמחים כו' ר"ל עתים שמעוררי גם להשומעים ועתים רק משמחים את האומרים [זה בעליהם] לא השומעים כי לא יתפעלו מזה מחומה כי זה אללם רק כשיר בעלמא המשחנה לפי עת ההתפעלות ולא נחשב לדבר עיקר שיחזונו בשכל ואז היו מצויים ונחתין על לבם כל שעה והבן מאוד והזקוקין פירש עתים כמתים כשהם בשמח' הם לוקחים כלי שיר מלך כשירה ועת כי הם ענבים לוקחים שיר כדאי לשמחם ולפי דבריו לא ידעתי הנמשל : (לו) ומנין חרע לך מוסב על לעיל ראי' שהסתפה תמיד על ישראל להשילם ולהגילם והזקוקין פירש מנין שיסרם בתוכחה שלטיף היו נהרגין ודוחק : (לז) אוי לנו גו' כלומר חטאנו בסרך עבודת כוכבים אשר ע"י העון הזה יבשו עצמותינו כלי יקומו כמתים ונגזרנו מארץ החיים הנלחיים ואבג דרש שמוה מוכח שירדע אדם בעלמו אש כן עו"כ הוא אחר שהם הרגישו על עצמם שהם נגועים במחלה הזאת העוקר' מעוה"ב עיין לעיל מה שביארתו שיש כמה עבירות כמו עבודת כוכבים וכדומה שכיון שאדוק ב' א"ל להשכיח שאון לבו וגלוליו הרעים ע"ד כי עונותינו אחנו ונס אכחנו נמקים רק אחרי החגבורת הגדול' מאוד מאוד ולכן פתרו לפשט כי ח"ו הם בתכלית הכליון : (לח) כאלו עוקר עצמו כו' ולכן נגזרנו לנו כלומר אכחנו היסכנו בידינו חטאנו שחטאנו בעבירות גדולות כאלו העוקרי' נפש האדם מעוקרה היפך הפושעי' שיש להם התקשרות מה כמיים הנלחיים כמ"ס אין אור של גיהנם שולטת עליהם ר"ל ללכותן כליון נאמי : [למ] והעביר אותם

מאורי אש

גדר הדיבור (הגדל מאמירה) שמורה על ענין עקרי ותכליתי אבל אמירה יתכן שהיה אמירה בעלמא : (למד) רכב אש ובאורו לפי' ויהי המה הולכים הלך ודבר כד"מ והנה האש הנעשה מלמוד חרחה עומד עליו ומנין עליו שלא יכול המלאך המות לקחתו מפנה וכמו הרכב והסוסים שע"י יוכל להגלל מכל אשר יתפון ומה עשה המ"ס ויפריד בין שניהם וע"ז נחבטל למודם ואז ויעל כסערה השמי' וענין הרכב והסוסים הוא כמאמרם כל העושה מצוה אחת קונה לו סניגור אחד אך מלמוד חרחה נכדא מרכבה וסוסי אש אלו ד"ת כו' וסוסי אש אלו משנה הנה מנהיגי הרכב כן המשנה וההלכה הנה המבארי חורה שבכתב : (לב) די הביון שבזיתי אותם כלומר יוחר מזה איני יכול וזה ג"כ דבר גדול שיכולתי להפרידם צמח למודם : (לג) שהסתפה על ישראל שסבל יסורים וכוונות בשביל כפרת עונות ישראל כמו שמבואר בכתוב : (לד) מה ת"ל התשפוט התשפוט כו' לי ולך נאה להוכיחן באורו או מוכיחן בתוכחה מוסר למען יקבלו ממך או אש לאו אשפיט אותם בתוכחת יסורים וגלויות וצרות וזהו לי ולך נאה להוכיחן כלומר אכחנו ביחד או אשלם עליהם יסורים או אהה חמורה למוטב וזהו שמסיים אש אין אהה מוכיחן כלומר שלא יקבלו תוכחתך ומוסרך אהה מוכיחן בתוכחה כלומר חגיד שיבאו עליהם יסורי תוכח' ולכן כתיב שני פעמים שפיטה כן ל"ל לפי הענין ואינו רמוק מפשט הכתוב ג"כ והזקוקין פירש לי ולך שנס אני סובל עונות ישראל ולכן גם אהה חסבלם ותשא עונה וכן עשה והוא יוחר ככון : (לה) אלא כשיר הזה כו' עתים שמתים עתים משמחים כו' ר"ל עתים שמעוררי גם להשומעים ועתים רק משמחים את האומרים [זה בעליהם] לא השומעים כי לא יתפעלו מזה מחומה כי זה אללם רק כשיר בעלמא המשחנה לפי עת ההתפעלות ולא נחשב לדבר עיקר שיחזונו בשכל ואז היו מצויים ונחתין על לבם כל שעה והבן מאוד והזקוקין פירש עתים כמתים כשהם בשמח' הם לוקחים כלי שיר מלך כשירה ועת כי הם ענבים לוקחים שיר כדאי לשמחם ולפי דבריו לא ידעתי הנמשל : (לו) ומנין חרע לך מוסב על לעיל ראי' שהסתפה תמיד על ישראל להשילם ולהגילם והזקוקין פירש מנין שיסרם בתוכחה שלטיף היו נהרגין ודוחק : (לז) אוי לנו גו' כלומר חטאנו בסרך עבודת כוכבים אשר ע"י העון הזה יבשו עצמותינו כלי יקומו כמתים ונגזרנו מארץ החיים הנלחיים ואבג דרש שמוה מוכח שירדע אדם בעלמו אש כן עו"כ הוא אחר שהם הרגישו על עצמם שהם נגועים במחלה הזאת העוקר' מעוה"ב עיין לעיל מה שביארתו שיש כמה עבירות כמו עבודת כוכבים וכדומה שכיון שאדוק ב' א"ל להשכיח שאון לבו וגלוליו הרעים ע"ד כי עונותינו אחנו ונס אכחנו נמקים רק אחרי החגבורת הגדול' מאוד מאוד ולכן פתרו לפשט כי ח"ו הם בתכלית הכליון : (לח) כאלו עוקר עצמו כו' ולכן נגזרנו לנו כלומר אכחנו היסכנו בידינו חטאנו שחטאנו בעבירות גדולות כאלו העוקרי' נפש האדם מעוקרה היפך הפושעי' שיש להם התקשרות מה כמיים הנלחיים כמ"ס אין אור של גיהנם שולטת עליהם ר"ל ללכותן כליון נאמי : [למ] והעביר אותם

אלהו רבא פרק ה

ובסוף היו ועמדו על רגליהם ופרו ורבו שנאמר
ותבא בהם הרוח ויחיו ויעמדו על רגליהם חיל
גדול מאד מאד וגו' כל הענין (יחזקאל ל"ג) (מה) ואז
נתגדל ונתקדש שמו של הקב"ה מסוף העולם ועד
סופו ועל אותו שעה נאמר והתגדלת והתקדשתי
וגדעתי לעיני גוים רבים וגו' וכשבר אותן ברים
שהסתפה יחזקאל על ישראל בכל שעה זכה
שהיה הקב"ה מתים על ידו (נשמט מכאן
פיסקא) והצננה בסוף הספר (מו) אשרי ישראל
בכל מקומות מושבותיהם (זו) אף על פי שהן
מתייענין בארבעה רוחות העולם מצפון לדרום
ומדרום לצפון ממזרח למערב ומערב למזרח
דרי הן באמצע שנאמר (פסוק) כי הנה אנכי
מצוה והניעותי בכל רגלים את בית ישראל כאשר
ינע בכברה ולא יפול צדור ארץ אלו אמר הכתוב
ונפל צדור ארץ או (מה) היה (ג) נשבר לבי
בקרבי רהפו כל עצמותי כי הייתו אימר ונפל
צדור ארץ (ד) ונמחה בדרך כל הארץ וכשהוא
אומר ולא יפול צדור ארץ מה צדור הזה אדם
מוליכו בכברה לכאן ולכאן הרי הוא באמצע אף
ישראל אני בפרתן בכל מקום מושבותם אף
ע"פ שהן מתייענין לארבע רוחות השמים הרי
הן (ה) באמצע (מט) וכך הוא מפורש בקבלה

הבקעה והיא מלאה עצמות והעבירני עליהם
והנה יבשות מאוד (מ) ואין ניהה האמורה כאן
אלא לשון (כ) מיתה שנאמר (ישעיה ל"ז) יבא שלום
ינוחו על משכבותם והיא מלאה עצמות אל
תקרי עצמות אלא עין מות : מן העץ שאמר
הקב"ה (מא) לאדה"ר שלא יאכל ממנו ואכל
ונקנס עליו מיתה ועל תולדותיו הבאות אחריו
עד סוף כל הדורות לכך נאמר מלאה (כ) עצמות
והעבירני עליהם סביב סביב ולהלן הוא אומר
(יחזקאל ה) ואבא ואראה והנה כל תבנית וגומר
מחוקה על הקיר סביב סביב נאמר כאן סביב
ונאמר להלן סביב מה להלן (מב) משוקץ בע"ז
אף כאן משוקץ בע"ז והנה רבות מאוד וגו' והנה
יבשות מאוד אמר יחזקאל עצמות האלו שמא
יאבדו מן העולם לפיכך אמר הקב"ה ליחזקאל בן
אדם התחיינה העצמות האלה ואמר ה' אלהים
(כג) אתה ידעת מיד ויאמר אלי הנבא על העצמות
וגו' ויאמר אלי הנבא אל הרוח וגו' כה אמר אדני ה'
מארבע רוחות באי הרוח ופחי בהרוגים האלה
ותנו מלמד שדרגן (כד) (מד) מכאן אמרו שמלאכי
השרת היו ממונים על אותו רשע לחבלו שנאמר
(ישעיה י"ד) ואתה השלכת מקברך כנצר נתעב לבוש
הרוגים וגו' הא למדת בשביל אותן הרוגי הרב
היו מלאכי השרת ממונים על אותו רשע לחבלו

הנה נראה כי הנה אנכי מצוה והניעותי בכל רגלים את בית ישראל כאשר ינע בכברה ולא יפול צדור ארץ אלו אמר הכתוב ונפל צדור ארץ או (מה) היה (ג) נשבר לבי בקרבי רהפו כל עצמותי כי הייתו אימר ונפל צדור ארץ (ד) ונמחה בדרך כל הארץ וכשהוא אומר ולא יפול צדור ארץ מה צדור הזה אדם מוליכו בכברה לכאן ולכאן הרי הוא באמצע אף ישראל אני בפרתן בכל מקום מושבותם אף ע"פ שהן מתייענין לארבע רוחות השמים הרי הן (ה) באמצע (מט) וכך הוא מפורש בקבלה

הנה נראה כי הנה אנכי מצוה והניעותי בכל רגלים את בית ישראל כאשר ינע בכברה ולא יפול צדור ארץ אלו אמר הכתוב ונפל צדור ארץ או (מה) היה (ג) נשבר לבי בקרבי רהפו כל עצמותי כי הייתו אימר ונפל צדור ארץ (ד) ונמחה בדרך כל הארץ וכשהוא אומר ולא יפול צדור ארץ מה צדור הזה אדם מוליכו בכברה לכאן ולכאן הרי הוא באמצע אף ישראל אני בפרתן בכל מקום מושבותם אף ע"פ שהן מתייענין לארבע רוחות השמים הרי הן (ה) באמצע (מט) וכך הוא מפורש בקבלה

ישועות יעקב

מאורי אש

ההרגים שהרג ג"ל (כ) ר"ל ספי"ז זה מת יחזקאל כח"ל ונס
עלמותו לא נקדו בל"י [כא] כמסא"ל שחילת ען
הדעת פגם בע"ז והוא סוד ל"ה [כב] על זה דרשו רז"ל שלא
האמין יחזקאל ונענש שימות כח"ל ועיי' בילקוט יחזקאל ל"ז
ובילקוט מלכים עמנו ג"כ בן אלה ששנה אחוה שהיה בקי מאד
וקין בו ע"ש ועיי' בפרקי ר"ל ל"ג : (כג) נמוך נר ועיין בפרקי
ר"ל : (כו) נקט לשון המקרא בירמי כ"ג י [כו] נפרץ ונסר
ונעשה חנק : [כח] אינם כלים רק הם קיימים לעולמים .

עליהם כלומר על ההרגים שהרג נכודי נאמר : (מ) ואין ניהה
כו' אלא לשון מיתה כלומר שעי"ז מת יחזקאל כח"ל חס"כ מפני
שאמר אחי ידעת ולא האמין כן פירש הישועות יעקב ע"פ דעת
חז"ל שאמרו שנענש על זה : (מא) ען מוח כלומר ען של מוח
כלי תחיה [הפך ען החיים שממנו כל החיים הנלחמים לאדם
האחור] [כ] וזה נמשך ענש דעת אשר היה בו סרך עבודת אלילים
כנ"ש אדה"ר מן היה כופר בעיקר היה כן פי' הישועות יעקב
אך לשון ונקנס עליו מיתה ועל תולדותיו אינו נמשך בן כ"א
ע"ד קנס ע"ד שאמרו חז"ל ומנו נמס' ב"ב מהמחיים בעטו של
נחש כלומר ע"י שנקנס מיתה על אדה"ר נגזר גם על תולדותיו

הרעות והמיתות נמשכו רק מסיבות ען הדעת והנטער על זה נאמר כנו שהאריכו התעבדים בספרים שיחזקאל האדם לחקן
הפגם שפגם אדם הראשון באכילתו והבן מאור מאור : (מב) מה להלן משוקץ בעבודת אלילים כו' אף שזה מלשון בירה שזה (שלפי
הראות אמן טעם בדבר) עכ"ז יש לומר מעט בזה ע"ד הגוהר שהם הולכים סביב סביב המה הכוכבים ומזלות שהם המספיעים
האנושית אשר על ידם משפיע ה' לחבל והם מדמיינים כי ההשפעה נמנה להם ברשות' להולכים רק סביב' ואל תוכי הוא הסיבה
הראשונה המסבב כל הסיבות לא יבאו והבן : (מג) מלמד שדרגן כלומר שהרוגין היו מנ"ל לא נחיו מעצמן : (מד) מלאן
אמרו שמלה"ם היו ממונים כו' וזהו לבוים הרוגים שהלכו קטבו מעין הרוגים שהרגם בחנם על לא דבר עשו לו : (מה) ואז
נתגדל ונתקדש כו' שראו ההרוגים שהיו בעולם וחינו עור הפעם : (מו) אשרי ישראל כו' זהו התפעלות אליהו בהתבוננו מחסדי ה'
הנטיח חמוד על ישראל כשכיל שיקדש שמו הגדול : (מז) אע"פ שהם מתייענין כו' הם באנוע כו' כלומר שהם מפתחים ויודעים
באפס מנוח עכ"ז סוף שיתקבלו כולם ויהיו באנוע זה ידועלים שהיא באנוע העולם מבשר הארצות או באורו באנוע לפי שהמשל
כאשר ינוע בכברה להורות שלא יאבדו ממש רק יתפורו הנה והנה ועכ"ז המה תמיד באנוע בכרה לא חוזה וק"ל : (מח) היה
נשבר לבו בקרבי כו' שהייתו מדמה שיתכן שהיה ס"ו רבים מישראל נמסו והאבדים נמשו ולא יזכו לחיים הנלחמים אך כתיב ולא יפול
נרו ארץ מזרה שהם קיימים רק הנעמוע והגלויות זוככם ויכפר עליהם : (מט) וכן הוא מפורש בקבל' נביאים נקראו קבל'
עד"פ דברי תורה ומקברי קבל' לא ילפינו ובאורו שכן מפרש שיעושם הוא רק לזככם ולספרם לא ס"ל לנכותם ולכן נפרש מהם מעט
מעט כפי שיוכנו שאלו אכן לעובדי כוכבים שירעם שיועם חקומה להם מזה העוד אמונתם ממחין לנס ומללם בפגם אחת ובאזה"כ

הרעות והמיתות נמשכו רק מסיבות ען הדעת והנטער על זה נאמר כנו שהאריכו התעבדים בספרים שיחזקאל האדם לחקן
הפגם שפגם אדם הראשון באכילתו והבן מאור מאור : (מב) מה להלן משוקץ בעבודת אלילים כו' אף שזה מלשון בירה שזה (שלפי
הראות אמן טעם בדבר) עכ"ז יש לומר מעט בזה ע"ד הגוהר שהם הולכים סביב סביב המה הכוכבים ומזלות שהם המספיעים
האנושית אשר על ידם משפיע ה' לחבל והם מדמיינים כי ההשפעה נמנה להם ברשות' להולכים רק סביב' ואל תוכי הוא הסיבה
הראשונה המסבב כל הסיבות לא יבאו והבן : (מג) מלמד שדרגן כלומר שהרוגין היו מנ"ל לא נחיו מעצמן : (מד) מלאן
אמרו שמלה"ם היו ממונים כו' וזהו לבוים הרוגים שהלכו קטבו מעין הרוגים שהרגם בחנם על לא דבר עשו לו : (מה) ואז
נתגדל ונתקדש כו' שראו ההרוגים שהיו בעולם וחינו עור הפעם : (מו) אשרי ישראל כו' זהו התפעלות אליהו בהתבוננו מחסדי ה'
הנטיח חמוד על ישראל כשכיל שיקדש שמו הגדול : (מז) אע"פ שהם מתייענין כו' הם באנוע כו' כלומר שהם מפתחים ויודעים
באפס מנוח עכ"ז סוף שיתקבלו כולם ויהיו באנוע זה ידועלים שהיא באנוע העולם מבשר הארצות או באורו באנוע לפי שהמשל
כאשר ינוע בכברה להורות שלא יאבדו ממש רק יתפורו הנה והנה ועכ"ז המה תמיד באנוע בכרה לא חוזה וק"ל : (מח) היה
נשבר לבו בקרבי כו' שהייתו מדמה שיתכן שהיה ס"ו רבים מישראל נמסו והאבדים נמשו ולא יזכו לחיים הנלחמים אך כתיב ולא יפול
נרו ארץ מזרה שהם קיימים רק הנעמוע והגלויות זוככם ויכפר עליהם : (מט) וכן הוא מפורש בקבל' נביאים נקראו קבל'
עד"פ דברי תורה ומקברי קבל' לא ילפינו ובאורו שכן מפרש שיעושם הוא רק לזככם ולספרם לא ס"ל לנכותם ולכן נפרש מהם מעט
מעט כפי שיוכנו שאלו אכן לעובדי כוכבים שירעם שיועם חקומה להם מזה העוד אמונתם ממחין לנס ומללם בפגם אחת ובאזה"כ

ע" עבדך הגביא (מלאני ג) כי אני ה' לא שניתני
 ואתם בני יעקב לא כליתם אמר הקב"ה מעולם
 לא הכיתי אומה (כט) ושניתני לה שנאמר אני ה'
 לא שניתני ומאי ואתם בני יעקב לא כליתם [ג]אתה
 מוצא (ל)שבעים ושתים נגעים יש בתורה ויושב על
 כסא שופט צדק ידו שמו הגדול מבורך לעולם
 ולעולמי עולמים אמר אם אני מביא על ישראל
 כל אותן שבעים ושתים נגעים יהיו מבווערים
 בין העמים ויהיו העכו"ם אומרים עליהם מבווערין
 הם לפיכך כל אחד מארבע מיני מראות נגעים
 האמורות בתורה אם ראית אחד מישראל שיש
 עליו אחד מארבע מיני מראות נגעים אינה אלא
 (נא) רפואה לו לכפר על כל עונותיו וזוכה
 ע" היסורין אל עולם הבא (נב) ואף ההריגה
 שהרג הקב"ה את ישראל בעונותיהן בעוה"ז
 רפואה היא להן לעולם הבא שנאמר (סוטע ז)
 (נג) לכו ונשובה אל ה' כי הוא טרף וירפאנו יך
 ויחבשנו יחיינו מיומים (נד) ביום השלישי יקימנו
 ונחיה לפניו יחיינו מיומים זה העוה"ז וימות בן
 דוד ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו זה

העוה"ב מקצת חיים שלא בצער ושלא ביצר
 הרע אל הצדיקים בעוה"ז מעין עוה"ב ואלו הן
 אברהם יצחק ויעקב ועבין ויתרו וכדומה להן
 שנאמר [נחשית וז] ואברהם זקן בא בימים וה'
 ברך את (נו) אברהם בכל לא (לז) בומיו של
 אברהם הכתוב מדבר אלא בימים של עוה"ב
 וימות בן דוד (נז) אמר הקדוש ב"ה באו עשרה
 דורות מאדם עד נח והחרבתי את עולמי ואח"כ
 באו עשרה דורות מנח עד אברהם וסדרתי (לז) מן
 העולם במה שהעליתי בעולם כיון שבא אברהם
 היה לבי על עולמו שנאמר (סי' השירים ד) לבבתי
 אחותי כלה לבבתי באחת מעיניך באחד (לז)ענק
 מצורוניך (נח) משל למלך שקדש את האשה
 ונראית לו באחת מעיניה והיה אהבה ביותר
 ושמה בה ומשתוקק בה אמר מעתה בלבו
 כשיראנה בשתי עיניה עאכ"ו כך אברהם אבינו
 ה' מפקח על עיני הבריות ומכניסן תחת כנפי
 השכינה כך אהבו כשיבואו בניו לירי חבילות
 של תורה ומצות עאכ"ו לכך נאמר לבבתי באחת
 מעיניך

ישועות יעקב

(כט) רן נחמין לה עד שתמלא סאתם ומכלה אותה צפעס ח'
 אכל מישראל נפרע מעט מעט : [ל] הוא דעת עקביא בן
 מהללאל בח"כ ובמס' ננעי' [לא] דהיל"ל בא בימיו : [לב] מסדר
 לפניו הצדיקים שהיו בדורות אלו כמו שס ועבר והס היו מגינים
 על העולם : והלשון דמוק (לג) זה אברהם הנקרא האדם הגדול
 בענקים

מאורי אש

כי אני ה' לא שניתני לפונדי כוכבים כ"א כליתם צפעס ח' (כמו
 מקדס הו' ענמין וכדומה) אך אחס בני ישראל לא כליתם ח"ו
 כ"א ההכחות מעט מעט כדי הלירוף והזכר : (ג) אחס מולא
 ע"כ נגעים כו' ר"ל דהנגעים נחיסד עליהם על דג הפונס והכפר'
 יש מהם טבעים ויש מהם חוץ לדרך הטבע והקב"ה חפץ לדרסם
 ע"י ננעי יסורין ועכ"ל לא יבוא עליהם ביחד למען לא יתבזו בין
 אס יבאו על האדם הוא בדרך רפואה שגרים לחיך אך יביראנו
 יסדים למען יודככו על ידי זה ומכפר עונותיו מלד הכזיון וע"י
 היסורין כתמקד חיותו ונסאו וזכה לעוה"ב והבן : [נב] ואף ההריג' כו' לעוה"ב חף שלל היה להס הרפוא'
 בעוה"ז עכ"ל היה להס עי"ז רפוא' בעוה"ב ושע"י יסורי ההריג' נחכשו עינותיהם חכו לעוה"ב וא"כ הכל לטובה :
 (נג) לכו ונשובה גו' יך ויחבשנו כלומר ההב' למען שתחבש והרפוא' כמו שפיתחין המל' ועי"ז נתיישר וכל זה למען ירפאהו :
 (נד) ביום השלישי גו' זה עוה"ב כו' כלומר שקראה הגאולה השלישי ויס השלישי והסני בליות יומים וה' יחיינו מעט בבג'
 חף סי' כמה יסורין בעולם אבל ביום השלישי יקימנו בקימה ממש ובמעלה ותהיה חיותנו לפניו לא חיות העוה"ז ההכל כ"א
 לפניו להתענג ונועם ה' : (נה) מקצת חיים שלל בצער כו' הענין הזה כבר בארנו פעמים רבות כי הקדושים אלו באחרית
 ימייהם נודככו מאוד ונטהרו נפשותם עד שדבקו בה' וזה היה עיקר תענוגם וכוספם עד שלל הרגישו שום נעד ומכאור ויסורין
 מעינייהם העוה"ז כי נכטל מלבם כל חשוקת הבו' ותענוגי היר' ודי זנה : (נו) אברהם בכל צמשתע לא חסר מלומה מן השלימות
 העלוזיו ו"א לא בימיו של אברהם מדבר ר"ל לא בימי העוה"ז אשר לא נחשב צעיוו למאות' אלא בימים של העוה"ב שז' וז'א
 בימי העוה"ב בעוה"ז והענין כי השיג תענוגי הנפש בהשגות' אלו היא נפרדת מנילה אשר כוספס חזק מאוד לדיקת ה'
 והשגתה יותר גדול ועגום לחין דמיון לעוה"ז והמ' זכו להשיג מעט בעוה"ז מזה : (נז) אמר הקב"ה באו עשרה דורות כו'
 כיון שבא אברהם כו' היה לבי על עולמי כו' ר"ל חף לה זכה בעוה"ז להשגת עוה"ב ואחר שממנו החל למנוח האמו' האמיתית
 שעל ידו הדבקתי לבי לעולמי והסכנתי שכינתי בו [כי לב כנוי לרזון והשגתה המחובר בעולם עיין צפ"א ר"ה חין יחננב] והנה
 עד נח היה העולם יותר מטה מטה ברע עד שהתקייבו עי"ז להחריב את העולם ואח"כ החל להסתחר מעט מעט ע"י צדיקים
 מעטים כמו שס ועבר עד שבא אברהם ואז נשתלם וחיבר לבו ושכנתי לעולמי ומכוון הוא למאמדם ז"ל בא דור המבול ועלה
 שכינה כו' בא אברהם וירדה שכינה למטה וכל אלו עזרו מעט עד אברהם שהשלים בשלימות והגרסא הנכונ' וסדרו מן העולם מה
 שהעלתי כו' ר"ל שהצדיקים החלו מעט להשלים חספו הקדומה שעלה ברצוני להעלות העולם שיהי' לבי ושכינתי בה והבן ואף
 שלפי המדרש לא נשלם עד שבא משה והוא הורידה לארץ ממש מ"מ ההתחל' העקרית הוא ע"י אברהם אשר נמנו החל למנוח
 וזע שבטי ים מאמינים בני מאמינים וחותו עורס חניד בזה והבן זה : (נח) משל למלך כו' היה מפקח כו' כשיבאו בניו כו'
 באור הדבר כי אברהם אבינו ע"ה היה זוכר מאוד במנות שכליות בין ארס לחבירו ובענייני האולה בעבודת ה' אך לא במלכות השמעי'
 (ואף שלפי דעת חז"ל קיים אברהם כל החורס כבר ביארו המפרשים שזהו נחשכסה ובפעולתו הדמיון בחקון מול המנו' הנעס' אך לא
 בפועל ממש) שהיא התכלית העלוזיו הסוד הנעלם המקרב האדם לקונו חף כי ישראל שזכו לכל החור' מכל שכן שזסיף ה' אהבה

אליהו רבא פרקה

הברית שכרת לי הקב"ה [מז] מיד נתגלגלו רחמי של הקב"ה ונתן ליעקב שבע עשרה שנה סמוך לזקנתו טובים מעין עוה"ב . מכאן אמרו כל שהשיגתו שנה אחת טובה סמוך לזקנתו סימן יפה לו וכל שהשיגתו (סה) שנה אחת רעה סמוך לזקנתו סימן רע לו יעקב אבינו היה בטובה שבע עשרה שנה שהיה במצרים . [סמ] והעלה עליו (ל) הקב"ה כאלו כל ימיו היו בטובה שנאמר (יחסי' מז) ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה וגו' (ע) ומפני מה זכה יתרו לחיים שלא בצער ושלא ביצה"ר בעוה"ז ממה שעתידי הקב"ה ליתן אל הצדיקים לעוה"ב מפני שנהג בחכמה לשמה . (עא) לפי שכל אותן השנים שהיה משה בביתו של יתרו וראה יתרו כל המעשים טובים שעשה משה . ולא נעשה לו (ל) כל דבר . עד שבא למצרים ובא לידי דבר . שנאמר (סמות יח) וישמע יתרו את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו וגו' אמר יתרו אוי לי . שכל אותן מעשים טובים שעשה זה בתוך ביתי והן מביאין איתו לחיי עוה"ב . ואין אני היה יודע מה כחן מיד עשה יתרו (עב) דבר גדול מעצמו . שנאמר (ס) ויקח יתרו חותן משה את צפורה אשת משה וגומר

מעניך באחד ענק מצורוניך (נט) ומפני מה זכה יעקב לחיים שלא בצער ושלא ביצה"ר בעוה"ז ממה שעתידי הקב"ה ליתן אל הצדיקים לעוה"ב מפני שהיה יושב בבית המדרש מקטנותו ועד זקנותו [ס] והיה בקי במקרא ובמשנה בהלכות ובאגדות שנאמר (בראשית ר"ה) ויעקב [סא] איש תם יושב אוהלים . ואומר (תלוי קכ"ז) כחצים ביד גבור כן (סב) בני (לד) הנעורים אשרי הגבר וגומר . ואומר [יסעי' ר"ח] (סג) את מי יורה דעה וגו' גמולי מחלב עתיקי משדים [לה] וכשיצא מבית אביו ללכת אל בית לבן . (סד) באתה השכינה ועמדה למעלה ממנו . משיבה ואמרה לו . יעקב בני . שא נא עיניך השמימה . וראה [סה] שנים עשר מזלות וכוכבים ברקיע וי"ב שעות היום וי"ב שעות הלילה . (לה ז) כנגד וי"ב שבטים שאני נתן לך כיון שבא יעקב מבית לבן . ונמכר יוסף היה בוכה ומתאבל עליו עשרים ושתים שנה שנאמר [בראשית לו] ויקומו כל בניו וכל בנותיו לנחמו וימאן וגו' ויבך אותו אביו . (סו) וכי על יוסף היה בוכה . אלא אמר שמא נתחייבתי על שנשאתי שתי אחיות או שמא נהגתי מממונו של לבן (לו) ושל שכם . ובטלה

ישועות יעקב

בענקי רש"י ועיין בסדר אליהו זוטא פל"ה : (לד) דרם זה על יעקב שלמד תורה מנערו וגם משעה שנמל מחלב ונעסק משדי אמו : (לה) ילקוט ויאף דף ל"ה ע"א : (לה ז) וי"ב אבני מצבה גרסת ילקוט : (לו) כך גי' הילקוט : (לו) בילקוט ג' הכתוב : [לח] שלא נעשה לו שום נס עד מלחם כעשר מכות וקריעת

כענקי רש"י כי יעקב נשא ב' אחיות ואכלס היא היא : [סא] איש תם גו' שזה מורה שהיה לרוב מנערו לא מתגבר אח"כ שזה גדר ומעלת התמים שהוא תם בטבעו והוא יושב אוהלים תמיד ומסתפח באהל התורה והחכמה : (סב) כן בני הנעורים דרם בני הנעורים שהם לריקים מנעוריהם : (סג) את מי יורה דעה גו' כלומר לאלה יועיל הדעה והלמוד לעשות רק טוב כי לא הרגישו עוונותו כרע ובהנחת העוה"ז : (סד) באתה באתה השכינה כו' הולך ומנחם סבת זכות יעקב למות שלא בצער ושלא ביצה"ר כמו שיבאר : [סה] י"ב מזלות כו' כנגד י"ב שבטים כלומר כל אחד מכוון מול מול אחד להכניעו להיות המול משועבד תחת ידם והענין הוא מאחד נעל ולהיות ה"ב מזלות מכווני לענין י"ב דברים שהם במעל מעל המזלות והי"ב שבטים מכוונים להם ע"כ יכנעו המזלות מולם והבן : [סו] וכי על יוסף היה בוכה כו' כלומר אחד שדימה שאינו עוד בעולם מה הועיל לו כי לא ישוב עוד אליו ומפרם שהיה בוכה ומלעזר אולי הסב טעמו זאת שהיה נושא ב' אחיות אשר לפי התורה אף לקחת כי היה מקיים התורה על כל הכוונה ומ"כ בכה על כל התשובה שפחד אולי יבטל המכון שגרת עמו הכרות ע"י י"ב שבטים דווקא [סז] מיד נתגלגלו רחמי כו' ונתן ליעקב כו' מעין עוה"ב ר"ל שמה הכיר יעקב שלא טעם מלאומה [כפי ערכו והוא במעלה העליונה מאוד אשר שזכה בעוה"ז דוגמת העוה"ב ויחכן שעי' תשובתו מודכך לבו ביותר עד שזכה לזה [סח] שנה אחת טובה כו' ר"ל שמיחין אותו ליסב בשלום לעסק בעבודת ה' ולהיפוך ח"ו סימן רע לו שאין ת' ספק במעשיהו : (סט) והעלה עליו הקב"ה כאלו כו' ר"ל שבי"ז שנה היה קונה שלימותו מאד מפני שלימותו והעלה לו כאלו כל ימיו היה על חופן השלימות הלזו אשר שקנה שלימות במעט מן הימים : (ע) ומפ"מ זכה יתרו כו' מפני שנהג בחכמה לשמה כו' הוא עד"מ ז"ל שיתרו היה כהן לאליילים והיה בוזן ובודק כל מיני העבודות אם יש בהם ממש ואף שבטעת מעשה עבדס וסתפק בהם עכ"ל לא כיון כ"א שידע לו האמת עד שנתודע לו בחכמה מהכרת ה' האמיתית (עא) לפי שכל אותן השנים כו' ר"ל זאת היתה ג"כ מדרך החכמה שאף שהכיר מעלת משה ונעשים טובים שבו ועכ"ל לא נתפעל בזה אשר שלא ראה נפלאות ממש כי כן הוא דרך החכמה להביט אל התכלית היוצא מהפעולות אף אח"כ בעת ששמע מנשה ונפלאותיו אז נתעבז על זה מאוד על שלא הכיר מעלתו בהיותו עמו בביתו : (עב) דבר גדול מעצמו ר"ל שהלבים

מאורי אש

להם והמליץ כאלו האהב' מנחת עליו באחת מעיניה ומרד' רק ענק אחד מנזוהרה אף כי כולה אף היא יפה ונעימה : [נט] ומפ"מ זכה יעקב כו' מקטנותו ועד זקנותו ר"ל ומפני זה כמעט שלא ידע ברע המטה לב האדם מנעוריו וע"כ הזדככותו היתה גדולה מאד עד שזכה להשתגע בצוה"ז מנועם עוה"ב : (ס) שהיה בקי כו' כבר העירונו ח"ל שאבותינו קיימו כל התורה כולה אף לא בפועל ממש רק על כל הכוונה העליונה והרא' כי מורה שהיה לרוב מנערו לא מתגבר אח"כ שזה גדר ומעלת התמים שהוא תם בטבעו והוא יושב אוהלים תמיד ומסתפח באהל התורה והחכמה : (סב) כן בני הנעורים דרם בני הנעורים שהם לריקים מנעוריהם : (סג) את מי יורה דעה גו' כלומר לאלה יועיל הדעה והלמוד לעשות רק טוב כי לא הרגישו עוונותו כרע ובהנחת העוה"ז : (סד) באתה באתה השכינה כו' הולך ומנחם סבת זכות יעקב למות שלא בצער ושלא ביצה"ר כמו שיבאר : [סה] י"ב מזלות כו' כנגד י"ב שבטים כלומר כל אחד מכוון מול מול אחד להכניעו להיות המול משועבד תחת ידם והענין הוא מאחד נעל ולהיות ה"ב מזלות מכווני לענין י"ב דברים שהם במעל מעל המזלות והי"ב שבטים מכוונים להם ע"כ יכנעו המזלות מולם והבן : [סו] וכי על יוסף היה בוכה כו' כלומר אחד שדימה שאינו עוד בעולם מה הועיל לו כי לא ישוב עוד אליו ומפרם שהיה בוכה ומלעזר אולי הסב טעמו זאת שהיה נושא ב' אחיות אשר לפי התורה אף לקחת כי היה מקיים התורה על כל הכוונה ומ"כ בכה על כל התשובה שפחד אולי יבטל המכון שגרת עמו הכרות ע"י י"ב שבטים דווקא [סז] מיד נתגלגלו רחמי כו' ונתן ליעקב כו' מעין עוה"ב ר"ל שמה הכיר יעקב שלא טעם מלאומה [כפי ערכו והוא במעלה העליונה מאוד אשר שזכה בעוה"ז דוגמת העוה"ב ויחכן שעי' תשובתו מודכך לבו ביותר עד שזכה לזה [סח] שנה אחת טובה כו' ר"ל שמיחין אותו ליסב בשלום לעסק בעבודת ה' ולהיפוך ח"ו סימן רע לו שאין ת' ספק במעשיהו : (סט) והעלה עליו הקב"ה כאלו כו' ר"ל שבי"ז שנה היה קונה שלימותו מאד מפני שלימותו והעלה לו כאלו כל ימיו היה על חופן השלימות הלזו אשר שקנה שלימות במעט מן הימים : (ע) ומפ"מ זכה יתרו כו' מפני שנהג בחכמה לשמה כו' הוא עד"מ ז"ל שיתרו היה כהן לאליילים והיה בוזן ובודק כל מיני העבודות אם יש בהם ממש ואף שבטעת מעשה עבדס וסתפק בהם עכ"ל לא כיון כ"א שידע לו האמת עד שנתודע לו בחכמה מהכרת ה' האמיתית (עא) לפי שכל אותן השנים כו' ר"ל זאת היתה ג"כ מדרך החכמה שאף שהכיר מעלת משה ונעשים טובים שבו ועכ"ל לא נתפעל בזה אשר שלא ראה נפלאות ממש כי כן הוא דרך החכמה להביט אל התכלית היוצא מהפעולות אף אח"כ בעת ששמע מנשה ונפלאותיו אז נתעבז על זה מאוד על שלא הכיר מעלתו בהיותו עמו בביתו : (עב) דבר גדול מעצמו ר"ל שהלבים

לפי שכל אותן השנים שהיה משה בביתו של יתרו וראה יתרו כל המעשים טובים שעשה משה . ולא נעשה לו (ל) כל דבר . עד שבא למצרים ובא לידי דבר . שנאמר (סמות יח) וישמע יתרו את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו וגו' אמר יתרו אוי לי . שכל אותן מעשים טובים שעשה זה בתוך ביתי והן מביאין איתו לחיי עוה"ב . ואין אני היה יודע מה כחן מיד עשה יתרו (עב) דבר גדול מעצמו . שנאמר (ס) ויקח יתרו חותן משה את צפורה אשת משה וגומר

ת"ח משל לענבי הגפן בענבי הגפן נושא אדם
 בת עם הארץ מת או גולה היין ליה בניס עמי
 הארץ (י) משל לענבי הגפן בענבי הסנה (עח) וזהו
 מנהגו של עולם ומפני מה זכה יעבץ לחיים שלא
 בצער ושלא ביצה"ר בעוה"ז ממה שעתיד הקב"ה
 ליתן לצדיקים לע"ל מפני שר' מחזור בכל מקומות
 ישראל ולמד תורה ברבים לש"ש וכל המלמד
 את חבריו פסוק אחד או הלכה אחת או דיבור
 אחד כאלו נותן לפני חיים שנאמר (דמיוס ל) כי
 הוא חיך ואורך ימך ואומר אורך (עט) ימים
 בימינה (מסלי ג) ואומר (ס) עץ חיים היא למחוקי'
 בה (פ) מכאן אמרו יעשה אדם מעשים טובים
 (פ"ב) ואח"כ ישאל אדם תורה מהקב"ה [פא] יעשה
 אדם מעשים כשרים וצדיקים ואח"כ ישאל אדם
 חכמה מלפני הקב"ה לעולם (פב) יתפוס אדם
 ענוה [פג] ואח"כ ישאל בינה מלפני הקב"ה
 ואח"כ ישאל פרנסה שנאמר [מד] שאלו מאת
 ה' מטר בעת מלקושה ה' עושה (מג) חזוים ומטר
 גשם יתן להם לאיש עשב בשדה (זכרי' י) [פה]
 מכאן אמרו קרא אדם תורה נביאים וכתובים
 ויודע להשיב בהם ישמרו בידו וישבחו ויברך
 ויגדל וירומם ויקרש לשמו של מי שאמר

וגומר ואת שני בניה (עג) אשר שם האחד גרשם
 כי אמר גר הייתי בארץ נכריה ושם הא' אליעזר
 כי אלהי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה ויבא
 יתרו הותן משה ובניו ואשתו וגו' ויאמר אל
 משה וגו' ואשתך ושני בניה עמה שיגר אצלו
 שליח ואמר לו משביע אני עליך בשני בנדך
 שהיה יתרו אומר לו מפני מה אתה קורא שם הא'
 גרשם ושם השני אליעזר גרשם כי גר וגו' אליעזר
 כי אלהי אבי בעזרי משביע אני עליך באל אביך
 שתצא לקראתי ותקבלני בסבר פנים יפות מיד
 יצא לקראתו וקבלהו בסבר פנים יפות שנאמר
 (ס) ויצא משה לקראת חותנו וגו' הקב"ה ביהן
 לבות וכליות הוא אמר ליתרו יתרו אתה באת
 להקביל פניו של אותו הצדיק תזכה שלא יהיו
 בתי מדרשות (עד) בטלים מורעך לעולם שנאמר
 (נמדבר יד) וירא את (ט) הקיני וישא משלו ויאמר
 [עה] איתן מושבך ושים בסלע קנך מכאן אמרו
 יתן אדם בתו לת"ח אפילו נותן כל ממונו עליה
 שכן מצינו אצל יתרו שלא זכה אלא ע"י משה וכן
 ישא אדם בת ת"ח אפי' אם לקחה בלא דמים
 ומנין תרע לך (עז) צא ולמד מדרך ארץ נושא אדם
 בת ת"ח אפילו אם מת או גולה הויין לי' בניס

מאורי אש

נפשו עו ליתך אלל משה : (עג) אשר שם האחד גרשם גו' כלומר
 להני מריק לבאר פה סיבה קריחת שמש ככה להודיע לו כי
 עשה החבון בנפשו אמויות דעת משה ומעלזו או יאמר ס'זכור
 שתי גר בצדך נכריה וזהו קבלו בסבר פנים יפות ע"כ ראוי
 שיכבדו : (עד) הקב"ה בוחן וכליות כו' להקביל פניו של אותו הצדיק כלומר לא שדעת יתרו היה למען השג כבוד
 המדומה ע"ז ח"ו רק למען יתחנך חמו ויקבל יקר מפייה ויזכה לראותו וג"כ מפני זה ביקש משה סיבוא מהר לו מפני שהבחו
 אותו מאד : [עה] בטלים מורעך ר"ל שחוכה מורעך יהי טובים ומשקים נחורה וזהו כי הבחירה ביר האדם עכ"ל הנטיה ממנו
 מהאבות ג"כ כמ"ס רממיס כו' מורעו של אברהם וגם מלך הכותה ה' מוכחו בנביס טובים : (עו) חותן מושבך דרש פ"ד
 הנורה כלומר מושבך ומעמדך בחורה ובמדות טובות הוא חוק מאד מלך מוב אבותיו והוא ע"ד מליצת הכחוב הכישרו אל לור חובבס
 אל אברהם אביסם אל ולמד מד"ח באנב מבאר שכן הוא מדרך הטבע שהטוב מוליד טוב חף שאביו לא יודינו הרבה בדרך טוב
 עכ"ל נטיה טובה ממוזג מאביו בלבו בענבי הגפן המחויבר ויולא ממנו כן מטוב ימנח טוב אבל כשנמלא בת ע"ה חף שהוא ת"ח
 הוא בענבי הגפן המורכב בענבי הסנה שמערכב טוב ברע כן בו נמוג טוב המערב ברע כי המזוג מוריסם העולידים ביולדיהם
 (עח) וזהו מנהגו של עולם כלומר דרך הטבע שהטוב מוליד טוב (עט) כאלו נותן לפניו חיים כיון שע"ז יזכה לחיות חיי עד כי
 רק האור תורה מחייהו לאדם מכאן אמרו כו' כלומר אחר שאנו רואים שכל הצדיקים זכו לכל הכבוד הזה הוא רק מפני מעשים
 טובים וזה מוכח שהמעשים טובים קודמים לתורה וזה העקרי ע"כ יעסוק בזה תחלה והכונה במ"ס המה קיום מצות התורה ועבודת
 ה' ואח"כ ישאל השגת התורה וזה השלמת הב' כחות הלכ במ"ס והמוס בהשגה (פא) מעשים כשרים וצדיקים כו' המה המד' שכליו
 וכניעת היצר ותאחותיו ואח"כ ישאל חכמה שע"ז ישוב כבודו ית' וזה חכמת מ"ב ומעשה מרכבה כי ע"י הכניעת החחות
 ולטיטות המדות טובות וידרך הנפש בהשגות אלהות והבן כי מכוחן אלה מול חלה שע"י שמירת מצות התורה יבא להשגת למוד
 התורה וע"י טוב המדות יבא להשגה בעניינים אלהיים : (פב) יתפוס אדם ענוה כו' בינה הוא ג"כ מענין מדות ותכונות
 הלבב רק שהוא מדה עקרות והכללות אח כוכן וגדרה הוא החבונג' בגדולת ה' ובגורתו ויכולתו הב"ת ועגמת נוראותיו ית' ומזה יבא
 הענוה והשפלות האמיתית בלבו ואח"כ יחכס בכח הבינה להבין דבר מתוך דבר בעניינים האלהיים ולא ילך נחמה כי אם יעמיק בה
 בגאון הלכ בלי ענוה אז יכשל כי הגאון מעור עיני הבינה ויוליכנה ארחות עקלקלות והבן מאד : (פג) ואח"כ ישאל פרנסה וזה
 אחר שצדקת מבוששתו : [פד] שנאמר שאלו גו' לא מביא רא' מזה רק שמותר לקבץ פרנסה ולא יחמה כי מדוע יבקש זאת
 בודאי אם יזכה ויחן לו לא כן כי החפלה מועלת או יאמר שחמיל' הוכיח הכיבאל לישראל שיטעמו בקול ה' ואז ישאלו מה' כל צדיקים
 ובודאי יותן להם : (פה) מכאן אמרו קרא אדם כו' וישבחו ויברך כו' כלומר מאחר שחלית למוד התורה הוא המעשים טובים וכל

ישועות יעקב

וקריעת ים סוף מלחמת עמלק : [לט] נסתכל בגדולתם של בני
 יתרו כו' רש"י : [ת] פתחים פ"ג : [תא] כדאיתא באבות כל
 טיראת מטאו קורמא להכמתו מחסימת כו' : (יג) ענייט
 מביזים
 שיכבדו : (עד) הקב"ה בוחן וכליות כו' להקביל פניו של אותו הצדיק כלומר לא שדעת יתרו היה למען השג כבוד
 המדומה ע"ז ח"ו רק למען יתחנך חמו ויקבל יקר מפייה ויזכה לראותו וג"כ מפני זה ביקש משה סיבוא מהר לו מפני שהבחו
 אותו מאד : [עה] בטלים מורעך ר"ל שחוכה מורעך יהי טובים ומשקים נחורה וזהו כי הבחירה ביר האדם עכ"ל הנטיה ממנו
 מהאבות ג"כ כמ"ס רממיס כו' מורעו של אברהם וגם מלך הכותה ה' מוכחו בנביס טובים : (עו) חותן מושבך דרש פ"ד
 הנורה כלומר מושבך ומעמדך בחורה ובמדות טובות הוא חוק מאד מלך מוב אבותיו והוא ע"ד מליצת הכחוב הכישרו אל לור חובבס
 אל אברהם אביסם אל ולמד מד"ח באנב מבאר שכן הוא מדרך הטבע שהטוב מוליד טוב חף שאביו לא יודינו הרבה בדרך טוב
 עכ"ל נטיה טובה ממוזג מאביו בלבו בענבי הגפן המחויבר ויולא ממנו כן מטוב ימנח טוב אבל כשנמלא בת ע"ה חף שהוא ת"ח
 הוא בענבי הגפן המורכב בענבי הסנה שמערכב טוב ברע כן בו נמוג טוב המערב ברע כי המזוג מוריסם העולידים ביולדיהם
 (עח) וזהו מנהגו של עולם כלומר דרך הטבע שהטוב מוליד טוב (עט) כאלו נותן לפניו חיים כיון שע"ז יזכה לחיות חיי עד כי
 רק האור תורה מחייהו לאדם מכאן אמרו כו' כלומר אחר שאנו רואים שכל הצדיקים זכו לכל הכבוד הזה הוא רק מפני מעשים
 טובים וזה מוכח שהמעשים טובים קודמים לתורה וזה העקרי ע"כ יעסוק בזה תחלה והכונה במ"ס המה קיום מצות התורה ועבודת
 ה' ואח"כ ישאל השגת התורה וזה השלמת הב' כחות הלכ במ"ס והמוס בהשגה (פא) מעשים כשרים וצדיקים כו' המה המד' שכליו
 וכניעת היצר ותאחותיו ואח"כ ישאל חכמה שע"ז ישוב כבודו ית' וזה חכמת מ"ב ומעשה מרכבה כי ע"י הכניעת החחות
 ולטיטות המדות טובות וידרך הנפש בהשגות אלהות והבן כי מכוחן אלה מול חלה שע"י שמירת מצות התורה יבא להשגת למוד
 התורה וע"י טוב המדות יבא להשגה בעניינים אלהיים : (פב) יתפוס אדם ענוה כו' בינה הוא ג"כ מענין מדות ותכונות
 הלבב רק שהוא מדה עקרות והכללות אח כוכן וגדרה הוא החבונג' בגדולת ה' ובגורתו ויכולתו הב"ת ועגמת נוראותיו ית' ומזה יבא
 הענוה והשפלות האמיתית בלבו ואח"כ יחכס בכח הבינה להבין דבר מתוך דבר בעניינים האלהיים ולא ילך נחמה כי אם יעמיק בה
 בגאון הלכ בלי ענוה אז יכשל כי הגאון מעור עיני הבינה ויוליכנה ארחות עקלקלות והבן מאד : (פג) ואח"כ ישאל פרנסה וזה
 אחר שצדקת מבוששתו : [פד] שנאמר שאלו גו' לא מביא רא' מזה רק שמותר לקבץ פרנסה ולא יחמה כי מדוע יבקש זאת
 בודאי אם יזכה ויחן לו לא כן כי החפלה מועלת או יאמר שחמיל' הוכיח הכיבאל לישראל שיטעמו בקול ה' ואז ישאלו מה' כל צדיקים
 ובודאי יותן להם : (פה) מכאן אמרו קרא אדם כו' וישבחו ויברך כו' כלומר מאחר שחלית למוד התורה הוא המעשים טובים וכל

ואחד חרדי חרדים בתורתו ואם האית שהיסורין ממשמשין
 ובאות עליך רוח לחרדי ד"ת ומיה היסורין בורחין ממך
 שנאמר (ישעיהו י"ג) לך עמי בא בחרירך וגו' (ו) לכך
 נאמר הביאני המלך חרדיו נגילה ונשמחה כך במה :
 (ז) שגדלתנו ועסקתנו ורוממתנו וקשרת לנו (3) קשר
 גדול בדת מסוף העולם ועד סופו עד שהנחת ארבע מאות
 וחשעים ויששה אלפים רבבות של מלאכי השרת . ובאת
 וגדבקת בהם בישראל לעולם . ועל שנ' כך לפני לא נוצר
 אל ואחרי לא יהיה [ישעיהו נ"ג] קראת אותנו בנים אחים
 ועבדים ועל שנאמר כך אני ה' ואין עוד זולתי אין אלהים
 (סס מה) קראת לנו [ג] אלהים ועל שנאמר כך אל צדיק
 ומושיע אין זולתי [סס] השרית את שמך הגדול בשם
 ישראל : ואת שם ישראל שתפת בשמך הגדול [ח] על
 אותה השעה הוא אומר [ט"ה ה] אני ישנה ולבני ער קול
 דודי דופק פתחי לי אחותי העיתי יונתי תמתי [ט] מוה
 כתי' למערה ממנו באתי לבני אחותי בלה אריתי מוה
 עם בשמי אכלתי יערי עם לבשי שתיתי יוני עם חלבי
 אכלו יערים שתי ושכרו דודים . לכך נאמר נגילה ונשמח
 כך : [י] נזכירה דודיך מיון . כשם שהקב"ה יהי' שמו הגדול

מברך לעלם ולעלמי עלמאי זוכר ומשבח מעשה הצדיקים
 והבשרים (יא) וטפח שתי ידיו זו על גב זו ואמר למה לא
 נתמלא כל העולם באברהם יצחק ויעקב וכמשה ודוד :
 כך יהא אדם זוכר ומשבח להקב"ה בתפלה ובר"ת ובדבריו
 חכמים בכל מקום : ובסוף יהא דרכו לפני הקב"ה שנא'
 [הושע יד] מי חכם ויבן את אלה גבון וידעס מי ישירים
 דרכי ה' צדיקים ילכו בס ולכך נאמר נזכרה דודיך מיון :
 ואימתי זוכר הקב"ה ומשבח מעשה הצדיקים והבשרים וטפח
 שתי ידיו זו על גב זו ואמר למה לא נתמלא העולם
 באברהם יצחק ויעקב וכמשה ודוד : כשהיו ישראל במדבר
 וסרחו במעשיהם אמר הקדוש ברוך הוא כמה נסים וכמה
 גבורות עשיתי להם ועדיין לא נכנסו תחת כנפי השכינה :
 ויעקב לא עשיתי לו נסים מעולם וכל ימיו היה ישר
 לפני שנאמר (בראשית י"ג) ויעקב איש תם . (יב) תם מן
 הגזל . תם מן העבירה . תם מדבר מכוער . וכשהקב"ה
 זוכרו טופח שתי ידיו זו על גב זו עליו שנאמר (למרים לב)
 וישבון ישראל במח (ג) בדר עין יעקב וגומר : (ג) ואף
 כשעמד עמוס הנביא ובקש על ישראל רחמים מלפני
 הקב"ה . אמר לפניו רבש"ע אם אין בעולם כמו יעקב
 יחרב

מאורי אש

כא כסדרך כלומר אש תספון להגלל מהיסורים המבא בחרדי
 בחר' (סכה חרדים בפנימוה ומעלת) ואז תגלל : (ו) לכך נאמר
 הביאני גו' נגיל' ונשמחה כך וסענין כי סס גיל המנוח על הרוב
 על שנת' גופנית כמ"ס אל חממה ישראל אל גיל כעמים ר"ל אחס
 ישראל ראוי שיהיו בשמח' שהוא שמח' אמיתת שהיא שמחת
 הגיל הגופניות והנה חתור' מלכד שמעלמת הנפש הנקראת שמח'
 כך וק"ל והיוצר נכון שמסיום רק לכך נאמר הביאני המלך חרדיו
 ונגיל' ונשמח' מושב על למט' : (ז) כמה שגדלתנו כו' עד נזכיר'
 בחרדיו' ית' ובדרך כלל בניור השכל מעט כדי להבין אפס מה הוא
 בעבור הללחתנו בשע"ז' בעניינים גופניים) וקשרת לנו כתר בדת'
 נאלצת ממקום גבוה והקשר הזה מסוף העולם ועד סופו כלומר שכל
 ועד סוף כמ"ס בכל ביתי נאמן הוא כלומר בכל מליצות עולמי
 עליו' (מח) ואחז במשקל ד' מלאות וחשעים וסס' אלפים רבבות אף
 הדום ועיין בחלק ב' פ"ב ולקצן פרק זה ותבין ונא' ונדבקת לנו
 נוצר ח' כלומר שה' ב"ה נצוי ותצירו וקדמון קראתני ג"כ כשם זה
 הוא מסוג חביו' והצברל בניס נתפשים מן האכ אחיס דומ' בדומ' כי
 (זה) ועזרי' צדיק' כניכול דומתו ית' עבדים נכשעים מכירים
 פצילתם ועסקם בחר' יהי' ההנהג' פניה כמ"ס אש בחוקתי חלבו גו'
 יסנה בזורו אני (יעקב על נגש' ישראל) ישנה ולבני (זה חקב"ה
 כו') כמ"ס בחדש חיות על פסקי זה לעזרתי על הריבוק הזה ע'
 בחתי לגני גו' כלומר כמדבר אחר חזונו ורבוך אשר נהנה מרשייתו
 חרית מורי כל' נהנתו מזה מצד כי ע"י מעשי' הטיבו חקיימו החבל
 ולכן נאמר נגיל' ונשמח' כך ופסר שירמון כך כך בלחות חתור'
 כו' כשם שהקב"ה כו' כך יהא אדם כו' מאר סוף הפסקי אשרים אהבך
 כי אין לו לכסף כ"א מה שהוא כוסף ה' כמ"ס הרבך בתורתו כי
 לו למען יהי' הוא לאיס דריק סיה' לרעון לפני אלהו והוא מעשר'
 ורץ סג' כהם ידים וכשנים כתיב יד והכז' ידועה לידע' : (יב) תם
 שום השבע מלית ומן דבר מכוער זה כל ענייני התאזות העיבור'
 חריון אחריו ישראל כו' וכאזור הנה בני ישראל שבו בשם כלל טוב
 ישראל (סבא) בשם (כלי פזר) בדר (אשר מכל טוב) ועל' ספן
 כשעמד כו' יתרכ כו' בתמיס ודייק מרכיבו חרל נא (מהבזא העונם
 עליהם) מי יקום יעקב כלומר אש רלוך שרק יעקב יקום
 ויסת

ישועות יעקב

(3) לא כחר כדאי' נככת נשעת מ"ח בלו ס"ר מלאכים וקשרו
 לכ"א מישראל ב' כתרים מזוי השכינה וע"י אותה החור היו משיגי'
 מסוף העולם ועד סופו : (3) כמ"ס אלו אמרתי אלהים אחס
 וגו' (3) כעין הכרזה שברכס יעקב אצונו וכתיב בתיים אחריו
 ישראל
 הסורה כמ"ס במדרס משלי אין שמח' אלה חכמ' (יסס בחרתי לא
 עוד הוא מלל מכל יסורי הגיו וזהו הגיל וזהו נגיל' ונשמח' כך
 ונגיל' ונשמח' מושב על למט' : (ז) כמה שגדלתנו כו' עד נזכיר'
 בחרדיו' ית' ובדרך כלל בניור השכל מעט כדי להבין אפס מה הוא
 בעבור הללחתנו בשע"ז' בעניינים גופניים) וקשרת לנו כתר בדת'
 נאלצת ממקום גבוה והקשר הזה מסוף העולם ועד סופו כלומר שכל
 ועד סוף כמ"ס בכל ביתי נאמן הוא כלומר בכל מליצות עולמי
 עליו' (מח) ואחז במשקל ד' מלאות וחשעים וסס' אלפים רבבות אף
 הדום ועיין בחלק ב' פ"ב ולקצן פרק זה ותבין ונא' ונדבקת לנו
 נוצר ח' כלומר שה' ב"ה נצוי ותצירו וקדמון קראתני ג"כ כשם זה
 הוא מסוג חביו' והצברל בניס נתפשים מן האכ אחיס דומ' בדומ' כי
 (זה) ועזרי' צדיק' כניכול דומתו ית' עבדים נכשעים מכירים
 פצילתם ועסקם בחר' יהי' ההנהג' פניה כמ"ס אש בחוקתי חלבו גו'
 יסנה בזורו אני (יעקב על נגש' ישראל) ישנה ולבני (זה חקב"ה
 כו') כמ"ס בחדש חיות על פסקי זה לעזרתי על הריבוק הזה ע'
 בחתי לגני גו' כלומר כמדבר אחר חזונו ורבוך אשר נהנה מרשייתו
 חרית מורי כל' נהנתו מזה מצד כי ע"י מעשי' הטיבו חקיימו החבל
 ולכן נאמר נגיל' ונשמח' כך ופסר שירמון כך כך בלחות חתור'
 כו' כשם שהקב"ה כו' כך יהא אדם כו' מאר סוף הפסקי אשרים אהבך
 כי אין לו לכסף כ"א מה שהוא כוסף ה' כמ"ס הרבך בתורתו כי
 לו למען יהי' הוא לאיס דריק סיה' לרעון לפני אלהו והוא מעשר'
 ורץ סג' כהם ידים וכשנים כתיב יד והכז' ידועה לידע' : (יב) תם
 שום השבע מלית ומן דבר מכוער זה כל ענייני התאזות העיבור'
 חריון אחריו ישראל כו' וכאזור הנה בני ישראל שבו בשם כלל טוב
 ישראל (סבא) בשם (כלי פזר) בדר (אשר מכל טוב) ועל' ספן
 כשעמד כו' יתרכ כו' בתמיס ודייק מרכיבו חרל נא (מהבזא העונם
 עליהם) מי יקום יעקב כלומר אש רלוך שרק יעקב יקום
 ויסת

ואראך את ביתך [לז] ובית שבנתי לך ולאמך כלום פחת
 כבודי או הבית שבנתי לאמר לכן נדמה יחזקאל שנאמר
 [יחזקאל ח] ויהי בשלשים שנה וגו' ואני בתוך הגולה וגו'
 הי' דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן וגו' זו שיטה הראשונה
 ובשיטה שנייה מה הוא אומר (סס) וארא והנה רוח סערה
 באה מן הצפון וגו' ומתוכה רמות ארבע חיות וגו' כל הענין
 מאחר שהראה הקב"ה ליחזקאל את כבודו אמר לו הקב"ה
 [יח] בן אדם זהו כבודי שהנבתי (יט) אתכם למעלה מן
 העולם כלום (כ) פחת כבודי ובית שבנתי לכם שב'
 (סס מ"ג) אתה בן אדם הגד את בית ישראל (לח) את
 הבית וגו' זאת תורת הבית על ראש הדר כל גבולו סביב
 וגו' שמה תאמר אין לי מי שעובד אותי והלא כבר יש לי
 (לט) ארבע מאות ותשעים (כא) וששת אלפים רבבות של
 מלאכי השרת שהם עומדים ומקדישין שמי הגדול בכל
 יום תמיד מיציאת החמה עד שקיעת החמה ואומרים לפני
 ק' ק' ה' צבאות וגו' ומשקיעת החמה ועד יציאת החמה
 אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו (מ) ואצ"ל שבועים לשונות
 שבארץ (מא) מפני מה אתם עושים דברים מכוערים
 ודברים שאינן ראויים ומבעטין אתם ביסורין הבאים עליכם

אבל מה אעשה היני עושה בעבור שמי הגדול לבלתי
 [כז] החל : דבר אל ב"י ואמרת אליהם אדם כי יקריב
 מכס קרבן לה' למה לא נאמר כאן כמה שנאמר להלן
 (שמות יב) ויקחו להם איש שה לבית אבות וגו' אף כאן
 לכתוב איש כי יקריב מכס (מב) למה נאמר אדם
 (מג) להביא את הגר מכס פרט למומר לע"ז שהוא אינו
 מביא עולות אמר רשב"ג (מד) שבעה דברים התקינו ב"ד
 וזה אחד מהן [כז] מי ששלח את עולתו ממדינת הים
 אם שלח עמו נסכים (מה) קריבים משלו . (מי) ואם לאו
 קריבין משל ציבור [מז] וכן גר שמת והניח זבחים אם יש
 לו נסכים קריבים משלו : ואם לאו קריבין משל ציבור .
 ותנאי ב"ד על כ"ג שמת [מח] שתהא מנחתו קריבה משל
 ציבור (מט) רבי יהודה אומר משל יורשין (נ) ושלימה
 היתה קריבה (נא) ועל המלח ועל העצים שיהיו הכהנים
 נאותים בהן ועל הפרה [נב] שלא יהיו מועלין באפרה
 (נג) ועל הקנינים פסולות שיהיו באות משל צבור רבי יוסי
 אומר (נד) המספק את הקנינים (נוסחא ישינה כאלו
 מספק אתן הסלמות) הוא כספק את הפסולת . פעם אחת
 הייתי מהלך בדרך * מצאני אדם אחד והיה בא אלי כמו
 שבא

מאורי אש

על עמון וישראל וכל זס הרא' ליחזקאל במרכבה העליונה כדי
 שיתבונן מזה ולכן אמר צד ואראך בו' ומלאחי פירושי לפי המשל
 שבאורו בן אדם אדם הוא ישראל כמ"ס אדם קרוים אדם והראה
 לבניו שכלום פחת כבודו כמו במשל והוא נכון : [לז] ובית שבנתי
 לך ולאמך אולי ידמנה על הסכיל הנקראת אש כי כפשוטו לא
 יתכן והבן : [לח] את הבית בו' זאת תורת הבית בו' כלומר
 שהגד לבני ישראל את הבית העליון שסס מקדישין ומהללין אותו
 ולא פחת כבודי ומביא הכבוד זאת תורת הבית להראות שיחזקאל ראה
 התחתון והבן זאת : [לט] ארבע מאות בו' מיציאת החמה בו'
 בין יום ללילה ובפרט לפי המפורס' שהמלאכים המה עומדים במדרגות
 השנה * והקדמה צעירי לפי המוכח להלן חלק ב' פ"ב שיש שני כחות
 מלאכים וש מלאכי עליונים מאוד ששומדים תמיד במדרגה
 אחת קיימת ויש מלאכים שהם משתנים בהשגתם ביום שהוא עם
 הרחמים ומה רבוי השפע והשנה גם בעליונים והם אומרים מלא
 כל הארץ כבודו כאלו מרגשים אף כבודו מלא כל ועצב עת הדיון
 מדרגתו הגשלה והבן זה ועי"ש להלן פ"ב ח"ב : [מ] ואצ"ל ע'
 מוקטר ומנוש לשמי : [מא] מפ"מ אדם עושים בו' כלומר הלא חביתו
 מזה מדוע תמנונה וזה תשחיתו טובכם בידים : (מב) למה נאמר
 אדם אף שדרס לעיל זהו דרך דרס לבד ועמה מנאך ענין הדיון
 הווא"ס מזה : (מג) להביא את הגר לדרך עיון שהרי בחולין פרק
 קמ"א אמרו איש איש להביא נכרים שגדרי' נדרים וגדרי' כישראל
 ולמה מביא רק גר וז"ל דזה כפי שיטת ר"ע (שקלים פ"א משנה ה')
 דאין מקבלים מנכרים רק עולות וכן מודבר אף משאר קרבנות
 לכן מיעט מכתובי אדם ולא איש דשם איש סייך אף עליונה
 ומרבה לומר דהכונה לרבות אף לחטאת : [מד] ז' דברים
 התקינו בו' מביא זה באגב שכתוב שם מענין גר והוא משנה
 במסכת שקלים פ"ז משנה ו' : (מד) מי ששלח את עולתו
 ז"ל נכרי ששלח את עולתו כן הוא במשנה שם : (מה) קריבין
 משלו דרשינן איש איש מלמד שהנכרים נודרין נדרים ונדרות
 כישאל ודוקא נדרים ונדרות כר"ע דאינו מקריבין רק עולות : [מו]
 ואם לאו קריבין משל צבור דהיינו מתרומת הלשכה : [מז]
 וכן גר שמת דאלו ישראל שמת דאלו ישראל שמת היו מקריבין
 יורשין נסכים (ת"ט) דאין לך אחד מישראל שאין לו יורשים : [מח] שחאה מנחתו
 בו' הוא מנחתו כו' הוא מנחתו כבודו הוא עשירית הארבעה
 שנה"ל מקריב בכל יום מנחתו כבודו : [מט] ר"י אומר
 משל יורשין דכתיב והכהן המשיח תחתיו מנניו והכי משמעו
 הכהן המשיח תחתיו אחד מנניו יעשה אותה כלומר אש
 נח יעשה תחתיו אחד מנניו : (נ) ושלימה היתה קריבה
 בין לר"י בין לר"ש : (נא) ועל המלח בו' דוקא לאכילת
 קרבן ולא לחולין אפילו שיאכל חולין כדי שיאכל הקרבנות
 לטובת אסור : (נב) שלא יהי מועלין בעשרה דמן התורה
 אין מועלין דכתיב חטאת היא היא חטאת ולא עפרה
 וחט"כ גזרו על עפרה משום דהוי מולולי בה ליון דמאי
 דקפרישי מעפר הז"ו חוקני ארצותיה (נג) ועל הקנין הפסולות
 דהמחויבות קנין נחנין דמיתן לשופר וסומכין על ב"ד
 שיקריבו בעדס ואם פרחו או נפסלו חלאי ב"ד הוא שיקחו
 אחרים מדמי הלש' ומקנים אותם לבעלים ויואלים ידי חובתם : [נד]
 המספק את הקנין אותו הוא רגיל לספק את הקנין שפסק דמיס
 על הגזרין למכור להם כל הקנין הצריבין והוא חייב להחליף
 כסם

ישועות יעקב

כע"ל למה נקרא בן אדם : (יא) בן של כני הנקרא' אדם :
 (יט) קודם שחטף וגלו : (כ) אפי' אחר שנלו : [כא] גרסת
 ידי משה תל"ג כמנין לכחף חסר ו' : (כז) שלא יחלל שמי
 בין העבדים : (כח) משנה ו' פרק ז' דשקלים ופגמנות ד' לא
 וע"ש כפי הר"ב ותו"ט : (כד) אותו שפסק דמיס עם הגזר
 למכור להם כל הקנינים הנכריים הוא חייב להחליף אש נמלא
 קו
 בית המקדש העליון ומשם הבין דוגמתו הבהמ"ק
 קדוש קדוש בו' ברוך כבוד גו' יש להבין מדוע משונה שבחם
 והגלול בין יום ללילה ובפרט לפי המפורס' שהמלאכים המה
 עומדים במדרגות השנה * והקדמה צעירי לפי המוכח להלן חלק
 ב' פ"ב שיש שני כחות מלאכים וש מלאכי עליונים מאוד ששומדים
 תמיד במדרגה אחת קיימת ויש מלאכים שהם משתנים בהשגתם
 ביום שהוא עם הרחמים ומה רבוי השפע והשנה גם בעליונים
 והם אומרים מלא כל הארץ כבודו כאלו מרגשים אף כבודו מלא
 כל ועצב עת הדיון מדרגתו הגשלה והבן זה ועי"ש להלן פ"ב ח"ב :
 [מ] ואצ"ל ע' מוקטר ומנוש לשמי : [מא] מפ"מ אדם עושים בו'
 כלומר הלא חביתו מזה מדוע תמנונה וזה תשחיתו טובכם בידים :
 (מב) למה נאמר אדם אף שדרס לעיל זהו דרך דרס לבד ועמה
 מנאך ענין הדיון הווא"ס מזה : (מג) להביא את הגר לדרך עיון
 שהרי בחולין פרק קמ"א אמרו איש איש להביא נכרים שגדרי' נדרים
 וגדרי' כישראל ולמה מביא רק גר וז"ל דזה כפי שיטת ר"ע
 (שקלים פ"א משנה ה') דאין מקבלים מנכרים רק עולות וכן
 מודבר אף משאר קרבנות לכן מיעט מכתובי אדם ולא איש
 דשם איש סייך אף עליונה ומרבה לומר דהכונה לרבות אף
 לחטאת : [מד] ז' דברים התקינו בו' מביא זה באגב שכתוב שם
 מענין גר והוא משנה במסכת שקלים פ"ז משנה ו' : (מד) מי ששלח
 את עולתו ז"ל נכרי ששלח את עולתו כן הוא במשנה שם : (מה)
 קריבין משלו דרשינן איש איש מלמד שהנכרים נודרין נדרים
 ונדרות כישאל ודוקא נדרים ונדרות כר"ע דאינו מקריבין רק עולות :
 [מו] ואם לאו קריבין משל צבור דהיינו מתרומת הלשכה : [מז]
 וכן גר שמת דאלו ישראל שמת דאלו ישראל שמת היו מקריבין
 יורשין נסכים (ת"ט) דאין לך אחד מישראל שאין לו יורשים :
 [מח] שחאה מנחתו כו' הוא מנחתו כבודו הוא עשירית הארבעה
 שנה"ל מקריב בכל יום מנחתו כבודו : [מט] ר"י אומר משל
 יורשין דכתיב והכהן המשיח תחתיו מנניו והכי משמעו הכהן
 המשיח תחתיו אחד מנניו יעשה אותה כלומר אש נח יעשה
 תחתיו אחד מנניו : (נ) ושלימה היתה קריבה בין לר"י בין לר"ש :
 (נא) ועל המלח בו' דוקא לאכילת קרבן ולא לחולין אפילו שיאכל
 חולין כדי שיאכל הקרבנות לטובת אסור : (נב) שלא יהי מועלין
 בעשרה דמן התורה אין מועלין דכתיב חטאת היא היא חטאת ולא
 עפרה וחט"כ גזרו על עפרה משום דהוי מולולי בה ליון דמאי
 דקפרישי מעפר הז"ו חוקני ארצותיה (נג) ועל הקנין הפסולות
 דהמחויבות קנין נחנין דמיתן לשופר וסומכין על ב"ד שיקריבו
 בעדס ואם פרחו או נפסלו חלאי ב"ד הוא שיקחו אחרים מדמי
 הלש' ומקנים אותם לבעלים ויואלים ידי חובתם : [נד] המספק
 את הקנין אותו הוא רגיל לספק את הקנין שפסק דמיס על הגזרין
 למכור להם כל הקנין הצריבין והוא חייב להחליף כסם

אדיהו רבא פרקי

כה

שבא על חבירו (נה) בזרוע : ואמר לו אתם אומרים (כה) שבעה נביאים עמדו לעכו"ם והן (כו) [נו] מעידין בהן שידרו לניהנם אמרתי לו בני כך . אמר לי משבעה נביאים ואילך יכולין העכו"ם לומר התורה לא נתנה לנו . ועדיין לא העידו בנו מפני מה אנו יורדין לניהנם . אמרתי לו בני כך שנו חכמים במשנה . גוי עכו"ם שבא להתגיד פושטין לו יד להכניסו תחת כנפי (כו) השכינה : (ל"י) מלאן ואילך גידי הדור מעודין בדור) : מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם . אם נאמר מן הבהמה למה נאמר מן הבקר ומן הצאן ואם נאמר מן הבקר ומן הצאן למה נאמר מן הבהמה . מכאן אמרו מקבלין מיני זכחים (נו) מרשעי (כח) ישראל . בשבול להבניסין תחת כנפי השכינה : חוץ (כט) ממומר . ומנסך יין ומחללי שבתות בפרהסיא : ברור המקום ברוך הוא [ל] [נח] שספר את עצמו עם הצדיקים . (נט) אדם קיים מה שכתוב בתורה להקריב קרבן . והעלה (לח) שור על גבי המזבח . שנאמר (חללים טט) (ס) משור פר משרון מפדים : נח קיים מה

שכתוב בתורה להקריב קרבן . שנאמר (בראשית ח) ויבן נח מזבח לה' וגו' : [סא] אברהם קיים (לג) כל מה שכתוב בתורה : שנאמר (סג) עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמתי מצותי חקותי ותורותי . [סב] יצחק קיים כל מה שכתוב בתורה . והושלך לפני אביו כשה למסב : שנאמר (בראשית כג) ויעקב את יצחק בנו וגו' . (סב) יעקב קיים מה שכתוב בתורה : שנאמר (סג) ויאמר יעקב וגו' הסירו את אלהי הנכר וגומר . יהודה קיים מ' שבתורה מצות יבום . שנא' [סד] ויאמר יהודה לאינן בא אל אשת אחיך ויבם אותה וגומר . [סד] יוסף קיים כל התורה כולה כבר את [לג] אביך : לא (לד) תרצח : לא תגאף . לא תגנוב : לא תענה . לא תחמוד . התורה לא ניתנה להם והם קיימו אותה מאיליהן . (סה) לפיכך אוהבין הקב"ה אהבה גמורה : [סו] והשוה את שמן לשמן הגדול : עליון הוא אומר (חללים קיט) (סו) אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה' וגו' ואומר (דברים לג) הצור תמים פעלו וגו' ואומר (שמאל ז' כג חילים י"ח) האל תמים דרכו אמרת

מאורי אש

שימאל בהם פסול ועיין סג בפרוש הרב : (נה) בזרוע כלומר בלחון ובעצות גדול כי דיומס כי שאלתו גדולה ואין להשיב עליה : (נו) מעידין כו' התורה לא נתנה לנו כלומר שהו' נביאים התרו בזה שלא יעבדו עבודת כוכבים כי עי"י ירדו לניהנם אך כל זה בעת שראו אצל אח"כ יכולין לפטור עמנו מסיבה כי לא נתנו להם התורה שידעו מאלה בקבלה אך שסוף עבוד' כוכבים ולכן יתעו במעשיהם ומדוע יענשו והשיב להם שאלוהי שאלו על זה אצל ישראל אז בודאי היה נחודע להם הצלי' אמנות עבוד' כוכבים ולכן יענשו ומביא המעש' לפה מלך שריבה מחסלה הגרים שמקבלים מהם : (נז) מרשעי ישראל הוא מומר לומר אחד כדאיתא בחולין שדומין לבהמה במעשיהם הרעים חוץ ממומר לנסך היין שהוא כופר בעיקר או ממלל שבח שממור כעבודת כוכבים כי אינו מודה בחדוש הבריאה וכופר בהשגחה החלוו באלמות החידוש : (נח) מספר את עצמו עם הצדיקים עיין בישועות יעקב והנראה עוד שמוסב על לעיל אדם זה לן אחיה והכוונ' כמו שיבארתי לעיל : (נח) אדם קיים כו' נח להגדיל מעלת הקרבנות שלא ידומה כי אינו מלא' כל כך רק רשות כמו שמור' פשוטי המקראות כי : נח לוייתו על אבותיכם על דברי עול' ונח (ירמ') כי שמוע מוצא טוב (שמאל) וכוונה הרב' ועיין בדברי החולקים על הרמב"ם בטעם הקרבנות ומביא' ראי' עמה שהביאו הקרבנות קודם מתן תור' והבן : (ס) משור פר כמו שאמרו במסכת עבודת כוכבים שור שהקריב אה"ר קרן אחת הית' לו בנפשו שלא ותיטב לה' משור פר כו' שהקריב אדם הראשון שהי' שור ופר ביסר כי כל מעש' בראשית נכראו בקומתן וכלבינוס : (סא) אברהם קיים כל מה שכתוב בתור' כבר בארו כל הפרשנים כי זהו ע"ד המושכל והעיון הכול' לא במעשה ממש והראיה יעקב שגשח שתי אחיות וכוונ' : (סב) יצחק קיים כו' והושלך לפני אביו כו' על ולתק לא מלינו רחיה מבוחרת שקיים כל התורה רק אחר שרחינו שהיה מוסר נפשו באמת בדביקות נפשו לחלוו מודה שהו' במדרגה עליונה מאד ובודאי קיים כל מה שקיים אברהם אביו או דייק מדרכתיב למען אשר יטוה את ביתו אחיו הכתוב אצל אברהם : (סג) יעקב קיים כו' הסירו אלהי הנכר כו' אף שעבודת אלילים הוא מו' מלות עכ"ז דייק כי לא יתכן שהיה מלוס על עבודת אלילים וממש הם מורעי קדושים חלה רק הכונה שהיה מזהירם שלא יהיו מזה וזה ממשות התורה לא מו' מלות : (סד) יוסף קיים כו' כדו כו' לא תרצה ורליה ויאלוף אשת איש המה מו' מלות ולא מנס אומס רק באגז והעיקר מביא מלא תענה ולא תחמוד מזה מענין הודרכות העדות בלב והו' ממשות התורה וקיים מלות כבוד בשעה ששלחו אביו לאחיו אף שהיה יודע ומבין עוונ שגאתם עליו ולא תרצה שאתם פוטיסרע רתה להרוג בעלה והוא מוסר בידיה ולא תגנוב שלא נגז מחלומה מאדונו ומאולרות פרעה והשאר מסביר : (סה) לפיכך אהבן כו' הענין כי הסי"ת מתנהג עמנו מדה בדה האוהב ה' יאהב' מאתו יתברך והירא מה' ה' יושעני והנה האות על האהבה מי ששש' דבר שאינו מוטל עליו ועכ"ז עושהו אות הוא כי עושה מרוב האהבה ע"כ אהבן ה' ג"כ : (צו) והטוב את שמן עינין לעול בדר"ה לשון אחוה : (סז) אשרי תמימי דרך גו' תמים פעלו גו' תמיסדרכו' הכונה כי מי שסולך בעמימות לבו ובזוף נפשו העם סולכים בדרכי ה' (שהוא מכונ' תורת ה' סוהא מכוונת נכד דרכי ה' ופעולות בבריאה לפי הראות כד המעלה בדבר אחר על"ז יתכן שימאל חסרון מה מלך אחר כדומה מרת השוה משוכחת לענין הגברת הלכ בנמה עינינוס אף להיפך בנמה עינינוס היא משתחת הנפש (ואין פה המקום להאריך ובספרי מזהם המדות בראתי כמה כללים מזה בעו"ה) אכן מלות ה' המה שלמים בלי חסרון מלוונה כי המה ישלימו את הנפש בכל כמותיה וזהו אמרת ה' גרופה (זקופה בכל מויני זקופ) מנן הוא לכל הסופוס בו כי ישלימו ויעזרו את האדם על לך השלימות העליוני עד מאד והבן זאת וקטרס הכתובים

ישועות יעקב

קן פסולה ועי' צמי' הר"ב : (כה) בפרק קמא דז"ב קמטיב להו וכן בסא"ז פ"א : (כו) מתרון בהם כמו רד העד בעס ולכן יורדים לניהנם שהרי מזהירים הם : [כז] ויש להם מניי ללמוד : (כח) וזהו מן הבהמה מן רשעים שדומין לבהמה ובהמה המה להם : [כט] עיין בחולין דף ה' : (ל) הדמה עמנו אלוהן בסופו כדלקמן אשרי תמימי דרך וכתיב הצור תמים פעלו לג"ש . מ"ב : (לא) שבת פרק ז' : [לב] אפי' עירוב תשלין : (לג) כששלחו לטכס לאחיו אמר הגוי אפי"י שירע באחיו שסונאין אותו נודרו למנות אביו : (לד) שאשת פוטיסרע רתה להרוג בעלה כרוי שישמע יוסף אלו' והוא מיסה בידה קדאיתא ברכה פ' וישב סוף דבר הנוסף עובר על

קרי

עמ"ק

אליהו רבא פרק ו

נאמר הקרבה : שנאמר וקרבו וקרעו ירחץ במים והקטיר
הכהן וכו' ואמרו חכמים למדנו הקרבה מן האיל אל השור
אמרתי להם [מא] רבותי שנים עשר נשיאים עמדו לחנוכו'
המזבח והעלו עולה לזה ולזה : חמאת לזה ולזה זבח
שלמים לזה ולזה : ונאמר שם הקרבה בשור ואיל וכאן
נאמר הקרבה באיל ולא נאמר הקרבה בשור : ולמה כדו
שלא יאמר אדם בעצמו אלך ואעשה דברים מכוערים :
ודברים שאינן ראויים ואביא שור שיש בו בשר הרבה :
ואעלה אותו ע"ג המזבח : מה אם ישא הקב"ה לו פנים :
אלא יעשה אדם מעשים טובים : וילמוד תורה : ויביא איל
שרוא כחיש בבשר וכולו לאישים : ויעלהו עולה ע"ג המזבח
ודריני עמו ברחמים ומקבלו בתשוב' לכך נאמר (מז) הקרבה
באיל ולא נאמר הקרבה בשור : (עד) שתי מנחות הם
שנאמר (סז ז) ואם מנחה על המזבח וגו' ואם מנחת מרחשת
וגו' ובשתיהם הוא אומר והבאת וגו' (סס) ומה בין מחבת
למחרשת שזו [מג] תובלת בשמן : וזו (מד) תעשה בשמן
כל צרכה : שכך שני חכמים במשנה : [עה] מרחשת עמוקה
[מו] ומעשה רחשין מחבת (מו) צפה ומעשה קשין : כיצד
שלא יאמר אדם בעצמו אלך ואעשה דברים מכוערים :
ודברים שאינן ראויין ואביא מנחת מחבת כלולה בשמן
(עו) על אהבתי . שאני אוהב את המקום : אמר לו הקב"ה
בני

אמרת ה' צדופה וגו' . ושחט את בן הבקר לפני ה'
(ויקרא ח') ובאיל (לה) הוא אומר [סס פסוק יא] ושחט
אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה' . אמרו [לו] אותו היום
שעקד אברהם את יצחק בנו על גבי המזבח : התקין
הקב"ה שני כבשים : אחד שחרית ואחד ערבית . שנאמר
[סמות כט] את הכבש האחד תעשה בבוקר וגו' . וכל כך
למה . שבשעה שישראל מעלין את התמיד ע"ג המזבח
וקורין את המקרא הזה צפונה לפני ה' [סח] זוכר (לו) הקב"ה
עקידת יצחק : ד"א צפונה לפני ה' כנגד אברהם יצחק
ויעקב . (סט) שהן צפונין לפני ה' : ומנין לך לשון הזה
שנאמר (ס"ה ח') חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך .
חדשים . (ע) זה חבורתו של משה וחבורתו של יהושע
וחבורתו של דוד וחבורתו של חזקיהו מלך יהודה (לח) וישנ'
חבורתו של עזרא : ושל הילל הזקן . ושל ריב"ז . ושל
רבי מאיר וחביריו עליהן הוא אומר חדשים וגם ישנים
דודי צפנתי לך . (לט) (עא) מפני מה הוא אומר בשור
וקרבו וקרעו ירחץ במים . ובאיל הוא אומר והקרב והכרעי'
ירחץ במים (פסוק יא) מה בין איל לשור . (עב) שור
חסר (מ) שתי וערב . איל אינו חסר שתי וערב . שור
(עג) ומפני מה נאמר באיל הקרבה שנאמר והקרב והכרעים
וגו' והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה וגו' בשור לא

ישועות יעקב

על כל י' דברות כדאי' ברבא פ' נשא : [לה] זנה לאילו של
יצחק : (לו) ילקוט וירא ד' ר"מ ע"ב : [לו] וגרם בילקוט וירא
דף ר"מ ע"ב מעיד איני עלי ש"ץ בין גוי בין ישראל בן איש בין
אשה בין עבד בין שפחה קורא את המקרא הזה לפניה לפני ה'
הקב"ה וזכר עקידת יצחק בן אברהם : [לח] ועיי' בילקוט (סז)
ג"א : [לט] ילקוט ויקרא ד' ק"י ע"ג : (מ) ז"ל הכעל הטורים
בבן בקר כתיב וקרבו וקרעו וצלאן כתיב והקרבו והכרעים ואו'
בחנא דבי אליהו לפי ששטמהלכת בהמה דקה מנבחה כרעי' כמו
שחי וערב אבל בהמה גסה מנבחת כרעיה ללדין ולכן בהמה דקה
נשחטה מאללה בנשנה וע"כ לואחא ג"כ משונה מבהמה גסה בבן
בקר לא כתיב אלא והקטיר וצלאן כתיב והקריב והקטיר לפי
שהצלאן הוא מועט ומקריב ומקטיר הכל בפעם א' עכ"ל . ולפיכך
כתב סחם הקרב והכרעים כאלו אינם מיוחדים לו כי השחי וערב
חושבת ה' ית' גם הקר' נשחטה מפני השחי וערב' . מתנות כהונה :
[מא] בילקוט ג' רבותי עשר אתי תחת כפות רגליכם אומר לפניכם
דבר אחד שנים עשר כו' : [מב] ע"י האיל העפ"י שהוא קטן
אם הוא עוסק בחור' ובתשובה ומ"ט מתקרב אל הקב"ה וקרא
קרבן ודורון ולא ע"י שור אם עושה דברים מכוערים : [מג] אכל
מחבת כתיב כלולה בשמן : [מד] ואכל מרחשת כתב בשמן תיעשה :

מאורי איש

ימד והביא זאת להודיע מעלת התורה להבין מה מעלת האבות
סקיינשה אף קודם שנפנה : (סח) זוכר הקב"ה עקידת יצחק
וחסו כד הרמז צפוני' כלומר צפוני' וטמוני' לפני ה' זכותו תמיד
להיות לכפרה עלי בניו : (סט) ד"א לפניה כו' שהם צפוניים כו'
כלומר בעולם הנשמות ואפשר שירמזו על דרך המאמר האבות הן
הן המרכבה ומכוון הוא לענין גדול כמו שהאריכו ח"א בספריהם :
(ע) זה פבורתו של משה כו' וצלוו הכתוב שנגמט ישראל משבת
ומהללת עצמם לפני דודה . אך שפנה והכינה אנשים כשרים
ודיסקים לפניו להיות למגן בעדם הן במקדש ראשון שמלכיה ה'
מלכי דקם מנהיגי טוב וחסד והן בזמן בית שני ה' עזרא וחבורתו
והן גם אחר מורכב ה' הילל וריב"ז והכוונה שדי בזכותם להחיותו
יש לבקש ציור מדוע חמו אליהו רק אלו אך אין זה דרכי פה .
וקרא למשה כו' חדשים בזמנית זמן שלמה (שהי' המייסד הטי')
שחבורתו של משה ה' קרוב לזמנו יוסף מחבורתו של עזרא או
בזמנית זמן בריאות עולם ומשב מנהיגי ישראל העקרים מהם
מלכים ונביאים מהם נביאים בלבד . ומהם חכמים ודיסקים :
(עא) מפ"מ הוא אומר בשור חידי דמיידי לעיל מענין הקרבנות
קטן לה ג"כ : (עב) שור חסר שחי וערב הדבר הזה סחוס ועיין
בבעל הטורים ובמחנת כהונה שם אך הוא דוחק והי' נראה בעיני
לומר דבשור כתיב קרבו וקרעו ובאיל כתיב הכרעים בה' הדיעה

כאלו ידוע מקומו אף מבחון ומפרש מפני שבאיל יש שחי וערב אשר הם
הדיעה ובשור אינו כן אך הקסה לי אחד דהא אמר' בחולין טרק אלו טרפיה יבדוק בשחי וערב ובלבד שיכיר ערוד משמע להדיא
שכלל הבהמות ניכר השחי וערב ואולי שם ניכר בפני' כמו שפרש"י שם ובאין מדבר מהכרה מבחון : (עג) ומפני מה נאמר באיל
הקרבה כו' כלומר כיון שבשור נמי שייך הקרבה למה לא כתיב בפירוש כמו באיל ומפרש כדו שלא יאמר כו' ובאורו שלא ידומה
כי הקרבן השמן הוא הנרצה לפני ה' ויביא שור שמן אך לא כן כי אף איל כחוס אך עם מעשים טובים ובלבד בר נרצה לפני ה' יוסף
משור שמן בלבד כמ"ס כי שמוע מזבח טוב וע"כ נאמר באיל הקרב' להורות שהוא מתקרב בו לה' : (עד) שתי מנחות הם כלומר
שאלל מחבת כתיב כלולה בשמן ואכל מרחשת כתיב בשמן חששה ומפרש שמחבת היא רק כלולה בשמן אך מרחשת יעשה בשמן כל
זרבה : (עה) מרחשת עמוקה שמחך שהכלי עמוק שמנה צבור ואין האור שורפה וכל דבר רך נראה כרוחם ומנענע אבל המחבת
מעשים קשים לפי שהאור שורפו לשמן : (עו) על אהבתי שאני אוהב את המקום כלשון הזה המחיק לנו אף שהאיש
הוא אשר הולך בשדירות לבו הרע ועכ"ז מביא קרבן שמן וטוב הוא מדמה כי בקרבנו ובמנחתו הוא עוש' טובה גדולה כואת לה'
ז"ה ובאמת כנ' סכל הוא בדרביו והבנתו אמיתת האהבה למקום הוא בעשות רצונו ית' ומה לו ית' למנחתו רק הטוב' לאדם
לחוקר

עלמות אהבוך . (פד) קרא אדם ולא שנה עדיין בחוץ
 הוא עומד . שנה ולא קרא . עדיין בחוץ הוא עומד .
 קרא ושנה ולא (ז) שמש ת"ח . דומה כמי שנתעלמה
 ממנו תורה . (פח) שנאמר כי אחרי שובי נחמתי ואחרי
 הודעי וגו' : (ימיה לא) אבל קרא אדם תורה נביאים
 וכתובים : ושנה משנה מדרש הלכות ואגרות : ושימש
 ת"ח (פז) אפי' (נח) מת או נדרג על התורה הרי הוא
 בשמחה לעולם בעוה"ב . לכך נאמר עלמות אהבוך
 (נז) מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשין . כיצד יש בו
 (פז) דוגמא באדם . אדם שיש בו תורה . וגודר בעצמו
 שלא יבא לידי חטא ועון : אומר לו הקב"ה בני ברוך אתה
 ותהא לך קורת רוח בעולם : וישמרו וישמנו ד"ת בסוף
 לעולם : אשרי אדם שיש בידו ד"ת : ושמורין בידו
 ויודע להשיב בהן (פח) תשובה במקומו : עליו הוא
 אומר מים עמוקים (נז) עצה בלב איש וגו' (משלי כ)
 ואומר

מאורי אש

להתקרב בו לה' והכן וחסו לשון זה רק במנחה מפני שהיא באה
 בדעה וזה נמשך מאהבה : (עו) מפ"מ לא כללה בו' כלומר לא
 באלה חסן ה' במנחה עם שמה רק מנחה טהור' במ"ט ובלולה
 בדרך החור' זה יראה לפניו . לא כלום כזה שעו' רע ומביאה
 מנח' במנחה : (עח) לרים שמניך טובים גו' כלומר החור' המסולה
 לשמן המבריא הגיו' כן היא מרפא לנפש מה טוב ריחה אף
 שעלמותה ועיקר טעמה נסתרים ואין יודע סודן . עכ"ל אף
 הרים היואל מאחה ומעט המושג ממנה מה טוב וע"כ אף עלמות
 שלא טעמו טעם אהבה (כמשל הבתולה עם רעים) אם יכירו
 בחכמה ובבינה חנוש לכד עכ"ל יגיעו מעט לגופי החור' אף
 כי לא ישיגו הפנימיות כ"ל לבושה וגופה והכוונה בכללה להורות
 שאף מעט המושג בשכל אנושי מהחור' היא נעימ' ונחמד' והשכל
 הישר יקבלם ואף כי סתריה ורמזיה והנן : (פב) בין כשהוא טוב
 להם בין בו' זהו ע"ד מאמרס ז"ל בעובדי כוכבים שהמה חוהים
 על ראשותיהם אם ירע להם אכן זה מפני שכל תכליתם הוא
 העו"ה והענוגיה וע"כ ידריקו לפעמים את לבם ולכן אם ירע
 הוא תענוגיה עו"ה ותאוותיה רק החכמה היא העיקר ויסורי הגיו'
 וחסומת תאוותיה' מועילות להשלמת הנפש כמ"ס ויערך וירשעך גו'
 אז יודו ויברכו גם על הרע כשם שמברכין על הטוב וכל זה
 באה ע"י התבוננת החור' ובאמצעות למודם : (פג) אלו ימות
 העו"ה ותענוגיה' והם נקראת עלמות בבחינה זו כלומר אטומים
 מלהבין האהבה האמיתית מעבודת ה' ואולי על זה אמרו באבות
 בן חננים לעזה והוא הכח הבחירה השופט על התכלית לא הערב
 המחשבה ו"ל לרים שמניך טובים שמניחם טעמן והאבהך וגדולתך
 וע"כ עלמות] אטומי הדעת שקועים בענייני העולם ותענוגיה' יאהבוך
 (פד) ר"ל כי קרא אדם בו' עדיין הוא מבחין בו' כי לא יודע עוונת
 חובן הדון כי מקור' בעל פה בדיעות סברותיהן ולדעת הבדליהן
 להבין דבר מתוך דבר חיה ע"י התלמוד המקס' ומפיק
 וזה נקרא שמוס חכמים ולכן מי שלא שימש דומה כמי שנתעלמ'
 ממנו חור' וכלומר שנעלם ממנו' בלי לדעתה בשום אופן
 ובאור הכתוב אכזר להלא' : (פה) שנאמר כי אחרי שובי נחמתי
 לכאור' ידמ' האדם בדעתו אחר שהמשי' המה כללים מקיפים
 באמת כל הפרטים רק שהמ' בנה המאמר ותלמוד מוליכים
 סברותיהן לפועל וא"כ יתכן שירע מעצמו אחרי העמל במשל
 לדעת כל פרטי' המסתעפים מהכללים לזה מביא ראי' מתכונת
 הנפש מענין כחוחי' המתפעלים המתגלים יותר בקול
 מכח השכל ועכ"ל המה מסותרים . כלב טרם יגהה ויחשוב
 עליהם להודע מעבותיה' ומעוונותיה' ואז התחלתי לשיב מעבותותיה'
 ואז התחלתי להרגיש מעט מחטאי ואחרי הודעי כי ע"י החשוב'
 התחלתי יהי' בעיניך שבכה הכללים מוכחים ג"כ סיבות הפרטים
 הן בעניינים שכלים והן בענייני מדותיהם רק הנפש אין כחה'
 להשקיף עליהם זולת אם לומר' ומנה' . בה לא מלכה ושכלה : (פז)
 אפילי מת בו' בעו"ה בו' דרש עלמות על מות וכלומר שהמניע'
 לעקר ידיעת החור' באמת ובהנהגת מדותיה' אז לא יטערו
 על עו"ה ושמתים במיתתם על החור' וקידוש השם כי יודעים
 שיחיו מוסרים נפשו למות על קדוש השם [יאהבוך ויקדשו ש"ס] : (פז)
 דוגמא באדם בו' וישמרו וישמנו בו' כלומר כמו שהמנח'
 כלול' בשמן כמו כן לרין שיהי' החור' כלול' במעשים טובים
 ונקרא החור' ע"ד דוגמא כדבר גושי ועקרי והמ"ט כמשק'
 הכלול' בה' אחרי אדם בו' הוא התפעלות אליהו בזכרו מהדרת
 למוד החור' והשלמת' לנפש חסוב' : (פח) חסוב' במקומו
 וכלומר שיהיו שגורים כפיו שיהיה להשיב ועליו נאמר מים עמוקים
 ענה כלב איש ור"ל העז' היא השכל להשיג האמת היא טמונה
 כלב ככה

בני [עז] מפני מה לא כללת מעשיך בדברי תורה ובמ"ט
 שאין שמן אלא תורה : ואין שמן אלא מעשים טובים :
 שנאמר [סה א'] [עח] לריח שמניך טובים שמן תורק
 שמך על כן עלמות אהבוך אפי' העכו"ם (מח) (עט) מכירין
 בחכמה בבינה בדת ובהשכל ומגיעין לגופה של תורתך
 היו אוהבין אותך אהבה גמורה : (פ) בין כשהוא טוב להם :
 בין כשהוא רע להם : לכך נאמר על כן עלמות אהבוך :
 ד"א על כן עלמות אהבוך : (פג) אלו ימות העולם . אמר
 כמה שנים נקרא עולם : די אומר חמשים שנה נקרא
 עולם : שנאמר [שמאל א' ב'] וחנה לא עלתה וגומר
 וישב עם עד עולם חמשים שנה שנאמר בשמואל הרמתי
 נקרא עולם . וחמשים שנה שנאמר בעבד עברי
 נקרא ג"כ עולם שנאמר (סמות כח) ועבדו לעולם .
 [נמצא משנברא העולם עד עכשיו (מט) תשעים עולמות
 וצ"ד שנים] . לכך נאמר עלמות אהבוך . ד"א על כן

ישועות יעקב

(מו) שמתוך שהכלי עמוק טמנה לכור ואין האור שורפה וכל דבר
 רך נראה כרוסח ומנוגעט : [מז] שהמנחת אינו עמוק והמנחה
 שכתובה קשה שהאור שורף השמן לפי שהיא לפה עיין בילקוט
 ויקרא דף ק"ב נ"א : [מח] ר"ל אם היו מכירים בו' : [מט] אינו
 דברי אליהו עלמו כי מלאן משמע שהי' שנת חק"ד לאלף החמישי
 והספר הזה חזר כמה שני' קודם חתימת התלמוד שהיה קודם
 אלף החמישי כידוע רק מדברי הגעתיקס הוא וגם אינו מכוון
 לתשבון הנו' כפ"ל שהי' שנת ח"ס לאלף החמישי וחשבון א' טעות
 הוא או שנת שני' מעתיקים כתבו כך ולא היו בזמן אחר :
 (כ) תלמוד בבלי נקרא שימוש ת"ח כי הוא מפרש את המשנה
 והגמרה הלכה מתוך המשנה נקרא מבלי עולם כי נתעל' ממנו
 שורש ומקור הדין ולכך דומה כמי שנתעלמ' ממנו תורה של' בו'
 ר"ל אחרי שובי להחשפ' בתלמוד נחמתי על שלא עסקתי בו בילדותי :
 (כא) דרש עלמות כמו על מות לשון מיתה ולשון עולם : [כב] גו'
 הילקוט מסכת לפה ומעשים קשים : [כג] החורה היא במחשבתו
 ועמוק

להם יחטרטו מלדקתם אכן אם יחכימו באמת וידעו ויבינו איך
 וחסומת תאוותיה' מועילות להשלמת הנפש כמ"ס ויערך וירשעך גו'
 אז יודו ויברכו גם על הרע כשם שמברכין על הטוב וכל זה
 באה ע"י התבוננת החור' ובאמצעות למודם : (פג) אלו ימות
 העו"ה ותענוגיה' והם נקראת עלמות בבחינה זו כלומר אטומים
 מלהבין האהבה האמיתית מעבודת ה' ואולי על זה אמרו באבות
 בן חננים לעזה והוא הכח הבחירה השופט על התכלית לא הערב
 המחשבה ו"ל לרים שמניך טובים שמניחם טעמן והאבהך וגדולתך
 וע"כ עלמות] אטומי הדעת שקועים בענייני העולם ותענוגיה' יאהבוך
 (פד) ר"ל כי קרא אדם בו' עדיין הוא מבחין בו' כי לא יודע עוונת
 חובן הדון כי מקור' בעל פה בדיעות סברותיהן ולדעת הבדליהן
 להבין דבר מתוך דבר חיה ע"י התלמוד המקס' ומפיק
 וזה נקרא שמוס חכמים ולכן מי שלא שימש דומה כמי שנתעלמ'
 ממנו חור' וכלומר שנעלם ממנו' בלי לדעתה בשום אופן
 ובאור הכתוב אכזר להלא' : (פה) שנאמר כי אחרי שובי נחמתי
 לכאור' ידמ' האדם בדעתו אחר שהמשי' המה כללים מקיפים
 באמת כל הפרטים רק שהמ' בנה המאמר ותלמוד מוליכים
 סברותיהן לפועל וא"כ יתכן שירע מעצמו אחרי העמל במשל
 לדעת כל פרטי' המסתעפים מהכללים לזה מביא ראי' מתכונת
 הנפש מענין כחוחי' המתפעלים המתגלים יותר בקול
 מכח השכל ועכ"ל המה מסותרים . כלב טרם יגהה ויחשוב
 עליהם להודע מעבותיה' ומעוונותיה' ואז התחלתי לשיב מעבותותיה'
 ואז התחלתי להרגיש מעט מחטאי ואחרי הודעי כי ע"י החשוב'
 התחלתי יהי' בעיניך שבכה הכללים מוכחים ג"כ סיבות הפרטים
 הן בעניינים שכלים והן בענייני מדותיהם רק הנפש אין כחה'
 להשקיף עליהם זולת אם לומר' ומנה' . בה לא מלכה ושכלה : (פז)
 אפילי מת בו' בעו"ה בו' דרש עלמות על מות וכלומר שהמניע'
 לעקר ידיעת החור' באמת ובהנהגת מדותיה' אז לא יטערו
 על עו"ה ושמתים במיתתם על החור' וקידוש השם כי יודעים
 שיחיו מוסרים נפשו למות על קדוש השם [יאהבוך ויקדשו ש"ס] : (פז)
 דוגמא באדם בו' וישמרו וישמנו בו' כלומר כמו שהמנח'
 כלול' בשמן כמו כן לרין שיהי' החור' כלול' במעשים טובים
 ונקרא החור' ע"ד דוגמא כדבר גושי ועקרי והמ"ט כמשק'
 הכלול' בה' אחרי אדם בו' הוא התפעלות אליהו בזכרו מהדרת
 למוד החור' והשלמת' לנפש חסוב' : (פח) חסוב' במקומו
 וכלומר שיהיו שגורים כפיו שיהיה להשיב ועליו נאמר מים עמוקים
 ענה כלב איש ור"ל העז' היא השכל להשיג האמת היא טמונה
 כלב ככה

אריה רבא פרה

ואומר (תהלים קל) (נד) (פט) ממעמקים קראתיך ה' :
 זאת תורת העולה : וזאת תורת המנחה : וזאת תורת החטאת :
 וזאת תורת האשם : וזאת תורת השלמים : מה בין אלו
 לאלו (צ) שאלו (נה) יתירות אות אחת : ואלו חסר אות
 אחת : ועוד למה נאמר זאת תורת העולה : ולא נאמר
 זאת העולה סתם : כדי שלא יאמר האדם בעצמו :
 (צא) אעשה דברים מכוערים ודברים שאינן ראויין ואביא
 עולה שכולה לאישים ואעלה ע"ג המזבח : מה אם ישא
 הקב"ה לי פנים אלא יעשה אדם מע"ס : וילמוד תורה
 לשמה : ויביא מנחה שהיא כסלע או באיסר ויעלהו ע"ג
 המזבח : והריני עמו ברחמים ומקבלו בתשובה לכך נאמר
 זאת תורת העולה חסר אות אחת : וזאת תורת המנחה :
 יתרה אות אחת : (צב) ולכך כתיב זאת (נו) תורת
 העולה ולא נאמר זאת העולה ולמה נאמר זאת תורת
 החטאת : כדי שלא יאמר האדם בעצמו אלך ואעבוד ע"א :
 ואביא חטאת ואחכפר בה : ושנו חכמים במשנה :
 (צג) האומר אחטא ואשוב איך מספיקין בידו לעשות
 תשובה : לכך נאמר זאת תורת החטאת ולמה נאמר וזאת
 תורת האשם כך אמר הקב"ה לישראל בני אני אמרתי

לכם אין חפצי (צד) אלא (נ) ברכה ובמי שאין בו
 עבירות : (צה) וזאת בו בדברי אפי' יעשה אדם מאה
 (צו) עבירות : זו למעלה מזו : ויחווה ויעשה תשובה :
 (צז) וישפיל את עצמו לארץ : (צח) ויראה א"ע כאלו
 הוא חציו זכאי וחציו חייב : ויראה את עצמו (צט) כאלו
 חייב באשם תלוי בכל יום : והריני עמו ברחמים ומקבלו
 בתשובה : ואתן לו בנים של בעלי קומה ועסקי בתורה :
 ומקיימי מצות : (נח) וישמנו ד"ת בפיו לעולם : שנאמר
 (ישפיה נג) וה' חפץ רכאו החלי אם תשים אשם נפשו
 יראה זרע ויארך ימים וחפץ ה' בידו יצלה אמר הקב"ה
 לישראל בני (ק) אל תאשימוני שאני חפץ בתולה הזה :
 שאינו לא מן החיים ולא מן המתים : אלא ישפיל אדם
 עצמו כמו שנאמר אם תשים אשם נפשו כמו שאמר חכמי'
 יביא אשם ויכפר על נפשו בודאי : ויראה זרע ויארך
 ימים : ותלמודו מתקיים בידו : שנאמר וחפץ ה' בידו
 יצלה : ד"א (קא) יראה זרע בעולם הזה : ויארך ימים
 בעוה"ב לכך נאמר וזאת תורת האשם ולמה נאמר (קב) וזאת
 תורת זבח השלמים : כך אמר הקב"ה לישראל בני
 (קג) עשו רצוני ומעשים טובים : והביאו שלמים שכולה

מאורי אש

ואים תבול ירא' סודלג' ויוניאל' לפועל : [פט] ואומר ממעמקים
 גו' ר"ל כמו הסכל המשתמש לתור' לרדף להיות מעומק הסכל כן
 התפל' והתבוננת בגדולת ה' לרדף להיות מעומק הלב בהתבוננת
 מופלא לא בשית וסיג שפתים לבד : (צ) שאלו יתרות כו' הויו של
 וזאת וענינו להורות ויו החיבור והדמיון שהכל אחד ור"ו
 לפני ה' המנח' הקטל כעולה : [נח] אעשה דברים מכוערים כו'
 הענין בכלל שלא ידמה העשיר שיש ביטולו להביא קרבנות טובים ושמנים ולכן יקיל לפעמים לעבור עבירות ויבטח כי יביא קרבן טוב
 ויתכפר לו לא כן : (צב) ולכך כתוב זאת תורת כו' ולא נאמר כו' וכלומר ולהכי נמי כתיב תורת העולה ולא העולה סתם
 להורות שמתו יקובל מידכם אם יצורף לאמתת החורה אבל אם יחבטל העיקר ממסך חמונות עבודות חלילים לא יקבל מידכם
 ואחז בעבירה זו לפי שהחטאת מכפרת על זו : (צג) אחטא ואשוב כו' אין מספיקין בידו כו' הענין כמעט פשוט ומוזן כשכל כי אחר
 שאינו שב עשה מפני התגבורת הויר אף שידע ונרגיש עון החטא אך יאמין בעצמו שחט"ל בהרגיל עצמו עוד יותר כזה ישוב מזה
 ולכן כמעט נעל ממנו עשרי החטובה כי אין עוד נכחו מפני ההרגל וזהו אין מספיקים בידו כלומר אין עוד בידו : [צד] אלא ברכ'
 ובמי שאין כו' ר"ל בודאי אין חפצי רק טוב וברכה על האדם כי מפי לא תלא הרעות ואך בתנאי שיהיה מעבירות כי החוטא מונע
 הטוב מעצמו ומרחיק עלמו מקבלת הטובה : [צה] וחזרתי זו זו בדברי כו' ח"ו שיאומן כפשוטו שיש שינוי רצון אצלו ית' הם מלימוד
 ככה ורק הכונה עד"ו ר"ל ראה שאין העולם מתקיים במדה"ד ושיחף עליהם מדה"ר שיועיל תשובת האדם מעונותיו ויכבושה
 במורה הוא לפי הזמן שבזמן האחר אי אפשר לנהוג ככה והבן : (צו) עבירות זו למעלה מזו בחודו כי יש עושה עבירות שוות למשל
 שהוא גונב או גוזל פעם אחר פעם מזה יתכן שלא הגביר הכח הרע יותר רק בדבר הזה מרוב ההרגל בדבר זה ויש חוטא פעם
 אחר פעם בעבירות יותר גדולות המשחיתים תמיד נפשו בתוכוה יותר עכ"ו אקבליהו בתשובה : (צז) וישפיל עלמו לארץ חשב
 מתנאי התשובה ובדריה חטילה הכנעה מהתבוננת מעוהו ולפני מי חטא לפני מלך נורא ואיום ומיד יבוא הכנעה והתפלות בלבו מאד
 עד ארץ גייע : (צח) ויראה א"ע כולו חציו זכאי כו' זהו בחינה שנית אם ישיג הכניע והתפלות והעבד ממעשיו הרעים לא ידמה
 כי לא יועיל עוד חסובו מרוב עונותיו כמ"ס (יחזקאל) כי עונותיו אהבו וכס אהבו נמקיס או יאמר שחטיו טובו לא יחזיק עלמו
 לזרע נמיר כ"א חציו זכאי ע"ד ותטאחי נגדי תמיד : [צט] כאלו חייב באשם תלוי בכל יום עוד מתנאי אחר נעלה מאד שירא ויפחד
 תמיד חילו ח"ו עבר על הספק אשר ע"ו יזהר מאד מכל ספק וספק עבירה ולאיש כזה הריני עמו ברחמים ואקבליהו ואחז לו
 כנים בעלי קומה לומר גבורים שיכולים לעסוק בחורה ובמנות וישמנו ד"ת כלבם שלא ישכחו לעולם ואין סכר למעל' מזה למחבונן :
 [צז] אל תאשימוני כו' כלומר אל תחשדוני שאני מייגעכם בחולי ויסורין שחפץ בזה להתנקם ירעתי כי היסורים רעים מאד
 עד שכמעט לא נחשב לא חי ולא מת רק מטורף בדעתו מצלי עשות מאומה רק מה אעשה אם תחפצו בתשובה או חנקו מזה
 ובחלו"כ לפ"ו בלשון תמיהה וה' חפץ רכאו החלי בחמיה רק אם תשים אשם נפשו להביא אשם בעד חטאת נפשו ואז יראה
 זרע [טיב עמלי תורה] ויארך ימים בטוב ונעימים וחפץ ה' (זהו החורה שזהו תכלית חטקו ית' מעמו) בידו יצליח
 זו וזרעו : [צט] ד"א יראה זרע צעוה"ז כו' צעוה"ב יתכן שהכוונה ע"ד מליצה כמו שהזרע מלצה לקצור ולאכול
 מזרעו : כן פה צעוה"ז הוא עולם המעשה יכין מעשים טובים וע"ו יארך ימים (כלי הפסק ותמיד) בעולם הבא
 למות חיים תמידים או הכונה כפשוטו כי ישיב לבנו במעשי צעוה"ז ולעלמו לעוה"ב : (קב) לל"ג וזאת תורת האשם כלומר
 הסכל תשובה המכיר אשמו סוכה לתורה ע"י תשובתו : (קג) עשו רצוני ומעשים טובים באשם הובא על החטא אחר שיהיה מעבירות
 ובשלמים המובאים לנדבה להתקרב לה' אחר עשו רצוני ושמחו בשל גי'ם וזכרו אותם בשמחה ומנו"כ לב והריני עמכם בשמחה לעולם כלומר

ישועות יעקב

ועמוק בלבו ובפיו מרחם ד"ת דומה למנחת מרחשת : (נד) ר"ל
 שנס התפלה לרדף להיות מעומק הלב : (נה) שכתוב בהם וזאת
 בוא"ו וזאלו כתיב זאת : (נו) לומר לך שהקב"ה חפץ בחורה
 ומ"ס יותר מן קרבנות וכן לקמן גבי חטאת : [נז] בחורה ומע"ט
 כמו את הנדבה אשר תשמעו וגומר : (נח) יהו ד"ת שנוגים
 צפוי

האם כח אשמו... שאל

כי רבים רחמו וגו' באותה שעה אמר דוד
 בדעתו אם אומר אני תבא רעב יחיו ישראל
 אומרים מפני שהוא בוטח באוצרותיו לפיכך לא
 אומר שיבא רעב ואם אני אומר תבא הרב
 יהיו ישראל אומרים משני שהוא בוטח על גבוריו
 לפיכך לא אומר שתבא הרב אלא לא אשאל
 רק דבר שהכל שווין בו עניים ועשירים וקנים
 ונערים שנאמר ויאמר דוד אל גד וגומר נפלה
 נא ביד ה' וגומר מיד ויתן ה' דבר בישראל וגו'
 וישלח ידו המלאך ירושלים לשחתה ובהשחית
 ראה ה' וינחם וגומר וישא דוד את עינו וירא את
 מלאך וגומר ויפיל דוד והזקנים מבוסים בשקם על
 פניהם באותה שעה נשא דוד את עינו וראה
 את עונותיהם של ישראל גדודים וצבורים מן הארץ
 ועד השמים לכך נאמר וישא דוד את עינו וירא
 את מלאך ה' עומד בין הארץ ובין השמים באותה
 שעה ירד מלאך משמי מרום (ד) וירג את גד
 (ג) החוזה ואת ארבעת בניו של דוד ואת הזקנים
 אשר היו עם דוד כיון שראה דוד הרבו של מלאך
 המות באותה שעה נכנס בו (ד) רתת ושוב לא
 היה בו כח והמוטות שנאמר ויכסוהו בבגדים
 ולא יהם לו הרי הוא אומר (ו) גלמי ראו עיניך
 ועל ספרך כלם יכתבו וגו' ברוד המקום ברוך
 הוא שהבטיח את אבותינו (ז) וקיים את הבטחון

לבניהם כשם שהקב"ה יהי שמו הגדול מבורך
 לעולם ולעולמי עולמים הבטיח את אבותינו שהוא
 מגלגל ומעביר את המאיתנו ואינו משמר (ח) קנאה
 ונקמה בלבבו לעשות משפט בכל ישראל בכל
 מקומות מושבותם וד"ת לא ימנע מהם כן הוא
 מקיים את הבטחון הזה אבל הקב"ה משמר קנאה
 ונקמה בלבבו כדי לעשות משפט ברשעי עכו"ם
 מנין לך תדע לך שכן הוא צא ולמד מפרעה וכל
 מחנהו כולן כמו שהם כולם קנאו ונקמו בהן
 בישראל כמו כן הקב"ה נתקנה ונתנקם בו בפרעה
 ובכל מחנהו צא ולמד מיום שנברא העולם ועד
 אותה שעה (י) הוא נתן לכל אחד שברן בין
 טוב ובין רע שנאמר (ימיה לב) (יא) גדול העצה
 ורב העלילה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי
 בני אדם לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו וגו'
 ואומר הלילה לאל מרשע וגו' כי פועל אדם ישלם
 לו וגו' [איוב לד] ואומר [נחום ח] אל קנא ונוקם ה'
 וגומר נוקם ה' לצרו ונוטר הוא לאויביו וגו' ומה
 נשתנה מצרים מכל מדינת העכו"ם כולן שנכנסו
 ישראל לתיכן משום שבאיתה שעה היו שולטין
 המצרים מסוף העולם ועד סופו והיו מלוכרתין
 בעבירות הרבה ואין לך אומה בעולם שהיא היתה
 שמופה בדברים מבערים ודברים שאינן ראויין
 וחשודין בכשפים ובזימה ובכל מעשים רעים אלא
 המצרים

ישועות יטקב

מדינה (ד) את עונותיהם גדודים כו' ר"ל שהכונה בכחית
 הכבושה שראה ענין הקטרוג מעון בני ישראל שניגל כל החבל
 עד לשמים וע"ד ח"א ים בה ענין פשוט שהמקטרגים הנכרחים
 מחטאות בני אדם המה מלאים כל הארץ והמה נקראים ננעי
 שנגזר על גר שימות אבל ח"כ ולא מיד (ו) וקיים את
 או מוסב על לעיל ועל ספרך כולם יכחשו הם העונות הספורות ראו עיניך ליסרניו (ז) וקיים את הבטחון לכניהם כו' ר"ל
 אף שלא היו זכאין רק בזכות אבותיהם שלא ינהג במדת הנקמה לכלות כליון נחתי כ"ח עונש להזריפו וד"ת לא ימנע כי הוא
 מעורר לבנו ע"י יסורים או התעוררת חסובה וכן הוא מקיים עד היום הזה (ח) קנאה ונקמה קנאה על הללחם בעז
 הטובה ונקמה שחושב להשמירם לפלס גשולם באחרית ותמיד זאת בלבו כלומר שכל הטובות הבאה עליהם הכל ינקום מהם באחרית
 (ט) תדע לך כו' מפרעה כו' ומה שהביא רא' מפרעה ויתר מכל המלכיות שנסמרו בעבור שהרעו לישראל מפני שבו מבוחר שה'
 חיוק לבנו לבלתי ישוב כדי שיקבל הפורעניות והוה במדת הנקמה שאינו חפץ עוד בתשובתו כי אין עוד בחרו לשוב באמת
 (י) הוא נתן לכל אחד שכרו כו' ר"ל לא ולמד מה הוא מדת הנקמה ומה גדרה שאין הכוונה עונש בלבד שזה נוהג בכל אדם
 אף בישראל שכן כתיב שמשלם כפי פעולת אונס ובמדת הנקמה כתיב רק לאויביו ג'שונאיו וזה רשעי עובדי עבודת כוכבים והוה
 אות שמדת הנקמה גדולה מהעונש המעניש רק כדי שיטיבו בני אדם במעשיהם אכן הנקמה הוא העונש האמיתי הבא לאדם
 אשר בודאי לא ישוב כי לבי חזק מממיר ולי מאכדו ומלכדו מכל וכל (יא) גדול העצה כו' חלילה לאל גו' אל קנא גו' מה
 שהביא הפסוקים האלו יתכן שכל להמתיק סיבת העלמת העיניש מהר מבני אדם אף שחוטאים הוא כי יתכן שחטאו הוא במקרה
 מהתעורבותו עם בני אדם רעים ומסיתים ומדיחים או מהעדר הנהגה הטובה מנעוריו אבל בעגם דרכו וטבעו הוא טוב כמ"ס
 על דר הנגשל אל תראוני שאני שחוררת שסופתיי הטעם כי מטאחס הוא במקרה לא בעגם ולכן נותן כלים כדרכו וכפרי
 מעלליו יחדיו כלומר אם טבעו ופעולתו המה רעים או יעגם מהרוכן באוה"כ ג"כ כי פועל אדם ישלם לו [והוא כפי הפעולה
 וכאורה איש ימלאנו (הוא אורחות לבו ועצבו) וכל זמן שאין טבעו רעה אז לא ינקם ממנו כי יתכן לשוב מאלותו וע"כ ימחין ה'
 לו אכן מי שנעשה לבו מעקשים או אין תרופה למכתו יעגם במדת הנקמה לכלות ולהשחית ח"ו וזה נוהג רק בעינדי כוכבים מפני
 שהם רעים בעגם מזה אמונות עבודת כוכבים שבידם מלידה ומבטן ומהריון וק"ל (יב) למה נשתנה המצרים כו' והיו מלוכלכים
 כו' ר"ל סביב ה' שהיו ישראל בידם כדי שבאחרית ינקם מהם נקמה גדולה למעלה מן הטבע ע"י עונשים נסיים כי חלול לא
 היו שמה ישראל אף שמד עונותם היו ראויים לכלותן לא היה זה רק מזה הטבע ולא היתה מדת הנקמה נפרדה כל כך אבל עתה

מאורי איש

משמע שפסק הדבר ועדיין גר ח"י וע"י כפ' הרוחה : [ד] כפרקי
 ר"א שלקח המלאך חרבו וקנחה בטליתו של דוד והיו כל איבריו
 מרתקין
 בני אדם : והרב את גר עיין ב"יע מה שחמה ע"י ואולי הכוונה
 גלמי ראו עיניך ר"ל בופי הגולם בליון כח וחמימות
 ראו עיניך ליסרניו (ז) וקיים את הבטחון לכניהם כו' ר"ל
 עונש להזריפו וד"ת לא ימנע כי הוא
 ח"א ים בה ענין פשוט שהמקטרגים הנכרחים
 ח"כ ולא מיד (ו) וקיים את
 ח"א ים בה ענין פשוט שהמקטרגים הנכרחים
 ח"כ ולא מיד (ו) וקיים את

ועשו המצרים צפרדעים (יט) מכאן ואילך אין כל העולם כולו יכולים לבראות בריה שהיא פחותה (ט) מכעדשה כתוב אחד אומר ושרץ האור צפרדעים וכתוב אחד אומר ותעל הצפרדע כיצד יתקיימו שני כתובים הללו רבי עקיבא אומר צפרדע אחת היתה (כ) והיו מצרים מכין אותה והיו מגשרין ממנה צפרדעים עד שנתמלא כל הארץ צפרדעים אל רבי אליעזר המודעי מה לך אצל הגדה כלך מדברותיך וכלך אצל נגעים ואהלות (כא) אלא הרבה מיני צפרדעים הביא עליהם הקב"ה ומאי ותעל הצפרדע צפור דיע שיש בה דיעה בשעה שהעופות הם צמאין ובאין לשתות מן האור ומן האנמים קראין אותם ואומרים להם בואו ושתו אל תתיראו עליהם הוא אומר (תיליס קד) המשלח מעיינים בנחלים בין הרים והלבון ישקו כל חיתו שדי וגו' (כב) עליהם עוף השמים ישכון וגו' כינים מפני מה הביא עליהם מפני ששמו את ישראל מכבדי דרכים ובתים ושדות חיצות ורחובות (כג) האיש היה מכבד בית האשה והאשה מכבדת בית איש לפיכך הפך הקדוש ברוך הוא את עפר מצרים לכינים שנאמר (שמות ט) ויש אהרן את ידו במטהו ויד את עפר הארץ ותהי הכינם באדם ובבהמה כל עפר הארץ היה כינים (כד) עד שלא [י] מצאו את עפר הארץ שהיו מכבדים ישראל ארבעה [יח] עשר מיני כינים הביא הקב"ה על המצריים

ואלו הן (כח) א' ירוקנין ב' ירקובות ג' קפוקין ד' קפוחות ה' ספיפין ו' יעלי מים ז' נפכרין ח' יעלי שדות ט' נמלה (כו) אבי עצל (כו) (י) אסכנינים י"ב עכשיו י"ג כיבי החיכי י"ד ביוקן ביולי ערב מפני מה בא עליהן מפני שהיו אימרים להם לישראל צאו והביאו לנו דובים ואריות והכניסו לבית מלחמתנו ונעשה בהן (יז) (כח) קניגאות כמו שאנו רוצים כדי שיהיו ישראל במדברות החיצוניות ושלא יכנסו לתוך בתיהם ויבאו זה אצל זה ויפרו וירבו לפיכך הביא הקב"ה עליהן כל חיות רעות שבעולם עד שאמרו חמאנו שנאמר ויבא ערוב כבד ביתה פרעה וגו' [סז] (כט) דבר מפני מה הביא עליהן מפני ששמו את ישראל רועי סוסים רועי חמורים ונמלים בכך וצאן כדי שיהיו ישראל במדברות ושלא יכנסו לתוך בתיהם ויפרו וירבו לפיכך בא עליהם דבר והרג כל מה שהיו ישראל רועים שני' [סח] (ט) הגה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה בסוסיסובחמורים בנמלים בבקר ובצאן דבר כבד מאוד עד שלא מצאו בהמה שירעו אותה (ל) שחין מפני מה בא עליהן מפני ששמו את ישראל שמשים להם חמין ולהצין להם צונן ומה היו עושין באותה שעה הולכין ונרחצין במים ונכנסו לתוך בתיהם בשמחה לפיכך הביא הקב"ה עליהן שחין כדי שלא יוכלו ליגע במים בין חמין בין צונן שנאמר (סס) ויקחו את פיה הכבשן וגומר וירוקן אותו

משה

ישועות יעקב

וביוקין ג' קו לקו עיי"ש ב' פירושים וסוף דמוק : (ט) לא כשעורה ועיי' כפ' ד' מיתות ולכן נמכות כינים אמרו אלבע חלשים הוא ושיי' כפוי רש' כחומש : [י] זילקוט ג' עד שלא מלאן ישראל עפר טיכדו : [יא] זילקוט מסוים הקטנה שבה הייתה כבישת תרנגולת והגדולה שבהן כבישת של און : [יב] ידע חיות למוני שחוק : (יג) לפי הענין כלל והיה הקב"ה שומע קולן של ישראל בתוך מצרים שהיו המצריים מוסיפים נפשות של ישראל לבנותם חמת השורה של לבנים וכו' ולא רציתי לטלות ידי להגיה

מאורי אש

באו לפה ע"י לחיות עינים ועיין בספר חמונות ודעות לרס"ג ח"ב (יט) מכלן ואילך כו' כלומר ממנה הוא ואילך לא יכלו לעשות עוד שהיא פחותה מכעדשה : [ב] וסיו המצריים מכיס אותה שאבו להרגה ופחיתה ומכל חסוכה נעשה צפרדע : [כא] אלא הרבה מיני כו' כלומר ולכן כתיב ברצוי אף ששם המין הוא ביחוד מ"מ שם כמה מינים היו רק שנכתב ג"כ בלשון יחיד להורות על המין ההוא שהוא מין צפרדע שיש בה דעה ולומר מעט להעיר ולרז לעופות שישתו : כי כן הוטעם זאת בטבעס ועניינו לדעתו מפני שמשכן על הרוב על המים והעופות בטעה ששומעים קול ממינו ולכן בלא ירא' ופחד כי איש למינהו ישכנוק"ל : (כב) עליה' קול להשמיע לעופות שידעו אנה המים : [כג] האים מכבד בית הגדול נתרבו ביוניהם כינים ולכן הכס נעדה זו : (כד) עד שלא מלאן ישראל עפר טיכדו כן גרסת הילקוט והוא נכון מאוד ע"י מלי"ג והלעג כלומר עתה לא יאמרו מצרים לישראל כבדו הבית כי אין מקום לפנות כי כל האדמה מלאה מזה : (כה) ירוקנים כו' והם מיני כינים וכך שמש ושמותם יורה על מהותם ואין אחרו יודע מה המה ואולי נקראו ירוקנים : שם ירוקנים במראיתן קפויין יתכן ע"ש שם נסין על האור נקראים כן יעלי מים יתכן שם כיני המים יעלי שדות הם כיני הסדוח : [כו] אבי עצל ע"ל יתכן שזה שם לשרץ העצל מכולם שהלכו בעצלות גדול ולכן נקרא אבי עצל שהוא ראש לכל העצלים : (כז) אס כינים כלומר ראש וראשון לכל הכינים וגדולה שכולן עכשיו יתכן שהיתה בריאה דרס' נכרחת לפי שעה המין ההוא ולכן נקראת עכשיו והשאר לא אוכל לשער את שמותם : [כח] קניגאות והוא שחוק ידוע מלידה ולחם בני אדם עם החיות הטורפות וכל מגמתם היא להחטיר מספר ישראל ולכן באה עליהם במדה שהמה יחסרו מרוב הפחד : [כט] דבר מפ"מ כו' ר"ל כנינים שהם להם ע"י בני ישראל ועת' מדה נמדה : [ל] שחין מפ"מ כו' ר"ל כי לשחין המים קשה ומפני שמתחילה שמשו במים המוצא' להם ע"י בני ישראל ועת'

וירוקנין ג' קו לקו עיי"ש ב' פירושים וסוף דמוק : (ט) לא כשעורה ועיי' כפ' ד' מיתות ולכן נמכות כינים אמרו אלבע חלשים הוא ושיי' כפוי רש' כחומש : [י] זילקוט ג' עד שלא מלאן ישראל עפר טיכדו : [יא] זילקוט מסוים הקטנה שבה הייתה כבישת תרנגולת והגדולה שבהן כבישת של און : [יב] ידע חיות למוני שחוק : (יג) לפי הענין כלל והיה הקב"ה שומע קולן של ישראל בתוך מצרים שהיו המצריים מוסיפים נפשות של ישראל לבנותם חמת השורה של לבנים וכו' ולא רציתי לטלות ידי להגיה

משה השמימה ויהי שחין אבעבעות פורה וגומר
 (לא) ברד מפני מה בא עליהם מפני ששמו
 את ישראל נומעי גנות ופרדסים וכל מיני אילנות
 שלא יכנסו ישראל לתוך בתיהם שלא יפרו וירבו
 לפי כך הביא הקב"ה עליהם את הברד ושבר
 כל הנטיעות שנטעו ישראל שנאמר (תלים ע"ח)
 יהרג בברד גפנם וגו' רק בארץ גושן מקום
 שהיו חונים ישראל לא היה ברד שנאמר ויך
 הברד בכל ארץ מצרים וגו' ואת כל עין השדה
 שבר רק בארץ גושן לא היה ברד [שמות ט']
 ארבה מפני מה בא עליהם מפני ששמו את ישראל
 זורעי חטים ושעורים ופול ועדשים וכל מיני
 קמניות כדי שלא יכנסו ישראל אל בתיהם ושלא
 יפרו וירבו לפי כך הביא הקב"ה עליהם את הארב'
 ואכל כל מה שזרעו ישראל שנאמר (ס"י) ויעל
 הארבה על כל ארץ מצרים וגו' ויאכל את כל
 עשב הארץ וגו' (לב) חשך מפני מה בא עליהם
 ברוך המקום ברוך הוא שאין לפניו משא פנים
 פושעים היו בישראל שלא היו רוצים לצאת באותה
 שעה וכשהיה חשך למצרים ואורה לישראל
 מתו אותן הרשעים ונקברו כדי שלא יאמרו
 המצריים כשם שהיתה בנו מגפה כך היה בהם
 בכוריהם מפני מה מתו מפני שאמר פרעה (ס"ח)
 בילדכן את העבריות וגו' אם בן הוא והזאתן
 אותו וגו' (לג) לולא רחמיו של הקב"ה אלו אמר אם
 בת היא והמתן אותה ואם בן הוא וחי כבר
 נתמעטו שונאיהן של ישראל באותה שעה לפי
 שדרכו של איש לישא עשר נשים ולפרות ולרבות
 מהן והיו בנים מרובין אבל אין דרכה של אשה

שתנשא אפילו לשני בני אדם כאחת וגם אינה
 מולדת יותר כשהיא נשאת לשנים יותר מאלו
 נשאת לאחד [לד] אבל המילדות לא עשו כן
 שנאמר ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים
 [סג] (לה) וראה הקב"ה את מחשבות פרעה וחשב
 לו את הדבר כאלו נעשה מבאן אמרו חכמים
 עבו"ם נתפסין על הדבר של מחשבה רעה אבל
 על הטובה עד שיעשה מעשה על ידיהן ומפני
 מה נטבעו המצריים ע"י ישראל בים סוף לפי
 שנאמר ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד
 היאורה תשליכוהו וגו' (כ"י) כאלו נעשה מעשה על ידו
 (לו) אין צו אלא כרוז שנאמר ויצו משה ויעבירו
 קול במחנה וגו' (שמות לו) נאמר כאן צו ונאמר להלן
 צו מה איתה ציווי כרוז אף ציווי האמור כאן
 כרוז ומה היו עושין (לו) בני המצרים הרשעים
 היו הולכין ומחזירין בעיירות של ישראל כיון
 שהיו שומעין קולה של אשה צועקת בלידתה
 היו הולכין ואמרו לאבותיהן ובאין ונטולין את
 בני ישראל ומשליכין אותן בנהר ועל אותה שעה
 נאמר (ס"ג) (לח) אחזו לנו שועלים אלו
 המצריים הרשעים שועלים קטנים אלו בני
 המצריים מתבלים כרמי' וכרמינו סמדר אלו בני
 ישראל שהם משולים ככרם שנאמר (שעים ה')
 כי כרם ה' צבאות בית ישראל וגו' (לט) מבאן
 היה רבי אליעזר הגדול אומ' בית ישראל שהם
 כרמו של הקב"ה אל תציין בו ואם הצצת בו
 אל תרד לתוכו ואם ירדת לתוכו אל תהנה
 ממנו ואם נהנת ממנו אל תאכל מפירותיו ואם
 הצצת וירדת ונהנת ואכלת מפירותיו סופו של
 אותו

מאורי אש

לעשות מעשיו בסתר וע"כ לזה להמילדות שלא ידע איש מזה
 ואח"כ נסתם ברע עד שהכריז בגלוי [לז] בני מצרי' הרשעי'
 כי ע"י שהיו קטנים לא היו ישראל נשמרים מהם ובמדרש אמרו
 שהיו קטני ישראל שומעי' קול קטנים כמוהם ועי"ז הגזיכו ג"כ
 קולם ונתודע המצרים מהם [לח] אחזו לנו שועלים אלו
 המצרים גדולים וע"י מי ע"י שועלים קטנים המודיעי' אותנו
 מחבלי' כרמי' זה בית ישראל שהם כרם ה' לבנות ובעת שהי'
 הכרם עורנו סמדר שלא נגמר זה הילד בחסות לידתו דך וקלום
 אינו יכול להגיל נפשו [לט] מכאן היה ר"א אומר כו' ר"ל מכאן
 היה מכנה את ישראל בשם כרם ומכאן מנפלת מצרים שנענשו
 מאוד מזה אמר העגל הזה ביה ישראל שהם כרמו של הקב"ה
 ר"ל שטישיתו שלו [כי בלל אלחיס עשה את הארס] אל תנין
 בו לשנותו והגזה הוא בלב שנופל השנאה בלבו ואם ראתו בו
 (בעין הקנאה) ונפל שנאה בלבוך אך אל תרד בו ותנין עגמך
 לעשות לו רע ואם ירדת וחשכת לו אל תעשה בפועל ואם עשית
 בפועל ולקחת ממנוס ראה שלא תהנה מהם ואם נהנית מהם
 מעט תראה שלא תאכל הפירות שהם העקרי' והנפטים ור"ל אם
 עשית עמם רעה מעט והגאת מהם הגאה מועטת אך הזאר

יראו כי לא טובה להם המים וממנה ירגישו כי נשתלס לסם מדה
 צמדה : (לא) ברד מפ"מ כו' ור"ל דבר אשר שמו ויסרו ע"י
 ישראל עשה נטלם ונאכזר ומוה יכירו כי נשתלס להם צמדה :
 [לב] חושך מפ"מ כו' ור"ל שאין לפניו משא פנים לומר בשביל
 שהם מורע ישראל ע"כ ויחמר להם אף שהקב"ה נושא פנים לישראל
 אך לא להם שראו הניסים הגדולים ועי"ז היו רשעים ולכן בימי
 החשך ספו חמו כדי שלא יראו המצרים מפלתם : (לג) לולא
 רחמיו כו' ור"ל שה' ב"ה סיכל עלתו ושכלו כדי שיחברו ישראל
 כי איש אחד יכול לקחת נשים הרבה ולא הועיל בדברים מחומה :
 [לד] אבל המילדות לא עשו כן כו' ר"ל גם בזאת נראה חסד
 הקב"ה שנתן בלבם שלא יטעו אל פרעה גם בזאת ור"ל שמוה
 הגויה דווקא נחרב' ישראל מפני שפחדו ישראל וע"כ נסאו
 נשים רבות כדי שיחזרו אפס מה מבניהם חיים והמילדות
 לא קיימו דבר פרעה ונחברו עי"ז : (לה) וראה את מחשבת
 פרעה כו' ר"ל אף שלא נתקיימ' מחשבתו כי המילדות לא שמוע
 לו מ"מ נחשב לו כמעשה כי מפני שמקושר ברע חמיתו אינו
 חוזר לעולם ע"כ נחשב לו כמעש' : (לו) אין לו אלא כרוז כו'
 ר"ל שהכריז בכל מדינותיו ולהורות על רשתתו בל שבתחיל' בקט
 הית

אליהו רבא פרק ז

פושעים היו בישראל (מח) באותה שעה והיו אומרים בכריחה אנו בורחים בדרך שבני אדם בורחים ואין בו כח להציל מיד אמר הקדוש ב"ה למשה דבר אל בני ישראל וישבו ויחגו לפני פי החירות וגו' ואמר פרעה לבני ישראל נבוכים הם בארץ וגומר פי החירות מצד אחד ומצדדים מצד אחד מגדול מצד אחד ובעל צפון מצד אחד וישראל באמצע ואראה אני אותם אם יש כח בידו להציל אותם אם לאי שנאמר ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אהיהם ויראו מאד ויצעקו וגומר (סמ"ט יד) באותה שעה אמר הקב"ה למשה (סס) מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו (מט) מה היה מחשבה של המצריים באותה שעה נדרוף אחד ישראל ונשיג אותם ונתנאה עליהם ונשליך אותם בים על אותה שעה הוא אומר (סס טו) אז ישיר משה וגומר עזי וזמרת יה וגו' ה' איש מלחמה וגו' מי כמוכה באלים ה' וגו' כיוצא בדבר אתה אימר על סנחרב מלך אשור [ג] שנתקנ' ונתנקם בהם בישראל והקדוש ברוך הוא היה מתקנא ומתנקם במההו בקנאה ונקמה ובעלילה ובנאוה בקנאה מנין שנאמר [יח"ט ח] אל קנא ונקם ה' וגומר [נא] בנקמה מנין שנאמר [ח"ל"ט ז'] אל נקמות דופיע וגו' (נב) בעלילה מנין שנאמר [י"מ"ג ל'] גדול העצה ורב העלילה אשר עיניך

אותו האיש לכרות מן העולם (מ) בא"תה שעה אמר הקב"ה למלאכי השרת מן א"תה שעה שיציתי אתכם (מא) אתם מוכנים להציל את בני ישראל רדו מלפני וראו את בני חביבי בני אברהם ויצחק ויעקב שמשליכין אותן בנהר מיד ירדו המלאכים מלפניו (מב) כשהיו מביהלים ועומדים במים עד ארכובותיהם והיו מקבלין את בניהם של ישראל ומניחין אותן (מג) על פני הסלעים (מד) והקב"ה היה מוציא להן כמין דרים מן הסלעים ומניקין אותן לקיים מה שנאמר וינקחו דבש מסלע וגו' (דכ"ט ל') גזירה שניה שגור פרעה כל מי שאינו משלים מתכונת הלבנים יהיו בונין אותו בבנין תחת השורה של לבנים והיה הקב"ה משמיע קולן של ישראל בתוך מצרים שהיו (כ"ג) ויצאות על נפשות של ישראל תחת השורה של לבנים והציל הקב"ה אותן ע"י שנשבר הבנין ויצאין ממנו כצפור הניצל מן הפח שנשבר ויצא שנאמר [מ"ט ל"ו] (מ) כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו ואומר נפשני כצפור נמלטה מפח וקשיו הפח נשבר ואנחנו נמלטנו (מ"ט קכ"ד) וגו' (מד) והיה ברעתי של הקדוש ברוך הוא שיעלה נילום הנדר ויאבר את מצרים כולם אחרי שיצאו ישראל ממצרים מפני שהשליכו את בני ישראל לואור ומפני מה הטביעם בים סוף ברוך המקום ברוך הוא שאין לפנו משא פנים

מאורי איש

כחלצה [מ] והיה כדעתו כו' ר"ל אחר שה' משלם להם מדה במדה היה לפי הדיון ככה חך מפני פושעי ישראל שהיה לנס רעה ודעתם שזהו דרך הנריחה ודעתם הרעה שהיה עז שטף גילום על מזרים בטבע וישראל נלולו מפני שילאו ממנה ולכן חסיה ה' לאחר זמן והראה אותות ומופתיים בים בטעו הטבע שישראל פברו ביבשה ומזרים טובעו בה ועשה יאמינו בה' באמת וק"ל : [מח] באותו שעה כו' מה תצעק בו' דבר בו' כלומר יתחזקו בנשחוס ויסעו וזו חילום : [מט] מה היה מחשבה של מצרים כו' מבאר ענין שירת הים שנחמר בו באות שזה מדה במדה על שהיה דעתם להחלום ולא חתם הסכלים והוא מתנאה ומראה גבורתו והוא אל ובעל כח ובעל מלחמה ולא חתם והוא דרך מליצה : (פ) שנתקנא ונתנקם כו' נתקנא על הנלחם ישראל וטובס ונתנקם שחפץ לקחת נקם לנלחם כולם כי מצינת הקנאה נולד הקנאה ולכן ה' הראה לו כביכול מדת הקנאה על הנלחם סנחרב ונקם במדת הנקמה גמורה ובעלילה ר"ל חך קודם ששעה לישראל מצימה רק מפני מחשבתו הרעה ובנאוה להראות גדלו ויכולתו : (כ) כנקמה מנין כו' לכאורה קשה הא מהכתוב אל קנא ונקם גופא עיכס מדת הקנאה ויתכן שמתאן לא מוכח כ"א מדת הקנאה והקנאה יחד דהיינו חס היו מולחם בטוב אז יקנא ונקם אותם אבל הקנאה לבד לאדם חף שזו בלתי מולחם ולא ראו בטובה זה מצינו מהכתוב אחר : (נב) בעלילה מנין כו' ורב העלילה כו' דרש העלילה ור"ל לאיש אשר הוא רע מאד

שלא תחבל הרבה מהם אך חס עשיה עם רעה סופך לנלות כמו שמנינו בפירוש הרשע וכן חבין כי חשב תחילה ההרוא הנופל כלב וחל"כ ההכנה לעשות הרע וחל"כ ההולאה לשועל או יאמר חס נהנת מהם ר"ל שהירחם מרים הטרות חך ראה שלא תחבל הפירות וזה משל שאם נהנה מעט מהם כערך הרים היוולד מהפרי שהפרי לא נחסר כל כך חך הוחר שלא תזיקם ותחלל אותם וק"ל (מט) באותו שעה אמר הקב"ה כו' רבים חתמו על הניסים הגדולים האלו אך לא הזכירו בחור' ומה נשתנו מכל הניסים המפורס' בחורה ואין זה פלא בעיני כי המה ניסים נסתרים כי נדמה להם כדמות בני אדם וע"כ זכרונם לא בא בחורה כ"א הניסים הגללים כן כ"ל : (מא) חתם מוכנים כו' : כי כך הוא מעלת' מתחילת הנריחה שהיו חתם מוכנים לשליחות להגילם : [מב] כשהיו מבוהלין כלומר בורות ובעהירות בלי עיכוב : ועומדין במים כו' הוא הדבר שרברתי טנדמו להם כדמות בני אדם וזהו ניסים נסתרי' : (מג) על פני הסלעים הם אבני הגדולי' המיניחים על שפת הים : (מד) והקב"ה מוציא להם כמין דרים במדרס אחת סמלה"ם ענמן היו מניקין ומחילי' אותם והגלל סה' ענין נסוי סה' בחסרו השביעין למעל' מהטבע : (מה) והיה הקב"ה משמיע כו' הלסון דחוק מאוד חס לא שנפרס סה' השמיע לעקחם בחוך חך מלרים להחרידן ולהיות נפסס י"ל כנה טכסות ישראל מטוקפים בחוך הכנין ודומק : [מז] כצפור נודדת כו' לא ידעתי אכונן מה ראו' מצינו מהכתוב הוה ואולי' מצינו זה בלכב רלתי' ג"כ שהאים כנודדו הוא דוגמא לצפור הנודד וכן הללחו

עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו וגו' בגאון מנין שנאמר אשירה לה' כי גאה גאה (נג) ומה היתה מחשבה של סנהרב שהיה בדעתו של סנהרב הרשע להתנקם בישראל ואמר להן לחיילותיו צאו והביאו ליכל אחד ואחד מלא כף עפר מעפר של ירושלים ונעקור שמה מן העולם שנאמר (נחיש ה) ממך יצא חושב על ה' רעה יועץ בליעל וכי על הקדוש ברוך הוא היה יועץ אלא למדך שכל הוועץ רעה על ישראל (נד) כאלו יועץ רעה כלפי מעלה לכך נאמר ממך יצא חושב על ה' וגומר הקדוש ב"ה הוא בוחן לבות וכליות והיה אומר על סנהרב שוטה שבעולם וכי אני מאבד בני מן העולם צאני צאן נחלתי אני מאבד (נה) ומה תחשבון על ה' (ס) וגו' (נו) לכך נאמר אל קנא ונוקם ה' וגומר (נז) ברוך המקום ברוך הוא שנפרע מן שונאי ישראל בשם שהיה בדעתו של סנהרב לעקור את ישראל מן העולם כך היה בדעתו של הקב"ה לעקור את סנהרב ואת מחנהו מן העולם שנאמר (מלכים ב יט) ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה ושמונים וחמשה אלף וגו' ואדרמלך ושראצר בניו הבהו וגומר (נח) למה נד'ה העולם בידו של סנהרב לאדם שמצא קן של בצים ואפרוחים וכולן באו לידו שנאמר [יסעיה י] ותמצא בקן ידו לחיל העמים

וכאסוף בצים עזובות כל הארץ אני אספתי וגו' ואין בריה יכולה להשיב פניו של סנהרב ובמה דתה מחנהו של סנהרב כך אמרו חכמים מחנהו מאתים וששים רבוא אלק וחמשת (יז) אלפים חסר חד (נט) הראשונים עברו (יח) בשחי והשניים עברו (ס) בקומה והאמצעים עברו עד מתניים האחרונים בקשו מים ולא מצאו שנאמר [יסעיה יז] את מי חרפת וגדפת וגומר (ס) אני קרתי ושתיתי מים ואחרוב בכף פעמי כל יאורי מצור ולמה אמר הכתוב מאה ושמונים וחמשה אלף אלו שרים (ט) ונגידים ונבירים שהיו עמו ואין צריך הכתוב לומר לכל החיילות שלו וכולן מתו בלילה אחת ובשעה אחת וברגע אחד ולא נשתירו מהן אלא חמשה בני אדם סנהרב ושני בניו ונבוכד נאצר ונבזראדן ומתוך אלו החמשה נהרג סנהרב את"כ שני ואדרמלך ושראצר בניו הבהו בחרב [סא] ועליו הוא אומר [מילים יז] ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו וגומר (כל המזמור) (י) לכן ישמור אדם דברים בלבו שלא יעשה שותפות דברים עם העב"ם ולא יכרות עמו ברית שכן מצינו באברהם אבינו שעשה שותפות עם אבימלך וסוף הדברים שברת עמו ברית שנאמר (בראשית כד) ויקח אברהם צאן ובקר ויתן לאבימלך ויכרתו שניהם ברית וכשברת עמו ברית נתקבצו מלאכו

ישועות יעקב

הגיה כן בצנים : [יג] כפ' חלק ל"ג א' אלזים : (יד) כח ראשונה מחילי ספול'סוסים בירדן ותמעט המי' עד שעברו ספי כמו מי סמו יחזקאל מ"ו רס"י : (טו) לא היו המים מניעין אלא עד הזואר האחרונים בקשו מים לסחות ולא מצאו עד שהביאו מים ממקום אחר שנאמר אני קרתי כו' במרח חלק וסל לא גרסי' עד מחנים ע"ס : [טז] ראשי נייסות שלו שהיו ר"ם רבוא חלק ועי' כפ' חלק דף ל"ד : (יז) ילקוט ויכא דף ק"ו ע"ג :

מאורי אש

אז חושב עליה מה ומאדו מפני עונותיו הראשונים כי נתמלא סאחו : [כג] ומה היתה מחשבתו כו' ר"ל כל עיקר מנחתו לא היה מפני כיבוש מדינות רבות כמדת המלכים לוחמי להם כ"א כל הפלו היה ללכות את ירושלים כלה ונחמה שדע שזה עיקר הללחת ישראל ושליוותם ומה לעבודי כוכבים כאלה ההלחות ההמה המיוסדים על הללחת הנפש ועבודת ה' והאח עיקר הפלס להשמיד האמונות האמיתות ולעקרם מלב חשו ומך יא חושב על ה' רעה כלומר לעקור עבודת ה' ואמונתו : מאוני ה' והמה אבו לעקרם ולעקור אמונתם א"כ הרי הוה כאלו חושב כלפי מעלה : [נד] מה תחשבון על ה' כלומר לא על ישראל אחס חושבים כ"א על ה' כי הם עמו ולא יניחם לחבד וא"כ איך תחשבו כי תנחנו דעמו ח"ו : (נז) לכך נאמר אל קנא ונוקם גו' ר"ל שלכן מתנהב ה' עם העובדי כוכבים במדת הנקמה לבלה ולהשחית לא להרויף מפני שהם מפנים לבטל המכוון : (נז) ברוך המקום כו' הוא התפעלות אליהו בזכו שה' היה לנקים ממנו מדה במדה כמה שמעב לכלות לישראל כן היה לו : (נח) למה נדמה העולם כו' מביא זה לאות על גורל גאות סנהרב כמה שהיה נקל בעיניו לכבוש כל העולם כולו מרוב גאוותו : [נט] הראשונים עברו בשחי כח הראשונה מחילי עברו בירדן בשחי וספי' צמים השניה עברו בקומה כי לא היה המים מניע דק עד הזואר והב' בקשו ולא מצאו מים מעכבים אותם וכל כך סיבב ה' למען לא יקרה להם שום סיבה להשיב מאולתו למען מנול מפלתו שמה : (ס) אני קרתי גו' כלומר אני הסיבותי זאת למען מהר מפלתך : (סא) ועליו נאמר ועוד מעט גו' כלומר אף שבעצמות חילו עידנו סנהרב היה סי' חן עוד מעט גם הוא איננו כי בעת יבא במקומו יהיה מפלתו חזו והתבוננת על מקומו ואיננו והוא דרך סיר לכן ישפור אדם בלבו שלא יעשה שותפי עם הרשעים שכן כו' מוסב על הכתוב ועוד מעט וגו' כלומר אחר שהרשע אף אם ילית מעט שחאוס יבא חילו לכן יקרה אדם ממנו ולא יהיה שותף עמו בעסקו (סב) וסיף הדברים שברת עמו ברית ר"ל לא די' ששותף עמו בעסקו אלא אף גם כרת אחר ברית האהבה חוה פלא גדול מאד איס אמונים כוה יכרות ברית האהבה עם עובד אלילים זה נכלאו מלה"ם אם איש כוה יקטור ברית ואהבה עמו : אף ה' הרוחה ללכב אברהם ויודע אמונת לבו כי רק מפני דרכי שלום עשה כראוי לאיש חכם מקרב אף לרמקיס כי אולי מזה ילמדו לעשות טוב ונתן להם אות שעדיין לבו שלם ולא נעמאה נפשו בחברת אבימלך

אליהו רבא פרק זה

פרק ה (א) ישמור אדם דברים בלבו שלא

יאכל עם עכו"ם על השולחן שכן מצינו ביהזקיה מלך יהודה שאכל עם עכו"ם על השולחן ולסוף נענש עליו עונש גדול מנין תדע לך כשבא סנהרב והקוף את ירושלים עמד חזקיהו בתפלה לפני הקב"ה שנאמר (מלכים ב' י"ט) ויתפלל חזקיהו לפני ה' ויאמר ה' אלהי ישראל יושב הכרובים וגומר המה ה' אזניך ושמע פקח ה' עיניך וראה ושמע את דברי סנהרב וגו' וידעו כל ממלכות הארץ כי אתה ה' אלהים לבדך (ב) נראה שהיה חזקיה מדבר עם הקב"ה כאדם שהוא מדבר עם חבירו מיד נהה רוח אלהים על ישעיהו הנביא וא"ל ישעיהו הנביא לחזקיהו חמלך והלא אדם שהוא מדבר עם מי שהוא גדול ממנו הלא מרתיע כל גופו ונודעזעין כל איבריו המדבר לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה עאכ"ו שיהא מדבר באימה וביראה ברתת וביוע לפיכך חלה חזקיהו חולי גדול שנאמר (ס"ד) בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו וגו' ויאמר אליו כה אמר ה' צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה מאי כי מת אתה ולא תחיה א"ל הנביא מת אתה בעוה"ז ולא תחיה בעוה"ב א"ל

השרת לפני הקב"ה ואמרו למה יכרית אברהם ברית עם עכו"ם אדם יחיד שבחרת משבעים אומות ולשוונות אמר להם הקב"ה בן יחיד שנתתי לו למאה שנים אני אומר לו להעלותו עולה אם יעלה מוטב הרי אתם יודעים שכוונתו היתה לטובה מפני דרך שלום ואם לאו יפה אתם אומרים שנאמר (ס"ט) ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם וגו' וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשהוט את בנו וגו' אעפ"כ לא היתה כוונת הקב"ה לשהטו ולהקריב את יצחק (סג) אלא להעלותו על הדר ולנסותו מכאן אמרו אין לך אומה בעולם שאינה משעבדת ומענים את ישראל יותר מכמה מאות שנה (סד) אלא בשביל שכרת אברהם ברית עם עכו"ם מכאן אמרו כל העושה שותפות דברים עם עכו"ם לסוף הוא כורת עמו ברית ואם ת"ח הוא לא די שכורת עמו ברית אלא מזולזל הוא את תורתו ומחלל שמו של אביו ומבזבז את ממונו ומאלמן את אשתו ואינו ממלא את ימיו ומוסר את בניו לחרב ומגלה אותם מארצם ושוכרן לע"א וקושר שם רע לו ולבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות :

מאורי אש

אזימלך זה כמה שקד את יצחק (סג) אלא להעלותו ולנסותו כלומר למען ידעו כולם דקדק נפשו וחוס לבבו כי ה' צ"ה יודע כל לב ולא היה צריך לנסותו רק הנסיון היה למען הנטי העול (סד) אלא בשביל כי לכאורה יקשה הלא אמר שכל כונתו היה מפני דרכי שלום ועוד שלפי האמת עיקר סיבת הגלויות היה מפני חטאם ואין יאמר מפני זה והגדלה שכל לבאר סיבה הפנימית אין שכלו ישראל לכל החטאים הגדולים עד שצבעורם נגלו מארצם והוא כי כשחייב זאת כלל בניו להיות כרתים ברית עם עובדי כוכבים ובנתינתם הקטנה מאברהם יכולים להחערב אדם באהבה וילמדו מעשיהם וכן היה באמת בחטילת עלותם עממין זה היה הסיבה הראשונה לחטאות ישראל כי החערבו אדם ולמדו מעשיהם כמ"ס בנביאים ראשונים ולכן ישמור מזה : פרק ה (א) ישמור אדם על לעיל ע"י שכתת ברית עם אזימלך כי ולהלן משוי' זה ועתה בא להעיר על מעלת יחזקיה ועניינו וחפלתו באגב : (ב) נראה שהיה חזקיהו מדבר כי מרתיע כל גופו כי לפיכך חלה כי וככל"כו כלומר סיבת החלאת היה מפני זה והצדקה שימות מעוה"ז ומעוה"ב הוא מפני מניעת פריה ורבי' כמאמרם ז"ל ולא אוכל אחאפק מהעיר לפיכך המדרש יסיה נר מאיר על ענין חזקיהו ומעלתו ותהלוכתו וחבין ע"י פס מאור אמרו במדרש חזית יחזקיהו נתבאה מלומד טירה (על מפלת סנהרב) אמר חזקיהו עסק בה מכפרת על חטאיה וכבר מודעת זאת בכל הארץ כלומר גדלו ידוע ומפורס' ולמה זה אשרי וארנן ולכאורה יפלא מאור הלא שירת הים והבאר לפניו ומדוע הוא עיזן ונתבאה מלשיר לה' וגם דוד זקינו חמוד היה עוסק בשרים וחושבות אף שלמד חורה למדי ובארתו בספרי אשד הנחלים על המדרש הנ"ל שאף ששרי בעל רוח"ק באים מכח רוח אלהין המשורר להגיד ופוחת פיו לשיר ולרנן עכ"ל המקבל הפעולה והוא האדם ישחטם בחכונתו מאיש אחר יש אשר יחפעל בחונתו דבר מפליא מאור אשר עינו לא חוה עד הנה אף שידוע כי המפליא לעשות כל יכול יחפעל ויתרגש בקרבו ולא יכול לכלכל בקרבו המיית רעיוניו ויגיד החמה בשפתים רוב חורס ורכנה ויש איש חזק לב ואמין רוחה מעשי ה' הגוראים ולא יחפעל להניס תהל' ולא ירחס פיו רננה לא מפני העדר הרגשותו בנבחרתו ית' ח"י רק מפני רעמו ביכולת ה' כל יכול ולמה זה יחפעל כי יודע כי כפי יכולת ה' הכלתי בעל חכמית הוא כאין מול יכולתו וזאת הכלתי בעל חכמית רק יחפעל מזה לרנן זה' ולהנות בחורתו הנאמנה לרעת את ה' הנכבד והטורף ממעלת פעולתיו וזאת היתה חכמת יחזקיהו וכחותיו ולאיש כזה א"כ היה רוח"ק שחורס עליו המופיע לו רק בענייני השנה לבד (זה יחכן נ"כ הסנה שלח מלאכו בעלמה מלכיתו שאמר טירה בעת ששרס עליו הרוח רק מלאכו בעת גמר הכית המקדש שאמר דברים פשוטים מהחבונ' גדולת

פרק ה (א) ישמור אדם דברים בלבו שלא יאכל עם עכו"ם על השולחן שכן מצינו ביהזקיה מלך יהודה שאכל עם עכו"ם על השולחן ולסוף נענש עליו עונש גדול מנין תדע לך כשבא סנהרב והקוף את ירושלים עמד חזקיהו בתפלה לפני הקב"ה שנאמר (מלכים ב' י"ט) ויתפלל חזקיהו לפני ה' ויאמר ה' אלהי ישראל יושב הכרובים וגומר המה ה' אזניך ושמע פקח ה' עיניך וראה ושמע את דברי סנהרב וגו' וידעו כל ממלכות הארץ כי אתה ה' אלהים לבדך (ב) נראה שהיה חזקיה מדבר עם הקב"ה כאדם שהוא מדבר עם חבירו מיד נהה רוח אלהים על ישעיהו הנביא וא"ל ישעיהו הנביא לחזקיהו חמלך והלא אדם שהוא מדבר עם מי שהוא גדול ממנו הלא מרתיע כל גופו ונודעזעין כל איבריו המדבר לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה עאכ"ו שיהא מדבר באימה וביראה ברתת וביוע לפיכך חלה חזקיהו חולי גדול שנאמר (ס"ד) בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו וגו' ויאמר אליו כה אמר ה' צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה מאי כי מת אתה ולא תחיה א"ל הנביא מת אתה בעוה"ז ולא תחיה בעוה"ב א"ל

א"ל וכ"כ למה א"ל (ג) משום דלא עסקת בפריה ורביה א"ל משום דחזאי לי ברוח הקודש דנפקי מינאי בנין דלא מעלי א"ל בהדי כבשי דרחמנא למה לך מאי דמפקרת איבעי לך למעבד ומה דניחא קמיה דקב"ה ליעבד א"ל הב לי ברתך השתא אפשר דגרמא זכותא דירך וידי ונפקי מינאי בנין דמעלי א"ל כבר נגזרה עליך גזירה א"ל בן אמוין כלה נבואתך וצא כך מקובלני מבית אבי אבא אפי' חרב חדה מונחת על צואריו של אדם אל ימנע א"ע מן הרחמים שנאמר (איוב יג) הן יקטלני לו איחל לכן ישא אדם אשה כדי שיהיו לו בנים וילמוד מחזקיה אע"פ שידע בדעתו ברוה"ק שלא יהיה לו בנים הגונים ולפיכך נתן דחיים לפני המקום אפ"ה היה נענש בעוה"ב אם לא היה נשא אשה ולמדו חכמים ארבעה דברים בתפלה אחד שלא יעמוד אדם בבקעה להתפלל (ד) בדרך עכו"ם שנית שלא יעמוד ברשות הרבים ויתפלל מפני דעת הבריות [ח] ומפני דעת הנשים שלישית [ה] שיקדש אדם את (ג) מחנהו ד' אמות לצפון ד"א לדרום יוד"א למזרח וד' אמות למערב ואם היתה התפלה בביתו צריך לקדש את כל הבית אפילו נאה אמה למה [ו] כי ה' אלהך אש אוכלה הוא (דכ"ט ד) רביעית למדו

חכמים שלא יעמוד אדם בצד עין או בצד אבן ויתפלל אלא בצד [ג] (ז) הנר ולא יפסיק שום דבר בינו ובין הקיר שנאמר [מלכים ב] ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' וגומר ויבך חזקיהו בכי גדול ה' רוא רחום וחנון ומלא רחמים היה רואה (ח) שפתיו דובבות מישרים בחכמה בבינה בדעת ובהשכל שמע מיד את תפלתו שנאמר ויהי ישעיהו לא יצא חצר החיצונה ודבר ה' אליו לאמר וגומר שמעתי את תפלתך וגומר הנני רופא לך ביום השלישי תעלה בית ה' וגומר ויאמר חזקיהו אל ישעיהו מה אות וגומר ויאמר ישעיהו זה לד האות וגומר הלך הצל עשר מעלות וגו' ויקרא ישעיה אל ה' וישב את הצל וגומר אחרני' עשר מעלות (ס) באות' שעה [ד] [ט] נתעוותו כל עכו"ם הן והכמיהם ומכשפיהם ואמרו אין אדם כביר בדבר זה [ז] אלא ב"ד הגדול שבירושלים בלבד מיד כתב מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו מלך יהודה כי שמע כי חלה חזקיהו (ס) וישמע אליהם חזקיהו ויראם את כל בית [ה] נכותה וגומר לא היה (י) דבר אשר לא הראם חזקיהו וגו' (ס) מיד נחה רוח אלהים על ישעיהו וא"ל לחזקיהו מה אמרו האנשים האלה ומאין יבאו אליך וגו' ויאמר מה ראו בביתך ויאמר חזקיהו וגומר

מאורי אש

גדולת הדבר כי אמנה ישב ה' וישרה טכנתו למטה ולכן גם בעת תפלתו עיניו מה לא נכנע ולא זע כמשפט האיש נעדר ההתפעלות כ"א נכח השכל מבקש למה שיספיקו דעתו כמו פס ביקש שישע לשראל כדי שיע"ז יתפרסם שמו הגדול בעולם רעים בתוכות' לא חכם לקחת אשה אחר כי התכלית נפקד ממנו וכן ביקש אות כמשפט החכם החפץ לדעת הכל צבור וכן כאשר צטרו שימות אחר כלה נבואתך וכו' כי לא האמין בנפשו שלא יקובל תשובת האדם וכן עם כחו שלוחי המלך אליו בלה להם רזי שכל כי דימה שיע"ז יכירו נבואת ה' ולא פחד מגלוי הסתרים וכן כאשר צטרו ישעיהו שיע"ז נענש אחר דבר טוב ה' ולא הרע מצימה כי בודאי הכל לטובה [יעיין להלן] אכל ה' הוכיח אותו על זה כי באמת ראוי להגדיל כח ההתפעלות בעצ עגרו בצפילה ולא יניח זה לטבע השכל לבד והבין מאור וינעם לך וחבין מזה כמה ענינים מתהלכות יחזקיהו ודבריו ומעשיו [ג] מסיס דלא עסקת צפ"ו הודיע לו כי הנמאין במצינה מפני נעית שכלו הוא נאצר בעוה"ב כי תורת ה' תמימה ועליונה ואין נהתחכמות השכל האנושי מבוא צנבולה ואף שלפי הראות התכלית נפקד ממנו כמו שהיה אצלו כי טוב העדר הכנים מנבים רעים עכ"ז מה שמצויה מחוייב לעשות כלה נבואתך ולא עיני המלצה הזאת כי הנביא עם שיגיעה מדע הנבואי לא יכול כלכל בקרבו כל אשר נתגלה אליו כמ"ש בירמיה ואמרתי לא אדבר עוד כשצו והיה כלבי כאש בוערת עזר בעלמותי ולכן אמר גמור עיני נבואתך ולא ואל חסרדני כי אספון לבקש ה' אולי ישמעני וירחם עלי : (ה) בדרך אליל ר"ל אף שבקשה מקום שדות וכרמים מ"מ הוא נגד אליל ולא בר"ס פן יפסיקו עובדי דרכים והלכות אנשים ואנשים ויבא מוס ח"ו לירי הרעור : (ה) שיקדש מחניהו שלא ימלא עליו שום טינוף וד' אמות כשהוא לאחוריו אכל לפניו הוא כמלא עיניו כמ"ש בכרכות ובבית כל הבית כולו נחשב כד' אמות : (ו) כי ה' אלוהיך אש אוכלה אין עניינו לכאן והיושר נראה לנרום כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחניך והיה מחניך קרום שמדבר מענין זה : (ז) צד הנר הקיר כ"ל : (ח) שפתיו דובבות משרים הוא הדבר שצדתי לעיל שמורה מעלת תפלת יחזקיהו אף שהיה ב"לל הכנעה כל כך רק אמר זכר נא אשר התהלכתי לפניך באמת ונס ממדת השכל וההתכוננת מ"מ קיבל ה' ממנו אחר שהמה משרים בחכמה וצנבונה לא כמתנאה ביעשו ולא כמו חי שבא בחרוץ רק סומך על חסדי ה' שעושה טוב וחסד לעושי טוב והבין מאור : (ט) נשעווחו כל עובדי אלילים ומצויהם הם הודיעים חכמת התכונה והמכשפים המה החושים בכוכבים : (יוד) אלא היה הגדול שסם ידיעת החכמה האמתית והנבואה : [פ] וכי דברים הללו ביקש כו' ר"ל וכי דברים הללו ביקש ישע"ו ממנו ומה היה טעם בזה אלא הכונה שגלה להם רזי שכל ההתנמה האלקית אשר מזה ימשך טיבול ה' כדרכם של עובדי כוכבים שעושים

ישועות יעקב

(ב) מקום שהוא חונה סם ומתפלל (ג) כ"א הקיר והוא עיקר : [ד] נתבלבל דעתו : (ה) בית גבוה ומנחם פתר לשון שממנים כמו נכחת וגרי רש"י : [ו] ודרשו ר"ל שהראה להם הארון והלוותם

וכן צענין לקיחת אשה אחר שראם צר"הק שממנו ילאו בנים ממנו וכן ביקש אות כמשפט החכם החפץ לדעת הכל צבור וכן כאשר צטרו שימות אחר כלה נבואתך וכו' כי לא האמין בנפשו שלא יקובל תשובת האדם וכן עם כחו שלוחי המלך אליו בלה להם רזי שכל כי דימה שיע"ז יכירו נבואת ה' ולא פחד מגלוי הסתרים וכן כאשר צטרו ישעיהו שיע"ז נענש אחר דבר טוב ה' ולא הרע מצימה כי בודאי הכל לטובה [יעיין להלן] אכל ה' הוכיח אותו על זה כי באמת ראוי להגדיל כח ההתפעלות בעצ עגרו בצפילה ולא יניח זה לטבע השכל לבד והבין מאור וינעם לך וחבין מזה כמה ענינים מתהלכות יחזקיהו ודבריו ומעשיו [ג] מסיס דלא עסקת צפ"ו הודיע לו כי הנמאין במצינה מפני נעית שכלו הוא נאצר בעוה"ב כי תורת ה' תמימה ועליונה ואין נהתחכמות השכל האנושי מבוא צנבולה ואף שלפי הראות התכלית נפקד ממנו כמו שהיה אצלו כי טוב העדר הכנים מנבים רעים עכ"ז מה שמצויה מחוייב לעשות כלה נבואתך ולא עיני המלצה הזאת כי הנביא עם שיגיעה מדע הנבואי לא יכול כלכל בקרבו כל אשר נתגלה אליו כמ"ש בירמיה ואמרתי לא אדבר עוד כשצו והיה כלבי כאש בוערת עזר בעלמותי ולכן אמר גמור עיני נבואתך ולא ואל חסרדני כי אספון לבקש ה' אולי ישמעני וירחם עלי : (ה) בדרך אליל ר"ל אף שבקשה מקום שדות וכרמים מ"מ הוא נגד אליל ולא בר"ס פן יפסיקו עובדי דרכים והלכות אנשים ואנשים ויבא מוס ח"ו לירי הרעור : (ה) שיקדש מחניהו שלא ימלא עליו שום טינוף וד' אמות כשהוא לאחוריו אכל לפניו הוא כמלא עיניו כמ"ש בכרכות ובבית כל הבית כולו נחשב כד' אמות : (ו) כי ה' אלוהיך אש אוכלה אין עניינו לכאן והיושר נראה לנרום כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחניך והיה מחניך קרום שמדבר מענין זה : (ז) צד הנר הקיר כ"ל : (ח) שפתיו דובבות משרים הוא הדבר שצדתי לעיל שמורה מעלת תפלת יחזקיהו אף שהיה ב"לל הכנעה כל כך רק אמר זכר נא אשר התהלכתי לפניך באמת ונס ממדת השכל וההתכוננת מ"מ קיבל ה' ממנו אחר שהמה משרים בחכמה וצנבונה לא כמתנאה ביעשו ולא כמו חי שבא בחרוץ רק סומך על חסדי ה' שעושה טוב וחסד לעושי טוב והבין מאור : (ט) נשעווחו כל עובדי אלילים ומצויהם הם הודיעים חכמת התכונה והמכשפים המה החושים בכוכבים : (יוד) אלא היה הגדול שסם ידיעת החכמה האמתית והנבואה : [פ] וכי דברים הללו ביקש כו' ר"ל וכי דברים הללו ביקש ישע"ו ממנו ומה היה טעם בזה אלא הכונה שגלה להם רזי שכל ההתנמה האלקית אשר מזה ימשך טיבול ה' כדרכם של עובדי כוכבים שעושים

בן שיכריע את כל ישראל לכף זכות ויחנך אותם במצות ויזכו רבים על ידו הא למדת בשכר מעשה אלקנה שמואל ובשכר מעשה חזקיה מנשה מכאן אמרו כל האוכל עם (נוסחה ישנה מכחיש הסורס) עכו"ם על השלחן כאלו עובד עכו"ם ואוכל מזבחי מתים ואם ת"ח הוא מזלזל את תורתו ומחלל שם אביו שבשמים ומזבזב את מסנו ומאבד את בניו ומפיל אותם בהרב ומגלה אותם מארצם :

פרק ט (א) ודבורה אשה נביאה אשת לפידות היא שופטה את ישראל בעת ההיא (סופטים ד) וכי מה טיבה של דבורה שהיא היתה שופטת את ישראל בעת ההיא ומתנבאה עליהם והלא פתח בן אלעזר היה בימים ההם מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ בין ישראל בין עכו"ם בין איש בין אשה בין עבד ובין שפחה הכל לפי המעשה שהוא עושה כך רוח הקודש שורה עליו כך אמרו בעלה של דבורה עם הארץ היה אמרה לו אשתו בא ואעשה לך פתילות והולך אותם לבית המקדש שבשילה (ב) (ד) מה אם יהיה חלקך בין אנשים בשרים שבהם ותזכה לעוה"ב (ג) והוא היה עושה פתילות עבות כדו שיהא אורן מרובה לפיכך נקרא שמו לפידות וכך אמרו ג' שמות יש לו ברק לפידות (ד) מיכאל ברק שפניו היה דומה לברק

לפידות שהיה עושה לפידות עבות ומה שמו מיכאל שמו הקב"ה שהוא בחן לבות וכליות אמר הקב"ה לדבורה (ה) אתם כוונתם לשם שמים ועשיתם פתילות עבות כדו שיהא אורן מרובה גם אני ארבה (ו) אותכם בישראל וביהודה ובשנים עשר שבטי ישראל ומי גרם לפידות שהיה חלקו בבני ארם כשרים וזכה לעוה"ב הוי אומר דבורה אשתו כך אמרו על דבורה אשת ברק ועל כיוצא בה הוא אומר (ז) חכמות נשים בנתה ביתה [משלי יד] [ז] כיוצא בדבר אתה אומר איזבל בת אתבעל מלך צידוניס אשת אחאב כך אמרו בשעה ראשונה שנכנסה אצל אחאב ללמדה אותו (ח) דרך עבודה לע"א ועל ידה התמכר עצמו לע"א שנאמר [מלכים א כח] רק לא היה כאחאב אשר (י) התמכר לעשות דרע בעינו ה' אשר הסתה אותו איזבל וגומר ובשביל מעשה ומעשה בעלה [ט] נאבדו שניהם מן העוה"ב ומן העוה"ב ואבדו את בניהם עמהם [י] משל למלך שהביא לו עבדו מנחה (י) שבעים כדו שמן כיון ששמע ממנו דברים יתורים טרף אותם לשניו כך מי גרם לו לאחאב שנאבד מן העוה"ב ועוה"ב הוא ובניו הוי אומר איזבל אשתו ועליה ועל כיוצא בה הוא אומר [משלי ד] [יא] ואולת בידיה תהרסנה ועליהן הוא אומר [מילים לו] אל תתחר במצליח דרכו באיש עושה מזימות וגו' ועוד מעט ואין רשע וגו' [יב] ראיתי רשע עריץ וגומר ויעבור והנה אינגו וגו' [ג] יופה רשע לנדיק ומבקש להמיתו חתרו מהו אומר ה' לא יעוננו בידו וגו' ה' יסמך לו פעם אחת הייתי יושב בבית המדרש הגדול שבירושלים לפני החכמים אמרתי להם רבותי (יג) מה נשתנה עמרי שר צבא מלך ישראל

ישועות יעקב

(א) ילקוט סופטים דף ט' ע"א : [ב] חולי תוכה עי"ז כמו חולי ימלאון סם חרבעים [בראשית י"ח] ח"ל מה אם : (ג) גי' ילקוט והוא היתה עושה כו' : (ד) בילקוט גרם מיכאל ע"ס מלאך וע"ס שממך ענמו ור"ל שאמר לה אם תלכי עמי וגו' וגם בסירה נזכר שמה קודם : (ה) גי' ילקוט חורכס והוא עיקר : (ו) נמכר לע"א כדאיתא בירושלמי חילל בית האלי שסכניו ה' ובכל יום סם דמיו ונתן לע"א רש"י : (ז) נקט מספר זה לפי שהיו הנעדר מחכמה ולזה שאלתם היחכן שהיתה דבורה גדולה יותר בהשגה מכל הנביאים והיתה החשובה שהדך תלוי גם במעשים טובים ויש קטן בהשגה וגדול במעשה כמ"ס מעשיך יקרנך : (ב) בין נכרו אם עושה הזיון מלות ומכיר את בוראו בזנות באחדות אמיתית זה כגדלת הספר כנ"ב זיקס משה שלח חסרה סכינה על או"ה"ע אם לא יכירו את בוראם ועיין בבוראי מעלת הנבואה שהוא ענין סבילי להאומים ויחכן שהכח"ס פה בר"ה"ק הוא רוח המעוררו לפעול טוב ולהיות גבור בארץ בטוב המדות ולהנהיג האומה בדרך ה' וה' עוררה לזה וזה יתכן להיות גם צעדר וספחה והבן : [ד] מה אם יהי חלקך כו' כלומר יהי מה אף אם לא תזכה למעלה גבוה בחכמה אך עכ"פ תזכה להיות בין חכמים כשרים ותזכה עי"ז לעוה"ב : דומה לברק חזיר יפה ומנהלוג מאד ומה שמו מיכאל כי ברק ולפידות שמית הכנויים הם ושמו העיקרי מתחילה מיכאל : [ה] חסם כוונתם לשם שמים ור"ל אף שהמעשה מלך עלונה אינה גדולה כל כך כי אינני לריכה לאורה אך ראינו כונתם לשם שמים מאד ולכן חרבה חורכס בישראל להיות המה נוסעים על ידכם והיה טובות הרבים תלוי בכס ועי"ז יהיה זכותם גדול ותזכו עי"ז לחיי עוה"ב מאד : (ו) חכמה נקיס בנתה ביתה כו' ר"ל אף שחכמת אשה אינה גדולה כל כך מ"מ עי"ז מעשיה תוכל לבנות לה בית כאמן וקיים לעוה"ב או ירמזו ביתה זו בעלה : (ז) כיוצא בו כו' ר"ל כמו אשה שבה תוכל להיטב לבעלה כך אשה רעה שתמיתנו כמו איזבל לחאב : (ח) דרך עבדה כלומר שהודיעה לו מה הוא ענין עבודת כוכבי' עד שבסוף החכמה להאמין בזה ולבסוף התעבר עלמו לעבודת כוכבים כאלו הוא עזה מכור לעבודת כוכבים באין חקית : (ט) נאבדו שניהם כי יותר טוב ה' שתשמע הוא לו להאמין בה' יאזו סיו שניהם נחלים העוה"ב : (י) משל למלך כו' יש לזכו מה זה הכבוד והמנוח בע' בניו ומה ענין לזה והגראה מפנישה' חפץ מאד במלכות בית הוד ומשפחתו הנמשך מאתו ור"ל ה' זה מנחה לרצון לפניו ית' אך בחנאי אם ה' העבד טוב אז המנח' יר' לפניו ואם לאו טורף בפניו כי אינו חפץ בורע מרעים ולכן נהרב הוא ובניו : (יא) ואולת בידיה תהרסנו כלומר בעצמה ובידי' מונע הטוב ממנה ולא די שלח דלתה לחזקו בטוב אכל גם הרסה והשחיתה הכל : (יב) ראיתי רשע עריץ גו' כלומר שהוא מתגדל ומתחזק בטוב ומתפרס ושרט כאורח רעין שמתפשט גיעותיו מאד וזה דמו על הבנים הרבים וגם המה ואינו : [יג] מה נשתנה עמרי שר צבא כו' ר"ל שגם הוא לא ה' טוב רק מפני שוויאר כו' ואף שהיה כונתו למען הגדיל שמו ועוד ממלכתו עכ"ז טובה גדולה עשה בארצו

מאורי אש

פרק ט [א] ודבורה אשה נביאה גו' מביא כל זה לתראות אף שזכו לטוב בסביל מעשיהם הטובים כמו באלקנה : [ב] כי מה טיב' כו' הכל לפי המעשה הוא ע"ד מאמרו בחזית שאמר ר"ע על אחר טיאל ז"ק עליו טובו כו' חזן מאחר לא טאני גדול ממך כלומר באיכות ההשגה אלא מעשיך יקרנך ומעשיך יתקן והענין כי אף שהנבואה תלוי בחכמה כמ"ס אין הנבואה שורה אלא על חכס כו' כי הנבוא' הוא השגה גבוהה וגדולה מאוד ואין ישינה הנער הנעדר מחכמה מכל הנביאים והיתה החשובה שהדך תלוי גם במעשים טובים ויש קטן בהשגה וגדול במעשה כמ"ס מעשיך יקרנך : (ב) בין נכרו אם עושה הזיון מלות ומכיר את בוראו בזנות באחדות אמיתית זה כגדלת הספר כנ"ב זיקס משה שלח חסרה סכינה על או"ה"ע אם לא יכירו את בוראם ועיין בבוראי מעלת הנבואה שהוא ענין סבילי להאומים ויחכן שהכח"ס פה בר"ה"ק הוא רוח המעוררו לפעול טוב ולהיות גבור בארץ בטוב המדות ולהנהיג האומה בדרך ה' וה' עוררה לזה וזה יתכן להיות גם צעדר וספחה והבן : [ד] מה אם יהי חלקך כו' כלומר יהי מה אף אם לא תזכה למעלה גבוה בחכמה אך עכ"פ תזכה להיות בין חכמים כשרים ותזכה עי"ז לעוה"ב : דומה לברק חזיר יפה ומנהלוג מאד ומה שמו מיכאל כי ברק ולפידות שמית הכנויים הם ושמו העיקרי מתחילה מיכאל : [ה] חסם כוונתם לשם שמים ור"ל אף שהמעשה מלך עלונה אינה גדולה כל כך כי אינני לריכה לאורה אך ראינו כונתם לשם שמים מאד ולכן חרבה חורכס בישראל להיות המה נוסעים על ידכם והיה טובות הרבים תלוי בכס ועי"ז יהיה זכותם גדול ותזכו עי"ז לחיי עוה"ב מאד : (ו) חכמה נקיס בנתה ביתה כו' ר"ל אף שחכמת אשה אינה גדולה כל כך מ"מ עי"ז מעשיה תוכל לבנות לה בית כאמן וקיים לעוה"ב או ירמזו ביתה זו בעלה : (ז) כיוצא בו כו' ר"ל כמו אשה שבה תוכל להיטב לבעלה כך אשה רעה שתמיתנו כמו איזבל לחאב : (ח) דרך עבדה כלומר שהודיעה לו מה הוא ענין עבודת כוכבי' עד שבסוף החכמה להאמין בזה ולבסוף התעבר עלמו לעבודת כוכבים כאלו הוא עזה מכור לעבודת כוכבים באין חקית : (ט) נאבדו שניהם כי יותר טוב ה' שתשמע הוא לו להאמין בה' יאזו סיו שניהם נחלים העוה"ב : (י) משל למלך כו' יש לזכו מה זה הכבוד והמנוח בע' בניו ומה ענין לזה והגראה מפנישה' חפץ מאד במלכות בית הוד ומשפחתו הנמשך מאתו ור"ל ה' זה מנחה לרצון לפניו ית' אך בחנאי אם ה' העבד טוב אז המנח' יר' לפניו ואם לאו טורף בפניו כי אינו חפץ בורע מרעים ולכן נהרב הוא ובניו : (יא) ואולת בידיה תהרסנו כלומר בעצמה ובידי' מונע הטוב ממנה ולא די שלח דלתה לחזקו בטוב אכל גם הרסה והשחיתה הכל : (יב) ראיתי רשע עריץ גו' כלומר שהוא מתגדל ומתחזק בטוב ומתפרס ושרט כאורח רעין שמתפשט גיעותיו מאד וזה דמו על הבנים הרבים וגם המה ואינו : [יג] מה נשתנה עמרי שר צבא כו' ר"ל שגם הוא לא ה' טוב רק מפני שוויאר כו' ואף שהיה כונתו למען הגדיל שמו ועוד ממלכתו עכ"ז טובה גדולה עשה בארצו

שהגבים

בתורה ודרשו השופטים היטב וגו' (דברים ט) ומה ענין
 שכתוב אחרי : כי תצא למלחמה על אויביך וגו' [י] לא
 תירא מהם כי ה' אלריך עמך וגו' . (סס כ) וכי מה טיבה
 של דבורה אצל ברוק : [כז] והלא דבורה במקומה [יט]
 וברק במקומו אלא כך אמרו חכמים ברוק היה משמש את
 הזקנים בחייו של יהושע . וכן חזר ושמש לאחר מיתתו
 לפיכך הביא הקב"ה אותו ונתן אותו אצל דבורה באותו
 שעה (ט) (כח) הראוה לדבורה במה הקב"ה מושיע את
 ישראל מבין העכו"ם [כ] בבנים שהם משכימים ומעריבין
 לבית הכנסת ולבית המדרש . ועוסקין בדבריו תורה בכל
 יום תמיד . ומה נשתנה זבולן ונפתלי מכל השבטים שבאת
 תשועה גדולה לישראל על ידן . שנאמר (סס ד) ולקחת
 עמך עשרת אלפים איש מבני נפתלי ומבני זבולן . כך
 אמרו חכמים (כט) נפתלי (כח) שמש את יעקב אבינו .
 ויצא ממנו קורת רוח . וזבולן שמש את יששכר . ועל
 שעשה לו (כ) אכסניא . (ל) ובשביל שבטח ברוק באלהי
 ישראל והאמין בנבואתה של דבורה שנאמר ויאמר אליה
 ברוק אם תלכני עמי והלכתי וגו' ותאמר הלוך אלך עמך וגו'
 לפיכך חלק לו בשירה עמה . שנאמר ותשר דבורה וברק
 וגו' ומה נשתנית ועל אשת חבר הקני מכל הנשים כלן
 שבאת תשועה גדולה לישראל על ידה . שנאמר ותקח
 יעל אשת חבר את יתר האהל וגו' ותתקע את היתד
 ברוקתו וגומר והוא נרדם ויעף וימת . כך אמרו חכמים יעל
 (לא) אשה כשירה היתה . ועושה רצון בעלה היתה . מכאן
 אמרו חכמים אין לך אשה כשרה בנשים . אלא

אשה שהיא עושה רצון בעלה . פעם אחת הייתי יושב
 בבית המדרש הגדול שבירושלים לפני החכמים . ואמרתי
 להם רבותי (לב) עפר אני תחת נפות רגליכם . ואמר
 לפניכם דבר אחד . ואמרו לי אמור . ואמרתי (לג) אבי
 שבשמים יהא שמך הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמי .
 ותהיה לך קורת רוח מישראל בכל מקומות מושבותם . שכל
 הטובות (לד) והנחמות שאמרת לאדם . (לד) לא אמרת
 אלא בחכמה ובינה ודעה והשכל . שנאמר (בראשית ג)
 ויאמר ה' אלהים לא טוב היות האדם לבדו . אעשה לו
 עזר כנגדו . עזר להעמידו על רגליו . ועזר להאיר עיניו .
 אמרו לי תן טעם לדבריך אמרתי להן אני נותן טעם
 לדברי . ואמרתי להן רבותי . (כג) חטין ושעורין עד שלא
 נעשו ולא נטחנו ברחים אינן הם כלום אלא עצים בלבד .
 ואמרו לי הן ואמרתי להן אם נותנן אותם אדם לאשתו
 ותקנתן ועשאתן וטחנו ברחיים והוציאה מהם את הפת .
 פת יפה . או שהיא עשתה לו מן בשר שמן או מן חלב
 שמן אכילות טובות שבעולם והוא אוכל וכן פשתן אינו
 כלום אלא עשבים . ואמרו לי הן . ואמרתי להם אם נותן
 אדם פשתן לאשתו וארגה ממנו בגד . ולא עוד אלא
 שמוציא ממנה (כד) פריה ורביה לעולם : (כה) ועוד כדי
 שלא ינאף ממקום למקום . אלו ארבעה דברים שהאשה
 עושה לבעלה . (כו) ואם הוא [ג] כנר נותן לה לחם
 מאכילה . והלא לבהמה ולחיה ולעופות נותנין כל העולם
 מזונות לכך נאמר אעשה לו עזר כנגדו . עזר להעמידו
 על רגליו . עזר להאיר עיניו . ועזר אמרתי לפניך דבריו
 של

מאורי אש

הלך סהול כמו נחית טעם ומפרש שבאמת הוא כמו נחית
 טעם שלא יפסוד מפניהם אחר שכן כתיב ודרשו השופטים
 היטב ואל"כ כי תלך גו' לא תירא גו' מורה שפי' זכות שפית
 השופטים משפט ישר היטב ילכו מלחמתם ולכן כתיב והיא
 שופטת גו' וזה הלך נזה ה' ולכן אל תירא מאלוהיה כי תלחם
 ביראי בעור ה' : (כו) והלא דבורה במקומה כו' שם צמח וברק
 מקדם רסוק מאד מרמה ומפרש ע"י שהיא חמיר משמש לנביאים
 ע"כ הביא הקב"ה לברק שהיה עם דבורה הנביאה והכונה כששאה
 לאשה : (כח) הראה לדבורה כו' ר"ל שהשיגה צמחה הנבואה
 למלחמה : (כט) נפתלי סימם כו' ולכן גם בניו נעשו נחמיו
 המה כמוהו משמשו חכמים וגם זכותו עמד לנביאם שעל ידם יושבו ישראל : [ל] ובשביל שבטח כו' כי לא יתכן האמונה
 בנביאים שיהיה כ"כ עד שימסור נפשו בעבור זה רק מוחזק בהטחון כס' וע"כ סומך על הנבואה ומוסר נפשו לה' וזה החוקות
 גדולה הנמצא בלב יקירי רוח אשר ע"י יתכן להתהפך רוחו בקרבן שיסרה בו רוח"ק והבין מאד והכונה שחלק לו בשורה הכונה שסרה
 עליו רוח"ק ע"י האמתו כנבואת דבורה כמה פעמינו כמנה מקומות שפי' הנביאים יוכלו להתנבאות גם הבלתי מוכנים ככה :
 [לא] אשה כשרה היתה ועושה רצון בעלה כשרה נעשית ואינה יודעת מאלוהיה רק כפי אשר יאמר לה בעלה . וזאת מדה טובה :
 בנשים אשר טבען ודעתן קלות אם לא ימסכו אחר רצון בעלה המונעתן מרע ומחזירן למוטב [לב] עפר אני תחת נפות רגליכם
 ענין המליצה הזאת להורות על ההכנעה למוסר שהמה צמעה ממנו : (לג) אבי שבשמים כו' הוא דרך התפעלות בהזכירו טובת
 ה' ותסוד עם ישראל : (לד) לא אמרת אלא בחכמה כו' עזר להעמידו על רגליו כו' הן טעם כו' חטין ושעורין כו' ועוד אמרתי
 לפניכם דבריו של הקב"ה י' להבין מה זה הודיע להם הלך כמו דבר פשוט הוא וענין המוהי להודיע מתועלת האשה כשהיא
 מתקנת מאכלו ומשקיהו ובגדיו והם מה השיבו לו הן טעם לדברך מי לא ידע בכל אלה וגם השני מאמרים חין להם קשור מאלוהיה
 והנראה כי לוטם בה ענין דק כי רצה להעיר לבר מוטב יי עם ישראל שששם ולקחם לעולם לו מפני שפי' עשייתם התורה
 והמלות מתקיים העולם ומאמנם בשביל ישראל שנקראו ראשית ואל"כ המה ע"י מעשיהם המה משלימו ומתקני העולם ואל"כ ידמה
 האדם כי ראוי וזכון לקיים את ישראל ואין חסד גדול כל כך ולכן הקדים להם דבר זה הלך האשה אשר הוכיח ה' לאיש
 בשיחובין האדם יבין טובתה מאד חין שהיא מתקנת את מאכלו ומשקיהו ובגדיו ועל ידה הוא קיים העולם כי יפרו וירבו על ידה
 ומליתו מן פחיות החטאים ועל ידה יוכר פרוי בעולם כי אלוה' לא הוסיף אדם בנשואין היה נוהף ממקום למקום ועל"ז
 בטבע האדם שאם מוצא נאה הימנה הוא עוזבה ואל"כ חין לא יתבונן האדם בטובת ה' לישראל אף כי המה מתקני העולם כמ"ס
 אש בחוקתי חלבו ונחתי גשמיכם בעתם כי כה יסד ה' בחכמתו עכ"ל הלך המה מטאו והשחיתו פני נפשם ועכ"ל לא נעשם ה'
 לעולם

ישועות יעקב

ט' ע"ב : [י] ע"כ גם אחת לא תירא כי אני שופטת את ישראל :
 (יא) ר"ל דבורה היתה כהן אפרים וברק בקדש נפתלי ורוקים זה
 מזה כזכר כנבולי א"י : [יט] ברוח הקודש : [כ] כדלקמן ריש
 פרק י' : [כז] שקפץ מא"י למגרים והביא הסטר ומכירה מן
 הנערה לקבור את אביו כדליתא בסוטה : (כב) שהפסיק לו מזונות
 כדי שיוכל ללמוד . [כג] ביבמות דף ס"ג הוא בסגנון אחר :
 [כד] כהן כמו שאמרו ר"ל דינו שנגדלות בניו ומלכות אותו
 מן החטא : [כו] אף שהוא נותן לה לחם וכל זרעה הלך גם
 לבטחה
 במה ובאיה חגשים חוכלם לנחם ולכן קראה לחגשים הם שיאזו לנחמה :
 המה כמוהו משמשו חכמים וגם זכותו עמד לנביאם שעל ידם יושבו ישראל : [ל] ובשביל שבטח כו' כי לא יתכן האמונה
 בנביאים שיהיה כ"כ עד שימסור נפשו בעבור זה רק מוחזק בהטחון כס' וע"כ סומך על הנבואה ומוסר נפשו לה' וזה החוקות
 גדולה הנמצא בלב יקירי רוח אשר ע"י יתכן להתהפך רוחו בקרבן שיסרה בו רוח"ק והבין מאד והכונה שחלק לו בשורה הכונה שסרה
 עליו רוח"ק ע"י האמתו כנבואת דבורה כמה פעמינו כמנה מקומות שפי' הנביאים יוכלו להתנבאות גם הבלתי מוכנים ככה :
 [לא] אשה כשרה היתה ועושה רצון בעלה כשרה נעשית ואינה יודעת מאלוהיה רק כפי אשר יאמר לה בעלה . וזאת מדה טובה :
 בנשים אשר טבען ודעתן קלות אם לא ימסכו אחר רצון בעלה המונעתן מרע ומחזירן למוטב [לב] עפר אני תחת נפות רגליכם
 ענין המליצה הזאת להורות על ההכנעה למוסר שהמה צמעה ממנו : (לג) אבי שבשמים כו' הוא דרך התפעלות בהזכירו טובת
 ה' ותסוד עם ישראל : (לד) לא אמרת אלא בחכמה כו' עזר להעמידו על רגליו כו' הן טעם כו' חטין ושעורין כו' ועוד אמרתי
 לפניכם דבריו של הקב"ה י' להבין מה זה הודיע להם הלך כמו דבר פשוט הוא וענין המוהי להודיע מתועלת האשה כשהיא
 מתקנת מאכלו ומשקיהו ובגדיו והם מה השיבו לו הן טעם לדברך מי לא ידע בכל אלה וגם השני מאמרים חין להם קשור מאלוהיה
 והנראה כי לוטם בה ענין דק כי רצה להעיר לבר מוטב יי עם ישראל שששם ולקחם לעולם לו מפני שפי' עשייתם התורה
 והמלות מתקיים העולם ומאמנם בשביל ישראל שנקראו ראשית ואל"כ המה ע"י מעשיהם המה משלימו ומתקני העולם ואל"כ ידמה
 האדם כי ראוי וזכון לקיים את ישראל ואין חסד גדול כל כך ולכן הקדים להם דבר זה הלך האשה אשר הוכיח ה' לאיש
 בשיחובין האדם יבין טובתה מאד חין שהיא מתקנת את מאכלו ומשקיהו ובגדיו ועל ידה הוא קיים העולם כי יפרו וירבו על ידה
 ומליתו מן פחיות החטאים ועל ידה יוכר פרוי בעולם כי אלוה' לא הוסיף אדם בנשואין היה נוהף ממקום למקום ועל"ז
 בטבע האדם שאם מוצא נאה הימנה הוא עוזבה ואל"כ חין לא יתבונן האדם בטובת ה' לישראל אף כי המה מתקני העולם כמ"ס
 אש בחוקתי חלבו ונחתי גשמיכם בעתם כי כה יסד ה' בחכמתו עכ"ל הלך המה מטאו והשחיתו פני נפשם ועכ"ל לא נעשם ה'
 לעולם

ושנו חכמים (ג) (ד) כל המקיים נפש א' מישראל מעלה עליו הכתוב כאלו קיים עולם מלא [ה] ואין לד סם חיים למלאך המות . אלא מדת הצדקה בלבד . שנאמר [דברים ט] (ה) כי יגורתי מפני האף והחמה וגו' ואומר [משלי רב] מתן בסתר יכפה אף ושוחד בחיק חמה עוה . מעשה בב' משפחות של כהנים שבאו לפני ריב"ז שהיו מתים [ג] בלא ימיהם . אמר להם רבי יוחנן . שמא ממשפחת בני עלי אתם . דכתיב ביה וכל מרבית ביתך ימותו (ד) אנשים (סוואל ח) : אמרו לו רבי מה לנו לעשות אמר להם כיון שמגיע בן מבניכם [ה] לפרקו ראו מה [ו] דמיו ותנו לצדקה כדי דמיו . ויבא עליכם מה שכתוב וצדקה תציל ממות (משלי י) (כ"י ויניל סכחוב וכל מרבית ביתך ימותו אנשים וחלכו ועשו כן והצילו את עצמן מן המיתה . ולא זו בלבד . אלא (ז) כל מי שעושה משפט וצדקה ומקיים נפשות כאלו פדה את הקב"ה וישראל מן העב"ם ועליו הכתוב אמר פדה בשלום נפשי וגו' באותה שעה אמר הקב"ה מי פדה (ח) אותי ושכינתי ואת ישראל מבין העב"ם מי שהוא עושה משפט וצדקה ואם לא עשו מה נאמר בהן (ט) ותדו האמת נעדרת (ישי"ט ט)

(י) אבי שבשמים יהו שמך הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמים ותהא לך קורת רוח מישראל עבדיך שאמרת מי פדה אותי ושכינתי ואת ישראל מבין העב"ם . והלא אתה הוא הפודה ומציל את כל באי עולם ואת כל מעשה ידיך שבראת בעולם שנאמר (תהלים ד"ה) פדה אלהים את ישראל מכל צרותיו . ואומר (סס קל) [יא] יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד והרבה עמו פדות והיא יפדה את ישראל מכל עונותיו אמר הקב"ה לבית דוד (יב) מה אתם יושבים אם אתם מבקשים את ימית בן דוד ואתם מבקשים לגאול את ישראל עשו משפט וצדקה . שנאמר (יכ"ט) בית דוד כה אמר ה' דינו לבקר משפט והצילו גזול מיד עושק וגו' . אמרה דבורה הואיל והתורה היא קורת רוח מלמעלה וקורת רוח מלמטה שנאמר [משלי ג'] עץ חיים היא למחזיקים בה וגו' על כן לבי לחוקקי ישראל המתנדבים בעם ברכו ה' (סופטים ה) רוכבי אתונות צהורות (סס) אין (יד) צהורות אלא (י) לשון נקיות שהם נקיים מן הגזל . [טו] יושבי על מדין אלו בני ארם שמעמידין את הדבר על הדיןאמת . ואין מדין אלא לשון דין [כ"י עשות דין] שג' (ישעי' י) להמות מדין דלים וגו' מה מדין האומר להלן דין

ישועות יעקב

[ג] סנהדרין דף ל"ז : [ג] שהיו מחים בני י"ח שנים : [ד] בחורים וחינו דומה לכל של בחור לאכלו של חינוק רס"ו : [ה] י"ב שנה ועיי' פ"ק דר"ה : [ו] כמה שיה למכור אותו : [ז] כמו ולאמר אחר [יחזקאל כ"ו] ועיי' ילקוט שופטים דף ט' ע"ד ור"ל הסותרים רוכבי על אחרות צהורות לשון לכן וקני מגזל . שר"ך

שהוא ממיו"נה אחרים זוכה לחיים גם כן כי כל המרחם ירחם : משה עם רוס מעלתו ירח מפניהם ועכ"ל הצדקה יכפס וזה אוח על מעלת הצדקה והף שמה עשה ג"כ צדקה עכ"ל יחכן שהצדקה מועיל לפעמים דווקא בעת שיתן ולא בעת אחר ומשה בעת הזאת לא עסק בצדקה וק"ל : (ז) כל מי שעושה משפט (להציל עשוק מיד עושק) וצדקה (ממנונו להחיות עשופי רעב) ועיי' הוא מקיים נפשות כאלו פדה להשכינה ולישראל כי ע"י הצדקה יגאלו ישראל והשכינה אשר עממה בגולה מנטערת ברח ישראל : (ח) אותי ושכינתי כי ח"ו שיאמר כן על א"ן סוף כ"ה בעצמו אלא הכונה על שמו הגדול המסוהף בישראל : (ט) וזהו האמת נעדרת כי לעיל מנייה כתיב והוסג אחר משפט ודק' מרחוק תעמוד כלומר שלא יעשו סים משפט וצדקה ועיי' יבואו למרובה האמת נעדרת כי לעיל מנייה כתיב והוסג אחר משפט ודק' מרחוק עלי סוד מרע כי עבירה גוררת עבירה ואז ירע בעיניו כי אין משפט כי ע"י מניעת המשפט באו למד' נעדרת אמת או יאמר וזהו האמת נעדרת שיעקר הארץ שייך להיות על שהשכינה בגלות מנטערת ברחם לא ער עלמו כי זה אינו אער האמת כ"ל מסיבת התועלת והבן : (יוד) אבי שבשמים כי והלא אמת כי מחפצל מאוד מענין זה כמה שעושה ה' ומחשב זאת כמו ישראל עושין זאת כמה שהוא עלמו נתן כחם להיותם מחעלים ע"י מעלתו ומי מעלם הלא ה' בעצמו ועכ"ל כיון שתיסדר סיהיה זה חלוי במעשי ישראל ומחשב כאלו ישראל פדאוס ור"ל הוא חסד גבור : (יא) יחל ישראל גו' ובאורו יחל לה' כי עושה עמנו חסד גמור כמה שחושב הפדיה לנו ובאמת והרבה עמו פדות ומקיים ה' יחן הגאולה העתידה שע"י יפדו ישראל מכל עונותיהם ויסיר לב כמה האבן [יב] מה אדם יושבים סוד לדבריו לעיל להעיר על מעלת הצדקה ובדולתה וכלומר מדוע לא חתנונו על מעשי המשפט והצדקה שעל ידיהם יבא הגאול' ודרש דינו לבוקר למען יבא בוקרו של גאולה : (יג) אמרה דבורה הואיל והתורה כו' חוזר ומפרש יתר דכתי דבורה מהו לחוקקי ישראל ומפרש שמוסב על לומדי התורה שהיא קורת רוח גם למעלה כמו שהעירתי כמה פעמים כי כל אחר אף מהעליונים משחעשים בת"ה איש כפי כמו כי ע"י התורה נברא העולם וכל מה שיש בעולם יש בה ובה כלולה כל ולפיכך בעת נתינת התורה ירדו ס"ד מלה"ס ועוד יש לומר ק"ד למעלה שע"י עסק החור' למטה יוסיפו כח בפחמ"מ כמאמרם ז"ל והואיל שכל כך גדולה מעלת' ולכן כל לבי לחוקקים וללומדים . [יד] אחרות כו' לשון נקיות ויש לכונן עוד לשון אחרות שרוננו על הגוף המושאל לחסד וגמל בכל מקום וכבר בארתי בספרי אחר הנחלים ור"ל שהם מושלים על הכת החלוי הגופני וקיים מחטף וחלואות הגופניות : (טו) יושבי על מדין על מדין כו' ר"ל שיושבין ומתמהמתין ומקורם עד שיא

מאורי אש

(ד) כל המקיים נפש אחת כי האדם כל אחד בפ"ע הוא עולם לא נחשב מעלתו מלך רבויו וכמותו כ"ל מלך איכותו שיש לו נפש משמים ואיכות כל אחד טוה לאיכות כולם וזהו שדייקו כל המקיים נפש אחת כי היוקר הפרטי והאישי הוא מלך הנפש : (ה) ואין לך כו' אלא צדקה אף שכמה מלות יש שהם מסוגלות נפשות מתיחה עכ"ל הצדקה גדולה מכולם כי היא מדה במד' ע"י (וא) שנאמר כי יגורתי גו' מחן בסתר גו' כלומר אחר שראינו משה עם רוס מעלתו ירח מפניהם ועכ"ל הצדקה יכפס וזה אוח על מעלת הצדקה והף שמה עשה ג"כ צדקה עכ"ל יחכן שהצדקה מועיל לפעמים דווקא בעת שיתן ולא בעת אחר ומשה בעת הזאת לא עסק בצדקה וק"ל : (ז) כל מי שעושה משפט (להציל עשוק מיד עושק) וצדקה (ממנונו להחיות עשופי רעב) ועיי' הוא מקיים נפשות כאלו פדה להשכינה ולישראל כי ע"י הצדקה יגאלו ישראל והשכינה אשר עממה בגולה מנטערת ברח ישראל : (ח) אותי ושכינתי כי ח"ו שיאמר כן על א"ן סוף כ"ה בעצמו אלא הכונה על שמו הגדול המסוהף בישראל : (ט) וזהו האמת נעדרת כי לעיל מנייה כתיב והוסג אחר משפט ודק' מרחוק תעמוד כלומר שלא יעשו סים משפט וצדקה ועיי' יבואו למרובה האמת נעדרת כי לעיל מנייה כתיב והוסג אחר משפט ודק' מרחוק עלי סוד מרע כי עבירה גוררת עבירה ואז ירע בעיניו כי אין משפט כי ע"י מניעת המשפט באו למד' נעדרת אמת או יאמר וזהו האמת נעדרת שיעקר הארץ שייך להיות על שהשכינה בגלות מנטערת ברחם לא ער עלמו כי זה אינו אער האמת כ"ל מסיבת התועלת והבן : (יוד) אבי שבשמים כי והלא אמת כי מחפצל מאוד מענין זה כמה שעושה ה' ומחשב זאת כמו ישראל עושין זאת כמה שהוא עלמו נתן כחם להיותם מחעלים ע"י מעלתו ומי מעלם הלא ה' בעצמו ועכ"ל כיון שתיסדר סיהיה זה חלוי במעשי ישראל ומחשב כאלו ישראל פדאוס ור"ל הוא חסד גבור : (יא) יחל ישראל גו' ובאורו יחל לה' כי עושה עמנו חסד גמור כמה שחושב הפדיה לנו ובאמת והרבה עמו פדות ומקיים ה' יחן הגאולה העתידה שע"י יפדו ישראל מכל עונותיהם ויסיר לב כמה האבן [יב] מה אדם יושבים סוד לדבריו לעיל להעיר על מעלת הצדקה ובדולתה וכלומר מדוע לא חתנונו על מעשי המשפט והצדקה שעל ידיהם יבא הגאול' ודרש דינו לבוקר למען יבא בוקרו של גאולה : (יג) אמרה דבורה הואיל והתורה כו' חוזר ומפרש יתר דכתי דבורה מהו לחוקקי ישראל ומפרש שמוסב על לומדי התורה שהיא קורת רוח גם למעלה כמו שהעירתי כמה פעמים כי כל אחר אף מהעליונים משחעשים בת"ה איש כפי כמו כי ע"י התורה נברא העולם וכל מה שיש בעולם יש בה ובה כלולה כל ולפיכך בעת נתינת התורה ירדו ס"ד מלה"ס ועוד יש לומר ק"ד למעלה שע"י עסק החור' למטה יוסיפו כח בפחמ"מ כמאמרם ז"ל והואיל שכל כך גדולה מעלת' ולכן כל לבי לחוקקים וללומדים . [יד] אחרות כו' לשון נקיות ויש לכונן עוד לשון אחרות שרוננו על הגוף המושאל לחסד וגמל בכל מקום וכבר בארתי בספרי אחר הנחלים ור"ל שהם מושלים על הכת החלוי הגופני וקיים מחטף וחלואות הגופניות : (טו) יושבי על מדין על מדין כו' ר"ל שיושבין ומתמהמתין ומקורם עד שיא

אליהו רבא פרק י

דין אף מדין האמור כאן דין . [מז] והולכי על דרך שיחו אלו סנהדרין שהעולם נשען עליהם ואינם מדברים שיחה בטילה לעולם שנאמר [סוסיס ס] שמעו מלכים האזינו רוזנים . [יז] מקול מחצצים אלו האומרים על טמא טמא ועל טהור טהור הכל במקומו ובזמנו . והלכות (פ) שבת בשבת . והלכות מועד במועד והלכות חגיגה ומעילות . ודיני (פ) הצצים באדם : בין משאבים אין משאבים אלא [יח] לשון שאיבה . שנאמר (בראשית ד') ותשאב לכל גמליו (יט) ואומר (יט) ושאתם מים בששון : ד"א בין משאבים מתוך שלומדין ושואבין דברי תורה : (ט) ומכעיסין עליהן דברי תורה לכך נאמר בין משאבים . שם יתנו צדקות ה' (כא) צדקת ה' פרוזנו בישראל . חסד גדול עשה הקב"ה שפזר את ישראל לבין העכו"ם : **מעשה** [יח] בכומר אחד ור"י הנשיא שהיו אוכלין ושותין יחד ובשהטיבו לבם א"ל אותו הכומר לר' יהודה הנשיא אנו רחמנים יותר מכם . [כב] כשנתן לכם רשות להכרית אותנו לא שוירתם בתוכם אלא נשים בלבד שנאמר (מלכים א' יא) כי ששת חדשים ישב שם יואב וכל ישראל עד הכרית כל זכר באדם . שתק רבי שם

יהודה ולא אמר להכומר שום דבר . ועמד רבי יהודה והלך לשוק ומסר את הדברים הללו לתלמידיו . וחזר ובא וישב במקומו . א"ל רבי יהודה להכומר אם רצונך יכנס תלמיד א' משלי ויאמר לנו דבר שנשמח בו . א"ל הכומר יכנס נכנס אותו התלמוד ועמד על רגליו ואמר (כג) בעל הבית הוא יודע באיזה מקום יפקיד כליו וכשיבא בעל הבית [יא] לביתו (כד) יביא כליו עמו לתוך הבית . אמר את הדבר הזה ושנה ושילש שלשה פעמים עד שהגיע אותו הכומר לגופו של דבר . (כה) מיד עמד הכומר ונשא שתי ידיו לשמים . ואמר ברוך המקום ברוך הוא שבהר בכם בישראל יותר מכל באי עולם . ומכל מעשה ידיו שברא בעולם וקנה אתכם קנין גמור וקרא אתכם בנים ועבדים לשמו וקרא אתכם עם ונתלה וסגולה לשמו . ופזר אתכם בכמה מאות מקומות ואמרנו אם נדרוג אותן שבא"י שבצפון ושבדרום מי ידרוג אותם ואם נהרוג שבצפון ושבדרום שכבבל ושבשילם מי ידרוג אותן . והרי הדברים בטלים מעצמן ברא כלום . בודאי יודע הבעה"ב באיזה מקום יפקיד את כליו וכשיבא בעה"ב לתוך ביתו יביא את כליו עמו לתוך הבית (כו) ד"א שם

ישועות יעקב

[ח] שריף מחילות להחיר המצוי וזה מחללים חמסם בחגיגות ומעילות לא שייך זה מהר"ש לאחייו וע"פ [ס] מה שחולץ לעינין טומאה וטהרה וטבילה ונטי"ל : [ט] שלושמין במלמחה של תורה ומלמחה זה אף זה בהלכה [יוד] כמו פורוני . [יא] פסחים דף פ"ז

וכזמנו ודיני מלמחה לטון חליה שמבדילין המקור והזמן ומתי נהג דין ומתי שבת ומתי מועד ודרש ג"כ מדיני חליה כמה שגובה בטבילה וחסו במצוה זו בפרטות שהיא מכלל נקיות הנפש וטהרת שזהו העיקר הגדול : [יח] חלל לשון שאיבה כו' הוסיף למד התורה לשאיבה כמו שהשאיבה מעיין הטובע אינו פוסק לעולם כן החגלות התורה נעשה כמעין המתנבד : (יט) ואומר ושאבתם מים אינו מביא הכתוב להראות על כבוד מלכת שאיבה כי זה ידוע רק מביא שגילוי מלכת שאיבה על התורה וזהו כמו שמתורגם על הפסוק ותקבלו אולפן חדש כחדוה : (כ) ומכעיסין עליהם ד"ת ר"ל שלושמין ומלמחה זה אף זה בד"ת ודרש מקול מחללי בין משאבי התורה אשר יתנו קלות עליהם שזה אומר ככה זה אומר ככה שמה בילס יתנו צדקות ה' כי בילס כונתם לשמים וע"כ ינלחו במלמחתם ויתנו תודות לה' : (כא) צדקת פרוזנו חסד גדול כו' לפי הפסע באורו שעתה פרוזים שבו מבלי יפחדו מאויב מאומה ולפי הדרש ר"ל יכירו כי חסד גדול עשה ה' עמהם כמה שסיר אותם והיו פרוזים שיכול האויב להלחם בה כי ע"ז עשו חסובה גמרה או הכונה כמו שהשיב ר"י הנשיא להכומר עיין להלן : [כב] כשנתן לכם רשות וכוונתו היה לתפוס עליהם כמה שהם אומרים שהם רחמנים בני רחמנים מורשו של אברהם אבינו ומה ששייר נשים גם זה היה נעשית כי דומה כל זכר בקצין : [כג] בעה"ב יודע כו' הסיב לו ע"ד הרמז בחירם בכדי שיחבונן החסובה ברעיוזה והוא שבעה"ב היודע חדריו וגמיוו כשעה שיואל משם מעט וודע אנה להפקיד כליו שלא ישלטו בו יד אחרים עד שיבא ויקסם כלומר עד שיבא נעצמו ואז יביא שם כליו עמו שלא שלטו בו אחרים ויהיו עוד עמו כן ה' ב"ה עת הגלה בניו לבין האומות ויאל מפעם מאתם (ע"ד והסתרתיו פני) החסכם בזה למען לא ישלטו העובדי כוכבים בהם ופזרם בכונה לר' רוחות כרי שלא יסכימו כולם להרגם : (כד) יביא כליו עמו ע"ד הדרש יתכן לומר שאמר יבוא עמו ע"ד עמו אכזי בצרה כי השכינה ג"כ בגלות כמאמרים כל מקום שגלו שכינה עמהם : (כה) מיד עמד הכומר כו' אשר שהבין רמזתו נתן הודאה לדבריו והודה לדבריו שישראל אומה נבחרת נקיים אליו בעלם [למאמרים חמשה קנינים ששם קנין הונח על דבר העצמי אשר לא יפרד לעולם כמ"ס קונה שנים וארץ והבין) וקרא אתכם בניי (כשעה שפוסים רגון ה' נאהבה) ועבדים אף בשאין עשין רגוני כל כך עכ"ל המה עבדים לו והוא ארון עליהם להשגיח עליהם וקרא אתכם עם שזהו שם כולל לאומה מיוחדת במעלתה ונחלתה להורות שהמה נחלתו וסגולה להורות על הברלה במעלה ולכן פיזר אותם בכונה בכל הארץ שלא ישלטו בהם כו' אף יעלם אומה נחמדה כמנהגם : (כו) ר"ל כו' עיר קטנה כו' ובאורו לפ"ז ע"ז שפועה בחי נכסות ונתי מדרשות אשר שם יתנו צדקות ה' ומשפטים לפניו ית' חלו ע"ז פרוזן בישראל ונעשו חפשים אינם

מאורי אש

דין לאמיתו : [מז] והולכי על דרך אלו הסנהדרין ל' הסנהדרין שהמה מעמידו העולם בהוראת' משפטי התורה שבהם העולם עומד והם הולכי בדרך ועב"ל יהנו במשפטי תורת ה' כמ"ס דברת בס וגו' ובלכתך והמה כמו שהמלך מעמיד הארץ כן הם ע"ל למודם משפטי התורה : (יז) מקול מחללים הכל במקומו וכזמנו ודיני מלמחה לטון חליה שמבדילין המקור והזמן ומתי נהג דין ומתי שבת ומתי מועד ודרש ג"כ מדיני חליה כמה שגובה בטבילה וחסו במצוה זו בפרטות שהיא מכלל נקיות הנפש וטהרת שזהו העיקר הגדול : [יח] חלל לשון שאיבה כו' הוסיף למד התורה לשאיבה כמו שהשאיבה מעיין הטובע אינו פוסק לעולם כן החגלות התורה נעשה כמעין המתנבד : (יט) ואומר ושאבתם מים אינו מביא הכתוב להראות על כבוד מלכת שאיבה כי זה ידוע רק מביא שגילוי מלכת שאיבה על התורה וזהו כמו שמתורגם על הפסוק ותקבלו אולפן חדש כחדוה : (כ) ומכעיסין עליהם ד"ת ר"ל שלושמין ומלמחה זה אף זה בד"ת ודרש מקול מחללי בין משאבי התורה אשר יתנו קלות עליהם שזה אומר ככה זה אומר ככה שמה בילס יתנו צדקות ה' כי בילס כונתם לשמים וע"כ ינלחו במלמחתם ויתנו תודות לה' : (כא) צדקת פרוזנו חסד גדול כו' לפי הפסע באורו שעתה פרוזים שבו מבלי יפחדו מאויב מאומה ולפי הדרש ר"ל יכירו כי חסד גדול עשה ה' עמהם כמה שסיר אותם והיו פרוזים שיכול האויב להלחם בה כי ע"ז עשו חסובה גמרה או הכונה כמו שהשיב ר"י הנשיא להכומר עיין להלן : [כב] כשנתן לכם רשות וכוונתו היה לתפוס עליהם כמה שהם אומרים שהם רחמנים בני רחמנים מורשו של אברהם אבינו ומה ששייר נשים גם זה היה נעשית כי דומה כל זכר בקצין : [כג] בעה"ב יודע כו' הסיב לו ע"ד הרמז בחירם בכדי שיחבונן החסובה ברעיוזה והוא שבעה"ב היודע חדריו וגמיוו כשעה שיואל משם מעט וודע אנה להפקיד כליו שלא ישלטו בו יד אחרים עד שיבא ויקסם כלומר עד שיבא נעצמו ואז יביא שם כליו עמו שלא שלטו בו אחרים ויהיו עוד עמו כן ה' ב"ה עת הגלה בניו לבין האומות ויאל מפעם מאתם (ע"ד והסתרתיו פני) החסכם בזה למען לא ישלטו העובדי כוכבים בהם ופזרם בכונה לר' רוחות כרי שלא יסכימו כולם להרגם : (כד) יביא כליו עמו ע"ד הדרש יתכן לומר שאמר יבוא עמו ע"ד עמו אכזי בצרה כי השכינה ג"כ בגלות כמאמרים כל מקום שגלו שכינה עמהם : (כה) מיד עמד הכומר כו' אשר שהבין רמזתו נתן הודאה לדבריו והודה לדבריו שישראל אומה נבחרת נקיים אליו בעלם [למאמרים חמשה קנינים ששם קנין הונח על דבר העצמי אשר לא יפרד לעולם כמ"ס קונה שנים וארץ והבין) וקרא אתכם בניי (כשעה שפוסים רגון ה' נאהבה) ועבדים אף בשאין עשין רגוני כל כך עכ"ל המה עבדים לו והוא ארון עליהם להשגיח עליהם וקרא אתכם עם שזהו שם כולל לאומה מיוחדת במעלתה ונחלתה להורות שהמה נחלתו וסגולה להורות על הברלה במעלה ולכן פיזר אותם בכונה בכל הארץ שלא ישלטו בהם כו' אף יעלם אומה נחמדה כמנהגם : (כו) ר"ל כו' עיר קטנה כו' ובאורו לפ"ז ע"ז שפועה בחי נכסות ונתי מדרשות אשר שם יתנו צדקות ה' ומשפטים לפניו ית' חלו ע"ז פרוזן בישראל ונעשו חפשים אינם

שם יתנו צדקות ה' צדקות (י) פרונו בישראל .
 עיר קמנה שבישראל עמדו ובנו בה"כ ובית המדרש
 ושכרו להם חונים ושכרו להם מלמדי תינוקת
 נמצא בתי מדרשות מרובים בישראל שנאמר אחר
 כך אז ירדו לשערים עם ה' מתוך שבתי כנסיות
 ובתי מדרשות מרובים בישראל (כו) אשרי מי
 שמתחדש ד"ת על פיו וכל מי שמתחדש דברי
 תורה על פיו (כח) דומה כמי שמשמיעין אותו
 מן השמים ואומר לו כך אמר הקב"ה בני
 בנה לו בית המדרש ששכר הגדול שיש לי באוצרי
 שלך הוא ובשבילך אני מציל את ישראל שנאמר
 אח"כ (י) (כט) יבחר אלהים הדינים אז לחם
 שערים . מגן אם יראה ורומה בארבעים אלף
 בישראל . מכאן אמרו ארבעים אלפים מישראל
 שנתקבצו יחד ויצאו למלחמה . ויש ביניהם זוג
 אחד תלמידי חכמים דומה להם כאלו אחזו מגן
 ותרים וחרב פיפות בידם לכך נאמר מגן אם
 יראה ורומה בארבעים אלף בישראל .

פרק יא [א] למה היה ישראל דומין בימי שפוט
 השופטים למלך שקנה בתים
 ועבדים ושפחות . מהן בני שש מהן בני חמש בני ארבע
 בני שלש בני שתיים בני אחת . וגידלן על שלחנו . ואכלו
 ממה שהמלך אוכל . ושתי ממה שהמלך שותה וגידלן
 ובנה להם בתים . ונטע להם גפנים : ואילנות ונטעים .

ואמר להם הוזרו כנטיעות הללו . ואילנות הללו : כיון
 שאכלו ושתי ועמדו ועקרו את הכפנים . וקצצו את האילנות
 וכרתו את הנטיעות ושברו את הכתים כיון שבא המלך ומצא
 את כל מה שעשו . דר"ב את דעתו מהן . אמר הרי הן
 כתינוקות של בית רבן . מה אעשה לאלו הביא אותן והב'
 אותן . וכן שנו לו ושלשו לו . לכך נדמו ישראל לפני
 אביהן שבשמים בימי שפוט השופטים . היו סרחו במעשיהם
 והיו נמסרין למלכות . וכשחזרו ועשו תשובה . מיד היה
 הקב"ה גואל אותן . (ב) ללמדך שלא חסרו מישראל שום
 פרוטה שלא כדון והלא הכל אינו אלא בדין . [ד] ושם
 תאמר אותן ארבעים ושנים אלף שגדלו בימי יפתח הגלעדי
 מפני מה נדרנו [ה] יפתח נדר נדר שלא כהונן . ופנחס
 בן אלעזר היה עומד בימים ההם . היה לו ליפתח לולך אצל
 פנחס . ויתר לו נדרו ולא הלך זה אמר אני ראש לכל ישראל
 ואלך אצל זה ופנחס אמר הוא צריך לי ואני אלך אצלו
 זה נוהג גדולה בעצמו זה נוהג גדולה בעצמו . אי לה
 לגדולה שקיבדת את בעליה . אי לה לגדולה שלעולם
 אינו נודמת טובה יפתח הגלעדי נדר נדר דבר שלא כהונן
 להעלות בתו ע"ג המזבח . נתקבצו אליו אנשי אפרים
 לעשות עמו מריבה גדולה . היה לו לפנחס שיאמר להם
 להתיר את נדרו ליפתח לא באתם . (ה) אלא לעשות
 עמו מריבה באתם . אלא לא די שהוא לא מוחה בבני אפרים
 אלא גם הוא לא התיר את נדרו ליפתח . הקב"ה שהוא
 יושב על כסא שופט צדק יהי שמו הגדול מבורך לעולם
 ולעולמי עולמים . אמר מאחר ששם זה את נפשו בכפי
 ובא להציל את ישראל מיד מואב ובני עמון : והם באו
 לעשות עמו מריבה גדולה ונתקבצו עליו לעשות מלחמה
 עמו . מיד יצא יפתח ודרג בהם ארבעים ושנים אלף שנאמר
 ויצעק

מאורי אש

אינם יראים ומנוקות איבן ואז ירדו לשערי צ"כ וב"מ עם ה'
 לסודות ולהלל לפניו : (כו) אשרי מי שמחדש ד"ת כלומר
 שמוכה את הרבים ולומד חורה וע"י יתחדש חדושי תורה :
 (כח) דומה כמי שמשמיעין כ"י ר"ל יסוד דומה בעיניו כמי
 שמוע קול משמים ונכסיו לו שזכה בכל טוב הגנוז לעולם
 והענין שבראי יבטח בה' שזכה בכל טוב בעוה"ב : (כט) יבחר
 אלהים חדשים דרש ע"ד תורה שה' בחר חדושי תורה (י"ג) כס
 כלי יקר) אז לחם שערים כלומר אז יוכלו ישראל לעמוד בנעו
 המלחמה בשערים או באזורי יבחר אלהים חדשים [א] חדושי
 תורה ואז אף אש לחם שערים (עכ"ל) מגן אם יראה גו' כלומר
 אינם יריכים למגן ורומה כי המה נוטעים ע"ד כס :

ישועות יעקב

פ"ז : [יא ב] כשיחזר הקב"ה שכינתו לאיון : (יב) שמפירין דקה
 לצורך בה"כ ובתי מדרשות : [יג] כתב הגאון ר"ב שמואל
 לאניו בספרו כלי יקר על נביאים ראשונים ז"ל ועד"ל כמו
 שמאחי בח"דא שפירש יבחר אלהים חדשים שה"י בחר בדברים
 מחדשים של דברי תורה ושכר גדול למחדשים וישראל ארבעים
 אלף שיצאו ונתקבלו למלחמה זו ונלחו בזכות אלו העוסקים בחורה
 ומחדשים ועליהם נטעו כאלו יש בידם מגן ורומה ע"כ תורף
 דברי הח"דא ע"כ לטוב הזה ועדיבוס עלי דבריו שמחתי עליהם
 כעל כל הון והזיקוקין לא פי' כלום בזה . ועיין בספר הנזכר ותראה
 בו פלאות כי יקר הוא מכל יקר : [א] ילקוט שופטים דף י"א
 ע"ה

פרק יא (א)

למה היה ישראל דומין כו' עד סוף המשל והגמטל מבורך שקנה בתים הוא העולם והתורה שמכוננת להעולם
 ועבדים שיעבדו בו והמה בני אדם ראוים לסיח נכעשים מפני ה' נבואת בני יכרו גדולתו וגבורתו
 וטוב אך הם קטנים ולכן לא באו לכלל שכל והכרה לדעת את ה' ואת טובו זה היה בימי שפוט השופטים . זמן קרוב . זמן
 יציאת מצרים שלא הסגרו זמן רב בהסבונת ה' וגם מפני שדור המדבר מתו ויקס דור אחרון אשר לא ידעו ועוד מפני שגידלן על
 שולחנו וע"כ בעטו מפני רוב הטובה ואכלו ממה שהמלך אוכל רמז למה שאמרו בחזית משל למלך שאלל חסיבה . בא בני ונתן
 לו מפיו חס רמז לתורה הקדושה והעליונה והנבואה פא"פ כו"ש כי ה' יתן חכמה וגדלן בטוב וכנה להם בתים זה המשכן ובפנים
 מלאים כל טוב והזהיר בנטיעות האלו ר"ל שיטעמו וזה רמז לטובה ותורה הנחונים להם סן בנחן והן כנפס וע"י מעשיהם הרעים ח"ו
 ישחיתו עמלן ואת העולם ובאמת הם השחיתו ועכ"ל מהלל להם ה' וכי נחשב זה לעון נעורים שמבלי שכל עשו זאת ורק יקרא
 ועגסו לבלי יעשו זאת עוד וכל זה שמענו מעיני המעשים שקרו להם פעם אחר פעם חסדו ונלקו שבו וגו' וכן במה פעמים :
 (ב) ללמדך שלא חסרו מישראל כו' שלא כדון ר"ל מזה יתבונן האדם שהכל בהשגחה פרטית אפילו פרוטה אחת שנתמר לישראל
 הכל בדין (ג) ושם תאמר אותן ה' שלפי היראה שברדו לא חסדו ישראל ככה ומטיב שבאמת אלוני מנהיגים היו טובי'
 להדריכם אותם בטוב הסנהגה היו טובים אבל החסרון הגדול ממנהיגים שלל הדריכות בטוב וע"כ הלכו במחשבתם הרעם
 ונכשלו ונפלו ואנב מביא כי פנחס ע"צו טיה בזה וי"ו נהרג בה יפתח ואל"כ נראה מזה שהיה רק מנז מדרכייהם שהם סבבו
 כל זה : [ד] אלא לעשות מריבה באתם כאלו אומר הים מן הראוי שחבאו להתיר נדרו כי על ידי יסועתכם לאצרה בתו ואתם לא
 כן כי חספנו לריב עמו ובודאי באמנם כאלה היה משחקן : [ה] מיד יאל יפתח והרג ר"ל זאת חסדו גרם להם הסריגה

אלוהו רבא פרק יא

שחי להסלסנהדרו גדולה שהניח משה ויהושע ופנחס בן אלעזר עמיה הילחם לילדלקשור חבלים של ברזל במתניהו ולהגביה בגדיה למעלה מארכובותיהן ויחזרו בכל עיירות ישראל ויום אחד ללביש יום אחד לבית אל ויום אחד לחברון ויום אחד לירושלים וכן בכל מקומות ישראל וילמדו את ישראל דרך ארץ בשנה ושנים ובשלש עד שיתישבו ישראל בארצם כדי שיתגדלו ויתקדש שמו של הקב"ה בעולמות כולן שברא מסוף העולם ועד סופו והם לא עשו כן אלא כשנכנסו לארצם כל אחד ואחד מהם נכנס לכרמו וליינו ולשרדו ואומרים (י) שלום עליך גפשי כדי שלא להרבות עליהן את הטורח (יא) כן שנו [ד] חכמים במשנה היו ממעט בעסק ועסקו בתורה והיו שפל רוח בפני כל אדם ואם בטלת מן התורה יש לך בטלים הרבה כנגדך וכשעשוי בני בנימין דברים מכוועין ודברים שאינן ראויין באותה שעה בקש הקב"ה לחזיר את כל העולם כולו אמר הקב"ה לא נתתי לאלו את א"י אלא כדי שימראו וישנו ויעסקו בתורה כל ענין בזמנו [יב] וילמדו דרך ארץ אמר הקב"ה לא כך כתבתי בתורת אע"פ שאין בהם בישראל ד"ת אלא דרך ארץ בלבד יקיים בהם בישראל הכתוב [יג] ויקרא כן וירפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו וגו' אבל אם תעשו את התורה והמצוות אחד מכם ירדף אלף ושנים מכם יניסו רבבה שנאמר [יד] וירדף אחד אלף ושנים יניסו רבבה וגו' לפיכך כנבעת בנימין שלא היו עוסקין בתורה וברוך ארץ נתקבצו ויצאו למלחמה ונדרגו בהם שבעים אלף ומי הרג את כל אלה היו אומר לא דרג אותן אלא הסנהדרין גדולה שהניח

(סופטים יב) ויצעק איש אפרים וגומר ויאמרו ליפתח מדוע עברת להלחם בבני עמון ולנו לא קראת וגו' ביתך נשרוף עליך באש ויאמר יפתח אליהם איש ריב הייתי וגו' ואראה כי אינך מושיע ואשימה נפשי בכפי וגו' ולמה עליהם אלי היום הזה להלחם בי ויקבוץ יפתח את אנשי הגלעד וילחם את אפרים וגו' וילכוד גלעד את מעברות הירדן לאפרים והיה כי יאמרו פליטי אפרים אעבירה ויאמרו לו אנשי גלעד האפרתי אתה ויאמר לא ויאמרו אמור נא שבילת ויאמר סבולת [ו] אין סבולת אלא לשון ע"ז כדאם שאמר לחבירו (ז) שא כל ולא יכול לדבר כן ויאחזו אותו וישחטוהו וגו' ויפול בעת ההוא מאפרים ארבעים ושנים אלף וי הרג את כל אלה היו אומר לא הרג אותן אלא פנחס שהיה סיפק בידו למחות ולא מיהה וגם היה לו להחיר את נדרו ליפתח ולא התייר ולא פנחס בלבד אלא כל מי שסיפק בידו למחות ולא מוחה להחזיר את ישראל למושב ואינו מחזיר כל הדמים הנשפכין בישראל אינם אלא על ידו שנאמר (יחזקאל ג' ל"ג) ואתה בן אדם צופה נתת לבית ישראל ושמעת מפי דבר והזהרת אותם וגו' באמרי לרשע (ל"ו) כי אלה הוזהרת רשע לפי שכל וכו' מות תמות וגו' והזהרתו וגו' הוא רשע בעונו ומות מידך אבקש וגו' לפי שכל ישראל [ז] ערבים זה לזה ולמה הן דומים [ה] לספינה שנקרע בה בית א' אין אומרים נקרע בה בית א' אלא כל הספינה נקרעת כלה כך הם ישראל ושנאמר [יחזקאל כג] הלא עכשיו בן זרח מעל מעל בחרם על כל עדת ישראל ה' קצף והוא איש א' לא גוע בעונו ושם תאמר אותן (ג) שבעים אלף שנחרגו בגבע בנימין מפני מה נחרגו לפי

ישועות יעקב

ע"א : (ג) הא ע"ז של כלל : (ג) ענות סופר הוא כי לא נליו רק ס"ה אלפים ומאה ושלשים (ד) חנוח : (ה) עיו לעיל פ"ג מ"ט

כסביל שהעם יבשו מפניו (כי לא יתכן שאנשים גדולים כפנחס וכדומה דמו כסביל גאה וגאון לבד) לא כן כי לעולם לא יגיע מזה טובה מאומה : (ו) הלא לשון עבודה כוכבים דרש על שם עבודה חלילים הנקראת כל וכמו שא כל כי חלולא כן מה ה' להם להרונ הפליטים שלא במקום המלחמה ולא יעשה כן בין לוחמי להם ולכאורה קשה הא משמע כהא שהיו עובדי חלילים וא"כ מה שאל לעיל מפ"מ נהרגו והלא די צוה קלף ההריג והנראה שזה ע"מ ז"ל חבור עבדים אפרים הגה לו אם המה בשלף חף שהיו מלא עבדים עכ"ל הנם להם ולכן נזק שאלתי מפ"מ נהרגו ואין זאת רק מפני שסבבו המחלוקת והמדון ביניהם וע"כ נעשו ונהרגו והבן : [ז] עבדים זה צוה להוביל לרעהו ולמנוש מרע כנפשו : (ח) לספיל' כו' נפלא זה המשל לבאר סבת קבולת ישראל עם קרובו הוא כללי ומקושר לא יתכן אחד מבלי רעהו ואם ימלא דבר רע ומשחית ברעהו אשר על ידו ירד רע משמים ח"ו ילא ח"ו על הכלל כולן כמשל הספינה שמנוקב במקום אחד טובע הספינה כולה כי היא אחדי : (ט) ע' חלף מפ"מ נהרגו הזקוקין גרם ס"ה אלף כי הוא מספר הכתוב ב' המלחמות וכלומר איך נשחתו כ"כ עד שנתחייבו הכלייה הזאת ומאין היתה נסיב' ומפרש שזאת ב"כ מהעדר הכטה הנהוגי עליהם שאלו שהיו מביטים על ישראל לסבב בכל עיר ולעורר חמיד לטוב ולהזהירם מן הרע בודאי היו טובים כי עד עתה לא נחייסבו בארסם ולא הרגילו בעשות טוב ונקל היה להם להפך חוק ומליה וע"י המוכחה בודאי היו טובים ומיישרים ונמלא הם סבבו זאת מהעדר חוכמתם עליהם וחלולי עשו כן בודאי היה נגדל ונחקר שמו ית' כי אז בודאי היו ישראל באים לתכלית העליון מעבודת ה' באמת גם יתר העובדי כוכבים היו משליכין אמונותיהם בראותם מעלת ישראל ותפארתן והללחת כמ"ש וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו מנוך ואז היה מתגדל שמו ית' מסוף העולם ועד סופו (יוד) שלום עליך נפשי ח"ו שיאמר ככה כפשוטו על אנשים גדולים כאלו רק הכונה מתוך שהיו עוסקים בסלימות נפשם ובלמודם והגיונ' ותורסת ע"כ לא נחנם הזמן להסגיה על הדור כולו רק אמרו די לנו להביט על נפשינו ומה לנו להביט על אחרים (יא) כך שנו חכמים כו' : וכשעשו בני בנימין כו' כלומר הם הרשו זאת כי לא עסקו בחור' רק בזמ"מ ולא הספילו נפסם (היפוך והיו שפל רוח בפני כל אדם) לחת את הבני בליעל ולא רצו להכניע עצמן ע"כ נתקיים עליהם יש לך בטלים הרבה כנגדך ר"ל מה שהוא נגד דעתך כי מעולם לא יחזה אדם להבטיל מלמדו ולהיות נגס ונענה רק חפץ לבטל ולישב שקט ובוטח כמענוני הזמן אך הקב"ה מענישו כחמרת שיעלם בטלים מה שהוא נגד דעתו (סנעתי מהרב משה ר"מ) וק"ל : (יב) ויגמרו דרך ארץ הוא ההגות המדות טובות לא לסקוץ בחאיות המפורסמות כגלוי כמו שהיה שם והענין במה שניקס להחריב העולם הוא כי מספר שבטי ויה מקוויב להיות י"ב שבטים לא פחות כמ"ס ויהי ביטרון מלך בהתאסף ראשי עם יסד דווקא וכיון שנשחת שבט אחד כמעט באין תרופה להיטיב דרכם ח"כ נבטל מעלת ישראל ח"ו ואין שילם כלל הם ח"ו : [יג] אלה ד"ל כו' חמשה מכם משה הוא הדבר

מאורי איש

וא"כ אם המנהיגי' שלהם עזרו הריב אז לא בא להם כל זה : (ואו) אזי לה לגדולה שלעולם אינו גורמת טובה כו' ר"ל שנס העולם נלקים כשבילם כמו שקרה פה אז ויאמר שאינו נמלא שיגיע טובה מזו כלומר חף שידמה האדם שראוי להחנה בגדולה וכדומה דמו כשביל גאה וגאון לבד) לא כן כי לעולם לא יגיע מזה טובה מאומה : (ואו) הלא לשון עבודה כוכבים דרש על שם עבודה חלילים הנקראת כל וכמו שא כל כי חלולא כן מה ה' להם להרונ הפליטים שלא במקום המלחמה ולא יעשה כן בין לוחמי להם ולכאורה קשה הא משמע כהא שהיו עובדי חלילים וא"כ מה שאל לעיל מפ"מ נהרגו והלא די צוה קלף ההריג והנראה שזה ע"מ ז"ל חבור עבדים אפרים הגה לו אם המה בשלף חף שהיו מלא עבדים עכ"ל הנם להם ולכן נזק שאלתי מפ"מ נהרגו ואין זאת רק מפני שסבבו המחלוקת והמדון ביניהם וע"כ נעשו ונהרגו והבן : [ז] עבדים זה צוה להוביל לרעהו ולמנוש מרע כנפשו : (ח) לספיל' כו' נפלא זה המשל לבאר סבת קבולת ישראל עם קרובו הוא כללי ומקושר לא יתכן אחד מבלי רעהו ואם ימלא דבר רע ומשחית ברעהו אשר על ידו ירד רע משמים ח"ו ילא ח"ו על הכלל כולן כמשל הספינה שמנוקב במקום אחד טובע הספינה כולה כי היא אחדי : (ט) ע' חלף מפ"מ נהרגו הזקוקין גרם ס"ה אלף כי הוא מספר הכתוב ב' המלחמות וכלומר איך נשחתו כ"כ עד שנתחייבו הכלייה הזאת ומאין היתה נסיב' ומפרש שזאת ב"כ מהעדר הכטה הנהוגי עליהם שאלו שהיו מביטים על ישראל לסבב בכל עיר ולעורר חמיד לטוב ולהזהירם מן הרע בודאי היו טובים כי עד עתה לא נחייסבו בארסם ולא הרגילו בעשות טוב ונקל היה להם להפך חוק ומליה וע"י המוכחה בודאי היו טובים ומיישרים ונמלא הם סבבו זאת מהעדר חוכמתם עליהם וחלולי עשו כן בודאי היה נגדל ונחקר שמו ית' כי אז בודאי היו ישראל באים לתכלית העליון מעבודת ה' באמת גם יתר העובדי כוכבים היו משליכין אמונותיהם בראותם מעלת ישראל ותפארתן והללחת כמ"ש וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו מנוך ואז היה מתגדל שמו ית' מסוף העולם ועד סופו (יוד) שלום עליך נפשי ח"ו שיאמר ככה כפשוטו על אנשים גדולים כאלו רק הכונה מתוך שהיו עוסקים בסלימות נפשם ובלמודם והגיונ' ותורסת ע"כ לא נחנם הזמן להסגיה על הדור כולו רק אמרו די לנו להביט על נפשינו ומה לנו להביט על אחרים (יא) כך שנו חכמים כו' : וכשעשו בני בנימין כו' כלומר הם הרשו זאת כי לא עסקו בחור' רק בזמ"מ ולא הספילו נפסם (היפוך והיו שפל רוח בפני כל אדם) לחת את הבני בליעל ולא רצו להכניע עצמן ע"כ נתקיים עליהם יש לך בטלים הרבה כנגדך ר"ל מה שהוא נגד דעתך כי מעולם לא יחזה אדם להבטיל מלמדו ולהיות נגס ונענה רק חפץ לבטל ולישב שקט ובוטח כמענוני הזמן אך הקב"ה מענישו כחמרת שיעלם בטלים מה שהוא נגד דעתו (סנעתי מהרב משה ר"מ) וק"ל : (יב) ויגמרו דרך ארץ הוא ההגות המדות טובות לא לסקוץ בחאיות המפורסמות כגלוי כמו שהיה שם והענין במה שניקס להחריב העולם הוא כי מספר שבטי ויה מקוויב להיות י"ב שבטים לא פחות כמ"ס ויהי ביטרון מלך בהתאסף ראשי עם יסד דווקא וכיון שנשחת שבט אחד כמעט באין תרופה להיטיב דרכם ח"כ נבטל מעלת ישראל ח"ו ואין שילם כלל הם ח"ו : [יג] אלה ד"ל כו' חמשה מכם משה הוא הדבר

משה ר"מ : [יג] אלה ד"ל כו' חמשה מכם משה הוא הדבר

ואמרו שירה (יג) וכך אמרו [כה] רני רני השיטה התנוספי ברוב הדרך : המחושקה ברקמי הוזה המהולל בדברי ארמון. המסואר בעדי עדים (יג) שנ' [סס] וישרנה הפרות בדרך על דרך בית שמש במסילה אחת הלכו הלוח וגעו ולא סרו ימין ושמאל וסרני שלשתים הולכים אחריהם עד גבול בית שמש * וכיון שהיו רחוקים מבית שמש כאלפים אמה במדה * אמרו סרני שלשתים נטול את הבגדים ונגיחים במקום מוצנע * ונראה מה הם עושים לאלהיהם שכך כבדוהו אנחנו * וכן עשו מיד נטלו את הבגדים ונתנום במקום מוצנע שהיה להם * ואנשי בית שמש כיון שראו את הארון ה' להם לישיל את הבגדים שלהם ולהניחם על פניהם ולבא [כז] ולפול לפני הארון שעה אחת או שתים או שלש עד שיתכסה הארון של מ"ה הקב"ה * כיון שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה מסוף העולם ועד סופו * והם לא עשו כן * אלא כשהיו רואין את הארון התחילו שוחקין וזוקפין את עיניהם ועומדים ומרקדים ומדברים (יג) דברים יזירים * שנא' (סג) ובית שמש קוצרים קציר חטים בעמק וישאו את עיניהם ויראו את הארון וישמחו דראות וגו' : והם אינן יודעין מי הגיח את הארון מיד נטלו את הארון והניחוהו על האבן * שנא' (סג) והעגלה באה אל שדה יהושע בית השמשי ותעמוד שם ושם אבן גדולה ויבקעו את עצי העגלה ואת הפרות העלו עולה לה * והלויים הוביחו את ארון ה' וגו' וישמו על האבן הגדולה וגו' : ואח"כ הלכו להם סרני שלשתים * שנא'

וחמשה סרני שלשתים ראו וישבו עקרון ביום ההוא (סג) לפיכך נפלו מישראל חמשים אלף וגם (כז) סנהדרין גדולה עמהם * שנאמר ויך באנשי בית שמש כי ראו בארון ה' ויך בעם שבעים איש (יד) חמשים אלף איש וגומר מי הרג את כל אלו * הוי אומר לא הרג אותם אלא אנשי בית שמש שלא היה בהם דרך ארץ * ללמדך שלא חסר מישראל אפילו שוה פרוטה שלא כדן אלא הכל כדן אמת (טו) (כח) היא האלהים מבורך לעולם ולעולמי עולמים הוא יודע שבשכר דבורה וברק ונבואתם באתה תשועה גדולה לישראל על ידיהם * ושכרן של אחאב ואיזבל * אברו מן העולם הזה ומן העוה"ב * ואברו את בניהם עמהם ושכרן של שבט זבולן ונפתלי שעשו רצון אביהם שבשמים ורצון יעקב אביהם : לפיכך באתה תשועה גדולה על ידיהם * ושכרה של יעל אשת חבר הקינו שעשתה רצון בעלה באת' תשועה גדולה על ידה * ושכרו של פנחס יצאו בני אפרים למלחמה ונהרגו מהן מ"ב אלף ושכרן של סנהדרין הגדולה ופנחס עמהם ונהרגו בנגעת בנימין שבעים אלף * ושכרן של בני עלי נהרגו ארבעת אלפים ואח"כ שלשים אלף * ונשבה הארון * ושכרן של אנשי בית שמש * שלא ה' בהן דרך ארץ נפלו מהן מישראל חמשים אלף וגם סנהדרין הגדולה * מכאן אמרו במדה שאדם מודד בה מודדין לו * בודאי רבון כל העולמים צדקתך כדרי אל משפטין תהום רבה :

מאורי אש

במהלות ובטמאה כי הטמאה מתעורר מלמעלה חף שאול' הטמאה היו בלי החבונת מלומה רק התעוררת מלמעלה והבן זה ובכדורי על מדרג שמואל רבתי בלתי שמה בקלף אריכות ודרס וישרנה שאמרו שירה ואל חממה חף הכע"ה יאמרו שירה הלך כבר נאמר פרק שירה על הומס וזמנא ואין הכונה עליהם כ"א על ממוניהם מול מלמעלה ועומד לטבחו כמאמרם ז"ל וכס"ב כע"ה והכלל שיעולם השפל מכון כנגד עולם הנלגים ועולם העליון וכל אחד יש לו כח מלמעלה : (כט) רוני רוני השיטה (ארן עני טיטה) החנופסי התרוממי במחירת המחושקה (קטורה ברקמי זהב מזו"ס) זכב סבור מנחת ומחון) המהוללה בדברי ארמון (סס"ח של משה) מוכח שמה וארון מהולל ומפואר במה שכתבו) בעדי עדים ואין לך עדי גדול מזה (עדי עדים הרבה שאין גדול יותר מזה דברי הוא ספר בלשון פרסי כל זה פירש רש"י בעבודת אלילים ק"ד עיי"ש אך הכרז הלשון חשק הוא לחוה לעינים והם מסיבת רקמי זהב מהולל באמת בשכל ע"י השפיר האלקי המנוח בלרון * כמפואר שמה בכל חכמה וכלומר מוארה בטמאה הוא חומר אין למעלה הימנה נטלו את הבגדים כדי שלא יכירו אותם ישראל ע"י הבגדים ונראה חף יכבדו אותו ישראל אחר שאמרו ככה כבדוהו אך באתה ישראל לא עשו כן : (כו) ולפול לפני הארון כו' עד סיחכסס כו' ועומדין ומרקדין כו' שלא ה' בהם ד"א כחן מוכח אני להאריך קלח שלא ידומה כי ח"ו הפלסתיים כבדו את הארון יותר מהם ח"ו אך הענין כמ"ס בחיות עדר שעמדו כו' שהיו מלאמנין כו' ביראה ברחם ובזיוע עיי"ש ובארתו שמה שיש פי טיט במדריג' האדם הזוכ' לגדול' גדולה מאד יש אשר נפשו תתרום בקרבן ועון האהב' ילהט בלבו כלבת אש כוערה וחפץ מחשווק לרבך זו אך לא יסדר ולא יתפעל אחר לבו וזה בא מזה שאין ירא' בגבולו סיכור שפלות עלמו כ"א אהבה לבדם ואיש אחר ימלא אש ויגיש בגדלות זולתו וימלא בלבו שני עניינים הפכיים האחד החסוקה הנכבדה להחזיק אליו והיראה והבוסת * בזכרו שפלות ערכו מול פני גדולה * זולתו וזאת היא המעלה הגדולה הנאהבת באמת כמ"ס מה ה' שאלך מעמדך כ"א ליראה ולאזהב וז"ש סס בחיות לא היו עומדין באולייתין (ר"ל בשמחה לבד) כ"א ברחם כו' וכן במשה נאמר ויסתר משה פניו כי ירא גו' אכן באזילי בני ישראל נאמר ויחזו את אלהים ויאמרו מלמד שפרעו ראשיהם ויהיו מזוי השכינה ר"ל בשמח' לבד בלי יראה ובוסת כי החשק והתשוק' מנשים שאין יראה' והנה הפלסתיים סיבת יראתם היטה פשוטה נפשי המביח שהיו ע"י לא מפני הבוסת והכרה ואנשי בית שמש מרוב החשק והשמחה לא פסדו ולא רעדו ולא נפלו לפניו כמשפט הנכבד וזה מכלל ד"א הבא מהתפעלות הלכ כ"א בשמח' לבד ועי"ז היו מדריגין דברים יתריס כמשפט השמח לבד בלא יראה ודי בזה * והם אינם יודעין מי הגיח את הארון כאלו באור הכתוב וישאו את עיניהם ויראו את הארון לפה (ומי הביאו לפה לא ידעו) וישמחו מאד [לראות את הדבר הנפלא הזה שהפרות הולכות מעצמם למקום הזה] : (כז) סנהדרין גדולה עמהם בטמאה ארון או שבעים שחשכו כמאמרם או חמשים אלף וכל אחד נחשב כע' סנהדרין ודעת חנכ"ח שטיהם אמת ודייק מדכתיב ויך ב' פעמים ועיין בזיקוקין ויחכן עוד שרעתי ש' סנהדרין עמהם בתוך החמשים אלף ולכן לא נכתב וחמשים זבין העטוף זה יחד נכון : [כח] ירא אלהים מבורך כו' סוזה מעיניו של פרק כמה שכתב מחסילה ש"י זכות כל תשוע' על ידו ולהיפוך ח"ו היפוך * מכאן אמרו במדה כו' כלומר ע"י שהוא אוהב בני אדם ה' ב"ה מזמן לו שישעו בני אדם ע"י וירבה זכיותו דקתך כהריז אל שאין להגיע אל סודם :

ישועות יעקב

והוא דעת ר"י נפחא ועיין סס ברש"י : (יג) זילקוט ג' המעולה מבין שני הכרובים : (יג) עיי' בטמאה דף ל"ה : (יד) מדלח כתיב וחמשים אלף ועיין בטמאה סס : (טו) זילקוט גרס כאן מכלן וזאת הוא האמת ואין להאריך כי אין לך עשב מלמעלה שאין לו חסד והכלל שיעולם השפל מכון כנגד עולם הנלגים ועולם העליון וכל אחד יש לו כח מלמעלה ועומד לטבחו כמאמרם ז"ל וכס"ב כע"ה והכלל שיעולם השפל מכון כנגד עולם הנלגים ועולם העליון וכל אחד יש לו כח מלמעלה : (כט) רוני רוני השיטה (ארן עני טיטה) החנופסי התרוממי במחירת המחושקה (קטורה ברקמי זהב מזו"ס) זכב סבור מנחת ומחון) המהוללה בדברי ארמון (סס"ח של משה) מוכח שמה וארון מהולל ומפואר במה שכתבו) בעדי עדים ואין לך עדי גדול מזה (עדי עדים הרבה שאין גדול יותר מזה דברי הוא ספר בלשון פרסי כל זה פירש רש"י בעבודת אלילים ק"ד עיי"ש אך הכרז הלשון חשק הוא לחוה לעינים והם מסיבת רקמי זהב מהולל באמת בשכל ע"י השפיר האלקי המנוח בלרון * כמפואר שמה בכל חכמה וכלומר מוארה בטמאה הוא חומר אין למעלה הימנה נטלו את הבגדים כדי שלא יכירו אותם ישראל ע"י הבגדים ונראה חף יכבדו אותו ישראל אחר שאמרו ככה כבדוהו אך באתה ישראל לא עשו כן : (כו) ולפול לפני הארון כו' עד סיחכסס כו' ועומדין ומרקדין כו' שלא ה' בהם ד"א כחן מוכח אני להאריך קלח שלא ידומה כי ח"ו הפלסתיים כבדו את הארון יותר מהם ח"ו אך הענין כמ"ס בחיות עדר שעמדו כו' שהיו מלאמנין כו' ביראה ברחם ובזיוע עיי"ש ובארתו שמה שיש פי טיט במדריג' האדם הזוכ' לגדול' גדולה מאד יש אשר נפשו תתרום בקרבן ועון האהב' ילהט בלבו כלבת אש כוערה וחפץ מחשווק לרבך זו אך לא יסדר ולא יתפעל אחר לבו וזה בא מזה שאין ירא' בגבולו סיכור שפלות עלמו כ"א אהבה לבדם ואיש אחר ימלא אש ויגיש בגדלות זולתו וימלא בלבו שני עניינים הפכיים האחד החסוקה הנכבדה להחזיק אליו והיראה והבוסת * בזכרו שפלות ערכו מול פני גדולה * זולתו וזאת היא המעלה הגדולה הנאהבת באמת כמ"ס מה ה' שאלך מעמדך כ"א ליראה ולאזהב וז"ש סס בחיות לא היו עומדין באולייתין (ר"ל בשמחה לבד) כ"א ברחם כו' וכן במשה נאמר ויסתר משה פניו כי ירא גו' אכן באזילי בני ישראל נאמר ויחזו את אלהים ויאמרו מלמד שפרעו ראשיהם ויהיו מזוי השכינה ר"ל בשמח' לבד בלי יראה ובוסת כי החשק והתשוק' מנשים שאין יראה' והנה הפלסתיים סיבת יראתם היטה פשוטה נפשי המביח שהיו ע"י לא מפני הבוסת והכרה ואנשי בית שמש מרוב החשק והשמחה לא פסדו ולא רעדו ולא נפלו לפניו כמשפט הנכבד וזה מכלל ד"א הבא מהתפעלות הלכ כ"א בשמח' לבד ועי"ז היו מדריגין דברים יתריס כמשפט השמח לבד בלא יראה ודי בזה * והם אינם יודעין מי הגיח את הארון כאלו באור הכתוב וישאו את עיניהם ויראו את הארון לפה (ומי הביאו לפה לא ידעו) וישמחו מאד [לראות את הדבר הנפלא הזה שהפרות הולכות מעצמם למקום הזה] : (כז) סנהדרין גדולה עמהם בטמאה ארון או שבעים שחשכו כמאמרם או חמשים אלף וכל אחד נחשב כע' סנהדרין ודעת חנכ"ח שטיהם אמת ודייק מדכתיב ויך ב' פעמים ועיין בזיקוקין ויחכן עוד שרעתי ש' סנהדרין עמהם בתוך החמשים אלף ולכן לא נכתב וחמשים זבין העטוף זה יחד נכון : [כח] ירא אלהים מבורך כו' סוזה מעיניו של פרק כמה שכתב מחסילה ש"י זכות כל תשוע' על ידו ולהיפוך ח"ו היפוך * מכאן אמרו במדה כו' כלומר ע"י שהוא אוהב בני אדם ה' ב"ה מזמן לו שישעו בני אדם ע"י וירבה זכיותו דקתך כהריז אל שאין להגיע אל סודם :

פרק יב

(א) ישמור (ה) אדם הדברים בלבו של יאכל עם עמי האר' על השלחן
 (ג) ולא ירבה עמדם בסעודה בכל מקום מפני שעמי הארץ ממעטין במעשרות ונחשדין על השביעית והכתוב אומר (ירמיהו ה"ג) מה לתבן את הבר וגו' וכן אמר דוד (תהלים ר"ו) [ג] לא ישבתי עם מתי שוא ועם (ג) נעלמים לא אבא וגו' ה' אהבתי מעון ביתך וגו' אל תאסוף עם הטאים נפשי וגו' ואמרו חכמים (ג) כל עוף למינו ישכון וכן אדם לדומה לו [י"י] וכן אמר דוד לא יסבתי עם מתי שוא ועם נעלמים לא אבא ואומר סנחתי קהל מרעים ואומר ה' אהבתי מעון ביתך ואומר ארסן נקיון כפי לשמי בקל סודה) מכאן אמרו חכמים (ד) ירבה אדם סעודתו עם ת"ח ואל ירבת סעודתו עם עם הארץ לפי שלאחר שעה הוא מספר עליו לשון (ה) הרע (ו) וילמד מאברהם אבינו ע"ה שעשה סעודה להמלאכים ונהגו ממנו שנאמר (בראשית יח) ויאמר אדני וגו' אל נא תעבור מעל עבדיך וגומר ויקח המאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם וגומר ויאכלו מכאן אמרו יטול אדם (ו) תחלה (ו) רשות ואח"כ ירוץ אחרי התלמיד חכמים הבאים אצלו ויעשה רצונם לכך נאמר ויאמר אדני וגו' אל נא

תעבור וגו' (ז) וכל האומר לא אכלו מלאכי השרת עם אברהם אע"ה לא אמר כלום אלא בצדקתו של איתו צדיק ובשכר טורח שטרה בשבילם פתח להם הקב"ה את פיהם ואכלו ולכך נאמר (ח) והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו (ט) ברוך המקום ב"ה שמשלש שכר טוב לראוי בעוה"ז ובעוה"ב (י) שכן הוא דרך גמילות חסדים שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב (יא) שבשכר קיתון של מים שרחצו רגליהם מלאכי השרת נתן הקדוש ב"ה לישראל ארבעים שנה במדבר את הבאר כיצד בזמן שהיו ישראל עושין רצונו של מקום הית' הבאר ממה"ת ומשכמת והולכת ונובעת במקומה במקום שהיו ישראל שרוין ובזמן שאין עושין רצונו של מקום היתה הבאר מאחרת כשעה כשתים כשלוש כארבע כחמש עד שהיו יוצאים נערים קטנים ותלמידים חכמים ואומרים עלי באר (יב) בזכות של אברהם יצחק ויעקב עלי באר בזכות משה ואהרן ומרים ואחר כך היתה הבאר נובעת והולכת בין שבטו של יהודה לשבטו של יששכר שנאמר [במדבר כ"א] אז ישיר ישראל את השירה הזאת (יג) עלי באר ענו לה וגומר

ישועות יעקב

מכאן אמרו במדה כו' כמ"ט כס"פ זה : [א] יקוט וירא דף כ"ג : פ"ד : [ב] הנכנסין בסתר לעשות במחשך מעשיהם רס"י : [ג] כספר בן סורא כתיב בן כמ"ט החוספת בפ' החובל : [ד] כי בחסלה נותן העם הארץ לאכול לח"ם ואח"כ מדבר עליו דברי גנאי אך חלל הרבה ואין שם הרבה וכל מה שהפה יכול לדבר עליו וכן אח"כ על ח"ם כנגד ע"ה בחסלה דומה עליו לקיתון של זבב ולכסף חלל עמו כו' : [ה] וילמדו ממעשה ארבעה שהמלאכים נהגו מהסעודה ולא סרבו בו כמו שסרבו אלל לוט ואלל גרשון ומנוח כדלקמן : [ו] יטול רשות מן הקב"ה ויילקוט ג' מרבו : [ז] משום שלא חטאו עדיין והם הבל שאין בו חטא : שהיה

מאורי אש

פרק יב (א) ישמור האר' הדברים בלבו כלבו כלומר להניח זאת בלבו שיממור מהם שהם חסדין על המעשרות למעט אופן שאין מפרישין אלא תרומ' גדול' מהן ולא יחסר ועל השביעית הן חסדין לגמרי : [ב] ולא ירבה כו' אפילו הסעודות מזה עכ"ל לא ירבה (זקוקין) מה לחבן גו' כלומר ומלמד זאת מה שחסדין ג"כ אין יחסרבו כי אינם דומין זה לזה : (ג) לא יסבתי גו' אל תאסוף גו' כללו הורה בזה שאלו ח"ו ה' יושב עמהם היה בדיון שהיה נאסף עמהם כי בודאי ה' לומר מעשיהם אכל עתה בזכות זה מבקש שלא יאסוף נפשו עמהם : (ד) ירבה סעודתו כי ע"י החסדנות ידברו ברו"ח ומעשים טובים אך לא עם ע"ה אף כי בחסיל' יטיב לב עמו סופו שידבר עליו לה"ד : (ה) וילמדו אדם כו' כלומר אף אם הוא איש שאין דרכו לילך במוסבות האכילה ונפשו פרושה מזה מאד עכ"ל אלל ח"ם ירבה סעודתו כמו שמצינו שהמלאכים העליונים מפני כבוד אברהם אכלו אללו : (ו) תחלה רשות כו' כלומר אם הוא עוסק בענין אלקיים מחפלה או מודה ומשנה לאלהו ובתוך כך רוצה לקרב אורחים אף שמנה גדול' הוא הכנסת אורחים עכ"ל יטול רשות ע"ד הנקטה והאמילה בנה שמפסיק נפשו מדברים עליונים לשפלים ממנו שכן מצינו באברהם שאמר לה' אל נא תעבור גו' וכלומר שניקט שאף שהוא יורד לעניינים שפלים ארניים עכ"ל לא יכרח הדיבור האלעי בעת סוף אלה כי מדדך הנביא ג"כ בעת שיחפסק בענייני עוה"ז סיכרה הדיבור בעת שהוא והבן : (ז) וכל האומר לא אכלו כו' כל להי"א מדעת המתחכמים הסוברים שראיית המלאך הוא לבד בשכל הנביא לא בפועל וא"כ ענין אכילה הנאמר עליהם לא יתכן רק רמז וחקר יש בה לא כן אלא הדעת האמיתי שהמלאך בעת רדתו פה לובט תמונה והדברים ארוכים אך עכ"ל אין אכילתם הנאה גופיית : (ח) והוא עומד גו' ויאכלו כלומר כשכר שה' עומד עליהם ומתאו' שיאכלו ע"כ נאמר בהם ויאכלו : (ט) שכן הוא דרך גמ' כו' יש להסביר הענין שג"מ ברוך המקום מתפעל אלוהו ז"ל בזכרו מעוה"ה שעה שיה' עומד אבותיו הקדושים : (י) שכן הוא דרך גמ' כו' יש להסביר הענין שג"מ ברוך המקום מתפעל אלוהו ז"ל בזכרו מעוה"ה שעה שיה' עומד אבותיו הקדושים ועל חיקון נפשו והזכרו בזה זוכה לעוה"ב עונג הנפש ועל הטעם רעהו בעוה"ז מדה במדה : (יא) כשכר קיתון כו' ע"י זכות אבותיו ומעשיהם הטובים הטיב ה' עמנו מדה במדה כי מעשי אבות וכלל פועלם חקנו עניינים נשויים לכניהם אחריהם נערים קטנים לפי שעדיין אין בהם שום חטא ועין (יב) בזכותו של אברהם שהוא המתחיל בזכותו של משה ואהרן שהמה הגומרים : (יג) עלי באר כו' באר ספרוה שרים כ"ל וכן הוא בזקוקין ובאורו שפירושו ע"י זכותם הבאר והם אבותיו הקדושים

אלהורבא פרק יב

וגו' באותה שעה (יד) הית' שמחה גדולה
 לישראל מגדולים ועד קטנים ובשבר צלו של
 אילן שהושיב אברהם אבינו את מלאכי השרת
 תחתיו הקב"ה על ישראל את שבעה ענני
 הכבוד לישב תחתיהם במדבר ארבעים שנה :
 ובשבר הפת לחם שהאכיל אברהם אבינו
 למלאכי השרת נתן הקב"ה לישראל את המן
 במדבר ארבעים שנה ברוך המקום ברוך הוא
 (טז) שאין לפניו משא פנים בשם שעשה אברהם
 אבינו למלאכי השרת לחם ובשר וחמאה וחלב
 כך ה' המן כל מי שהי' רוצה למעום בו טעם
 פת היה טועם פת טעם בשר טועם טעם דבש
 טעם טעם חמאה וחלב טועם שנא' (במדבר
 יא) שמו העם ולקמו וגו' והיה טעמו כטעם לשד
 השמן ובשבר אותו עגל שהאכיל אברהם
 אבינו למלאכי השרת נתן הקב"ה לישראל
 במדבר את (טז) השליו שתי פעמי' אחת קודמתן
 תורה ואח' לאחר מ"ת [ט] השליו דבר גדול הי'
 לישראל בשבילו שהביא הקב"ה הדבר (ט) על
 ידו ובשבר שליוה אברהם אבינו את מלאכי השרת
 ליוה הקב"ה את בניו במדבר ארבעים שנה
 שנאמר (שמות יג) וי' הולך לפניהם יומם

בעמוד ענן לנחותם הדרך וגו' [יז] אלמלא זה
 הדבר הגדול כתוב אי אפשר לאומן כביכול
 כאב לפני בנו כרב שנמל [יח] פנס לפני עבדו
 כאם לתינוק שנאמר ויאמר משה אל ה' וגו' כי
 תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האומן את
 התינוק וגו' [במדבר יא] . [יח] למדנו מגדעון שעשה
 לחם למלאך [י"י] ונהנה ממנו שנאמר ויאמר אליו אם נא
 מלאך מן בנייך והוא אחי את מנאסתי והנאסתי לפניך .
 ולא נהנה ממנו שנאמר [ספטיס י] וגדעון בא
 ויעש גדי עזים ואיפת קמה מצות וגומר וישלח
 מלאך ה' את קצה המשענת אשר בידו ויגע
 בבשר ובמצות ותעל האש מן הצור ותאכל את
 הבשר ואת המצות וגו' למדנו ממנו שעשה
 לחם למלאך ולא נהנה ממנו שנאמר (ס"י)
 ויאמר מלאך ה' אל מנוח אם תעצוני (ט"א) לא
 אוכל בלחמך וגו' [כ] בא וראה כמה עונשה
 וזכותה של פת הורגת גדולי ישראל ומשרה
 שבינה על נביאי שקר ומנין שהורגת גדולי
 ישראל צא ולמד ממקום נוב עיר הבהנים
 ואחימלך בן אחיטוב ושאל שנענשו על
 דוד (א) עונש גדול ומנין שמשרה שבינה על
 נבואי

מאורי אש

ישועות יעקב

הקדושים אשר הם טרם וכן הנערים שנאמר וישלח את נערי צ"י
 ופירש המהרש"ת בנכרי (זקוקי) : (יד) היזה טענה גדולה
 לישראל כי מאז ויגר ישראל דייק שהעניונו לכס לשיר ולומר
 לפניו ית' ויתכן שהיתה השירה ע"י רוח"ק והו' טענה אמיתת
 וגם הקטנים וכו' ליה כמ"ס בים ולכן אמר מגדולים ועד קטנים
 זאת מורה בזכות גדול הוא זה אף יאמר אחר שאין לפניו משא
 פנים ומדוע עשה עם ישראל ככה מזה ראי' כי זכות אבותינו עמד
 לנו : (טז) השליו דבר גדול הי' כי שהביא הקב"ה על ידו כו' עיני צי"ע וראה שדעתו לומר דבר גדול בסגול משום שחטאו
 ולא ידעתי מה ענין זה לפה ולדעתי דבר בקצת כפסונו השליו דבר גדול הי' לישראל כשני' זכות אברהם שהביא זה הדבר ע"י
 זכות אברהם אך לבאורה מה יגדל עניינו ונסו יותר מהמן הלא נס אחר הוא וסיבה אחת גם המן היה יותר ממנו אך כפי אשר
 בארתי שמה בכאור הכתוב שטעה אמר אם את כל דני היס יאסף להם גו' כאלו ח"ו לא האמין ביכולת ה' העושה לנו ניסים ונללים
 בכל יום ובכל עת ח"ו רק מפני כי בעצ' הזאת היה עת העושה על ישראל שחטאו מאד ע"כ לא האמין בנפשו שהיו נושעים ע"ד
 כס אלא על דרך הטבע מעט ולכן אמר פה ג"כ שום דבר גדול מאוד שאף בעת שחטאו היה השליו להם בזכות אברהם אבינו
 ע"ה ואולי גם לפי דעת הי"ע באורו כן : [יז] אלמלא כו' ח"ל לאומרו כו' ר"ל כמעט לא יאומן בשכל שככה יתחבר ה'
 ב"ה עם בני ישראל כאב לפני בניו שטבעו מכירתו שהבן נתח מהאב כרב מפני הרגישו קבלת הסובה ע"כ יכבד ג"כ לעבדו (אך
 מני יאומן לכבוד ההפכיי הזה שהרב מאיר לעבדו) כאם לתנוק מצד הממלה הגדולה הנטיע בטבע האש לחיטקות אשר חיינם
 יכולים עוררה לעזור עלמס וכביכול ה' ב"ה החסד עמנו כאלו היינו מעמו וכאלו הרגים טובותינו עליו וכאלו חומל ומחפצל עלינו
 והדבר הזה שלל מאוד כי באמת טובת האדם לנפשו כמ"ס אש חזק גו' וה' לא יתפעל ח"ו מאומה וכבן מאב ממש ח"ל לאומרו
 ועכ"ל חסדו גבר עלינו : (יח) למדנו מנבעון מוסב על לעיל שלא יתחבר ולא יהנה רק מספירת ח"מ ואף שדעון היה ג"כ
 ח"מ עכ"ל במלאכים מדבר שלא נסאו פנים למעלת נדעון רק לאברהם שהי' מעלזו גדולה מאוד : (יט) לא אוכל בלחמך לחמך
 דייקא אלף לא חספך אבל באברהם מנינו שאכלו : (כ) בא וראה כמה עונשה וזכותה כו' הורגת כו' כלומר חלולי נתן יהונתן
 לרוד ולא היה צריך לאכול מחימלך לא היו נהרגין כהני טב ולכאורה יקשה מאוד אם יהונתן טעף מה טעף אחימלך אדרבה
 המה נתנו לו פת והיו רחמים להגלל בזכות זה והגרף שזהו ציור מוסרי לבר להראות שפי' הפת אשר האד' עוכרם באכילתו יתכן
 לפעמים שבהעדר ממנו אכילתו וטרפו יוכרם לאכול מאיש אשר עי"ו יודע ויטובין חיייו וכן ע"ר אכיל' יתכן להגיל לפעמים לאוס
 מה וע"כ זכותה ושניסה גדול מאוד והביא לוס ראי' מיונתן שעל ידו נתגלגל שנהרגו טוב מנד שלא היה לרוד מה לאכיל וגם
 להשפך אס איש מה ויעיל לאיס באכילתו אשר בעתו ויחייבו כשתו יקבה לרוח"ק אשר שהועיל לו מאוד אכן להני' טוב באמת כשתאס

[ח] שז' לחזר מ"ת : [ט] משום ששלוו האחרון היו מתרעמי
 שלא כרין עזיה להם ליקי קורה עם המן וגם שליו הראשון :
 [יוד] מר להאיר : [יא] שאלמלא הלוהו יסונתן לרוד ונתן לו
 לחם
 טנס הקטנים וכו' לזה : (ט) שאין לפניו משא פנים ועכ"ל עשה
 פנים ומדוע עשה עם ישראל ככה מזה ראי' כי זכות אבותינו עמד
 לנו : (טז) השליו דבר גדול הי' כי שהביא הקב"ה על ידו כו' עיני צי"ע וראה שדעתו לומר דבר גדול בסגול משום שחטאו
 ולא ידעתי מה ענין זה לפה ולדעתי דבר בקצת כפסונו השליו דבר גדול הי' לישראל כשני' זכות אברהם שהביא זה הדבר ע"י
 זכות אברהם אך לבאורה מה יגדל עניינו ונסו יותר מהמן הלא נס אחר הוא וסיבה אחת גם המן היה יותר ממנו אך כפי אשר
 בארתי שמה בכאור הכתוב שטעה אמר אם את כל דני היס יאסף להם גו' כאלו ח"ו לא האמין ביכולת ה' העושה לנו ניסים ונללים
 בכל יום ובכל עת ח"ו רק מפני כי בעצ' הזאת היה עת העושה על ישראל שחטאו מאד ע"כ לא האמין בנפשו שהיו נושעים ע"ד
 כס אלא על דרך הטבע מעט ולכן אמר פה ג"כ שום דבר גדול מאוד שאף בעת שחטאו היה השליו להם בזכות אברהם אבינו
 ע"ה ואולי גם לפי דעת הי"ע באורו כן : [יז] אלמלא כו' ח"ל לאומרו כו' ר"ל כמעט לא יאומן בשכל שככה יתחבר ה'
 ב"ה עם בני ישראל כאב לפני בניו שטבעו מכירתו שהבן נתח מהאב כרב מפני הרגישו קבלת הסובה ע"כ יכבד ג"כ לעבדו (אך
 מני יאומן לכבוד ההפכיי הזה שהרב מאיר לעבדו) כאם לתנוק מצד הממלה הגדולה הנטיע בטבע האש לחיטקות אשר חיינם
 יכולים עוררה לעזור עלמס וכביכול ה' ב"ה החסד עמנו כאלו היינו מעמו וכאלו הרגים טובותינו עליו וכאלו חומל ומחפצל עלינו
 והדבר הזה שלל מאוד כי באמת טובת האדם לנפשו כמ"ס אש חזק גו' וה' לא יתפעל ח"ו מאומה וכבן מאב ממש ח"ל לאומרו
 ועכ"ל חסדו גבר עלינו : (יח) למדנו מנבעון מוסב על לעיל שלא יתחבר ולא יהנה רק מספירת ח"מ ואף שדעון היה ג"כ
 ח"מ עכ"ל במלאכים מדבר שלא נסאו פנים למעלת נדעון רק לאברהם שהי' מעלזו גדולה מאוד : (יט) לא אוכל בלחמך לחמך
 דייקא אלף לא חספך אבל באברהם מנינו שאכלו : (כ) בא וראה כמה עונשה וזכותה כו' הורגת כו' כלומר חלולי נתן יהונתן
 לרוד ולא היה צריך לאכול מחימלך לא היו נהרגין כהני טב ולכאורה יקשה מאוד אם יהונתן טעף מה טעף אחימלך אדרבה
 המה נתנו לו פת והיו רחמים להגלל בזכות זה והגרף שזהו ציור מוסרי לבר להראות שפי' הפת אשר האד' עוכרם באכילתו יתכן
 לפעמים שבהעדר ממנו אכילתו וטרפו יוכרם לאכול מאיש אשר עי"ו יודע ויטובין חיייו וכן ע"ר אכיל' יתכן להגיל לפעמים לאוס
 מה וע"כ זכותה ושניסה גדול מאוד והביא לוס ראי' מיונתן שעל ידו נתגלגל שנהרגו טוב מנד שלא היה לרוד מה לאכיל וגם
 להשפך אס איש מה ויעיל לאיס באכילתו אשר בעתו ויחייבו כשתו יקבה לרוח"ק אשר שהועיל לו מאוד אכן להני' טוב באמת כשתאס

פרק יג (א) ישמור אדם את עצמו שלא ירבה :
 (3) שחוק שיחה ותוספות (ב) אין שחוק אלא גילוי עריות שנאמר [בראשית לט] ראו הביא לנו איש עברי לצחק בנו בא אלי לשכב עמי וגו' ואמר שחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערוה ואין שחוק אלא ע"ז שנא' (סמות לב) ויקומו לצחק ואין שחוק אלא שפית דמים שנ' (שמות לב) יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו וגו' ואין שחוק אלא ליצנות שנ' (ישעיה כח) (3) ועתה אל תתלוצצו וגו' שהיו מתלוצצים על דין של גיהנם שנא' [סס] לכן שמעו דבר ה' אנשי לצון וגו' כי אמרתם כרתנו ברית את מות ועם שאול עשינו (4) חזיה וגו' [ד] לכן אמר הקב"ה לישראל בני אני הוא (ה) שישבתי תתק' עד דורות קודם שנברא העולם ומיום שנברא העולם עד אותה [7] השעה (1) עד שדרשתי וחקרתי וצרפתי ובחנתי את כל דברי התורה כולה ומיום שבראתי את העולם (2) וישבתי על כסא הכבוד שלי [ח] שלישי היום אני קורא ושונה ושלישי היום (ט) אני דן את דין כל העולם ושלישי היום אני עושה צדקה ואני זן ומפרנס ומבלבל את כל העול כולו ואת מעשה די שבראתי בעולם (4) ואין לפני שחוק אלא שעה אחת בלבד ואמתי יש לפני שחוק בשעה שעבד"ם אומרים בואו ונעשה עמו מלחמה ואומרים בכמה

נביאי השקר צא ולמד מאותו הנביא שבא אל ירבעם מלך ישראל וא"ל הקב"ה אל תהנה במקום הזה ואם תהנה תמות בא אליו נביא שקר אחד וא"ל גם אני נביא כמוך אעפ"י שביחש לו שרתה רוח"ק על נביא השקר בשביל פת שנתן לעוברי דרכים (מלכים א' יג) והיה הם יושבין על השלחן והיו דבר ה' אל הנביא אשר השיבו וגו' מבאן אמרו כל האוכל להם על השלחן עם ע"ה ומרבה עמו בטעודה (כא) אין דבריו נשמעים ולבסוף מחלוקת בא על ידו שנאמר [ישעיה ט] מנשה את י"י אפרים ואפרים את מנשה יחדיו המה על יהודה וגו' הא למדת שכל האוכל להם עם ע"ה על השולחן (י) כאילו עע"ז ואם ת"ה הוא מוזל את תורתו ומחלל שמו של אביו שבשמים [7] ומאלמו את אשתו ומייתם את בניו ואינו ממלא את ימיו וקושר שם רע לו ולבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות :

גבורים

ישועות יעקב

מאורי אש
 נהרגו והבן זה : (כא) אין דבריו נשמעין כי הוא מכונה בעיני מאכיליו ולכסוף העם הארץ בעגמו יחלוק עליו כי הוא יהיה כמאס בעיניו והר"ה ממנשה שה' מתחיל עם אפרים בחוברת אך מפני הרגלם זה עם זה בסעודתם כמ"ס שם ויגזור על ימין ויחלל כמו שדרשו חז"ל על המרבי סעודתו בכל מקום וכלומר בכל מקום שהוא פניה הוא מביט רק לאכול ותמיד הוא רעב וספן רק לאכול ולשתות ע"כ באחריות יסונו לשוכאים זה את זה כן הוא דרך חסמת' על הפסוק : [כב] כלו עיבר אלילים הוא על דרך מאמרס ז"ל ולא אמרו עליו ד"ת כללו חכמי מנחם מתים וסעודת ע"ה כדאי בלא תורה ומאלמן את אשתו כמיו שגורס ומבטח שאינו ממלא את ימיו ולכן ישמור מזה :

לחם לדרך לא חירט כן ועי"י כפי חלק דף ק"ג : [יב] ומקורם לאמר ויגזור על ימין ורעב ויחלל על סמאל ולא שבעו ודרס זה על המרבה סעודתו בכל מקום : [יג] כי שלחן ע"ה נקרא ק"ח נואה וכן ע"ז שנאמר לא תאמר לו א"ת לא אלא נואה כמו שחז"ל : [יד] ועיין בפסחים פ' אלו עובדים לפי שזכרנו ואינו מואל וגולה נמוניות והרי אשתו אלמנה סיה רס"י [ה] ילקוט כי תשא דף ק"ח ע"ב : [ז] פירוש ליצנות ושיחה בטילה וככול פה : [ג] נביל שלא יעברו כמו מחו חפסס רס"י : [ד] עד מ"ח סיה כ"ו דורות

פרק יג (ה) וישמור כי שלא ירבה שחוק הוא לחוק ששמחתו נפר"ל כל כך שיחוק בפה מלא באין מעד שיחה הוא דברים בטלים של מה בכך (בלע"ז פלידירין) ותפלות הוא ניכול פה מענייני התאות והנאות : (ב) אין שחוק אלא נ"ע כי כלומר ממדה הרע' הזאת יבא לאדם שיחטא בנ"ע כי ממד' הזאת יפול הביט' מכל וכל העויר את האדם מליפול בתאות ההם ולכן מכונה ב"ע כשם זה גם עבודת אלילים וספ"ד בא ע"י מדה הרע' הזאת אם ישתרש בלב הרב' כי ממדת השחוק יבא לידו מדת הליצנות ולעגו על דבר אמת באין התבוננת מאומ' והכלל מדת השחוק מביא לאדם שלא יביט עלי נפשו מאימה רק מתענג מדבר ההבל והרע' ולכן סופו שיפול בפס' אמונות זרות וספ"ד כי כל טוב נהפך לרע בלבו : (ג) אל תחלוצו אינו מפרש כחצוב שזה נקרא שחוק רק דיוק דשחוק הוא ענין פנימי מה שהלב שוחק מדבר אמת ושם קראם הכתוב לזים כי לא יתכן שהיו אומרים זאת בפה מלא כרתנו ברית את מות רק הנביא מלייר ענין שחוק בלב על דין של גיהנם שהמד' רעה הזאת הביא אומת עד שלענו על עינם הכפשי המעוה אחר המות וא"ל לית דין ודיין ואין רעה כמוהו איש הישר בעיניו יעשה והזקוקון פירש בענין אחר : (ד) לכן אמר הקב"ה כי כלומר איך יאסון אדם במד' הזאת וסלא ראוי לאדם לדמות לקונו במדותיו שאין שחוק לפניו ולסגן אכזר זה : (ה) שיבתי חתקע"ד דורות כי הוא ע"ד אזה לאלק דור ומן ברית העולם עד מתן תורה ר"ז דורות וא"כ היחה קודם הברוא' חתקע"ד דורות והיו השני אלפים שנה שקרע' לעולם ובספרי תפוחי זהב בארתי בזה דבר נכון : [ואו] עד שדרשתי וחקרתי כי חשב ד' לשונות מכוון למאמרס ז"ל מדרש משפטים ז"ל אז ראה ויספר' הכי' וגם חקר' מלמד שחזר הקב"ה עם עמו ד' פעמים קודם שנתן התור' לישראל כי וביארתי בספרי תפוחי זהב שהכול' על השתלשלות התור' שהיא עליו' בנבחי מרומים נעלמת השגת' מעיני בשר ולכן הוכרת הקב"ה לשלשה ד' פעמים (זה כנגד ד' עולמות אבי"ע הירועים) עד שאריר לבני אדם והלבוש עניינה במלות לעיני האדם למען יבין לבושה (ושם בארתי יור הענין דרום עין ראשית) וכן פה אתו כד' לשונות אלו דרישה חקירה דרישה בחינה ואם איש כבון את' להכין מדוע אתו בלשונות אלו ומאו מכונה בשם דרישה ומאו חקירה לך לא ראה דברי בעל מערכת אלסוף על באור במופלא מנך כל תדרוש הכול להמדריג' הראשון' הנקראת מופלא עיי"ש במערכת הסוים ותוכל למנא' גם כאן באורו והבן : (ז) ישבתי על כסא הכבוד שלי היא כונו להנהג' הכללת היולת מאין סוף ב"ה לכלל הנבראים וכן מלאתי ג"כ בספר עשרת זקנים להירד"ה והבן ובמסכת עבודת אלילים חשב ד' עניינים שרביעית היום הוא משחק עם לויטן ופה ל"ח חשב זה : (ח) שלים היום קורח כי כבר ביאר הרמ"ע מפאנו ובספרו עשר' מאמרות שהכול' שבה מחדש ככל יום תמיד לעש' בראשית שנים התור' נברא העולם והיא כלילת הכל וכל זה והבן : (ט) אינין כלומר שמתה הרין מתנבר אני עושה נקמ' מדת האדם מתנבר ואני זן ומפרנס זה כמדת האדם והאשר ואת מעשי ידס כלומר שטון סקוים ושיחה והעמד לכל הכנראים איש כפי טרפו הצינוד : [יוד] ואין לפני [שחוק כ']

ואימתי

גבורים הוא בא עלינו • יבא עלינו באלף אלפים נבדחים • בכמה פרשים עלינו בא יבא עלינו באלף אלפי פרשי • בכמה חרבות בא עלינו • יבא עלינו באלף אלפים חרבות • על אותה השעה אני משחק שנאמר (תהלים כ') למה רגשו גוים וגו' (יא) יושב בשמים ישחק וגו' • אף במקום אחר יש לפניו שחוק ואינו שחוק ממש • שנאמר (שמות ל) ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף ושחלת (יב) וחלבנה וגו' • וחלבנה אינה (ה) נסרחת • אלא אימתי יש שחוק ואינה שחוק ממש בשעה שפושעי ישראל מבקשים לבלעות את הכשרים שבהם שנאמר (תהלים י') זומם רשע לצדיק וגו' מה כתוב אחריו ה' ישחק לו כי ראה כי יבא יומו • (יד) אבל מצונו במקום אחר שנתחרט הקב"ה ביצ"ה שברא אותו • ואומר מה שבר חרשתי ממנו ומה עשיתי שבראתי אותו בעולמי שנא' (קהלת י') (טו) אם ישוך (ח) [טז] רגזש

בלא לחש ומה יתרון לבעל הלשון • באותה שעה נפתח דהם פה לפושעי ישראל לבקש רחמים לקבלם בחשובה • ולומר לפניו רבש"ע גלוי דודע לפניך כי (ז) יצר הרע מנרה אותנו • ברחמך דרבים קבל אותנו בתשובה שלמה לפניך • (יח) לפי שכל המרבה שיחות ותיפלות • הם מלוין אותו עד אותו שעה שהוא נכנס לבית עולמו הקב"ה אומר לו בני [יט] למה לא למדת מאביך שבשמים שהוא יושב על כסא הכבוד שלו • שלישי יום הוא קורא ושונה ושלישי היום הוא דן את הדין ושלישי היום הוא עושה צדקה וזן ומפרנס ומכלכל לכל באו עולם ולכל מעשה ידיו שבעולם ואין לפניו שחוק אלא [ט] שעה אחת • (כ) ואם אומר אדם להקב"ה הייתי לומד תורה מכן שלש עשרה שנה ואילך א"ל הקב"ה מה תורה עשית ומה מעשים טובים תפסת והלא עסקת בשיחה בטילה ודברים שאינן ראויין והגונים שנא' כי

ישועות יעקב

דורות שני דבר זה לאלף דור : [ה] בתמיה ו' ולקוט וחלבנה אינה אלא מסרחת אלא לפי שהקב"ה רחמיו מרובין על ישראל לעולם בין על רשעים שבהן בין על כשרים שבהם ור"ל שהלכנה רמו על פי שעי ישראל והקב"ה מנרף אותם עט הדריקים יגינו עליהם כחמיתים וזכפתם [ו] והם משלמים רעה תחת טובה ורואים לבלוע את הדריקים וע"ז יושב הקב"ה ומשחק עליהם ומשיב גמולם בראשם כדמסיים וע"מ אינו שחוק ממש לפי שבזמן שהאדם מצטער שכינה אומרת קלני מראשי כו' כדאי' כהגינה ובסנהדרין : [ז] סכה פ' ההליל : [ח] ר"ל אם ישוך הנפש היתה"ר להשחית את האדם בלא לחש בהספה ופתוי • [ט] ולמה עסקת

מאורי אש

ואימתי יש לפני שחוק כו' איש מבין יתפלא על המאמר הזה מאוד ה' כ"ה המסולק מכל שינוי וההתפעל ומכל מדה והתחלקות וכמו שיסולק ממנו מדת השחוק כמו כן יסולק ממנו מדת השמח' הכאה מהתפעלות ומשנוי וכן יחר המדות וה"כ מדוע אחז בשחוק אף אם בעל נפש אחת תבין זאת בטוב טעם והוא כי המדות שאנו מכניס לטורח ית' שמו נבדל ממנו שמכניס לבני אדם דרך משל הרמאים כבני אדם הוא שינוי וההתפעלות ואילו ית' הוא בלא שינוי רק מקור הרמאים (כמו שמוכיח השכל שהוא שכל משכיל מושכל בידו) וכן בשמח' שם בעלמותו לא בזולתו וה"כ מדת השחוק שגדרו מהתפעל מזולתו על דה הפלג' מאוד רחוק מלחאר בו ית' • זולתי מה שרואה מגנות העובדי

טובים וסכלותם אנו מכניס על דה הפלג' שכיכול מהתפעל מהתרחק חן לטבע כי איש לא יאמין בזה) • והבן מאוד ומהו תבין מדוע השחוק לא עשיתי כנפש כ"ל סגולי כי אין מטבע הנפש ומעצמות סיבות השחוק (אחר שבעלמח סיבתה) הוא כי האדם כחופיו מכוונים למדות העליונות ע"ד הדבק במדותיו ובו ית' אין שחוק כלל וכלל והבן מאוד : (יא) יושב בשמים ישחק באלו אמר ע"ד מליה אף היושב בשמים שאין שחוק ושינוי לפניו עכ"ל כמעט מתאחר בו מדת השחוק על אלה הסכלים כי כמעט א"ל לעזר מלשחוק עליהם : [יב] וחלבנה אינה נסרחת בתמיה' (עיון ביו"ט) וכלומר הש"ס חפץ שינינו הדריקים מנעויהם על הרשעים כמו שהחלבנה מעורב בשמינים טובים ועל כן לא נשמע טרסותם • ג"כ ולכן זה ברמז וזאת אף הרשעים מבקשים לבלעות להדריקים ואז הקב"ה שוחק עליהם וכיכול מהתפעל מאד לקחת נקם מהם אחר שאינם מכירים שום טובה ואז יאבדו ע"י נקמה אמיתית בלי חקומה • [יד] אבל מנינו במקום אחר שנתחרט הקב"ה ביה"ד כו' באותו שעה נפתח כו' ח"ו שיאמר ככה על השי"ח שמתחרט מדעתו והוא יודע כל מקודם אשר נעשה גם מה טעם לקבלת התשובה מהרשעים אם מטעם כי היתה"ר אללם ח"כ בלא חזרה דיו להתגלות כי בעבור היצר הטוב מבין הרע ואם אין רע אין בחירה ולעמוד יתקן הכל לטוב ואז יתכן לומר שהקב"ה מתחרט כלומר שהיצר ובכחיה לבחור הטוב מבין הרע ואם אין רע אין בחירה ולעמוד יתקן הכל לטוב ואז יתכן לומר שהקב"ה מתחרט כלומר שהיצר חלוי בזמן [ואם לא הו' מתחרט היה זאת לעולם] כי לעתיד יבין האדם בלתי בחירה ולכן באותו שעה דווקא נפתח לפושעי ישראל פה לבקש רחמים והענין כמאמרם ז"ל רשעים אפילו על פתחה של גיהנם אינם מזורזים בתשובה כי נפשותיהם נשחטות מאוד פונה רק לרע מסיב' ההרגל בעוה"ז אכן לעתיד יתעקר היתה"ר מן העול' כולו ויסלו ג"כ הפושעים להרגיש טעמם ויפלטו לעשות תשובה כי רק מסיבת הכח הרע חטאו אבל הנפש מאד עצמה טובה מאוד ודי בזה למבין ומביא זה להורות שאין שחוק לפניו ממש לבלות אותם מכל וכל בנקמה : [טו] מה שבר חרשתי ממנו כלוונר אף שהדריקים זכו על ידו שבר גדול אבל הרשעי' מה זכו על ידו ואחרכח אכרו ע"י טובם : [טז] הנחם זה ית"ר באתה והוא הנחם אשר פיתה ללדה"ר לען הדעת כמ"ס סמאל היה רוכב על הנחש (כלומר שליט עליו) עוד אמרו הנחש הטיל בו זומא' ואם יהיה כן לעולם מה יתרון לו כי לא תיקן כלום כ"ל השמים ארשים רבים בפתחו ולכן יעביר אותו מהעולם : (יז) ויה"ר מנרה ברשעים בלי יחסם להזדכך וע"כ אמר בלשון הוה ולא בלשון עבר : (יח) לפי שכל המרבה שיחות • מושב על לעול' שלכן ישמור עצמו משחוק כי מלוים לו לאדם עד אותו שעה וכלומר שחטאו שמור עד בואו לעולמו ולפי אשר בארתי לעיל שממדה הזאת המתחבר בלב יכול להתהפך טבעו עוד מבלי להגזר ממנו עד כי ימות באולתו וגם בעוה"ב שולט עליו הרע והחטא וכבר דימו חכמי מוסר הליונות להגן המטות בשמן שאינו מקבל שום חן ומתי קבל כן המדה הזאת אינו מניחו לקבל שום חוכמה כמאמרם בחזית נכנס בלבו טפה אחת של לינוות יולא כנגדו כמה טיפות מד"ת ושאר באולתו עד עולם : [יט] למה לא למדת בו ואין שחוק לפניו כי הענין כולו בארתי לעיל : (ך) ואם אומר אדם להקב"ה ר"ל שלא ידמה האדם אחר שטסק בחורה מכן י"ג [שהוא עת האסף לחורה ומנחת] יספס זאת על כל מה שטעשה לא • כן כי עיקר החור' הוא המ"ט באמת לנער פיהו מדברי הכל ובטלה ואיה איפה הוא לאיש שוסק בדברי שחוק ושיחה בטלה ומה הועיל למדו אשר שגם בדברים בטלי נפשו עסק כן הוא גורם הענין או יאמר שלא ידמה שיוכל לכוז שמה לא כן כי הכל נפוי כמו שדרשו חז"ל על ומגיד לאדם מה שימו אפילו שיסם קלה ואין פרט אחד ונעלם ליוה"ד :

מאד רחוק מלחאר בו ית' • זולתי מה שרואה מגנות העובדי טובים וסכלותם אנו מכניס על דה הפלג' שכיכול מהתפעל מהתרחק חן לטבע כי איש לא יאמין בזה) • והבן מאוד ומהו תבין מדוע השחוק לא עשיתי כנפש כ"ל סגולי כי אין מטבע הנפש ומעצמות סיבות השחוק (אחר שבעלמח סיבתה) הוא כי האדם כחופיו מכוונים למדות העליונות ע"ד הדבק במדותיו ובו ית' אין שחוק כלל וכלל והבן מאוד : (יא) יושב בשמים ישחק באלו אמר ע"ד מליה אף היושב בשמים שאין שחוק ושינוי לפניו עכ"ל כמעט מתאחר בו מדת השחוק על אלה הסכלים כי כמעט א"ל לעזר מלשחוק עליהם : [יב] וחלבנה אינה נסרחת בתמיה' (עיון ביו"ט) וכלומר הש"ס חפץ שינינו הדריקים מנעויהם על הרשעים כמו שהחלבנה מעורב בשמינים טובים ועל כן לא נשמע טרסותם • ג"כ ולכן זה ברמז וזאת אף הרשעים מבקשים לבלעות להדריקים ואז הקב"ה שוחק עליהם וכיכול מהתפעל מאד לקחת נקם מהם אחר שאינם מכירים שום טובה ואז יאבדו ע"י נקמה אמיתית בלי חקומה • [יד] אבל מנינו במקום אחר שנתחרט הקב"ה ביה"ד כו' באותו שעה נפתח כו' ח"ו שיאמר ככה על השי"ח שמתחרט מדעתו והוא יודע כל מקודם אשר נעשה גם מה טעם לקבלת התשובה מהרשעים אם מטעם כי היתה"ר אללם ח"כ בלא חזרה דיו להתגלות כי בעבור היצר הטוב מבין הרע ואם אין רע אין בחירה ולעמוד יתקן הכל לטוב ואז יתכן לומר שהקב"ה מתחרט כלומר שהיצר ובכחיה לבחור הטוב מבין הרע ואם אין רע אין בחירה ולעמוד יתקן הכל לטוב ואז יתכן לומר שהקב"ה מתחרט כלומר שהיצר חלוי בזמן [ואם לא הו' מתחרט היה זאת לעולם] כי לעתיד יבין האדם בלתי בחירה ולכן באותו שעה דווקא נפתח לפושעי ישראל פה לבקש רחמים והענין כמאמרם ז"ל רשעים אפילו על פתחה של גיהנם אינם מזורזים בתשובה כי נפשותיהם נשחטות מאוד פונה רק לרע מסיב' ההרגל בעוה"ז אכן לעתיד יתעקר היתה"ר מן העול' כולו ויסלו ג"כ הפושעים להרגיש טעמם ויפלטו לעשות תשובה כי רק מסיבת הכח הרע חטאו אבל הנפש מאד עצמה טובה מאוד ודי בזה למבין ומביא זה להורות שאין שחוק לפניו ממש לבלות אותם מכל וכל בנקמה : [טו] מה שבר חרשתי ממנו כלוונר אף שהדריקים זכו על ידו שבר גדול אבל הרשעי' מה זכו על ידו ואחרכח אכרו ע"י טובם : [טז] הנחם זה ית"ר באתה והוא הנחם אשר פיתה ללדה"ר לען הדעת כמ"ס סמאל היה רוכב על הנחש (כלומר שליט עליו) עוד אמרו הנחש הטיל בו זומא' ואם יהיה כן לעולם מה יתרון לו כי לא תיקן כלום כ"ל השמים ארשים רבים בפתחו ולכן יעביר אותו מהעולם : (יז) ויה"ר מנרה ברשעים בלי יחסם להזדכך וע"כ אמר בלשון הוה ולא בלשון עבר : (יח) לפי שכל המרבה שיחות • מושב על לעול' שלכן ישמור עצמו משחוק כי מלוים לו לאדם עד אותו שעה וכלומר שחטאו שמור עד בואו לעולמו ולפי אשר בארתי לעיל שממדה הזאת המתחבר בלב יכול להתהפך טבעו עוד מבלי להגזר ממנו עד כי ימות באולתו וגם בעוה"ב שולט עליו הרע והחטא וכבר דימו חכמי מוסר הליונות להגן המטות בשמן שאינו מקבל שום חן ומתי קבל כן המדה הזאת אינו מניחו לקבל שום חוכמה כמאמרם בחזית נכנס בלבו טפה אחת של לינוות יולא כנגדו כמה טיפות מד"ת ושאר באולתו עד עולם : [יט] למה לא למדת בו ואין שחוק לפניו כי הענין כולו בארתי לעיל : (ך) ואם אומר אדם להקב"ה ר"ל שלא ידמה האדם אחר שטסק בחורה מכן י"ג [שהוא עת האסף לחורה ומנחת] יספס זאת על כל מה שטעשה לא • כן כי עיקר החור' הוא המ"ט באמת לנער פיהו מדברי הכל ובטלה ואיה איפה הוא לאיש שוסק בדברי שחוק ושיחה בטלה ומה הועיל למדו אשר שגם בדברים בטלי נפשו עסק כן הוא גורם הענין או יאמר שלא ידמה שיוכל לכוז שמה לא כן כי הכל נפוי כמו שדרשו חז"ל על ומגיד לאדם מה שימו אפילו שיסם קלה ואין פרט אחד ונעלם ליוה"ד :

מכאן

בלבד אלא כל תלמיד חכם המלמד תורה רבים לישראל לשם שמים. [ב] ואינו נושא פנים לעשיר ולעני. אלא מקרא הוא מקרי את (כט) כולם כאחת ומשנה הוא שונה את כולם כאחת. מתוך כך דקב"ה (ל) מרחם עליו ונותן בו חכמה ודעה בינה והשכל. ונותן לו חלק (לא) עם הצדיקים אברהם יצחק ויעקב. ועליו הכתוב אומר (יט) עבדי לרבנים ונו' : מכאן אמרו לעולם ינהג אדם בעצמו (לב) י"ח מדות. א' הוא אדם עניו [טז] בכיתוב חסיד (יז) בישיבה. ג' ערום (יח) ביראה. ד' חכם [יט] בתורה. ה' פיקח [כ] במעשים טובים. ו' נאה ומתקבל (כא) על הבריו'. ז' מוד' על [כב] האמת. ח' רובר אמת (כג) בלבבו. [כד] מוד' (כד) ועיובי. י' אוהב את המקו' ארבי' (כה) גמור' בין [לד] כשהוא טוב לו בין כשהוא רע לו. י"א מתאמת על כבוד [כו] הקב"ה ועל כבודם של ישראל כל ימיו.

(עמוס ד') כי הגה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה [י] שישו. (כא) מ.א.ן אמרו שני בני אדם אחד עמל בד"ת. ואחד עמל בדרך ארץ. והרועה לעמול בדרך ארץ נותנים לו שיעמול בדרך ארץ. ועליו הכתוב אומר (איוב ה') [כב] כי אדם לעמל יולד. (כג) למה"ד לגוד שנתמלא מים [יא] ונשפך והלך לו. לאחר שעה אין בנאד כלום : והרועה לעמול בד"ת (יב) נותנים לו שיעמול בד"ת. ועליו הכתוב אומר (משלי טו') [כד] נפש עמל עמלה לו כי [יג] אכף עריו פיהו. למה"ד (כה) לאסקופה התחמנה (יד) שהכל דשין בה. ולקור' : שהכל עוברין ועליה וכו' אילן שהכל יושבין בצלו וכנר שעושה מאור עינים לרבים. יודע אהרן בעצמו (כז) דבר [טז] גדול לישראל על ידו והוא קישר (כח) חבל של ברזל במתניו ומחזיר על כל פתחי ישראל : וכל מי שלא היה יודע לקרות קריאת שמע וכן מי שאינו יודע להתפלל היה מלמדו לקרות ק"ש ולהתפלל : וכן מן שאינו יודע לכנוס בגופה של תורה הי' מלמדו. ולא אהרן

מאורי אש

[ח] מכאן אמרו ב' בני אדם כו' ר"ל שהסתייה נידו ובודד שרואה לילך ומליכין אותו וכו' ומגיד לאדם מה שישו ועשיו וחסדו מה זה אשר הטע לכבו אליו וכו' להוציא מרעת המחלוקים שאומרים ה' עמם עלינו. עול הטרף והמזון והר"ח ע"כ לא יניחנו וזה להגות בחורה לא כן כ"ל אש היה ספן בחורה צדאי ה' יעוררו רק שהוא נחפשו נטה לעול הנה וה' מניחו בדרך שרואה לילך ילך : [יג] כי אדם לעמל יולד ומסיים המדרש וזה הוא עמל בחורה לא וזה הוא עמל בדרך ועשיו שלל ידמה כ"ל יטה נפשו מעמל החורה אז יות' מעמלו וישב שקס ושחין לא כן כי גם הטרף והמזון ועסקי הגיו באים בעמל גדול אין דבר בא בלא יגישה ורק אש וזה הוא עמל בחורה ויש לו יתרון ותגמול עליו ואש לא וזה עמל לפיהו ואין לו יתרון מזה כ"ל הלחם אשר הוא אוכל וביגישה הרבה מאוד : (כג) לגוד כו' שמתרח' מלא ואחר שנשפך הוא כאין (לא) כן הכלי שממשה עומד חמיד ואינו נכוון] כן האדם בחייו בעוד נפשו בו מתרח' כדבר מה ובהפך הנפש אז גופו כאין וגם נפשו לא השלם ומה יהיה ממנו אך לא כן העמל בחורה כי כשהנפש עמל בחורה עמלו עומרת לו בעוה"ב לעול' כי אכף עליו פיהו היפך הנור כשנשפך אכל' פה אכף וככף פיהו ואינו נוזל ממנו ועומד לעולם מלא וזה ע"י למוד התורה שהנפש חיה ולחית ולמורה לעולם בקרבה : (כה) לאסקופה כו' לקורה כו' לאיין כו' לגר כו' לאסקופה משל לרוב ההכנעה ושפלות ללמוד מאחרי' לקורה שמעמדת הבנין כולו כן הוא מעמיד תלמיד' ומלמד ומעמידם לאיין שמגין משרב כן זכותו מגין על העול' מרעה לגר מאיר כל מחסך כן מאירי פני חבל כולו ללמד לאחרים וע"ד דרש יתכן להמחיק בענין אחר ואין להאריך : (כו) דבר גדול ע"י חטא העגל אף שכוונתו לעוזה עכ"ז החטא סבב על ידו ולכן היה מלמד תורה מרה בנדה כי חייב הרבי' ע"כ חטונתו לזכות הרבים וללמדם טוב ונציל' זה להורות כמה גדולה זכות למוד התורה ללמד לרבים להיות כגר מאיר למחשכי כ"ל : (כו) חבל של ברזל הוא דרך מליצה ור"ל שעמם עליו המעש' הזה : [כח] אינו נושא פנים לעשיר להחביים ממנו מללמדו ולהוכיחן ולמונשו מרע ולעני מצלי לחמול עליו ומעמיס עליו עול הלמוד גם שלא יתגאה מלמדו עם עניים : (כט) כולם כאחת לבני עשירים לבני עניים : (ל) מרחם עליו וחתנו בו חכמה כי זה עיקר הטובה אשר אין למעלה הימנה להבין החכמה המשלים לנפש באמת : (לא) עם הצדיקים אין כו' טובה להיות קרוב למדינת' בעוה"ב : (לב) מעמל נפשו אשר עמל בחורה יראה לעוה"ב שכרה וישכר ויתענג מטובה מאוד בדעתו יצדיק מדת הדין מי שהוא עבדי לרבים ומלמד להם דרך ה' ור"ל שהוא יודע ומרגיש באמת בנפשו איך רק הצדיק הוא התכלית העליון והאהוב וחולתי הכל ואין : (לג) י"ח מדות המה העקריות והכללים המקיפי' לכל יסודי הנפש והשלמתה ואלה גדיהם בקצרה עניו ונתיבות ולא יקח שום אדנות לו על אנשי ביתו אף המשועבדים תחת ידו כי אינו נחשב בעיניו בארון הבית מלד הכירו כי הוא אדם כמוהם חסיד בישיבה בחורה ולומד לשמה ואינו שמת כשולן רעהו ערום ציר' שמתכוון לדעת מהו יראה אמיתית לא יראת העונש לבד גם ירא' שלא יעגו עליו הכריות חכם בחורה פיקח במ"ט ובמדות מתנהג בהסכל ומיטוב ולא יעבור גבול הגאות לירך האדם ונאה ומתקבל על הבריות מפני שדעתו נוחה לכל ועודה על האמת אש נכשל לפעמי' מעט אז לא יסקר ולא יחניף גם בלמדו וראה רק האמת ומודה לדברי רבו אש הוא דבר נכון : (לד) מודה על חטאיו ועוזב שלא לעשות עוד : ארבע אש המקום אהבה גמור' אף כשרע לו כי מכיר ומחזקו שהכל דרין ולטובה להאריך לבו לתורה ולחכמה : (לה) ומתאמת על כבוד ה' וזה אות שכל כך חשקה נפשו בה' עד שחפץ שכולס יכירו כבוד ה' ומשחוקק ומחמד לכבוד ירושלים שאו יחוסף לאדם רוח"ק ויזכה לחיות בנועם ה' באמת וע"י אלה המעלות יזכה לרוח"ק באמת כי

ישועות יעקב

עסקת בכל יום בשחוק וקלות ראש : [י] אפי' סימה קלה שבין איש לאשתו מנידיו לו בשעת מיתה חגיגה פ"ק : [יא] כך מי שמכלס ימיו לאסוף הון ומצטל מן החורה ואחד העושר הוא : [יב] וכן איתא בפ"ג דבבא כל המקבל עליו עול חורה כו' : [יג] כשפיהו כופהו וחובע לו מאלל אז עמלו עומד לו שיאלל מה שעמל כבר רש"י : [יד] כך חורה הלומד ומלמדה לאחרים שהכל נהנים מאור תורתו וכמו שפעה אהרן כ"ג : [טז] נהטף העגל : [טז] ואז"ל עם אחרים : [יז] שלא ישמח אש יכשל חבורו בהלכה : [יח] אריך להערים בכל מיני ערומם ליראת בוראו רש"י פרק הזה קורא : [יט] שידע להטיב לטוב אלים אותו : [כ] שיראה את הגולד שלא יאז על ידי מעשה הטוב שום רע כגון שמביים עני ע"י לדיקה וכדומה. [כא] סימה לו שלום עם כל אדם. ולא ילמוד לקניטור ולייזם : [כב] כגון רב ספרא מכות פ"ג. [כד] מתורה על עוכתיו ועוזב אותם לעולם. [כה] מקבל גם את הרע המגיע לו כשמתה כמו הטובה. [כו] על שכינת עוון ית' וישראל המסולל בגלות

אידו רבא פרקי

מחבר ומתאווה ומצפה לכבוד ירושלים ולכבוד בית המקדש ולישועה שתצמיח בקרוב ולקיומן גלויות. אז זוכה לרוח חקודש בדבריו שנאמר [מקוק כ'] [לו] כי עוד חזון למועד יופח לקץ ולא יכזב אם יתמהמה חכה לו וגו' ואומר (הטע יב) (לו) ואתה באלהיך תשוב חסד ומשפט שמור וקוף אל אלהיך תמיד. י"ג (לח) יהא (כו) נאה בביאתו לבית המדרש כדי שיהא אהוב למעלה ונחמד למטה ומקובל בעיני הבריות כדי שימלא את ימיו. י"ד (לט) ירב אדם ד"ח שאין לך שטר גדול מהם. ט"ו יהא אדם שואל ומשיב בשיבתו בבית המדרש כדי שירבה חכמתו בידו. ט"ז (מ) ישמור עצמו שלא יבא לירי תנומה. שנאמר [משלי ר"ג] וקרעים תלביש נומה. לפי שאין לך מדה קשה בעולם כמתנמנם בבית הכנסת ובבית המדרש ולא זו בלבד שישמור עצמו מן התנומה אלא ישמור עצמו מאכילה ושת' הרבה כי מתוך שהוא אוכל ושותה הרבה (מא) יבא לירי תנומה שנאמר (דברים ח') פן תאכל ושבעת וגו' י"ז ישאל אדם את הפסוק ואת ההלכ' אע"פ שהכל משחקי עליו שנא' (משלי ל) (מב) אם נבלת בה התנשא אם נבלת בה התנשא בה. י"ח יכניס אדם את עצמו (מג) לנופה של תורה אע"פ שאינו יודע ובקי בהלכה כלום אומרים לו לאדם עד שאתה מבקש רחמים שיכניסו דברי תורה ברוך מעיד חקש רחמים על עבירות שעברת שימחול לך עליהם. והזהר אחרי כך מעשותו שלא כהוגן (מד) ומתוך כך יהא אדם שומע וזוכר [מה] ומתוך ארבע שלפניה וכל אותן [כט] שמונה עשרה מדות שכתן ועונשן בצדן ולא עוד אלא שכל המרוב בשחוק ובשיחה ותפלות מביא חרון אף לעולם. והפירות מתמעטין על ידו ורעות רבות באת' ע"י וגזירות קשות

מתחדשות ובחורי ישראל נדרגין ויתומים ואלמנות [מ] צועקים ואינם נענין. שנאמר (ישעיה ט) על כן על בחוריו לא ישמח' ואת יתומיו ואת אלמנותיו לא ירחם כי כולו חנף ומרע וכל פה דובר נבלה וגו'. ולא עוד אלא כל המרבה בשחוק ושיחה ותפלות [מן] עליו כתיב (הושע ד) אלה וכחש ורצח וגנוב ונאוף פרצו וגומר (מח) וכאלו נשבע על שקר (מט) ומכחש ומכזב בדין ואם הי' בתוך המשפח' ובני המשפח' שמחים בו לבסוף (נ) הוא מגלה את כל בני המשפחה ואם הי' בתוך השכונה ובני השכונה שמחים בו לבסוף הוא מגלה את כל בני השכונה. וכן אם היה בתוך בני הצדק וכן אם היה בתוך בני הממוני וכן אם היה בתוך בני העיר לבסוף הוא מגלה את כל בני העיר שנאמר (סס) על כן תאבל הארץ ואומלל כל יושב בה וגו'. מפני מה מפני שלא היו מוכיחין את ישראל כלום שנאמר (סס) אף איש אל ירב ואל יוכח איש וגו'. (נא) אפילו מצאן (ל) כהן שחוק עמהן חילק עמהן בפרעניות וכן נביא ונשיא שנאמר (סס) ועמד כמריבי כהן וכשלת היום וישל גם נביא עמך וגו'. (נב) וכן בין עכו"ם בין ישראל בין איש בין אשה בין עבד (נא) [נג] בין שפחה מכאן אמרו כל [לכ] המרבה בכבוד שמים וממעט בכבוד עצמו כבוד שמים מתרבה [נד] וגם כבוד עצמו מתרבה. וכל הממעט בכבוד שמים ומרבה בכבוד עצמו כבוד שמים במקומו עומד וכבוד עצמו מתמעט. מעשה באדם אחר שהיה עומד הוא ובנו בבית הכנסת וכל העם היו עונין אמן והללוהו אחר העובר לפני התיב' ובנו עונה דברים של תפלות ורא אמר לו אביו שום דבר ואמרן לו הבריות שימחה בכנו והשיב ואמר להם מה אעשה לו

ישועות יעקב

בגלות : [כו] יהי' נאה דורש ונאה מקיים ויהי' סס שמים מתאהב על ידו ולא יהיה חלול השם בתורתו ח"ו (כח) המתחמנ' בזה"מ תורתו נעש' קרעים ור"ל שטובה : סנדרין ד' ע"א : (כט) כ"ח י"ב מדות : (ל) ואינו מוכיחן : [לא] בילקוט מקיים עשה מצוה סברה בזה"מ שנא' דקסך כהרי אל וגו' : (לז) ילקוט לך לך דף

זהו עיקר הכל חף שהוא צמולא כל טוב המדות ומ"ם עכ"ל וישמור עצמו שלא יבא לירי חנומה כי זה עיקר המונע מלמוד מעט מעט גם ישמור ממאכל ומשחה רבה שצ"ל מוסך השינה עליו : [מא] יבא לירי חנומה שנאמר גו' כלומר לירי חנומה השכל ושכחה בה' כמ"ס פן תאכל גו' : (מב) אם נבלת בעת ששאלת אדם מה ולא ידעת נבלת את עצמך אל תחטט כי ע"ז תחטט : (מג) לנופא ש"ח הוא ע"ד מאמנם תכלית חורה חסובה ומ"ס וזהו נוקח החורה ועקרה חף שאינו חכם בהלכה ל"כ יראה לקיימה ביראה ומ"ס כי אומרי' לאדם תכלית בקשך שהיה על העבירות שעברת שימחול לך ותהיה ירא שמים מעשה כי באמת העבירות המה המונעים הגדולים מלהכנס החורה בלב והזקיקין פירש לנופא ש"ח הוא תל"ד ולפ"ז מלת אומרים לאדם הוא ענין אחר : (מד) ומתוך כך כו' ר"ל מזה שיבוא לידי יראת שמים אז יהיה זוכרה מעצמו כי ילמוד בלב שלם וע"כ יזכרנה ולא כן הלומד להתגדל בודאי ילמוד בלא לב ובודאי ישוונה מזה ולכן היראה היא העיקר שתפול' יבא לתורה. (מה) ומתוך ארבע שלפניה לא ידעתי לחון הדברים והנראה שהכוונה ד' שלפניה הר' מדות רבות שמנה בתחלת הפרק שאין שמוק אלא ג"ע עבודת אלילים שפכ"ד ליגות ו"ח מאלה המדות הרעות ההם וה"מ מדות טובות שכתן ועונשן בלדן וזה שמקיים ולא עוד כו' והוא ע"מ שטר מזה מזה ועבירה עבירה כי אין רעה למעלה מעבירות לבד העונש המגיע להחוטא באחרית חש"א ולא עוד אלא שמביא חרון אף בשלם (מו) צועקים ואינם נענים חף שקולס נשמעה לה מהר כמ"ס והוא כי יעקב אלי ושמעתיו : (מז) עליו כתיב אלה וכחש כי מביא באחרית לירי מדות רעות כאלה : (מח) כאלו נשבע על שקר כי מושבע ועומד מהר סיני או שנחשב זאת לעון הגדול הזה : (מט) ומכחש ומכזב בדין כלומר בדין העו"ב כי סוף שיחפך באמונתו ולא יאמין בגאומה : (נ) הוא מגלה כל בני המשפחה כי הם ערבים זה בזה ונחפסין איש בעון אחיו ועוד שלא הוכיחוהו את זה וכן בשכונה וחזר ומביא שמוק שילמדו ממעשיהם הרעים כי מדה השחוק והלגינות מוסך כל הקרובים אליהם (נא) אפילו מצאן כהן וכן שמוק אלא ג"ע עבודת ועמך כמריבי כהן כלומר כולם שום צפורענות כעס ככהן וקדוש מריבי כהן על שבהגוס הם הממוייבים לרוב חכם ולהוכיחם ולשון זה כמו כעס ככהן : (נב) וכן נביא כו' דיוק מביא עמך שם הם יהיו בחשכת הפורענות שדומה ללילה חשו וכשל גם נביא עמך : [נג] בין שפחה עשה מצוה סברה בזה"מ שנא' דקסך כהרי אל וגו' : (לז) ילקוט לך לך כבוד

מאורי איש

נפשו טהרה מאוד עד שיצרה עליו רוח ממרוס כי עוד חזון למועד כלומר עוד רוח' ישרה למי שמצפה למועד : [לו] ועזה בלילה שחזר גו' גו' כלומר שבודאי יהיה הגאולה ע"י עשית חסד ומשפט כמ"ס לון במשפט חפדה וזהו חכם : [לז] יהא נאה בביאתו ר"ל מקובל ומרובה לכל ואף שחשב מתחילה נאה ומתקבל זהו בעינינו מו"מ ודרך ארץ וכלן בחורה ולא יריב עם עם חבירו חף בחורה רק דבריו כנחת : [לח] ירבה חסד ד"ח עיקר הכל הוא לימוד התורה ולא יכזב לטובל כי ע"י יתרבה חכמתו (מט) וישמור עצמו שלא יבא לירי חנומה כי זה עיקר המונע מלמוד מעט מעט גם ישמור ממאכל ומשחה רבה שצ"ל מוסך השינה עליו : [מא] יבא לירי חנומה שנאמר גו' כלומר לירי חנומה השכל ושכחה בה' כמ"ס פן תאכל גו' : (מב) אם נבלת בעת ששאלת אדם מה ולא ידעת נבלת את עצמך אל תחטט כי ע"ז תחטט : (מג) לנופא ש"ח הוא ע"ד מאמנם תכלית חורה חסובה ומ"ס וזהו נוקח החורה ועקרה חף שאינו חכם בהלכה ל"כ יראה לקיימה ביראה ומ"ס כי אומרי' לאדם תכלית בקשך שהיה על העבירות שעברת שימחול לך ותהיה ירא שמים מעשה כי באמת העבירות המה המונעים הגדולים מלהכנס החורה בלב והזקיקין פירש לנופא ש"ח הוא תל"ד ולפ"ז מלת אומרים לאדם הוא ענין אחר : (מד) ומתוך כך כו' ר"ל מזה שיבוא לידי יראת שמים אז יהיה זוכרה מעצמו כי ילמוד בלב שלם וע"כ יזכרנה ולא כן הלומד להתגדל בודאי ילמוד בלא לב ובודאי ישוונה מזה ולכן היראה היא העיקר שתפול' יבא לתורה. (מה) ומתוך ארבע שלפניה לא ידעתי לחון הדברים והנראה שהכוונה ד' שלפניה הר' מדות רבות שמנה בתחלת הפרק שאין שמוק אלא ג"ע עבודת אלילים שפכ"ד ליגות ו"ח מאלה המדות הרעות ההם וה"מ מדות טובות שכתן ועונשן בלדן וזה שמקיים ולא עוד כו' והוא ע"מ שטר מזה מזה ועבירה עבירה כי אין רעה למעלה מעבירות לבד העונש המגיע להחוטא באחרית חש"א ולא עוד אלא שמביא חרון אף בשלם (מו) צועקים ואינם נענים חף שקולס נשמעה לה מהר כמ"ס והוא כי יעקב אלי ושמעתיו : (מז) עליו כתיב אלה וכחש כי מביא באחרית לירי מדות רעות כאלה : (מח) כאלו נשבע על שקר כי מושבע ועומד מהר סיני או שנחשב זאת לעון הגדול הזה : (מט) ומכחש ומכזב בדין כלומר בדין העו"ב כי סוף שיחפך באמונתו ולא יאמין בגאומה : (נ) הוא מגלה כל בני המשפחה כי הם ערבים זה בזה ונחפסין איש בעון אחיו ועוד שלא הוכיחוהו את זה וכן בשכונה וחזר ומביא שמוק שילמדו ממעשיהם הרעים כי מדה השחוק והלגינות מוסך כל הקרובים אליהם (נא) אפילו מצאן כהן וכן שמוק אלא ג"ע עבודת ועמך כמריבי כהן כלומר כולם שום צפורענות כעס ככהן וקדוש מריבי כהן על שבהגוס הם הממוייבים לרוב חכם ולהוכיחם ולשון זה כמו כעס ככהן : (נב) וכן נביא כו' דיוק מביא עמך שם הם יהיו בחשכת הפורענות שדומה ללילה חשו וכשל גם נביא עמך : [נג] בין שפחה עשה מצוה סברה בזה"מ שנא' דקסך כהרי אל וגו' : (לז) ילקוט לך לך כבוד

מאכילין אותם לבהמה ולחיה ולתרגולין אמרו לו לא אמרו
אלא כרשינין מפני שהן מאכל לבהמה * רק בשני רעבון
בני אדם אוכלין אותם * לפיכך לא גזר הדמעה עליהן
אלא בשני רעבון משום שהם מאכל אדם באותה שעה *
מכאן אמרו כל המאכיל לבהמתו תרומה בין תרומת הארץ
בין תרומת חוץ לארץ עליו הכתוב אומר (נח) בזה דרכו
ימות (משלי ט) ואומר (במדבר יט) ואת קדשי בני ישראל
לא תחללו ולא תמותו ואומר (קהלת י) (נט) חופר גומץ
בו (לו) יפול * מכאן אמרו (ס) אל ילמוד אדם תורה
(לח) ברבים אא"כ קרא תורה נביאים וכתובים * ושנה
משנה מדרש * שנאמר (תלמיד קו) (סא) מי (לט) ימלא גבורות
ה' ישמיע כל תהלתו * (סב) הרי הוא אומר [קהלת ז] ביום
טובה היה בטוב * וביום רעה ראה גם את זה לעומת זה
עשה האלהים על דברת שלא ימצא האדם אחיו מאומה *
וכן אמר הקדוש ברוך הוא לאדם * מיום שנחתך על
פני האדמה עשה מעשים טובים והצל עצמך מן הגזל
ומן הדבר מכווער * לכך נאמר ביום טובה היה בטוב
וביום רעה ראה מה שעשית * לפיכך באו עליך
יסורין * שאין יסורין באין על האדם אלא לטובתו *
להוציא מידו כל מה שחטא ועשה * ד"א ביום טובה וגומר
שני חכמים במשנה אל תתיאש מן הפורעניות * לכך
נאמר ביום טובה היה בטוב וביום רעה (מ) [סג] ראה
בפורעניות של הרשעים שהם היו מזולזין בתורה ובמצות
ויוודין לניהנם שנאמר [ישעיה סו] וראיתם ויש לבכם
לכך נאמר וביום רעה ראה * הרי הוא אומר [ירמיה לא] כי
פדה ה' את יעקב וגאלו מיד חוק ממנו * (סח) שני אחים
שבבית אחד * האחד קשה מחבירו * הקשה [מא] נענש
מפני חבירו * לכך נאמר כי פדה וגו' * ד"א כי פדה ה'
את יעקב וגומר לשני ת"ח האחד קשה מחבירו כדאמרן *
ד"א לשני שותפין בעסק * אחד בשדה ואחד במלאכה
ואחד מהן קשה מחבירו הקשה נענש מפני חבירו * לכך
נאמר

מאורי אש

כבוד עצמו מתרבה שהכל יכבדוהו בעבור יראתו : (נה) חנוק
הוא באין דעת וכסידריל יבין מעצמו ועתה לטעמו לו :
(נו) עכשיו שניתן לי רשות כו' הכוונה הטובה פה הוא ענין
נכבד לפי שבאמת אם יתבונן האדם בעין לבו יבין וישיביל גדול
הכבוד שבושה לו ה' ית' שמרסס אותו לשבט ולהדות לו או
ללמוד לפניו ויזייר זאת ממלך כ"ז שמרסיו לקלסו או ללמדו
לפניו דבר חכמה וזה שאמר האיש אם לא זייתי ללמוד לפניו
לכבודו כי מנעני מהבין ד"ת עכשיו שניתן לי רשות לקלסו ולרוממו
כי זה אני יכול ולמה לא אשמח בזה וכוה ימות עלי נפשי ולשתעשע
מעט בה כי אין לי שמחה וזלתי מהערד ידיעתי כחורה ובסבר זאת וזה זאת בעיניו וזה מדה במדה והבן : (נד) ושוב תעשה
כו' כל להודיע שהמנוה בקדושת שמים סופו לפורעניות כי חילל כבוד ה' וכל זה מביא לראיה שסכרן ועונשן בגין : [נח] בזה
דרכיו דרכיו ית' מה שהקדים לשמו : (נט) חופר גומץ וסופו ופוך נדר גדרן של חכמים : (סא) אל ילמד אדם כו' שחיותו
כהן שאינו בקי תורה היתר והיס יכול להטעם ת אחרים : (סב) שנאמר מי ימלא גו' דרש פ"ד מליה * מי ימלא גבורות ה' הוא
מי שימעי כל תהלתו שודע כל דני תורה וזה דרך דרש : (סג) הרי הוא אומר ביום טובה הוא רוס בפני עצמו שלא להרר
אחריו מרות ה' כ"ה וכוה"כ ראה כי הרע נעשה לעמת הטוב (כלומר למען הטוב) בזכילת הכוה שעי"ז יטיב מעשו א"כ גם
הרע מבחינת הטוב והכלל ביום טובה והאלכה לך היה טוב ולא הרע מעסק וביום רעה ראה כי מעסק גרמה לך וגם הרעה
באחרית נהפך לטובה שעי"ז הרעה טוב מעשותך ולפי"ז יהיה באורו על דברת שלא ימצא אחריו מאומה ללומר * שינקע ע"י היסורי' שלא
ימצא לו עונם אחר המות כן נוכל להצחיק על דרך מליה : (סד) ראה פורענות באורו אם תטיב מעסק יטיב לך וסרחה פורעניות
הרשעים שיש להם כי חנק' מזה או יאמר ראה היום הרע וסעושת המעורר על הרשע ועי"ז תגלל מעשות הרע : (סד) הרי
הוא אומר כי פדה גו' הוא דרוס בפ"ע : [סה] שני אחים כו' לפני ת"ח כו' לפי הראות במשל הראשון מוסב על יעקב ועשו
שעשו קס' נענש שהניק ידו על יעקב אחי אבל לפני ת"ח לא ידעתי לחונן גם המשל משני שותפין שמסוים אחד כבוד' כו' לא
ידעתי באורו וחלו ירמזו על עשו איש שדה ויעקב * איש חס ויטב חוהלים אך לא ידעתי מה אודיע בזה והנר' * כי כל לומר סה'

עומד

[גה] תינוק הוא ישחק שוב למחר עשה כן כל אותן ימי
החג ענה בנו דברים של תיפלות ולא אמר לו אביו
שום דבר לא יצתה אותה שנה לא שניה ולא שלישית
עד שמתה אשתו ובניו ובן בנו ויצאו לו חמש עשרה
נפשות בתוך ביתו ולא נשתייר לו אלא שני בנים אחד היגר
וסומא : ואחד שומה ורשע * שוב מעשה באדם אחד שהיה
מתחרט בעצמו שלא קרא ולא שנה. פעם אחת הייתי עומד
אני והוא בבית הכנסת כיון שהגיע שליח צבור לקדושת
השם הגביה אותו בן אדם את קולו וענה אחריו בקול רם
קדושת השם ואמר קדוש קדוש קדוש כו' אמרתי לו בני
מה ראית שהגבתה את קולך עד מאוד ואמר לי לא די שלא
הייתי ולא שניתני [גו] אלא עכשיו שניתן לי רשות
אגבי' את קולי [גז] ותגוד עלי נפשי אמרו לא יצתה אותה
שנה ולא שנייה ולא שלישית עד שעלה אותו איש מבל
לארץ ישראל עמדו ועשאוהו ממונה מבית קיסר ומינהו
על כל הברניות שבארץ ישראל וכתנו לו מקום ובנה
לו בית וישב בה כל ימי חייו והגיה לבניו ולבני בניו
ממון הרבה עד ס' קבל הדורות (כז) ושוב מעשה ככהן אחד
שהאכיל את בהמתו תרומה ונפלה אש עליו ואכלה מביתו
שלישים [לד] זכרים וששים בגדים ועשרים וארבע כדים
של יין ועשרה כדי שמן ושאר ממון הרבה והיה בא וישב
לפני החכמים ואמר להן רבותי נפלה עלי אש ואכלה
ממנו כן וכך זכרים * כן וכך יין וכך וכן שמן ושאר ממון
שהיה לי הכניסו חכמים יגון ואנחה בלבם אמרו לא זו
משם עד שבא אדם אחד שאינו בקי בהלכה ואמר לו
המאכיל את בהמתו תרומ' מהו א"ל מותר א"ל שמה אסור
אמר לו לאו ואמר [לס] לו אני כהן והאכלתי את בהמתי
תרומה * וכששמעו החכמים בדבר ענו כולם כאחד ואמרו
ברוך המקום ברוך הוא שאין לפניו משא פנים וכי תרומה
וקודש שאין להם אוכלים אינן הולכין אלא לשריפה אלא
עשית שלא כדון אמר להן והלא תנן [לו] כרשיני תרומה

ישועות יעקב

דף כ' ע"ג : [לג] יהי' לנפשו נחת וקורת רוח ויילקוט גרס
וחטיב נפשי עלי : (לד) זכרים מניני בהמות ועחודים מלאן
וגו' ילקוט כרים : [לה] חוסה כהן עצמו הגו' * (לו) פרק
בתרא דמס' תרומות מש"ט ועי"ש בפ"י הר"ב : (לז) וסיפ'
הקרא ופרך נדר ויטבו נחם : (לח) להורות הוראה באיסור
והיתר : (לט) א"ר שמאל ב"ר נחמן כגון אני וחבירי ירושלמי
פ' הוראה : [מ] היה מן הרואים בפורעניות של הרשעים ולא
תהי' מן הגראים : (מא) ורואה חבירו בפורעניות של אחיו
הקשה
מעט בה כי אין לי שמחה וזלתי מהערד ידיעתי כחורה ובסבר זאת וזה זאת בעיניו וזה מדה במדה והבן : (נד) ושוב תעשה
כו' כל להודיע שהמנוה בקדושת שמים סופו לפורעניות כי חילל כבוד ה' וכל זה מביא לראיה שסכרן ועונשן בגין : [נח] בזה
דרכיו דרכיו ית' מה שהקדים לשמו : (נט) חופר גומץ וסופו ופוך נדר גדרן של חכמים : (סא) אל ילמד אדם כו' שחיותו
כהן שאינו בקי תורה היתר והיס יכול להטעם ת אחרים : (סב) שנאמר מי ימלא גו' דרש פ"ד מליה * מי ימלא גבורות ה' הוא
מי שימעי כל תהלתו שודע כל דני תורה וזה דרך דרש : (סג) הרי הוא אומר ביום טובה הוא רוס בפני עצמו שלא להרר
אחריו מרות ה' כ"ה וכוה"כ ראה כי הרע נעשה לעמת הטוב (כלומר למען הטוב) בזכילת הכוה שעי"ז יטיב מעשו א"כ גם
הרע מבחינת הטוב והכלל ביום טובה והאלכה לך היה טוב ולא הרע מעסק וביום רעה ראה כי מעסק גרמה לך וגם הרעה
באחרית נהפך לטובה שעי"ז הרעה טוב מעשותך ולפי"ז יהיה באורו על דברת שלא ימצא אחריו מאומה ללומר * שינקע ע"י היסורי' שלא
ימצא לו עונם אחר המות כן נוכל להצחיק על דרך מליה : (סד) ראה פורענות באורו אם תטיב מעסק יטיב לך וסרחה פורעניות
הרשעים שיש להם כי חנק' מזה או יאמר ראה היום הרע וסעושת המעורר על הרשע ועי"ז תגלל מעשות הרע : (סד) הרי
הוא אומר כי פדה גו' הוא דרוס בפ"ע : [סה] שני אחים כו' לפני ת"ח כו' לפי הראות במשל הראשון מוסב על יעקב ועשו
שעשו קס' נענש שהניק ידו על יעקב אחי אבל לפני ת"ח לא ידעתי לחונן גם המשל משני שותפין שמסוים אחד כבוד' כו' לא
ידעתי באורו וחלו ירמזו על עשו איש שדה ויעקב * איש חס ויטב חוהלים אך לא ידעתי מה אודיע בזה והנר' * כי כל לומר סה'

עומד

נאמר כי פדה וגו' : ד"א כי פדה ה' את יעקב (סו) מי
 שיש לו שתי נשים . לאחת מקיים שארה כסותה ועונתה
 ולאחת אינו מקיים עונש גדול יש שם . וכל מי שאינו
 מודה ברברים הללו (סו) ואינו רוצה בתוכחה . עליו הכתוב
 אומר מסיר אזנו משמוע תורה וגומר (מסלי כח) ושנו
 חכמים במשנה כל המהלל [סח] שם שמים בסתר [מג]
 גפרעין ממנו בגלוי אחד שונג ואחד מויד בחילול השם .
 (טט) כיוצא (מג) בדבר אתה אומר (חילול קל"ג) הנה
 עם טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד . כשדובר הקב"ה
 על משה אב לחכמים ואב לנביאים לגאור את ישראל לא
 היה לו לסרב בשליחות המקום (ע) אעפ"כ לא דבר הקב"ה
 עמו אלא בלשון שמחה . שנאמר הנה הוא יוצא לקראתך
 וראך ושמת בלבו [סמוט ד] והלא הדברים קל וחומר ומה
 משה חכם החכמים הגדולים ואב לנביאים ולא היה לו
 לסרב בשליחות המקום אעפ"כ לא היה הקב"ה מדבר עמו
 אלא בשמחה אהרן אחיו שנחכוון ועשה שלום (עב) בין
 ישראל לאביהם שבשמים : ובין ישראל לישראל : ובין
 ישראל לחכם : ובין חכם [מד] לחכם . ובין אדם לחבירו .
 ובין איש לאשתו . על אחת כמה וכמה שהיה מדבר
 הקב"ה עמו בשמחה עליהם הוא אומר הנה מה טוב ומה
 נעים שבת אחים גם יחד וגו' : דבר אחר הנה מה טוב ומה

נעים וגו' עשה אדם מעשים טובים בילדותו (עב) והזקין
 וכופל את מעשיו לטובה עליו [מס] הוא אומר הנה מה טוב
 ומה נעים וגו' . [עג] ד"א קרא אדם תורה נביאים
 וכתובים בילדותו והזקין וכופל את מעשיו ושנה משנה
 ומדרש הלכות ואגדות עליו הוא אומר הנה מה טוב ומה
 נעים וגו' . ד"א אם האחד יושב (ער) ושונה עם חבירו .
 עליהן הוא אומר הנה מה טוב וגו' [עח] ד"א שני אחים
 בבית אחד וקורין ושונין זה עם זה ושמתים זה עם זה
 ואוכלין ושותין זה עם זה : עליהן הוא אומר הנה מה טוב
 וגו' . (עו) ועתיד רב"ה לישב בבית המדרש הגדול שלו
 וצדיקים יושבים לפניו . ויאמר להם אני הוא שנמסרתם
 למיתה עלי . ואני הוא שנהרגתם עלי . לכן תהיו אתם
 כמוני מה אני חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים כך תהיו
 אתם חיים וקיימים לעולם ולעולמי עולמי . שנ' (יסעי לג)
 מלך ביסוף החינה עיניך תראינה ארץ מרחקים מאי תראינה
 ארץ מרחקים (עז) אלו הלכות שהן היו בדעתו של הקדוש
 ב"ה תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא
 העולם . ואמר אותן להם לישראל ואומר (מלאכי א')
 ועיניכם תראינה ואתם תאמרו יגדל ה' מעל לגבול ישראל
 עיניכם תראינה [עט] זו מדת הדין בעכו"ם ואתם תאמרו
 יגדל ה' מעל לגבול ישראל . כך אומר הקדוש ברוך הוא
 לישראל

ישועות יעקב

מאורי אש

עומד לימין החלם הנמר להחזיקו אפי' שניהם ח"ס עכ"ל הרמ"ם
 מרובים על החלם ואפילו ג"כ האחד איש סדה ולכן הוא איש קשה
 מצד שאינו איש מדיני כ"א פראי ויכול להתגלל בזה זה לא יושל
 וכל זה דוחק : (סו) מי שיש לו שתי נשים לא ידעתי מה על
 להטמיננו והנרא' כי מביא כל זה למשל שאיש הקס' לו יאמר
 בלבו מה רואני אחר שהחלם בידי לא כן כי ה' גואל מיד הזקן
 ממנו ולכן מביא המשלים הללו המדרשים מעניינים נסתרים
 שאינו ידוע מהנפשק : (סו) ואינו רוצ' בתוכה מוסב על לעיל
 בתור' ולכן גם תפלתו תועב' כי לא ישמע ה' לקול בקשתו אחר
 שאינו מבין אופני טובתו : (סח) שם שמים בסתר שמהרהר על
 משפטי דיני ה' ואינו מקבל התוכח' בלב שלם כ"א דונו' לעול בעיניו אז נפרעין בו' : (סט) כיוול' בדבר בו' ר"ל כמו שא"ס
 אומר שגיהס ויטביס ביחד ואחד לא טוב לא כזה ויטביס יחד כן להיפוך א"ס שניהם לאחד טוביו' י"ע : (ע"ו)
 אעפ"כ לא היה הקב"ה מדבר בו' עליהם הוא אומר מה טוב בו' כלומר מה טוב לישראל הכ' אחים יחד כי הלא
 ראינו אף שמהם רבינו ע"ה שהי' אב החכמים והנביאים ולפי חכמתו לא היה לו לסרב בשליחות ועכ"ל סירב והי'
 מן הראוי להקפיד עליו על זה ועכ"ל היה הקב"ה מדבר עמו בשמחה וירא' צדיק לו שהיה שמה עמו בחזונו וכל זה כדי
 לשמחו וא"כ מה טובו' שניהם כאחד כן הוא נחום המאמר : (עא) בין ישראל לחכמים שניהם זהו ע"י הקטורת שער המגפ'
 בין ישראל לישראל חכמים שיים ובין ישראל לחכמים שיים במעלות' בו' וכלומר שביב שלם לכל ב"י בחכמתו : (עב) והזקין
 וכופל בו' כי על הרוב בימי הזקן יוסיף יותר במ"ס כי הכח החלוצי נחלם בו ובחזרו הנה מה טוב בו' והוא עד"כ אשרי זקנותו
 שלא בייס' את ילדותו והוא ע"ד מלי' שני אחים יטבו בשלום ולא יתקוטטו ימי הנחרות (אשר על הרוב הכח החלוצי מתגבר בו)
 עם ימי הזקן' רק הכל פוגי' לטוב' : [עג] ד"א קרא' בו' כלומר מה טוב שבתם יחד הילדות והזקן' ועו' מה שעליהם כפי שנותיה'
 בעת הילדות שבינתו חלוט' ולמוד חלד' ובעת הזקן' משנה בו' : (ער) ד"א ושוק' עם חבירו קראם אחים על שם הזדווגים יחד
 בלמוד יחד בחלוצים מבטן : (עד) ד"א שני אחים בו' דרש כפשוטו על ז' אחים וגו' לומדים ביחד אז מה טוב כי על הרוב שניהם
 ממוננים בטל אחר ומצו שניהם טוה להשוות שניהם בלמוד' והם תמיד ביחד ויכולים ללמד תמיד : [עז] ועתיד הקב"ה בו' מבאר
 מגדולה ומעלת הצדיקים אשר מסרו נפשם למען קדושת שמו י"ח אני הוא שנתקדשתי למית' עלי הענין כמ"ס בחזית עתיד הקב"ה
 לפנות מחול לצדיקים צויה"ב והקב"ה באמצע והצדיקים מראים בלצבע וחומרים הנה חלהו זה קויו לו והענין בחרוכ' בחרתי
 כספרי אשר הנחלים אך זאת נרא' משם כי שם יתגל' להם מעוז שרי עד שזמננו מרא' בלצבע ומשגיג כבודו ית' לו' א"ס פה
 הקב"ה יתודע להם ויאמר אני הוא אשר מפרתם עצמיכם למית' עלי וכלומר יפה עשייתם למען שמי הגדול והבן : למית' עלי למען
 דתי ואמונתי : תהיו כמוני כביכול כחמיל' זו שחתי חי עד בלי הפסק רק נצחי כי תדבקו בו ובהכרת כבודי חוה מלך ביופיו
 חמויל' עיניך (לא כמו בעוה"ז שהחומר חמיל' גדול מונע מהשגת ה') : (עז) אלו הלכות לפי שלעיל מיני' כתיב והי' חוסן ישועות
 ודרש חז"ל על שיתא סררי [זקוקין] והבנו' על מלות התור' הכמוסות בעת סוכת טעמים וסכירות ויסודותם והוא רחוק מידעית
 חרוב ולעתיד תרא' עינינו להשיגם : [עח] חשע מאות' בו' בחרתי לעיל בראש הפרק ומביא זה לאות על מעל' החור' אחר
 שהיא קודם לבריות שלם וא"כ היא עליו' במעלת' ורחוק להשיג' וחר' מלהשיג ידעית העולם כי היא עליו' מכל העולם כהשגת'
 ולעתיד יתגל' לצדיקים ודי בזה להודיע מעלת' ושגל הצדיקים למחונקו : (עט) זו מדת' כשדברי כוכבים וכלומר יגדל שם ה'

הקט' : [מג] קאי על כל החלוקות שדרש אפי' לא ידע אדם
 מזה מי הוא קשה וכן לא יאמר אדם בלבו מי יודע א"ס אני
 מודה בדברים אלו ואינו רוצה בתוכחה : (מג) כמו שא"ס א"ס
 אינו טוב לא גאה שיכחם יחד כן להיפוך א"ס שניהם כא' טובים :
 (מד) א"ס היה מתוכס א' עם חבירו : (מה) המ"ט שבילדותו
 ושבזקנותו הם כמו אחים שאינם נוטים זה מזה כשאר"ל אשרי
 ילדותו
 שהתוכס' לטובת האדם וא"כ הוא מסיר אזנו משמוע מה שכתוב
 שיהיה אדם חסיד ויפני טובתו : (סח) שם שמים בסתר שמהרהר על
 משפטי דיני ה' ואינו מקבל התוכח' בלב שלם כ"א דונו' לעול בעיניו אז נפרעין בו' : (סט) כיוול' בדבר בו' ר"ל כמו שא"ס
 אומר שגיהס ויטביס ביחד ואחד לא טוב לא כזה ויטביס יחד כן להיפוך א"ס שניהם לאחד טוביו' י"ע : (ע"ו)
 אעפ"כ לא היה הקב"ה מדבר בו' עליהם הוא אומר מה טוב בו' כלומר מה טוב לישראל הכ' אחים יחד כי הלא
 ראינו אף שמהם רבינו ע"ה שהי' אב החכמים והנביאים ולפי חכמתו לא היה לו לסרב בשליחות ועכ"ל סירב והי'
 מן הראוי להקפיד עליו על זה ועכ"ל היה הקב"ה מדבר עמו בשמחה וירא' צדיק לו שהיה שמה עמו בחזונו וכל זה כדי
 לשמחו וא"כ מה טובו' שניהם כאחד כן הוא נחום המאמר : (עא) בין ישראל לחכמים שניהם זהו ע"י הקטורת שער המגפ'
 בין ישראל לישראל חכמים שיים ובין ישראל לחכמים שיים במעלות' בו' וכלומר שביב שלם לכל ב"י בחכמתו : (עב) והזקין
 וכופל בו' כי על הרוב בימי הזקן יוסיף יותר במ"ס כי הכח החלוצי נחלם בו ובחזרו הנה מה טוב בו' והוא עד"כ אשרי זקנותו
 שלא בייס' את ילדותו והוא ע"ד מלי' שני אחים יטבו בשלום ולא יתקוטטו ימי הנחרות (אשר על הרוב הכח החלוצי מתגבר בו)
 עם ימי הזקן' רק הכל פוגי' לטוב' : [עג] ד"א קרא' בו' כלומר מה טוב שבתם יחד הילדות והזקן' ועו' מה שעליהם כפי שנותיה'
 בעת הילדות שבינתו חלוט' ולמוד חלד' ובעת הזקן' משנה בו' : (ער) ד"א ושוק' עם חבירו קראם אחים על שם הזדווגים יחד
 בלמוד יחד בחלוצים מבטן : (עד) ד"א שני אחים בו' דרש כפשוטו על ז' אחים וגו' לומדים ביחד אז מה טוב כי על הרוב שניהם
 ממוננים בטל אחר ומצו שניהם טוה להשוות שניהם בלמוד' והם תמיד ביחד ויכולים ללמד תמיד : [עז] ועתיד הקב"ה בו' מבאר
 מגדולה ומעלת הצדיקים אשר מסרו נפשם למען קדושת שמו י"ח אני הוא שנתקדשתי למית' עלי הענין כמ"ס בחזית עתיד הקב"ה
 לפנות מחול לצדיקים צויה"ב והקב"ה באמצע והצדיקים מראים בלצבע וחומרים הנה חלהו זה קויו לו והענין בחרוכ' בחרתי
 כספרי אשר הנחלים אך זאת נרא' משם כי שם יתגל' להם מעוז שרי עד שזמננו מרא' בלצבע ומשגיג כבודו ית' לו' א"ס פה
 הקב"ה יתודע להם ויאמר אני הוא אשר מפרתם עצמיכם למית' עלי וכלומר יפה עשייתם למען שמי הגדול והבן : למית' עלי למען
 דתי ואמונתי : תהיו כמוני כביכול כחמיל' זו שחתי חי עד בלי הפסק רק נצחי כי תדבקו בו ובהכרת כבודי חוה מלך ביופיו
 חמויל' עיניך (לא כמו בעוה"ז שהחומר חמיל' גדול מונע מהשגת ה') : (עז) אלו הלכות לפי שלעיל מיני' כתיב והי' חוסן ישועות
 ודרש חז"ל על שיתא סררי [זקוקין] והבנו' על מלות התור' הכמוסות בעת סוכת טעמים וסכירות ויסודותם והוא רחוק מידעית
 חרוב ולעתיד תרא' עינינו להשיגם : [עח] חשע מאות' בו' בחרתי לעיל בראש הפרק ומביא זה לאות על מעל' החור' אחר
 שהיא קודם לבריות שלם וא"כ היא עליו' במעלת' ורחוק להשיג' וחר' מלהשיג ידעית העולם כי היא עליו' מכל העולם כהשגת'
 ולעתיד יתגל' לצדיקים ודי בזה להודיע מעלת' ושגל הצדיקים למחונקו : (עט) זו מדת' כשדברי כוכבים וכלומר יגדל שם ה'

לישראל בניי קראו את המקרא והרבו אותו ושנו את המשנ' והרבו אותה (פ) עד שאני בעצמי אבוא ואומר לכם על הטמא טמא ועל הטמא טהור על הטמא טהור [מ] (פא) במקומו ועל הטמא במקומו . שנאמר [הוסע י] (פב) זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד וגו' עד יבא ויורה [מ] צדק לנו וגו' :

פרקי יד [א] כל (א) הקיץ בחיים טובים בעה"ז
 סימן רע לו : ולמה הדבר דומה (ב) למלך בשר ודם שזימן את עבדו יום אחד מימי החג אל סעודתו החזיק לו טובה . זימנו שני ימים החזיק לו טובה שלשה ימים החזיק לו טובה . אלו זימנו כל שמונת ימי החג . עאכ"ו שהי' צריך להחזיק (ג) לו טובה משל למלך ב"ז שאמר לעבדו הרי אתה לפני שלשים יום בסעודה אחת וגם אתן לך מתנה טובה טעם אצלו המשה עשר יום . אמר העבד למלך איני מבקש יותר לסעוד אצלך והרי לך מתנה שלך וטרף אותה המתנה בפניו . נמצא אותי העבד כפוי טובה לפני המלך . וכי זו הוא דרך ארץ אין זה דרך ארץ . מבאן ואילך מה יש לעבד צורך לעשות אלא צורך לפיים את המלך ולברכו ולשבחו . כך ראוי הוא לזרעו של יעקב שיברך וישבח וירומם ויעלה ויגדל ויקדש שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך העבירה

המור' לרחמים רק מעל לגבול ישראל כי בעתיד יתגבל מדס"ד המתוח' עליהם אבל על עובדי כוכבים שלא האמינו בה' יספוך זעם דניו עליהם וזאת עניינם תראוי' והבן המלי' הוא כחוב (פ) עד שאני בעצמי כו' ר"ל שחזרו לעתיד לבוא' ויחגלו לכם סודות טעמים מפי כמ"ס למש' פא"פ אדבר בו וכל זה תנינו ע"י עמל הלמוד בעוה"ז : [פא] במקומו כלומר איפ' הדין מרומנו בחור' או ר"ל לפי שכל השגת השכל האנושי הוא רק ע"י הקטנים מופתים וא"כ הבחי' לקוח' מולתיות אבל לעתיד תהי' ידוע' מסיבת עמ' לא לקוחה מהבחי' והבן זה : [פב] זרעו טהור במקומו :

מאורי אש

ילחמינו שלא ביישה זקנותיו : [זו] ר"ל הקב"ה יגלה לנו לעתיד המקום ועיקר הסוד של טומאה וטהרה : (מז) להודיע לכם לפנות וסודות התורה רש"י : (ח) מואם וקן בחייו וכופר בטובת הש"י : [ב] כך צריך לשבח להקב"ה על כל מה שברא לצורך האדם ולהנחתו ולא יהי' קץ ומואם בטובתו ות' (ג) דברו עליו דברי תפלות וגנאי כמו ותפל ולבן [דברים ח' ד] המתינו בגולה עד שיגיע זמן הגאולה : (ה) למה מאריך הקב"ה זמן השיעבוד : [ו] כי אורך הגלות ממנע עונותיהם : [ז] שהם כמו עורים

ישועות יעקב

לכס לזדק' פירש הזקוקין זרעו בעוה"ז לזדק' זו תורה ואח"כ לע"ל תקצרו מסד שיחגל' לכם מרזו תורה הקראת תורת מסד וזה טהור במקומו :

פרקי יד (א) כל הקץ בחיים טובים כו' אילו זימנו כו' בחור הדבר אף כי ימאס העולם מפני החפרדו לענייני העוה"ב לא ימאס אותה ויקח בה כאלו היא רע בעצמה לא כן כ"א יור' לה' על טוב העוה"ב ג"כ כי היא הנג' לעוה"ב והכל לטוב' והכלל כל יישות והטבה מה אם נחמי או זמני הכל לטוב' (כמשל אלו זמנו כל שמונת כו') וצריך להודות לפניו ית' על זה אחר שמוז' בטוב העוה"ז שממנו יכון טוב העוה"ב כי העושר ייתן לו עתו פנוי להשתעשע בתורה וחכמה וזאת טעמה"ב הוא העקרי אבל העוה"ז ומנוחת' הוא הנכ' לעוה"ב כמ"ס העוה"ז דומ' לפרוזדור בפני עוה"ב ויש לי בזה דברים רבים ואין עת להאריך והיו פשוטו של דברים ומביא כל זה להקדמ' למה שמדבר מטיבת ה' למלך ב"ז כו' שאמר לעבדו כו' והרי לך מתנה שלך כו' המשל הזה בא להסביר מענייני ישראל עת עליהם מנגרין אשר לא הכירו טובת ה' עליהם והמשל מוכן ומצויים במשל מאור שלא די שהאכיל אותם מטוב הארץ ומדשני' והכל על שולטן ערוך שזהו הנג' שהי' יורד משמים לא מדרך הטבע לבד והלחם הזה היה מאלל מלך כמ"ס לחם אבירים אבל איש לחם שמלה"ם אוכלים אותה ור"ל שהי' מקיים כוחם ע"ד ממונז הטבעי באבירים בלי פסולת מאומה וע"כ היה יתכן שיחיו לעד והי' הנס הזה לזמן רב (כמו במשל טעמה סעודה לעבדו משך ימים מרובים) וגם המאלל הזה היה עויר לתור' והמתנה עמ' הוא התור' וא"י משכן השכנו' המדובקת בישראל ואין טובה למשל' מוז' אף המתה חטאו בעיקר הכינו' ולא החבוננו על הטוב העוה"ז האחת עד שהגלס ואז שבו לה' והתבוננו בזה והשיב ה' להם לא עת כי הגויר חרול' עליהם שחטבו ותמתינו טעה אחת זה משך זמן הגול' כי גיווכס בלתי טהור וצריך מריץ וטעיף לטהר כפוחיכס (לקבל המתנות האלקיות האלו) וכל זה משל לעונות בני ישראל ולטהרתם : (ג) עור ופסח אלו ע"ה כו' שהם עורים ופסחים מהביט ומלהבין בחורה ע"ד מליצת הכחוב מי עור כי אם עבדי וחרש כמלאכי אשלת .

הרה

אדירו רבא פרה יד

העבירה ומדבר מכוער א"ר שמעון כל הושב ואינו עושה עבירה נותנין לו שבר בעושה מצוה (ד) דבר אחר במ עור ופסח אלו (ה) חכמים ותלמידיהם שמוסרין עצמם למות באהל למקרא ולמשנה ולמדרש ולהלכות ואגדות עליהן הוא אומר (פילוס קיט) [ה] אשרי תמימי דרך ואומר האל תמים דרכו (סס יט) (ו) שלשה עצבין הן ושלשתן בחזקת כשירין הן א' מהן אלו (ז) עמי הארצות שיש בהן דרך ארץ ושאר מצות ומרחיקין את עצמן מן הגזל ומן העבירה ומדבר מכוער [ח] והשני מהן אלו בני ארם שבאו לידי מקרא ומשנה ואין להם (י) לב להבין (ט) והשלישי מהן אלו החכמים ותלמידיהן שמוסרין את עצמן למות באהל להבין במקרא ובמשנה במדרש בהלכות ובאגדות [י] עליהם אומר (יטעיה נג) החרשים שמעו וגומר משל למלך ב"ו שיש לו בנים ועבדים

הדבה קצת מהן פקחין וקצת מהן אלמים וחרשים וסומין וקצת מהם בעלי מקרא בעלי משנה ותלמוד וקצת מהן בעלי משא ומתן ויש לו למלך עסק ומלאכה עמהן כשרמלך רוצה לעשות חשבונן אינו הולך אלא אצל בעלי מקרא בעלי משנה ותלמוד ואצל (יא) פקחין שבהן ועל אלו (יב) הוא אומר החרשים שמעו (יא) ועל אלו [יג] הוא אומר (סס) והולכתי עורים בדרך לא ידעו וגו' ד"א במ עור ופסח אלו בני אדם שבאו לידי מקרא ומשנה ודם מלוכלכים (יד) בדברים מכוערין וקשה לבעל הרחמים להפסידן (טו) מן העולם ומה ענין לומר אחריו (יג) הרה וילדת יחדיו [טז] אלו חכמי ישראל ותלמידיהן שמוסרין א"ע למות באהל במקרא במשנה במדרש בהלכות ובאגדות והן מתייגעין לארבע רוחות העולם מן דרום לצפון ומן מזרח למערב (יד) ומתחמדין ומתאווין ומצפין שאם ימצא

מאורי אש

הרה מי שכחו טוב וילדת מי שהולילו לפועל כחתי הטובים אך כחנאלי שהמי טובים במדותיהם שזהו ד"א ומרחיקין עצמן מן הגזל ומן העבירה שזהו מתגבר על יצרו ואינו עובר עבור והרי זה גופא מצוה לא סור מרע לבר כ"א עשה טוב אחר שהוא מתגבר על יצרו וז"ל כל היושב בו' וזה אינו מרומו ככתוב כ"א ע"ד הסברה או שדרש ג"כ עור ופסח שטובים עומים עורים מלמוד ומלמדות כעבדות [ד] ד"א בו' אלו חכמים ותלמידיהם שמוסרין את עצמם למות באהל להבין במקרא ובמשנה במדרש בהלכות ובאגדות [י] עליהם אומר (יטעיה נג) החרשים שמעו וגומר משל למלך ב"ו שיש לו בנים ועבדים

ישועות יעקב

עורים ופסחים כחורה [ז] שמוסרין עצמם עורים מלהסתכל בעריות ופסחים שלא לרוץ לדבר עבירה [ט] שהם דואנים על שלא יכולים לעסוק בחורה [י] ומחמת זה דואנים כדי להבין [יא] ר"ל בהם הוא משחשט יותר מכלל א"ל עומם מדרך יוחר כמ"ס וסביבו נשטרה מאד [יב] על עמי הארץ אומר שמעי ר"ל להטות אוניו לשמוע מפי החכמים [יג] אותן שאין להם לב להבין ואותן שמוסרין נפשם להבין עליהם אומר והולכתי וגו' ר"ל אני אגלה לכם סודותיה וטעמיה [יד] שטעו א"ע כאלו הם עורים כחורה [טו] כללתי ידם וממנו דת [טז] שכל הנלמד

דיעשה

אליהו רבא פרק יד

מב

ימצא אחד מהן פקח א' בד"ת שתנוח נפשו עליו ומה ענין לומר אחריו (טו) קהל גדול ישובו הנה אלו האנשים ונשים וטף ונער וזקן כולן חייבין להודות לו להקב"ה ולשפוך רחמים ולבקש תחנוני' מלפניו ולבקש ממנו דעה ובינה והשכל. שנאמר (ס"ה) כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים:

פעם אחת הייתי עובר ממקום למקום מצאני אדם אחד שיש בו מקרא ואין בו משנה ואמר לי רבי אני רוצה לומר לפניך דבר אחד ומתירא אני שמא תקפיד עלי אמרתי לו בני אם אתה שואלני בד"ת מפני מה אקפיד אני עליך ואמר לי רבי מפני מה נאמר (תל"ס קל"ו) נותן לחם לכל בשר ונאמר (ס"ס קמ"ו) נותן לבהמה לחמה לבני עורב אשר יקראו (י"ז) יאדם אין מכין הוא לו אמרתי לו בני (יח) לא בדרך ארץ שאדם עושה בידו וכי אין הקב"ה (י"ט) מברך את מעשי ידיו

ידיעה בדבר מה לא ייחסנו לנוח נפשו ואם ימצאנו מי שידוענו אז נפשו ינוח בקרבו או שמחפש תלמידים ללמדן סורה וספן להפין תורתו בדברים לזכותם וללמדם: (טו) קהל גדול כו' חלו האנשים ונשים כו' כולן חייבים כו' לכאורה נראה מזה שמוכח על עיה"ז שחייבין לבקש רחמים שיחונן אותם בדעה ובינה ובאמת כל הכחוב מוסב על עיה"ז כמו שנאמר כי מלאה הארץ דעה גו' אבל הענין כי השכר לעתיד יהי' כפי זכותו והודותו בעוה"ז כן יכין נפשו לדיוק בעוה"ז ולע"ל והגם לע"ל יוסר הרע מהעולם ויבטל ויתאווה חסוקה עצומה בלב כל חי לדעת את ה' ויבקשו פניו שיחוננו בזה ולכן יראו שיכינו עצמן בעוה"ז על זה ויבקשו פניו ית' שיחוננו בזה כדי שיע"ז יזכו זאת לעוה"ב והענין כולו להראות כי לע"ל יתחדש חסוקה בלב כל חי אך מי שיזכה יתכן לו ולכן יראה שיזכה לזה והבן: [שז] פעם אחת כו' שיש בו מקרא כו' שאלתו נמשך מזה שהי' בעל מקרא לבד ונמשך הכל אחר פשוטי הדברים הטבעי' המורה לפי הראות המדומה שהשכר הוא חנוני ומכין הוא לו כולומר שרין יגיעה לטרף ולכאורה שאלתו פליאה האם הי' אוכל תנובות שדי הי' גם הוא כאחד מחייטיו יער וימלא מזונו בלי יגיעה וכלי תרון והנראה שחייטיו אחר שהאדם מנצר הנכבדים בריאה רקה וז"ל לו להסתפק במזון גם ועב א"ל מדוע לא ברא ה' בראמה שתחן פריה למאכל אדם מבלי יגיעה ומבלי זריעה כאשר יגדלון הדשאים ועצמן ומבלי טחניה ואפיה (ע"ד עתירה א"י שחיוף בלוסקאות וכלי מלח: (יח) לא בד"א שאדם עושה בידו כלומר בדרך הטבע שאדם עמל בידו מביא טרפו לו כ"א באמת ה' נותן לו: (יט) מברך את מעשי ידיו כלומר לא בא מצבע ומניעה לבד רק מעור ה' רק שגור ה' סיהי' אמצעות מעשה ידיו אדם לא כדשאין הגדילין מעצמן ולהלן יפוש חסובת אליהו בזה: (כ) היא שטה הראשון' כו' וכלומר גם אנכי מאמין בזה באמת ובאמונה כי מבטדיו ה' עמל האדם לא יטרופנו לנפשו אכן למה לו כל הצער הזה: (כא) יש כח לבני שבשמים שיחן כי חכמה כו' עתה הטיב לו על שאלתו למה הוא ככה והוא הלא ביכולת ה' לתת לאדם חכמה ומדוע לא ימלא רק ביגיעה אין זאת כ"א שספך ה' שהאדם יגיע לו משכר עמלו ויגיעו וזה עמל הבחירה וזה מתוך ג"כ שאלתך כי האדם יזון כפי זכותו ולכן לא הבין לו כ"א ע"י אמצעיים ואם יזכה יהיה לו ואם לאו ימנע ממנו ח"ו האמצעיים האלו ולא הניח זאת לטבע הכללי המשותף לכל חי כ"א פרטי לכל איש מיוחד כפי זכותו והבן: (כב) ואשיבך עוד כו' לא ולמד כו' כלומר עתה אסביר לך איך שיחבון האדם וירגיש כי הכל ביד ה' אף שגם אצלה עושה בשלך להמציא טרף מוונך החבון מי נתן לך שכל וח"ו אם היה נחסר השכל מה יהיה עמך וזהו החבונות כללי להבין על הטיב' הראשון' המסבב הכל: (כג) מעיד אני עליו כו' ומחלק בידו כו' מתחיל' אמר לו ציור כללי איך שה' ב"ה מסבב כל הסיבות אך היה מקום לומר כי הוא מסבב המסובבים הכלליים והקיום הכללי כאלו תאמר שה' ב"ה נותן מטר על פני האדמה למען קיום הכלל אך השנוי' הפרטים משתנים כפי היגיע' והמקור' איש כפי יגיעתו והנבנו וטבלו לו"ל לא כן כ"א באמת הטבע וההשתדלות והשכל אינו מכין הטרף מאומ' כ"א הכל כאשר לכל מיד ה' הוא וכל אדם הרי יזון כפי זכותו ומיד ה' ב"ה גם כל הטבע הכלל כאשר לכל רק מידו ולא נחט' הטרף להטבע הכללי שישו כולם ביחד והבן מאוד ועיין לעיל פ"ב ס"ס תמלא ציור מנדר הטבע וחבון זה: (כד) והכתוב הוא אומר יראת ה' היא אצרו כלומר האהור האמיתי המכיל כל טוב בזה לאדם ע"י יראת ה' כי אז אין צורך להתייגע הרב' ומלאכתו נעש' לו ע"י אחרים לא כמו שחמ' כי אדם לעמל טרפו וזל כ"א העיקר היא הירא': (כה) משל למלך כ"ו הענין בעטוף זה הוא ענין נפלא מאוד כי ענין לחוכמת' הוא

מאורי אש

ישועות יעקב

המלמד לכן חבירו מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו: [ח] בילקוט תהילים דף קכ"ט ע"ד גרסא אחרת ע"ש ר"ל שאדם צריך לטרות אחר פרנסתו ואין הקב"ה מכין לו: [יח] וזהו הרי הקב"ה הכין לו במה שמברך מעשי ידיו: [יט] ככהמה וזוהי שמתפרנסין שאל בצער: [כ] פי' השכחתי שהקב"ה מכין לו במה שנותן לו ברכה במעשי ידיו אבל איני יודע למה צריך לטרות כל עיקר: [כא] אפי' אם רוצה להכין לעצמו: [כב] ומכין לו פרנסה בלי שום טרחה כמו לבהמה: [כג] שאם אדם ירא שמים לפי יראתו ועבודתו כן מתפרנס: ויש שזוכה שמלאכתו נעשית ע"י אחרים ע"י שהוא ירא

פניו ית' שיחוננו בזה כדי שיע"ז יזכו זאת לעוה"ב והענין כולו להראות כי לע"ל יתחדש חסוקה בלב כל חי אך מי שיזכה יתכן לו ולכן יראה שיזכה לזה והבן: [שז] פעם אחת כו' שיש בו מקרא כו' שאלתו נמשך מזה שהי' בעל מקרא לבד ונמשך הכל אחר פשוטי הדברים הטבעי' המורה לפי הראות המדומה שהשכר הוא חנוני ומכין הוא לו כולומר שרין יגיעה לטרף ולכאורה שאלתו פליאה האם הי' אוכל תנובות שדי הי' גם הוא כאחד מחייטיו יער וימלא מזונו בלי יגיעה וכלי תרון והנראה שחייטיו אחר שהאדם מנצר הנכבדים בריאה רקה וז"ל לו להסתפק במזון גם ועב א"ל מדוע לא ברא ה' בראמה שתחן פריה למאכל אדם מבלי יגיעה ומבלי זריעה כאשר יגדלון הדשאים ועצמן ומבלי טחניה ואפיה (ע"ד עתירה א"י שחיוף בלוסקאות וכלי מלח: (יח) לא בד"א שאדם עושה בידו כלומר בדרך הטבע שאדם עמל בידו מביא טרפו לו כ"א באמת ה' נותן לו: (יט) מברך את מעשי ידיו כלומר לא בא מצבע ומניעה לבד רק מעור ה' רק שגור ה' סיהי' אמצעות מעשה ידיו אדם לא כדשאין הגדילין מעצמן ולהלן יפוש חסובת אליהו בזה: (כ) היא שטה הראשון' כו' וכלומר גם אנכי מאמין בזה באמת ובאמונה כי מבטדיו ה' עמל האדם לא יטרופנו לנפשו אכן למה לו כל הצער הזה: (כא) יש כח לבני שבשמים שיחן כי חכמה כו' עתה הטיב לו על שאלתו למה הוא ככה והוא הלא ביכולת ה' לתת לאדם חכמה ומדוע לא ימלא רק ביגיעה אין זאת כ"א שספך ה' שהאדם יגיע לו משכר עמלו ויגיעו וזה עמל הבחירה וזה מתוך ג"כ שאלתך כי האדם יזון כפי זכותו ולכן לא הבין לו כ"א ע"י אמצעיים ואם יזכה יהיה לו ואם לאו ימנע ממנו ח"ו האמצעיים האלו ולא הניח זאת לטבע הכללי המשותף לכל חי כ"א פרטי לכל איש מיוחד כפי זכותו והבן: (כב) ואשיבך עוד כו' לא ולמד כו' כלומר עתה אסביר לך איך שיחבון האדם וירגיש כי הכל ביד ה' אף שגם אצלה עושה בשלך להמציא טרף מוונך החבון מי נתן לך שכל וח"ו אם היה נחסר השכל מה יהיה עמך וזהו החבונות כללי להבין על הטיב' הראשון' המסבב הכל: (כג) מעיד אני עליו כו' ומחלק בידו כו' מתחיל' אמר לו ציור כללי איך שה' ב"ה מסבב כל הסיבות אך היה מקום לומר כי הוא מסבב המסובבים הכלליים והקיום הכללי כאלו תאמר שה' ב"ה נותן מטר על פני האדמה למען קיום הכלל אך השנוי' הפרטים משתנים כפי היגיע' והמקור' איש כפי יגיעתו והנבנו וטבלו לו"ל לא כן כ"א באמת הטבע וההשתדלות והשכל אינו מכין הטרף מאומ' כ"א הכל כאשר לכל מיד ה' הוא וכל אדם הרי יזון כפי זכותו ומיד ה' ב"ה גם כל הטבע הכלל כאשר לכל רק מידו ולא נחט' הטרף להטבע הכללי שישו כולם ביחד והבן מאוד ועיין לעיל פ"ב ס"ס תמלא ציור מנדר הטבע וחבון זה: (כד) והכתוב הוא אומר יראת ה' היא אצרו כלומר האהור האמיתי המכיל כל טוב בזה לאדם ע"י יראת ה' כי אז אין צורך להתייגע הרב' ומלאכתו נעש' לו ע"י אחרים לא כמו שחמ' כי אדם לעמל טרפו וזל כ"א העיקר היא הירא': (כה) משל למלך כ"ו הענין בעטוף זה הוא ענין נפלא מאוד כי ענין לחוכמת' הוא

שהיו לו בנים ועבדים הרבה ומבקש להוכיחן כל אח ואחד בפני עצמו ורואה שאינן מקבלין עליהן התוכחות שלו מה עשה המלך כותב כל דבריו על הנייר ותלאה בחצר החיצונה הראשונה אגרת פתוחה לכל אדם והכרוז יוצא מלפני המלך ומכרזו ואומר כל מי שיבא אל האגרת הזאת ויקרא אותה ויקיים כל מה שכתוב בה יבוא ויטול להם ומוזנות מלפני המלך כדן הן ישראל (כו) דומין בעוה"ז ובעוה"ב בדברי תורה כיון שבא אדם לידו מקרא ומשנה ומלמד מהן יראת שמים ומעשים טובים הם ונין ומפרנסין ומכלכלין אותן עד שיכנסו לבית עולמן שנאמר (כו) והיה אמונת עתיד חוסן ישועות חכמה ודעת יראת ה' הוא אוצרו [סג] ואמר לי רבי [כת] מפני מה הביבין דברי תורה על הקב"ה יותר מכל באי עולם אמרתי לו בני מפני שדברי תורה מכריעין את ישראל לכף זכות ומחנכין אותן למצות ומביאין אותן לחיי עוה"ב: (כט) משל למלך ב"ז שיש לו בנים ועבדים הרבה בתוך ביתו ויש לו למלך עבד זקן ביניהם שהוא מלמד את בניו דרכים נאים ומעשים טובים ובכל יום ויום כשנכנסין בניו ועבדו לפניו מניח המלך את כולם ואוהב את העבד הזקן שיש לו בתוך ביתו ואמרו לו עבדיו

למה אהבת את העבד הזקן יותר מן הכל ואמר להם המלך אלמלא עבד זקן זה שהוא מלמד את בני דרכים נאים ונעימים ומעשים טובים מה יהיה עליהן כך ד"ת הואיל ומכריעין את ישראל לכף זכות ומחנכין אותן במצות ומביאין אותן לחיי עולם הבא לפיכך הביבין ד"ת עליו על הקב"ה יותר מכל באי עולם ומכל מעשי ידיו שברא ואמר לי רבי (גוסחה ושינה סני דנכוס ים כלפני ואני אוכבן אסכה גמורה) שני דברים יש בעולם ואני אוהבם בלכבני אהבה גמורה ואלו הן תורה וישראל אבל איני יודע (ל) איזה מהם קודם אמרתי לו בני (לא) דרכן של בני אדם אומרים התורה קדמה שנאמר [משל ס] ה' קנני ראשית דרכו וגומר אבל אני אומר ישראל קדמו שנאמר (ימיים ב) קודש ישראל לה' (לב) ראשית תבואתה (לג) משל למלך שהיה לו אשה ובנים בתוך הבית וכתב את האגרת אל המקום שאשתו ובניו שם אלמלא אסחו ובניו של מלך שעושין לו נחם רוח בתוך הבית וכתב את האגרת ולא חזקה האגרת ביד השלים אלמלא אשתו ובניו שלי שעושין לי נחת רוח בתוך הבית החרבתי את המקום כך אלמלא הם ישראל לא נברא העולם ונחרב העולם לכך נאמר קודש ישראל לה' ראשית תבואתה ונאמר (לד) ה' קנני ראשית דרכו

מאורי אש

כפי כח המצחין ים יתיימר ע"י כבוד המלך ונעלמו וגדולתו ויכסוף לעשות רצון מלך גדול כמוהו ויש ע"י הכרת טובו כמה שמזין ומפרנס אותו וע"י יפחד פן ייגעו טרפו ומוזניו ומה עושה המלך אם יוכים את כולם ביחד כלומר כדו שכל אחד יכיר ויכסוף לו מנצח גדולתו לכדו להם שמפני זה לכדו לא יקבלו תוכח כי לא יכירו עוול הכבוד העליון הלוו ומה עשה היות מוסר כללי כולל גדולים וקטנים ביחד החכמים והבוערים הכל כאשר לכל והוא הטוב הממוז והמחוייב שבה הכל יכספהו ומה יחכן שהמבינים מעט מעט יבאו להכיר אמיתות מכבודו בתחילת הוא מנצח הירא לכדו פן ייגעו מאחורו טרפו ומוזניו כן ה' ב"ה עושה עם בני אדם חף שחכמים העבד הוא הכר' האמיתית והוא האהב' להחזיקו בכבוד ה' ורוממותו עכ"ל כלל יראת מליצת הטרף לא יקויים כמאמרם לעולם ילמדו אדם שלא לשמו מתוך כו' ואמר שחלף בתוך החיול' הוא יזור דק מאוד שהמזון הסיב' הקרוב' הוא העולם השפל (שהוא המצד החיונה) משמש וירא ומטר ורצן אבל הכל כאשר לכל באמת מיד ה' ומזן תורה עליונה בעולם השפל שהוא המצד ואמר בניו המכירים כבודו מנצח האהבה ועבדים המכירים מנצח הירא והבן: (כו) דומין בעוה"ז ובעוה"ב חף שעוה"ב אין בו לא חיול' ושח' הכול' על מזון הנפש כמ"ס הדיוקוס יושבים ונהנים מזון השכני: (כז) והי' אמונת עתך נו' באורו לפ"ן כעת בעולם הזה עיקר אמונתך מנצח חוסן ישועות והעיקר התקן מהישוע' הנעש' וע"י חבוא להכמ' ולהכר' האמיתית כי הנפש השוכנת בית חומר ח"ל להגיע להכר' אמיתית אם לא בהדרג' מתחיל' מנצ' כי אהבת' את עצמ' ע"ד דר' י' נפשי לך קראי [פסחים] אין הכלל ועיקר הוא יראת ה' האמיתית היא האוהב' הטמנה

באמת או יאמר שיראת ה' מנצח העולם היא האוהב' ע"י כן יבא לידו הכרת האמיתית וכל זה הודיע לאדם הזה כדו שיבין ויכיר החכמי' העליון וב"כ הסביר לו הסיב' על מעלת המזון כמו שהודיע במשל והבן כל זה: [כח] מפני הביבין ד"ת כו' כלומר מה הוא מעלת' על כל הנמצאים ויחכן ששאל זה אחר שהבין מאליהו ז"ל ששאל כל המזן חמדות המזן רק החכמים העליון היא התורה ולכן שאל מה מעלת': [כט] משל למלך ב"ז ויש לו עבד זקן כו' הסביר לו מעלת החור' טרף היא יודעת דרכי המלך ה' נכחות ומאלף לאדם דרכי ה' ומונע לאדם מעשות הרע כי המאור שבה מחויר' למוטב והכוונ' בעבד זקן הוא עזר' החור' קודמת לעולם אלפים שנה כי היא במעלת' גדול' מכל העולם ולכן היא קודמת בזמן ג"כ ועיין בהקדמותי המדבר מעט מזה: (ל) חזוהו מהם קודם כו' כבר פירשו המפרשים במאור בבלאשית רבה העבד העקר' בספרו וכל אחד כפי מחקרו חף ע"ד האמת הכול' על החור' העליון' הרוחנית ועל הנשג' העליון' האלו' ממרום חין' עליון' במעלה והבן במשל הזה ורף לדברי ח"ל המכנים הנפש חלק חלוה מעט ז"ל ממדריג' הגבו' מאוד והנה ע"י העבד' לה' יקיים העולם וא"כ מעלתם גבוה מהעולם והעולם כפי מדרגת החור' וא"כ המה במעל' יחד והבן מאוד: (לא) דרכן של בני אדם ר"ל מנצח העבד ידועתם במהות הנפש ומעלתה: (לב) ראשית תבואת' ראש האלימות: [לג] משל למלך כו' וכתב את האגרת כו' במשל הזה מבאר' ח"ך שהמה העקרים וחסדו חלוי ירמוז על השכינה ובניו הם כנסת ישראל ואגרת רומן על החור' וכלומר ע"י שאשתו ובניו שם ע"כ כותב את האגרת וע"כ מקיים המקום והבן זה: (לד) ה' קנני ראשית דרכו זה לאמר על התורה שהנת

דרכו וגו' [כז] מדה [לה] אחרת בישראל מהו אומר
 (יז) מרחוק ה' נראה לי אמר לי רבי (לז) שני
 פעמים גלו ישראל בבית ראשון ובאחרון בבית
 ראשון ניתן להם זמן ובאחרון לא ניתן להם
 זמן אמרתי לו בני יושבי בית ראשון אעפ"י שהיו
 עובדי ע"ז (לז) היה בהן דרך ארץ והיתה בהן
 צדקה וגו' (כח) משל למדך שיש לו בנים ועבדים
 הרבה רובם אלמים חרשים וסומין סרחו במעשיהן
 נשבע המלך שיפדוש מהן כיון שפירש מהן היו
 הולכין ובוכין אחריו אמר להן חזרו מאחרי
 הריני חוזר עליכן מכאן ואילך מה עלינו לעשות
 לשפוך רחמים ולבקש תחנונים ותפלה לפניו ולמצא
 פתח לפניו בד"ת שהיא פתח גדול מכל הפתחים
 שפתח לנו ע"י עבדיו הנביאים שכן כתוב (יחל
 3) (לח) וגם עתה נאם ה' [כ"י טיני ענין] שובו עדי
 בכל לבבכם וגו' מה אם יתגלגלו רחמיו המרובים
 עלינו ויקיים עלינו מה שאמרו שפתיו (מ"ה ב)
 עלה הפורץ לפניו וגומר אמר לי רבי (כ"י
 חסום) תנות נפשך עליך (לט) שהרבה (יז) שחרת

את נפשי עלי למובה אמרתי לו בני כתוב אחד
 אומר (מס"י ט) (מ) אל תען כסיל כאולתו פן
 תשוה לו גם אתה וכתוב אחד אומר (סס) ענה
 כסיל כאולתו פן יהיה חכם (יז) בעיניו ושנו במשנה
 הוי שקוד ללמוד תור' ודע מה שתשוב לאפיקורס
 [כ"י ח"ל ד' דברים ס"ס לי כלני לא חלם לפניך] אמר לי
 רבי (מא) דברים הללו היו לי בלבבי ולא הייתי
 רוצה לאומרם לפניך אמרתי לו בני העבודה כל
 הדברים הללו ששאלתני (מב) לא שאלני אדם
 מעולם ומימי לא לימרתים אלא [כ"י] ממך ברוך
 המקום ברוך הוא שבחר בתורה ובתלמידי חכמים
 ששנו לנו המשנה הזאת הוי גולה למקום תורה
 ולא תאמר שהיא תבא אחרך [כ"י] (מב) או
 שהבירך יקיימה בידך ואל בינתך אל תשען :

מאורי אש

החכמה העליו' וקרא לישראל ראשית חצו' כלומר ראשית
 החכמה (כי סס חצו' בלש"ק יורה על החכמה היותה מהפעול'
 כמו מפו חצו'ה) (משלי) ולחור' ראשית דרכו כלומר ראש דרך
 ההנהגה העולם שזכו דרך ה' והנהגתו שעי' התורה הוא קיום
 העולם והבן מאור : (לה) מדה אחרת בישראל מרחוק ה' נרא'
 לי ר"ל עוד רא' שישראל קודמין (י"ט) והוא ע"ד מלמעל למטה
 כי מעלתם רוקק ונבזה למעל' והבן מאור בזה : [לז] שני
 פעמים כו' ובאחרון לא ניתן להם זמן כו' גם זה היתה שאלתו
 אליהם מאור ועכ"ל נבאלו מהם ונבלת האחרון אשר נשחק עוד
 גדול מאור בעיניו : (לז) היה בהם ר"ל כו' היו סוללים וזוכין
 המלך ואינו שומע אמרו אכן לבו רך מאור חוכך יבנע לבבו ואם
 מחפשל במהירות לא כן איש בלתי עור רוא' כבוד המלך תמיד
 שחמו הגדול' כן הנמשל מבואר הראשונים אמת שהיו עורים מהביט
 ומהכבוד כבוד ה' באמתית וטעו ברכות לבס אחרי עבודת אלילים
 (כטבע הרכות הלז המחפשה לכל דבר) אך עכ"ל לבס רך כדוכב ולכן
 הלכו ברא' ובצדקה ובג"ל כי זה בא מרכות הלז ולכן כאשר
 הרגישו מהרחק המלך מעליהם ככו ולעקו ושנו אליו מהר עד ששב
 אליהם עוד הפעם אבל עתה צדקה' לבנו חוק משמיה וצמ'
 נמלא פתח לרככה ולפתוח לבבנו ואין זה רק בחור' כי היא חפלה
 לב האבן והיא אשר בקרבנו והבן מאור מאשרי כלומר אל
 חבבו כי הריני חוזר עליכם : (לח) וגם עתה נאם ה' גו' ר"ל גם עתה
 נבלת החל הזה אם תשובו אלי אז יתגלגלו רחמי המרובים
 וזה עלה הפורץ (זה מדה"ר) את מדה"ל וכו' ודי בזה : (לט) שהרב'
 שיחרת כלומר שחיתרת ובקשת לפני לטעוב לי בתשובתך : (מ) אל
 חטן גו' כלומר הוכרתי להודיע לך מדברים הכמוסי' מהנהגות ה'
 ב"ה כי ראויך כבוד בהם מאור וראיתי לקיים ודע מה שחשוב
 כו' ואין הכוונה שחזו באפיקורס ח"ו רק הכוונה להרעיונים
 המביאים למחשבות ספיקות אפיקורסות : [מ] דברים כו' ולא
 יחיה רוצה כו' וכלומר הספיקות היו בלבי עמוד אך לא חפתיים
 מחמילה לשאול כי בושתי מאור פן תחשדני למספק בענייני הדת
 (מא) לא שאלני אדם מעולם כו' כי לא עלה על דעת אדם לשאלני
 (או מפני הצום) עכ"ל אחר שמתבחר טוב' ואשה עוררתי על
 כל זה וברוך המקום שהערת לי בשאלתך וזה הוי גולה למקום
 תורה כי עי"ז תועדתי : [מב] או שחכרך יקיימהו ר"ל סהמה
 ישמעו ויאמרו לך או שחשען פל בינתך שדע מעמך לא כן רק ע"י
 עמל גדול הוא בא :

ישועות יעקב

ירא שמים לאמיתו [כז] ר"ל עוד רא' שישראל קודמין : [כה] משל
 זה הוא על גלות בית שני כדמסיים ואולי : [כז] לטון דרישה כמו
 שומר טוב [משלי י"ח] וכן וזכרו שחרו מוסר : [כז] אם לא
 חסנה אורו ור"ל הואיל ושאלת אותי בד"ת עניתי לך משא"כ אם
 היות שאלני במילי דעלמא כמו שא"ל בראש הענין וכן חיררו
 בגמרא שני מקראות אלו בשבת פרק ב' : [כח] שמתחם שאלתך
 עמדת עליהם [כח] באבות ל"ג או . [ח] הקב"ה הטיל מעות אלו
 על

פרק טו (א) בא חזירו וישב כנגדי כו' ענין הדבר בכלל כי זה השואל היה לבד בעל מקרא והיה מחפלא מאור על כמה
 מלות אשר חו"ל אומרים שהם דין תור' ומדוע לא חבבה התורה והשיב לו מאד סהס חמוריס מאור אשר כמעט
 השכל מחייבין) וזה אין צורך לחור' לכותב' כי חכמי הדור יולדו זאת מבינים הטעור' וגם רמז מנינו בחור' כי בענין הקדוש' ככהגיס
 חזיר דמיה ואל חזמה כי זה רק ככהגיס לא כן כי גם אלל ישראל חזיר קדמס וא"כ במאוי ישחנו מכהגיס שזו על הרחמים והענין
 ה"א ח"ל ד' דברים ס"ס לי כלני לא חלם לפניך] אמר לי רבי (מא) דברים הללו היו לי בלבבי ולא הייתי רוצה לאומרם לפניך אמרתי לו בני העבודה כל הדברים הללו ששאלתני (מב) לא שאלני אדם מעולם ומימי לא לימרתים אלא [כ"י] ממך ברוך המקום ברוך הוא שבחר בתורה ובתלמידי חכמים ששנו לנו המשנה הזאת הוי גולה למקום תורה ולא תאמר שהיא תבא אחרך [כ"י] (מב) או שהבירך יקיימה בידך ואל בינתך אל תשען :

אליהו רבא פרק טו

אותן כרי להרבות שבתין ומנין לך: תרע לך שכן הוא בשחי ישראל במדבר אמר הקב"ה למשה [שמות ל'] לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם ושנו חכמים במשנה וקדשתם בטבילה: גם למדנו רחיצת ידים מן התורה מן משה ואהרן ובניו שנאמר בכזבאם אל אהל מועד ירחצו מיים [שמות ל'] ואצל ישראל מהו אימר [ויקרא ז'] ורחצו את ידיהם קדושים כי קדוש אני מכאן היה רבן גמליאל אוכל [ג] חולין בטרה ואמר לתלמידיו לא לכהנים בלבד ניתנה קדושה אלא לכהנים ויום וישראלים כולן שנאמר [ויקרא יט'] דברו אל כל עדת בני ישראל וגו' קדושים תהיו מכאן אמרו [ב] כל המזולזל בנשילת ידים סימן רע לו ועליו הוא אומר [דברים כח] [ג] והיה בשמעו את דברי האלה הזאת וגומר לא יאבה ה' שלוח לו וגו' ומחה ה' את [ד] שמו מתחת השמים הא למדת כל האוכל בלא נשילת ידים [ה] כאלו בא על אשת איש ואמר לי רבי [ד] אין שחיט' מן הצואר מן התורה אמרתי לו בני מה ראית לומר כן ולא שחיטה עצמה מן התורה כעולה וחסאת ואשם וכל הזבחים כולן ואמרתי לו בני אבל באמת כך שנו חכמים השוחט סימן אחד בעוף ושני סימנים בבהמה שחיטתו כל שהוא [ה] זהו רע עין ברוך [ו] והמגור' בשחיטתו כל שהוא [ה] זהו רע עין ברוך המקום ברוך הוא שאין לפניו משא פנים. כשם שהטבח מושך הבשר מן הצואר ומגרים ומביאו לידי פסול [ז] כך מושכן ממנו ונותנין אותו לאחרים שנאמר [משלי כ"ט] מרבה הונו בנשך ותרבית וכו': ואמר לי רבי [ז] אין דם אדם אסור מן התורה אמרתי לו בני מה ראית לומר

אלהו רבא פרק טו
 כן אמר לי רבי דכתיב לא תאכלו על הדם הא אין כאן דם אדם אמרתי לו בני והלא הדברים מ' ומה אם בהמה חיה ועוף שדרכן לאכול אותן דם שלהם אסור בני אדם שאין דרכו לאכול אותן לא כל שכן שדמו אסור עליו הכתוב ואמר [דברים יב'] רק חזק לבלתי אכל הדם [ח] כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר וגו' ואמר כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל דם כל בשר לא תאכלו כי נפש כל בשר דמו הוא [ויקרא יז] דם כל בשר לא תאכלו להביא דם אדם שהוא אסור באכילה לפי כי נפש כל בשר דמו הוא והעבודה אף [י] דם דם החי שנקרש ונתמצה בכלי ומיוחד בפני עצמו שנתנו בכלי אחד אף זה אסור באכילה שנאמר דם דם מ' ואמר לי רבי [י] בהמה שלא הקריב ממנה קרבן חלבה מותר אמרתי לו בני מה ראית לומר כן אמר לי רבי דכתיב [ויקרא יז] כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריב ממנה אשה לה ונכרתה וגומר ' אמרתי לו בני ראה כמה של תורה מה הוא. וכל אמריה בינה וכל דבר ודבר שנאמר בה לא נאמרה אלא בחכמה בכינה ובהשכל כדי שלא יאמר אדם לעצמו בהמה שמקריבין ממנה קרבן חלבה אסור ובהמה שאין מקריבין ממנה קרבן חלבה מותר: לכך חזר הכתוב ופירשה [ח] במקום אחר חקת עולם לרורותיכם בכל מושבותיכם [יא] כל חלב וכל דם לא תאכלו [ויקרא ז] חקת עולם לרורותיכם ללמדך מכאן שינתג הדבר לרשות עד סוף העולם בכל מושבותיכם בארץ ובח' כל חלב וכל דם לא תאכלו מה [ט] דם אסור באכילה [יב] אף חלב אסור באכילה א"כ [יג] למה נאמר כל [י] חלב וכל דם אלא

ישועות יעקב

על חכמי הדור שהן יגזרו עליהן ויבדילו ויפרישו אותם מן העבירות על ידי הזוהרות והגדרים: [ג] ודרשו באלו הדברים דף ג"ג והתקדשם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים כו' עיי"ש [ג] שהיה זוהר ליגע בשום טומאה כמו הכהנים לקדש ולתרומה כך הוא חלב חולין על טהרת הקודש: [ד] זה סימן רע לו שנקר שמו מן העולם. [ה] וכן הוא נפ' קדושה והעטם כיון דאמריה על קרא דקדושים וכו' שחזה מלא קדושה הוא גדר עמה כשמזל' וכן פירש' בקדושי: [ו] כששוחט למעלה מטבעת הגדולה נקרא הגרמה רע עין עושה כן כדי שלא ישאר מעט בשר אלא הראש ושם הוא שחיטה פסולה כדמפורש בחולין: [ז] ולא תאמר דוקא דם הנפש אסור אלא דם החי ע"י הקוס או מנפשו אף שאינו דם הנפש ג"כ אסור וגר'ו אף דם דגים שיחדו כפ"ע קרשו ונתמלא דמו ונתנו בכלי אסור ור"ל אם אין בו תחיבת דג או קסקס' אסור מפני מראות עין: [ח] ואף שזה הפסוק נאמר בתחלה בויקרא ופסוק ראשון נאמר בפ' לו אין מוקדם ומאוחר בתורה: [ט] אפילו אינו של קרבן: [י] לכאוב

מאורי איש

זהו יעדתי בספרי דברי ריבית אשר לי להורות כי תכלית נתינת החורה הוא להתייבג בקדוש' יתרה מעלה מעל' ולא כדעת המדמים החור' לענין חמשי וספדי והבן: [ג] כל המזולזל בנטי' סימן רע לו כי זה אדם כי אינו מתייבג בקדוש' מו'ל לעיקר וגם מתייבג עליו עקדושי' כי זה מוסיף קדוש' לאדם: [ג] והיה בטעמו גו' מביא אלה הפסוקים להורות שהאיש כזה יורד ממדרג' למדרג' כדע' עד שיאמר שלום יהיה לי: [ד] אין שחיט' מן הצואר מן התורה שלא הזכירו מקום שחיטה וסביב לו מדוע לא תשאל איפה כתיב שחיט' ע"מ' אלא ודאי כעול' וכחטאת ומעט למדים שחיטה ע"מ' כי למדים חולין מוכחים כמו שלמדים ישראלים מכהנים וכלומר כבר הודיע שלמדים אלו מאלו אבל קשה הא קרא כתיב ירחק ממך המקום וזכחת זה קאי על בשר תאווה ולמה לו לדייק מן הקרבנות ויחכן שאמר שמוכח משחיטת קדשים על חולין שהוא מן הצואר והוא כחנף דבי ר"י המיבא בחולין ה"ו ע"א שהרא' מהפדר שמינה על בית השחיטה ולבסוף סיים אבל באמת זה רק סוף דמנו ועיקר הענין באמר למטה בע"פ כדעת רבי שם ר"א ע"א: [ה] זהו רע עין שחם שלא ישאר בשר למעל ונראה רע עין בצינוני ובחורה ג"כ שצוקל על חנם וקאי על חכמה ונ"מ בדרך להחמיר ולשחוט למטה ממנו פן יגדלו: או הכונה

על חכמי הדור שהן יגזרו עליהן ויבדילו ויפרישו אותם מן העבירות על ידי הזוהרות והגדרים: [ג] ודרשו באלו הדברים דף ג"ג והתקדשם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים כו' עיי"ש [ג] שהיה זוהר ליגע בשום טומאה כמו הכהנים לקדש ולתרומה כך הוא חלב חולין על טהרת הקודש: [ד] זה סימן רע לו שנקר שמו מן העולם. [ה] וכן הוא נפ' קדושה והעטם כיון דאמריה על קרא דקדושים וכו' שחזה מלא קדושה הוא גדר עמה כשמזל' וכן פירש' בקדושי: [ו] כששוחט למעלה מטבעת הגדולה נקרא הגרמה רע עין עושה כן כדי שלא ישאר מעט בשר אלא הראש ושם הוא שחיטה פסולה כדמפורש בחולין: [ז] ולא תאמר דוקא דם הנפש אסור אלא דם החי ע"י הקוס או מנפשו אף שאינו דם הנפש ג"כ אסור וגר'ו אף דם דגים שיחדו כפ"ע קרשו ונתמלא דמו ונתנו בכלי אסור ור"ל אם אין בו תחיבת דג או קסקס' אסור מפני מראות עין: [ח] ואף שזה הפסוק נאמר בתחלה בויקרא ופסוק ראשון נאמר בפ' לו אין מוקדם ומאוחר בתורה: [ט] אפילו אינו של קרבן: [י] לכאוב

זהו יעדתי בספרי דברי ריבית אשר לי להורות כי תכלית נתינת החורה הוא להתייבג בקדוש' יתרה מעלה מעל' ולא כדעת המדמים החור' לענין חמשי וספדי והבן: [ג] כל המזולזל בנטי' סימן רע לו כי זה אדם כי אינו מתייבג בקדוש' מו'ל לעיקר וגם מתייבג עליו עקדושי' כי זה מוסיף קדוש' לאדם: [ג] והיה בטעמו גו' מביא אלה הפסוקים להורות שהאיש כזה יורד ממדרג' למדרג' כדע' עד שיאמר שלום יהיה לי: [ד] אין שחיט' מן הצואר מן התורה שלא הזכירו מקום שחיטה וסביב לו מדוע לא תשאל איפה כתיב שחיט' ע"מ' אלא ודאי כעול' וכחטאת ומעט למדים שחיטה ע"מ' כי למדים חולין מוכחים כמו שלמדים ישראלים מכהנים וכלומר כבר הודיע שלמדים אלו מאלו אבל קשה הא קרא כתיב ירחק ממך המקום וזכחת זה קאי על בשר תאווה ולמה לו לדייק מן הקרבנות ויחכן שאמר שמוכח משחיטת קדשים על חולין שהוא מן הצואר והוא כחנף דבי ר"י המיבא בחולין ה"ו ע"א שהרא' מהפדר שמינה על בית השחיטה ולבסוף סיים אבל באמת זה רק סוף דמנו ועיקר הענין באמר למטה בע"פ כדעת רבי שם ר"א ע"א: [ה] זהו רע עין שחם שלא ישאר בשר למעל ונראה רע עין בצינוני ובחורה ג"כ שצוקל על חנם וקאי על חכמה ונ"מ בדרך להחמיר ולשחוט למטה ממנו פן יגדלו: או הכונה

לחקים

בנינו ואמר לי רבי (כט) בת חמורה או בת הבת אמרתי
 לו בני כמו שהבת היא ערוה כך היא בת הבת ג"כ ערוה
 כמו שהיא הבת כך היא הבת הבת ואמר לי רבי והלא
 כתיב בתורה ויקרא י"א ערות בת בנגד או בת בתך לא תגלה
 אמרתי לו בני ולא ק"ו הוא ומה אם בת בני ובת בתו
 אסורה לו בתו לא כ"ש: ומה ת"ל ערות [ל] אשה ובתה [טו]
 לא תגלה בין [לא] אשה ובתה משלו בין אשה ובתה
 ממקום אחר ואמר לי רבי זב חמור א' נדה חמורה
 אמרתי לו בני [לב] נדה חמורה מוב' ואמר לי רבי
 והלא לא למדנו טבילה לנדה אלא מן הזב אמרתי לו
 בני והלא דברים ק"ו ומה אם הזב שאינו פרה ורבה מטמא
 אהת עשרה טומאות וטעון שבע רחיצות וטבילות שבתורה
 נדה שהיא פרה ורבה לא כ"ש שהיא מטמאה [לג] אהת
 עשרה טומאות וטעונה שבע רחיצות וטבילות שבתורה
 הא למדנו כל האומר לאשתו ולבנותיו ולבני ביתו
 כשהם [טו] בנדוּתם [לד] מותרים אתם לנגוע בכל הכלים
 עשו מה שאחם רוצים לעשות לפי שאין טבילה לנדה
 מן התורה אינו רואה קורת [יז] רוח לעולם

רבי ח"ו אפי' באצבע קטנה(לה) לא נגע ביי ואחר
 כל אותן הימים שראיתי בהן דם (לט) ישבתי
 שבעה נקיים שלא אבא לידי ספק אמרתי לה בתי
 [מ] יפה אמר לך בעלך שכן אמרו חכמים בזבין
 ובזבות ובנדות וביוולדות שלאחר שבעה הן
 מהורין שנאמר (ויקרא טו) ואם טהרה מזוהה וספרה
 לה שבעת ימים ואחר תטהר אבל באותן הימים
 (יט) לבנים מהו אצלך שמא הבאת לו את הסכין
 שבידך ונגע בו אפילו באצבע הקטנה אמרה
 לי רבי היי ראשך רחצתי לו את רגליו וסבתי לו
 את השמן וישנתי אני עמו במטה אחת אני בבגדי
 והוא בבגדיו אבל לא הסיה דעתו [מא] לדבר
 אחר אמרתי לה ברוך המקום שהרגו' (מב) שאין
 לפניו משא פנים שכן כתוב בתורה (ויקרא יט) ואל'
 אשה בנדה טומאתה לא תקרב [מג] יכול יחבכנה
 וינשקנה וידבר עמה דברי תיפלות ת"ל לא
 תקרב יכול יהא ישן עמה בבגדיה על מטה אחת
 ת"ל לא תקרב כדי שלא יאמר אדם לעצמו כשהיא
 בנדתה אסור לבשרה ואסור (כ) למטתה פירשה
 מן הנדה שמא תאמר (מד) לבשרה אסור ולמטתה
 מותר לפיכך חזר ופירש ע"י יחזקאל (יחזקאל יט)
 ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב
 השוה אשת נדה לאשת איש להיותה נודה עליך
 כמו בכל המיתות האמורות בתורה ואומר (עמוס
 ג) מה רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה
 אלו ישראל מתוך שבעים לשונות על כן אפקוד
 עליכם את כל עונותיכם אלו תלמידי (כח) חכמים
 מחור

(לה) מעשה באדם אחד (י"ט) שקרא הרבה
 ושנה הרבה ושמש ת"ח הרבי'
 ונכנס לבית עולמו בחצי ימיו ונעשי' אשתו
 (לז) כשוטה והיתה מחזרת על פתחי של חברי
 בעלה ואמרה להם רבותי בעלי שקרא הרבה
 ושנה הרבה ושימש חכמים הרבה מפני מה מת
 בחצי ימיו ולא היה אדם שהשיב לה כלום דבר'
 פעם אחת הייתי מהלך בשוק ונכנסתי לחצורה
 באתה וישבה כנגדי והיתה בוכה אמרתי לה בתי
 מפני מה אתה בוכה אמרה לי רבי בעלי קרא הרבה
 ושנה הרבה ושימש ת"ח הרבה ומת בחצי ימיו
 אמרתי לה בתי בשעת נדוּתך מהו אצלך אמרה לי

ישועות יעקב

אפל וגם הוצרך למדוד לו הרבה פעמים טעה במספר ומסר לו
 לו ג' סאין : ולשון מחלה על מחלה כמו על יד על יד : (טו) כיון
 דכתיב את בת נדה ואת בת צלה לא תקח נילף ג"כ ק"ו לחסה
 וצלה : [טז] אפילו אחר שבעה נקיים רק שלא טבלה עדיין ועיני'
 בילקוט מצורע דף קס"ג ע"ב הנוסחא משוּבַּת מאד נסופו :
 (יח) לא ינאף קורת רוח לא צוה"ז ולא לצו"ב : [יט] מעשה
 זו נו' צפ"ק דשבת בסגנון אחר עיי"ש [יט] כגון צבה שסופרת
 נקיי' משפסקה וצריכה ללבוש לבגדים לבדיקה שמא חלה ותספור
 ספירתה : רש"י שבת דף י"ב ועיי' בתוס' ד"ה בימי לבנויך :
 [כ] ר"ל אף קירוב כשר אסור : [כא] שהקב"ה מדקדק עמהם
 מאד

מאורי אש

נכרי בכלל : (כט) בת חמורה כו' להקטנה לו כי בת עצמו לא
 כתיב והטיב לו טבא הכתוב להודיע אף טבא הבת חסובה כבת
 עצמה וכת' עצמה ללמד נק"ו מבת הבת : (למד) אשה וצלה
 דמשמע דוקא בת טלה ולא שלו ומפרש אדרבה להודיע אף האינו
 שלו וכ"ש שלו : (לא) אלא מן הזב למדנו שהזב חמור אחר
 שהנדה למד מהזב : [לב] סמינו פרה ורבה כו' שלא יתכן
 להיות ולד נזר ממנו וענין הדבר ויסודו כי בדבר אשר יש בו
 רוח חיוני יותר מטמא והראי' מאלם מיטמ' בחייו וצוה"ה אינו
 מיטמ' והבן : [לג] י"א טומאות כו' אלו הן א' הזב עצמו ב'
 הזוב ב' שבת זרעו ד' הוקו ה' מיני רגליו ומרכבו ז' משכבו
 ומושבו וכיוצא ויניעו וימיני רגליו : (לד) מותרים אדם לנגוע
 כו' שמיילק בטומאת נדה מפני שאין כתיב מפ רש נגיעה רק קירוב
 ולא צוה"כ כי עובר הוא על דין חורה באמת : [לה] מעשה באדם אחד
 שכתב הובא זאת המעשה מעט בסגנון אחר :
 (לז) ונכנס לבית עולמו בחצי ימיו ונעשי' אשתו
 כשוטה מרוב הער והדאגה עד שנטחטה וצקקה לפני חבורת
 לכן כתיב לא תקרב אפילו נגיעה במשמע : [לט] שבת ז' נקיים
 טפת דם כחדל יסכות עליהן ז' נקיים : (מ) יפה אמר לך כו'
 טאף טמן התורה אינה צריכה מ"ת אחר שמיני החומרא צב
 נכון להאמר גם בנדה ככה : (מא) לר"א לחטמים וכו' אמרת לא
 בה מזה לדי הרפור ח"ו : [מב] שאין לפניו משא פנים אף לת"ס
 שאינם מחזירים לש"ס דבר מ"מ אחר שהדבר הזה בעצמו אסור : (מג)
 יכול יחבכנה כלומר טהור' ממה שח"ל לא תקרב הוא קרוב
 הרעם וגם אף בלא סכא אסור בנגיעה שזהו כפשוטו קריבת נגיעה :
 (מד) לצורה אסור ולמטתה מותרת כלומר לצורה אסור
 מפני שלא פקלה עדיין ולמטתה מותר בנגיעה אסר טומאתה עליה אין : (מה)
 רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה אלו ישראל כו' אלו ת"ס
 כו'

מתוך בית ישראל עוד אמרתי לה בתי (מו) בואי ולמדי ממה שכתוב בתורה שכר מצוה מצוה וישכר עבירה עבירה הרבה אדם לשון שוא לשון שקר עם אביו ועם אמו עם אשתו ועם בניו עם רבו שלמדו מקרא ומשנה והכמה לסוף הוא עושה כך עם כל אדם הרבה אדם שבועת שוא עם כל אלו לסוף הוא עושה כך עם כל אדם נהוג אדם גסות הרוח עם כל אלו לסוף הוא עושה כך עם כל אדם העיו אדם פניו באביו או באמו או בפני מי שגדול הימנו לסוף הוא עושה כך עם כל אדם מראין את הנגעים בגופו אם חזר ועשה תשובה מרפאין אותו ואם לאו (מ) הרי הוא בחזקתו עד יום מותו אהב את הגזל והרבהו בכל מקום מראין את הנגיע' בגופו אם חזר ועשה תשובה מרפאין אותו ואם לאו הרי הוא בחזקתו עד יום מותו : [מת] אהב אדם את (כ) ממנו והרבהו בכל מקום מראין את הנגעים שתי וערב (ג) בבגדים נאים שלו אם חזר בתשובה (ד) מתרפאין ואם לאו נומלים

את הבגדים נאים שלו (ה) ושורפין אותן בפניו בא עני ועומד על פתחו של בעל הבית ואומר לו הלויני קב אחד של חמין או של שעורים ובעל הבית אומר לו אין לי לא חמין ולא שעורים ובאמת יש לו מראין את הנגעים בקירות ביתו עד שהן מגיעין לארץ וכשמוציאין כליו מן ביתו לחוץ אל הרחוב של עיר אומרים הבריות זה לזה לא זהו שאמר אין לי לא חמין ולא שעורים והלא יש לו [כו] (מט) ברוך המקום ברוך הוא שמקדש שמו הגדול בגלוי לכל העולם לכך הוא אומר (ד"ס ב' כ') (נ) בהתחברך עם אחיזה פריץ ה' את מעשיך וישברו (ס) אניות וגומר (כס) האומנין (כט) והגהגתין ועזי פנים עליהן הוא אומר [תלים לז] כי זרועות רשעים תשברנה (גב) חורשי רע (ל) ומהפכי דברים [לא] ומעמיקי שפה ומחלקלקי (לג) לשון עליהן הוא אומר [סס] לפי דיו דרכם חשך והללקות וגו' [נג] המכים (לד) רעיהן בסתר ומחללי השם בגלוי והמולולין את חבריהן בדברים והמטילין מחלוקת עתידין

מאורי איש

כ"ו או באורו אחס המונחרים מכל העובדי כוכבים ותוכלו לבוא למעלה רמה מאד ע"כ אענייכם אם לא תעשו הישר צעירי ואפקוד עליכם את כל עונותיכם כלומר אפילו על עון קל שנגב או חנוס וכמו שהבדל בין ישראל לעובד כוכבים מזה סבדלס כן הת"ח מיישראל עממן שעליהם מדקדקין כחוט הסערה מטעם זה : (מו) באי ולמדי כ"ו הסבור לה מדוע ה' ב"ה מעניש על עון קל הוא מפני שבצורה גורפת עבירה ומעט מעט ירד מטה מטה ברעמו ע"כ הקב"ה מסלק לפעמים לאיס באמצע ימיו שודע שיטאט ח"ו ובידו משל איך שהרגל מעור עיני האדם בתפילה אדם בעט רק באביו ומסקר לפניהם והוא מפני הרגלו עמהם ואינו מכיר טובתם מרוב ההרגל כע"ס ואנכי תרגלתי לאפריס גו' ואח"כ עם כל אחד כי ההרגל מעור עינים וכן צמדות הגאות וצמדות רע עין והקב"ה מעביר המדה הרעה ממנו ע"י יסורים והוא סכונה שבר מנה מנה כלומר ע"י שמרגיל נפשו בצמדות ודף אחרי מנה ומהיפוך צעירות : (מז) ואם לאו הרי הוא בחזקתו כלומר אחר שהיסורין לא הועיל לו בודאי לא יעשה עוד תשובה : (מח) אהב על בגדיו הנגעים שלא יתגאה עוד וכן אם ירע עינו צממונו נגעי עלמו על שבועות שוא ושקר נגעי בגדים על גאון וגובה בתפארת בגדיו נגעי בחים על כרי עין והכלל שהכל לטובה כדי שיחזור בתשובה : [מט] ברוך המקום כ"ו שמקדש שמו הגדול כ"ו ור"ל ע"י שעושה דין לעובדי ראונו מתוך זה יראו ויפתחו מפניו : [נ] בהתחברך גו' זה ראייה על איך לרשע או לשכינו כי שכינו השתחפתו בצוחל ממויב לסתור ולקח עמו (נא) והנהגתוין בעלי אהבי התענוגים והגאות ורודפי תאות לבס ועזי פנים שאין בהם מדת הבושת מאומ' וכל אלה העניינים מביאים לידי השפחה גמורה כי רוב התשאים יעלמו מפני הבושת והעזות וההבנת הגאות מביא' כל הרעות עליהם הוא אומר כי זרועות רשעים גו' כלומר זס תכליתם וזרועם וחזקם וה' שובר זרועם וחזקם ועטם מקווי הקס ג"כ על הרוב אהבי התענוג מגלוי בשר ערוה וג"כ אינו חס על חולי עניים והם עזי פנים : (נב) חורשי רע כלב על רעהו או על דרכי ה' ומשפטיו ומהפכי דברים שמדברים בלב ולב פעם צכס ופעם בהיפוך ומעמיקי שפה הם המדברים בגדל ערמומית כאלו הענין עמוק מאוד להבין מתוך שפתיו ומה ידמון בדבריהם ומחליקין לשון הם החונפים והם הם אשר לל מעשיהם בסתר ובגלוי מתראים כלנועים וטובים ולכן ישולס להם צמדה אשר דרכם יהיה חושך בלי יבואו לחפסם ומזומתם הרע : (נג) המכים את רעהו בסתר בלה"ד או ברבילות ומחללי השם המה המרעים מעשיהם אשר מה יבואו לחלל שם שמים ומולולין צבדיהם ושחטקין עליהם ומדברים רע עליהם והמם המתכבדים בקלון סכניהם ומעליי מחלוקת שנהנים

ישועות יעקב

מאד : [כז] ואינו רוצה להלוות לחבירו בנד או כלי ושאר ג"מ . (כח) מדה כנגד מדה משא"כ באיך שעושה מעשה בגופו בגול וכרומה נלקס בגופו . [כד] כמ"ס וכנס סוית וטהר . [כה] כמ"ס ואם תראה עוד וגו' באם תשרפנו וגו' . [כו] כך אומרים הבריות ומשבחין להקב"ה : (כז) מביא ראייה כי איך לרשע או לשכינו וכן כנגעיו בחים היה לריך שכינו לסתור הכוחל שכינו ובין חבירו ועזי' בילקוט דף ק"ס ע"א בסס הת"כ : (כח) רופא מקין דם וטוב שרופאים לניהנם שאינו הולך לעניים כמו אל הסעירים : [כט] הם בעלי תענוג והגאה ואי' צנוטה פ' עגל' ערוס' משרבו בעלי הנא' כי איננות רוח בעולסע"ס וכפיר"ס ועזי פנים כמשמעו הקב"ה משבר זרוע עזי פנים שלא יסלטו בצדיקים והיינו לנותה דרכי כראי' בצרכות יה"ד שחללנו מעזי פנים כ"ו ור"ל הרמאים והגותמים : (ל) שהמפכין דברי אלהים למינות : [לא] הדברים על צדיקים בגאות וכו' : [לב] שמתניפין לרשעים ואין מוכיחין דרכם ברשע רק משבחין אותם : (לג) פירס"י צפ' תבא שזה בעלי

מאורי איש
 רב
 אהב את (כ) ממנו והרבהו בכל מקום מראין את הנגעים שתי וערב (ג) בבגדים נאים שלו אם חזר בתשובה (ד) מתרפאין ואם לאו נומלים

מושלים מלכים יראי וקמו ישרים וישתחוו וגו' .
 (ס) בעלי אמונה ומשיבי פקדון ומחזירי אבידות
 ומכסה רזין עליהן הוא אומר (מ"א ק"ה) עיני
 בנאמני ארץ לשבת עמדי וגו' העושה (מ"ב) (ס"א)
 חפצי אשתו ומנהיג את בניו כשורה ומשיא אשה
 לבניו הקטנים עד שלא יגיעו (מ"ג) לפרקן קודם
 שיבואו לידי המא עליו הוא אומר (מ"ד) וידעת
 כי שלום אהליך ופקדת נוך ולא תחטא וידעת
 כי רב זרעך וצאצאך כעשב הארץ תבא בכלח
 אלי קבר כעלות גדיש בעתו . הנושא [מ"ה] בת
 אחותו והאויב את שכניו והמקרב את קרוביו .
 והמלוה סלע לעני בשעת דחקו עליו הוא אומר
 (י"ט) אז תקרא ה' יענה וגו' (ס"ג) ראה האדם
 [מ"ד] קרי חייב (מ"ה) טבילה מן התורה . אם אמר
 מי ראה אותי אין בכך כלום העבירו מבגד פניו
 שוב ראה קרי ואומר מי רואה אותי אין בכך
 כלום . וכן בפעם שלישית (מ"ו) עובר על מה
 שכתוב בתורה (ויקרא טו) ואיש כי תצא ממנו
 שכנת

הן לחיות כמו קרח [ל"ז] ועדתו ועליהן הוא אומר
 ותכם עליהם הארץ (נד) ויאבדו מתוך הקהל
 (נה) אצרי [ל"ח] פירות ומלוי בריבית ומקמיני
 איפה (ל"ו) ומפקיעי שערים עליהם הוא אומר (ע"ג)
 (ס) נשבע ה' בגאון יעקב אם אשכח לנצה כל
 מעשיהם כל אלו אין מורישין לבניהם ואם הורישו
 לבניהם אין מורישין לבני בניהם (נ"ו) משחקים
 בקוביא ומלוי בריבית ומגדלי בחמה דקה בארץ
 ישראל והבהגים והלויים שעלו (ל"ז) על חלקם
 והמינים והמוסרים ומחללי (ל"ח) שם שמים
 (ל"ט) והחנפים עליהן הוא אומר מעות לא יוכל
 לתקן וגו' [קהלת ח] אבל מי שהן (מ) (נ"ט) עלובין
 ואינן עלובין שומעין חרפתם ואינם משיבין עושיין
 המצות מאהבה ושמתים ביסורין עליהם הוא אומר
 ואוהביו כצאת השמש בנבורתו (שופטים ה) (נ"ט)
 הנבזים ומאוסים בעיני עצמן ומשפילין את הדין
 וכובשין את יצרם עליהם הוא אומר (ישעיה מ"ט) כה
 אמר ה' וגומר לבזה נפש למתעב נוי לעבד

ישועות יעקב

מאורי איש

בעלי לשה"ר : (ל"ד) שגם קרח ועדתו היה גם מדות הללו :
 (ל"ה) כמו אור שמניחים באור ומלפה לעת היוקר : [ל"ז] שטוין
 שער יוקר לתבואה ולפירות וכל דבר שהוא חיי נפש (ל"ז) שאלים
 חלקם צפיהם . ועיני' שבת פ"ה כמה דעות ע"ז ע"ש ופרש"י :
 [ל"ח] פי' בסחר : [ל"ט] כדי להוציא חפ"י לא לרשעים הוא מארבע
 כיתות שאינם מקבלים פני השכינה : (מ) שבת פרק ר"ע יומא
 פ"ג גיטין פ' הטולח : (מ"א) שארה כמות' ועונתה יבמות ד"ב
 ס"ג : [מ"ב] מן מ"ג שנה ואילך : (מ"ג) לפי שנענשו אדם רבים
 על אחתו יותר מן אחיו ומתוך כך נמלא מחשב את אשחרו רש"י .
 ועיני' בחוס' : (מ"ד) לאונשו ע"י חלוס או ע"י אכילה יתירה :
 [מ"ה] כדלקמן אינו חוס' חד לז' וחד למקרה לילה : (מ"ו) לסוף
 משמא עמנו ברזין ע"י ש"ז ואינו טובל ג"כ ואעפ"י שטומאתם שיה
 אינו דומה נטמא כחוטא לנטמא לרזינו עם אשחרו לפי שנעשה לו
 כהיתר

ממריבה והמה מכלל עדת קרח ומטבשו שחילל והתכבד בקלון
 משה ורב עם משה : [נ"ד] ולאבדו מתוך הקהל מעשה"ב ומע"ל :
 (נ"ה) אצרי פירות ועי"ז מיקרין השער בכדי שהמה יריומו ומלוי
 רבית ומקמינים איפה למכור צמדה קטנה ומפקיעי שערים שעושים
 שער יקר : [נ"ו] משחקי' בקוביא ואינם עוסקים ביטובו של עולם
 וע"כ ממון אחרים נקל בעיניהם ומלוי רבית לא גרסינן סכר
 הזכיר לעיל' מגדלי בחמה דקה שרועים ומזיקים שדות אחרים :
 (נ"ז) טעמו על חלקם הולכים בגרות לבקש תרומה ומעשרות
 והסנפים לב"א הם הנבועים מתדאים כעובדי ה' כדי שיתחטבו
 לב"א לזדיקים עליהם כאמר משה לא יוכלו לתקון כי כמעט לא
 יוכלו להפוך דרכם והכהנים העולים על חלקם יתכן מפני שהם
 גוזלי רבים ואינם יודעים לתי להשיב וכן מחללי ש"ס שעל ידיהם
 נעשו כמה עבירות רבות שבני אדם למדו ממעשיהם וכהאפיקורסי'
 ומסורות שהטעו רבים והעבירו מהאמונה באין תקוה להחזירם
 בחטובה : (נ"ח) עלובים מאחרים ואינם עולפים לאחרים או
 וע"כ יסוה בעיניהם השבח והגנות וזה נמשך ממדת הברכה היפך הענות שמנה לעיל והמננות שעושים מאהבה בה' לא מכבוד ב"א
 ולא מרא' לגד ושמחין ביסורין שידעין שהיסורין טוב לזרף לבות בני אדם ולזככם עליהם כאמר ואוהביו [הס באמת נאהבים לפני
 ה' ואוהבים] והמה ילכו תמיד במדרגתם מעלה מעלה ויתענגו תמיד יותר ויותר כבוד ה' והשגתו כאור שגשג ההולך ואור תמיד
 יתר ויתר : (נ"ט) הנבזין בעיני עצמן כי יודעין ערכם וספלותם וזה ממדת הכניעה האמיתית המכירים כבוד ה' וע"כ יבגשו לבס
 [לא הכניעת הסתמית עיין בחו"ה שער הכניעה בראשית] ומאוסים בעיני עצמן מזה ראות' פחיתו' האדם מזה חטאיו ומסורנותו
 ומשפילין את רוחם זה כניעת הגאווה והספלות הרעיונות העולות בלב להתרומם וזה בא מיסוד הרוח שבאדם העולה למעלה וכובשים
 את יצרם הבא מיסוד האש המבעיר יסודי החאוס ומכניעים יצרם להיות הסכל מושל עליהם עליהם כאמר לבזה נפש (שהוא נבזה
 בעיניו) למתעב נוי [ר"ל שהוא מתעב העבירות המחובר למדע אשר על הרוב באים מזה הקבון ולכן מתעב הקבון והבן] לעבד
 ימושלים שהסכל והסופט מושלים על עבדו היצר לכל יפרוך גבול זה שהכניע היצר והרוח להיות תחת ממשלת הסכל והסופט שאין
 הסכל עבד להם מלכים יראו וקמו כי הוא הצלך האמיתי המכניע יצרו ותאוותו ע"כ יסולס לו צמדה . כי מלכים יראו וקמו (ס) בעלי
 אמונה עם ריעיהם לא יסקרו באהבת ריעיהם וכל אשר מונה פה המה התמימות לב בין אדם לחבירו ומה טוב להתחבר עמהם
 והמה נקראים כאמני ארץ כלומר בעניינים אנושיים ארזיים ומדיניים (ס"א) חפצי אשתו ג' דברים שהוא מחוייב לה ולכן אהבתה שליגה
 עליו וזה מכלל הגהנות היות בטוב ומדריך בניו כשורה ומשיא אשתו בכל כחה ופקדת נוך וביחוד ולא יחסר לך כי היא תשמור באהבה מכל
 אשר לך וידעת כי רב זרעך רב בטובה וציושר ובגדולה [ס"ב] בת אחותו ועי"ז נמלא אהבה צדיקה מזה הטבע והקורבה והאהבה שבניו
 זהו דרך הריעות מזה ההרגל והקירוב תמיד ומקורב לקרוביו מזה הטבע המסובת ביניהם ומרמס על עינים מזה טבע הממלה הטוע
 בלב ומה גם שהוא אדם כמנוה יציר כפיו של הקב"ה וכולם יונקים מטוב ה' אז גם ה' יענה לו אשר שהוא מטיב לבניות וכל המרמס
 ירוסם כי יסולס לו מזה צמדה : [ס"ג] ראה האדם קרי כו' מוטב

אוהבו עומד בחצר ובמבוי ואינו מצער גופו לכנסו בפשפש
 קמון וכראמר להקב"ה לישראל בניי מה עשיהם [יז] באתינאני
 להקביל פניכומאתם לא באתם להקביל פני שנאמר [סו ה]
 [יח] היושבת [יז] בנגנים וגו' ואומר [יט] הוציא עם
 עור ועינים יש וחרשים [כ] ואזנים למו הוציא עם עור ועינים
 יש אלו עמי הארץ שיש בהם דרך ארץ ושאר מצות ומחיקין א"ע
 מן הגזל ומן כל דבר מכוער וחרשים ואזנים למו אלו
 ת"ח שמסרו את עצמן למקרא למשנה להלכות ולאגדות
 [כא] ועל אלו הוא נאמר לפקוח עינים עורות להוציא
 ממסגר אסיר מבית כלא יושבי חשך [סס מז] ואמר לי
 רבי [כב] מה נשתנה [יח] ישעיה בן אמוץ מכל הנביאים
 שהיה היה מתנבא כל הטובות וכל הנחמות לישראל יותר
 מכל הנביאים אמרתי לו בני מפני שהוא היה מקבל עליו
 עול מלכות שמים בשמחה יותר משאר כל נביאים שנא'
 [סס ז'] ואשמע את קול ה' אומר את מי אשלח ומי ילך
 לנו ואומר הנני שלחני וכתיב בתרי' ויאמר לך ואמרת
 לעם הזה שמעו שמוע ואל תבינו וראו ראו ואל
 תדעו השמען לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע
 פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפאו לו
 ויאמר עד מתי ה' ויאמר עד אשר אם שאו ערים מאין
 יושב וגו' ועלה [ע] על דעתו של ישעיה שאין הקב"ה
 רוצה בתשובתן של ישראל ח"ו משל למלך שהיה לו בן

יחיד במדינה שגיר לו שלוח ואומר לו לשלוח שחוט לי
 לבני שורים הרבה וצאן הרבה והאכיל לבני בשר הרבה
 והשקה לבני יין ישן הרבה ותתעצל במלאכת השדה ובמלאכת
 בית השלחין וכל כך למה כדי שלא יצא בן המלך עמך
 לעשות במלאכה ויבא אביו המלך ולא [כ] ימצא ממנו
 קורת רוח אלא המלך הקב"ה יודע שלא השיב ישעיה
 תשובה [כא] במקומה בודאי מי שאמר פירות תשב ירושלים
 מרוב אדם ובהמה בתוכה ואני אחיה לה נאם ה' חומת אש
 סביב ולכבוד אהיה בתוכה [זכריה ז'] וכן אמר [סס ח]
 עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו
 בידו מרוב ימים ורחובות העיר ימלאו ילדים וילדות משחקים
 ברחובותיה יאמר לי ישעיה [ישעיה ו'] עד אשר אם שאו ערים
 מאין יושב ובתים מאין אדם וגומר בודאי יהא אדם יודע לפני
 מי עומד ולפני מי הוא מדבר : וידע מה הוא מדבר וידע מה
 הוא הדבר שהוא מדבר כשהוא עומד ומדבר לפני מי
 שהוא גדול ממנו ושנוי חכמים [כד] אל תרצה את חבריך
 בשעת כעסו ואמר לי רבי [כז] בכמה שנים נתנבא
 ישעיה כל אותן הטובות והנחמות שהתנבא לישראל אמרתי
 לו בני אלו עשו ישראל תשובה מחיבתן היה הקב"ה בונה
 להם בית האחרון מיד באותה שעה ועל אחת כמה וכמה
 שהקב"ה היה מגפסן ומחבקן ומנשקן ומיישבן בחיקו לעולם
 ולעולמי עולמים :

הרי

מאורי אש

רצון קונס והאדם המכיר בזה יבטחו גם לרצונו אך לא ידע
 אמיתותו והפספוס הקטן הוא העולם העליון הרוחני הפשוטי
 ומתוכה יתראה אחרות ה' ופשיטותו וע"ז יתדבק באמת לאחרותו
 אשר הוא סיבת הכל ואז הוא נפרד מכל אהבה זולתית ואין להאריך
 ואיש מציון יבין : [יז] באתי אני להקביל פניכם ואחס כו' כלומר
 אני משפיע עליכם למען תזכו לחזות כבודי (כי כל הכא לטור
 מסייעין לו) ועוד שנתן לכם ההנה"ק (מקום השראת השכינה)
 אכן אחס תרחיקון מקבלת זאת השפע ולא תבינו הדר הכבוד
 הזה : [יח] היושבת בנגנים גו' (הוא ההנה"ק חבדי' כלומר
 המחודדים לי' מקשיבים לקולי השופע עליכם) אך בתנאי
 שתשמעני בודאי תקבלו כל טוב וא"כ למה לא תקשיבו : (א) הוצי'
 עם עור גו' אלא ע"ה כו' לא כעובדי כוכבים שהמה מעלי עינים
 ממש מצלי"י וכלו להשיג כבודי מאומה אך אחס עינים יש לכם אם
 בבחינת סוד מרע עינים יש : [כ] ואזנים למו אלו ח"ח כו' ר"ל
 שאזנים למו לשמוע תורה אך נחמטו מהשגו כי מנע ה' ב"ה השפע הכבד
 והטהור מסיבת החטא ודרש עור על ע"ה מפני שכלי
 עינים לא יוכלו לחזות מאומה אכן חרישת אזנים מכונה על היודע מעט
 אך אזניו אטומות מהשיג עוד יותר ולכן סס אמר
 ועינים יש אך לא להם וכאן אמר ואזנים למו כי לומדים ויגיעים ונביאים
 מעט : (כא) ועל אלו נאמר להוציא ממסגר אסיר הוא
 הנפש הכלואה בעבדי החומר הסוכך באברתה מעלי השיג בעיניו
 אלהיים מבית כלא יושבי חשך ולפקוח עינים עורות וכל זה מביא
 על מאמרנו לעיל שלעתיד איה' ימלא הארץ דעה כי יתבר' ההשב' על
 אנשים והבין כל זה מאד : (כב) מה נשתנה ישעיה כו'
 כלומר איזה מעלה הי' לו יותר משאר הכיאים אשר ע"ז זכה להם והשיב
 לו מנחם שהיה מקבל מלכות שמים בשמחה יותר מהם
 וכלומר שיחכן שבמעלות השגה והנבואה היו שרים ואפשר שהיו
 אחרים יותר גדולים וליישר להעם עב"ז אמר הגוי שלחתי כי קיבל
 עליו עול מ"ש בשמחה וטרם שלחו ה' השיב הכני שלחתי : (כג) שמוע שמוע
 גו' ועלה בדעתו כו' שאין הקב"ה רוצה כו' לפי שכן מורה לו
 הכחוש השמן (בלשון צווי) את לבס למען לא יתעוררו לעשות טוב
 ועיניו השע למען לא יחזו כי איני חפץ בתשובתם וזה פן
 יראה בעיניו גו' ושב ורפאו לו וזה דומה למלך ב"ו שזיה לפסח את
 בנו ולא יעסוק עמו בעבודה מאומה רק אכול רק שמה כדי שלא
 ימצא באחריות קורת רוח ממנו אך היחכן זה ומפרש שכל זה דומה
 ישעיה בן אמוץ ולכן אמרתי לו בני מפני שהוא היה מקבל עליו
 עול מלכות שמים בשמחה יותר משאר כל נביאים שנא' [סס ז']
 ואשמע את קול ה' אומר את מי אשלח ומי ילך לנו ואומר הנני
 שלחני וכתיב בתרי' ויאמר לך ואמרת לעם הזה שמעו שמוע ואל
 תבינו וראו ראו ואל תדעו השמען לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו
 השע פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפאו לו
 ויאמר עד מתי ה' ויאמר עד אשר אם שאו ערים מאין יושב וגו'
 ועלה [ע] על דעתו של ישעיה שאין הקב"ה רוצה בתשובתן של
 ישראל ח"ו משל למלך שהיה לו בן יחיד במדינה שגיר לו שלוח
 ואומר לו לשלוח שחוט לי לבני שורים הרבה וצאן הרבה והאכיל
 לבני בשר הרבה והשקה לבני יין ישן הרבה ותתעצל במלאכת
 השדה ובמלאכת בית השלחין וכל כך למה כדי שלא יצא בן המלך
 עמך לעשות במלאכה ויבא אביו המלך ולא [כ] ימצא ממנו קורת
 רוח אלא המלך הקב"ה יודע שלא השיב ישעיה תשובה [כא]
 במקומה בודאי מי שאמר פירות תשב ירושלים מרוב אדם ובהמה
 בתוכה ואני אחיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה
 [זכריה ז'] וכן אמר [סס ח] עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות
 ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים ורחובות העיר ימלאו
 ילדים וילדות משחקים ברחובותיה יאמר לי ישעיה [ישעיה ו'] עד
 אשר אם שאו ערים מאין יושב ובתים מאין אדם וגומר בודאי יהא
 אדם יודע לפני מי עומד ולפני מי הוא מדבר : וידע מה הוא מדבר
 וידע מה הוא הדבר שהוא מדבר כשהוא עומד ומדבר לפני מי
 שהוא גדול ממנו ושנוי חכמים [כד] אל תרצה את חבריך בשעת
 כעסו ואמר לי רבי [כז] בכמה שנים נתנבא ישעיה כל אותן
 הטובות והנחמות שהתנבא לישראל אמרתי לו בני אלו עשו
 ישראל תשובה מחיבתן היה הקב"ה בונה להם בית האחרון מיד
 באותה שעה ועל אחת כמה וכמה שהקב"ה היה מגפסן ומחבקן
 ומנשקן ומיישבן בחיקו לעולם ולעולמי עולמים :

ישועות יעקב

נאום ישרים : (יז) עיי' ב"ה רבה וברס"י : [יח] ילקוט ישעיה
 דף מ"ג ע"א : (יט) בילקוט גרם וכי עלה על דעתך שאין הקב"ה
 חפץ בתשובתן של ישראל ח"ו אלא למצוא מהן קורת רוח (כ) וסס
 גר' וימצא ע"ס [כא] פי' כשאמר לו ישעיה להקב"ה עד מתי
 ה' שהיה ישעיה סבור שהקב"ה אמר לו שמוע שמוע ואל תבינו
 וגו' שהוא כפשוטו בהחלט שלא רוצה לקבל תשובתן ובאמת כוונתו
 ית' היתה כדי להעיר אזנס לשמוע וישובו וירפאו כמו המשל שהביא
 שהבין השלוח דברי המלך נפשיטו ובאמת דעת המלך הי' שיבין
 השלוח שיעסוק במלאכת השדה כדי שימצא חן בעיניו : כי בודאי
 מי שאמר פרות חשב כו' ואמר לי ישעיה עד אשר אם שאו ערים
 כו' אלא ודאי לא אמר זה רק בלשון תמוה ולא בהחלט :
 (כב) עד אנה ינשך הגלות עד שיתקיימו כל הטובות כו' :
 להתנסק
 חפסלו אך תעוררו אותם מעלי להביט וזה מהעדר הידיע' ועכ"ז
 שאזנים למו לשמוע תורה אך נחמטו מהשגו כי מנע ה' ב"ה השפע
 הכבד והטהור מסיבת החטא ודרש עור על ע"ה מפני שכלי עינים
 לא יוכלו לחזות מאומה אכן חרישת אזנים מכונה על היודע מעט
 אך אזניו אטומות מהשיג עוד יותר ולכן סס אמר ועינים יש אך
 לא להם וכאן אמר ואזנים למו כי לומדים ויגיעים ונביאים מעט :
 (כא) ועל אלו נאמר להוציא ממסגר אסיר הוא הנפש הכלואה
 בעבדי החומר הסוכך באברתה מעלי השיג בעיניו אלהיים מבית
 כלא יושבי חשך ולפקוח עינים עורות וכל זה מביא על מאמרנו
 לעיל שלעתיד איה' ימלא הארץ דעה כי יתבר' ההשב' על אנשים
 והבין כל זה מאד : (כב) מה נשתנה ישעיה כו' כלומר איזה
 מעלה הי' לו יותר משאר הכיאים אשר ע"ז זכה להם והשיב לו
 מנחם שהיה מקבל מלכות שמים בשמחה יותר מהם וכלומר שיחכן
 שבמעלות השגה והנבואה היו שרים ואפשר שהיו אחרים יותר
 גדולים וליישר להעם עב"ז אמר הגוי שלחתי כי קיבל עליו עול מ"ש
 בשמחה וטרם שלחו ה' השיב הכני שלחתי : (כג) שמוע שמוע גו'
 ועלה בדעתו כו' שאין הקב"ה רוצה כו' לפי שכן מורה לו הכחוש
 השמן (בלשון צווי) את לבס למען לא יתעוררו לעשות טוב ועיניו
 השע למען לא יחזו כי איני חפץ בתשובתם וזה פן יראה בעיניו
 גו' ושב ורפאו לו וזה דומה למלך ב"ו שזיה לפסח את בנו ולא
 יעסוק עמו בעבודה מאומה רק אכול רק שמה כדי שלא ימצא
 באחריות קורת רוח ממנו אך היחכן זה ומפרש שכל זה דומה
 ישעיה בן אמוץ ולכן אמרתי לו בני מפני שהוא היה מקבל עליו
 עול מלכות שמים בשמחה יותר משאר כל נביאים שנא' [סס ז']
 ואשמע את קול ה' אומר את מי אשלח ומי ילך לנו ואומר הנני
 שלחני וכתיב בתרי' ויאמר לך ואמרת לעם הזה שמעו שמוע ואל
 תבינו וראו ראו ואל תדעו השמען לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו
 השע פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפאו לו
 ויאמר עד מתי ה' ויאמר עד אשר אם שאו ערים מאין יושב וגו'
 ועלה [ע] על דעתו של ישעיה שאין הקב"ה רוצה בתשובתן של
 ישראל ח"ו משל למלך שהיה לו בן יחיד במדינה שגיר לו שלוח
 ואומר לו לשלוח שחוט לי לבני שורים הרבה וצאן הרבה והאכיל
 לבני בשר הרבה והשקה לבני יין ישן הרבה ותתעצל במלאכת
 השדה ובמלאכת בית השלחין וכל כך למה כדי שלא יצא בן המלך
 עמך לעשות במלאכה ויבא אביו המלך ולא [כ] ימצא ממנו קורת
 רוח אלא המלך הקב"ה יודע שלא השיב ישעיה תשובה [כא]
 במקומה בודאי מי שאמר פירות תשב ירושלים מרוב אדם ובהמה
 בתוכה ואני אחיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה
 [זכריה ז'] וכן אמר [סס ח] עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות
 ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים ורחובות העיר ימלאו
 ילדים וילדות משחקים ברחובותיה יאמר לי ישעיה [ישעיה ו'] עד
 אשר אם שאו ערים מאין יושב ובתים מאין אדם וגומר בודאי יהא
 אדם יודע לפני מי עומד ולפני מי הוא מדבר : וידע מה הוא מדבר
 וידע מה הוא הדבר שהוא מדבר כשהוא עומד ומדבר לפני מי
 שהוא גדול ממנו ושנוי חכמים [כד] אל תרצה את חבריך בשעת
 כעסו ואמר לי רבי [כז] בכמה שנים נתנבא ישעיה כל אותן
 הטובות והנחמות שהתנבא לישראל אמרתי לו בני אלו עשו
 ישראל תשובה מחיבתן היה הקב"ה בונה להם בית האחרון מיד
 באותה שעה ועל אחת כמה וכמה שהקב"ה היה מגפסן ומחבקן
 ומנשקן ומיישבן בחיקו לעולם ולעולמי עולמים :

אלוהו רבא פרק יז

יהי שמך הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמים ותהיה לך קורת רוח מישראל עברתי בכל מקומות מושבותם של ישראל וראיתי כל הדברים המבוערים ודברים שאינם ראויין שעשו ישראל אעפ"כ לא שמרת אתה להם שום קנאה ונקמה ולא (א) התנאות אתה עליהם ודברי תורתך לא מנעת מפיהם אלא (ב) זכרת להם הטובות שעשו לפניך ולא הרעות שעשו לפניך ואמרת להם ע"י ישעיה [ישעיה ס"ה] (ג) לא תזכרנה הראשונות ולא תעלינה על לב כ"א שישו ונילו עדי עד וגו' וכשעמדו אבותינו על הר סיני לקבל עליהם עול מלכות שמים בנדבה אף הוא ירד משמי השמים העליונים ממקום כבוד גדלו ותפארתו וקדושתו ושיכן (ד) שמו הגדול עמם בנדבה שני (ס"ב) ונדיב נדיבות יעין והוא על נדיבות יקום : אשוי אדם שמעשיו מרובים מחכמתו למה"ד לרגל שמונת במנעל ומוצלת מכל צער ויגון שני (ס"ג) (י) מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב חמוקי ורכיך

פרק יז הרי הוא אומר [סל"ג ר"ד] נקי בפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשי ולא נשבע למרמה : ישא ברכה מאת ה' וצדקה מאלהי ישעו : נקי בפים [א] זה היה מדע"ה אב החכמים ואב הנביאים שהיו ידיו של משה נקיות מן הגזל : שני ויחד למשה מאד ויאמר אל ה' וגו' לא חמור אחד מהם נשאתי וגו' (במדכ"ו) ובר לבב זה משה שהיה לבו של משה ברור ביראת אלהים : [ב] אשר לא נשא לשוא נפשי אמר הקב"ה למשה נפש רוח ונשמה שנתתי בך לא מענה דבר שוא שלא כתבתי בתורתך (ג) ולא נשבע למרמה שלא רמה בשבועתו שנשבע ליתרו שני (סמות 3) ויואל משה לשבת את האיש אין ויואל אלא לשון שבועה שני (סמואל ב' י"ד) ויואל שואל את העם וגומר נאמר כאן אלה ונאמר להלן אלה מה אלה האמור להלן הוא לשון שבועה אף אלה דאמור כאן לשון שבועה הוא : ומה שכרו של משה (ד) שקיבל ברכה נפי אלהיו שני ישא ברכה מאת ה' וגו' : [ה] אבי שבשמים

וגומר

מאורי אש

פרק יז [א] זה משם רע"ה כי אב החכמים ואבי הנביאים כו' אב החכמים גדול החכמים בחכמות אנושיות ואבי הנביאים במדרגות הכוחה ובמדות שהיה נקי בפים מאומה והיה לבו שלם ביראת ה' לא משום פניו וכבוד ושום דבר לא טענה דבר שוא לכאורה לא ידענו מאי רבותא דמשה בזה ובי דבר כזה ימנה בין המעלות והכרח כי עטוף בה ענין דק והוא כי ענין השגת משה את התורה האלהית ה' במדרגות נכוחות גדול' אשר אין כמוהו בנביאים ולולא מדרגתו הגדול' לא הי' בו כח לקבל התורה בדרה כל כך כי אין זה כח כל בניא להשיגה זולת במדרגות פא"פ ולכן אמרו שאין בניא רשאי לחדש דבר מעשה ולולא ה' התערב' בנבואת משה נבואה אחרת קטנה אז בודאי לא הי' משיגה בדרה וא"כ הי' דבר שלא כתוב בתורה והוא לא טענה דבר שוא כי בנבואתו השיג התורה בלמח והכן כי הוא ענין כוון מאוד בעיני : (ג) ולא נשבע שלא רימה כו' גם זה לכאורה לא ידענו מדוע ימנה זאת בין המעלות ומאי רבותא דמשה שלא נשבע על שקר ויחכן שחי' בטבעתו אד היתר לרמאותו כי היס מפחד פן יגיד לפניהם אם לא יבטיחו שיכב אלנו ולכן אמר לשון מרמה שיחכן לפעמים שמוחר מפני הסכנה : (ד) שקיבל ברכה נפי אלהיו כלומר שבח למדה הנבואה פא"פ מה שלא זכו כל הנביאים לזה והמפי אלהי דייקא פא"פ ואף לפי מה שבארתו לעיל כי באורו לא טענה הוא כמה שהשיג מדרגות פא"פ שם הכונה כמה שיש בכחו להשיג מדרגות פא"פ ולכן וכס לזה בפועל והכן מאוד ולפי דברי הדרוש מוסב כל המזמור על משה רבינו ע"ה מי יעלה בהר ה' לקבל התורה כו' : (ה) אבי שבשמים כו' מתפעל מאוד מחסדי ה' ב"ה שאף שחטאו ישראל הרבה בדברים מנוערים עכ"ל לא קנאת להם לקחת נקם מהם לבלותם כ"א נעושת למען הריפם להטיב אחריתם ולא החבאתם [שיחר לך לחילול כבודך כביכול] וד"ל לא מנעת מפיהם (כי העמדת להם כביאים וחכמים) אשר יחזירו למוטב) והוא הטוב אשר אין למעלה הימנו כמ"ש חז"ל לא נחקרה דעתו של ישעיה עה שאמר ואבר' סקנת חכמינו גו' : [ו] זכרת להם טובות כו' ולא הרעות כו' כלומר שמויל העובדי כוכבים ובערכם המה טובים אף שעשו ג"כ רעה עכ"ל עיקר האמור' בה' בלבס : (ז) ולא תזכרנה הראשונות גו' כלומר לא העונות הראשונים גם לא הטובות הראשונים כי יהיה כאין מול הטובות האחרונות : [ח] וכשעמדו אבותינו כו' בנדבס ר"ל מרז' אהבה שהחנחנו לבס וחסקו באמת לדבר ה' כמ"ש בחזית שאמרו רזנינו לראות כבוד מלכינו לכן נשכר זה ירד ה' ב"ה אליהם בנדב' אף שאינו לפי מדרגתם מעלתה כ"ל על דר הסדר ונדב' והוא פעולת הדיד' הנכונה אלנו י"א אשר כבר ביאר הרמב"ם בספרו שהוא ע"ד משל היורד ממקום מדרגתו להסתפק לאים שפל ממנו ולפי שבאמת לא היו ישראל ראויים לראות המעל' סיגל' להם ענין גדול כזה ולכן כתיב ירידה וזה הכוונה ג"כ כאן ולכן אמרו ממקום כבוד גדולתו : (ט) שמו הגדול זהו שם המשותף בישראל ועי"ז שור' השכינה עמם וכל זה בנדבה לא מלדקתם כמ"ש והוא נדיב [כלומר מדותיו נדיבות כי הוא מקור הטוב והנדיבות] נדיבות יעין [עליונו מאן] כלומר כבר קבלנו מאתו רב טוב ועודנה תיחלנו עינינו ג"כ כי הוא על נדיבות יקום עמנו עוד להבא : (י) שמעשיו מרובים כו' לרגל כו' נפלא זה המשל להראות כי הכרת השכל לבד בלי עזר המעשים טובים אין בו כח רב לעמוד נגד רוב החטאות הנפרלות בלבנו וולת כח המעשים טובים עם אבריו יתפכו לטוב כמו הרגל אשר הולך עמה תמיד ורחוק הוא שלא יקרה פגע או מכה מאתן או עץ כרועים אם לא יהי' לה מעלל כן הגפס ע"י שמסקת סמיד בעינינו הגוף ההכרסיים ע"כ רחוק השמירה בהם אם לא ע"י מעשים המחוזקים אותה וזה

[א] להחנקס בהם על שמררו נגד כבודך : דרך

ממעשי

וגו' [יא] מה ירך בסתר אף כל דבר טוב שיעשה
 אדם יעשה בסתר צדקה בסתר ענוה [ג] עם
 אשתו בסתר ואם עושה כן יהא חביב לפני
 המקום (יב) וכך אמר להם הקב"ה לישראל
 כמה וכמה פעמים כמו כן עתיד אני לקרא
 (ג) עליכם אלקים אלפים לטובה מפני שסללתם את
 התורה והבכתם אותה על זרועכם ועל ידכם שנא'
 (ד) סלסליה ותרוממך תכבודך כי תחבקנה וגו'
 (משלי ד) ואומר בני תורתני אל תשכח וגו' כי אורך
 ימים ושנות חיים ושלוה יוסיפו לך וגו' (סג)
 (ג) וכן הוא אומר בענין (ס) המשכן שנ' (סמות
 לח) ואלה פקודי המשכן משכן העדות וגו' (יד)
 ומאבה שהקב"ה אודה אותם את ישראל ומשמהה
 שהוא שמה עמהם הוא בעצמו משבה אותם שנ'
 (ס"ג ג) צאינה וראונה בנות ציון במלך שלמה
 [ו] בעטרה שעמרה לו אמו ביום חתונתו וביום
 שמת לבו במלך שלמה בממ"ה הקב"ה
 שהשלוה שלו ד"א במלך שלמה בממ"ה הקב"ה
 (טו) שמתכוין ועושה שלום בארבע מאות
 ותשעים (י) וששה אלפים רבבות של מלאכי
 השרת שעומדין לפניו ומקדישין שמו הגדול בכל
 יום תמיד מיציאת החמה עד שקיעת החמה
 אומרים ק' ק' ק' ומשקיעת החמה עד יציאת
 ישועות יעקב

החמה אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו שנאמר
 [איוב ד"ט] עושה שלום במרומיו ד"א במלך שרמה
 בממ"ה הקב"ה (מו) שהוא מתכוין ועושה שלום
 בכל באי העולם בכל מעשה ידיו שברא בעולמו
 (יז) ד"א במלך שלמה במלך שלמה ודוד שהן
 היו יושבין על הכסא והיו עבדיהן ובני ביתן ובני
 מדינתן מביאין לפניהם אכילה ושת' ומזונות
 וכל סופקי מאכלים אבל הקב"ה יהי שמו הגדול
 מבורך לעולם ולעולמי עולמים אינו כן אלא הוא
 יושב על כסא הכבוד שלו שלישי היום הוא קורא
 ושונה ושלישי היום הן את הדין ושלישי היום הוא
 עושה צדקה וזן ומפרנס ומכלכל לכל באי עולם
 ולכל מעשה ידיו שברא בעולמו שנ' (תהלים קל"ו)
 נותן לחם לכל בשר וגו' [יה] ד"א במלך שלמה
 זה ממ"ה הקב"ה שהוא אינו דומה ונמשל למלך
 בשר ודם שהוא יושב על כסאו וזקני מדינתו
 יושבין לפניו והמלך לימד מהן דבר חכמה בינה
 דעה והשכל אבל הקב"ה ממ"ה יהי שמו הגדול
 מבורך לעולם ולעולמי עולמים אינו כן אלא יושב על
 כסא הכבוד שלו שלישי היום הוא קורא ושונ' ושלישי
 היום הוא הן את הדין ושלישי היום הוא זן ומפרנס
 את הצדיקים ות"ה בחכמה (ס) ובבינה בדיעה
 והשכל

מאורי אש

שנעשו מרובים מחמתו והכן: (א) מה ירך בסתר כו' מחשקי
 קורים כלומר הסגולה להשיב שאין תאוה הוא שכל מ"ט שיעש'
 יהי הכל בסתר ולא יבוא לידו גאון מזה ולדק' בסתר שלא יודע
 מטובו ויתגאה ועם אשתו בסתר כי זה ממדת הליכות הטוב
 בפני התאו' כלנו נוט לעשות דבר זה מפני הגנות שיש בה רק
 מרוב ההכרח: (יב) וכן אמר הקב"ה כו' ר"ל שישמרו אותה
 בעיני' מאד כי עיקרה הוא הנעשים וזהו וחקקתם אותה על
 זרועיכם ועל ידכם שזה המצות הנעשות וצארו כמה פעמים
 כמו כן כלומר אלף אלפי אלפים כמו שאחס עושים אעשה עמכם
 [יג] וכן הוא אומר בענין המשכן כו' עיין בישועת יעקב וצארו
 שצביא ראי' שאע"פ שעושים דברים מנוערים עכ"ל שכי' עמם
 שאלו נקרא משכן העדות שהוא עדות אמתית על מעלת ישראל
 שאף שחטאו הוא טמא עמם לטוב וזכות המשכן והקרבנות ה'
 להם זה וכן הארון נקרא ארון העדות בעבור זה וכן הוא בילקוט
 פ' חלא זהו משכן העדות בזכות התור' אני מניח אהבם: (יד) ומאזב' ומשמח' הוא בעצמו משבח ט' אהב' הוא אהבת
 העלם ומשמח' ממשעיהם הטובים הוא בעצמו משבח אותם והראי' מהצדק נאניה וראי' גו' בעשר' בעשר' לו אמר זה ככ"י שנקראת
 אש כמ"ש לא זו מחבב' עד שקרא אמי והענין ע"מ כל זמן שישראל עושין רצונו של מקים מוסיפים כח בפאליה של מעלה וע"כ
 אזהרן הקב"ה ביום חתונתו זה מ"ת שהיה הדיבור האמתית נבואה פא"פ ומה נעשה עטרה למלך ה' נבואה כלומר
 שנעשה למלך עליהם ומפרנס שמו הגדול והכן: (טו) ד"ל שמתכוין ועושה שלום כו' לפי הראות לא ידענו מהו השלוה
 כי אין מריבה ביניהם ומהו העשם שבשחרית אומרים קלוה אחר ובערב אחר וללא יראתי להעמיק בו היותי אומר
 לפי שידוע שכו' הוא שליט' רחמי' ובליה שליטת הדין והדין בעליונים היא מניעת השפע והשנה וידוע שגם במלאכים
 יש שונו בהשגת כמ"ס נשרפים בנה דיוור ר"ל חזרים למקור' ולכן בשחרית שהשנה גדולה יותר אומרים מלא כל הארץ
 כבודו כי יודעים ומרגישים כבודו [לא עצמותו ח"ו] ובערב אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו ר"ל ממקום מדרגתו
 הקעלם והטמיר וזהו השלוה שבשחרית חזר השפע למקומו וזהו שלום אמתית וה' יכפר אש שניתי ויש עוד לומר בזה
 ע"ד צדן יחד כוכבי צוקר והדר וירעו כל בני אלהים כי בתחילת עולה הקלוה מצני אדם הטובים בארץ ולכן אומרים
 מלא כל הארץ כבודו ואין להאריך ולפי הנראה ממקומות אחרים במדרש מורה ששני מיני מלאכים הם יש שאומרים
 קרום ויש אומרים ברוך ואין להבין הדברים העמוקים כי נעלם המה מדעתנו: (טז) שהוא מתכוין ועושה שלום בכל
 באי עולם כלומר שהשלוה הוא נעשע ההפסד מ"ד הרבבות מכתות רבות וה' עושה שלום ביניהם אש ועי' מעורבים בהתמזגות
 וכדומה. [יז] ד"ל במלך שלמה ודוד כו' ר"ל לאינה וראינה ההבדל בין מלך כ"ו אף במלאכים הטובים שאנו והוא הנקרא
 עמרו להם בכל זריחה לא כן המלך ה' נבואה הוא נותן כל וענינו בגר בארתי לעיל פ"ה בקיבור: [יח] ד"א כו' והמלך
 לומר

(ב) דרך ארץ צנוה ונפיוס בסתר ובלענה בדברים שכונו לכוונה:
 [ג] ר"ל שאקרא עליכם נרכות ולהוסיף אחסם אלף כו':
 [ד] פי' היה חזר עלי' לדקדק בה ובלקון חכמים מסלסל בעשרו
 רס"ו: (ה) שהסרה הקב"ה שכינתו בחוכם אע"פ שעשו העגל
 אה להם לעשות משכן שיוותר להם מעשה העגל שאמר משכן
 העדות פירס"י העדות לישראל שיוותר להם הקב"ה מעשה העגל
 שהיה השרה שכינתו ביניהם: (ו) בעטרה זה אהל מועד כו'
 מחונתו יום מ"ח כו' רס"י: [ז] עיין לעיל פ"ו: (ח) ר"ל
 מפרנס
 כמו שאחס מוכדים להעניק בה ולעשות כפיה ולא הקלחם בה:
 שצביא ראי' שאע"פ שעושים דברים מנוערים עכ"ל שכי' עמם
 שאף שחטאו הוא טמא עמם לטוב וזכות המשכן והקרבנות ה'
 להם זה וכן הארון נקרא ארון העדות בעבור זה וכן הוא בילקוט
 פ' חלא זהו משכן העדות בזכות התור' אני מניח אהבם: (יד) ומאזב' ומשמח' הוא בעצמו משבח ט' אהב' הוא אהבת
 העלם ומשמח' ממשעיהם הטובים הוא בעצמו משבח אותם והראי' מהצדק נאניה וראי' גו' בעשר' בעשר' לו אמר זה ככ"י שנקראת
 אש כמ"ש לא זו מחבב' עד שקרא אמי והענין ע"מ כל זמן שישראל עושין רצונו של מקים מוסיפים כח בפאליה של מעלה וע"כ
 אזהרן הקב"ה ביום חתונתו זה מ"ת שהיה הדיבור האמתית נבואה פא"פ ומה נעשה עטרה למלך ה' נבואה כלומר
 שנעשה למלך עליהם ומפרנס שמו הגדול והכן: (טו) ד"ל שמתכוין ועושה שלום כו' לפי הראות לא ידענו מהו השלוה
 כי אין מריבה ביניהם ומהו העשם שבשחרית אומרים קלוה אחר ובערב אחר וללא יראתי להעמיק בו היותי אומר
 לפי שידוע שכו' הוא שליט' רחמי' ובליה שליטת הדין והדין בעליונים היא מניעת השפע והשנה וידוע שגם במלאכים
 יש שונו בהשגת כמ"ס נשרפים בנה דיוור ר"ל חזרים למקור' ולכן בשחרית שהשנה גדולה יותר אומרים מלא כל הארץ
 כבודו כי יודעים ומרגישים כבודו [לא עצמותו ח"ו] ובערב אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו ר"ל ממקום מדרגתו
 הקעלם והטמיר וזהו השלוה שבשחרית חזר השפע למקומו וזהו שלום אמתית וה' יכפר אש שניתי ויש עוד לומר בזה
 ע"ד צדן יחד כוכבי צוקר והדר וירעו כל בני אלהים כי בתחילת עולה הקלוה מצני אדם הטובים בארץ ולכן אומרים
 מלא כל הארץ כבודו ואין להאריך ולפי הנראה ממקומות אחרים במדרש מורה ששני מיני מלאכים הם יש שאומרים
 קרום ויש אומרים ברוך ואין להבין הדברים העמוקים כי נעלם המה מדעתנו: (טז) שהוא מתכוין ועושה שלום בכל
 באי עולם כלומר שהשלוה הוא נעשע ההפסד מ"ד הרבבות מכתות רבות וה' עושה שלום ביניהם אש ועי' מעורבים בהתמזגות
 וכדומה. [יז] ד"ל במלך שלמה ודוד כו' ר"ל לאינה וראינה ההבדל בין מלך כ"ו אף במלאכים הטובים שאנו והוא הנקרא
 עמרו להם בכל זריחה לא כן המלך ה' נבואה הוא נותן כל וענינו בגר בארתי לעיל פ"ה בקיבור: [יח] ד"א כו' והמלך
 לומר

אדיהו רבא פרק יז

והשכל שנ' (יסעי מ') נותן [ט] ליעף כח ולאין
אונים עצמה ירבה ואומר [דניאל ב] ענה דניאל ואמר
להוי שמה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא
די חכמתא וגבורתא די ליה הוא . והוא מהשנא
עדניא וזמניא מהעדא מלכין ומהקים מלכין יהב
חכמתא לחכימין ומנדעא לידעי בינה וגו' . והוא
מהשנא עדניא זו (י"ד) (כ) עדניא של סדום .
וזמניא זו זמניא (י"ה) של ירושלים . מהעדא מלכין
ומהקים מלכין . (כא) זה [י"ג] נבוכדנצר . יהב
חכמתא לחכימין זה משה רבינו אבי החכמים
אבי הנביאים . ומנדעא לידעי בינה (כב) זה יהושע
בן נון . ד"א יהב חכמתא לחכימין (כג) זה יוסף
הצדיק שנאמר [בראשית מ"א] ויאמר פרעה אל יוסף
אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון
וחכם כמוך . ומנדעא לידעי בינה זה דניאל
וחביריו שנאמר ארין לדניאל בחזווא די ליליא
רוא גלי [דניאל ג] הוא גלי עמיקתא זה עומק
המרכבה . ומסתרתא זה מעשה בראשית .

לכך נאמר בעטרה שעטרה לו אמו .
(כט) ד"א מהו בעטרה וגו' כשיצא ממצרים למדבר על
חרה אחת יצאו ולא רדדו אחד רכיוו של הקדוש ב"ה
ולא אמרו שום דבר אלא היו [טו] [ל] תמימי דרך בדבר
ואם רוצה אתה ללמוד חפץ אתה בדברי תורה . (לא) צא
ולמד (טו) מירמיה מה שאמר בהן ביוצאי מצרים (ירמיה
ג) הלך וקראת באוני ירושלים לאמר (ו') וגו' . [לב]
לפיכך עשה הקדוש ברוך הוא את ישראל קדש בעולם
מה הקדוש הזה כל האוכל ממנו מתחייב מיתה לשמים . כך
הם ישראל שנא' (סס) קדש ישראל לה' וגומר . (לב) ומרו
ביום

ישועות יעקב

מפרנסם בחכמה שמשפיע להם חכמה בינה ודעת : (ט) לת"ס
שהם חלטים ועייפים נותן כח חכמה ובינה : [י"ד] הזמן ועת
שלושה של סדום שינה והספך לרעה : (יא) זה בית ראשון ושני
שהיה שניה ללילות יופי ונחשב בעו"ה : [י"ג] נחטבל מלכותו
שבע שנים ונעשה חים ואחר כך חזר למלכותו : [י"ג] זה קאי על
מ"ט שפירנס את הצדיקים בחכמה כו' : [י"ד] פי' משבתים
אוחס : (טו) שהיו מאמינים בהקב"ה שיספיק להם כל צרכיהם
וזהו עטרה גדולה : [טו] ששבת אחי ישראל בנוחחו על גודל
הנשחון והאמונה : (יז) וכתיב בתורה לכתך אחרי במדבר :
וכתיב

לחסידי בדרך הדרג מדוע עונש סדום יכונה בשם עין וירושלים
יהב חכמתא זה משה שהיה חכם מכל בני דורו ע"כ נתן לו חכמה יתירה מאת ה' כמ"ט פא"פ אדבר בו . (כג) ומנדעא
זה יהושע מנדעא נגור מן דעת שהוא סהרגש והניור בחכמת הוולת וזה יהושע שהרגיש והבין חכמת משה ובקוקין פירש על פי
ס' מגלה עמוקות שהושע זכה לידעת בינה ולכן אמר לידעי בינה עיי"ש ולפי דבריו נאמר ומנדעא לפי שלא הבין מעצמו
כ"א משה לגדו מה שנתגלה לו והבין . [כג] זה יוסף כו' לפי שדניאל הים פיתר חלומות ויוסף ג"כ כמוהו מענין זה
וע"כ משבח על הענין הזה כמה שחננס הכה הנפלא הזה והביא זה הכתוב להורות שה' ב"ה נותן חכמה ובינה לאנוש :
[כד] הוא גלי עמיקתא זו עומק המרכבה כו' זה מ"ב כו' מפני שדבר העמיק הוא רחוק מהאדם והה ענין עומק המושב
ומסתרתא הוא דבר הנכסה לא מנר עמקו כ"א מפני שנעלם מעיני המבקש והה מנר קולר המשיג ע"כ יכנה מעשי מרכבה
לעמיקתא שמנר עמיה נעלם ודיעתה ומ"ב למסתרתא שנסתר מנר חלישות ידיעות אנוש לא מנר עומק כל כך והבין :
(כה) ידע מה בחטובה זהו פורענותן של רשעים כו' שלא ידומה אחר שמפי עליון לא תנא הרעות וא"כ איך ידע ה' מהרע (והה
דעת האמתיים בשתי סיבות רע וטוב) הם כי לא להאכיר רק יודע באמת ומאחו לא תנא הרעות כ"א מנר המקבלים
וא"כ הרע הוא העדר הטוב שה' מונע שפשו ומנילא נשאר ברע ולכן מכנה זאת בשם חוסך כמו שהחוסך הוא העדר
האור מנר הסרת האור . כן הרע הוא מהעדר קבלת הטוב עד שנשאר ברע : (כו) וההוא עמי' שרי' זה מ"ט של
צדיקים כנ"ע כלומר מדבק בו כביכול כי ההשנה מאחו י"ת שהוא מקר החכמ' והמשפיע חכמה בעולם והה כי ה' יתן
חכמה והבין מאחו : (כו) לכ"ז במלך שלמה זהו כמ"ט לעיל כי הוא זן ומפרנס ונותן חכמה לכל : (כח) מהו בעטרה כו'
מרגני' אחריה כו' פירוש משכמים אותם כשהם ראויים לכל הטוב כי אמונתם חוקם עובדים למלך ה' לצחות ומעשרים אותי כעבד
למלך ורעם לאינה ורחינה (זהו מאמר המלאכים המדבר בפי המשורר ע"י רוח"ק והבין) בעטרה שעטרה הכנוס' [זה
ישראל] כמעשיהם ותנו תורה כי הם זרע אי"ו ובודאי מעשיה' כמעשי אבותיהם : (כט) ד"א כו' על חרה כו' ולא הררה כו'
וכלומר לאו נא וראו גודל הכסחין שהיה להם על מלכס כי הם עטרוהו לה' ב"ה למלך שהוא המטריף לכל חי וחליו בטחו ולא
פחדו : (ל) תמימי דרך גו' שלא נפל הרעה בלבם מאומה מרוב הכסחין : (לא) לא ולמד מירמיה כו' ר"ל שלא תדמה כי
ישראל כעת שיצאו ממצרים עדיין לא היו זכאין כמעשיהם לא כן לא ולמד מירמיה' מה אמר עליה' ואז לא יעשוך פשוטי הדברים .
[לב] לפיכך כו' קדש גו' ר"ל מובדלים מכל העמים כמעלה ואין להם רשות להאזר להם כי ה' ילחם להם למענם :
(לג) ומרו כיום חתונתו גו' כיון שקבלו כו' אף חק"ה כו' ורעו דאם חזקה' ה' יתן חכמה ובינה להם

מאורי איש

לומר כו' ר"ל שהוא מקבל רק חושלתם ודרך להם והנהפך
הוא אללו י"ת כי הוא נותן ומשפיע להם החכמה כי אף
שהחכמה בא ביניעה עכ"ל מיד ה' הוא כי באדם השכל
הוא יעף מלהשיג דבר כי הוא כחני רק ה' נותן בו כח
להוציא לפועל : (יט) נותן ליעף לפי פירש הכנה"ק שפירש
נותן ליעף על החומר ההיולי כח ולאין אונים [שהוא
ככה לבד] עמיה ירבה (להיות בפועל נכון מאוד והביא רא'י
אף שה' ב"ה יוציא מהכח לפועל כמה שכתבתי . (כ)
עניני' של סדום שנהפך לרעה עבור עונותיהם וההפך שלא
דרך הטבע והעת זמני' זו ירושלים שנחרב בעו"ה" ויש
להסביר בדרך הדרג מדוע עונש סדום יכונה בשם עין וירושלים
יהב חכמתא זה משה שהיה חכם מכל בני דורו ע"כ נתן לו חכמה יתירה מאת ה' כמ"ט פא"פ אדבר בו . (כג) ומנדעא
זה יהושע מנדעא נגור מן דעת שהוא סהרגש והניור בחכמת הוולת וזה יהושע שהרגיש והבין חכמת משה ובקוקין פירש על פי
ס' מגלה עמוקות שהושע זכה לידעת בינה ולכן אמר לידעי בינה עיי"ש ולפי דבריו נאמר ומנדעא לפי שלא הבין מעצמו
כ"א משה לגדו מה שנתגלה לו והבין . [כג] זה יוסף כו' לפי שדניאל הים פיתר חלומות ויוסף ג"כ כמוהו מענין זה
וע"כ משבח על הענין הזה כמה שחננס הכה הנפלא הזה והביא זה הכתוב להורות שה' ב"ה נותן חכמה ובינה לאנוש :
[כד] הוא גלי עמיקתא זו עומק המרכבה כו' זה מ"ב כו' מפני שדבר העמיק הוא רחוק מהאדם והה ענין עומק המושב
ומסתרתא הוא דבר הנכסה לא מנר עמקו כ"א מפני שנעלם מעיני המבקש והה מנר קולר המשיג ע"כ יכנה מעשי מרכבה
לעמיקתא שמנר עמיה נעלם ודיעתה ומ"ב למסתרתא שנסתר מנר חלישות ידיעות אנוש לא מנר עומק כל כך והבין :
(כה) ידע מה בחטובה זהו פורענותן של רשעים כו' שלא ידומה אחר שמפי עליון לא תנא הרעות וא"כ איך ידע ה' מהרע (והה
דעת האמתיים בשתי סיבות רע וטוב) הם כי לא להאכיר רק יודע באמת ומאחו לא תנא הרעות כ"א מנר המקבלים
וא"כ הרע הוא העדר הטוב שה' מונע שפשו ומנילא נשאר ברע ולכן מכנה זאת בשם חוסך כמו שהחוסך הוא העדר
האור מנר הסרת האור . כן הרע הוא מהעדר קבלת הטוב עד שנשאר ברע : (כו) וההוא עמי' שרי' זה מ"ט של
צדיקים כנ"ע כלומר מדבק בו כביכול כי ההשנה מאחו י"ת שהוא מקר החכמ' והמשפיע חכמה בעולם והה כי ה' יתן
חכמה והבין מאחו : (כו) לכ"ז במלך שלמה זהו כמ"ט לעיל כי הוא זן ומפרנס ונותן חכמה לכל : (כח) מהו בעטרה כו'
מרגני' אחריה כו' פירוש משכמים אותם כשהם ראויים לכל הטוב כי אמונתם חוקם עובדים למלך ה' לצחות ומעשרים אותי כעבד
למלך ורעם לאינה ורחינה (זהו מאמר המלאכים המדבר בפי המשורר ע"י רוח"ק והבין) בעטרה שעטרה הכנוס' [זה
ישראל] כמעשיהם ותנו תורה כי הם זרע אי"ו ובודאי מעשיה' כמעשי אבותיהם : (כט) ד"א כו' על חרה כו' ולא הררה כו'
וכלומר לאו נא וראו גודל הכסחין שהיה להם על מלכס כי הם עטרוהו לה' ב"ה למלך שהוא המטריף לכל חי וחליו בטחו ולא
פחדו : (ל) תמימי דרך גו' שלא נפל הרעה בלבם מאומה מרוב הכסחין : (לא) לא ולמד מירמיה כו' ר"ל שלא תדמה כי
ישראל כעת שיצאו ממצרים עדיין לא היו זכאין כמעשיהם לא כן לא ולמד מירמיה' מה אמר עליה' ואז לא יעשוך פשוטי הדברים .
[לב] לפיכך כו' קדש גו' ר"ל מובדלים מכל העמים כמעלה ואין להם רשות להאזר להם כי ה' ילחם להם למענם :
(לג) ומרו כיום חתונתו גו' כיון שקבלו כו' אף חק"ה כו' ורעו דאם חזקה' ה' יתן חכמה ובינה להם

אליהו רבא פרק יז

הקב"ה מישראל נתנו לו ישראל והוא עושה לישראל מה [יט] שאמר להן וכשעשו ישראל רצון הקב"ה במדבר והקב"ה מצא בהן קורת רוח כמה שני בהן (סמות לה) ויבואו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אותו וגו' וכל אשר נמצא אתו עצי שמים וגו' הביאו בני ישראל נדבה לה' (לה) על אותה שעה הוא אומר (ס"ה ה) אני (כ) ישנה ולבי ער קול דודי דוסק פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה (לו) וכן כשערכתני [לז] תורת כהנים וצויתי את אבותיכם על הדינין של אותן הדברים מה שעשיתי בכם זבין (כז) וזכות נדות ויולדות ולא הרהרו עלי ולא אמרו שום דבר כלל אלא היו תמימי דרך בדבר ועל אותה שעה הוא נאמר (זכרים ח) והיה כאשר הייתם קללה בגוים בית יהודה [לח] ובית ישראל בן אושיע אתכם והייתם ברכה וגו' (כט) שמעוני אחי ועמי מי שיש לו [לח] עינים לראות ולב חכם להשכיל וכליות להתייעץ ויבין וישכיל (לט) ויראה בעיני שכלו שאין בין אדם לבהמה כלום ואע"פ כשיש גדולה על האדם שמושיבין אותו מלך בקרון אע"פ יסתכל בלבו ובנפשו ובעצמותיו וידע שהרוח והנשמה שברא הקב"ה לישראל בשביל האהבה שהקדוש ב"ה

מאורי איש

הענין הזה מצייר לנו דברי הכתוב לציני ורחינה כאלו דבר פליאה ראוי בה וזהו כי מי יאמין על האומה אשר יהיה כדלת מכל עובדי כוכבים אשר אינם חפלים מאומה לקרבת ה' אך ישראל עם קרובו עטרוהו למלך מיד עליהם והסתווקו להדר הכבוד הנעלה הלזו ולכן בשכר זאת גלה הקב"ה להם שיהיו עולם לו כי התשכח אשה עולה גו' כי תהיו מדויקים לי כזכור כטבע אשה לבנים באין שמה מאומה וגם ירושלים לא תשכח לעולם כי זו משכן חכליתי לעלם (ומלת ירידה כבר בארתי לעיל בפרק מה) ודיוק ממלת תחונתו ושמחת לבו שעתה נתהווה הדיוק האמיתי בלי יפרד לעולם (נד) וכיון שאמרו נעשה ונשמע כו' שיעשו לי משכן כו' וכי לכסף חשב הוא מידן כו' הענין המופלא הלוה הוא כי חמר הגיעם לזאת המערה

ביום חתונתו וביום שמחת לבו כשעמדו ישראל על הר סיני לקבל את התורה היה הקב"ה צופה ובא ואמר בלבבו שמא לא יקבלו ישראל את תורתי עליהן בדרך שלא קבלו עליהן העכו"ם ויתחתם גזר דין עליהן ויאבדו מן העולם הזה והעולם הבא ח"ו אבל אח"כ כיון שקבלו עליהן עול מלכות שמים בשמחה אף הקב"ה ממקום כבודו ותפארתו משמי השמים העליונים ירד עליהן ואמר להן (יסעיה מ"ט) התשכח [יח] אשה עולה וגו' ואומר (מהלל קלו) אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי וגו' (לד) וכיון שקבלו ישראל עול מלכות שמים בשמחה ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע מיד אמר הקדוש ב"ה למשה שיאמר לישראל שיעשו לו משכן שניא (סמות כה) דבר אל בני ישראל וגומר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וגו' באותה שעה אמר הקב"ה בדבבו שמא לא יביאו בני ישראל נדבתם לפני ושמא יהיו אומרים כלפי מעלה וכי לכסף זהב הוא צורך והלא כל כסף זהב ואבנים טובות ומרגליות וכל כלי חמדה שלו הוא שנאמר [חני ב] לי הכסף ולי זהב נאום ה' צבאות ומפני מה אומר לבני אדם הביאו לי נדבה ועשו לי מקדש אבל מה שביקש

ישועות יעקב

(יח) וכתיב בתורה ואני לא אשכחך זה מ"ח ש"ו בי אנכי ה' אלהיך ועיני ברכות צפון עומדין מה שדרשו בו [יט] שהטרה שכינתו בחוכם כמ"ש ושכנתי בחוכם : (כ) עי"ש בפירש"י : [כא] ספר ויקרא נקרא תורת כהנים : (כב) שבעת מ"ח נחפשו ישראל ולא היו בהן זבין וזנות ומגורעים ולאחר טעם העגל חזרו להיות זבין ומגורעים ולא הרהרו אחרי הקב"ה שהיו העכו"ם מתרפים אותם ואמרו אומה של מגורעים אחס כדאי בויקרא רבה ועל אותה שעה הציט להם הקב"ה שלעתיד לבא לא יהי בישראל שום זב ומגורע שנאמר והיה כאשר הייתם קללה כו' : (כג) אליהו זכור לטוב אומר כן לכל ישראל וקטט לשון המקרא ד"ה ח' כ"א שדה"ה אמר כן לכל ישראל בלשון חבה וכבוד הנעלה להשיג אחרות ה' ופשיטתו איך השמים ושמי השמים לא יכלכלו הודו ואלו היה מקום לטעות בנפשם ולומר איך יתכן שה' מצוה לבנות לו בית (ולעצור בכסף זהב אשר באין נחשב בעיניו) הן השמים ושמי השמים לא יכלכלו חף כי הבית הזה אצל כיון שאמרו נעשה ונשמע וקבלו עליהם העשויה בלב טלס חף בלא ידיעת השכל אז אמר ה' למשה אחר הגיעם לזאת האומה האמיתית ח"כ לא תאמר להם מסוף הדברים שאמר באיתו נעשה כו' שאלו לא יביאו כו' וכי לכסף כו' משמע שאף שאמרו נעשה עכ"פ פחד ה' שמא יחמירו ע"ו ויתכן שהכונה בשכר שאמרו נעשה וכו' למשכן שהיה ההשרא' מדובק בס' וחשש הקב"ה פן יחמירו על זה חף לא כן כ"א עשו ליווי ה' ולכן גם הוא נתן להם ההשראה והיו עושה לישראל מה שאמר להם (ל"ה) על אותו שעה הוא אומר אני ישנה גו' באורו ראה נא גדול טובה ה' עלינו אני ישנה בלתי מוכנת להשראת השכינה ולדיבוקה אף לבי ער שחשתי לזה חף שאיני ראוי ולא יודע מה והנה מהר קול דודי דוסק לי פתחי אחותי רעיתי שזה השראת השכינה תיכף אחרי הקמת המשכן והיו בשכר האמונה האמיתית והבן כל זה : (לו) וכן כשערכתני כו' זבין וזכות כו' כאשר היתה קללה כו' כלומר ראו נא מעלת ישראל חף ש"ה ב"ה יעד והתרה לבני ישראל שיע"ו אחרי מאומה כי ידעו והסתכנונו כי זה לעובתם למען ירפאו לבם ע"י יסורים ולא יעשו ככה על עונם בעוה"ז עכ"ל לא הרהרו אחרי מאומה כי ידעו והסתכנונו כי זה לעובתם למען ירפאו לבם ע"י יסורים וכליים ובשכר זה יזכו לע"ל להיות ברכה בקרב הארץ חף שער הנה היו קללה כי נעשו חמיר על חטאתם כי כל זה לטובתם למען ירפאו והיו טהורים לע"ל ובין תבין כי חשב פה ג' דברים עקריים אחד קבלת התורה בכלל ועמסו עליהם משא המצוות וקבלת מ"ש באמת הב' האמונה באחרות ה' ופשיטתו ועכ"ל הוא משרה שכינתו באקום זולת מקום הג' שקבלו עליהם יסורים וכליים רעים למען טהר לבם והבן כל זה כי קרתי מאור : (לז) שמעוני כו' זה דברי אליהו עצמו שיחבון האדם על תכליתו באמת ובמה הוא כבדל מן צע"ל וכמו שאבאר : (לח) עינים לראות חשב העינים זה מנר החוש ולב חכם זהו מנר השכל וכליות מנר הרעיון הכללי שעל זה נופל הכת הענה והמשער חף בבלתי שפיעת השכל במופת גמור והבן זה : [לט] ויראה בעיני שכלו שאין בין אדם לבהמה כו' ענין הדבר בכללה הוא נפלא מאוד להחבון בעצמות כל דבר מהו ההבדל העלמי בין האדם לבהמה וימנע שזולת שכלו ותכונתו אין ההבדל בינו לבנים ומעלתו מנר המקרה כי הוקס על מאת אנשיו חף בעצמותו [זולת שכל] הוא נמשל כבהמה אבל אמיתת ההבדל הוא השכל והחכמה אשר בו נבדל עצמותו מכל חי וזה גדר האדם והבדלו מעצמותו שרי ואם כה זאת לר"ך להבטין מהו פעולת השכל ומהו עצמותו אין זאת כ"א התבוננת מעשה ה' וגבורתו ואיך שהוא אוהב לאדם רק מנר

אליהו רבא פרק יז

ושלשים בני בנים דוכבים על שבעים עיירים * וכן בימי שמואל קבלו עליהם ישראל עול מלכות שמים באהבה ויראה שנאמר (שמואל א' ז') ויאמרו בני ישראל אל שמואל (מו) אל תחרש ממנו מזעוק אלה' וגו' * וכן אחר ששאלו בני ישראל מן שמואל שימנה להם מלך וכשהיה ממנה להם מלך קבלו ישראל עול מלכות שמים ביראה שנאמר [סס יב] (מח) וייראו כל העם מאד את ה' (כס) ואף הוא השיב אותם כענין שנ' (כס) גם אנכי חלילה לי מחטוא לה' מחדול להתפלל בעדכם וגו' אך יראו את ה' ועברתם אותו באמת בכל לבבכם וגו' שכתב של ישראל (מט) שקבלו עליהן עול מלכות שמים ביראה אף הקב"ה ירד משמי השמים העליונים ממקום גדלו ותפארתו וקדושתו ושכן עמדם במלחמה שנאמר (סס ז') ויקח (שט) מלה חלב אחד ויעלהו עולה כליה לה' וגומר * [סס ז] וקבע להן ברכה שהוא מדה טובה בעולם שנאמר כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו (ל) הגדול וגומר * וכן בימי אליהו הנביא [כ] היו ישראל יראי שמים לאמיתן כשהוא היה עומד ובונה מזבח ועשה מקום כבית סאתים דרע סביב שנאמר (סנחמא א' יח) ויקח אליהו שתים עשרה אבנים וגומר * ויבנה את האבנים מזבח בשם ה' ויעש תעלה כבית סאתים דרע סביב למזבחו וגומר * ואמר לתלמידים שלו מלאו ארבעה כדים מים ויצקו על עולה ועל העצים ויאמר שנו וישנו * ויאמר שלש וישלשו * וילכו המים סביב למזבח וגם את התעלה מלא מים (סס) כי

ב"ה אהב אותם ובשמחה שהוא שמח בהן ויעמידם מן העפר על רגליהם וישיבם בין ברכיו ומגפסן ומחבקן ומנשקן ומביאן לחיי עה"ב שנאמר (יספיה סו) [מ] כי כאשר השמים חדרשים וגו' (כד) יכן כשהיו ישראל במדבר וסרחו במעשיהם חזרו ועשו (מב) תשובה בסתר שנאמר (סמות לב) וראה כל העם את עמוד הענן עומד פתח האוהל וקם כל העם והשתחוו איש פתח אוהלו וגו' * מלמד שעשו תשובה (כס) בסתר לפיכך נתגלגלו רחמי של הקב"ה עליהם * ונתן להם יוה"כ למחילה ולסליחה להם ולבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות * (מג) וכן בימי יהושע בן נון קבלו עליהם ישראל עול מלכות שמים באהבה שנאמר (יהושע י"ד) ויען העם ויאמר חלילה לנו מעזוב את ה' לעבוד אלהים אחרים כי ה' אלהינו הוא המעלה אותנו ואת אבותינו ממצרים וגו' שכתב של ישראל שקבלו עליהן באותה השעה עול מלכות שמים באהבה (מד) לפיכך האריך הקב"ה את פניו להן שלש מאות שנה בימי שפיט השופטים ועשאן (כו) כתינות של בית רבן וכבנים על שלחן אביהם וקבע להם (כו) (מה) ברכה שהיא מדה טובה לעולם שנאמר (סס כ"ב) ויברכם יהושע וישלחם וילכו אל אהליהם ומנין [מ] תדע לך שכן הוא צא ולמד מגדעון בן יואש ומאבצן ומעבדון בן הלל הפרענותי שהיו באותה שעה בגדעון מה הוא אומר (סופטים ח') ולגדעון היו שבעים בניו ויצאי דיכו: באבצן מרו אומר (סס ז') ויהי לו שלשים בניו ושלשים בנות וגו' * בעבדון מרו אומר [סס] ויהי לו ארבעים בניו

ישועות יעקב

וכבוד: (כד) עד סוף הספר: (כח) שהשתחויו לשכינה כל איש בפתח אהליו שלא ידע זה מזה ועיין בפירוש' סס: (כ) כאלו אין בהם חטא: (כז) שיפירו וירבו צבנים וצבנות ובעשר כרמסאים ואזיל: (כח) ר"ל שמואל הנביא: (כט) וירעם ה' ומהדר גדול ביום ההוא על פלשתים ויהומם וינגפו וגומר וזה היה קודם ששאלו מלך: (ל) זה נאמר בעת ששאלו מלך * (ל) ילקוט מלכים דף ל"ב

הבדל עממי בין אדם לבהמה רק עיקר הכבוד צמה שהאדם מרוגק (מא) ומחבקן ומנשקן כו' זה נקרא דיבוק כמו האהבה האמיתית בין האהבים צאה ע"י התאחדות בחיבוק וזה יהי דיבוק האמיתי בהסרת הית"ל והרע צאמת (מב) תשובה בסתר כו' פתח אהליו כו' מלמד כו' ענין התשובה בסתר הוא אוח על הכניעת הלב בצאמת מפחד ה' ומהדר גאווה מיראת רוממותו וכבודו וזהו בסתר הלב המתפעל ומתרגש מהדר הכבוד והו' והשתחויו איש פתח אהליו ל"ל בקבון שזה יתכן שבאה מרוב ההרגל וראות מעשי אחרים עושים ושיטה כמעשיהם כ"ל בלב האמיתי מרוב הכניעה והסרה ולפיכך נתגלגלו רחמי אחריו שישראל באו לזאת הכרת האמיתית הכרת הרוממות וזודאף טבע ישראל וסגולתן מוכנים לזה לעולם וע"כ נתגלגל רחמי עליהם עד סוף כל הדורות כי טבעם טוב לעול' ומוכנים להכרות * [מב] כי כאשר השמים החדשים כו' כל זה מדרב מיע"ב לע"ל ומסתעננת מזוי השכינה בעת ההוא יעבדו אותו בצאמת וזהו הכרה אמיתית לא מזד העונם: (מג) וכן בימי יהושע כו' עול מ"ש באהבה ר"ל מזד הכרה והטבה וזהו חלילה לנו וגו' כאלו חו"טין וגנאי הרב מזד עממי לעזוב את ה' הנכבד והגור' אשר אין כבוד למעלה מנו להיות מעבדו ובקב"ה כי הוא עשה לנו רבים טובות מאוד והבן מאז: (מד) לפיכך האריך כו' כתינות של ב"ד כו' וכבנים כו' כענין י"ש מהם שלא באו לכלל הכרה וע"י חטאו חבל בעצם אלו באו לכלל הכרה זודאף לא היו חוטאים וזהו כתינות שמיים יודעים עוונתה ויש מהם שהכירו חבל מרוב שבעתם ושיבתם והרגלם ע"כ לא הכירו טובתו וגדולתו וזה מזד ההרגל כבנים המורגלים על שולחן אביהם ע"כ לא יכירו טובתם: (מה) ברכה שהיא מדה טובה לעולם כלומר שהברכה מפי איש אלהים הוא ענין הטהב לעולם ולא יעזב והיא מדה שבה יונהגו ישראל שלא יעזבו ה' עמו וע"י איש אלהים יורק ברכה מלמעלה והבן: [מו] תדע לך שכן ר"ל שכן עממי שהים הכרה עממיים עם מאזר צבנים וצבנות וזהו מזכות ברכות יהושע: (מז) אל תחרש מזעוק אל ה' כי ידעו והתכוונו רוב צבורותיו ו"ת והבינו כי רק לו הלז והצבורה להיות לעזר ולא בטחו על צבורתם וזהו ב"כ מכלל הכרה האמיתית: [מח] ויראו כל העם מאד את ה' כי זהו הכונה במלת מאוד שהים יראה אמיתית מאדיות בלבם מזד האהבה והכרה לא מזד העונם כי לא הגיד ה' שיענישם על זה צמה שנקשו להם מלך רק אחריו שראו שהרבר לא הוטב בעיני ה' יראו מאוד מכבוד גדולתו ואח"כ קבלו עליהם עול מ"ש באהבה וסרחי' שבקשו משמואל שיסתכל בעדם אל ה' ושמואל השיב להם שיעבדו בצאמת בכל לבב שיזירו מלכות שמים שלימה באהבה לא מזד העונם לבר: (מט) שקבלו עול מ"ש ביראה הבדיל לשונו כאן מלעיל שלעיל אמר מאהב' שזה ההכר' האמיתית מרוב האהב' וכאן הית' יראת הרוממות כי פתרו צמה עממי דברי ה' וזהו הית' אף לא יראת העונם כ"ל יראת רוממותו ולכן עזר ה' אותם למעל' מהטבע בעש' שכלתמו עם פלשתים: (נ) וקבע להם

מאורי אש

הדבקו בו [כי זה עלם השכל המשחוקק לזה] וזהו עלם הסנה אשר זה סכר עוה"ב למחבוקו כו' כמ"ס חו"ל ונהנים מזוי השכינה ואין להאריך בזה ועיין בהקדמתי הראשונים והענין בכללו שבאמת החומר הוא המונע מהבין זה ולכן ה' מעמידם מן העפר שהיא החומריות האמיתית ויתכן עוד שמוטב על לעיל שאמר שהיו עד הגה קילה צבנים מזד שהמה נענים ומוכים ביסורי העו"ל ע"י מנחם אליהו אותם ואמר הכינו אחי ועמי שבאמת הכבוד והגדולה צמה שבודי לוככים יוכדו עמם שבאמת צאמת הכבוד אין בו לה' וח"ל אין יקר וגדולה כמוכס צמה שאמת מדובקים בה' והבן גם זה: [מא] ומחבקן ומנשקן כו' זה נקרא דיבוק כמו האהבה האמיתית בין האהבים צאה ע"י התאחדות בחיבוק וזה יהי דיבוק האמיתי בהסרת הית"ל והרע צאמת (מב) תשובה בסתר כו' פתח אהליו כו' מלמד כו' ענין התשובה בסתר הוא אוח על הכניעת הלב בצאמת מפחד ה' ומהדר גאווה מיראת רוממותו וכבודו וזהו בסתר הלב המתפעל ומתרגש מהדר הכבוד והו' והשתחויו איש פתח אהליו ל"ל בקבון שזה יתכן שבאה מרוב ההרגל וראות מעשי אחרים עושים ושיטה כמעשיהם כ"ל בלב האמיתי מרוב הכניעה והסרה ולפיכך נתגלגלו רחמי אחריו שישראל באו לזאת הכרת האמיתית הכרת הרוממות וזודאף טבע ישראל וסגולתן מוכנים לזה לעולם וע"כ נתגלגל רחמי עליהם עד סוף כל הדורות כי טבעם טוב לעול' ומוכנים להכרות * [מב] כי כאשר השמים החדשים כו' כל זה מדרב מיע"ב לע"ל ומסתעננת מזוי השכינה בעת ההוא יעבדו אותו בצאמת וזהו הכרה אמיתית לא מזד העונם: (מג) וכן בימי יהושע כו' עול מ"ש באהבה ר"ל מזד הכרה והטבה וזהו חלילה לנו וגו' כאלו חו"טין וגנאי הרב מזד עממי לעזוב את ה' הנכבד והגור' אשר אין כבוד למעלה מנו להיות מעבדו ובקב"ה כי הוא עשה לנו רבים טובות מאוד והבן מאז: (מד) לפיכך האריך כו' כתינות של ב"ד כו' וכבנים כו' כענין י"ש מהם שלא באו לכלל הכרה וע"י חטאו חבל בעצם אלו באו לכלל הכרה זודאף לא היו חוטאים וזהו כתינות שמיים יודעים עוונתה ויש מהם שהכירו חבל מרוב שבעתם ושיבתם והרגלם ע"כ לא הכירו טובתו וגדולתו וזה מזד ההרגל כבנים המורגלים על שולחן אביהם ע"כ לא יכירו טובתם: (מה) ברכה שהיא מדה טובה לעולם כלומר שהברכה מפי איש אלהים הוא ענין הטהב לעולם ולא יעזב והיא מדה שבה יונהגו ישראל שלא יעזבו ה' עמו וע"י איש אלהים יורק ברכה מלמעלה והבן: [מו] תדע לך שכן ר"ל שכן עממי שהים הכרה עממיים עם מאזר צבנים וצבנות וזהו מזכות ברכות יהושע: (מז) אל תחרש מזעוק אל ה' כי ידעו והתכוונו רוב צבורותיו ו"ת והבינו כי רק לו הלז והצבורה להיות לעזר ולא בטחו על צבורתם וזהו ב"כ מכלל הכרה האמיתית: [מח] ויראו כל העם מאד את ה' כי זהו הכונה במלת מאוד שהים יראה אמיתית מאדיות בלבם מזד האהבה והכרה לא מזד העונם כי לא הגיד ה' שיענישם על זה צמה שנקשו להם מלך רק אחריו שראו שהרבר לא הוטב בעיני ה' יראו מאוד מכבוד גדולתו ואח"כ קבלו עליהם עול מ"ש באהבה וסרחי' שבקשו משמואל שיסתכל בעדם אל ה' ושמואל השיב להם שיעבדו בצאמת בכל לבב שיזירו מלכות שמים שלימה באהבה לא מזד העונם לבר: (מט) שקבלו עול מ"ש ביראה הבדיל לשונו כאן מלעיל שלעיל אמר מאהב' שזה ההכר' האמיתית מרוב האהב' וכאן הית' יראת הרוממות כי פתרו צמה עממי דברי ה' וזהו הית' אף לא יראת העונם כ"ל יראת רוממותו ולכן עזר ה' אותם למעל' מהטבע בעש' שכלתמו עם פלשתים: (נ) וקבע להם

חסדי ה' אזכיר תהלות ה' כעל כל אשר גמלנו
ה' ורב טוב לבני ישראל אשר גמלם כרחמיו וכרוב
חסדיו וגו' בכל צרתם לו צר [ו] ומלאך פניו
הושיעם באהבתו וגו' אין לי אלא צרת ציבור
[ז] צרת יחיד מנין ת"ל (ת"ל"ס 6"ב) יקראני ואענהו
וגו' א"כ למה נאמר בכל צרתם לו צר אלא אמר
הקב"ה [ח] בכל צער וצער שיש לישראל כביכול
אני עמהם שנאמר לו צר (ט) א"ת לו צר אלא
(ה) לי צר . שנאמר (יט"ה) ויאמר לי עבדי
אתה ישראל אשר (י) בך אתפאר (י"ב) לכך נאמר
קומי רני בלילה וגו' [יג] מאי שפכי כמים לבך נכה
פני ה' . מכאן אמרו כל ת"ח שיושב וקורא ושונה
ועוסק בתורה הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה
עמו שכאן נאמר נכה פני ה' (יג) ולהלן הוא אומר
ויחננו אלה נוכח אלה וגו' (מלכים א') מה להלן
פניהם של אלו נוכח פניהם של אלו ופניהם של
אלו נוכח פניהם של אלו [יד] אף כאן אחריו
(יד) מה כתיב שם ויהי ביום השביעי (י) ותקרבו
המלחמה ויכו בני ישראל את ארם מאה אלף
רגלי ביום א' וינוסו הדותרים וגו' (טו) ואלו
שהדבר כתוב אי אפשר לאימרו . וכל האומרו
הי' חייב מיתה ד"א שפכי כמים לבך וגו' מת"ל

אלא לפי שרחמיו של הקב"ה מרובין על ישראל
לעולם (טז) בין על הרשעים שבהקב"ן על הצדיקים
שבהן ומנין תדע לך שכן הוא (יז) צא ולמד מדוד
מלך ישראל שמאהבה שאהב אותו ומשמח בשמח
בו שיגר לו דברים ביד נתן הנביא שנ' (סמואל ב'
ז') ויהי בלילה ההוא ויהי דבר ה' אל נתן לאמר
לך ואמרת אל עבדי אל דוד וגו' האתה תבנה לי
בית לשבתי כי לא ישבתי בבית וגו' כל הענין
עד ונאמן ביתך וממלכתך עד עולם לפניך כסאך
יהיה נכון עד עולם וגו' וככל החזיון הזה כן דבר
נתן אל דוד . (יח) ומכאן אמרו כל הסועד עם
חבירו אפי' פת במלח או ירק או תמרים או גרוגרות
או אפי' טובל עמו בציר . אע"פ שיש לאותו סועד
מאה סעודות בכל יום כסעודת שלמה בשעתו
אפי' יחזיק לו טובה לחבירו בפניו לכך נאמר
(יז) כי לא ישבתי בבית וגו' . כיון ששמע דוד
כך מיד היה בא וישב לו לפני השכינה [יט] ושחה
מלא קימתו ארצה ואמר אבי שבשמים יהי שמך
הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמים . ותהא לך
קורת רוח מישראל עבדיך בכל מקומות מושבותם
על שהגדלתנו ורוממתנו וקדשתנו וקלסתנו
(כ) וקשרת לנו כתר של ד"ת מסוף העולם ועד

ישועות יעקב

בצרת הציבור מטעם יוסף לך כחיבו לו לר ר"ל מייחד אליו ית'
כביכול : (ב) הקב"ה יושב נוכח הח"ח ממש כביכול (ג) מביא
ראיה שהיו קרובים פנים אל פנים ממש : (ד) שהחזיק לו טובה
לדוד על רצונו הטוב לבנות בית אף שהעמים ושמי העמים לא
יכללוהו

כך עכ"ז מחנה עמו רק ברחמים ת"ל יקראני אף היחיד במשמע :
צרות רבות שיש לכל יחיד ויחיד ומושב לשון רבים על הצורה :
הכונה שהיא מנועה מהשפע הרב להשפיע למטה אשר זה כל
כ"א ביום : (י) כך אתפאר וס"י בהיפוך מטעם מזה שנוטל התפארת : (יא) לכך נאמר רוני בלילה ר"ל לעת הגלות הנמשל
ללילה עכ"ז רוני חסדי ה' כי רחמיו עמנו כי בכל צרתם לו צר : (יב) מאי שפכי גו' מכאן אמרו כו' יושב כנגדו כו' כלומר
שמשפיע לו שפע חכמה שיבין בתורה וזהו הכוונה שהקב"ה יושב כנגדו ושונה עמו וע"ד ח"א יש בה ציור רק ואין להאריך וזהו
נוכח פני ה' ולשון רינה מושב על הצורה כמ"ס בצרכות רנה של חורה . [יג] ולהלן מה כתיב ויחננו גו' כו' לא ידעתי מה שייך
כאן ומה יחידים בזה ויחנן שחידש שלשון נוכח הכונה פנים כנגד פנים ממש גם רא' מזה הכתיב : (יד) אחריו מה כתיב ויהי גו' לא
ידעתי מה שייך זה לכאן ויחנן שרומז בזה שמה שכתוב ויחננו אלה נוכח אלה הכונה שפ"י עסק החורה המכוונת לנגד הקב"ה ע"כ
ויכו בני ישראל : (טו) ואלולי שהדבר כחוב ח"א לאומרו ר"ל בלא היה יחנן כמעט לאומרו בחסות השקפה שחפסל הקב"ה מלמוד
החורה שיסנה כנגדו אף באמת הוא ככה ועכ"ז אין סיכוי בו ח"ו : (טז) בין על הרשעים כו' לפי שמקורם טוב ע"ד פושעי ישראל
מלאים מנות כרמון : (יז) צא ולמד מדוד מלך ישראל כו' אין נביא רא' שרחמיו מרובים על הרשעים מדוד ח"ו שדוד אדוק
במור היה רק בא להעיר לנו שחזקה גדול רחמיו על ישראל על אהבתו אליהם ומודיע סוד האהבה והחמלה עליהם כמו שהודיע
לדוד ע"ה אף שלא ע"י שאלה ובקשה שנאמן ביתו עד עולם וכל זה כדי לשמחו : [יח] ומכאן אמרו כל הסועד כו' ר"ל שילמוד
ממדותיו ית' כי מה הוא הבית שכנה דוד לפני ה' הגדול והגורא ועכ"ז ה' מחזיק לו טובה על כונתו הטובה אף כי בן אדם לרעהו
מ"מ מטיבו מעט : [יט] ושחה מלא קימתו מרוב ההכנע והכרת הטובה שהגדלתנו בכמות ורוממתנו באיכות המעלה וקדשתנו
בקדושה להיות נבדלים מכל העמים (סו) שם קדושה מלשון הבדל) וקלסתנו ע"ד זה האמירך : (כ) וקשרת לנו כתר של ד"ת בארתי
זה לעיל כמה פעמים ואמר החורה שפ"י מילך עשיתי כו' כלומר אחת הנותן לנו כח ושפע חכמה להשיג מעט ואחת הנותן
לנו עושר לנמול בס חסד ורחמים ועכ"ז מחזיק טובה לאדם ולא עוד אלא כביכול מעט החורה שלומד בעוה"ז וזכה להשגת עוה"ב
המלאה חנונו השנה ומה רבו חסדיו ומרומם זאח כחזק ותדבר על בית עבדיך מרחוק הכונה על עוה"ב . וימות ב"ד וזאת חורת

סופי
מאורי אש
(ה) חסדי ה' (שהוא נוהג עמי רק בחסד) תהלות ה' שצבור
זה בראי רק לכשר תהלתו שזאת עלם תהלה שביאנו לחכמת
האחרון ורב טיבו במה שנוהג רק בחסד : (ו) ומלאך פניו גו' זה
מד"ר הולא מפניו ית' ומאחו יתעלה שהוא מקור הרחמים כמ"ס
ישא ה' פניו אליך : [ז] צרת יחיד מנין אף שאין גדול כל
(ח) בכל צער וצער כו' כלומר שאין הכונה רחם צרת רבים כ"א
(ט) ח"א לו אלא לי כו'ל ומושב על הסכינה שמצרת בצרתן
כל חפלה ותשוקתה אשר לה יסד ה' או הגרסא הנכונה ח"א לא באלף
לילה עכ"ז רוגי חסדי ה' כי רחמיו עמנו כי בכל צרתם לו צר : (יב) מאי שפכי גו' מכאן אמרו כו' יושב כנגדו כו' כלומר
שמשפיע לו שפע חכמה שיבין בתורה וזהו הכוונה שהקב"ה יושב כנגדו ושונה עמו וע"ד ח"א יש בה ציור רק ואין להאריך וזהו
נוכח פני ה' ולשון רינה מושב על הצורה כמ"ס בצרכות רנה של חורה . [יג] ולהלן מה כתיב ויחננו גו' כו' לא ידעתי מה שייך
כאן ומה יחידים בזה ויחנן שחידש שלשון נוכח הכונה פנים כנגד פנים ממש גם רא' מזה הכתיב : (יד) אחריו מה כתיב ויהי גו' לא
ידעתי מה שייך זה לכאן ויחנן שרומז בזה שמה שכתוב ויחננו אלה נוכח אלה הכונה שפ"י עסק החורה המכוונת לנגד הקב"ה ע"כ
ויכו בני ישראל : (טו) ואלולי שהדבר כחוב ח"א לאומרו ר"ל בלא היה יחנן כמעט לאומרו בחסות השקפה שחפסל הקב"ה מלמוד
החורה שיסנה כנגדו אף באמת הוא ככה ועכ"ז אין סיכוי בו ח"ו : (טז) בין על הרשעים כו' לפי שמקורם טוב ע"ד פושעי ישראל
מלאים מנות כרמון : (יז) צא ולמד מדוד מלך ישראל כו' אין נביא רא' שרחמיו מרובים על הרשעים מדוד ח"ו שדוד אדוק
במור היה רק בא להעיר לנו שחזקה גדול רחמיו על ישראל על אהבתו אליהם ומודיע סוד האהבה והחמלה עליהם כמו שהודיע
לדוד ע"ה אף שלא ע"י שאלה ובקשה שנאמן ביתו עד עולם וכל זה כדי לשמחו : [יח] ומכאן אמרו כל הסועד כו' ר"ל שילמוד
ממדותיו ית' כי מה הוא הבית שכנה דוד לפני ה' הגדול והגורא ועכ"ז ה' מחזיק לו טובה על כונתו הטובה אף כי בן אדם לרעהו
מ"מ מטיבו מעט : [יט] ושחה מלא קימתו מרוב ההכנע והכרת הטובה שהגדלתנו בכמות ורוממתנו באיכות המעלה וקדשתנו
בקדושה להיות נבדלים מכל העמים (סו) שם קדושה מלשון הבדל) וקלסתנו ע"ד זה האמירך : (כ) וקשרת לנו כתר של ד"ת בארתי
זה לעיל כמה פעמים ואמר החורה שפ"י מילך עשיתי כו' כלומר אחת הנותן לנו כח ושפע חכמה להשיג מעט ואחת הנותן
לנו עושר לנמול בס חסד ורחמים ועכ"ז מחזיק טובה לאדם ולא עוד אלא כביכול מעט החורה שלומד בעוה"ז וזכה להשגת עוה"ב
המלאה חנונו השנה ומה רבו חסדיו ומרומם זאח כחזק ותדבר על בית עבדיך מרחוק הכונה על עוה"ב . וימות ב"ד וזאת חורת

הארס החסד

סיפו התורה שעשיתי לפניך משלך עשיתי וגמילות חסדים שעשיתי לפניך (ה) משלך עשיתי ואפ"ה בשכר תורה שעשיתי קמעא לפניך הקניתי לי העוה"ז וימות בן דוד ועוה"ב שנאמר (ס) ויבא המלך דוד וישב לפני ה' ויאמר מי אנכי אדני ה' ומי ביתי כי הביאותני עד הלום וגו' כל הענין עד ומברכתך יברך בית עבדך לעולם (כא) משלו משל למה"ד למלך שהיה לו עבד והיה המלך אוהב אותו אהבה גמורה ובכל יום ויום היו מכניסין אותו לפניו והיה המלך עושה לו כבוד בפני כל עבדיו ומשיב אותו העבד לפני המלך ואומר לו אדוני המלך מה מלאכה עשיתי לך יותר מכל שאר עבדיך ומה קורת רוח מצאת ממני יותר מכל שאר עבדיך שאתה עושה לי כל הכבוד הזה לפני עבדיך לכן נאמר ויבא המלך דוד וישב לפני ה' וגו' נאמר כאן הלום ולהלן הוא אומר (סמאל ח' י) הבא עוד הלום אישי ואומר (ס' י"ג) גשו הלום כל פנות העם ואומר (סמות ג) אל תקרב [ו] הלום מה הלום שנאמר להלן לשון מלכות ושררה [כב] אף הלום שנאמר כאן לשון מלכות ושררה [כג] ותדע לך שכן הוא שהרי במעשיהם טובים שמצא הקב"ה ברוד עתיד להושיב אותו לימין השכינה שנאמר (תילים ק"י) נאם ה' לאדוני שב לימיני וגו' [כד] כיצד עושה אדם (כה) תורה [ו] קמעא לפניך אתה שמת שכרו בארץ אלפים לטובה ואין שום כרייה יודעת עושה צדקה וגמילות חסדים קמעא לפניך כופל אתה

שכרו באלף אלפים לטובה ואין שום (ס) כרייה יודעת עושה אדם תורה קמעא לפניך אתה שמת שכרו באלף אלפים לטובה שנאמר (סמאל ב' ז) ותקמן עוד זאת בעיניך ה' אלהים ותדבר גם אל בית עבדיך למרחוק וזאת תורת האדם וגו' וכי זאת תורת האדם שיעשה תורה קמעא לפניך ה' אלהים (כו) ועוד ד"א אמר לפניו שנאמר ומה יוסיף דוד עוד לדבר אליך ואתה ידעת את עבדיך ה' אלהים ואומר (ס) ואתה אדני ה' אתה הוא האלהים ודברך יהיה אמת וגו' ומברכתך יברך את בית עבדיך לעולם זה העולם שאין בו מיתה לעלם ולעלמי עלמאי (כו) אשרי מי שיודע בלבבו (ס) מהו אצל אביו שבשמים וכל מעשיו הוא עושה בבטחון על אביו שבשמים (כח) אשרי מי שהוא ירא שמים בסתר ונשען ובוטח כמי שהוא תופס מגן ותרים שנאמר (סס ב' כ"ג) וידבר דוד לה' את דברי השירה הזאת וגו' ויאמר ה' סלעי ומצודתי וגו' מגיני וקרן ישעי משגבי ומגוסי וגו' כי בך ארוץ גודוד וגו' מגן הוא לכל החוסים בו וגו' ותתן לי מגן ישעך וגו' ער סוף השירה . [כט] מעשה ככהן אחד שהיה ירא שמים בסתר וכל מעשיו הטובים שהיה עושה היה עושה בסתר והיה לו עשרה בנים מאשה אחת ששה זכרים וארבעה נקבות ובכל יום ויום היה מתפלל ומשתטח ומבקש רחמים ומלחך בלשונו עפר כדי שלא יבא אחד מהן לידי עבירה ולדי' דבר מכווער ואמרו לא יצתה אותה שנה ולא שנית ולא שלישית עד שקא עזרא והעדה הקב"ה על ידו את ישראל מבבל ואותו הכהן עמם ולא גכנס הבית ההוא לעולמו עד שראה כתנים גדולים ופרחי כהונה מכניו ומבני בניו עד חמשים

מאורי אש

האדם נחמ' האם ככה למד לפניך שכה הנכחה והשפעת השנחה (כא) משלו משל למה"ד למלך כו' נפלא זה המשל להורות כי מעלת דוד איך שה' נקטין עליו לפניו ית' וזה מנחת הנפש המרששת כבוד ה' ורוממותו וחסנו לטובתו ולדבק אליו כי זה יקר תפארת גדולתו להיות עומד לפניו לעבדו ואף כי יסמע ממלכו שעשבתו כשהוא עבד גאמן הוא יכנע לבו ויספל בעיניו כי מרגיש כי למוול גדלו ית' אינו עושה מאומה וסכן מאוד ולייר בו : [כב] אף הלום כו' לשון מלכות וכלומר מי אנכי שאבוא עד הלום הגדולה והממשל' שכה רוממתני מעלה מעלה : [כג] ותדע לך שכן הוא כי ר"ל מזה חבין מעלת דוד שה' על זה האופן ההכרה אחר שכן הכתוב לו ה' שיעמוד לימין השכינה מודבק בה חמיד ומסתמח יוחן לו מה שביקש ע"ד ששכר מנוה מלוה והבן : [כד] כיצד עיטם אדם סוף הפסוק וזאת תורת האדם קורט : [כה] תורה קמעא לפניך הענין שהשנת האדם בעוה"ז מול השנתו בעוה"ב הוא קטן ומעט מאוד לא יערך מול השנתו הגבוה שיהיה בו עוה"ב וכל זה ע"י עמלו בלמודו בעוה"ז ומה רבו חסדיך כי תוסיק לו שמה שבר אלף אלפים במה זה וזאת תורת האדם בתעוה האם ככה למד לפניך שכה תשביע אותו מרב טוב הלפניו : (כו) ועוד דבר אחר אמר לפניו בו' זה העולם שאין בו מיתה כו' בא להחיר לנו ספק גדול שרואים אנהני שנתחילה הקטין עלמו מאוד וכסופו ביקש שיהיה ביתו עד עולם ומפרט שלא על בקשת העוה"ז מדבר רק על עולם החמה שיהיה לימות המשיח בדביקותו ית' וסו בקשת הדביקות האמיתי המתבקשת מאת כל חכם לב היודע שפלותו ומבקש סיקר הקב"ה אליו והבן מאוד : [כז] אשרי מי שיודע כו' בבטחו גדול מבאר מעלת דוד שודע איכה נראה הוא לפניו ויחבר וע"כ כל מעשיו היה בבטחון גדול על ה' ב"ה : (כח) אשרי מי שהיה ירא שמים בסתר וכשעו כו' ר"ל שמרוך הטבע האנושיים המה הפכיים הירא לא יבטח כי הפחד מחכבר כלב וכן זה ביראת העונש אבל ביראת המתנוגך מלב האוהב המה שנים יחד היראה הוא הכנעה כלב והוא בסתר ועכ"ל הוא מוכתם כלבו כי ירגיש טובות ה' וחסרו על האדם ואשרי מי שלבו כל כך בטוח כחופם מגן ואינו ירא מאומה כך נפשו בטוח בה' מאוד

ישועות יעקב

יכלכלוהו . (ה) כמ"ס דר"ה א' כ"ט כי ממך הכל ומידך נתנו לך : (ו) ג"ז מדרש לשון מלכות : [ז] פי' מעט : [ח] שאין בעל הנס מכיר בניו : (ט) באזהרה מדרגה שמועד ואם מעשיו רמיים וכו' יכול אדם לדעת כמ' בספר זה ועי' בספר הישר לר"ם שער תשיעי בסיומו רצון האל יתברך : (י) מן העפר ופסולת : עיין

חמי
הבר
לא
אמר
מכר
אפי
את
ולא
היו
היו
ואת
בטח
על
לא
בטח
ואוס
גם
הגב
והיה
על
(יא)
כוכ
כה'
לסו
קר
עוה
ה'
הס
שלא
יוס
הוא
שה
לרין
אפי
לשו
הכל
מלד
ודכי
כמ
(ל)
כה'
למי
שמי
כוס
הש
די
מה
אלו
ככ
אח

לפני הגבורה ועוברין לפני ישראל ולת"ח מכאן ומכאן והכל יהא מתוקן ומונח לפנייהם * [מד] משלו משל למה"ד למלך ב"ו שהו עבדיו ובני ביתו מסובין לפניו על השלחן וצבר ציבורין לפנייהם שאין להם סוף * כך ת"ח בעוה"ז בד"ת כיון שקראו את המקרא ושנו את המשנה וד"ת מתוק עליהם הקב"ה מרחם עליהם ונותן בהם חכמה ובונה ודעה והשכל לעשות מעשים טובים ות"ת והכל יהא מתוקן לפנייהם לכך נאמר ועל הנחל יעלה על שפתו וגומר לא יבול עליו וגומר (מה) מה זית זה אין עליו נושרין לא בימות החמה ולא בימות הגשמים אף ת"ח גם בנייהם הם תלמידי חכמים ואינם פוסקים מד"ת לא ביום ולא בלילה לא בימות החמה ולא בימות הגשמים * (מו) שנ' (תל"ס קל"א) אשרי כל ירא ה' וגו' יכול אתה לומר אף העבדים אף הגרים שהן יראי שמים אף הן בכלל אשרי שאם לא כן היח לו להכתוב שיאמר אשרי החכמים ותלמידיהם ומלמדיהם אלא מן המקרא שלאחריו לא תוכל לומר כך מדברתיב [ג] יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך [מו] מעיד אני עלי שמים וארץ שכל ת"ח שאוכל משלו ונהנה [יד] מיגיע כפו ואינו נהנה משל צבור כלום הרי הוא בכלל אשרי וכל שלחן (מח) שאין ת"ח נהנה ממנו אינו מבורך * שנאמר (איוב כ"ב) אין שריד לאכלו על בן לא [טו] יחיל טובו (מט) ואין שריד אלא ת"ח שנאמר [יחל ג'] ובשרידיהם אשר ה' קרא * אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך אשתך תהא כגפן שהוא עושה פירות ולא כגפן שאינה עושה פירות * (ג) ואימתי תהא אשתך כגפן שהוא עושה פירות כל זמן שאשתך תהא [טז] בירכתי ביתך מה כתיב בתריה בניך כשתילי זיתים מה זית זה יש בו (נא) זית לאכילה וזית ליבש וזית לשמן ושמןו דולק

בכל הנרות * כך כל זמן שאשתך בירכתי ביתך היא אינו דומה אלא לגפן שאינה זזה ממקומה לעולם * ובניה דומין לזית מהן בעלי מקרא מהם בעלי משנה מהן בעלי תלמוד מהן בעלי משא ומתן מהן חכמים ומהן נבונים יודעי בינה כל דבר בעתו * לכך נאמר אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך בניך כשתילי זיתים וגומר * (גב) שניה לה אשה שמהלכת בשוק ומדברת עם כל אדם היא גורמת רעה לעצמי ושהיו בניה רעים ומתחייבת בעצמה ובבניה : מכאן אמרו אשה רעה גורמת רעה לעצמה ולבניה שהיו בניה בעלי מומים כיצד אם היא מתגברת פעם בחוץ פעם ברחובות היא גורמת רעה לעצמה ולבניה שהיו כל בניה רעים בעלי מומין * ואם לא (ז) קוצה לה חלה בטהרה או פשעה לה מן הנדה האמורה בתורה * גם היא גורמת רעה לעצמה ולבניה שהיו כל (גב) בניה בעלי מומין ואינה מוציאה קורת רוח לעולם ובשביל מעשיהן המקולקלין היוין להם בנים [גד] חגרון [נה] אלמין וסומין * אחד מהן שומה ואחד מהן רשע [נד] תדע לך שכן הוא שכל זמן שתלמידי חכמים בבית הפרדש ודברי תורה מתוק עליהן מתוך כך הקב"ה מרחם עליהם * ונותן בהם חכמה ובונה ודעה והשכל [נז] לעשות מעשים טובים ות"ת : [נח] צא ולמד מתנוק הזה בשריך אותו אין דנין אותו לא מתחלה כשגולד ולא משעה שגומלין אותו מן החלב עד שמכניסין אותו בבית רבו כיון שבא אדם בבית רבו למקרא ולמשנה * ואח"כ (נש) הניח הכל ופירש והולך לו אז דנין אותו שנ' (ירמיה ט) מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויניחה על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר ה' על עוזכם את תורתי אשר נתתי לפנייהם וגומר * אבל אם (ס) עוסק במקרא ומשנה ואינו פורש הכל אוהבין אותו ומרחמין עליו שנ' ראה

ישועות יעקב

יחזק : (יג) היגיעים בתורה ככל כחם : (יד) כאן מפרש כפשוטו יגיע כח ממש : [טז] לשון הללמה כמו יחילו דרכיו [תל"ס י'] : [טז] ננועה בבית ולא תהא ילאנית ומדברת עם כל אדם : (יז) פי' מפרשת : [יט] פותח את הרקיע בחפלתו : למה

ויפיע לו הפנה זה האופר והסכר העליוני אשר אין למעלה עיקר עליו כסם עלים שנס הם יעמדו לעד בלמורם והו' ולא יעיש מעשות פרי : [מז] שנאמר אשרי כו' וסמך ליה בניך כשתילי זיתים גו' יכול אף העבדים כו' שעל הרוב אינם ת"ח בחכמת התורה ת"ל יגיע כפיך אשריך שגל' אשר הוא רק על אשר התורה כלומר היגיעים בתורה הם יזכו להשפיע להם חכמת ה' : (מז) מעיד אני עלי מפרש הכתוב יגיע כפיך : (מח) ואין ת"ח כהנה ממנו עד"מ שיהיה ת"ח מנכסיו : (מט) אין שריד אלא ת"ח אולי מפני שרק הם כשארים חיים וקיימים לעולם הנלמי ובאורו שאמת שיותר טוב שהת"ח לא יזנה משל לבור אבל זאת ג"כ שכל מי שאינו מהנה לת"ח אינו מבורך ויחיל לשון הללמה ותקוה זהו אינו מבורך : [נ] ואימתי כו' בירכתי ביתך שלא תהא ילאנית אשר מזה נמשך הפירוט והו' גם בניה לא טובים ח"ו : [נא] זית לאכילה מוד ליבש שיהי' לאחרית הזמן וגם להאיר וכן כיוו בעלי תלמוד המוללחין באחרית צעוה"ב ובעלי מו"מ מוללחין צעוה"ב וחסמים המאירים לארץ בחכמתם חכמים יודעים הנאמר להם נבונים מבינים דבר מתוך דבר יודעי בינה כל דבר צעוה"ב הו' ע"ד ומנני ישעבר יודעי בינה לעתים חסו חסוב תקופות ומזלות ע"פ חשבון העת והזמן : (נב) שניה לה כלומר אבל הפכה בדומה לה יהיה ג"כ בניה כמוה גורמת רעה לעצמה : (גב) בניה בעלי מומין אף שהדבר יתכן ג"כ כפשוטו מומי הגוף וזה מדרך העושן לא מטבע ההולדה אבל ג"כ הכונה על מדות נפשיות כמו שכתובי הגוף יש חולי יתכן להתרפאות ויש צעל מוס אינו נרפא לעולם וכן צמדות הנפש יש נתרפא מתוכו הרעה ויש חכונה רעה עומדת איננה סרה זהו צא ממנו האורים וקרא צעל מוס : (גד) חגרון לפי הכונה השניה באורו המס מתעללן לטוב ורץ רק לרע זהו מומי הרגלים דומה לטבע אמו שהוא ילאנית : [נח] אילמין מדבר טוב סומין מראות בטוב ובחלית המעלה שוטה מדעת הכריות ורשע בין אדם למקום : (נז) תדע לך שכן הוא כו' מוסב על לעיל שדרס ועל הנחל יעלה וגו' : (נז) לעשות מ"ס ות"ת אף שהבחינה במ"ס המה ביד האדם מ"מ ע"י ידיעת החכמה יתעורר יותר למ"ס ועכ"ל הכסירה בידו לעשות כפי החכמה או להגות : (נח) לא ולמד כו' משעה שגומלין כו' לפי שאין צד רעה רק כשיגדל ומכניסין אותו לתורה ומבין ממנה מעט ואח"כ הוא פורש והו' ענינו וא"כ ילמד ממנה מה גדלה מעלת התורה ומה רב עושה למי שפירש ממנה : (נש) הניח הכל כלומר הלמוד והמעשה או הכונה המקרא ומשנה ואינו לומד מאומה : (ס) עוסק במקרא כו' ר"ל אף שעוסק רק במקרא ובמשנ'

מאורי אש

כלומר הכל יהיה מוכן לפנייהם והכונה על הסכר הנלמי והשנת החורה לפנייהם : (מד) משלו משל כו' בא להעיר ולהרחות שאף שחשוקת החכמה והחורה הטובה נעלם צעוה"ז והיא לבורה ביתך באין משינה והיא מסתתרת כלב ומנוחת כחם השכל לנד עדי ידעה ה' טוב לבבו כי מתוק עליו ד"ת ולמד מאהבה אז ירס עליו ויפיע לו הפנה זה האופר והסכר העליוני אשר אין למעלה עיקר עליו כסם עלים שנס הם יעמדו לעד בלמורם והו' ולא יעיש מעשות פרי : [מז] שנאמר אשרי כו' וסמך ליה בניך כשתילי זיתים גו' יכול אף העבדים כו' שעל הרוב אינם ת"ח בחכמת התורה ת"ל יגיע כפיך אשריך שגל' אשר הוא רק על אשר התורה כלומר היגיעים בתורה הם יזכו להשפיע להם חכמת ה' : (מז) מעיד אני עלי מפרש הכתוב יגיע כפיך : (מח) ואין ת"ח כהנה ממנו עד"מ שיהיה ת"ח מנכסיו : (מט) אין שריד אלא ת"ח אולי מפני שרק הם כשארים חיים וקיימים לעולם הנלמי ובאורו שאמת שיותר טוב שהת"ח לא יזנה משל לבור אבל זאת ג"כ שכל מי שאינו מהנה לת"ח אינו מבורך ויחיל לשון הללמה ותקוה זהו אינו מבורך : [נ] ואימתי כו' בירכתי ביתך שלא תהא ילאנית אשר מזה נמשך הפירוט והו' גם בניה לא טובים ח"ו : [נא] זית לאכילה מוד ליבש שיהי' לאחרית הזמן וגם להאיר וכן כיוו בעלי תלמוד המוללחין באחרית צעוה"ב ובעלי מו"מ מוללחין צעוה"ב וחסמים המאירים לארץ בחכמתם חכמים יודעים הנאמר להם נבונים מבינים דבר מתוך דבר יודעי בינה כל דבר צעוה"ב הו' ע"ד ומנני ישעבר יודעי בינה לעתים חסו חסוב תקופות ומזלות ע"פ חשבון העת והזמן : (נב) שניה לה כלומר אבל הפכה בדומה לה יהיה ג"כ בניה כמוה גורמת רעה לעצמה : (גב) בניה בעלי מומין אף שהדבר יתכן ג"כ כפשוטו מומי הגוף וזה מדרך העושן לא מטבע ההולדה אבל ג"כ הכונה על מדות נפשיות כמו שכתובי הגוף יש חולי יתכן להתרפאות ויש צעל מוס אינו נרפא לעולם וכן צמדות הנפש יש נתרפא מתוכו הרעה ויש חכונה רעה עומדת איננה סרה זהו צא ממנו האורים וקרא צעל מוס : (גד) חגרון לפי הכונה השניה באורו המס מתעללן לטוב ורץ רק לרע זהו מומי הרגלים דומה לטבע אמו שהוא ילאנית : [נח] אילמין מדבר טוב סומין מראות בטוב ובחלית המעלה שוטה מדעת הכריות ורשע בין אדם למקום : (נז) תדע לך שכן הוא כו' מוסב על לעיל שדרס ועל הנחל יעלה וגו' : (נז) לעשות מ"ס ות"ת אף שהבחינה במ"ס המה ביד האדם מ"מ ע"י ידיעת החכמה יתעורר יותר למ"ס ועכ"ל הכסירה בידו לעשות כפי החכמה או להגות : (נח) לא ולמד כו' משעה שגומלין כו' לפי שאין צד רעה רק כשיגדל ומכניסין אותו לתורה ומבין ממנה מעט ואח"כ הוא פורש והו' ענינו וא"כ ילמד ממנה מה גדלה מעלת התורה ומה רב עושה למי שפירש ממנה : (נש) הניח הכל כלומר הלמוד והמעשה או הכונה המקרא ומשנה ואינו לומד מאומה : (ס) עוסק במקרא כו' ר"ל אף שעוסק רק במקרא ובמשנ'

ואביו אינו מיסרו עליו הכתוב אומר (סס י"ג) חושך שבמו
 שונא בנו ואהבו שחרו מוסר
(עא) ד"א לחדשיו יבכר (כג) למכבדי תורה
 שמכבדין את התורה בכל יום תמיד
(עב) כיצד עיר שיש בה עובדי עכו"ם ויש בה
 עשרה בתים של ישראל שמשכימין ומעריבין
 בבית הכנסת ובביהמ"ד אע"פ שהעכו"ם חונים
 נגד סביבותיהם אפ"ה הם מכבדים אותם ויראין
 מהם שנאמר (ישעיה כ"ה) על כן יכבדוך עם עז
 קרית גוים עריצים ייראוך וגומר ומהו כי מימיו מן
 המקדש המה יוצאים (עד) מפני שמצוה קלה
 הרי היא כחמורה וחמורה הרי היא כקלה וכן
 אלו ואלו רפואה הן לישראל בין בעוה"ז בין
 לימות בן דוד ובין לעוה"ב שנאמר והיה פרוי
 למאכל ועלהו לתרופה ובזמן שישראל עוסקין
 בתורה ועושין צדקה ומשפט הקב"ה ועהו משמח
 בהן ומגיד להן ששמחתו בהן אלה אלפים לטובה
 כפליים יותר מהם שנאמר (ש"ה י) אל גנת אגוז
 ירדתי וגו' מה אגוז זה יש בה ארבע בתים
 כך כל חכם וחכם מישראל שיש בו ד"ת לאמיתו
 יש בו ארבע דברים חכמה ובינה דעה והשכל
 משלו

[קלה ט] [סא] ראה חיים עם אשה אשר אהבת כל ימי חי
 הבלך וגו' כי היא חלקך בחיי ובעמלך אשר אתה עמל
 תחת השמש ומנין לתורה שהיא משולה לאשה שנאמר
 [משלי יח] מצא אשה [סב] מצא טוב ויפק רצון מה וכוון
 שלומר את התורה הרי זה מביא טובה לעולם ויכול הוא
 לבקש רחמים ולהתפלל לפני הקב"ה [יח] [סג] ויפקפק
 את הרקיע ויביא מטר לעולם. כך נאמר ויפק רצון מה
 ואומר [סד] כי כאשר עזובה ועצבת רוח קראך ה' [יע]
 ואשת נעורים כי תמאס אמר אלהיך וגו' ובחסד עולם
 רחמתוך אמר גואלך ה' [יטעו ל"ד] ובזמן שישראל עוסקין
 בתורה ועושין צדקה ומשפט הקב"ה שמח בהן (סה) ומגיד
 להן ששמחתן יהא עד סוף כל הדורות. שנאמר (חילים
 קל"ג) כי [כ] בחר ה' בציון אוה למושב לו ואת מנוחתי
 עדי עד וגו' וכך אמר להם הקב"ה לישראל בניי. [ס"ו] וכי
 מה שמחה יש לו לאדם אלא בד"ת בלבד הא כל המשמח
 בכסף וזהב באבנים טובות ומרגליות. מה שמחתו בהם
 שלאחר מיתה הלא לאחר שמחתך מות א"כ מה יתרון לכל
 שמחתו אבל אתם בניי בואו ושמחו עם התורה
 (סז) שמחה שלימה (סח) כדרך שאני משמח בכם לעד
 ולעולמי עולמים שנאמר (ישעיה ס"ה) כי אם שישו
 וגילו עדי עד וגומר. מהו [כ"ח] [סט] לחדשיו יבכר
 (ע) למחדשי תורה. שמחדשין את התורה בכל יום תמיד
 לבן שהוא בכור לאביו ולאמו שמחדש ד"ת שהכל שמחין
 בו כיצד אם יש לאדם בן בכור בבית רבו אם יש בו
 תורה שמחה מתחדש לו לאביו בכל יום. עליו הכתוב אומר
 (משלי ג) בן חכם ישמח אביו אבל אם פשע הבן בחכמה
 ומוציא חמתו לדברים של בשילה ולדברים אחרים.

מאורי אש

לכד מ"מ מרחמין עליו : [סא] ראה חיים עם אשה גו' והיא
 התורה מאורסה ומדובקת לאיש הישראלי כל ימי חי הבלך זה
 העוה"ז היא חיי ההבל בלמח כי היא חלקך בחיים לא החלואות
 הגשמיים הכלה וההפסד : [סב] מצא טוב ואין טוב אלא תורה
 שהיא טוב אמיתי לא מדומה ועי"ז ויפק רצון מה' שרק זאת
 רצונו ית' שיהגו בחורו ומואל הרצון שה' חפץ מילוויו או בלורו
 [סד] כי כאשר עזובה גו' ודרש ע"ד תורה התורה אשר היא חשה לך ועזובה ממך והיא עזובה רוח עי"ז והיא חשה נעורים בחסילה
 וזאת מאחיתה אך בחסר גדול חקבך עוד אליה : [סח] מגיד להם כי כלומר שמנשים להם על העתיד. כמ"ס זאת מנוחתי עדי
 עד : (ס) וכי מה שמחה יש לו לאדם כי ר"ל אם יתבונן האדם בעין האמיתי יבין כי שמחת הגופנית חפס בלתי קיימת לעולם
 עוד מעט ואיננו ואך שמחת התורה וזהו שמחת הנפש הוא לעד כי הנפש היא נלתי : (סז) שמחה שלימה לא שמחת הסועלת כ"א
 שמחת העלם אוהב מנר עגמה וזהו לשמה לא לחקות שר : (סח) כדרך שאני משמח בו' כי אני איננו מקוה שום תועלת
 בעגמות מ"ו כ"א חזקך גו' רק מנר שהוא ית' מקור הטוב והוא אהבת העלם וכמו כן גם אהבת חסד : לחדשיו יבכר בו' מוסר
 על לטגל ועל הנחל : [סט] למחדשי תורה בו' לבן שהוא בכור בו' מפני שמבן הראשון מתענג הוא ביותר בשמח ד"ת מננו
 ופטר. בשמנו חדושי תורה ודרש למחדשי (שהוא מחדש חידושי תורה) יבכר יאהב אותו [כגן שהוא בכור לאביו] : (ע) ד"א
 למכבדי תורה בו' ודרש כביבור בראשיתה שהכל מכבדין אותה וזהו למחדשי יבכר כפירות חדשי שכרו שהכל כוספים אליו :
 (עא) כיצד עיר שיש בה עובדי עכו"ם ויש בה עשרה בתים של ישראל שמכבדין את התורה בכל יום תמיד (עב) מפני שמצוה קלה הרי היא כחמורה בו' רפואה הן לישראל
 כו' הבאור מפני שהמצוה הנה סגולות לפש והשלמתה ויתכן שמצוה קלה לקיימה שקולה יותר ממצוה מצוה תעורר מפני שהיא
 מכוונת לחכמה הנפש הודושה רק ליוצר הנפשות וכמו בסמי הרפואה איננה לפי יוקר הסס כ"א כפי ערך הרפואה להחולי
 הזאת כן המצוה מפני שבאמת הנה יולאוי מן המקום הנקודש היא התורה העליונה החלקית שהיא סגולה בעגמה מעין שהכל
 והיא רפואה בין לענייני עוה"ז שהטבע והגב בעוב על פיה כמ"ס אס בחוקתי תלכו ונתתי גשמיכם גו' בין בעוה"ז בהשלמת הנפש
 בכליות וזהו ועליו לחרופה אף שהעלם גרועים לענין המאכל מ"מ יתכן שרפואה דווקא העלם מסוגלים לא הפרי כמו כן ענייני
 המצוה והבן : (עג) משמח בהם ומגיד בו' חלק אלפים בו' כלומר יותר ממה שהם שמחים בה' ה' שמח עמהם או הכו' יותר
 ממה שהשיגו בחורה [אשר זה השמחה האמיתית] הקב"ה משמח עמהם שמגלה להם יותר ויותר חסו שמגיד להם כי כלומר שמגל'
 להם רוי תורה : [עז] שנאמר אל גנת אגוז בו' ד' בחים כן ת"מ בו' בא לומר אע"פ שהחכמה והבינה הם כמות מיוחדים

ישועות ועקב

[יח] למה את עזובה ועזבת רוח לפי שמאסת התורה הנמשלת
 לאשת נעורים : (כ) וקודם זה נאמר אס ישמרו בניך בריתי
 ועדותי זו אלמדם : (כח) דורס והולך הפסוק שביחזקאל שהחמיל
 לעיל ודרש למחדשי לשון חידושי ד"ת מלת יבכר לשון בכור :
 (כג) כמו פרי המתכרת כביורה כחאנה בחידושה היא מכובדת
 לכל
 ויפק רצון טוב מה' : [סג] ויפקפק את הרקיע בו' כלומר ישרד הטבע ומערכתה וזהו ויפק רצון שדס כסוגיו הטבע מאלת ה'
 [סד] כי כאשר עזובה גו' ודרש ע"ד תורה התורה אשר היא חשה לך ועזובה ממך והיא עזובה רוח עי"ז והיא חשה נעורים בחסילה
 וזאת מאחיתה אך בחסר גדול חקבך עוד אליה : [סח] מגיד להם כי כלומר שמנשים להם על העתיד. כמ"ס זאת מנוחתי עדי
 עד : (ס) וכי מה שמחה יש לו לאדם כי ר"ל אם יתבונן האדם בעין האמיתי יבין כי שמחת הגופנית חפס בלתי קיימת לעולם
 עוד מעט ואיננו ואך שמחת התורה וזהו שמחת הנפש הוא לעד כי הנפש היא נלתי : (סז) שמחה שלימה לא שמחת הסועלת כ"א
 שמחת העלם אוהב מנר עגמה וזהו לשמה לא לחקות שר : (סח) כדרך שאני משמח בו' כי אני איננו מקוה שום תועלת
 בעגמות מ"ו כ"א חזקך גו' רק מנר שהוא ית' מקור הטוב והוא אהבת העלם וכמו כן גם אהבת חסד : לחדשיו יבכר בו' מוסר
 על לטגל ועל הנחל : [סט] למחדשי תורה בו' לבן שהוא בכור בו' מפני שמבן הראשון מתענג הוא ביותר בשמח ד"ת מננו
 ופטר. בשמנו חדושי תורה ודרש למחדשי (שהוא מחדש חידושי תורה) יבכר יאהב אותו [כגן שהוא בכור לאביו] : (ע) ד"א
 למכבדי תורה בו' ודרש כביבור בראשיתה שהכל מכבדין אותה וזהו למחדשי יבכר כפירות חדשי שכרו שהכל כוספים אליו :
 (עא) כיצד עיר שיש בה עובדי עכו"ם ויש בה עשרה בתים של ישראל שמכבדין את התורה בכל יום תמיד (עב) מפני שמצוה קלה הרי היא כחמורה בו' רפואה הן לישראל
 כו' הבאור מפני שהמצוה הנה סגולות לפש והשלמתה ויתכן שמצוה קלה לקיימה שקולה יותר ממצוה מצוה תעורר מפני שהיא
 מכוונת לחכמה הנפש הודושה רק ליוצר הנפשות וכמו בסמי הרפואה איננה לפי יוקר הסס כ"א כפי ערך הרפואה להחולי
 הזאת כן המצוה מפני שבאמת הנה יולאוי מן המקום הנקודש היא התורה העליונה החלקית שהיא סגולה בעגמה מעין שהכל
 והיא רפואה בין לענייני עוה"ז שהטבע והגב בעוב על פיה כמ"ס אס בחוקתי תלכו ונתתי גשמיכם גו' בין בעוה"ז בהשלמת הנפש
 בכליות וזהו ועליו לחרופה אף שהעלם גרועים לענין המאכל מ"מ יתכן שרפואה דווקא העלם מסוגלים לא הפרי כמו כן ענייני
 המצוה והבן : (עג) משמח בהם ומגיד בו' חלק אלפים בו' כלומר יותר ממה שהם שמחים בה' ה' שמח עמהם או הכו' יותר
 ממה שהשיגו בחורה [אשר זה השמחה האמיתית] הקב"ה משמח עמהם שמגלה להם יותר ויותר חסו שמגיד להם כי כלומר שמגל'
 להם רוי תורה : [עז] שנאמר אל גנת אגוז בו' ד' בחים כן ת"מ בו' בא לומר אע"פ שהחכמה והבינה הם כמות מיוחדים

אליהו רבא פרק יח

ומאי והיה עליהו רענן (יכניס סס) (פה) שיצא קורת רוח ממנו בעולם שבזמן שישראל עושין רצונו של מקום מה נאמר בהן זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך וגו' (יכניס יח) לכך נאמר ולא יראה כי יבא חום וזיה עלהו רענן ובשנת בצורת לא ידאג ולא ימיש מעשות פרי (פ) משלו משל למה"ד לעשרת בני אדם שבאו במסכה אחת אחד הביא דגים גדולים השני הביא דגים קטנים השלישי הביא מיני מלוחים והרביעי הביא מיני תפלים החמישי הביא כרוב ותרדון שלוקין הששי הביא בצים והשביעי הביא גבינה השמיני הביא בשר שור התשיעי הביא בשר איל העשירי הביא בשר עופות כל אחד ואחד הביא אכילה אחת על השלחן וכל אחד ואחד נוטל מכל עשר [כג] אכילות והולך לביתו בעשר מיני אכילות כך כיון שבאו עשרה בני אדם לכית הכנסת ולבה"מ ולומר כל אחד ואחד מהם עם כל חבריו דבר א' או פסוק א' או הלכה אחת נמצא ביד כל אחד ואחד מהם שהוא נוטל עשר הלכות או עשרה דברים והולך לביתו בעשרה דברים או עשרה פסוקים או עשרה הלכות לפיכך הייתי אומר לעולם ישב

[עז] משלו משל למה"ד למלך שהוא בא לכמה ימים ושנים בתוך ביתו כשהוא בודק את עבדיו אינו בודקן לא על כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות אלא אומר פלוני עבדי הכי קרא ושנה אם אמרו לו שהוא קרא ושנה והעדיף על חבריו (עח) שעשה תשובה מיד (כ) מודה לו המלך ועוזב את הכל ומשמה עמו לכך נאמר אל גנת אנוז ירדתי לראות באבי הנחל לראות הפרחה הגפן הגצו הרמונים (עט) אלו מעשים טובים ות"ת שחכמי תורה מצפין להם והכל מאין בא מלפני הקב"ה [הפ] שידיו פשוטות לעושי תשובה (פא) והכל שלו והכל מעשה ידיו ולא הגיח הקב"ה דבר (פב) שלא גילה לישראל שנאמר (תלים כס) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם ואומר (שמוס ג') כי לא יעשה אדני ה' דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים מאי ולא יראה כי יבא חום (יכניס סס) לומר לך כל העוסק בתורה אינו הואה מרת פורעניות בין בעוה"ז בין לימות בן דוד ובין לעוה"ב (פג) ומה הוא דירת מדה בינונית לא חס ולא צונן ואיזהו זה מועד הג הסוכות שנא' (יכניס יג) עוד אושיבך באהלים כימי מועד

ישועות יעקב

כלל : (כג) משנה ומפאר אותו : [כג] סכל ח' מהמסובין מכבדין
 לרעה בחכמת העולם ולהבין בנייתם לו"א שלא כן כ"א מהחורה ותגלה לו הכל כמ"ס בלכות כל הלומד תורה לשמה כו' וזכה לדברים הרבה כלומר חף מה שלא למד מתגלה לו בלבו זה רחיה סה' מגלה להם יותר ממה שמשיג כי התורה סגולה חלקית לכל ידיעות אנוש והבן מאור : (עז) משלו משל למלך כו' הכי קרא ושנה כו' לכאורה לא ידענו מה חידם כמשל הזה והנראה מפני שמדרך המלך להגות בחכמה מענייני המדינות ולשפוט עמו הרב' וז"ל לא יתגדלו האנשים בעיניו רק מפני זה כן ה' יתברך שהוא מקור החכמה והוא ותכמתו אחד בודאי כל חפלו רק בחכמת אדם לא בעניינים אחרים הנכילים שאין לו ית' מאומה ואמר המליצה שכל לכמה שנים לתוך ביתו אולי רומז לעוה"ב שפה בעוה"ז נסתר האדם מראות בפני המלך מלכו של עולם מפני חומרו המונעו מהרר השגות האם רק בעוה"ב שם יתענג ממנוה שדי או הכונה על לפתח לבוא בימי הגאולה כ"ב : (עח) שעשה תשובה ל"ל ש"ל ועשה אז מיד מוחלין לו : (עט) אלו מ"ט ות"ת סת"ה מצפין עליהם כו' כלומר מצפים ומייתלים שיחגלו להם ויעשו כמעטין המתגבר ויתנוץ להם מ"ט להתקרבות לה' ובאור הכתוב אל גנת [המה כלל בני אדם שנמשלו לגנה ולכרם] אגוז [שנטוע בלחם הד' כחות חכמה ובינה דעת והשכל] לראות הפרחה הגפן כלומר אס השלים נפשו בתורה ומצות : [פ] שידיו פשוטות לעושה תשובה והאדריקים מבקשים שיחגלה להם התורה ומ"ט זה אמיתת התשובה והקב"ה מקבל בקשחם : [פא] שהכל שלו כו' שלא ידומ' אף אנוש אנוש יזיר חומר יתשא לפני ה' בלכות ויחזור אח"כ בתשובה ויקובל תשובתו ומפרש מפני שהכל שלו והכל מעשה ידיו ע"כ חונן עליהם ומקבלם : (פב) שלא גלה לישראל כו' כלומר שבתורה מרומז סוד ה' ובריתו זה התורה שבה רמז הכל והוגיה ומלאכה : [פג] ומה הוא מרת דירה בינונית לא חס כו' חג הסוכות כו' הענין הוא ע"ד מאמרם ז"ל (בעבור אלילים) שלעתיד יבקשו העובדי כוכבים וזהו מדה בינונית שהבינונים יכולים לעמוד בהם ולא יתקו והענין בעצמו יש לו חוץ ובקלרה כו' להבסין בהם את העובדי כוכבים וזהו מדה בינונית שהבינונים יכולים לעמוד בהם ולא יתקו והענין בעצמו יש לו חוץ ובקלרה אעיר עליהם שהוא שם מושאל על השגה אשר אמרו חז"ל שלעתיד הקב"ה מוליא חמה מרחקה לדיקים מתרפאים בה ורשעים יודוין בה והענין כבר בארו רבים כי כל זה רומז להשגה אשר אמרו חז"ל שהגולה שיתגלה כ"ב שהאדריקים שהרגילו עצמם בעוה"ב כזה הם מתרפאים בה אף הרשעים שלא הרגילו כזה מאומה ואדרבא הפכו לזריהם הטובים לרע' והן עתה עת כי יבקע חסוקת השגה בלבם כחם בעוה"ז אף לא יוכלו להשיג ואין דין גדול מזה (זולת אס הנהיגים המכאיב יודוע עיין לעיל פא"ק [ח"א פה סה' יתן לבינוני] דבר שיכולים לסבול לא חס ולא אונן והבן מאור ויש לי כמה ראיות כזה אף לא רייתי להאריך . (פד) עוד אושיבך באהלים זהו בימי חג הסוכות ועל דר הכונה כשני' הוא כמו שפרשתי . (פד) ש"ל ק"ד ממנו כו' כמו העלים הרטובים המוליאים פירות כן מד"ת יא"ק ק"ד ונחת לעולם ועד"מ מוסיפי' כח בפמליא של מעלה : כי יבוא חום זה מדה"ד הסופט' ביום הדין הגדול : [פז] משלו משל כו' מוסב על לעיל ממכבדי התורה שמטכיונים לבה"מ והמשל הוא להראות אף שהגבור אף סכל אחד חפלתו בידו עכ"ל גם כללות החפלה נחשבת לכולם כמו הסעודה שנאמר כלל הסעודה ע"י כולם וכולם טועמים מכל מאכל כן יועיל חפלת רבים

מאורי אש

כנפס ונריך ליגע בהם לפי דרך הנחות ויסודות השכל הנטוע ולכאורה מה יוסיף ומה יתן ידיעות התורה הוספה לאלו הכחות לרעה בחכמת העולם ולהבין בנייתם לו"א שלא כן כ"א מהחורה ותגלה לו הכל כמ"ס בלכות כל הלומד תורה לשמה כו' וזכה לדברים הרבה כלומר חף מה שלא למד מתגלה לו בלבו זה רחיה סה' מגלה להם יותר ממה שמשיג כי התורה סגולה חלקית לכל ידיעות אנוש והבן מאור : (עז) משלו משל למלך כו' הכי קרא ושנה כו' לכאורה לא ידענו מה חידם כמשל הזה והנראה מפני שמדרך המלך להגות בחכמה מענייני המדינות ולשפוט עמו הרב' וז"ל לא יתגדלו האנשים בעיניו רק מפני זה כן ה' יתברך שהוא מקור החכמה והוא ותכמתו אחד בודאי כל חפלו רק בחכמת אדם לא בעניינים אחרים הנכילים שאין לו ית' מאומה ואמר המליצה שכל לכמה שנים לתוך ביתו אולי רומז לעוה"ב שפה בעוה"ז נסתר האדם מראות בפני המלך מלכו של עולם מפני חומרו המונעו מהרר השגות האם רק בעוה"ב שם יתענג ממנוה שדי או הכונה על לפתח לבוא בימי הגאולה כ"ב : (עח) שעשה תשובה ל"ל ש"ל ועשה אז מיד מוחלין לו : (עט) אלו מ"ט ות"ת סת"ה מצפין עליהם כו' כלומר מצפים ומייתלים שיחגלו להם ויעשו כמעטין המתגבר ויתנוץ להם מ"ט להתקרבות לה' ובאור הכתוב אל גנת [המה כלל בני אדם שנמשלו לגנה ולכרם] אגוז [שנטוע בלחם הד' כחות חכמה ובינה דעת והשכל] לראות הפרחה הגפן כלומר אס השלים נפשו בתורה ומצות : [פ] שידיו פשוטות לעושה תשובה והאדריקים מבקשים שיחגלה להם התורה ומ"ט זה אמיתת התשובה והקב"ה מקבל בקשחם : [פא] שהכל שלו כו' שלא ידומ' אף אנוש אנוש יזיר חומר יתשא לפני ה' בלכות ויחזור אח"כ בתשובה ויקובל תשובתו ומפרש מפני שהכל שלו והכל מעשה ידיו ע"כ חונן עליהם ומקבלם : (פב) שלא גלה לישראל כו' כלומר שבתורה מרומז סוד ה' ובריתו זה התורה שבה רמז הכל והוגיה ומלאכה : [פג] ומה הוא מרת דירה בינונית לא חס כו' חג הסוכות כו' הענין הוא ע"ד מאמרם ז"ל (בעבור אלילים) שלעתיד יבקשו העובדי כוכבים וזהו מדה בינונית שהבינונים יכולים לעמוד בהם ולא יתקו והענין בעצמו יש לו חוץ ובקלרה כו' להבסין בהם את העובדי כוכבים וזהו מדה בינונית שהבינונים יכולים לעמוד בהם ולא יתקו והענין בעצמו יש לו חוץ ובקלרה אעיר עליהם שהוא שם מושאל על השגה אשר אמרו חז"ל שלעתיד הקב"ה מוליא חמה מרחקה לדיקים מתרפאים בה ורשעים יודוין בה והענין כבר בארו רבים כי כל זה רומז להשגה אשר אמרו חז"ל שהגולה שיתגלה כ"ב שהאדריקים שהרגילו עצמם בעוה"ב כזה הם מתרפאים בה אף הרשעים שלא הרגילו כזה מאומה ואדרבא הפכו לזריהם הטובים לרע' והן עתה עת כי יבקע חסוקת השגה בלבם כחם בעוה"ז אף לא יוכלו להשיג ואין דין גדול מזה (זולת אס הנהיגים המכאיב יודוע עיין לעיל פא"ק [ח"א פה סה' יתן לבינוני] דבר שיכולים לסבול לא חס ולא אונן והבן מאור ויש לי כמה ראיות כזה אף לא רייתי להאריך . (פד) עוד אושיבך באהלים זהו בימי חג הסוכות ועל דר הכונה כשני' הוא כמו שפרשתי . (פד) ש"ל ק"ד ממנו כו' כמו העלים הרטובים המוליאים פירות כן מד"ת יא"ק ק"ד ונחת לעולם ועד"מ מוסיפי' כח בפמליא של מעלה : כי יבוא חום זה מדה"ד הסופט' ביום הדין הגדול : [פז] משלו משל כו' מוסב על לעיל ממכבדי התורה שמטכיונים לבה"מ והמשל הוא להראות אף שהגבור אף סכל אחד חפלתו בידו עכ"ל גם כללות החפלה נחשבת לכולם כמו הסעודה שנאמר כלל הסעודה ע"י כולם וכולם טועמים מכל מאכל כן יועיל חפלת רבים

את החולי מאליו ומצלת אותו מכל יגון ואנחה וצער וממלט אותו מדינה של גיהנם . [צג] ובזמן שישראל עושין רצונו של אביהם שבשמים וחוזרין בתשובה שלימה לפניו מה נאמר בהן שובו בנים שובבים וגו' (וימיה ג) אשרי אדם שהוא ירא שמים מתוך שפל רוח (כו) ומתוך ענוה מתוך התשובה ומתוך הדין . (צה) ד"א קומי רוני בלילה אין רוני זו אלא תורה שנאמר [סהלס לב] אתה סתר לי מצר תצרני רוני פלט תסובבני סלה . מה כתיב בתריה שמחו בה' וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב . (צו) ושמא תאמר עד אותה שעה לא היתה להן שמחה לצדיקים והלא מצינו שהיה להם שמחה בימי דוד ובימי שלמה ובזמן אנשי כנסת הגדולה ומנין שהיתה להם שמחה בימי דוד ובימי שלמה שנאמר (ד"ב א' ט"ו) ויזבחו לה' זבחים וגו' פרים אלה אלים אלה כבשים אלה ונסכידם זבחים לרוב לכל ישראל ויאכלו וישתו לפני ה' ביום ההוא בשמחה גדולה וגו' . ומנין שהיתה להם שמחה בזמן אנשי כנסת הגדולה שנ' (נפמיה יב) ויזבחו ביום ההוא זבחים גדולים וישמחו כי האלודים שמחם שמחה גדולה וגם האנשים והילדים שמחו

ישב אדם ויעסוק בתורה ובמעשה מרכבה ובכל מדות טובות שבעולם (פ) ויניח הכל וילך לבית הכנסת ולבית המדרש . ובכל מקום שמתחדשין בו תורה שבישיבת בית הכנסת ובישיבת בית המדרש שמחה מתחדש להקב"ה בכל יום תמיד וכן הוא מפורש בקבלה ע"י הנביא ישעיהו בן אמוץ אדני ה' נתן לי לשון לימודים [פח] לדעת לעות את יעקב דבר יעיר בביקר בביקר יעיר לי אוזן לשמוע כלימודים אדני ה' פתח לי אוזן וגו' ואדע כי לא אבוש (שפיה ג) אלה הדברים דבר ישעיה הנביא על ישיבת בית הכנסת ועל ישיבת בהמ"ד ועל חידושה (פט) של תורה בביהמ"ד מהו אומר (איכה ג') (כד) חדשים לבקרים רבה אמונתך (כה) חלקי האמרה נפשי וגו' וכן כשבאו פושעי ישראל (צא) לעקור מלכות בית דוד מן ישראל והשיבו אותו [קי] תשובה ומתוך התשובה שהשיבו אותו באתה השכינה למעלה מדוד משיבה ואמרה לי דוד בני עליך נאמר (חלים קי) נשבע ה' ולא ינחם וגו' בא וראה כמה גדול כחה של תשובה שהיא ממלכת את בנ"א בעולם וקושרת לבני אדם קשרים [כ"א כתיים] בראשיהם (צב) ומרפא

מאורי אש

רבים לכולם וכולם יקבלו טוב לאיש איש מנקטת חבירו כי לא כל הנקטת והדיעות שוות והכן . (פ) ויניח הכל כו' כלומר אפי' עוסק בזבוחו צממתי מרכבה כדברים עליונים מאד יותר טוב לילך בצדקה ולחיות בצבור [פח] לדעת לעות כלומר העת הקבוע להתפלל את יעקב היעפי' המאמץ לדבר ה' . (פט) ועל חידושה של תורה זהו חדשים לבקרים והו' צדיק יעיר לי אוזן כדוד' של תורה : (5) חלקי ה' אמרה נפשי עיין ביי"ע ומזרק לזה צמח שדרשו חז"ל כי על כל מוצא פי ה' אלו ההלכות [שהם חדושי תורה] וז"ל חלקי ה' כלומר חלקי ומנתי תורת ה' ובה שחשטע מלמתי וע"כ אוחיל לו זכות התורה (צא) לעקור מלכות צ"ד ר"ל שבזיו אוחו ממעשה דבת שבע ואורי אשר ח"ל להיות מלכות קיימת או הוכחה לו אחת מהן מוסל לעולם גו' מלכי דק ובאמת צמח זכה לזה הוא ע"י התשוב' שפי' נקשר לו כתר מלכות אמיתית ליטב על כסף ה' : [צג] ומרפא את החולי הן חולי הנפש והן חולי הגוף מרפא אלו שלא יצטרך שום פעולה אחרת לזה ומללל אוחו מכל צער הגופני ומדיקה של גהימס הנפשי : (כג) ובזמן שישראל עושין כו' וחוזרין כו' שובו כו' כלומר שעושין רצונו ה' צמח לעשות תשובה אז ה' מרפא את משוכת' המגיע לאדם לעשות רע כמנהג הטוב המורגל בדרכו הרע שהוא הולך בדרך לבו וה' מרפא לבזו ומעיר אוחו לטוב ער"מ הבא לטהר מסייעין לו וחסו שובו צמים שובבים גו' ואם תאמרו כי מאד הרגלנו בזה באין אומר השב לו"ל לא כן כי אנכי ארפא משוכותיכם ואסייע לכם ממרום שחשטרו לכבסם (כד) אשרי אדם כו' מברך מגדר החסובה ומתחסם מתוך שפל רוח (שרעיונותיו אינם גבוהים לחשוב מחשבות גבוהות ממעלה השגתו וערכו) ועניו (מתכוון בשפלות אנושי מול ה' אבאית גבוה מעל גבוה) ומתוך החסובה [ששב תמיד מחטאו וחוזר ושב לה' להגביה מעלתו מעלה מעלה] ומתוך הדין (שנותן הדין לנפשו ומצדיק דין שמים או כמאמר החכמים במוסרם שאמרו בזה הלשון ותגער על נפשך בהיותה מקלחת זה כמאמרם לעולם ירגיו אדם יצ"ט על יזה"ר כו' : [כה] ד"א קומי רוני גו' אלא תורה כו' לכאורה גם מהכתוב שפני מאין מוכח שריה זו תורה אימת כפשוטו רינה שמרן ומשכח להקב"ה על פליטתו משוכתיו וי"ל לפי שהרנו והשכח שייך לצדיקים וחסידים אשר לבס טהורה ולזה מלאנו תמיד שמוסב עליהם וזה שמתו בה' וגילו צדיקים אכל ישרי לב הן המה סמוסרין בשכלם ובחורתם ובלמודם וא"כ כיון דכתיב הרנינו כל ישרי לב א"כ מוכח שרינה זו תורה וק"ל ובאזה"כ קומי רוני בלילה שפ' זכות התורה תכלל מהגולה הדומם ללילה : [צו] ושמא תאמר עד אותה שעה כו' לא ידעתי מה היה קשה לו ומה תירץ בזה שהיה להם שמחה ונראה לי שהוא מאמר בפני עצמו אשר שוכר מענין שמחת הצדיקים בה' שהוא הרביות האמיתי להשגתו מנוגע ה' אז אמר בדרך מוסרי שמא תאמר איה איפה ימצא אנשים שכל שמחתם הוא רק בה' עד שכל לבם ימלאו רק מהציור הזה לו"ל והלא מצינו שהיה ליהם שמחה בימי דוד כו' וכל זה היחה שמחה נפשית שמחת רוח"ק כמ"ס ויחלבו וישתו לפני ה' ביום ההוא בשמחה גדולה כלומר כשמסת ה' ובדכיות וכן בשלמה נאמר כי אלהים

ישועות יעקב

מכדין זה את זה : [כד] כי בכל בוקר מחדש ה"ם דברי תורה : (כה) פי' החלק שהנשמה קבלה מסיני היא מקבלת כל לילה בעלותה למעלה כידוע לי"ם : [כו] ר"ל שבזיו אוחו ממעשה דבת שבע ואורי אין יסועתה לו כו' : (כז) ר"ל שהיו צדוק אלו ד' מדות וסוף ירא שמים שלא יהיה בו ענוה פסולה וכן (5) חלקי ה' אמרה נפשי עיין ביי"ע ומזרק לזה צמח שדרשו חז"ל כי על כל מוצא פי ה' אלו ההלכות [שהם חדושי תורה] וז"ל חלקי ה' כלומר חלקי ומנתי תורת ה' ובה שחשטע מלמתי וע"כ אוחיל לו זכות התורה (צא) לעקור מלכות צ"ד ר"ל שבזיו אוחו ממעשה דבת שבע ואורי אשר ח"ל להיות מלכות קיימת או הוכחה לו אחת מהן מוסל לעולם גו' מלכי דק ובאמת צמח זכה לזה הוא ע"י התשוב' שפי' נקשר לו כתר מלכות אמיתית ליטב על כסף ה' : [צג] ומרפא את החולי הן חולי הנפש והן חולי הגוף מרפא אלו שלא יצטרך שום פעולה אחרת לזה ומללל אוחו מכל צער הגופני ומדיקה של גהימס הנפשי : (כג) ובזמן שישראל עושין כו' וחוזרין כו' שובו כו' כלומר שעושין רצונו ה' צמח לעשות תשובה אז ה' מרפא את משוכת' המגיע לאדם לעשות רע כמנהג הטוב המורגל בדרכו הרע שהוא הולך בדרך לבו וה' מרפא לבזו ומעיר אוחו לטוב ער"מ הבא לטהר מסייעין לו וחסו שובו צמים שובבים גו' ואם תאמרו כי מאד הרגלנו בזה באין אומר השב לו"ל לא כן כי אנכי ארפא משוכותיכם ואסייע לכם ממרום שחשטרו לכבסם (כד) אשרי אדם כו' מברך מגדר החסובה ומתחסם מתוך שפל רוח (שרעיונותיו אינם גבוהים לחשוב מחשבות גבוהות ממעלה השגתו וערכו) ועניו (מתכוון בשפלות אנושי מול ה' אבאית גבוה מעל גבוה) ומתוך החסובה [ששב תמיד מחטאו וחוזר ושב לה' להגביה מעלתו מעלה מעלה] ומתוך הדין (שנותן הדין לנפשו ומצדיק דין שמים או כמאמר החכמים במוסרם שאמרו בזה הלשון ותגער על נפשך בהיותה מקלחת זה כמאמרם לעולם ירגיו אדם יצ"ט על יזה"ר כו' : [כה] ד"א קומי רוני גו' אלא תורה כו' לכאורה גם מהכתוב שפני מאין מוכח שריה זו תורה אימת כפשוטו רינה שמרן ומשכח להקב"ה על פליטתו משוכתיו וי"ל לפי שהרנו והשכח שייך לצדיקים וחסידים אשר לבס טהורה ולזה מלאנו תמיד שמוסב עליהם וזה שמתו בה' וגילו צדיקים אכל ישרי לב הן המה סמוסרין בשכלם ובחורתם ובלמודם וא"כ כיון דכתיב הרנינו כל ישרי לב א"כ מוכח שרינה זו תורה וק"ל ובאזה"כ קומי רוני בלילה שפ' זכות התורה תכלל מהגולה הדומם ללילה : [צו] ושמא תאמר עד אותה שעה כו' לא ידעתי מה היה קשה לו ומה תירץ בזה שהיה להם שמחה ונראה לי שהוא מאמר בפני עצמו אשר שוכר מענין שמחת הצדיקים בה' שהוא הרביות האמיתי להשגתו מנוגע ה' אז אמר בדרך מוסרי שמא תאמר איה איפה ימצא אנשים שכל שמחתם הוא רק בה' עד שכל לבם ימלאו רק מהציור הזה לו"ל והלא מצינו שהיה ליהם שמחה בימי דוד כו' וכל זה היחה שמחה נפשית שמחת רוח"ק כמ"ס ויחלבו וישתו לפני ה' ביום ההוא בשמחה גדולה כלומר כשמסת ה' ובדכיות וכן בשלמה נאמר כי אלהים שמחם כלומר השמחה שהיה כלבם היה משמחת ה' ודי' זכות למתכוון (ק"ה) : [צו] ושמא תאמר עד אותה שעה

אין יסועתה לו כו' : (כז) ר"ל שהיו צדוק אלו ד' מדות וסוף ירא שמים שלא יהיה בו ענוה פסולה וכן (5) חלקי ה' אמרה נפשי עיין ביי"ע ומזרק לזה צמח שדרשו חז"ל כי על כל מוצא פי ה' אלו ההלכות [שהם חדושי תורה] וז"ל חלקי ה' כלומר חלקי ומנתי תורת ה' ובה שחשטע מלמתי וע"כ אוחיל לו זכות התורה (צא) לעקור מלכות צ"ד ר"ל שבזיו אוחו ממעשה דבת שבע ואורי אשר ח"ל להיות מלכות קיימת או הוכחה לו אחת מהן מוסל לעולם גו' מלכי דק ובאמת צמח זכה לזה הוא ע"י התשוב' שפי' נקשר לו כתר מלכות אמיתית ליטב על כסף ה' : [צג] ומרפא את החולי הן חולי הנפש והן חולי הגוף מרפא אלו שלא יצטרך שום פעולה אחרת לזה ומללל אוחו מכל צער הגופני ומדיקה של גהימס הנפשי : (כג) ובזמן שישראל עושין כו' וחוזרין כו' שובו כו' כלומר שעושין רצונו ה' צמח לעשות תשובה אז ה' מרפא את משוכת' המגיע לאדם לעשות רע כמנהג הטוב המורגל בדרכו הרע שהוא הולך בדרך לבו וה' מרפא לבזו ומעיר אוחו לטוב ער"מ הבא לטהר מסייעין לו וחסו שובו צמים שובבים גו' ואם תאמרו כי מאד הרגלנו בזה באין אומר השב לו"ל לא כן כי אנכי ארפא משוכותיכם ואסייע לכם ממרום שחשטרו לכבסם (כד) אשרי אדם כו' מברך מגדר החסובה ומתחסם מתוך שפל רוח (שרעיונותיו אינם גבוהים לחשוב מחשבות גבוהות ממעלה השגתו וערכו) ועניו (מתכוון בשפלות אנושי מול ה' אבאית גבוה מעל גבוה) ומתוך החסובה [ששב תמיד מחטאו וחוזר ושב לה' להגביה מעלתו מעלה מעלה] ומתוך הדין (שנותן הדין לנפשו ומצדיק דין שמים או כמאמר החכמים במוסרם שאמרו בזה הלשון ותגער על נפשך בהיותה מקלחת זה כמאמרם לעולם ירגיו אדם יצ"ט על יזה"ר כו' : [כה] ד"א קומי רוני גו' אלא תורה כו' לכאורה גם מהכתוב שפני מאין מוכח שריה זו תורה אימת כפשוטו רינה שמרן ומשכח להקב"ה על פליטתו משוכתיו וי"ל לפי שהרנו והשכח שייך לצדיקים וחסידים אשר לבס טהורה ולזה מלאנו תמיד שמוסב עליהם וזה שמתו בה' וגילו צדיקים אכל ישרי לב הן המה סמוסרין בשכלם ובחורתם ובלמודם וא"כ כיון דכתיב הרנינו כל ישרי לב א"כ מוכח שרינה זו תורה וק"ל ובאזה"כ קומי רוני בלילה שפ' זכות התורה תכלל מהגולה הדומם ללילה : [צו] ושמא תאמר עד אותה שעה כו' לא ידעתי מה היה קשה לו ומה תירץ בזה שהיה להם שמחה ונראה לי שהוא מאמר בפני עצמו אשר שוכר מענין שמחת הצדיקים בה' שהוא הרביות האמיתי להשגתו מנוגע ה' אז אמר בדרך מוסרי שמא תאמר איה איפה ימצא אנשים שכל שמחתם הוא רק בה' עד שכל לבם ימלאו רק מהציור הזה לו"ל והלא מצינו שהיה ליהם שמחה בימי דוד כו' וכל זה היחה שמחה נפשית שמחת רוח"ק כמ"ס ויחלבו וישתו לפני ה' ביום ההוא בשמחה גדולה כלומר כשמסת ה' ובדכיות וכן בשלמה נאמר כי אלהים שמחם כלומר השמחה שהיה כלבם היה משמחת ה' ודי' זכות למתכוון (ק"ה) : [צו] ושמא תאמר עד אותה שעה

אליהו רבא פרה מז

נו

ת"ל אלא ללמדך שעברו עליה מאד... ועתה ת"ו בא וראה כמה גדול כח פשעה של תורה שלא חרבה ירושלים ולא חרב בית המקדש [קיב] אלא בפשעה של תורה שנאמר (מ"כה ח') בפשע יעקב כל זאת ואין זאת אלא תורה שנ' (וימיה ט) מי האיש החכם ויבן את זאת וגו' על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר ה' על עונם את תורתו וגומר

ברוך (לג) המקום ברוך הוא שבחר בכם בישראל מתוך שבעים לשונות [קטז] ונתן בכם חכמה בינה דעה והשכל שתהיו בוטחין בו בכל עת ובכל שעה ד"א קומי רוגי בלילה וגו' אין רוגי זו (קטז) אלא הודאת [לד] היסורין כיצד עושה אדם כל מה שהוא עושה ובא עליו יסורין (קטז) יעמוד בחצי הלילה וישבח ויברך וידומם ויגדל ויקדש לשמו של מי שאמר והיה העולם ברוך הוא שנ' (תהלים קיט) חצות לילה אקום להודות לך וגו' (ק"ט) והיכן היה דוד יודע לכיין חצות לילה אלא כך אמרו חכמים כיגור היתה תלויה למעלה ממסתו של דוד וכשהגיע חצות לילה (קכ) רוח צפונית מנשבת בו והתחיל הכגור לנגן מאליו לכך נאמר חצות לילה וגו' (קכא) ואומר (משלי ד"ח) מכסה פשעיו לא יצליח וגו' כדי להציל

מאורי אש

פרשוהו כל המפרשים שזה הפסוק נאמר על שחר העוה"ב וכל זמן כו' הקב"ה בעלמנו כו' כאומר ומשיב ש"ח כמה יפרכו עמנו לא כן שהם י"ח משגית עליהם לזכרם כפרתתם המעטה : (ק) אמת מארץ חלמה גו' כלומר אם האמת הוא התורה מארץ חלמה אז נרק משמים נשקף להעלים שלא כדרך הטבע : לטובה ביגיעת אנוס שאפשר שהיה עמלו לרוק ולהכל אכל בהשגחה ה' בודאי יהי' לטובה ולברכה ולא יתכן לומר שכל לשון השקפה הוא לטובה דהרי מצינו וישקף ה' על ממנה מזרים ויחכן עוד דכל לשון השקפה הוא על דבר נסוי לא כדרך הטבע אם לרעה כמו במזרים או לטוב והשקפה הנאמרת לטובה הוא ענין נסוי רק לטובה והוא יותר נכון : (קח) נפנה עליהם לקללה אמר מלת נפנה להורות שחף שהוא ית' מקור הטוב ומפיהו לא חלה הרעות אך מזה העדר למד התור' כיכול הקב"ה שהוא מקור הרחמים פנה את עלמו ממדתו הטוב להרע להם והוא דרך מליצה ואמר בלשון נפעל ולא בלשון פועל שפונה הכונה להראות כי הוא כיכול מוכרח (מגד מעשיו הרעים של אדם) להביאו עליו רעה כי באמת אינו קרוא לישראל כשם אצל השמים לפי שהם למעלה מן המערכת ומשולים עליהם ע"י מעשיהם הטובים ותפול ארצה נמסרים למקרה הטבע ח"ו בהסתרות פניה וצבא תחתן על התמיד כלומר על ישראל שהם חמירים קיימים לעולם יתכן עליהם מחנה וצבא לייסר' בפשע וכל זה ע"י פשיעה שמרדו בה' ומהו השפט ותשלך אמת ארצה זה התור' שרק היא אמיתית ולא הבינו לכבדה ע"כ עשתה והזליחה העונם עלי' ליסרם : [קי] בא וראה שלא כדמדת ב"ו כו' לא ידעתי מה שייך זה לכאן ואולי להיות שלעיל הסביר לאותו האיש מענין הברכה שמצד ה' לישראל בהיותם טובים ולהיפך בהיותם רעים ועובדי את התור' ובא עתה להודיעו אך שעבדו הבדל יש בין הבר' לקלל' : (קיא) מאלקך ועד תו' כו' וכשקללן כו' כבר מלאנו במדרש ואמנתוהו כל חכמי אמת שהאותיות התורה הנה למעל' כמו התור' בעלמה שלמעל' היא במציאות ע"ד היותה נעלה ואמרו יודע ה' בללל ללרף אותיות התורה שבהם נבראו שמים וארץ ועוד התור' כולו שמוחיו של הקב"ה וע"כ אין להפלא כי האותיות כל אשר רבו ממנו על ענין נעלה והסוד ידוע לחכמי אמת : מת"ל את הל"ל עברו תורתך : (קיב) עברו את תורתך א"ת מרמז מאלקך ועד תו' וכלומר שלא קיימהו מאומ' ולפי דעת ח"ח שפגמו באותיותיה : (קיג) אלא כפשעה של תור' כמאמרם ז"ל הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו כי המאור שבה משזירה למוטב וכן ע"י פשעם של תור' ירדו ממצלתן וגרמהו ירדחתן להחריב ורושלים כי הרבו לפשוע ולאולי אחזו בתורה אז לא היו מוטאים כ"כ וצוה מיושב מה שמקשים העולם הלא מצינו שעשו עבירות חמורות ואין אמר שרק מפני פשעה ש"ח הלא היו עבירות חמורות כעבודת אלילים וג"ע ושפכ"ד ובאמת אין זה קושיא כי כל זה בא להם מהעדר למודם ולולי למדו והגו בתור' אז המאור שבה הי' משזירם למוטב : [קיד] את זאת ואין זאת אלא תור' כמאמרם במס' עבודת אלילים : (קטז) ונתן בכם חכמה כו' שיהיו בוסתים כו' הוא חכמת התור' ע"י יסעורר לאדם מדת הבטחון עליו י"ח כי יבין כי הכל מדת ה' והכל לטובה להצריך לבות בני אדם ועיין ביסודות יעקב ואין צריך לפירושו שבאמת הוא הקדמה לצבור הכתוב שלאחריו קומי רוגי : (קטז) אלא הודאות היסורין כלומר אשר שתייסקרת ביסורין דע שלטובתך הם וע"כ רמי לו ובאזה"כ קומי רוגי בלילה בחשכת החרות כי זה טובתך להצריך לנך : [קיז] יעמוד בחצי הלילה וישבח ויגדל ויקדש לשמו של מי שאמר והיה העולם ברוך הוא שנ' (תהלים קיט) חצות לילה אקום להודות לך וגו' והיכן היה דוד יודע לכיין חצות לילה אלא כך אמרו חכמים כיגור היתה תלויה למעלה ממסתו של דוד וכשהגיע חצות לילה (קכ) רוח צפונית מנשבת בו והתחיל הכגור לנגן מאליו לכך נאמר חצות לילה וגו' (קכא) ואומר (משלי ד"ח) מכסה פשעיו לא יצליח וגו' כדי להציל

(פה) (ק) אמת מארץ חלמה וצדק משמים נשקף ואין השקפה אלא לברכה שנאמר (דברים כ"ו) השקיפה ממעון קדשך וגו' וברך את עמך וגו' : וכל זמן שאין ישראל עוסקין בתורה (קז) ואין עושין רצונו של מקום ח"ו (קח) נפנה עליהם לקללה : שנא' (דניאל ה) ותגדל ער צבא השמים ותפול ארצה מן הצבא ומן הכוכבים ותרמסם וגו' וצבא תנתן על התמיד בפשע ותשלך אמת ארצה ועשתה והצליחה : ואין צבא השמים אלא ישראל בפשע זה פשע של תורה שנ' ותשלך אמת ארצה ועשתה והצליחה הא למדת אם השליכו ישראל ח"ו את ד"ת לארץ מיד עשתה והצליחה מלכות העכו"ם (קי) בא וראה שלא כדמדת ב"ו מדת הקב"ה מדת בשר וחם קללתו מרובה מברכתו אבל הקב"ה אינו כן ברכתו מרובה מקללתו : בשבירך הקב"ה את ישראל ברכן [קיא] מאלקך ועד ת"ו מן אם בחקותי עד קוממיות (ויקרא כו) וכשקללן מן וי"ו עד מ"ם מן ואם לא תשמעו עד געלה נפשם (שם) כיוצא (לא) בדבר אתה אומר (דניאל ט) וכל ישראל (קיב) עברו את תורתך וסור לבלתי שמוע בקולך ותתן עלינו האלה השבועה אשר כתובה בתורת משה עבד האלהים כי חטאנו לו [לג] מה

ישועות יעקב

אח למנין הרעה מאל"ף עד תי"ו : [לג] מת"ל עברו את תורתך הל"ל עברו תורתך אלא כו' : [לג] כל זה דברי אליהו לאותו אדם שפגע בו : [לד] שצריך האדם לרין ולטובם להקב"ה על שטלם עליו חלמה אז נרק משמים נשקף להעלים שלא כדרך הטבע : לטובה ביגיעת אנוס שאפשר שהיה עמלו לרוק ולהכל אכל בהשגחה ה' בודאי יהי' לטובה ולברכה ולא יתכן לומר שכל לשון השקפה הוא לטובה דהרי מצינו וישקף ה' על ממנה מזרים ויחכן עוד דכל לשון השקפה הוא על דבר נסוי לא כדרך הטבע אם לרעה כמו במזרים או לטוב והשקפה הנאמרת לטובה הוא ענין נסוי רק לטובה והוא יותר נכון : (קח) נפנה עליהם לקללה אמר מלת נפנה להורות שחף שהוא ית' מקור הטוב ומפיהו לא חלה הרעות אך מזה העדר למד התור' כיכול הקב"ה שהוא מקור הרחמים פנה את עלמו ממדתו הטוב להרע להם והוא דרך מליצה ואמר בלשון נפעל ולא בלשון פועל שפונה הכונה להראות כי הוא כיכול מוכרח (מגד מעשיו הרעים של אדם) להביאו עליו רעה כי באמת אינו קרוא לישראל כשם אצל השמים לפי שהם למעלה מן המערכת ומשולים עליהם ע"י מעשיהם הטובים ותפול ארצה נמסרים למקרה הטבע ח"ו בהסתרות פניה וצבא תחתן על התמיד כלומר על ישראל שהם חמירים קיימים לעולם יתכן עליהם מחנה וצבא לייסר' בפשע וכל זה ע"י פשיעה שמרדו בה' ומהו השפט ותשלך אמת ארצה זה התור' שרק היא אמיתית ולא הבינו לכבדה ע"כ עשתה והזליחה העונם עלי' ליסרם : [קי] בא וראה שלא כדמדת ב"ו כו' לא ידעתי מה שייך זה לכאן ואולי להיות שלעיל הסביר לאותו האיש מענין הברכה שמצד ה' לישראל בהיותם טובים ולהיפך בהיותם רעים ועובדי את התור' ובא עתה להודיעו אך שעבדו הבדל יש בין הבר' לקלל' : (קיא) מאלקך ועד תו' כו' וכשקללן כו' כבר מלאנו במדרש ואמנתוהו כל חכמי אמת שהאותיות התורה הנה למעל' כמו התור' בעלמה שלמעל' היא במציאות ע"ד היותה נעלה ואמרו יודע ה' בללל ללרף אותיות התורה שבהם נבראו שמים וארץ ועוד התור' כולו שמוחיו של הקב"ה וע"כ אין להפלא כי האותיות כל אשר רבו ממנו על ענין נעלה והסוד ידוע לחכמי אמת : מת"ל את הל"ל עברו תורתך : (קיב) עברו את תורתך א"ת מרמז מאלקך ועד תו' וכלומר שלא קיימהו מאומ' ולפי דעת ח"ח שפגמו באותיותיה : (קיג) אלא כפשעה של תור' כמאמרם ז"ל הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו כי המאור שבה משזירה למוטב וכן ע"י פשעם של תור' ירדו ממצלתן וגרמהו ירדחתן להחריב ורושלים כי הרבו לפשוע ולאולי אחזו בתורה אז לא היו מוטאים כ"כ וצוה מיושב מה שמקשים העולם הלא מצינו שעשו עבירות חמורות ואין אמר שרק מפני פשעה ש"ח הלא היו עבירות חמורות כעבודת אלילים וג"ע ושפכ"ד ובאמת אין זה קושיא כי כל זה בא להם מהעדר למודם ולולי למדו והגו בתור' אז המאור שבה הי' משזירם למוטב : [קיד] את זאת ואין זאת אלא תור' כמאמרם במס' עבודת אלילים : (קטז) ונתן בכם חכמה כו' שיהיו בוסתים כו' הוא חכמת התור' ע"י יסעורר לאדם מדת הבטחון עליו י"ח כי יבין כי הכל מדת ה' והכל לטובה להצריך לבות בני אדם ועיין ביסודות יעקב ואין צריך לפירושו שבאמת הוא הקדמה לצבור הכתוב שלאחריו קומי רוגי : (קטז) אלא הודאות היסורין כלומר אשר שתייסקרת ביסורין דע שלטובתך הם וע"כ רמי לו ובאזה"כ קומי רוגי בלילה בחשכת החרות כי זה טובתך להצריך לנך : [קיז] יעמוד בחצי הלילה וישבח ויגדל ויקדש לשמו של מי שאמר והיה העולם ברוך הוא שנ' (תהלים קיט) חצות לילה אקום להודות לך וגו' והיכן היה דוד יודע לכיין חצות לילה אלא כך אמרו חכמים כיגור היתה תלויה למעלה ממסתו של דוד וכשהגיע חצות לילה (קכ) רוח צפונית מנשבת בו והתחיל הכגור לנגן מאליו לכך נאמר חצות לילה וגו' (קכא) ואומר (משלי ד"ח) מכסה פשעיו לא יצליח וגו' כדי להציל

משל למה"ד למלך שהיה לו גן עצים סמוך לתוך ביתו (מא) וטובל הכינה [מג] ומעדרה ומשקה אותם מים (מנ) מהשקיו ונותן לה זבל בזווית כל עץ ועץ שיש בה ימי [מד] זקנותו יפים מימי בחרותו שנא' (ישעיה ס"ה) לא יבנו ואחר ישב לא יטעו ואחר יאכל כי כימי העץ ימי עמי וגומר (נ"י ואומר לא יגעו לרוק ואומר וכו') ואומר [סס] וקו"ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ירצו ולא יגעו ילכו ולא יעפו . (קלא) דבר זה עתיד להיות בסוף ונעשה מקצתי היום : דבר אחר קומי רוני בלילה אין רנה זי אלא דרך שבח אבל כל זמן שישראל עושין רצון אביהם שבשמים אף הקב"ה בעצמו בא [קלמ] ומשבח את שמו הגדול בפניהם שנא' (סס ל"ד) (קמ) רני עקרה לא ירדה פצחו רנה וצהלי וגו' ואומר (דמס לא) (קמא) ובאו ורננו במרום ציון וגו' (קמב) לפיכך הייתי אומר חייב אדם שיברך וישבח ויפאר וירומם ויגדל ויקדש לשמו של הקב"ה על כל מה שבאות לו לאדם בין טובות ובין רעות הא כיצד שמע בו ארי ולא אכלו יברך וישבח לשמו של הקב"ה שפא לארי היה מזומן חס עליו הקב"ה ולא אכלו פגע בו רוב ולא אכלו יברך וישבח לשמו של הקדוש ברוך הוא שמא לרוב היה מזומן חס עליו הקב"ה ולא אכלו פגע בו כלב ולא אכלו יברך וישבח לשמו של הקב"ה שמא לכלב היה מזומן חס עליו הקב"ה ולא אכלו פגע בו זאב ולא אכלו יברך וישבח לשמו של הקב"ה שמא לזאב היה מזומן חס עליו הקב"ה ולא אכלו פגע בו נחש או עקרב ולא עקצו יברך וישבח לשמו של הקב"ה שמא

לא לו היה מזומן חס עליו הקדוש ב"ה ולא עקצוהו הכזו קוץ במקום בשר ולא הכזו במקום גידים ועצמות יברך וישבח לשמו של הקב"ה שלא הכזו [קמג] במקום (מה) גיד ועצם . וכל המתפלל ונותן הודאה על הקלות כאלו התפלל ונותן הודאה [מו] על החמורות שנא' (תהלים ל"ג) (קמד) על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא וגו' : [מז] פעם אחת היו רבותינו ושאר חכמים יושבין בבית המדרש והיו חולקים זה עם זה ואמרו מהיכן אליהו בא זה אומר מזרעה של רחל וזה אומר מזרעה של לאה עד שהן חולקין זה עם זה באתי אליהן ועמדתי לפניהן ואמרתי להן רבותי אין אני באתי אלא מזרעה של רחל . ואמרו לי תן סימן לדבריך אמרתי להן ולא כתיב ביוחסין של שבט בנימין (ד"ה א' י"ח) וערשיה ואליה חזרי (קמה) בני ירוחם ואמרו לי ולא כהן אתה ולא כך אמרת לה לאשה האלמנה (תלמיס א' יז) אך עשוי לי משם עונה (מס) קטנה בראשונה והוצאת לי ולך ולבנך תעשי באחרונה . אמרתי להן אותו [מט] תינוק בן (י) יוסף היה ורמו רמתי לעולם [קמו] שאני (נח) יורד תחלה לבבל ואח"כ יבא בן דוד . [קמז] מאי לראש אשמורות [קמח] אפי' עני שבישראל שיש בו תורה ומע"ט נוח לו להקב"ה יותר מאחאב מלך ישראל שנאמר (קהלת ד) טוב ילד מסכן וחכם וגו' ואומר (נ"י הקב"ה תפלה וכו') (תהלים קנ) תפלה לעני בני יעשוף ולפני ה' ישפוך שיחו . (קמט) עמד דוד בתפלה לפני הקב"ה ואמר לפניו רבוננו של עולמים אלמלא לא כתבת לנו בתורתך (שמות לד) על שלשים ועל רבעים אין

מאורי אש

סירך אותה היטב היטב עד שיחפעל לכו בקרבו מאוד ואח"כ מוצלם ומוסיק בה שמנים מלמוד החורה ושמירת המנוה עד שיטון חלליתו וזה הוצאות הפירות על חללית שלמות' : (קלז) וקוי ה' יחליפו כח (כי יחדש תמיד עליהם כח חדש בהשגתם ע"ד דיקום אין להם מנוחה לא צעוה"ז ולא צעוה"ב) חסו ולא יעשו צעוה"ב כי כבר עמלו צעוה"ז כל זרעם ואם ירצו בהשגתם עכ"ז לא יגעו וכס"כ אם ילכו בהדרגה ירדו לא יעשו ולא כמו העוה"ז שרץ לילך בהדרגה ומנוסכל למנוסכל כי אינו נחרע לו כ"א בניגיה ע"ד הסדר לא כן צעוה"ב שיחגלה לו בלא יגיעה וסדר ויכול להבין דבר מאוד נעלה והבן : (קלא) דבר היום לכמה נביאים שהיו צממלה עליונה בהשגתם : [קלמ] ומשגתם שיראל משותף בשמו הגדול ושמו נחוסף ברכה ושפע להשפיע למטה בזמן שישראל עושין רטנו של מקום והשפע בא ממקור אין סוף ב"ה בעצמו וזהו ש"ה הקב"ה משגתו כלומר מוסיק לו שפע והבן : (קמ) רני עקרה (עד הנה משפע טובה) ועתה פיתחי רינה כי יקדש שמי הגדול בקרבך : (קמא) ובאו ורננו גו' כלומר יומרו וירננו במרום ציון המקודש בשמו הגדול : [קמב] לפיכך הייתי אומר חייב אדם כי ימוסב על לעיל אין רינה חלף הוצאות היסורים וכלומר שבאמת ראו לכל אדם לשבח לה' על הרעות כמו על הטובות כי הכל בכלל הטוב חסגנה ואף שקרה לו סדרה גדולה מ"מ יתנחם כי אולי ע"י חטאיו היה מן הראוי שיהיה מויקו ח"ו וה' הילכו בחסרו : [קמג] במקום גידים ועצמות שמכתם מכה תמידית על הרוב וקשה להתרפאות : וכל המתפלל ונותן הודאה על הקלות כו' ר"ל מי צמזין ומניד חסד הקלות כלומר הנעשים ע"ד הטבע מעט ולא בסכנה פלומה) הוא כאלו מתפלל ומודה על החמירות הסכנות העצומות אשר ח"א להכלל כ"א ע"י גם מפורסם ובראי ה' יעזרהו לזה אם יפגע בו ח"ו אחר שכל צמזונו בה' אלהיו כן יתכן להסביר המאמר : (קמד) על זאת גו' וסומו רק לשטף מים רבים גו' זה מקום סכנה סוטופים עד לוואר יגיע או יאמר שיהיה צמזונו כאלו ניכל ע"י גם ויהיה צמזונו קלות חמורות שאינן מהכל בהשגתם ע"י גם והבן :

ישועות יעקב

צטובת עוה"ז והקב"ה נותן להם צע"כ שלא צטובתן : [מא] משקה אותה : [מג] לשון עידור וכחש כמו צמערד יעדרון (ישעיה ז') והזיקוקין גרם ומעדרה ופירושו דמיק עיי"ש : [מנ] מהבור או מההרה : (מד) כי כל עוד שזקוקן משגתם יותר : (מה) שהוא מקום מסוכן וקשה להתרפא מן מקום צער : [מו] והקב"ה מליז אותו ע"י חמורות : (מז) רק לשטף מים רבים חליו לא יגיעו דהיינו חמורות : (מח) שהוא חלה הנאכלת לכהן וא"כ מלאה הוא שהוא שבת לוי ועיניו בחוס' פרק המקבל ובכ"ד על פסוק בא גר : (מט) בן האלמנה : [נ] גר"י משיח בן יוסף (נח) ולכן אמרתי

פעם אחת כו' לא ידעתי מה שייך המעשה הכי ולולא ירחתי היתי אומר שרריך להיות אלל ד"א זה הוצאות יסורים : (קמה) בני ירוחם זה משגת בנימין : ובן יוסף הנידוסא הנכונה משיח בן יוסף : (קמו) שאני יורד תפילה לבבל כמ"ש במלחמי הנני שולח לכם את אליהו הכיזיל לפני בוא גו' : לבבל כלומר לקבץ דחי ישראל : (קמז) מאי לראש אשמורות חוזר לפרש סוף הפסוק שהיז תפילה : [קמח] אפילו עני כו' יותר מאחאב דייק מרחיבי שפכי כמים לכך וכתיב תפלה לפני כי יעשוף ולפני ה' ישפוך שיחו והענין כי העני מרוב יסוריו ודכאיו רוחיו עד כי ימס לבבו בקרבו כאלו יספוך שיחו מרוב צרותיו להגיד לפני ה' והכונה בכללה להורות שלא כמדת ב"ה הוטף פנים לנכבד אכל ה' רוחה רק לגדכאיו לב וזהו טוב ילד מסכן וממלך זקן וכסילי ואחו באחאב שהיה מלך צמזרון והו דרך הרמו לראש אשמורות מביב ממלך שומרון ואולי לאו דווקא רק לפי שמזינו שגם הוא נכנע לפעמים כמ"ס הראיה כי נכנע אחאב מלפני : (קמט) עמד דוד בתפילה כו' אלמלא כו' ולא עד

אלהו רבא פרק יח

פעם אחת הייתי עובר ממקום למקום ומצאני אדם אחד ואמר לי רבי מפני מה בעלי בתים של ישראל נעצרים על בנים מהיות להם בנים אמרתי לו בני מפני שהקב"ה אוהב אותם אהבה נמורה ושמה בהן לפיכך מצרפם כדי שירבו רחמים על בנים ואמר לי רבי לא כן הוא אלא מפני (קנט) שיש להם (יז) טינא בלבבם ונושאין הרבה נשים שלא לשם פריה ורביה ואמרתי לו בני הרבה בעלי בתים יש לנו (יח) (קס) וחמודים הם ואין להן אלא אשה אחת ואעפ"כ הן נעצרים על בנים מהיות להם בנים ותדע לך שכן הוא צא ולמד מאברהם אבינו ושרה אמנו שהיו עקרים [יט] פ"ה שנה והרבו רחמים עד שבא יצחק להם ושמהו בו וכן צא ולמד מן יצחק ורבקה שהיו עקרים עשרים שנה והרבו רחמים עד שבאו שניהם יעקב ועשו להם ושמהו בם וכן צא ולמד מרחל שהיתה עקרה י"ד שנה מב' ילדים והרבתי רחמים עד שבאו שניהם לה ושמהו בהן וכן צא ולמד מחנה שהי' עקרה והרבתי רחמים עד שבא שמואל לה ושמהו

אין אדם חי על פני האדמה ונחרב העולם כולו. אבל מה עשית לנו בחכמתך ובחכונתך כתבת לנו בתורה על שלשים ועל רבעים ולא עד סוף כל הדורות בודאי ה' (קל) אך אפים ורב חסד. מפני מה. מפני שאתה רחום וחנון [קנא] לכן אתה ארך אפים וחסיד וצדיק ודן אתה לבני אדם לכל איש כדרכו ומשלם אתה לכל אחד ואחד כמעשיו ומקיים אתה עליהן (קנב) במדה שאדם מידד בה מודדין לו מפני שאתה חפץ בטובה ואין אתה חפץ ברעה [קנג] וחפץ אלה בטובה לעשותה בשמחה ואין אתה (קכ) שוקד ברעה לעשותה (קכ) באנחה שנאמר (תהלים ה) כי לא אל חפץ ברעה (קכד) לא יגורך רע [קנה] ואימר (סס קל) ממעמקים קראתיך ה' (קכז) וגומר ועוד אמר [קכח] דוד לפני הקב"ה. רבש"ע [קנז] עני במה יקרא שמו לפניך בשלמא העשיר ישרא שמו לפניך על (קכט) שם עשירו על שם כסף וזהב אבנים טובות ומרגליות ועל שם כלי חמדה שבעולם אבל העני במה [קנז] יקרא שמו לפניך אלא יקרא שמו על שם בנו הא כיצד אם עומד בנו בבית אבנתו ובכהמ"ד וקורא בתורה. ואימרים הבריות בן מיזה אומר בן איש פלוני עני הוא. ונמצאו הרבים מכרכים שמו הגדול על ידו. וכן אם עומד בנו ושואל הלכות בכהמ"ה. הא למדת שאין הקב"ה גותן בנים בני בעלי תורה אלא לעניים שנא' (משלי ככ) [קנה] אל תגזול דל כי דל הוא ואל תרכא עני בשער כי ה' יריב ריבם וקבע את [קנ] קובעיהם נפש :

בו

ישועות יעקב

אמרתי לעשות לי עונה בראשונה ולבנה באחרונה לרמו שאני בא בראשונה והוא אס"כ אבל לא לשם חלה כי אין אני כהן : ועיי' ירום פ' החליל ובילקוט ריש יונה : (כ) אין חסה ממנה לסיקס (נג) כי השכינה מטעמת על פורענותו של רשעים רק מאריך אפי' ובנה דיני' : [גד] עד אם עונות תשמור וגומר כל הענין : (כה) ילקוט לך לך דף כ"א ע"ב : (נה) שהוא נדיב לב ועיי' נדקתו עומדת לו להיות לו לזכרון לפני ה' בזה ובכא [כו] גזולי נפש של הגזלים את הדל : (ז) ענין רשע וטיט ור"ל חסות יח"ד [כח] חביבים ונחמדים בנעשיהם הטובים : [נט] כמ"ס ואברהם בן שמואל ושם שנים בלדת הגר וגו' ובילקוט גרם ע"פ שנים היו עקרים ונ"ל שחשוב מן ט' שנה ואילך שהיה ראוי לביאה וכן משרה גליא י"ב שנה שחזר ראוייה להריון עד פ"ט שגולד יצא משחיר ע"ו שנים אך לפ"ז לא היתה רבקה עקרה עשרים שנה כשגליא י"ב עד שחזר ראוייה להריון ועיין בויקוקין אות ר"ו טעות גדול בדבריו או אפשר שט"ס הוא עיי"ש ועיין ביבמות דף ס"ד

מאורי אש

סוף כל הדורות כו' יראה מזה כי מלך הרין והיושר היה נוהג עד סוף כל הדורות ודבר זה פלאי הלא מלך היושר בן לא יסא בעין האב ומדוע ילקה הבן אם לא חטא אך לפי אשר בארתי במקום אחר טעם בשלמות מעשי אבותיהם בירייתם רק הוא רע ומנוג אבותיו הנטועים בו כמ"ס וזרו רשעים מרחם ומנוג זה נוהג עד ד' הדורות ומכאן ואילך כלה המנוג הרע ואלולא בן טו' היה רע מוליד רע ולא היה נחרב כל העולם ויש לי על זה ראיות ברורות רבות ממדרשים ואין להאריך : [קנ] ארך אפים ורב חסד שני המדות ההם המה תואר על מדה"ד ומדה"ר שגד"הר מדה"ר אף שמורה עונש עכו"ל מאריך אפים ומדה"ר הוא רב חסד צדווי גדול ועל שני המדות מתואר ית' רחום והבן : [קנא] לכן אתה ארך אפים גו' מפני שאהה הפך בטובה ולכן אתה מאריך אף בן הוא שגור הרבדים וכלומר שלכן אתה מתנהג באלה המדות מפני שחפץ אתה להטוב לבדוואיך : [קנב] במדה כו' כי שופט עליהם מדה כנגד מדה בערך משוער כפי העין כפי מחשבתו וסיבתו בענין לא פחות ולא יותר ולכן אמר ודן אתה כו' כדרכו ר"ל כפי טבע נפשו וכלומר כי יחכן כי מנוג הרע נטהו מדרך טוב וע"כ לא יענש הרבה כל כך ומשלם טו' כמעטיו כלומר אף שמונו לבו טוב עכ"ז חרף הנעשה בפועל טעשה בבחירה לטלם לו טוב כי מדה טובה מרובה : [קנז] וחפץ אתה בטובה כו' בשמחה כו' העיר ההבדל שבין חפץ בעשית טובה הוא בשמחה גדולה מפני שהוא מקור הטוב אבל הרע אף באנחה אינו מתואר כי מפייה לא חלף הרעות : [קנד] לא יגורך רע כלומר לא יגור בקרבך ומתשבותך שום רע מאומה אפילו דרך גירות בעלמא וזהו שאינו עושה אפי' באנחה : [קנה] והוא ממעמקים גו' וסופו אף עונות תשמור ית' מי יעמוד ולכן יוחר להחנהג בראשונים : [קנו] עני צמה וקרא שמו כו' הוא עד"מ הזהרו בכני עינים שמהם חלף תורה כי ה' מרחם עליהם לחת להם בנים ח"ס ויראים ועיי' זכר סס העני וישרו לעד ויזכה לבניו יותר מההון והעושר : [קנז] וקרא שמו לפניך ע"ש עושרו ח"ו שעי"ז יחי' חשוב אלף ה' אבל יחכן בנדק' אשר יטביע לעניים אבל העני אין לו צמה לזכות ולכן זכ"ו ע"ו בניו הטובים אלא לעניים כלומר על הרוב : [קנח] אל תגזול דל באורו אל תגזול אותו ושום עליו כי ראה אף הקב"ה מרחם עליו כי גם הוא יריב ריבוני במה שטועק חמיר על עניו ועיי' נוחן לו חתח עניו וקבע קובעיהם נפש טוב שזוכה לבנים ח"ס : [קנט] שיש להם טינא בלבבם כלומר רשע וטיט מתאוות היח"ה ואין בוונחם לשם שמים [קס] וחמודים הם שאין כוונתם רק לקיים המין לא לשום חלום ומדוע המה נעזרים והראוי' מאברהם אבינו ע"ה רק באנחה הוא מטעם שוכרתי כדי לזרפם ויחכן טעם שטינא בלבבם על המזים בלא בנים תה אות שהמה בעלי תאוות מאוד ותכונותיהם רעות בעצם וע"כ יחי' בניהם ג"כ ברע וע"כ יוחר טוב שלא ילדו אך הוא

אמרתי לעשות לי עונה בראשונה ולבנה באחרונה לרמו שאני בא בראשונה והוא אס"כ אבל לא לשם חלה כי אין אני כהן : ועיי' ירום פ' החליל ובילקוט ריש יונה : (כ) אין חסה ממנה לסיקס (נג) כי השכינה מטעמת על פורענותו של רשעים רק מאריך אפי' ובנה דיני' : [גד] עד אם עונות תשמור וגומר כל הענין : (כה) ילקוט לך לך דף כ"א ע"ב : (נה) שהוא נדיב לב ועיי' נדקתו עומדת לו להיות לו לזכרון לפני ה' בזה ובכא [כו] גזולי נפש של הגזלים את הדל : (ז) ענין רשע וטיט ור"ל חסות יח"ד [כח] חביבים ונחמדים בנעשיהם הטובים : [נט] כמ"ס ואברהם בן שמואל ושם שנים בלדת הגר וגו' ובילקוט גרם ע"פ שנים היו עקרים ונ"ל שחשוב מן ט' שנה ואילך שהיה ראוי לביאה וכן משרה גליא י"ב שנה שחזר ראוייה להריון עד פ"ט שגולד יצא משחיר ע"ו שנים אך לפ"ז לא היתה רבקה עקרה עשרים שנה כשגליא י"ב עד שחזר ראוייה להריון ועיין בויקוקין אות ר"ו טעות גדול בדבריו או אפשר שט"ס הוא עיי"ש ועיין ביבמות דף ס"ד

סוף כל הדורות כו' יראה מזה כי מלך הרין והיושר היה נוהג עד סוף כל הדורות ודבר זה פלאי הלא מלך היושר בן לא יסא בעין האב ומדוע ילקה הבן אם לא חטא אך לפי אשר בארתי במקום אחר טעם בשלמות מעשי אבותיהם בירייתם רק הוא רע ומנוג אבותיו הנטועים בו כמ"ס וזרו רשעים מרחם ומנוג זה נוהג עד ד' הדורות ומכאן ואילך כלה המנוג הרע ואלולא בן טו' היה רע מוליד רע ולא היה נחרב כל העולם ויש לי על זה ראיות ברורות רבות ממדרשים ואין להאריך : [קנ] ארך אפים ורב חסד שני המדות ההם המה תואר על מדה"ד ומדה"ר שגד"הר מדה"ר אף שמורה עונש עכו"ל מאריך אפים ומדה"ר הוא רב חסד צדווי גדול ועל שני המדות מתואר ית' רחום והבן : [קנא] לכן אתה ארך אפים גו' מפני שאהה הפך בטובה ולכן אתה מאריך אף בן הוא שגור הרבדים וכלומר שלכן אתה מתנהג באלה המדות מפני שחפץ אתה להטוב לבדוואיך : [קנב] במדה כו' כי שופט עליהם מדה כנגד מדה בערך משוער כפי העין כפי מחשבתו וסיבתו בענין לא פחות ולא יותר ולכן אמר ודן אתה כו' כדרכו ר"ל כפי טבע נפשו וכלומר כי יחכן כי מנוג הרע נטהו מדרך טוב וע"כ לא יענש הרבה כל כך ומשלם טו' כמעטיו כלומר אף שמונו לבו טוב עכ"ז חרף הנעשה בפועל טעשה בבחירה לטלם לו טוב כי מדה טובה מרובה : [קנז] וחפץ אתה בטובה כו' בשמחה כו' העיר ההבדל שבין חפץ בעשית טובה הוא בשמחה גדולה מפני שהוא מקור הטוב אבל הרע אף באנחה אינו מתואר כי מפייה לא חלף הרעות : [קנד] לא יגורך רע כלומר לא יגור בקרבך ומתשבותך שום רע מאומה אפילו דרך גירות בעלמא וזהו שאינו עושה אפי' באנחה : [קנה] והוא ממעמקים גו' וסופו אף עונות תשמור ית' מי יעמוד ולכן יוחר להחנהג בראשונים : [קנו] עני צמה וקרא שמו כו' הוא עד"מ הזהרו בכני עינים שמהם חלף תורה כי ה' מרחם עליהם לחת להם בנים ח"ס ויראים ועיי' זכר סס העני וישרו לעד ויזכה לבניו יותר מההון והעושר : [קנז] וקרא שמו לפניך ע"ש עושרו ח"ו שעי"ז יחי' חשוב אלף ה' אבל יחכן בנדק' אשר יטביע לעניים אבל העני אין לו צמה לזכות ולכן זכ"ו ע"ו בניו הטובים אלא לעניים כלומר על הרוב : [קנח] אל תגזול דל באורו אל תגזול אותו ושום עליו כי ראה אף הקב"ה מרחם עליו כי גם הוא יריב ריבוני במה שטועק חמיר על עניו ועיי' נוחן לו חתח עניו וקבע קובעיהם נפש טוב שזוכה לבנים ח"ס : [קנט] שיש להם טינא בלבבם כלומר רשע וטיט מתאוות היח"ה ואין בוונחם לשם שמים [קס] וחמודים הם שאין כוונתם רק לקיים המין לא לשום חלום ומדוע המה נעזרים והראוי' מאברהם אבינו ע"ה רק באנחה הוא מטעם שוכרתי כדי לזרפם ויחכן טעם שטינא בלבבם על המזים בלא בנים תה אות שהמה בעלי תאוות מאוד ותכונותיהם רעות בעצם וע"כ יחי' בניהם ג"כ ברע וע"כ יוחר טוב שלא ילדו אך הוא

אין אדם חי על פני האדמה ונחרב העולם כולו. אבל מה עשית לנו בחכמתך ובחכונתך כתבת לנו בתורה על שלשים ועל רבעים ולא עד סוף כל הדורות בודאי ה' (קל) אך אפים ורב חסד. מפני מה. מפני שאתה רחום וחנון [קנא] לכן אתה ארך אפים וחסיד וצדיק ודן אתה לבני אדם לכל איש כדרכו ומשלם אתה לכל אחד ואחד כמעשיו ומקיים אתה עליהן (קנב) במדה שאדם מידד בה מודדין לו מפני שאתה חפץ בטובה ואין אתה חפץ ברעה [קנג] וחפץ אלה בטובה לעשותה בשמחה ואין אתה (קכ) שוקד ברעה לעשותה (קכ) באנחה שנאמר (תהלים ה) כי לא אל חפץ ברעה (קכד) לא יגורך רע [קנה] ואימר (סס קל) ממעמקים קראתיך ה' (קכז) וגומר ועוד אמר [קכח] דוד לפני הקב"ה. רבש"ע [קנז] עני במה יקרא שמו לפניך בשלמא העשיר ישרא שמו לפניך על (קכט) שם עשירו על שם כסף וזהב אבנים טובות ומרגליות ועל שם כלי חמדה שבעולם אבל העני במה [קנז] יקרא שמו לפניך אלא יקרא שמו על שם בנו הא כיצד אם עומד בנו בבית אבנתו ובכהמ"ד וקורא בתורה. ואימרים הבריות בן מיזה אומר בן איש פלוני עני הוא. ונמצאו הרבים מכרכים שמו הגדול על ידו. וכן אם עומד בנו ושואל הלכות בכהמ"ה. הא למדת שאין הקב"ה גותן בנים בני בעלי תורה אלא לעניים שנא' (משלי ככ) [קנה] אל תגזול דל כי דל הוא ואל תרכא עני בשער כי ה' יריב ריבם וקבע את [קנ] קובעיהם נפש :

בו . אלא ע"כ צריך אתה לתפוס בידך מדה הראשונה שאמרתי לך מתחלה מפני שהקב"ה אוהב אותם אהבה גמורה ושמה בהן (קסא) לפיכך מצרפן כדי שירבו ברחמים לפניו (קסב) ד"א לראש אשמורות אפילו עיר קטנה שבישראל שיש בה תורה טובה לפני הקב"ה יותר משומרון שאין בה תורה שנאמר (שמואל ב' כ) אנכי שלומי אמוני ישראל וגו' . אפי' עיר (פ) קטנה מכאן אמרו אם יש בו באדם דרך ארץ ומקרא בלבד מוסרין לו (קסד) מלאך אחד לשימרו שנאמר (שמות כג) הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמך וגו' . קרא אדם תורה נביאים וכתובים מוסרים לו (סה) שני מלאכים . שנא' (חליל לה) כ"י מלאכיו יצוה לך לשמך בכל דרכיך . אבל קרא אדם תורה נביאים וכתובים ושנה מ"גנה ומדרש הלכות ואגדות ושמש ת"ח הקב"ה משמרו בעצמו . (קסו) משלו משל למה"ד למלך שהיה מהלך בדרך ובנו עמו הולך במדבר בנו עמו . וכיון שהגיעו לחמה ולשרב עמד אביו עליו בחכמה [פא] מדוחק של חמה ועש'

צל לבנו כדי שלא יגיע בו החמה והשרב . וכן הקב"ה שנאמר [חליל קלח] [סז] ה' שומך ה' צלך על יד ימינך . אבי שבשמים יהא שמך הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמים ותהא לך קורת רוח מישראל עבדיך בכל מקומות מושבותם שאלמלא לא כתבת ואמרת הדבר הזה מי יכול לכותבו ולאומרו כמו שאמרת שנאמר (סס) הנה לא ינום (פג) ולא יישן שומר ישראל . משלו משל למה"ד למלך ב"ו שהיה יושב על כסאו וכלי זהב מונחין לפניו והיו עליהם תאנים וענבים רמונים ואגוזים תמרים וגרוגרות תפוחים ואתרוגים וישב עליהם ובררם והניחם תאנים וענבים בפני עצמן רמונים ואגוזים בפ"ע תמרים וגרוגרות בפ"ע . תפוחים ואתרוגים בפני עצמן (סח) עד שהוא נפנה לכאן ולכאן באתה הרוח ובללה אלו לאלו שוב ישב עליהן ובררן כל אחד ואחד בפני עצמן עד שהוא נפנה לכאן ולכאן באתה הרוח ובללה אלו לאלו . וכך שנו חכמים בטשנה [פג] [קע] י' יוחסין עלו מבלל כהנים ליום וישראלים גרים וחררי

ישועות יעקב

ס"ד בחוס' ד"ה אפ"י ופרט"י : [ס] יקוט שמואל דף ק"ג ע"ד ועיין בכ"י של מהר"ם לאניירו ז"ל : [פא] ל"א מרוחה של חמה ור"ל מלאותו רוח וז' שהכהו הסנעם : [סז] כי אצל הקב"ה לא שייך לשון סינה ח"ו ואינו אלא לשבר את האוזן שהוא משגיח עלינו תמיד לטובה וכן משגיח עלינו ושומר אותנו שלא נחטוב ח"ו בפסולין כדלקמן : [סג] ריש פרק בתרא דקידושין ועיין בפירוש"י ועיין בפ"י הר"ב . חררים היונו עבדים משומרו : דרש

מאורי איש

הוא אמר טעם כללו וע"ז השיב לו והלא סמוכים הם נו' וק"ל : [קסא] לפיכך מרפן כו' כי ע"ז יסובו עוד יותר ויזרק לבוחס יותר ויותר ויחכן לומר סנהג דווקא אלל זה הענין כדי שלא יהנו מתאנות ככה"ק רק יכוונו לשם שמים וע"כ עוצר צדקם כדי שיזרפו לזם ויכוונו לש"ס לנמרי : יעקב ועשו ושמתו כס זה עוד טעם אחר כי אחר ההעדר בוא הטובה הוא שמחה גדולה אצל והאריך לומר כה יעקב ועשו להורות עוד ששמה עם עשו ג"כ אף שהיה כפי הנודע בחטילה לרע עכ"ל טוב יותר מההעדר הרעו לראש אשמורות הוא ראש על אשמורת הוא שומרון ויחכן החל החורבן על ישראל ועל ארץ ישראל ויחכן על זר הגנות לכנות אותם כסם אשמורת כמו חנון שהוא להקטין הענין כמו האמינות אריך וזה קומי רויני בלילא לנמוד תורה ותהיה לראש שומרון אשר סיבבה הגלות ואתה תסבב הגאולה : [קסג] אנכי שלומי אמוני ישראל וסופו אהם מנקם להגות עיר ואם בישראל אף שהיתה עיר קטנה ע"כ הוא עיר ואם מפני תורה שבה . (קסד) מלאך אחד כו' הוא המורגל כפי חז"ל סיגור הנעשה ממלות בני אדם ומלמוד' והכו' כי הוא מושגת ע"י מלות וזו' על זר הרעו כשני ענינים בעניני עוה"ז ובעניני עוה"ב כלומר רק נוהג בעוה"ז וימקרא הוא לזר הגג' בעוה"ז ועניניו מעסקי המפורסמת לעין כל וזה ההבדל שבין השגת' הפרטית שהג' ניסים נסתרים ע"י סיבות ומסוככות : [קסז] משלו משל למה"ד למלך כו' כה להראות כה ההשגחה החופף על ענין ברחמי ית' והוא כי הגה העוה"ז הוא מקום מדבר כחם שרק ועקרב עוקלת את האדם בטבע' העערכי [כמו שהאריך המליך וז"ל ארץ נח' באמנעיתה] (באמנע הגלגל הסובב עלי') מער' ספל' אלה' ישתכחו כל מוחרות הטבעים ועיפושיהם הנוהגת עולם השפל באמנעוה' אף ה' עומד בעזר האדם והולך עמו לשמרו [זה המשל הראשון שהמלאך משמרו] ובנקים שיקר' שרבו ושמש המכ' לאדם טבעו אז ה' [קסה] ה' שומך זהו שהולך ובנו עמו להורות שגם הטבע מתנהג המשל הראשון רומן למלאכים והשני להקב"ה והכן מלאך : [קסו] משלו משל למה"ד למלך על פי ה' אצל להגין עליו וזהו ששעשה לל לבנו . אבי שבשמים כו' מי יכול לכותבו כו' כלומר ששומר זרעי ישראל שלא יחללו בין עובדי אלילים ויחטבו בהם כמ"ס חז"ל על דבר זה נסמת עינו של בלעם ומספר את רובע ישראל ויש בו תוך מופלא בענין חכמות החולדות והכלל שהפסג העליון' א"ח שיסחת מעשו' ח"ו בעלם ובהחלט באין תקומ' וא"ח שיחללו בין עובדי אלילים וזה שהביא המשל אצל להראות אף שבה לפעמים הרוע ומבלבלם זה שקרה הרוע הטומא' המבלבלם עכ"ל ה' ברוב רחמי מבררם ולכן הביא המשל מדבר המשוג' בניניהם ובאיותן כי כן נפשותן נבלים אלא מדר המקר' : [קסז] עד שהוא נפג' לכאן ולכאן לוט' נה ענין חד כי לפי הרברים לעיל שהרוע בבללם אף כשהי' השכיב' מדובקת בישראל אין מקום לרוע לטוב עליהם אף בעת הגלות שהוא קלח הסתרת פנים כמ"ס והסתרת פני אף הרוע הטומא' עו"ש מעשיהו : [קע] עשר' יוססין כו' כלומר עינים אשר אין מעלתן שום ואין הסתרות אמיתי בניניהם בישראל ענין יש הבדל בין כהן ולוי וישראל והסתר הם פסולים לנמרי חרורים עבר שנתחדר ונחמיס

אליהו רבא פרה יה

חזרתי לשם ומצאתי את התלמידים ואין רבם כיניהם אלא בן אחד בלבד שהוא היה בן בן בנו שבשביל מעשיהם המקולקלים של אותן נערים מת רבן ומתה אשתו ומת בנו ומת בן בנו ומתו כל הנערים שרובן בני שמונה עשרה ובני עשרים ולא נשתידו רק הקטנים והייתי בוכה ומתאבל עליהם עד שבא אלי מלאך מן השמים ואמר לי מפני מה אתה בוכה ומתאבל אמרתי לו וכי לא אבכה ואתאנח על אלו שבאו לירי מקרא ומשנה ועכשיו הלכו להם והיו כלא היו ואמר לי [קעה] לא יפה עשית שאתה בוכה ומתאבל ומתאנח עליהם אמרתי לו מפני מה ואמר לי שהן היו עושין דברים מכוערים ודברים שאינן ראויין ומקולקלין בעצמם והיו מוציאין שכבת זרע חנם והן לא יודעין בעצמן [קעט] שהמיתה משנתן [ג] חס כן מרס לנש ניתנה משנה לחכמים לא יתייחד עם שתי נשים אצל חס תלמד חסה מתייחדת עם שני חכמים חן הלכה שחס וכו' [קפ] ומה ששנו (סח) חכמים במשנה ולא יתייחד אדם אחד עם שתי נשים אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים אין הלכה כן שאם יבא עליה אחד בעבירה אין כאן עדות שרימה אבל אשה מתייחדת עם שלשה אנשים שאם יעמוד אחד מהן ויבא עליה בעבירה יש כאן עדות שלימה וזהו הפרש בין שנים לשלשה וכן זו ששנינו אשה אחת מתייחדת עם ג' אנשים לא שנינו אלא בשלשה אנשים תלמידי חכמים וגדולים [קפא] אבל בפריצים אפילו עם (סו) מאה אנשים לא תתייחד אשה אחת עמהם ועוד שנו חכמים (סו) במשנה (סח) [קפב] רווק לא ידעה את הבתולה ולא (סט) ישנו שני רווקים בטלית אחת וזהו ההלכה (ע) [קפג] רוחת בישראל כל מי שעסקו עם (עא) הנשים לא יתייחד עם הנשים כגון (עב) [קפד] הסורים והסרקת

ישועות יעקב

[קפ] דרש כמו לפסוליס שאין הכינה טורה על ישראל אלא כשהן מיוחסין כדאי' בגמ' סס : [קפא] בפרק עשרה יחסין : [קפב] כי שמואל כולם יקלקלו כמו פלגש בנבעה : [קפג] גם זה סס [קפד] חס פנוי שאין לו אשה שמואל יקלקל עם הבהמה (סט) שלא יבאו לירי משכב זכר וזה דמ' ר"ח אצל חכמים מתייחד דמ"ל לא נחשדו ישראל על הזכר ובהמה וכחך הרמ"ס שהוחזקו מן החכמים היו מרחיקין כל ייחוד אפי' מבהמה לגודל פרישותם (ע) ר"ב ההלכה השנייה לקמן מי שעסקו עם הנשים והיא חס משנה בפ"ב והלכה כסתם משנה : (עא) פי' הרע"ב שאלאחזן נעשית לנשים והנשים לריבות לו לא יתייחד אפי' עם הרבה נשים לפי שלבו גם הם ומתחפז עליו כו' עיי"ש וכחך הרמ"ס אפילו נשום כדי חייו שפרנסתו מהם לא שריון לי' להתייחד : (עב) מיני כלים מנומדים אשר א"ל בהם הפרוד וזה כי לי בני ישראל עבדים וקראו הדבוק' גם למען יסובו סהורים : [קעז] וט"ר אח בני לוי וזה הזקוק שבין בני ישראל עלמין שיהו בני לוי והם הכהנים הלויים [קעח] כי הכהנים ג"כ נקראו לויים ב"כ [קעט] מתייחדת [קעז] סהויו נזרפים וטהורים לשרת לה' או הנזרוק ממילולם ח"ו בחלל' וגרוש' : [קעה] לא יפה עשית כלומר מי חסוד הקב"ה דעבד דינא בלא דיניא בודאי הנזר חמים פעלו כי היו עושים דברים מכוערים מזה הטבע והשכל (כמו שהתחזקו מכנים אותו הדבר ואומרים חוס המעש חרפ' הוא לנו) ודברים שאינם ראויים מזה החור' ומקלקלין בעצמן כי הדברים האלו הם ממשותחי הגוף והנפש יחד כמ"ס באבות דר"ג שכל המוילא ז"ל לבטל' חן חלק לעוה"ב והגוף אל תתן לנשים חיל' : [קעט] שהמית' משנתן לטון שיכויו כלומר לא הרגישו שהמית' ישנם ויבלסו כלומר לא פחדו מן המות : [קפ] ומה ששנו חכמים כו' מביא זה באבב איך שיהר האדם מאלו הדברים אפילו ביחוד עדות שלימה' לכן יחכן סיקל לעצמו ויבא ח"ו לירי עביר' : [קפא] אצל בפרוות אפילו מאה מפני שכולם יסביעו לעביר' אחת ולא יבשו זה מזה : [קפב] רווק אדם פנוי מאש' לא ירע' אח הבהמ' פן ירביע' ב' רווקים פן ידגילו עצמן במשכ"ל שעסקו עם הנשים באמונתו לא יתייחד אפילו עם הרב' מפני שלבו רגיל וגם בה ואינו בוש מהן : [קפג] הלל' רוחת בישראל כל מי שעסקו עם הנשים מזה השכל ומזה הלכ' פשוט' : [קפד] הסורים מתייכלים לקנות בגדי הנשים והמסוקות לנשים למרוק ראשן וכו"ל הסודות והס

חזרתי לשם ומצאתי את התלמידים ואין רבם כיניהם אלא בן אחד בלבד שהוא היה בן בן בנו שבשביל מעשיהם המקולקלים של אותן נערים מת רבן ומתה אשתו ומת בנו ומת בן בנו ומתו כל הנערים שרובן בני שמונה עשרה ובני עשרים ולא נשתידו רק הקטנים והייתי בוכה ומתאבל עליהם עד שבא אלי מלאך מן השמים ואמר לי מפני מה אתה בוכה ומתאבל אמרתי לו וכי לא אבכה ואתאנח על אלו שבאו לירי מקרא ומשנה ועכשיו הלכו להם והיו כלא היו ואמר לי [קעה] לא יפה עשית שאתה בוכה ומתאבל ומתאנח עליהם אמרתי לו מפני מה ואמר לי שהן היו עושין דברים מכוערים ודברים שאינן ראויין ומקולקלין בעצמם והיו מוציאין שכבת זרע חנם והן לא יודעין בעצמן [קעט] שהמיתה משנתן [ג] חס כן מרס לנש ניתנה משנה לחכמים לא יתייחד עם שתי נשים אצל חס תלמד חסה מתייחדת עם שני חכמים חן הלכה שחס וכו' [קפ] ומה ששנו (סח) חכמים במשנה ולא יתייחד אדם אחד עם שתי נשים אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים אין הלכה כן שאם יבא עליה אחד בעבירה אין כאן עדות שרימה אבל אשה מתייחדת עם שלשה אנשים שאם יעמוד אחד מהן ויבא עליה בעבירה יש כאן עדות שלימה וזהו הפרש בין שנים לשלשה וכן זו ששנינו אשה אחת מתייחדת עם ג' אנשים לא שנינו אלא בשלשה אנשים תלמידי חכמים וגדולים [קפא] אבל בפריצים אפילו עם (סו) מאה אנשים לא תתייחד אשה אחת עמהם ועוד שנו חכמים (סו) במשנה (סח) [קפב] רווק לא ידעה את הבתולה ולא (סט) ישנו שני רווקים בטלית אחת וזהו ההלכה (ע) [קפג] רוחת בישראל כל מי שעסקו עם (עא) הנשים לא יתייחד עם הנשים כגון (עב) [קפד] הסורים והסרקת

מנחה בצדקה פעם אחת הייתי מהלך בתוך הגולה שבבבל ובכנסתי לעיר גדולה של ישראל ואין שם עכו"ם כלל ומצאתי שם מלמד תינוקות אחד וישבו לפניו מאתים נערים שרובן בני שמונה עשרה ובני עשרים שנה ולשנה האחרת מאורי אש

מן הנבעוים שהיו יושע לחוטבי עלים שחוקי ואסופי שאינם יודעים מי הולידם : [קעא] ב' או ג' דורות היו מתערבים כו' כי מטבע החולדה שיתמוג הטבע באיכות כב' או כג' דורות כמו שמיניו צטוב לא ימושו מפני ומפי זרען זרען וכן להיפך ואז היו מחוללין נפשותיהם ממש ח"ו וזהו הכבוד שה' לא יעזבם למללס חילול אמימי : [קעב] שחפש אחכס בשתי ידיו כלומר שחפץ לבד אחכס כמו שאינם חופש בשתי ידיו בחוק גדול מאוד ועיין לעיל פרק י"ז מענין הירוס והזרועות וחבין : [קעג] אלו ה' הוא שמי (המסותף בישראל) ולכן כבודי לאחזר לא חתן ותהלתי ח"ו לפסילים ולכן מבררס : [קעד] ומפ"מ אחס כו' ומבעטין ביסורין כלומר ראו נא כי כל כוונתי לטהר אחכס ולמרוק נפשותיהם אשר נחששו מהתערבות בין עובדי אלילים ומדוע חבעטו בזה שהו' לטובתכס : [קעה] אכל מה אעש' כו' כלומר כמעט מזה הדיון ח"ו היחס ראויים להסלק אחכס מפני אך א"ל כי אחס לי ככנים בניס ג"כ : [קעו] הנני צורפס מייסר אותם למען ארפי' מטימאתם הזקוק שבין בני ישראל עלמין שיהו בני לוי והם הכהנים הלויים [קעז] סהויו נזרפים וטהורים לשרת לה' או הנזרוק ממילולם ח"ו בחלל' וגרוש' : [קעה] לא יפה עשית כלומר מי חסוד הקב"ה דעבד דינא בלא דיניא בודאי הנזר חמים פעלו כי היו עושים דברים מכוערים מזה הטבע והשכל (כמו שהתחזקו מכנים אותו הדבר ואומרים חוס המעש חרפ' הוא לנו) ודברים שאינם ראויים מזה החור' ומקלקלין בעצמן כי הדברים האלו הם ממשותחי הגוף והנפש יחד כמ"ס באבות דר"ג שכל המוילא ז"ל לבטל' חן חלק לעוה"ב והגוף אל תתן לנשים חיל' : [קעט] שהמית' משנתן לטון שיכויו כלומר לא הרגישו שהמית' ישנם ויבלסו כלומר לא פחדו מן המות : [קפ] ומה ששנו חכמים כו' מביא זה באבב איך שיהר האדם מאלו הדברים אפילו ביחוד עדות שלימה' לכן יחכן סיקל לעצמו ויבא ח"ו לירי עביר' : [קפא] אצל בפרוות אפילו מאה מפני שכולם יסביעו לעביר' אחת ולא יבשו זה מזה : [קפב] רווק אדם פנוי מאש' לא ירע' אח הבהמ' פן ירביע' ב' רווקים פן ידגילו עצמן במשכ"ל שעסקו עם הנשים באמונתו לא יתייחד אפילו עם הרב' מפני שלבו רגיל וגם בה ואינו בוש מהן : [קפג] הלל' רוחת בישראל כל מי שעסקו עם הנשים מזה השכל ומזה הלכ' פשוט' : [קפד] הסורים מתייכלים לקנות בגדי הנשים והמסוקות לנשים למרוק ראשן וכו"ל הסודות והס

ויאמר שר צבא ה' אל יהושע של כעלך מעל וגלך כי המקום אשר אתה עומד עליו קודש הוא וגומר [קצא] לפיכך הייתי אומר אשרי אדם שמרבה בשיבה [קצב] ומפלפל בטורה וממעט בסחורה ויושב והוגה בד"ת בכל יום תמיד [קצג] וכן הוא מפורש בקבלה ע"י מלך ישראל שנאמר אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחיות בנועם ה' ולבקר בהיכלו (תלים כו) [קצד] וכשיצאו לעשות מלחמה (פג) בעי נפלו מהן שלשים וששה צדיקים שנאמר (יהושע ז) ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש וגו' ובאו יהושע והקנים ונסלו על פניהם ארצה לפני ארון ה' . שנא' (סס) ויפול על פניו ארצה וגו' הוא חקני ישראל וגו' ויאמר יהושע אהה ה' אלהים למה העברת העבר את העם הזה את הירדן לתת אותנו ביד האמורי להאבידנו וגו' כי אדוני מה אומר אחרי אשר הפך ישראל עורף לפני אויביו וישמעו הכנעני וכל יושבי הארץ ונסבו עלינו והכריתו את שמינו מן הארץ ומה תעשה לשמך הגדול . אמר לו הקב"ה (קצה) ומה זה יהושע לא אני הוא שאמרת למשה רבך בתחלה (סמות ג') ועתה לך ואשלחך אל פרעה וגו' (קצו) ואמר לפני [סס ד] שלח נא [פר] ביד תשלח [קצז] ועוד אמר [סס ה] ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך וגו' אלא חטא ישראל שנאמר [יהושע סס] ויאמר ה' אד יהושע קם לך למה זה אתה נופל על פניך חטא ישראל וגם עברו את בריתי אשר צויתי אותם וגם לקחו מן החרם וגם נגבו וגם כחשו וגם שמו בכליהם ולא יכלו בני ישראל לקום לפני אויביהם

מאורי אש

והס' מיני מחטין והקרות מין כלי שטוין משערות סוס לסרוק בו והגררין מין כלי סגנררים בו כשרן ו"ל הגררין והס' עושי מלאכת משי לקשטי נשים והסיטין שחפרין לנשים והרוכלין מוכרי כמזים לק זוטי נשים והספרים מוכרי מספרים ומיני חמר והחגלחת כל זה פירש היסועות ועקב : (קפה) לא ולמד כו' כלומר וחרף' חך תורחמו הקדוש' מוהיר מ'אד על קדוש' זו ומ"ר ע"י הסיף עוד יוס' אחר כדי שיתקדשו ויטהרו מזה כי חין קדוש' וטהר' אל'א מי שפרס' מזה : [קפו] מן העביר' זו ח'זות המגבל והרבו' בזה חך כדיתר ומגול בני אדם ומכל דבר מכושר והס' יתר עניינים סבליים (כי זה היה להם גם קודם מ"ת) ואחו' אלו דווקא כמאמרס ז"ל עסק' לפרוש מהס' ואמרו רובן כגול ומיעוטן בעריות וכולס באבק לה"ר ולה"ר ככלל דברים מכושרים : (קפז) הזקדשו זהו ג"כ פרוש' מזה ומגול סבדים : (קפח) ולעבר' הוי אוכלין כו' כלומר ולא הוי' מניחין אותו עד למחר כמ"ס לקטו דבר יוס' ביומו ו"ל כ"ח לומר שהכינו המן עד ג' ימים וידיה אחרת לא הורכבו אל'א ודאי שהכו' ליד' ומזון הכסף להשביע אות' בטוב חך כל זה א"ל במעט ומן רק הכוונ' על התשוב' שנתהפך לבס בקרבס כרגע ויכול אדם לטהר נפשו מחלאת טומאתו : (קפט) כדי כו' ותכלו מתבוא' חין הכוונ' ששכר זאת חזו' לאכול ולשבוש מתבואת' לא כאל' השכר הבעל תשוב' ולא כאל' חטוניהס אפט ואין הוא בעיניהס רק הכוונ' כמו שכתבו מפרשי התור' ס' ב"ה הבטיח לישראל יעודים נשמים וטובות המוניות כדי שיהי' לבס פניו בעבודת ה' ולא יהי' צריכים לטרוך נפסס להבין מונוחס כן ביאר הרמב"ם : [קצ] ומה כתיב בתרי' ויהי' בהיות יהושע בו' ור"ל ומה זכה עבור שהחזיר ישראל למוטב בחוכמתו וזה שהתרא' חלון מלאך ה' נכחות : (קצא) לפיכך הייתי אומר כו' כלומר שרק התכלית העליון והוא התור' וזה כל פרו' אושר האדם ותכליתו : [קצב] ומפלפל בטורה כלומר בטורה הענין להבין לאמית' וממעט בסחור' דק כדי חיו' : (קצג) וכן מפורס' כו' ע"י דוד מ"י כו' חך שהי' מלך גדול עב"ל לא היס' חפצו בחטאות המוניות מלאו' כ"ל אמר אחת שאלתי מאת ה' (כי רק זה התכלית העליון) וזאת' אבקס [אות' מלך עזמ' לא לתכלית אחר לזכות בשכר ע"י כ"ל מאהבת עזמ' שבתי בבית ה' כי זס' העושה והחטונו האמיתי וזולת' הכל ואין : [קצד] וכשיצאו לעשות מלחמה כו' מביא זה מנעלת יהושע ותוכחתו ומסכו' לישראל שיעבדו את ה' מאהב' כמו שכתב' : (קצה) ומה זה יהושע כו' כלומר גם אחת תהרסר אחרי כמו משה שמיאן בשליחותו כן הוא דרך פשוטו : [קצז] אמר שלח נא כו' ורמז על יהושע שהוא המוכן להכניס ישראל לארץ ו"ל למה חירף מהס' : [קצז] ועוד אמר ומאז בו' כלומר ודו"ל שח"ו לא חזיר' את ישראל ובחנת

(עג) והסרקת (עד) והנקרות (עה) והגררין (עו) והחייטין (עז) והרוכלין [עס] והספרין והכובסין . ואם רוצה אתה ללמוד חספין בד"ת (קפה) צא ולמד מראשו של ענין תחלת מעשים כולם . כשעמדו אבותינו על הר סיני לקבל עליהם את התורה . אמר לו הקב"ה למשה שיאמר לישראל שיקדשו את עצמם שני ימים . שני' (סמות יט) וקדשתם היום ומחר וגו' . בא משה ואמר להם שיכינו את עצמם שלשה ימים . שנאמר [סס] היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה . ולא משה בלבד אמר להם לישראל בדלו עצמכם [קפן] מן עבירה ומגול ומכל דבר מכושר כדי שתהיו טהורים בשעה שתעמדו על הר סיני אלא גם יהושע אמר להן לישראל שיבדלו מעבירה ומגול ומכל דבר מכושר ויהיו בקדושה ובטהרה כשיעברו בירדן שנא' (יהושע ג') ויאמר יהושע אל העם (קפו) התקדשו כי מחר יעשה ה' בקרבכם נפלאות ואומר (סס ה) הכינו לכם צידה כי בעוד שלשה ימים אתם עוברים את הירדן לבא לרשת את הארץ וגו' וכי צידה הוי ישראל צריכים שם והלא אינן היו אלא אוכלי המן שהיו מלקטין אותו בבקר והיו מניחין אותו עד הערב [קפח] ולערב היו אוכלין אותו (סס) מיד אלא מה ת"ל הכינו לכם צידה : אלא כך אמר להם [פ] עשו תשובה [קפט] כדי שתכנסו לארץ שנתן הקב"ה לאבותיכם ותאכלו מתבואתה שנאמר (סס ה) ויאכלו מרבואת ארץ כנען בשנה ההוא [קצ] מה כתיב בתרי' והיו [פא] בהיות יהושע בירוחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו וגו' ויאמר לא כי אני שר צבא ה' (פב) עתה באתי וגו' .

ישועות יעקב

כלים לנקות בגדי הנשים : [עג] מסרקות לנשים לסרוק ראשן ו"ל הסרקות ר"ל מיני מחטין : (עד) מין כלי שטוין משערות סוס לסרוק בו : (עה) מין כלי סגנררים בו כשרן ו"ל הגררין וכן גרדייס עושי מלאכת משי לקשטי נשים : (עו) שחפרין בגדים לנשים : (עז) מוכרי כמזים לנשים : [עח] מוכרין מספרות והס' מיני חמר ותכלית : (עט) ר"ל ומאוחו המן שהיה בכליהס הוי מספיקין עד ט"ו בניסן כשרו"ל כפ"ק דקידושין . ח"כ ס"ל להתרא' שמתן ה' יורד להם עד ט"ו בניסן ולא כדעת הגמ' : (פ) והוה עיקר הגידה של אדם בשה"ז ובעו"ב : (פא) פי' מנחת שהיה יהושע מקדשן ומטהרן וזה שכתבתי חלוי מלאך שהוא שר הפנים כדחז"ל ועי"ס באלשיך : [פב] דרשו ר"ל על עסקי ח"ת בחתימי מיד וינן יהושע כו' שלן בעמקה של הלכה . לכך דורס ומסייס לפיכך הייתי אומר כו' : (פג) ולא חטאו ומעלו כדלקמן : (פד) רמז לו שישלם עתה ביד מי שעתיד להסתלק להכניס' לחי' והוא יהושע רש"י ור"ל מאחר שמש' רבך רמז ע"ך

זה א"ל במעט ומן רק הכוונ' על התשוב' שנתהפך לבס בקרבס כרגע ויכול אדם לטהר נפשו מחלאת טומאתו : (קפט) כדי כו' ותכלו מתבוא' חין הכוונ' ששכר זאת חזו' לאכול ולשבוש מתבואת' לא כאל' השכר הבעל תשוב' ולא כאל' חטוניהס אפט ואין הוא בעיניהס רק הכוונ' כמו שכתבו מפרשי התור' ס' ב"ה הבטיח לישראל יעודים נשמים וטובות המוניות כדי שיהי' לבס פניו בעבודת ה' ולא יהי' צריכים לטרוך נפסס להבין מונוחס כן ביאר הרמב"ם : [קצ] ומה כתיב בתרי' ויהי' בהיות יהושע בו' ור"ל ומה זכה עבור שהחזיר ישראל למוטב בחוכמתו וזה שהתרא' חלון מלאך ה' נכחות : (קצא) לפיכך הייתי אומר כו' כלומר שרק התכלית העליון והוא התור' וזה כל פרו' אושר האדם ותכליתו : [קצב] ומפלפל בטורה כלומר בטורה הענין להבין לאמית' וממעט בסחור' דק כדי חיו' : (קצג) וכן מפורס' כו' ע"י דוד מ"י כו' חך שהי' מלך גדול עב"ל לא היס' חפצו בחטאות המוניות מלאו' כ"ל אמר אחת שאלתי מאת ה' (כי רק זה התכלית העליון) וזאת' אבקס [אות' מלך עזמ' לא לתכלית אחר לזכות בשכר ע"י כ"ל מאהבת עזמ' שבתי בבית ה' כי זס' העושה והחטונו האמיתי וזולת' הכל ואין : [קצד] וכשיצאו לעשות מלחמה כו' מביא זה מנעלת יהושע ותוכחתו ומסכו' לישראל שיעבדו את ה' מאהב' כמו שכתב' : (קצה) ומה זה יהושע כו' כלומר גם אחת תהרסר אחרי כמו משה שמיאן בשליחותו כן הוא דרך פשוטו : [קצז] אמר שלח נא כו' ורמז על יהושע שהוא המוכן להכניס ישראל לארץ ו"ל למה חירף מהס' : [קצז] ועוד אמר ומאז בו' כלומר ודו"ל שח"ו לא חזיר' את ישראל ובחנת

אלהיו רבא פרק יח

ויקחם מתוך האהל ויביאום אל יהושע ואל כל בני ישראל ויציקום לפני ה' מיד אמר לו הקב"ה ליהושע (פס) (רד) מה עשית יהושע אני אמרתי (פט) אצרוף בני ועבדי כדו שידעו כי שאני מכיר לב כל אחד ואחד ואתה השלכת את כליו לפני בני לא עשית כדונן והיה יהושע (צ) (רה) מתאבל לו עליו עד לבסוף שאמר לשון הרע על הקב"ה שנאמר (סס כ"ד) ויאמר יהושע אל העם לא תוכלו לעבוד את ה' כי אלהים קרושים הוא אל קנא הוא לא ישא לפשעכם ולחטאתיכם כי תעזבו את ה' וגו' אמר לו הקב"ה ליהושע מה זה יהושע שוב אמרת (נא) לשון הרע לפני לא אני הוא שאמרתי לפני משה רבך מתחלה (סז) (נב) ועתה (רו) הניחה לי וחר אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול וכיון שעמד לפני בתפלה (רח) והזכיר שמותם של אבותיהם שמעתי את תפלתו מיד שנאמר (סח) ויחל משה את פני ה' אלהיו ויאמר למה ה' יחרה אפך בעמך וגו' זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך ויניחם ה' על הרעה וגו' וכי לא אני הוא שאמרתי למשה רבך אכנו דברך ואודישנו ואעשה אותך לגוי גדול וגו' (נמדנר יח) כשבא דבר גדול בישראל ע"י מרגלים ועמד משה בתפלה לפני להזכיר שמותם של אבותיהם שמעתי את תפלתו מיד וכיון שאמר לפני סלה נא לעון העם הזה וגו' שלחתי שני ויאמר ה' שלחתי כדברך (סס) וכי לא אני הוא שכתבתי לדורות הבאים אחריו (תיכה ז) מי אל כמורך נושא עון ועובר על פשע (רח) לשאיית נחלתו לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא ישוב ירחמנו יכבוש עונותינו וגומר (רט) והשיב יהושע לפני הקב"ה ואמר רבש"ע לא אמרתי כך לישראל : אלא כדו לאיים אותם

אויביהם וגו' אם לא תשמדו את החרם מקרבכם מיד אמר יהושע לפני רבש"ע אמר לי מי הוא אותו אדם שעשה מעשה זה . אמר לו הקב"ה מה זה יהושע (קצח) וכי אני מדבר אליך היום לשון הרע לך אתה ותעמיד שנים עשר שבטים ותשלך עליהם גורל והוצא מהן אותו שעשה אותה מעשה שנאמר (סס) קום קדש את העם וגו' ונקרבתם בבקר לשבטיכם וגו' והיה הנלכד בחרם ישרף באש וגו' מיד הלך יהושע וחלק להן לישראל לשנים עשר שבטים והשליך עליהן גורל והוציא מהן עכן : שנאמר (סס) וישכם יהושע בבקר ויקרב את ישראל לשבטיו וילכד שבט יהודה וגו' עד וילכד עכן בן כרמי וגו' באותה שעה בכה עכן בכייה גדולה ואמר (פה) [קצח] אוי לי אף החרם שנשלו חבירי מן המדינים נתנו חבירי למשה ואני לא נתתיו לו לפיכך באתה עלי זאת הבושה והכלים גדולה מיד אמר לו עכן ליהושע מה זה יהושע נגורל אתה בא עלי השלך [פ] חבלים על אלכד ועל איתמר וכי לא על אחד מהן יפול הגורל [ד] מיד אמר לו יהושע בני מפני מה אתה אומר כך אל הוציא לעז על הגורל מפני שארץ ישראל עתידה לחלוק ע"י הגורל אלא [רא] עשה תשובה ותן תודה כדו שתבא לע"ה שבני [סס] ויאמר יהושע אל עכן בני [רב] שים נא כבוד לה' אלהי ישראל ותן לו תודה וגומר : מיד ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל כזאת וכזאת עשיתי וארא בשלל אדרת שנער אחת טובה וטאתים שקלים כסף ולשון זהב וגומר . ואחמדם ואקחם וגו' . מיד רצו העם והביאום ונתנום לתוך ידו של יהושע [רג] וזרקם יהושע לארץ ואמר על אלו יפלו שלשים וששה צדיקים רוב סנהדרי גדולה [פז] וטרף אותם בפניו שנאמר [סס]

ישועות יעקב

עליך אין לך לירא . (פה) פי' בלבו הרהר כך : (פו) פי' גורל : [פז] וזקן לפני הקב"ה וכן חי' בפ' נגמר הדיון : (פח) שחטה מטות דברים נגדי : [פט] כמה שפלו שלמים ושטה חים שעי"ו יראו מצנו למטוא חפי' כסתר : (י) הי' מתחרט על שהטות דברים כלפי מעלה : (יא) שאמרת עלי שאין אני נושא עון ופשע : כשזילכס

מאורי אש

ובצמח הללתי אותם וכו' למה חידא מהם רק כעש נפלו מפני שחטאו ישראל : (קצח) וכי אני מדבר לה' דיוק מדהורך להסלק גורל על זה ולא הודיע לו צנזאס וזה אום כי אין ה' ב"ה מתגל' עמו להודיע ענין הרעים כי זה ענין לה' ואין רע מפי עליון : (קצט) אזי לי אף החרם כו' כמ"ס בסנהדרין טעמן מעל בחרם בניו משה ג"כ : והראי' אם יושלך על ב' נקיים יפול בהכרח על אחד מהם והסיב לו יהושע אל חזינא לשע על הגורל כי הוא לא מקרי רק ענין חלקי שיפול דווקא על דבר חמת : (רא) עשה תשובה ותן תודה כו' כלומר ומה חובעיל הכתשחק ותחבד נס מהעוה"ב חן תורה והתורה על ענין כדו שחזקה ולא תאנר מכל וכל : [רב] שים נא כבוד וגו' ע"ד המליצה נוכל לומר כי סס כבוד ה' שחל על הנפש המסכלת הנשארת אחר המות בנלחיות דיוקס בה' ע"ד עורה כבודי וזמך כבוד וכמיוו הרבה ח"ל שים נא כבוד לה' אלהיו ולמה תאבדנה במנס : [רג] וזרק' יהושע לארץ כו' כאלו חרה לו מדוע יעשה ה' ככה להפיל למענו ל"ו צדיקים ומפני שהיה בכעס ומימה קראה טריפה : [רד] מה עשית יהושע כו' אררף בני ועבדי כו' כלומר מה עשית שחרה לך על זה הלא כונתי לנרף את בני העובדים מאהבה ועושין רצוני) ועבדי (שאינס שושין רצוני כ"כ) שעי"ו יראו בני ישראל שאני יודע מחשבות אנוש ומעשים על הנסתרות ולא יקשה עב"ו מה חטאו הצדיקים כבר חירף המדרש יודע הוא בעל התאנה ללקוט בעונתה כי משחמא הגיעו . עמס וטלימוחס באין זורף עשה לעוה"ז וע"י מיתחס יכופרו ג"כ בני ישראל וירפו וזהו ג"כ הכינה אני אמרתי אררף את בני וכו' נכון : (רה) מתאבל לו עליו כלומר על עצמו על שהטות כלפי מעלה עד לבסוף שאמר לה' כו' ולכאורה הוא דבר הטך אחר שהיה מתאבל ומתחנס על חטאו והטפתו כלפי מעלה וח"כ האין חזר לדבר דברים כאלה והנראה שאדרבה מזה נמשך דבריו האחרונים אחר כי הקב"ה חטב לו דבריו לל"ה אף שהיה כוננו טובה שהנטער למען ישראל וח"כ מוכח מזה כי הקב"ה מרדקק עם חסידיו כחוס השערה וח"כ לא תוכלו לעבוד ה' ולא שהיטה כוונתו ח"ו להסיר לבס מעבודת ה' רק שורס שיטתו מאוד מנזתיו כי לולא זאת ח"ו יעשו וע"כ נחשב זאת לל"ה כי צוה יגיע לבב העם מעבודתו אחר שהמה רואים שאף על הקלות יעשו ח"כ יעשו חמור' כקלות אחר שא"ל להזר וע"כ נחשב זאת לל"ה . [רו] הניחה לי וחרמנו לו שהדבר חליו כו' ולא אחפון לבלות את ישראל ח"ו : (רי) הניחה לי וחרמנו לו שהיה הדיון נותן לבלותם וע"כ נהגתי עמהם רק בחסד וח"כ מזה תוכל לשפוט טובי על ישראל ואת חייראס ככה [רח] לשארית נחלתו אלנו ישראל שהס נחלה מדובקת לו : (רט) והסיב כו' אלא כדו לאיים כו' באותו טעה היה הקב"ה נמשפו כו' הפליאה לפי הראות ענוונה מאד ה' ב"ה הודע כל וחוקר כל לב האס לפניו לא נגלה מחסולה כוונת יהושע גם מחסילת דבריו שאמר סס ועמה יראו את ה' ועבדו אותו וגו' וח"כ ענו אותו העם חלילה לנו גו' ואז אמר יהושע לא תוכלו לעבוד

אדיהו רבא פרקיה

ושותין (ס) (ריז) ומכעטין מתוך הטובה ואינם עוסקין בדרך ארץ וד"ת ועליהם הכתוב אומר (משלי ל) תחת שלש רגזה ארץ וגו' (ריח) תחת עבד כי ימלוך (ריט) ונבל כי ישבע לחם וגו' כל אלו דברים אינם באים אלא בשביל גסי הרוח שנאמר (ישעיה מז) ריב לפקוח עינים (ט) עורות וגו' [ק] (רבא) שמעוני אחי ועמי שלא תבואו לידי גסות רוח אלא יסתכל אדם בעצמו וידע שלאחר מיתה יהא רמה ותולעה ועפר וישא עיניו לשמים ויאמר מי ברא את אלהי חמה ולבנה כוכבים ומזלות וארבע רוחות השמים וכל מעשה בראשית שברא איתן הקב"ה בחכמתו ובתבונתו וכל אחד ואחד מהן תלויין במאמר שפתיו שנאמר [תילים לג] בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם כונס כנר מי הים נותן באיצרות תרומות יראו מה' כל הארץ ממנו יגורו כל יושבי תבל כי הוא אמר ויהי הוא ציה ויעמוד וגו' (רכב) וסתכל אדם במעשה ידיו של הקב"ה באדם ובבהמה ועוף השמים וברגלי הים שמזונות כל אחד ואחד בידו ונשמת כל אחד ואחד מסורים בידו שנאמר (ישעיה מז) כה אמר האל ה' בורא השמים וגו' ורקע

אותם כדי שיראו מפניך שלא יחטאו ויעבדוך בלבב שלם באותה שעה היה הקב"ה מגפף ומנשק את ידיו של יהושע על חכמתו ועל בינתו מיד אמר יהושע לישראל [ריז] זה [כז] שכרו מכם בשביל שאני מדבר עמכם בכל שעה ושעה ליראה את ה' ולעבדו בלבב שלם (ריא) ועליהם נאמר תחת גערה [כג] במבין מהכות כסיל מאה (מטלי יז) ואומר [סס כה] הוקר רגליך מבית רעיד פן ישבע וישנאך בודאי יהא אדם יודע בפני מי הוא עומד ומה דבר מדבר לפני מי שהוא גדול ממנו ושנו חכמים [לד] במשנה (ריב) אל תרצה את חבירך בשעת כעסו (ריג) אבל יבקש רחמים על בעלי בתים (ריד) שבשביל דרך ארץ שיש לחם (סה) שיעסקו בה ועל אחת כמה וכמה שיובקש רחמים על בעלי הבתים שיש בהם תורה שיעסקו בה ויובקש רחמים על העוסקים עם הציבור שיעסקו עמם לשם שמים: שמשלם להם הקב"ה (רטו) שכר בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב וכן להעוסקים [רטז] בדרך ארץ באמונה שאין בעלי בתים נעקרים מן העולם (י) ויורדין לארץ אלא בשביל גסי [יז] הרוח אימתי בזמן שישראל אוכלין

מאורי איש

לעבוד וא"כ מזה נראה צדק כי לא היה דעתו ללה"ר כ"א לאיים אך כאשר תחבונן היטב כיון כוונתו בנאור הכחכים מאור כי הנה יהוסע העיד בעסוהויות שיעבדוהו באמת מלך הכרה והחבונ' אשר מזה נמשך האהבה והרביקות אליו לא מלך הגמול ויראת העונש והעם ענוהו לפי הכרתם כי הם יעבדוהו כי הוא ה' אלהים המעלה אותנו ממצרים וזה מלך הגמול ואז ענם יהוסע אם באלה האופנים תעבדוהו רק מלך קבלת הטובה הגופניות אז לא תוכלו כי לפעמים יסר אחתם בעד טעמא חסדו וחשובו מ"ו מאחריו וענהו העם מ"ז לא כי את ה' (המהוה הכל וזה מלך האהבה ג"כ) נעבוד אע"פ שיוכחנו מעט ידענו כי לטובה היא לנו ואז אמר יהוסע עדים גו' כי אחס בחרתם לכם את ה' מלך הנחיד האמיתית לא מלך קבלת הטובה לכד (שה מלך ההכרת) רק מלך הבחירה הפסיוות ע"י החבונת וא"כ מזה נראה כוונת יהושע להביאם למדריגה העליונה מדריגות האהבה וזהו שאמר כדי לאיים בו ויעבדוך בלבב שלם שזהו מעלת האהבה האמיתית ובאותה שעה נחשב לפי ה' שדיבר בחכמה כי האהבה ממקור החכמה בזה וענין השאלה מקודם אף שהבין אחרית דבר מראשיתו שהידו שלא ידבר לישראל כלשון שטובל הרסקה מעבודת ה' ויתכן שהיה לו מזהו מפי ה' בעת דבורו שיהר מזה ואז כאשר דיבר אחרית דבריו אז נחשב וענין הגיפוף והנסוק הבינה על החכמות האלקיות והנבואה הגדולה ששרת' עליו ע"ז והבין מאור: (רי) זה שכרי מכם בשביל כו' כלומר זה שכרי שניפק וניסק אותי הקב"ה ע"י שהוכחתי אחסם בכל שעה: (ריא) ועליהם נאמר תחת גערה במבין להוכיח על דרך חכמה למען יבאו למדריגות האהבה ע"י הבנה והחבונת מהכות כסיל מאה כדי שיעבדו בשביל היראה והעונש ואומר הוקר רגליך גו' בודאי כו' כלומר ישא משל וק"ו בעלמא אש בעצם הדומה לו ע"ז מרוב ההרגל שבידו איתו וישאלוהו וע"ז ה' ש"ו שומע תמיד תפלתו ושבחו וא"כ מזה יחבונן האדם לשכוח בלבב שלם למען לא ימאס בעיניו וכלומר שישכחו מאהבה וזה ראי' אדלעיל והבין: [ריב] אל תרצה גו' גם בזה ילמוד האדם מדות טובות ית' שאף בעת הזעם יתראה בקראו לו ומוה יחבונן גדלו וטובו וא"כ מזה יחבונן כי תכלית עבודת ה' היא האהבה לשמו ית' ולתורתו וזה עיקר הבקשה שלכן לא ימאס בעיניו ויקבל' אף בעת הזעם: [ריג] אבל יבקש רחמים כו' ר"ל שלכן עיקר הבקש' מה' לא תהיה רק לזה שיעזרהו ה' לקיים תורתו וא"ש א"ש כפי כמו והכרתו כן יבקש או תורה או עסק הצבור שיעסקו בזה לש"ש כי זה העיקר והתכלית: (ריד) שבשביל דרך ארץ כו' כבר בארתי בכמה מקומות שר"ל הוא המדות טובות והנהגות ישרות השייכים לבעה"ב ויבקשו שיעסקו לש"ש והיו העבודה מאהבה שמבקשים שיעזרם לעבדו באמת (רטו) שכר בעוה"ז כו' הוא רוח מעט בכדי חיות גופו והקרן שכר מזהו ותענוגיה לעוה"ב ששם חענוג הכסף וכבר בארתי במקום אחר עניינה שנגד שהוא מועיל לאחר בעניני עוה"ז ע"כ ישולם לו ג"כ בעוה"ז ומה שמעלים נפשו בזה יהיה לו בעוה"ב: (רטז) כד"ל באמונה כו' כלומר בין אדם לחבירו יהיה באמונת הלכ' איש את אחיו ויאבדו ולא יתגאה לבו על רעיו זהו השחת העולם כי ממה הקנאה וכל המדות הרעות מתוללות מהם ואין להאריך: [ריז] ומכעטין מתוך הטובה ע"ד וישאן שורן ויבעט כי כל מדות הרעות באות מתוך שניעת בטן ועלילות למוד החורה שבה משפיל השכל ומגביר היצר: (ריח) תחת עבד' כי ימלוך הכונה ע"ד הגורה האדם נרץ להיות עבד לה' ב"ה ויכיר אדונו ואלו אש ימלוך ולא ירגיש אדונו שזה בא מגאון כמ"ש כל המתגאה כאלו דומק רגלי השכינה וזה כמו שאמר הגאון רבינו סעדיה בספרו אמונות ודעות ו"ל ותמנהגי על האנשים שהמה עבדים (למלך ה' לנאות) וחוסכים: אין ארון להם כו' ע"ס: [ריט] ונבל כי ישבע לחם וע"כ יבעט מרוב טונה והמדות הרעות האלו אינן באים רק מגאון הלכ' כי אלו היה לבס דבוק בכניעה או אדרבא כל אשר יתרבה טובתם ירבו כניעתם בזכרם טובת ה' עליהם ושלמותם נגד ה' ית': (ריז) לפקוח עינים עורות גו' שהם עורים מזהבט אדוניים שהמה עבדים: [רבא] שמעוני אחי מזהו אמר שסתכל בעלמא כי הוא רימה וחולעה אחר מותו וכמה זה יתגאה בגופו או בעשרו הלא אינם קיימים לעולם והשני שיתבונן בגדלות

ישועות יעקב

[צב] כשניכלם זכיתי שהקב"ה מחכב אותי: [כז] שהבינו דברי יהוסע וקבלו עול מלכות שמים א"כ קאי על יהוסע שנער עליו הקב"ה וכן הפסוק שלאחריו וכדמסיים בודאי יהא אדם יודע כו' (צד) כפ"ד רחוב (צה) באמונה (צו) ויורדין מנכסיהם: (צז) שהולכין אחר תורתם לנס באיילה וסתיו' כו' כדמסיים: (צח) כמו וישאן ישראל ויבעט: (צט) פי' בזמן שחפסו עיניהם לת"ת כתיב בחרי' להיציא ממצרים אסור וגו' ור"ל שלא ישלשו השוגאים עלינו: (ק) עיין לעיל פרק י"ז אות כ"ב: [קא] עיי' לעיל

נעבוד אע"פ שיוכחנו מעט ידענו כי לטובה היא לנו ואז אמר יהוסע עדים גו' כי אחס בחרתם לכם את ה' מלך הנחיד האמיתית לא מלך קבלת הטובה לכד (שה מלך ההכרת) רק מלך הבחירה הפסיוות ע"י החבונת וא"כ מזה נראה כוונת יהושע להביאם למדריגה העליונה מדריגות האהבה וזהו שאמר כדי לאיים בו ויעבדוך בלבב שלם שזהו מעלת האהבה האמיתית ובאותה שעה נחשב לפי ה' שדיבר בחכמה כי האהבה ממקור החכמה בזה וענין השאלה מקודם אף שהבין אחרית דבר מראשיתו שהידו שלא ידבר לישראל כלשון שטובל הרסקה מעבודת ה' ויתכן שהיה לו מזהו מפי ה' בעת דבורו שיהר מזה ואז כאשר דיבר אחרית דבריו אז נחשב וענין הגיפוף והנסוק הבינה על החכמות האלקיות והנבואה הגדולה ששרת' עליו ע"ז והבין מאור: (רי) זה שכרי מכם בשביל כו' כלומר זה שכרי שניפק וניסק אותי הקב"ה ע"י שהוכחתי אחסם בכל שעה: (ריא) ועליהם נאמר תחת גערה במבין להוכיח על דרך חכמה למען יבאו למדריגות האהבה ע"י הבנה והחבונת מהכות כסיל מאה כדי שיעבדו בשביל היראה והעונש ואומר הוקר רגליך גו' בודאי כו' כלומר ישא משל וק"ו בעלמא אש בעצם הדומה לו ע"ז מרוב ההרגל שבידו איתו וישאלוהו וע"ז ה' ש"ו שומע תמיד תפלתו ושבחו וא"כ מזה יחבונן האדם לשכוח בלבב שלם למען לא ימאס בעיניו וכלומר שישכחו מאהבה וזה ראי' אדלעיל והבין: [ריב] אל תרצה גו' גם בזה ילמוד האדם מדות טובות ית' שאף בעת הזעם יתראה בקראו לו ומוה יחבונן גדלו וטובו וא"כ מזה יחבונן כי תכלית עבודת ה' היא האהבה לשמו ית' ולתורתו וזה עיקר הבקשה שלכן לא ימאס בעיניו ויקבל' אף בעת הזעם: [ריג] אבל יבקש רחמים כו' ר"ל שלכן עיקר הבקש' מה' לא תהיה רק לזה שיעזרהו ה' לקיים תורתו וא"ש א"ש כפי כמו והכרתו כן יבקש או תורה או עסק הצבור שיעסקו בזה לש"ש כי זה העיקר והתכלית: (ריד) שבשביל דרך ארץ כו' כבר בארתי בכמה מקומות שר"ל הוא המדות טובות והנהגות ישרות השייכים לבעה"ב ויבקשו שיעסקו לש"ש והיו העבודה מאהבה שמבקשים שיעזרם לעבדו באמת (רטו) שכר בעוה"ז כו' הוא רוח מעט בכדי חיות גופו והקרן שכר מזהו ותענוגיה לעוה"ב ששם חענוג הכסף וכבר בארתי במקום אחר עניינה שנגד שהוא מועיל לאחר בעניני עוה"ז ע"כ ישולם לו ג"כ בעוה"ז ומה שמעלים נפשו בזה יהיה לו בעוה"ב: (רטז) כד"ל באמונה כו' כלומר בין אדם לחבירו יהיה באמונת הלכ' איש את אחיו ויאבדו ולא יתגאה לבו על רעיו זהו השחת העולם כי ממה הקנאה וכל המדות הרעות מתוללות מהם ואין להאריך: [ריז] ומכעטין מתוך הטובה ע"ד וישאן שורן ויבעט כי כל מדות הרעות באות מתוך שניעת בטן ועלילות למוד החורה שבה משפיל השכל ומגביר היצר: (ריח) תחת עבד' כי ימלוך הכונה ע"ד הגורה האדם נרץ להיות עבד לה' ב"ה ויכיר אדונו ואלו אש ימלוך ולא ירגיש אדונו שזה בא מגאון כמ"ש כל המתגאה כאלו דומק רגלי השכינה וזה כמו שאמר הגאון רבינו סעדיה בספרו אמונות ודעות ו"ל ותמנהגי על האנשים שהמה עבדים (למלך ה' לנאות) וחוסכים: אין ארון להם כו' ע"ס: [ריט] ונבל כי ישבע לחם וע"כ יבעט מרוב טונה והמדות הרעות האלו אינן באים רק מגאון הלכ' כי אלו היה לבס דבוק בכניעה או אדרבא כל אשר יתרבה טובתם ירבו כניעתם בזכרם טובת ה' עליהם ושלמותם נגד ה' ית': (ריז) לפקוח עינים עורות גו' שהם עורים מזהבט אדוניים שהמה עבדים: [רבא] שמעוני אחי מזהו אמר שסתכל בעלמא כי הוא רימה וחולעה אחר מותו וכמה זה יתגאה בגופו או בעשרו הלא אינם קיימים לעולם והשני שיתבונן בגדלות

אליהו רבא פרק יח

שנאמר (יט"ט ז) כי כה אמר רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדבאים וכן אמרו חכמים (רל"ג) מעשיך (ק"ג) יקרבוך ומעשיך ירחקוך הא כיצד עשה אדם דברים מכווערים ודברים שאינן ראויים מעשיו (רל"ד) מרחיקים אותו מן השכינה שנאמר (ס"ט ז) כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם וחטאתיכם הסתירו פנים מכם משמוע אבל אם עשה אדם מעשים טובים (רל"ה) מקרבוין אותו אצל השכינה שנאמר (ס"ז ז) כי כה אמר רם ונשא וגו' אשכון את דכא ושפל רוח וגו' (רל"ו) ולא יאמר אדם בלבו הואיל ואין בי עבירה ואין בי עון וחטא אתגאה על הבריות ואתגדל עליהם ביותר אלא

דוקע הארץ וצאצאיה נתון נשמה לעם עליה רוח להולכי בה [רנ"ג] לפיכך הייתי אומר חייב אדם שישבה ויברך וירומם ויגדל ויקדש לשמו של מי שאמר והיה העולם ברוך הוא על נפש רוח ונשמה שהוא נתון בערב (רנ"ד) לבעל הפרקון ולבקר מחזירה אותה אליו שנאמר (ח"ו י"ג) אשר בידו (רנ"ה) נפש כל חי ורוח כל בשר איש ואומר [ח"ו י"ג] בידך אפקיד רוחי פדית אותי ה' אל אמת

(רנ"ז) לעולם יהא אדם (ק"ג) נאה (רנ"ח) בביאתו (רנ"ט) חסיד בישיבה ערום ביראה (ר"ל) ומרבה שלום עם אביו ועם אמו ועם רבו שלמד מקרא ומשנה (רל"א) ואפילו עם (ק"ג) כל אדם שבעולם שנאמר (ש"ל ט) [רל"ב] מענה רך ישיב חמה אשרי האדם שאין בו עבירה ואין בו עון ויש בו מעשים טובים ות"ת ושפל ברך וענה עליו אומר הקב"ה זהו הדר עמי במרום

קך

ישועות יעקב

לעיל פרק י"ג : (ק"ב) כח"ט על ריב"ז שלא הקדישו אדם שלום משולם אפילו עכו"ם בשוק (ק"ג) חלשמים הנלבריות נמרח: (ק"ד) כי או

ה' ב"ה ויבט עלי נבראיו הגדולים מחמת ולכנה וכוכבים ומנוחות וכל מעשר בראשית כולם וכולם מקיימנים וחלוי' במאמרו ר"ל שהקב"ה נתון בכל עת טעם וקיום להם ולולא ח"ו יסלק רגע הסנתחו מהם או נחטט כל הבריאה והיה כלל היו ונמו ונמשך על שמים נעשו וחסד חס"כ יראו מה' כל הארץ כלומר שיתבוננו על ויסתכל אדם במעשי ידיו כי ר"ל שמה ימשך מדת הכסחון האמיתי בענייני מחייבו שיתבונן ח"ך הכל כאשר לכל מחיית הבע"ח כולם הוא הכל בידו ית' (ל"א) כדעת הסכלים המייחסים זאת לטבע כמשה"כ חוקק הארץ ולאזאיה (זהו הנמח' אלא' חולדת') נתון נשמה לעם עליה [המה בני אדם בנשמה משכלת] ורוח להולכים בה (זהו בע"ח ששם הולכים נר"ן): (רנ"ג) לפיכך הייתי אומר כי ר"ל אם יתבונן בהם האדם בעין שכלו וירא' כי כל תנועותיו וחיותיו וקיומו הכל חסיד ביד ה' ב"ה אז ימלא בלבבו ההודאה והשגחה לו על זה ולא יוכל לעגור בנפשו מרוב ההודאה לו : (רנ"ד) לבעל הפרקון כבר הערותי לעיל פ"א שהכוונה ממקום שהשגחה חס"ב ממקורה אשר משם השכל שופע ובעת השגחה חס"ב למקורה : (רנ"ה) נפש כל חי והוא החיות של כל בעל חי ורוח השכלי של בשר אדם : [רנ"ו] בידך אפקיד רוחי לבעל הפרקון ואתה פדית אותה לחסיד לי : (רנ"ז) לעולם יהא כי הוא ענין נוסף אחר ויבט ב"כ מהסרת הגאון ודביקותו בענינים : (רנ"ח) נאה בביאתו חס לביתו שלא יקפיד ויבזה או לבית אחרים לדבר בד"א לא בגאון וגאון וענות : (רנ"ט) חסיד בישיבה בעת לעמוד ולמוד על מנת לקיים ולא ישמח בחקלת חסידו [שהו ח"א חס לא יהיה זו מדת החמודות] ערום ביראה לא ירחק פחות וסכלית בלי הסבוכות שזהו חסיד ורבו ורבו מפני שהם מייסרין אותו ויכן שלא יהיה לבו שלם מעט בכדי שילמדו לו חסד או מפני שפ"ד הרוב מפני הרגלו עם אביו ורבו וגם מפני שהם מייסרין אותו ויכן שלא יהיה לבו שלם עמם ולכן אמר שירבה עמם : [רל"א] ואפילו עם כל אדם חף שלא קבל טובה ממנו : (רל"ב) שנאמר מענה רך ישיב חמה כלומר הכעס יועיל מאומה ומה הרוח' כזה [לכ"ל] ע"י מענה רך ישיב חמה מלב הזולת או באורו מלבו ועצמו וכל זה דיבר מענין בין אדם לחבירו ועתה מדבר מענין בין אדם למקום שאין בו עבירה שהוא מתגבר על יצרו ומכניע תאוותיו ועון הוא עקשות במדות וחכונת לבבו [כי עון מגורית עיוות עוה] זהו נחיתת סוד מרע ויש בו מ"ט זהו ועשה טוב וכל זה במדות ות"ת זהו במדרגות השכל והחכמה ושפל ברך ר"ל שיש בו מדת השפלות לפני ה' מאד עד שיכרע וישתחוה בהזכירו אז ה' ב"ה (והוא מלשון ויברך את הגלילים ועניינה שמתחבתי נשכות מאד בדרבי ה' היפך הגאון שמדמה שידע כל והיו האיש הדר לפני בנרום כלומר הוא האיש הרומה למלאך ה' לבאות שאין בו תאוות החומר מאומה כאחד מלכא מרום שהם רומים שמים ושמים לעשות רגון קונס או כחול' שזכ' לדור לפני בנרו' לעוה"כ לחזות פני שכינתו והוה המלי' שדר לפני בנרו' כביכול מודרך בשכינתו והוה מרום וקדוש אשכון (ר"ל אשכון שכינתו) את דכא ושפל רוח : [רל"ג] מעשיך יקרבוך כלומר שכל חלוי בנעש' לא מידע' לבד עד"מ לא התלמד עיקר אלא המעשה והמה המרחקים [אם חיים] ומקריבים [אם ישן] לאדם לברוא ית' ולא יועיל גדול השכל אם אין בו מדות ומ"ט : (רל"ד) מרסיקין אותו מן השכיל כלומר השכינה (וזהו הדיבור אלהי לאדם להשתהר נפש) נעולס קרובה לאדם להתדבק בורק המניעה הוא מלך האדם שע"י עונותיו הוא עושה מסך מבדיל בינו לבניה והענין כי ע"י הודכות החומר והפחדם התאוות הברזניות הנפש שז"א מן העליונים ממילא מתדבק צ"י וע"י העונות והתאוות מתרחק מהדבקה : (רל"ה) מקרבוין אותו אמר כלשון פועל עד"מ הבא לטהר מסייעין לו כי נוחנין בו סיוע מלמעלה לזכות לזה : (רל"ו) ולא יאמר אדם חתגאה על סבר וית כי חף שהוא ירא שמים עכ"ז יתכן להיות זו הגאו' והכניע' יחד הכניעה על זכרון ה' וגדולתו והגאון בעת זכרון בני אדם שפלים ממנו ויחסוף להגאנות עליהם ולבוות אוחס ולז"א ומזהור שלא יעשה זאת כי רבנות מקבנות את בעליה וירסק מגאון כרי שיתמלאו ימיו ויש להבין אם באמת אין מן הראוי לגאון כזה למה לי לטעם מפני שמתעורר וחס באמת הוא דבר הראוי א"כ למה מקבנות והגאון כזה שיתכן שבאמת הוא דבר מוחיר אך לפי שעל פי טבע האנושות הכל ישגאוהו מה שהוא מבוס [חף שנוחנות לשמים

מאורי אש

ה' ב"ה ויבט עלי נבראיו הגדולים מחמת ולכנה וכוכבים ומנוחות וכל מעשר בראשית כולם וכולם מקיימנים וחלוי' במאמרו ר"ל שהקב"ה נתון בכל עת טעם וקיום להם ולולא ח"ו יסלק רגע הסנתחו מהם או נחטט כל הבריאה והיה כלל היו ונמו ונמשך על שמים נעשו וחסד חס"כ יראו מה' כל הארץ כלומר שיתבוננו על ויסתכל אדם במעשי ידיו כי ר"ל שמה ימשך מדת הכסחון האמיתי בענייני מחייבו שיתבונן ח"ך הכל כאשר לכל מחיית הבע"ח כולם הוא הכל בידו ית' (ל"א) כדעת הסכלים המייחסים זאת לטבע כמשה"כ חוקק הארץ ולאזאיה (זהו הנמח' אלא' חולדת') נתון נשמה לעם עליה [המה בני אדם בנשמה משכלת] ורוח להולכים בה (זהו בע"ח ששם הולכים נר"ן): (רנ"ג) לפיכך הייתי אומר כי ר"ל אם יתבונן בהם האדם בעין שכלו וירא' כי כל תנועותיו וחיותיו וקיומו הכל חסיד ביד ה' ב"ה אז ימלא בלבבו ההודאה והשגחה לו על זה ולא יוכל לעגור בנפשו מרוב ההודאה לו : (רנ"ד) לבעל הפרקון כבר הערותי לעיל פ"א שהכוונה ממקום שהשגחה חס"ב ממקורה אשר משם השכל שופע ובעת השגחה חס"ב למקורה : (רנ"ה) נפש כל חי והוא החיות של כל בעל חי ורוח השכלי של בשר אדם : [רנ"ו] בידך אפקיד רוחי לבעל הפרקון ואתה פדית אותה לחסיד לי : (רנ"ז) לעולם יהא כי הוא ענין נוסף אחר ויבט ב"כ מהסרת הגאון ודביקותו בענינים : (רנ"ח) נאה בביאתו חס לביתו שלא יקפיד ויבזה או לבית אחרים לדבר בד"א לא בגאון וגאון וענות : (רנ"ט) חסיד בישיבה בעת לעמוד ולמוד על מנת לקיים ולא ישמח בחקלת חסידו [שהו ח"א חס לא יהיה זו מדת החמודות] ערום ביראה לא ירחק פחות וסכלית בלי הסבוכות שזהו חסיד ורבו ורבו מפני שהם מייסרין אותו ויכן שלא יהיה לבו שלם מעט בכדי שילמדו לו חסד או מפני שפ"ד הרוב מפני הרגלו עם אביו ורבו וגם מפני שהם מייסרין אותו ויכן שלא יהיה לבו שלם עמם ולכן אמר שירבה עמם : [רל"א] ואפילו עם כל אדם חף שלא קבל טובה ממנו : (רל"ב) שנאמר מענה רך ישיב חמה כלומר הכעס יועיל מאומה ומה הרוח' כזה [לכ"ל] ע"י מענה רך ישיב חמה מלב הזולת או באורו מלבו ועצמו וכל זה דיבר מענין בין אדם לחבירו ועתה מדבר מענין בין אדם למקום שאין בו עבירה שהוא מתגבר על יצרו ומכניע תאוותיו ועון הוא עקשות במדות וחכונת לבבו [כי עון מגורית עיוות עוה] זהו נחיתת סוד מרע ויש בו מ"ט זהו ועשה טוב וכל זה במדות ות"ת זהו במדרגות השכל והחכמה ושפל ברך ר"ל שיש בו מדת השפלות לפני ה' מאד עד שיכרע וישתחוה בהזכירו אז ה' ב"ה (והוא מלשון ויברך את הגלילים ועניינה שמתחבתי נשכות מאד בדרבי ה' היפך הגאון שמדמה שידע כל והיו האיש הדר לפני בנרום כלומר הוא האיש הרומה למלאך ה' לבאות שאין בו תאוות החומר מאומה כאחד מלכא מרום שהם רומים שמים ושמים לעשות רגון קונס או כחול' שזכ' לדור לפני בנרו' לעוה"כ לחזות פני שכינתו והוה המלי' שדר לפני בנרו' כביכול מודרך בשכינתו והוה מרום וקדוש אשכון (ר"ל אשכון שכינתו) את דכא ושפל רוח : [רל"ג] מעשיך יקרבוך כלומר שכל חלוי בנעש' לא מידע' לבד עד"מ לא התלמד עיקר אלא המעשה והמה המרחקים [אם חיים] ומקריבים [אם ישן] לאדם לברוא ית' ולא יועיל גדול השכל אם אין בו מדות ומ"ט : (רל"ד) מרסיקין אותו מן השכיל כלומר השכינה (וזהו הדיבור אלהי לאדם להשתהר נפש) נעולס קרובה לאדם להתדבק בורק המניעה הוא מלך האדם שע"י עונותיו הוא עושה מסך מבדיל בינו לבניה והענין כי ע"י הודכות החומר והפחדם התאוות הברזניות הנפש שז"א מן העליונים ממילא מתדבק צ"י וע"י העונות והתאוות מתרחק מהדבקה : (רל"ה) מקרבוין אותו אמר כלשון פועל עד"מ הבא לטהר מסייעין לו כי נוחנין בו סיוע מלמעלה לזכות לזה : (רל"ו) ולא יאמר אדם חתגאה על סבר וית כי חף שהוא ירא שמים עכ"ז יתכן להיות זו הגאו' והכניע' יחד הכניעה על זכרון ה' וגדולתו והגאון בעת זכרון בני אדם שפלים ממנו ויחסוף להגאנות עליהם ולבוות אוחס ולז"א ומזהור שלא יעשה זאת כי רבנות מקבנות את בעליה וירסק מגאון כרי שיתמלאו ימיו ויש להבין אם באמת אין מן הראוי לגאון כזה למה לי לטעם מפני שמתעורר וחס באמת הוא דבר הראוי א"כ למה מקבנות והגאון כזה שיתכן שבאמת הוא דבר מוחיר אך לפי שעל פי טבע האנושות הכל ישגאוהו מה שהוא מבוס [חף שנוחנות לשמים

ה' ב"ה ויבט עלי נבראיו הגדולים מחמת ולכנה וכוכבים ומנוחות וכל מעשר בראשית כולם וכולם מקיימנים וחלוי' במאמרו ר"ל שהקב"ה נתון בכל עת טעם וקיום להם ולולא ח"ו יסלק רגע הסנתחו מהם או נחטט כל הבריאה והיה כלל היו ונמו ונמשך על שמים נעשו וחסד חס"כ יראו מה' כל הארץ כלומר שיתבוננו על ויסתכל אדם במעשי ידיו כי ר"ל שמה ימשך מדת הכסחון האמיתי בענייני מחייבו שיתבונן ח"ך הכל כאשר לכל מחיית הבע"ח כולם הוא הכל בידו ית' (ל"א) כדעת הסכלים המייחסים זאת לטבע כמשה"כ חוקק הארץ ולאזאיה (זהו הנמח' אלא' חולדת') נתון נשמה לעם עליה [המה בני אדם בנשמה משכלת] ורוח להולכים בה (זהו בע"ח ששם הולכים נר"ן): (רנ"ג) לפיכך הייתי אומר כי ר"ל אם יתבונן בהם האדם בעין שכלו וירא' כי כל תנועותיו וחיותיו וקיומו הכל חסיד ביד ה' ב"ה אז ימלא בלבבו ההודאה והשגחה לו על זה ולא יוכל לעגור בנפשו מרוב ההודאה לו : (רנ"ד) לבעל הפרקון כבר הערותי לעיל פ"א שהכוונה ממקום שהשגחה חס"ב ממקורה אשר משם השכל שופע ובעת השגחה חס"ב למקורה : (רנ"ה) נפש כל חי והוא החיות של כל בעל חי ורוח השכלי של בשר אדם : [רנ"ו] בידך אפקיד רוחי לבעל הפרקון ואתה פדית אותה לחסיד לי : (רנ"ז) לעולם יהא כי הוא ענין נוסף אחר ויבט ב"כ מהסרת הגאון ודביקותו בענינים : (רנ"ח) נאה בביאתו חס לביתו שלא יקפיד ויבזה או לבית אחרים לדבר בד"א לא בגאון וגאון וענות : (רנ"ט) חסיד בישיבה בעת לעמוד ולמוד על מנת לקיים ולא ישמח בחקלת חסידו [שהו ח"א חס לא יהיה זו מדת החמודות] ערום ביראה לא ירחק פחות וסכלית בלי הסבוכות שזהו חסיד ורבו ורבו מפני שהם מייסרין אותו ויכן שלא יהיה לבו שלם מעט בכדי שילמדו לו חסד או מפני שפ"ד הרוב מפני הרגלו עם אביו ורבו וגם מפני שהם מייסרין אותו ויכן שלא יהיה לבו שלם עמם ולכן אמר שירבה עמם : [רל"א] ואפילו עם כל אדם חף שלא קבל טובה ממנו : (רל"ב) שנאמר מענה רך ישיב חמה כלומר הכעס יועיל מאומה ומה הרוח' כזה [לכ"ל] ע"י מענה רך ישיב חמה מלב הזולת או באורו מלבו ועצמו וכל זה דיבר מענין בין אדם לחבירו ועתה מדבר מענין בין אדם למקום שאין בו עבירה שהוא מתגבר על יצרו ומכניע תאוותיו ועון הוא עקשות במדות וחכונת לבבו [כי עון מגורית עיוות עוה] זהו נחיתת סוד מרע ויש בו מ"ט זהו ועשה טוב וכל זה במדות ות"ת זהו במדרגות השכל והחכמה ושפל ברך ר"ל שיש בו מדת השפלות לפני ה' מאד עד שיכרע וישתחוה בהזכירו אז ה' ב"ה (והוא מלשון ויברך את הגלילים ועניינה שמתחבתי נשכות מאד בדרבי ה' היפך הגאון שמדמה שידע כל והיו האיש הדר לפני בנרום כלומר הוא האיש הרומה למלאך ה' לבאות שאין בו תאוות החומר מאומה כאחד מלכא מרום שהם רומים שמים ושמים לעשות רגון קונס או כחול' שזכ' לדור לפני בנרו' לעוה"כ לחזות פני שכינתו והוה המלי' שדר לפני בנרו' כביכול מודרך בשכינתו והוה מרום וקדוש אשכון (ר"ל אשכון שכינתו) את דכא ושפל רוח : [רל"ג] מעשיך יקרבוך כלומר שכל חלוי בנעש' לא מידע' לבד עד"מ לא התלמד עיקר אלא המעשה והמה המרחקים [אם חיים] ומקריבים [אם ישן] לאדם לברוא ית' ולא יועיל גדול השכל אם אין בו מדות ומ"ט : (רל"ד) מרסיקין אותו מן השכיל כלומר השכינה (וזהו הדיבור אלהי לאדם להשתהר נפש) נעולס קרובה לאדם להתדבק בורק המניעה הוא מלך האדם שע"י עונותיו הוא עושה מסך מבדיל בינו לבניה והענין כי ע"י הודכות החומר והפחדם התאוות הברזניות הנפש שז"א מן העליונים ממילא מתדבק צ"י וע"י העונות והתאוות מתרחק מהדבקה : (רל"ה) מקרבוין אותו אמר כלשון פועל עד"מ הבא לטהר מסייעין לו כי נוחנין בו סיוע מלמעלה לזכות לזה : (רל"ו) ולא יאמר אדם חתגאה על סבר וית כי חף שהוא ירא שמים עכ"ז יתכן להיות זו הגאו' והכניע' יחד הכניעה על זכרון ה' וגדולתו והגאון בעת זכרון בני אדם שפלים ממנו ויחסוף להגאנות עליהם ולבוות אוחס ולז"א ומזהור שלא יעשה זאת כי רבנות מקבנות את בעליה וירסק מגאון כרי שיתמלאו ימיו ויש להבין אם באמת אין מן הראוי לגאון כזה למה לי לטעם מפני שמתעורר וחס באמת הוא דבר הראוי א"כ למה מקבנות והגאון כזה שיתכן שבאמת הוא דבר מוחיר אך לפי שעל פי טבע האנושות הכל ישגאוהו מה שהוא מבוס [חף שנוחנות לשמים

כך יאמר לא אעשה כן כדי (ק) שיתמלאו ימי
 (רלו) וידע האדם שרוח נמוכה ורוח שפלה נוח
 לפני הקדוש ברוך הוא יותר מכל הזבחים שבתורה
 שנאמר (תילים כ"ב) (רלח) זבחי אלהים (ק) רוח
 נשברה לב גשבר ונדכה אלהים לא תבזה מבאן
 אמרו (ק) חכמיםאם אדם מקריב עולה (רלט) שבר
 עילה בידו אם מקריב מנחה שבר מנחה בידו אם
 מקריב אשם שבר אשם בידו אם מקריב שלמים
 שבר שלמים בידו אבל כל מי שדעתו שפלה
 מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב כל הזבחים
 שבתורה שנאמר זבחי אלהים רוח נשברה זבה
 לא נאמר ארא זבחי וכן אמר יעקב אבינו ליוסף
 בני אל תאמר היאיל (רמ) ואני מלך ואין בי
 עבירה ועין וחטא אתגאה על הבריות ואתגדל
 עליהם ביותר אלא אמר לו בני אל תעשה כן
 כדי שיתמלאו ימך (ק) (רמא) ולא נתן הקב"ה
 לאדם חכמה ובינה דע והשכל אלא לקדש שמו
 הגדול שנאמר (בראשית מט) (רמב) וימררוהו ורבו

וגו' ותשב באיתן קשתו ויפוזו זרועי ידיו מירי
 אביר (ק) יעקב משם רועה אבן ישראל וגומר
 (רמג) אבל אתם (ק) בשר ודם אין לכם לב לדעת
 את ה' לעסוק בתורה ומע"ט עליכם נאמר (תילים
 ק"ז) אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר (ק) וגו'
 ואומר (ישעיה סג) (רמב) על חומותיך ירושלים הפקדתי
 שומרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו
 (ק) המזכירים את ה' אל דמי לכם וגומר
 (רמה) שפכי כמים לבך נבח פני ה' (רמו) מה
 מים הללו רבים (ק) לבך באי עולם כך בכל
 איבריו צריך אדם לעשות רצונו של הקב"ה ד"א
 שפכי כמים לבך (רמו) מה מים הללו קורת רוח
 הן לכל באי העולם בין בימות החמה בין בימות
 הגשמים כך היא אדם עושה קורת רוח להקב"ה
 לעולם כל ימי חייו ד"א שפכי כמים לבך מה מים
 הללו חיים הם לכל באי העולם כך בית ישראל
 אני בפרתן בכל מקומות מישבותם אין מתקיימין
 אלא בד"ת ד"א (רמה) מה מים הללו חיים הם
 לכל

ישועות יעקב

אוי לרבות שמקברת את בעלים : (ק) ולעיל מניס
 כתיב כי לא תחפזן זבח וגו' (ק) בפ"ק דעוטה : (ק) כל אלה
 הם דברי יעקב ליוסף : (ק) מביא רא' שקדש יוסף שם שמים
 בשטר ע"י אביו וזכה לגדולה : (ק) אליהו ז"ל מסיים התאמר
 שהחיל למעלה ואמר אשתי אדם כו' (ק) כל העניין עד כן
 יתן לידו שיה ודרז"ל אלו ת"ח המגדלין שיה מענייהם ועוסקין
 בתורה (ק) השומרים הם הת"ח לא יחסו רק יעסקו בתורה
 ותפלה עד יבזק את ירושלים בזכות ת"ח (ק) לעשות בהם כל
 ריוט

מאורי אש

לשמים ומקדש החיים ולא יועיל ע"ד אל תוכח לזמן ישנאך ולא
 יועיל אבל לא יתכן לומר שעל הגוף הפשוטה הוא מדבר כ"א י"ט
 שהיר מעבירות הוא מדבר ואף איש כזה יתגאה כן נראה לי
 (רלז) וידע האדם שרוח נמוכה כו' זהו מדה הכניעה האמיתית לפני
 ה' שזה נוח לפניו מאוד אחר שהוא מכיר את אדונו ויתכן עוד
 שהכל לעיל בגוף וי"ט יחד שהוא ירא רק מלך היראה והעונש
 ואיש כוס אין בלבו שום שפלות כ"א שחפץ בגמול וירא מהעונש
 ע"כ יתכן שיתגאה בחמת על בני אדם כי יהיה מעטיו זכיס בעיניו
 מאוד וע"כ מזהירו משני טעמים אחד שהרבנות כזה ממיתו כי הכל
 ישתאוו בעבור זה ח"ו עד שימות מזה והב' שהחמת ה' חפץ ואוהב רק לגדולי לב אף מול בני אדם אף שהיא לפי הראות מתכונת
 רכי הלז ומיראה או מטבע עכ"ל נוח זאת לפני ה' ב"ה כי טובע ממנה מדות טובות ורבות ולכן לא יתגאה על שום אדם אפילו
 על שפל ממנו והבן : (רלח) זכרי אלהים נחשב לזבח לו רוח נשברה שהוא הכניע האמיתית לפני ה' ב"ה ומהרבת גדולתו לב
 נשבר ונדכה מזד הטבע גם זאת לא תבזה כי זה מביא לידי יראת חטא או לב נשבר ונדכה מזד יסורים ופורעניות גם זאת לא תבזה
 (רלט) שבר עולה כו' כאלו הקריב כל הזבחים כלומר לפי שעינין הקרבנות מכניע הנפש אם מביא על החטא או מנביוו ומשמחו אם
 מביא עולה שהוא ההבה לה' ומגדב אליו וא"כ אין בידו רק דבר אחד כפי מה שהקריב והפועל בנפשו בעת הבאתו אבל הכניעה
 יסוד הכל כי מנעל ימח שתייה יחד וא"כ נחשבת ככל הזבחים ביה אחר שפעולתם פעולת כולם : (רמ) ואני מלך כו' אין בי
 חטא כלומר הואיל שאני מלך בגדולה ככה ועכ"ל לא חטאתי מול ה' כי אביר כבוד ה' וא"כ בודאי כל האנשים לעולי כאין במעלתו :
 (רמא) ולא נתן הקב"ה לאדם חכמה כו' אף כי שקדש שמי כו' ר"ל לא להתגאות עי"ל על בני אדם כ"א להכניע לו ית' ולקדש
 שמו הגדול על ידיעה בחכמו : (רמב) וימררוהו ורבו (ק) מביא רא' על יוסף שקדש ש"ס בשטר במרדוהו לבו בנרות מלאו ואשת
 פוטיפר ועכ"ל וחשב באיתן קשתו כי לא נטה מחכמתו ומדעתו וזאת הסגול הנפלא לקדש שם שמים ככה אף בעת היסורים הית'
 לו מידי אביר יעקב אשר הוא יסוד (אבן לשון יסוד ואבן הבנין) ישראל : (רמג) אבל אחס ב"ו אין לכם כו' זהו דברי אליהו עצמו
 כלומר שכל מפליכם רק בענייני העוה"ל ולא תדעו כבודו ית' אז אומר עליכם אם ה' לא ישמר כאומר מה תדעו כי תועילו
 בעמלכם בעוה"ל לא כי הכל צד ה' : (רמד) על חומותיך גו' עיין בישועות יעקב אות ק"ט וק"ו ויתכן עוד שמסיים הכתוב קומי
 רוני בלי' זם היראות היסורים ולמוד החור' שדרש לעיל וכלומר שעי"ל יבנה המקדש שחרב עתה בעוניו ול כן מסיים (כמדבר
 למען המקוון ירמיהו שאמר זם הכתוב אבל אחס לא כן כו' ולכן מביא זה הכתוב אם ה' לא יבנה בית שזה רבית המקדש וכן על
 חומר להפסיק אשר דרש לעיל : (רמו) מה מים רבים כו' כך בכל איבריו כו' ר"ל כמו המים שזרכום להיות הרבה כדי
 שיהיה לכל באי עולם כי רבים זריבים לזה כן עשות רצונו כל האברים זריבים לזה ר"ל שיהיו נאשרים תחת מחסר מפני ית'
 זהו בטוב אמיתי לכולם בזכרם גדולת ה' ויעמדו נדהמים כעניו עבד אל אדונו וע"כ כאלו נשפך לבו בקרבו בלי חזק למאומה
 והבן כי עדי' הוא כמעט מלוויר בכתוב ע"ד פשוטו : (רמז) מה מים קודות רוח כו' בין בימות החמה כו' מתחלה דיבר בכמות
 ועתה מדבר במשך זמן וכלומר יעשה ק"ל לפניו אף בזמן קבלת היסורים וכלומר בכל עת בלי השתיית הזמן מאומה : (רמח) מה

לכל באי עולם כך ד"ת חיים הסלכל באי (קי) עולם
 מה מים הללו בעולם שנאמר כל דבר אשר יבא באש וגו'
 וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים כך ד"ת מקוה
 טהרה היא לישראל בכל מקומות מושבותם [רנז] בא
 וראה כמה גדולה כחה של התורה שמטהרת את פושעי
 ישראל בזמן שעושין תשובה אפילו מע"ז שבידם שנאמר
 (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל
 טומאותיכם ומכל גילוליכם וגומר ואין מים אלא תורה
 שנאמר הוי כל צמא לבו למים וגומר (ישעיה כ"ה) ואין
 מידה אלא ד"ת שנאמר אמרות ה' (רנז) אמרות טהורות
 וגומר מוזקק (קטז) שבעתים (מ"ג) דבר אחר שפכי
 כמים לכך מה מים הללו הולכין בנהר ושוב אינן חוזרים
 כך [קיז] כל יחיד ויחיד מישראל שעשה טריבה עם חבירו
 לא ישמר עליו קנאה ונקמה בלבבו ולא יתנאה עליו וד"ת
 לא ימנע ממנו שנאמר (משלי כ"ה) אל תצא לריב
 מדר פן מה תעשה באחריתה וגומר ואל תדאגניל להשיב
 דברים כנגד [ק"ח] ב"ד שלמעלה שאם יזרקק לך להוכיחך
 אי אתה יכול לעמוד בתוכחתו שנאמר (סס) ריבך דיב את
 [קיט] רעך וסוד אחר אל תגל הוא כיצד עבר אדם עבירה
 בשנה זו כיון שהגיע יום הכפורים והתוודה עליה מחל לו
 הקדוש ברוך הוא עליה לשנה האחרת אל תזכירה לו
 ביותר שכן אמרו חכמים מאה (קפ) חנופים ולא אחד מגלה
 פנים וכך שני חכמים במשנה אם היה בעל תשובה לא
 יאמר לו זכור מעשיך דראשונים ואם היה בן נרים לא יאמר

והייתי להם לאלהים והמה יהיו לי לעם :
 [רנא] ד"א שפכי כמיסלכך מה מים הללו אדם נותן זרעים
 בארץ ומעביר עליהם מים מצמחים ומגדלין
 פירות וחיין מהן בני אדם וכל באי העולם כמו כן יהיו
 בני (קסז) ישראל לעתיד שנאמר (ישעיה מד) כי אצק מים
 על צמא וגו' [רנב] מכאן אמרו חכמים באותה שעה יחלקו
 ישראל לארבעה כתות זה יאמר לה' אני (סס) וזה יקרא
 בשם יעקב וזה יכתוב ידו לה' ובשם ישראל יכנה וגו'
 זה יאמר לה' אני אלו צדיקים גמורים וזה יקרא בשם
 יעקב (רנג) אלו בני הרשעים זה [רנד] יכתוב ידו לה'
 אלו רשעים שפרשו מן דרכם הרעה וחזרו ועשו תשובה
 ובשם ישראל יכנה אלו גידי אמת דבר אחר שפכי כמים

מ"ס חיים עתה דיבור מרפאתה וסגולתה שהיא מקיים וממיה
 כל וכן התורה על ידה הוא קיום העולם : [רמט] אין בנינו כו'
 כך און העולם עומד אלא בתורה כל"ל לפ"ד ומה מים אלמלא כו'
 לא יכול לעמוד כו' כך אלמלא ישראל והתורה ור"ל המים יס לה
 שחי פעולות אחד שהעולם כולו והוא הארץ עומד עליה כמ"ס
 כי הוא על ימים יסדה (כדעת חז"ל שהארץ סליה שקועה במים)
 וכן שהיא מעמוד אונת העולם מגדלת פירות ומרה כל כן
 התורה יס לה שחי הפעולות יחד כשהיא עומדת כל כי לולא
 היא לא נברא העולם וקיימת להעמיד הדבר כמו שה' כמו
 שפירש הרב ב"ר בחמילת טור ח"מ ע"י"ס : [רנז] אס לא בריתי

מאורי איש
 רעוס (קיג) שאפילו עו"ס העוסק בחורה הרי הוא ככה"ג שנאמר
 אשר יעשה אחס האדם ומי בהס כדאי ב"ק פ' סור שנגט ד'
 וה' (קיד) שנאמר לרוקע על המים : (קטז) שיתוספי
 עליהם גידי אמת [קטז] שבע פעמים שבע כי התורה נדרשת
 במ"ט פנים [קיז] ודרס שפכי מלבך השנאה טעל חבורך כמים
 דומה המריבה והשנאה למים כמשחז"ל הוי תיגרא דמניא לברקא
 דמניא : [ק"ח] לקבל הלל באהבה ולא להרר על היסורים שנאו
 עליך שלא כדון : (קיט) חבל לא עם ב"ד של מעלה : (קכ) ילקוט
 קדושים דף קכ"ג ע"ד ור"ל אף שאסור להחמיק מכל מקום נות
 לו

ישועות יעקב

גו' זו התורה (שהיא הברית והקשר האמיתי המקשר האדם לה' ב"ה) אז לא היה העולם נברא והחורג נקראת ברים שנאמר כו'
 זאת הברית כו' וזה תורתו חסן גו' מרה שכריתת ברית הוא ע"י החורה : (רנז) ד"א כו' נוסן זרעים כו' כ"כ יהי' בני ישראל
 לעתיד באור הדבר ע"ד קצרה כי הגה לעתיד לבוא יחוסק רוח השנה על ישראל עד למדי כי יוסיפי תמיד בהשגתם מעלה מעלה
 ויזמנו כאשר יזמנו הזרעים מפני המים ויהי' כל כוונתו כונתם ותשוקתם רק לנוח פני ה' להבה ולדבקה בו וזהו שפכי כמים
 לכך וכאומר השתדלו והתעסקו עד שירע בלבך זאת כמים המזמינים ומה הוא נכה פני ה' לבוא למדרגה זו לדבק בה'
 וכן נאמר כי אונק מים על אמא כן אונק רוחי על זרעך . (רנב) מכלן אמרו חכמים כו' מהפסקו כי אונק גו' וסופו זה
 יאמר לה' אני וגו' אלו צדיקים גמורים שגפסס דבוקה בה' תמיד וכאומר לה' אני תמיד מעידי : (רנב) אלו בני הרשעים אף
 שאבותיו היו רעים ומטאים עכ"ל עיקר נטיעותיו נעומים מאבותיו וזה יעקב אבינו האחרון אשר ממנו הוסתל כל בית ישראל :
 [רנד] יכתוב ידו אלו רשעים כלומר שמיעתה כאלו יכתוב ויחוסם שיעתה יהיה מעשיו לשם ה' ולא יסתא עוד : (רנה) מה
 מים מקוה טהרה כו' כן החורה כו' ר"ל כמו סיכר ה' ב"ה כמים שהיא משררת ומעמאה אף שהעמאה איננה ענין ממשי עכ"ל
 המים סגולה לה שעל ידה נטהרין ריומה פעולתה כאם שהיא מכלה באמת האסור מחוסה כן המים מכלים הטומאה כן ד"ת הוא
 תטאר הנפש מעלאת החיות הרעות המתעוררת בלב וע"י למידה תטהר הלב ויתעקר היס"ד מלב כמ"ס בראתי יס"ד בראתי
 תורה חבלין כי היא ענין סגולי לנפש והיא במקום אס הגיהנם המזריק לנפש בעוס"ב כן היא תטהר בעו"ל והבן מאור מה שרמזתי
 לך רמז בכתוב וכל אשר לא יבא באש גו' : [רנז] בא וראה כו' אפילו מעבורת חלילים כו' אף שמהפקריות קשה לפרוט כי הוא
 מתעבה נפסרת בלב ור"ל להטבט שחונה אפי' אס ירנה כמ"ס ולא יטיגין אורחות חיים כמו שהארכתי לעיל פרק ה' ע"י"ס עכ"ל
 ע"י התורה ולמודה נטהר הלב נס מזה כמ"ס ומכל גלולים אטהר אהכס וזהו שפכי כמים לכך כמים המטהרים כן לכך חטהרו ע"י
 התורה : (רנז) אמרות ה' [זו החורה] אמרות טהרות שנטהר הנפש מחלאתה ד"א כו' הולכים בנהר כו' כך כל יחיד כו' שעשה
 מריבה כו' ר"ל כמו המים אינם שבים למקום הגבוה כך כל מי שעלה שנאה בלב לא יגבור חוזה למעלה רק יסוור לאחור ולמטה
 (כטכז) המים הולכים למטה) וישתוקקה וזה ע"ד מליח הכתוב פטור מים ראשית מדון וזה באורו שפכי כמים לכך שלא תטור
 טאה

מ"ס חיים עתה דיבור מרפאתה וסגולתה שהיא מקיים וממיה
 כל וכן התורה על ידה הוא קיום העולם : [רמט] אין בנינו כו'
 כך און העולם עומד אלא בתורה כל"ל לפ"ד ומה מים אלמלא כו'
 לא יכול לעמוד כו' כך אלמלא ישראל והתורה ור"ל המים יס לה
 שחי פעולות אחד שהעולם כולו והוא הארץ עומד עליה כמ"ס
 כי הוא על ימים יסדה (כדעת חז"ל שהארץ סליה שקועה במים)
 וכן שהיא מעמוד אונת העולם מגדלת פירות ומרה כל כן
 התורה יס לה שחי הפעולות יחד כשהיא עומדת כל כי לולא
 היא לא נברא העולם וקיימת להעמיד הדבר כמו שה' כמו
 שפירש הרב ב"ר בחמילת טור ח"מ ע"י"ס : [רנז] אס לא בריתי

לו זכור מעשה אבותיו . שנאמר [שמות כ"ב] [רנה] וגר לא
 [קנא] תנוה וגומר [ויקרא יט] [רנט] לא תלך רכיל
 בעמך [רס] דבר אחר לא תלך רכיל בעמך שלא תהא רך
 בסוף וקשה בלבבך דבר אחר מה רובל זה [רסא] יש עמו
 מאה מיני בשמים אף כל חכם וחכם מישראל יש בו כמה
 מאות ד"ת לאמיתן יש בלבבו מאה מחשבות של מקרא
 ומאה של משנה ומאה מיני תשובות של תלמוד שנאמר
 [ש"ה ג'] מי זאת עולה מן המדבר וגומר מכל אבכת [קב]
 וכול . והם כמשה [קכג] ואהרן וכל הדומין להם וכו' וצא
 בהן אתה אומר אצל רשעים כמו דתן ואבירים הרשעים
 שנתכוין כל אחד ואחד מהן לעשות מריבה עם חבריהם
 ויש בהם מאה מחשבות של נזל ומאה של עריות . ומאה
 של שפיכות דמים שנאמר [משלי יח] לתאוה יבקש [קכד]
 נפרד וגומר מפני שמספרין לשון הרע בארץ ועולה [קכה]
 כנגד כסא הכבוד שנאמר [חילים ע"ג] שתי בשמים פיהם

ולשונם תהלך בארץ מפני [קכו] מה [רסב] שמכירין בה
 ועוברין עליה [רסג] ד"א לא תלך רכיל בעמך ארבע מדות
 יש באותו מקרא שתי מדות של צדיקים ושתי מדות של
 רשעים שתי מדות של צדיקים כיצד צא ולמד מן משח
 ואהרן שנתכוונו ועשו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים
 ובין ישראל ת"ח לע"ה . ובין חכם לחכם ובין אדם לחבירו
 ובין איש לאשתו ומתוך דרכיהם הצובים נקבע להם שם
 טוב ולבניהם ולבני בנייהם עד סוף כל הדורות [רסד] שנאמר
 [המות ז] הוא אהרן [קכו] ומשה [רסה] שתי מדות של
 רשעים כיצד צא ולמד מן דתן ואבירים הרשעים שנתכוונו
 ועשו מחלוקת [רסו] בין ישראל לאביהם שבשמים ובין
 ישראל לע"ה לת"ח ובין חכם לחכם ובין אדם לחבירו ובין
 איש לאשתו ומתוך דרכיהם הרעים נקבע להם שם רע
 ולבניהם ולבני בנייהם עד סוף כל הדורות שנאמר [נמדבר
 כו] הוא דתן ואבירים ד"א מה היה צריך לומר הוא דתן
 ואבירים

ישועות יעקב

לו יוחר להחניף מאה פעמים מלבייש את חבירו לגלות פניו ר"ל
 להלבין פניו אפי' פעם אחת לפי שאין לו חלק לעוה"ב [קכא] אחו"ל
 באונות דברים הכתוב מדבר : [קכב] ודרו"ל כל הענין על
 הסורה ולומדיה ועיו' נס"ה רבה : [קכג] וע"כ אין להרהר
 אחריהם וכ"ס להלשינס ולבזוחם : [קכד] שנפחד מן הקב"ה
 וכופר בו וכן איתא צירושלמי דפיהה ר' ייסא בשם ר' יוסנא א'
 זה שאומר לשון הרע אינו אומר עד שהוא כופר בעיקר שנאמר
 אשר אמרו ללשוננו נגדיר שפתנו אחנו מי ארון לנו : [קכה] לכן
 נפרד גם הוא מן הקב"ה ואין שנמתו כל אחת כסא הכבוד :
 [קכו] מפני מה עולה לה"ר עד כסא הכבוד לפי שמוכירין בה
 ר"ל שירדעים רבונס שניה שלא לדר לה"ר ומתכוונים למרוד בו
 ודע של"ר הוא אפי' אומר אמת ועיין ברמב"ם ואם הוא סקר
 זה נקרא מוילף שם רע והחוטט עליו ועל נפשו שלא ילכו ת"ו
 ברשת לשה"ר ועי' בשער תשובה לר"י מן סי' קע"ב עד שער ד'
 [קכז] ודרשו במגילה פ"ק כ"מ שנאמר הוא בלדיקים היו בלדיקתן
 מתחילתן

מאורי אש

שנאה לבלי טוב אליו ועי"ז חוכם שחיה נוכח פני ה' וד"ת לא
 ימנע מפיו או באורו שילמוד לשונאו חורה כי ע"י השנאה נשתכח
 הסורה מלב כי אין לומר ומלמד מפני השנאה והכלל שניאר הכתוב
 שימי' לבבו בקרבו ויכנע ולכן דרש גם על זה שכן אדם לחבירו
 וסו"ך לענין המורבן שהיתה ע"י שנאה חסם ומריבו' רבות כידוע
 ומעשה ביקש המקוין שלא יהיה זה עו'ד: [רנה] וגר לא חונה דרש
 לא חונס בדרכו להזכיר פזיונו בלב ולב אף שאינו אומר בפירוש :
 [רנב] לא תלך רכיל לשון רכיל שמדבר כדי שיריש הוולת חברו
 ויבחה אף שלא יאמר לו בפירוש [רס] ד"א כו' דן צפרק פו' זהו
 ממדת הסקר והסוקף שאין פיו ולבו שוים : [רסא] יש עמו מאה
 בשמים כו' מאה מחשבות של גזל כו' דרש שלכן נקרא
 המרגל רכיל שכו' מיני מחשבו' רעות שזוככבו מנ"ע ופ"ד ור"ל
 שנספסותיהן נשתחות מאוד וכל זה בא ע"י המדה הרעה האחת לשון
 הרע שמסבב מדות רעות ורבות ולכן מביא הכתוב לתאוה יבקש
 נפרד ירנה לפי דעתם כי מי שהוא בטבע נפרד מאהבת בני אדם
 ושונא בטבעו לכולם איש כוס יבקש חמיד חיות רעות ורבות מנ"ע
 ושפכ"ר כי זה גורם כל הרעות וזה שמסוים מפני שמספרים לה"ר ע"כ יכשלו בכל אלה [ומה] שהתחיל בלדיקים דרש בראש שגם
 מעשי הדיקים נמשלו לרוכל ועיין במדרש חזית שדרשו על הכתוב מכל אבכת רוכל על ראש"ם שהיה קרוי ופייטני ושם באשר
 הנחלים בחרתי וע"ד הפסע באורו ג"כ ככה כי הגם מטבע הנפש לא תשובת לעולם או מחלוא לעוב מעלה או ח"ו לרע יוחר
 ויוחר והנה הנפרד מחכמה אחר שבכל חושי' ונגלה וימאסנה ע"כ מבקש חמיד חיות על מחלוא כאומר לא די לו התאוה אחר הטבע
 דוחקו שלא אף גם מבקש ומתפשח אולי ימלא דבר מה שיחאו ע"ד התאוה תאוה שפירשו המפרשי' שהחלו שימלא תאוה בלבם וזה
 רע' שאין רעה אחריה וכל זה באה ממדת לה"ר שזאת המדה משתחת הנפש בטבע עד שיחאו לרע חמיד כנגד כסא הכבוד כו' ר"ל
 חטאם עול' עד למעלה שע"י הרגל לשונם יבאו באחרית שגס' על משפטי ה' ומעשו ידברו עתק כמ"ס שחו בשמים פיהם או יאמר
 שנחשב כאלו שחו בשמים פיהם אחר שלטונם תהלך ככה בארץ : [רסב] שמכירין בה ועוברין כו' ר"ל שלכן נוגע עד כה"כ מפני
 שירדעים רבונס ומ"צ עוברין וחושבין רע או יאמר שמכירין עונם החטא ורעת לה"ר והנין כמ"ס חכמי המוסר אינו דומה הסועף
 בדבר שאין מנוח בשכל להכיר רעתה לדבר במורגס בשכל שזה מעות שכלי וא"כ מוטף במחשבה וידוע כי מחשבה פוגם עד כה"כ
 כידוע והבין : [רסג] ד"א לא תלך רכיל כו' ועשית שלום בין כו' חשב ממנה עניינים אשר יזכין להיות שנאה ואיבה ביניהם אחד
 בין ת"ח לע"ה שהמה הפכיים בטבעם ובמעשיהם הב' בין אדם למקום שהשנאה מ"ד לאדם מסיבת החטאים הנופלים בני אדם
 בהם הב' בין ת"ח לת"ח שימלאו מרד הנגוד בחכמה או במעלה וכבוד הד' בין איש לאשתו מרד התקרבות החבורה ביניהם וע"כ
 לא יחושו ולא יכבדו זה את זה כמשפט דבר המורגל שוקל בעיני האיש כבודו : [רסד] שנאמר הוא אהרן ומשה כאומר הוא הידוע
 בין כולם טובחס על ישראל ולכאורה הא הכתוב אומר הוא אהרן ומשה ע"ד שהוליאם ממזרים ואי' מוזכר פס' מענין עשית השלום
 והנראה דהעיקר מביא כמה שעשו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים שסמכו הגאולה בזכותם ואנכן אמר ג"כ שעשו שלום בין
 אדם לחבירו ויזכין עוד לפי שבאמת היה רק משה אשר אמר ה' לו להוליא ממזרים ולאהרן אשר שיהיה נביאו ומדוע הזכיר פה
 אהרן א"ו רק מפני שאהרן היה הרוףק שלום חמיד בין ישראל לא"ש ובין אדם לחבירו וגם היה לנביא אלל פרעה ע"כ אמר הוא
 אהרן הוא הידוע ומפורסם בין ההמון כולם : [רסה] שתי מדות של רשעים כו' בין ישראל לא"ש כו' כלומר שהיו מעוררין לרדוף
 אחרי רע ולהתאוין ולהתלונן על ה' וגם מתחילת יליאחס החלו להספיל חוק הסטחון שהיי לישראל בעת שפגעו במשה ואהרן ויהא
 א' וישפוט וכל העבירות הם היו המחלילים והמעוררים הראשונים לרע ובאור הכתוב לא תלך רכיל בעמך כלומר כבר ראיתי בעמך
 מה שנעשה מענין הרכילות ואין מרד הסופך הם יהי' גדולי המעל' מאוד ומכובדי' וא"כ אין חששה זאת : [רסו] בין ישראל
 ע"ה לת"ח זהו מה שהתעוררו להמון העם שלא להאמין בנבואת משה בענין יליאח מזרים ובין חכם לחכם זה קרח שהיה חכם
 מתחילה

מתחילה

ועושה נזואות ואומר (יטעיה מצ) ה' כנבור יצא הרשעים גמורים הרי הן בתוך הגיהנם (רפ) כציר ומוריים בתוך הסדירה מה הקדירה זו כיון שנותנין בתוכה ציר או מוריים [קלא] מיד היא נחה כן הגיהנם כיון שנותנין בה פושעי ישראל מיד היא נחה כיצד כשהיא (רפא) מתרגשת אימר לה הקב"ה למה ועל מה את מתרגשת אמרה לפניו רבש"ע תן לי (קלב) המכירין בה ועוברין עליה והיה הקב"ה (קלג) משיא לגיהנם בדברים ואומר לה שמה (רפב) אין לך מקום אל פושעי ישראל באותה שעה אמרה גיהנם לפניו רבש"ע והלא נשבעת לי להרחיב אותי שנאמר (יטעיה ה) לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חוק וגו' (רפג) ואין לכן אלא שבועה שנאמר (שמואל א' ג') לכן נשבעתי לבית עלי ומה ת"ל וירד הדרה והמונה (יטעיה טס) אלו שעוברין עבירה בחדרי (קלה) חדרים במקום הטמון ואומר מי רואני ומי יודעני שנאמר (יטעיה טז) (רפד) והיה במחשך מעשיהם ויאמרו מי רואני ומי יודעני ואומר (חילים נד) ויאמרו לא יראה יה ולא יבין אלהי יעקב ואומר (יזקאל ס) הראית בן אדם אשר זקני בית ישראל עושים בחושך וגו' כי אומרים (רפה) עזב ה' את הארץ ברוך המקום ברוך הוא שאין לפניו משא פנים (רפו) כשם שהם עוברים עבירות בחדרי חדרים ובמסתרים ובמקום חושך וטמון כך הקב"ה יחפש עונותיהם מתוך אורות נרות שנא' (לפניה ה') בעת ההוא אחפש את ירושלים (קלה) בנרות ופקדתי על כל האנשים הקופאים על

שמריהם האומרים בלבכם לא ייטיב ה' ולא ירע לכך נאמר הדרה ד"א הדרה אל תקרי הדרה אלא (רפז) חזרה שחזרין על העבירות ועושין אותן כמה פעמים לכך נאמר הדרה מאי המונה אלו שהולכין המונים חמשה חמשה ועשרה עשרה וגונבים וגוזלים (קלו) ומנים זה בפני זה ואין להם בושה לא מפמליא שר מערה ולא מפמליא של מטה וגשבעין לשקר ומכחישין בב"ד לכך נאמר המונה (רפח) ומה שאונה זה [קלז] שלום כל אותן דברים אינן עושין אלא מתוך השלום לכך נאמר שאונה ומאי (רפט) ועלו בה זה הגיהנם שמשמח ברשעי ישראל ואז הרי היא נחה מיד (רצ) ואתם צדיקי עולם שעשיתם לי רצוני בתורתך בכל יום ויום בואו וראו במסלתך של רשעים גמורים שבישראל וברשעי עכו"ם מכחישי התורה כמו כן הוא שנאמר (יטעיה מא) תזרם רוח תשאם וגו' (רצא) ואתה תגיל בה בקדוש ישראל תתהלל (רצב) ד"א לא תלך רכיד בעמך ברוך המקום ברוך הוא שאין לפניו משא פנים כשם שהקב"ה יהי שמו הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמים מגלגל לפניו מדת הרחמים ומעביר מלפניו מדת הדין ולא שומר קנאה ונקמה בלבבו על ישראל בכל מקומות מושבותם ור"ת אינו מונע מהם כמו כן יעשה כל אחד ואחד מישראל לחבירו שנאמר (ויקרא יט) לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא לא תקום ולא תטור את בני עמך ואהבת לרעך כמוך

מאורי אש

במה עליונה מרעה הגיהנם ואח"כ מקבל עונשו בגיהנם והוא כמו שהצריכו הספרים שמתחילה מקבל עונש טרם יבא אל הגיהנם אחר ש רק המשפט י"צ חורס ומשם ירקה ויבא לעוה"ב : (רפ) כציר ומוריים טעם משתיקין הוסיף העולם מזהם כך הרשעים משתיקין סערת הגיהנם הטוף בלבוש אשוי ואין זה דרך מליצה רק האמת טעם מקום הרע הטוף להעניש בני אדם ובמקום אחר יתבאר זה : (רפא) מתרגשת כו' ולמה כו' הענין הכולל בזה כי הכח הרע חושק להרע ולהעניש כמו שהכח הטוב חושק לטוב ולהשפיע טוב ויש מלאכים טובים משפיעים טוב ויש מלאכי חבלה חושבים לבלע ולהשחית והו חשיקת הנהיגם ג"כ : (רפב) אין לך מקום אל פ"י הענין הזה בארתי במקומות רבים שהנפש כל זמן שלא נשתנה באשכחה לגמרי רק חטאה בחטאות רבות ורעות עכ"ל יש תקווה למפלגה ואח"כ בו הלכוון התמיד כי הנפש הוא נלחמי ויש בהם מלצת רבות כדמיון כי כל איש יש בו חכונה טובה מה המגין עליו רק שינשם הוא להצריפם ולזככם וזלתי מי שפטר בעיקר ומרד בה' אז אין תקווה לו כי נפשו נשתנה עד לבלתי זה שהגיהנם נבקשת אלה האנשים המכירין ועוברין עליו כי אין בהם טוב מאומה אחר שנבלה בעיקר מלבס ואזדה האמונה מקרבת : (רפג) ואין לכן אלא שבועה דבר זה בארתי בספרי אשד החלום על החיות : (רפד) והיה במחשך נ"י מדמים כאלו עושים בחשך ואין ה' רואה אותם וזה המתפקדים באמונת השגחה כי לא יבטח ה' על עולם השפל והנבזה כי אין כבודו בזה ואמרו לא יראה יה זהו המתפקדים בהשגחה מרד יריעות הקב"ה שהוא בלא שינוי ומדמים נדעם הנפטר שא"ל הידיעה הפרטית (שה שינוי בחוקו) בו ית' : (רפה) אין ה' רואה (זה מרדו ית') עזב ה' [זה מרד שאינו משגיח בעולם השפל הנבזה] : (רפו) כשם שהם עוברים בחדרי חדרים כו' משפט עונותיהם מתוך אורות יראה הם מדמים שהם עושים בסתר כי אין ה' רואה אותם והקב"ה מראה להם שסכל גלוי לפניו אפילו המתעבה הטמונה בלב הסריכה לחפש בנרות (צ"ד מליצה) וזהו בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות לבלות חטאים לנבור שאומרים לא ייטיב ה' ואין משגיח בנו מאומה : (רפז) אלא חזרה שכן בלשון חז"ל הדר בי רבא ובאורו אלו השונים בחטא שנעשה להם כהיתר וע"כ מרוב ההרגל אינם יכולים לחזור ולשוב מאולתם ובשגם שהם מתקנאים ביחד לעשות רוע מעשיהם כי קצוך כאלו כמעט א"ל חשבויה בהם מרוב המומים המתקופים ידיהם איש את רעהו : ומונים כ"א ומונים זה עיקר ור"ל שאין להם עור בושה לא מה' יתברך ולא מצני אדם ונשבעים לשקר כי אבדה האמונה מלבס וא"ל בהם החשבה כי לבס נשתנה מאד אין גם מעורר לטוב מאומה : (רפח) ומה שאונה כו' זה שלום כלומר מהו המכוון במלת שאונה ומפרש זה שלום כלומר ע"י שהיו שלום ושקטים בעוה"ז ועיר מלאה ששון והומים [ושאין מלשון הומיה בשלום מרוב הקבוץ ההמוני יחד] . [רפט] ועלו בה זה הגיהנם שמשמח כלומר שמשח כנגדם לקבלם ולהענישם בגזן לב כמו שבארנו לעיל . [רצ] ואחש צדיקי עולם כו' תזרם רוח תשאם זהו כמ"ס חז"ל שטעמים עפר ומפזרים חתח כפות רגלי הצדיקים והמ' רואים במסלתן ושומים : (רצא) ואת תגיל בה' שוכית לכל הכבוד הנעל' הלו' להיות דבוק בה' ולשמוח בו זה עיקר סדר הלשון כמ"ס ונהינם מזיו השכיני' : [רצב] ד"ל לא תלך גו' כשם שהקב"ה כו' מלח בעמך דרש וכלומר אשר שה' צ"ה מתנהג בעמך ככה ועוזב השנא' והקנא' אף אם ימלאו לך ומשפיע להם החסד :

ישועות יעקב

בני אמה נוחן לי כל משאלותי : (קלא) כי הקדירה מתקלקלת אם עומדת על האש והוא ריקנית : (קלב) אלו רשעי ישראל שנכזרים את החורה : [קלג] דומה אותה חדרים והוא מלשון הסתה ועיין בסא"ז פ"ב : (קלד) דרש הדרה כמו חדרה כי אה"ע מתחלפין : [קלה] אדקדק בעונותי הקופאים הנפיש כמו וילך הדרול מתרגמנין יקפא כו' רש"י : (קלו) פי' טמונים המעות שגונבים ונחלים : וכו"ל גרסינן ומונים זה בפני זה וזה כדי ציון והם אינם נבטים וזה עיקר : [קלז] דרש לשון שאין ושלמה ר"ל

כמוך (רצג) אני ה' מה ת"ל בלבבך בשנאה [קלח] (רצד) המיושבת בלב [רצח] יכול באחי מן [קלט] האב או מן האם הכתוב מדבר [רצו] או יכול שאינו מדבר אלא כנגד הקב"ה שאין לו אחים אלא ישראל שאינו שונא אותם לא בעוה"ז ולא לימות בן דוד ולא לעוה"ב אלו צדיקי עולם שעושין תורתו בכל יום תמיד שהקב"ה קורא אותם אחי ורעי שנאמר למען אחי ורעי אדברה נא שלום כך (תהלים קכג) ת"ל הוכח [קמ] תוכיח את עמיתך יכול אפילו אם אתה יודע שהוא רשע ושונאך אינך כן אתה חייב להוכיח אותו ת"ל הוכח תוכיח את עמיתך (רצו) לעמיתך שהוא אוהבך ושהוא עמך בתורה ומצות אתה חייב להוכיח אותו אבל לרשע שהוא שונאך (רצח) אין אתה חייב להוכיח אותו וגם אי אתה רשאי להוכיח אותו שנאמר (משלי ט) יוסר לץ לוקח לו קלון ומוכיח לרשע מומו אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך מאי ולא תשא עליו חטא א"ל אליעזר בן מתתיהו אם יש בו דבר שאתה יודע בו אמור לו (רצט) בינו לבינה ואל תהא [קמא] חושא בו לכך נאמר ולא תשא עליו חטא כיוצא ברבר הרי הוא אומר (משלי כד) בנפול אויבך אל תשמה ובכשלו אל יגל לבך פן יראה ה' ורע בעיניו והשיב מעליו אפו ולהלן הוא אומר [קס] ובאבוד רשעים רנה כיצד יתקיימו שני כתובים הללו [ש] אלא ת"ח שנצחד היום (קמג)

מאורי אש

החור' ועחרס שילמדו אות' אשר אין טוב למעל' מה א"כ ראוי לכס לרנב במדותיו ולא יחזיק א"ס אחיהו וא"ך ישנא וידבר רע את אשר אהבו ה' : (רצג) חני ה' כלומר חני ה' אהבם וא"ך אתה חשכס וע"ד הפסס חני ה' יודע מה בלבך ולא חוכל להטלים חס י"ס בלבבך שנא' חס לא : [רצד] המיושבת בלבב כלומר שנא' אחיאת בלב זה אמור אבל שנא' מקרית מעט העול' בלב מפני ששט' לו רע זה אין בו לאו כי אין זה שנא' חס : (רצה) יכול באחי כו' כלומר שנא' הכתוב כמשמעו ואל"ת זה פשיטא וכי אפשר בו שנא' הלא עצמו ובשרו הוא ל"א שנא' באחי מן האב לכך חו מן האם לכך שאין האחי חוק' בל כך : (רצו) או יכול בהקב"ה כו' שאינו שונא אחים כו' ששטים תורתו לכאור' הוא שפח יתר דה"ל שאינו שונא אחים שהקב"ה קורא אותם אחי ונרא' דסס כנוי חס מור' שמדובק חס באחיסו תמיד [כי חס הוא לשון סיבור יסר כמו חסה אל אחות' בירועת] וה' האים המפחד עצמו מנ' ב"ה ומתורחו אז בודאי אינו נקרא חס אליו רק מי שדבוק בה' תמיד אשר שהאדם מדובק בו ור"ל שהייתי אומר שהכתוב מרמז זאת ע"ד נור' שמוסב על הקב"ה שלא ישאלוהו אחרו ועבודתו ולא מוסב על אהבת האדם לאדם ת"ל את עמיתך זהו כן אדם דומ' לו אחר שמונה להוכיחו : [רצז] לעמיתך שהוא אוהבך דעמית משמע מחובר אלא ואהבו מפני שהוא ג"כ כן חור' ואהב תוכח' : (רצח) אין אהה חייב כו' זהו ידוע בודאי שלא יקבל ממנו חל"כ חייב להוכיחו עד הכא' או קלל' או גיפ' וע"ז אמרו כסם שמונ' לומר דבר הנשמע כן מנ' שלא לומר דבר שלא נשמע : (רצט) זינו לביסו שלא לבייסו וחשאו עליו [למענן] חטא עליך : (ש) אלא ת"ח כו' כלומר אל תשמה בראותך כי גם הוא נכסל בהלל' כמוך כי זה מדה מנוג' ורע' רבה לשמוח בדבר זה ששט' נגד רגונו ית' ופוסק על האסור מותר או להיפך אבל לשמוח באבידת הרשעים מותר שאבידתם טוב' לעולם וא"ך לא ישמח בטוב' : (שא) לא ולמד כו' שגם דוד שמח במפלת נבל : (שב) אלא להורג כו' וע"כ היה מיתחו מדה כנגד מדה שמת כשחוקה הרוח כמ"ס וימת לבו בקרבו והוא דומ' לאסכרה שכן רנה להורגם בזה האופן : [שג] חס מרובים הם כו' לכאור' קשה חס באמת מת בערך עשר' ימים ולא יותר וא"ך יאמר הכתוב כחרכבם או כחרכב' והנרא' דלא על הכתוב מקס' כ"א על גוף הענין אשר שהס"י רנה להורגו עבד זה כמ"ס ויגוף ה' ומדוע המזין עשר' ימים שאינו לא זמן רב ולא מעט ומפרש מפני ששטר' ימים הוא מספר מכון כשיכול האדם לעשות חסוב' כמו שמצינו שקבע סקב"ה יוד ימים בין ר"ה ליום הכיפורים כדי לעשות חסוב' ולכן המתין לו אולי יעש' חסוב' ולכן כתב בצף הדמיון כשטר' הימים אשר יכול האדם לשבט מעונותיו ולכן כתב ג"כ בה' הדמיו' הימים : (רש) וכי מ"כ כו' כלומר שהוד' לט' על מיתחו ולקס

במלאכה ולמדו בא (קמג) דבר לידו אל תשמה בו שנאמר פן יראה ה' ורע בעיניו אבל אם אחד מישראל שהוא רוצה לשמוח במפלתן של רשעים באותן המבקשים לעשות רעה לישראל חבירו שהם רשעים גמורים מותר לשמוח ברעתן ושמה תאמר מנין לך לומר כך תדע לו שכך הוא (שא) צא ולמד מנבל הכרמלי שבאו אצלו איתן עשרה התלמידים של דוד וראו אצלו כל אותה הסעודה הגדולה ולא רצו להנות ממנה משום שחיו אומרים להם [קמד] שלא בשק זה (שב) אלא להורגן ברוך המקום ברוך הוא שאין לפניו לא עולה ולא שוכחה ולא משא פנים כשם שביקש נבל הכרמלי מיתתן של ת"ח לפיכך נפל [קמה] ברוחי לאחר עשרת הימים שנאמר (שמואל א' כה) ויהי כעשרת הימים ויגוף ה' את נבל וימת (שג) אם מרובים הם יאמר כארבעים [קמו] או כחמשים ואם מועטין הן יאמר כארבעה או כחמשה מת"ל ויהי כעשרת הימים אלא אלו עשרת הימים [קמז] שבין ר"ה ליוה"כ שנתן להם הקב"ה לישראל לעשות תשובה למחול להם על כל עונותיהם כך נתן לגבל לעשות תשובה ולא עשה לכך נאמר ויהי כעשרת הימים ויגוף ה' את נבל וימת (שד) וכי מה כתיב בענין של אחרי' וישמע דוד כי מת נבל ויאמר ברוך ה' אשר [קמח] רב את ריב חרפתי מיד נבל ואת עבדו חשך מדעה ואת רעת נבל השיב ה' בראשו וישלח דוד

ישועות יעקב

ר"ל שדרכם ללחם וסלוח בארמונות : (קלח) ילקוט קדושים דף קע"ד ע"א ושם גרס בסנהא המיושבת והיא היא : [קלט] ואח"ך אח"ך ממש אבל ישראל חבירו מותר לפניה : [קמ] ומדסיפא דקרא ע"כ איירי בין אדם לחבירו שחייב להוכיח חבירו ס"מ דגם רישו דקרא איירי כן ולא אח"ך ממש וגם לא על הקב"ה רק כל ישראל בכלל נקראים אחים ורעים : [קמא] שלא חלנין פניו ברבים נלכות קלנו : [קמב] בתורה שהיא מלאכה ה' ויותר נכון לגרום בהלכה . [קמג] שכתב גם הוא בדבר הלכה (קמד) הבריות אמרו להם שהטליך פס המות לחך המאכל וכ' היוקוקין כי נבל אחיות לבן והיה גילגול לבן כיווע ולכן רנה ג"כ להמית את אליעזר ע"י סס כשחיל' : [קמה] כמ"ס וימת לבו בקרבו וכו' ר"ל לא היה יכול לנטוש ולסחוף הרוח ונשתחק רוחו בקרבו וכן פ' האלפס"ך שם שהוא חולי תשיחוק הוגמת מיתת אסכרה שבא על לה"ר לפי שדבר לשה"ר על דוד ואנשו . (קמו) כי כעשרת כ"ף הדמיון משמע יותר מעשרה וכן משמע מעט מעשרה ור"כ לכתוב כפי : (קמז) ר"ל שהכ"ף אינו כ"ף הדמיון כמו כ"ף האלפס"ך רק הוא כ"ף כאשר נקלס עשרה ימים שהמתין לו שמה ישוב ולא שז : (קמח) ששמת וכתן הודאה על מפלתו של נבל שהיה רשע גמור : [קמט] שגם לעוה"ב ירשו הגדיקים חלקם וחלק רשעים כנ"ע זהו ידוע בודאי שלא יקבל ממנו חל"כ חייב להוכיחו עד הכא' או קלל' או גיפ' וע"ז אמרו כסם שמונ' לומר דבר הנשמע כן מנ' שלא לומר דבר שלא נשמע : (רצט) זינו לביסו וחשאו עליו [למענן] חטא עליך : (ש) אלא ת"ח כו' כלומר אל תשמה בראותך כי גם הוא נכסל בהלל' כמוך כי זה מדה מנוג' ורע' רבה לשמוח בדבר זה ששט' נגד רגונו ית' ולמד כו' שגם דוד שמח במפלת נבל : (שב) אלא להורג כו' וע"כ היה מיתחו מדה כנגד מדה שמת כשחוקה הרוח כמ"ס וימת לבו בקרבו והוא דומ' לאסכרה שכן רנה להורגם בזה האופן : [שג] חס מרובים הם כו' לכאור' קשה חס באמת מת בערך עשר' ימים ולא יותר וא"ך יאמר הכתוב כחרכבם או כחרכב' והנרא' דלא על הכתוב מקס' כ"א על גוף הענין אשר שהס"י רנה להורגו עבד זה כמ"ס ויגוף ה' ומדוע המזין עשר' ימים שאינו לא זמן רב ולא מעט ומפרש מפני ששטר' ימים הוא מספר מכון כשיכול האדם לעשות חסוב' כמו שמצינו שקבע סקב"ה יוד ימים בין ר"ה ליום הכיפורים כדי לעשות חסוב' ולכן המתין לו אולי יעש' חסוב' ולכן כתב בצף הדמיון כשטר' הימים אשר יכול האדם לשבט מעונותיו ולכן כתב ג"כ בה' הדמיו' הימים : (רש) וכי מ"כ כו' כלומר שהוד' לט' על מיתחו ולקס

לעמוד בהם : ועמך ישראל שהם יברכוך וישבחוך
 ויפארוך בכל יום ובכל שעה [ט] ושמך יתפאר
 ויתברך ע"י ישראל [י] לעיני כל הבריות אע"פ
 שעושים כל מעשה ידיהם הטובים (יא) בשתיקה
 עאכ"ו שתרצם עליהם העבודה שבכל יום תמיד
 ובכל שעה ושעה שאני קורא את המקרא הזה
 (יב) אלך ואשובה אל מקומי עד אשר יאשמו
 ובקשו פני בצר להם ישחרונני (יג) או נתקיים
 כי מקרא הזה [י"ג] (יג) נשבר לבי בקרבי
 החפו כל עצמותי הייתי כאיש שבור וגו' רבש"ע
 מה אומר ומה אדבר הרי אני אומר לך (יד) כמו
 שהשיב יהודה על דברי בנימין אחיו : אמשול לך
 משל למה"ד למלך שיש לו עבד בתוך ביתו
 וגדלו מיום שבא לעולם עד יום שבא לפרקו
 והשיא לו אשה והוליד בנים ובנות וגידל המלך
 אותם מתוך הצער ומתוך השיעבוד ומתוך המלטול
 ומתוך הטירוף ומתוך הדוחק ומתוך שאין להם
 מזונות : ולאחר שעה אמר לו המלך בסתר אמור
 לבניך שיעשו עמך מלאכה עמר העבד והרג את
 כולם בשעה אחת וברגע אחת העבד הזה מה יש
 לו עליו : הוי אומר נוח לו שלא בא לעולם : או
 משל למלך שיש לו בן ביתו וגידלו מיום שבא
 לעולם עד יום שהגיע לפרקו והשיא לו אשה
 ובנה

מאורי אש

כל אשר לו : [שח] וכן רשע שכל מה שפעל נכל נשאר לזר
 וזה אחריתו של עולם כלומר הסוף והתכלית שראינו ברשעים
 שגדוקים ירשו אותם :

פרק יט [א] נוכח פני ה' רבש"ע זה דבר אליהו עמו
 וספיקת נפשו לה' על צרות עמו : (ב) ראה
 נא בעיניו כמה שמענים אותו וריב' ריבנו כלומר נקמתינו
 בזה שאנחנו נריכס לנקים מהם ורא' עלבוינו כמה שמערים
 אותנו ודלים עב' ז' יעסקו בתור' : (ד) כמה סומין שאין יכולת להם
 לבקש פרנסתם ועב' י' יסגרו מלמדים לבניהם : (ה) שאינם יודעים כו' כלומר שלא חשאו מלאו' ואינן יודעים לעשות רע
 ועוסקים בתור' מפי מלמדיהם : (ו) כמה זקנים כו' שהם באו לתכלית הכר' ולומדים תמיד ובוטחים רק עליון : (ז) נדיק אחת
 [במד' הדק] וחסיד [במדת הסדר] באמונה (הכל כפי הדין והיושר) יגולו רחמין (שתחגבר מדה"ר על מדה"ד) :
 [ח] שאלמלא חמלא בהם נעבדי כוכבים כו' כדי שיכולים לעמוד בהם הענין כי היסורים מהם לטוב' כשהן לפי היכולת לעמוד
 בהם וא"כ הם מכוונים כדי להצריך ולקבץ זה באמת טובה גדולה למאוד ויש יסורין יותר מהיכולת עד שא"כ בהם החשובה
 כי מעורף ברעתו כמעט : מכבוד היסורין א"כ העונם והיסורין הוא רק לנל' ולהשמית ומעשים ונקים ולז"ל שאף נעבדי כוכבים
 אם ימלא בהם עשרה חכמים כשרים לא תנקם מכל העיר ברע רק כפי היכולת ותפטרם ביסורין עניות כפי כח היכולת בכדי
 שיחזרו בתשוב' וזה מנחת ההטבה אף כי ישראל עמך שהם יברכוך ר"ל שיעשו אותך חותך באמת ומשפטים אותך עאכ"ו : (ט) ושמן
 יתפאר זה שם הגדול שהוא יתפאר ע"י ישראל : (י) לעיני כל הבריות ושכולם למדו לרעה את ה' מישראל : [יא] ועושים
 בשתיק' לא להתנאות כ"ל מההנהג' באמת עאכ"ו שתרצם עליהם ולא להעמיסם ביסורים יותר מנחסם : [יב] אלך ואשוב'
 בו' שזה מורה ח"ו סלוק השנח' פרישת מישראל וכמ' קשה היעור הרע שהוא הסתרות פנים שומרים ח"ו לכל מקרי המעשרות
 עליהם : [יג] נשבר לבי כלומר נשברו רעיוני לבי כל יעמדו על מקומם וירצו ע"ה מאמר ירמיהו נדיק אתה
 ה' כי ריב' חליך כלומר ידעתי כי גזק משפטיו וא"כ מה אומר חליך ומה אחפלא על זה אף עכ"ו אומר לפניך משל למה בעינינו
 דומ' : [יד] כמו שהשיב יהודה כו' שאמר האלהים מלא עון גו' וכלומר אף שדברו הבביע לא חטאנו עכ"ו לא נהרהר אחרי
 מחשבות ה' כי מלא עון אחר בנו כמו כן אומר בודאי יש סיבה ליסורינו אבל עכ"ו אמשול לך משל כו' ועינין המשל לפי הראות
 הוא קשה ההחך לתוך עינינו בנמשל אש לא שדחקנו בדוחק שהעבד משל לעובדי כוכבים שה' השפיע להם כל טוב והולידו
 בנים זה ורע ישראל שהטלו ללאת מהם כמליצת הכתוב ביחזקאל חזין האמורי ואמך הסחית וגדלו הבנים ברוב עמליהם

דוד וידבר באביגיל לקחתה לו לאשה וגו' ותלך אחרי
 מלאכי דוד ותהי לו לאשה כדאי עליו נאמר (חז"ק כו)
 [שה] יבין רשע וצדיק ילבש זה אחריתו של עולם :

פרק יט (א) נוכח פני אדני (איכס ב) רבש"ע

(ב) ראה נא (ה) בעינינו וריבה
 ריבנו : ויעלה עלבוינו לפניך מה שנעשה לנו
 בכל שעה ושעה : וזכור כמה בעלי בתים יש
 בהם בישראל שאין להם פרנסה ועוסקים בתורה
 בכל יום תמיד (ג) וזכור כמה עניים יש בהם
 בישראל שהעב"ם מושכין את (ג) בשרם מעליהם
 ועוסקין בתורה בכל יום תמיד : זכור (ד) כמה
 סומים יש בהם בישראל שאין להם מזונות
 (י) ונותנין ולומדים את בניהם תורה : זכור כמה
 נערים וקטנים שיש בהם בישראל (ה) שאינם
 יודעים (ו) בין ימינם לשמאלם ועוסקים בתורה
 בכל יום תמיד : זכור (ז) כמה זקנים וזקנות שיש
 בהן בישראל שמשכימין ומעריבין לבתי כנסיות
 ולבתי מדרשות ומחמדין ונתאון ומצפיקלישועתך
 בכל יום תמיד : אבי שבשמים (ז) צדיק אתה
 ה' וחסיד אתה בכל מעשיך באמונה יגולו רחמין
 על בניך [ח] שאלמלא תמצא בהם בעב"ם עשרה
 בני אדם (ט) בעיר אחת אמרו חכמים שאתה
 תשפטם ביסורין ותביא עליהן עניות כדי שיכולין

ישועות יעקב

בב"ע : (ה) תכלן עד סוף הפרק הוא חפלת אליהו ז"ל על
 כל ישראל (ג) נמסוס וארנוניות : (ג) סגר לימוד (ד) שלא
 טעמו טעם חטא עריון : [ה] כמ"ה לא אשחית בעבור העשרה
 והם חסידיו א"ה : (ו) על עסק בנימין בעיני הגביע שידע יהודה
 באמת שלא נבב את הגביע אמר מה נאמר וגו' האלהים מלא את
 עון

בזה שאנחנו נריכס לנקים מהם ורא' עלבוינו כמה שמערים
 אותנו ודלים עב' ז' יעסקו בתור' : (ד) כמה סומין שאין יכולת להם
 לבקש פרנסתם ועב' י' יסגרו מלמדים לבניהם : (ה) שאינם יודעים כו' כלומר שלא חשאו מלאו' ואינן יודעים לעשות רע
 ועוסקים בתור' מפי מלמדיהם : (ו) כמה זקנים כו' שהם באו לתכלית הכר' ולומדים תמיד ובוטחים רק עליון : (ז) נדיק אחת
 [במד' הדק] וחסיד [במדת הסדר] באמונה (הכל כפי הדין והיושר) יגולו רחמין (שתחגבר מדה"ר על מדה"ד) :
 [ח] שאלמלא חמלא בהם נעבדי כוכבים כו' כדי שיכולים לעמוד בהם הענין כי היסורים מהם לטוב' כשהן לפי היכולת לעמוד
 בהם וא"כ הם מכוונים כדי להצריך ולקבץ זה באמת טובה גדולה למאוד ויש יסורין יותר מהיכולת עד שא"כ בהם החשובה
 כי מעורף ברעתו כמעט : מכבוד היסורין א"כ העונם והיסורין הוא רק לנל' ולהשמית ומעשים ונקים ולז"ל שאף נעבדי כוכבים
 אם ימלא בהם עשרה חכמים כשרים לא תנקם מכל העיר ברע רק כפי היכולת ותפטרם ביסורין עניות כפי כח היכולת בכדי
 שיחזרו בתשוב' וזה מנחת ההטבה אף כי ישראל עמך שהם יברכוך ר"ל שיעשו אותך חותך באמת ומשפטים אותך עאכ"ו : (ט) ושמן
 יתפאר זה שם הגדול שהוא יתפאר ע"י ישראל : (י) לעיני כל הבריות ושכולם למדו לרעה את ה' מישראל : [יא] ועושים
 בשתיק' לא להתנאות כ"ל מההנהג' באמת עאכ"ו שתרצם עליהם ולא להעמיסם ביסורים יותר מנחסם : [יב] אלך ואשוב'
 בו' שזה מורה ח"ו סלוק השנח' פרישת מישראל וכמ' קשה היעור הרע שהוא הסתרות פנים שומרים ח"ו לכל מקרי המעשרות
 עליהם : [יג] נשבר לבי כלומר נשברו רעיוני לבי כל יעמדו על מקומם וירצו ע"ה מאמר ירמיהו נדיק אתה
 ה' כי ריב' חליך כלומר ידעתי כי גזק משפטיו וא"כ מה אומר חליך ומה אחפלא על זה אף עכ"ו אומר לפניך משל למה בעינינו
 דומ' : [יד] כמו שהשיב יהודה כו' שאמר האלהים מלא עון גו' וכלומר אף שדברו הבביע לא חטאנו עכ"ו לא נהרהר אחרי
 מחשבות ה' כי מלא עון אחר בנו כמו כן אומר בודאי יש סיבה ליסורינו אבל עכ"ו אמשול לך משל כו' ועינין המשל לפי הראות
 הוא קשה ההחך לתוך עינינו בנמשל אש לא שדחקנו בדוחק שהעבד משל לעובדי כוכבים שה' השפיע להם כל טוב והולידו
 בנים זה ורע ישראל שהטלו ללאת מהם כמליצת הכתוב ביחזקאל חזין האמורי ואמך הסחית וגדלו הבנים ברוב עמליהם

בעונותיהן והיוין עליהם כאכזרים . לכך נאמר
 ורחמי רשעים אכזרי . (יה) במדה שמדרו בה
 מדרת להם . שנאמר (יטע"ס יג) הנה יום ה' בא
 אכזרי ועברה וגו' והטאיה ישמיד ממנה . וכשהן
 (ט) מבעירין ושוקדין וממדרים לעבור עבירה ואומרים
 אין בכך כלום שנאמר (יטע"ס ט) כי בערה כאש
 רשעה במדה שמדרו בה מדרת להם שנאמר (לאכי
 ג) כי הנה היום בא בוער כתנור והיו כל זדים
 וכל עושי רשעה קש וליהט אותם וגו' (כ) וכן
 מצינו במנשה בן חזקיהו כבן שתים עשרה שנה
 היה מנשה בן חזקיהו מלך יהודה במלכו
 [כא] והמליכו הקב"ה וגדלו לטובה והרבה לו שלום
 והרבה לו חיים (ל) מכל המלכים שהיו לפניו ולא
 עוד אלא שירד הקב"ה מצימי השמים העליונים
 ממקום כבודו וגדלו ותפארתו וקדושת שמו ושכן
 במקדש ועמד מנשה ועשה דברים מביערים
 [יא] יתירים ואמר הקב"ה (כב) יפה עשיתי שלא
 דרתי בשכינתי עמו על שלא עסק במל כחו
 בעבודתי ותורת ומצותי ואת . (כג) אבי שבשמים
 באהבתך שאהבת אותנו . ובשמחתך ששמחת
 בנו הפרשת את עמך ישראל מתוך שבעי' עמים
 ומתוכם הפרשת את שבט לוי ומשבט לוי הפרשת

ובנה לו בית ומילא את ביתו חיטין ושעורין ופול
 ועדשים וכל מיני קטניות ולאחר שעה כשהם
 יושבין על השלחן המלך והבן עמד הבן עליו
 מאחוריו והפילו לארץ הבן הזה מה יש לו עליו .
 אותו הבן אין המלך מניה אותו בתוך ביתו אפי'
 שעה אחת . ואם יש לו בן בתוך ביתו שהוא
 ממהר ורץ להכעיר את הבעירה בשדה חבירו
 (י) ושוקד לגזול את הבריות [טו] ואומר אין בכך
 כלום ועצל מבית המדרש ועצל מלעסוק בתורה .
 ועצל מלעסוק במלאכה כדי שיוון את אשתו ואת
 בניו ואת בני ביתו זה הבן מה יש לו עליו זה הבן
 הוא חייב ארבע מיתות ב"ד האמורות בתורה וכן
 רשעי ישראל יודעין (טז) שמתים בניהן
 בעונותיהן שנאמר גם בבנפך נמצאו דם נפשות
 אביונים נקיים וגו' (ימ"ס ז) ואינם עושים תשובה
 ואומר (מס"י יג) יודע צדיק נפש בהמתו ורחמי
 רשעים אכזרי . יודע צדיק נפש בהמתו כיצד יש
 בו באדם ד"ת ומצות שומר את עצמו שלא יבא
 לידי עבירה ולידי דבר מכוער מפני שהעלה דבר
 על דעתו ואומר אוי לי אם אחטא שימותו בני
 בעונותי לכך נאמר יודע צדיק נפש בהמתו .
 ורחמי רשעים אכזרי כיצד . יודעין שמתים בניהן

ישועות יעקב

עון עבדך וגו' וכן אמר אליהו שהקב"ה העניש על עונותם
 ולא יבא אלם עד אשר יאסו ויחזרו ויחזרו ויחזרו ויחזרו ויחזרו
 שהביאו בעניינים טובים : [י] ממחר לגזול חמיר : [ח] כמו
 במשל העבד שהרג בניו : (ט) פי' סהם מתמנים עצמם לעבירה
 ומתננה הינה"ד עליהם שהיא כאש צוער : (יוד) שמלך ל"ה שנים
 (יא) העמיד אלם ופסל האשרה הניכל כגו"ס במלכים א' ק"א :

מאורי אש

ורע אברהם יחק ויעקב בני חמונים ואח"כ רמז לעובדי כוכבים
 שיטעבדו עמם מעט כגולה [מרוכ טח"א] והם לא עשו כן אלא
 הרגו את כולם ועכ"ז היו בשלוח אף שהחריבו בהמ"ק והרגו
 לישראל אומשל למלך כו' כלומר ואם באלו לראות מזה אחר מצד
 ישראל בעצמם נראה באמת שהם מחוייבים כל זה מצד עונם כי
 מי יאמין למי שגדלו המלך אותו כל כך ואח"כ בעת שיטעבו שניהם
 יחד (זה רמז בעת שהיו ישראל בירושלים והשכיני' עמיהם) ומרד

במלכו והפילו אחרנית כלומר פנה מעליו עורק מלשמוע לו ולא די
 לאחרים וזה בין אדם לחבירו ואין עושה טוב מאומה ומה חקיה יש לו וכלל הענין בהיטע מעלת ישראל בין העובדי כוכבים יתפלל
 מאוד מדוע היו למרמם ביניהם ובהיטע עלי עצמם איך שחטאו יראה מפשטי ה' אמת ואין להאריך היותר נראה שמרמם במשל על
 ירבעם שגדלו ה' למלך ורמז ה' לו שבניו יהו' עבדים לו להקים להם למלך ואח"כ הרגו את כולם באמינות כי עשה העגלי זהב
 וסיבב כל הרעות לפשטם וכן במנשה שמיילא ירושלים מפנה לפה דם נקי ואח"כ אין מן הדיון להחריב את ירושלים בתמי' כן יתכן לבאר
 הדבר : [טו] ואומר אין בכך כלום שאינו חוטא מרוב התורה אלא שאין מחזיק זה לחטא מאומה ע"ד מליצת ירמיהו הנבי נשפט
 אותן על חמור לא חטאתי : [טז] שמתים ביניהם כלומר מלבד שחטאו בס' אלא אף גם הרגו לבניהם של עצמם ולא יחמולו אח"כ
 האם מן הדיון לחטול עליהם : (יז) יודע נדיק גו' מפרש שבאורו יודע נדיק בניו הקטנים (ססס קטנים ערניה באין דעת ככהמה
 לשמור נפשם) ושומר אותם שלא ימותו ח"ו בעונם אבל רחמי רשעים אכזרי הם בניו יולאי ירכו מרחמי אמו נעשה כאכזרי
 עליהם וכן באורו ע"ד הפשט שרחמי לשון רחם והם בניו : (יח) במדה שמדרו בה ע"י שהחאכזרו על בניהם ע"כ בא עליהם
 עונם אכזרי : (יט) וכשהן מבעירין כו' כלומר שמעוררין ומבעירין הינה"ד כאש בוערת בקרנם ע"כ הרשע' חצבר גם לבלותן כלה
 והסמר והענין כי אחר שבאו למכלית הרע עד שמתעוררים ומגרים היצר עליהם אף שאין היצר מעורר אותם א"כ אין תקומה
 לתפלתם ולכן בא העונם במדה הנקמה : (כ) וכן מליכו כמנ"ס כו' והמליכו הקב"ה כו' כלומר שגמלאו ככה רשעים אף שמתביין
 להם מאוד עכ"ז יפשו ויבוא זה לתשלול לעיל : [כא] והמליכו הקב"ה כו' [שהו סגולה חלקית הלכות להיות מלך נבדל במעלתו
 על כל] וגדלו לטובה בהלכות הזמנית ושלום היה לו מסביב מעובדי כוכבים ולא עוד מלבד הללחה הגופנית היה לו ג"כ הללחה
 הנפשית החלקית שהשכינ שכינתו במקדש ועכ"ז פנה אליו עורק : (כב) יפה עשיתי שלא דרתי כו' כלומר האם אין מן הדיון
 שסילקתי אח"כ שכינתי אחר שעושה מעשי' מכווערים כהמ' : [כג] אבי שבשמים כלומר אבל באמת לא נבדקוהינו עשית לנו
 כל הטובות הגדולות האלו כ"א מרוב האהב' והטובה הגדולה והעליונה הוא צמה שהבדלתנו אותנו במעל' והבדלתה הנפשית

מכל

כ"ג שיעמוד (י"ג) ויתפלל על כל ישראל בכל שעה ושעה ולכפר עליהם (כד) אבי שבשמים זכור את בריתך שברת עם הראשונים עם הג' צדיקים אברהם יצחק ויעקב וזכור כמה עניים ואביונים שיש בהן בישראל ועוסקין בתורה בכל יום תמיד אבי שבשמים זכור מה שכתבת לנו בתורתך (ויקרא י"ט) [בה] לא (י"ג) תעשיק את רעך ולא תגזל וגם כתבת לנו בתורתך וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך (י"ד) (כו) והחזקת בו (ס"ב) אבי שבשמים זכור כמה פסחים וכמה סומים יש בהן בישראל שאין להם מזונות ואפ"ה נותנין שכר למלמדים שילמדו עם בנייהם תורה אבי שבשמים זכור לישראל [כז] שהם קניניך אשר מעולם שנאמר (דברים ל"ג) הלא הוא אביך קנך וגומר ואומר ה' קנני (ט"ו) ראשית דרכו (מס"י ח) אבי שבשמים זכור כמה אלמנות ויתומים שיש בהם בישראל שעוסקין בתורה ובמצות בכל יום תמיד אבי שבשמים זכור רחמך ה' והצדיק כי מעולם המה [תהלים כ"ג] ואומר טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו (ס"ט קמ"ה) ואומר לה' אלהינו הרחמים והשלחיות כי מרדנו בו [דניאל ט'] (כ"ט) ואומר (שמות ל"ד) ה' אל רחום וחנון אך אפים ורב חסד

ואמת נוצר חסד לאלפים נושא עון ופשע וחטאה ונקח אבי שבשמים זכור מה שכתבת לנו בתורתך (דברים ל"ד) לא יומתו אבות על בנים (ט"ו) ובנים (ל) לא יומתו על אבות וגומר ואומר (יחזקאל י"ח) בן לא ישא בעון האב ואב לא ישא בעון הבן וגו' [לא] ועוד אם ח"ו יאבדו ישראל מן העולם ותאבד תורתך מן העולם ושנו חכמים במשנה אם אין תורה (י"א) אין דרך ארץ ואם (ל"ב) אין ד"א אין תורה אבינו שבשמים עשה עמנו חסד (ל"ג) בעבור שמך הגדול [ס'] שנקרא עלינו [לד] ועל יום (ט"ו) השביעי ועל (כ) שאר המצות אבי שבשמים (ל"ה) כתבת לנו ע"י יונה עבדך הנביא (י"ב) ואני לא אחום על נינהו העיר הגדולה אשר יש בה הרבה משתים עשרה רבוא אדם אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו ובהמה רבה כמו שאתה חסת על נינהו כן יתגוללו רחמך עלינו וקיים עלינו מה שאמרו שפתך (י"ט) למעני למעני אעשה כי אך יחל וכבודי לאחר לא אתן:

פרק כ (א) שאי אליו כפיך על נפש עוללך
 העטופים ברעב בראש כל חוצות (איכה ב') מכאן אמרו ישמור אדם על בניו ועל בני ביתו שלא יצא אחד מהם לרבו עבירה ח"ו ולא לדיי דבר מכוער

ישועות יעקב

(י"ב) לכן גם אני מתפלל לפניך בתפלה זו: [יג] ועמך ישראל הקדושים לך אחים ורעים הם אך עשוק כל הימים: (יד) לכן גם אתה חמיק ידונו לכל נמוט לעולם: (ט"ו) עיין לעיל פרק י"ד: [טז] לכן תרחם על ישראל ואל תענישם בעון אבותם ולא בעון בנייהם: (יז) וא"כ יתרכ העולם ח"ו: (יח) ששמך משוחף בשמנו ישראל כדורע: [י"ט] משכיס למ"ש בזה"ק מאי שנת שמא דקוב"ה והוא ידוע למתכילים וי"ח: [כ] כי מצוה הוא שם הוי"ה ית"מ"ל בל"ת ב"ש הוא י"ה ו"ה נכתב בהדיוף כדורע ל"ה

מאורי איש
 מכל וצחוק עם ישראל הבדלת עוד מעלת מעלות ליום נעלה ממעלת ישראל (וכהנים בכלל ליום כמ"ס וסכהנים הלויים) ומלויים עוד מעלת כה"ג וע"י תפלת כה"ג נתכפר לנו עוונותינו ואזה טובה גדולה לנו למתכוון בו: (כ"ד) אבי שבשמים זכור כו' כלומר אחת שפסענו לפניך ומרדנו בטובך אבל עכ"ז הבט עליהם ברחמים וזכור הטובים שבהם וע"י זכותם רחם עלינו כי כן מדתך לעולם: (כ"ה) לא תעשוק את רעך כלומר וישראל נקראו אחים ורעים והע"ר עשוק ורצון כל הימים: (כ"ו) והחזקת בו לכן גם אתה תחזיק בידיו לרוממו: [כז] שהם קניינים הקיין נקרא העצמי המדוב' עליו בלי יסדר לעולם מננו ולכן נקראו ישראל והתורה קנין זהו שמו באלוהים חמש קניינים ר"ל שהמה עקרים ועצמיים ותכליתם בבריאה: (כ"ח) ה' קנני רחמים דרכו שזו התורה שהיא רחמים המעלה והיא נתנה לישראל ואם אין ישראל ח"ו אין תורה וא"כ ראוי לרחם עליהם בזכות התורה: זכור רחמך כלומר אף שאינם ראויים עכ"ז תגבור עליהם מדת החסד והרחמים כי מעולם המה מתחלת הבריאה כוננו המדות האלו כי א"ל להחגיג במה"ד לנד: (כ"ט) ואומר ה' אל רחום גו' שללה הם מדותיו שבהם הוא מנהיב עולמו בחסד: (ל) לא יומתו אבות על בנים בעון אבותיהם: (ל"א) ועוד אם ח"ו כו' יתאבד מורתך כו' כלומר שא"כ בהם הכליון כי קיום התורה חלוי בהם ואם אין ישראל אין תורה ואם אין תורה אין עולם: (ל"ב) אין ד"א זהו על דר הרמו כלומר אין עולם השפל החומרי (אשר על ידה נתנה הבחירה ויש נכחו לעשות רע מזה חומר וטוב מזה נפש) ואז אין תורה כי לכן זכו ישראל לתורה וזה מכל העליונים מזה הבחירה ואשר יש להם כח להתגבר על ירם ואם אין קיום התורה אז אין עולם וזהו דרך דרש: (ל"ג) בעבור שמך הגדול המשוחף בישראל: (ל"ד) ועל יום השביעי פירש ישועות יעקב זה שבת שכולן משוחפים בשמו הגדול כמ"ס בזה"ק ויתכן שהכוונה ביום השביעי הוא הגאולה העתידה לע"ל ע"ד שאמר לעיל פרק ב' זה יום השביעי לעולם שאז ישלם החקון האמיתי לישראל או הכונה על שבת כמשמנו שישראל נעדיים ביום המנוח הזה כי ה' ברח עולמו ומשיגו על העולם ועל שאר המנוחות שרק ישראל יקיימוהו: (ל"ה) כחצת לנו ע"י יונה כו' כלומר מזה ידענו גדל הרחמים אפילו על בע"ח ומכש"כ על בני אדם למעני למעני אעשה זהו למען שמו הגדול שיתקדש אף שישראל אינם כדאים כי אך יחל שמי הגדול וכבוד שמי בודאי לא אתן לאחר וא"כ ישראל עומדין לעד וכל זה תפלה אליהם ברוב רגשות נפשו מתהפך בעשונותיו בכל דר פעם יצדיק דין שמים ופעם יוכה לישראל ופעם יתפלל עליהם בשפיכת לב ורחמים גדולים ה' יקיימו לעד ב"ב:

פרק כ (א) שאי אליו כפיך כו' מכאן אמרו ישמור אדם כו' אף שהכתוב מדבר על הרעב מ"מ ירומן מילוי

אליהו רבא פרק כא

(יב) אם אתן שנת לעיני וגומר ומתוך כך היה דוד זוכה
 [ה] לדברים גדולים מכאן אמרו מי שיש לו ת"ה בתוך
 ביתו (יג) ויודע (ו) במדתו ומפרנסו עם בני ביתו ברכה
 נכנסת לו בתוך מעשי ידיו לעולם שכן מצונו ביוסף
 שהיה בבית פוטיפר נאמר בו ויברך ה' את המצוי בגלגל
 יוסף וגו' [כראשית לט] מכאן אמרו ארבע תכופות הן תיכף
 (ז) לסמיכה שחיטה תיכף (יד) לגאולה תפלה תיכף
 לנשילת (ח) ידים ברכה (טו) תיכף (ט) לת"ה ברכה
 במעשה ידיו (טז) ויתפללו ויאמרו חוסה ה' על עמך
 ואל תתן נחלתך לחרפה למשל בס גיים למה יאמרו
 בעמים איה אלהיהם (יז) [יח] ה' חנון ורחום ומלא רחמים
 רבים שפתותיך דובבות מים שפתותיך דובבות בנינה
 וברעת ובחכמה והשכל כי אתה שומע תפלות עמך
 ישראל ברחמים כי מי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו
 כה' אלהינו בכל קראנו אליו ומי גוי גדול אשר לו חקים
 ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת (יח) ועליו אמר דוד
 [תהלים קי] אנה ה' מלטה נפשי וגו' אף הקב"ה
 השיבו בתשובה שנ' [יח] וקנא ה' לארצו ויחמול על
 עמו ויען ה' ויאמר הנני שולח לבס את הדגן והתירוש
 והיצהר ושבעתם אותו ולא אתן אתכם עוד (יג) חרפה
 בגוים

ישועות יעקב

ל"ח ז [א] עיין ירושלמי תענית ז' סדר תענית . [ב] תענית
 פ"ק : [ג] בראש הגלות : [ד] כמו שאמרו על ר' אליעזר בן
 חרסום בפ"ג דיומא : [ה] כמ"ט בענין זה נשבע ה' לדוד וכו' :
 [ו] ר"ל מדת לרקו שצוה את השם ית' ומדת פרנסתו שמת' רגס
 בדומה גדול : [ז] תיכף כשסומך ידו על הקרבן ושפטו אותו :
 [ח] של מים אחרונים ברכת המזון רש"י בריכות דף מ"ב :
 [ט] המקריבו אליו ומאריחו בביתו רש"י : [י] כך יאמר הנשיא
 ואב"ד וכל המתפללים בשביל ישראל וזכר כאן עשר לשונות חנון
 ורחום מלא רחמים כו' כנגד עשרת הדברות ונגד ע"ס בלימה וטורה
 ל"ח : [יא] על המתפללים על ישראל : [יב] שלא יארפו אותם
 העכו"ם

היא התורה שצ"י יתחם האדם בכל טוב העוה"ו והעוה"ב : (ז) זה הנשיא ואב"ד שהמה עמונים תמיד בזהל כחורה וקרא
 לאב"ד כלה לפי שהיא הנכנע לנשיא ככלה הנכנעת לחתן ועיין בפי"מ בירושלמי תענית פירש בענין אחר עיי"ש : (ח) אפילו
 כמשה רבינו כו' לכאורה קשה איך יתכן שחכם כמשה יאמר שלום עלי נפשי ולא ישחק עם הצבור בערס אשר עליו אמרו
 הפורעים מדרכי הצבור כו' והגורא הלא ידומה לפי שאלל החכמים הגדולים הדבקים תמיד בה' במחשבתם אשר כל ענייני
 עוה"ז נקלים בעיניהם ואינם מביטים בהם כלל רק מגמתם וספסלם בעבודת ה' ודביקותו ולמוד תורתו והיה מקום לומר שלא יחוש
 לצער הצבור הדואגים על ענייני עוה"ז מרעב וכדומה אחר שזה כאין בעיניו לז"א שאפילו חכם כמ"ד שבדאי כל מגמתו בעסקי
 העמקות ומסיד כאהרן ססיה ערוד בבית מקדשו להקריב קרבנותיו לה' עכ"ז יטער על צערם (צער הגופני) כי אללם הצער הזה
 מונעם משלימות ח"א שלא יאמר שלום עליך נפשי כלומר לא אביט רק על שלימות הנפש ולא צער הגוף : (ט) כשם שהקב"ה
 כו' כלומר מזה חביבו מעלת ההטבה להולת איך שהיא גדולה מכולם שהרי ה' ב"ה שוכן שכינתו עם ישראל בשביל התורה
 וירד מננס מדריגתו לסודק בענייני צ"א אף כי האדם הנעלה איך לא ידקק לצבור להועילם ולבקש רחמים בערם והבן ויתכן
 עוד שמוסב על לעיל להורות מעלת התורה שהרי בעבודה שכן הקב"ה שכינתו עם ישראל : (י) מכאן אמרו כו' כלומר אחר
 שמעלת התורה גדולה כ"כ ח"כ יניח אדם הכל ויעסוק בתורה : (יא) לכל מה שיספון הן בעוה"ז שינוח בחייו ויכול לעסוק בתורה
 והן בעוה"ב : [יב] אם אתן שנת לעיני ר"ל שהתאזהר לנבין בהמ"ק ולהשראש השכינה ועי"ז זכה לדברים גדולים במעלות
 אלקיות להיות מלך לפניו לעולם כי כל החפץ קרבת ה' באמת ויחנן לו ואין טובה לנעלה מו' : [יג] ויודע במדתו ר"ל במדתו
 הטוב ועי"ז יזכה לברכה שה' עזרו במשאו ומתנו וכן מצינו ביוסף שצ"י נתברך פוטיפר : (יד) לגאולה תפלה כי אחר שמוכר
 ומעורר נפשו בצטתון ה' לכן ראי תיכף להפלה ויהיה עי"ז בצונה שלימה : (טו) תיכף לת"ה ברכה כלומר תיכף כשמתנהגה
 לת"ה יהיה הברכה שורה בעשתי ידיו : [טז] ויתפללו ויאמרו גו' מסיים סוף הדברים מיואל שהביא לעיל [יח] ה' רחום כולי
 שפתותיך דובבות כו' אין חיבור וקשר להמאמרים ההם פה ולולא ידאחי היתי מנייה ומתפלו וכן ל"ה ה' כו' מלא רחמים כו' כי
 אחר כו' ברחמים רבים ואח"כ שפתותיך כו' כי מי גוי גדול כו' והכונה כי ראויו להיות עוקר המבוקש הוא על חילול שמו ות'
 שיחקרם כמו שביקש הנבי' למה יאמרו בעמים גו' לא על הגאח עצמם בלבד וזאת הבקשה הוא משרים צנינה וע"ז נאמר כי מי
 גוי גדול [בשכמה] ככל קראינו אליו כי הקריאה הזאת היא האמיתית אשר ה' עונה עליה מיד ולפי פירוש ישועות יעקב
 משרים כלומר שכן יאמר הנשיא ואב"ד בבקשת' וכלם תוארים מוסב על ה' ששפתותיו דובבות : (יט) אנה ה' מלטה נפשי כאלו
 אינו

מבוער שנאמר (דברים לא) (ב) הקהל את העם האנשים
 והגשים והטף ואומר [יח] אספו עם קדשו קהל קבצו
 זקנים אספו עוללים ויונקי שדים יצא חתן מחרו וגו'
 ואין זקנים (ג) אלא ת"ח שנאמר (במדבר יח) אספה לי
 שבעים איש מזקני ישראל וגו' ואין עוללים ויונקי שדים
 [ד] אלא תינוקות של בית רבן שנאמר (תהלים ח) מפי
 עוללים ויונקים (ה) יסרת עוז ואין שדים אלא תורה שנאמר
 (ישעיה סז) למען תנקו ושבעתם (ו) משד תנחומיה וגומר
 מאי יצא חתן מחרו וכלה מחופתה [ח] זה הנשיא
 ואב"ד מכאן אמרו (ח) אפי' חכם כמשה רבינו וחסיד
 כאהרן לא יאמר הואיל ואני יושב במנוחה בביתי שלום
 עלי נפשי אלא יצא (ג) ויכנס עם הציבור בצער ועליהם
 הוא אומר יצא חתן מחרו וכלה מחופתה בין האולם
 ולמזבח יבכו הכהנים משרתי ה' ויאמרו חוסה ה' על
 עמך וגו' (ט) כשם שהקב"ה יהי שמו הגדול מבורך לעולם
 ולעולמי עולמים ירד משמי שמים העליונים ממקום כבודו
 וגדלו ושכן עם [ג] ישראל בשביל התורה שעשו (י) מכאן
 אמרו אפי' יש לו לאדם מאה בתים ומאה כרמים
 ומאה שדות (ד) יניח הכל וילך לבית הכנסת ולבית המדרש
 ולכל מקום שמחדשין בו תורה שבשביל דבר זה היא
 זוכה (יא) לכל מה שיחפון וכן דוד היה אומר (תהלים קלב)

מאורי אש

ב"כ על רעבון התורה והטוב שלא ילאו לדבר עבירה וכלומר שאי
 אליו כפיך והשתטפי והתפללי אליו על נפש עולליך העשופים ברעב
 התורה מפני רוב היסורים והגרות [כראש כל חונות : (ב) הקהל
 כו' את הנשים והטף מזה ראינו שגם הם בכלל הצווי לתוך
 אף שכל ידעו עדינה מ"מ מזה שהרגל בס : (ג) אלא ת"ח
 שהם זקנים ומגדולים בתורה הרבה שבדאי אין כונת הכתוב
 זקנים סתם : (ד) אלא תינוקות של ב"ר שלא יתכן שהיו יונקי
 שדים ממש שאין להם דעת מאומה רק הכונה על יונקי שדי
 התורה והם ילדים כעת כאין דעת גדולה : (ה) יסרת עוז ואין
 עוז אלא תורה כמאמרם וא"כ מוכח שלא על יונקי שדים ממש
 הכתוב מדבר כי הם אינם לומדים מאומה : (ו) משד תנחומיה

היא התורה שצ"י יתחם האדם בכל טוב העוה"ו והעוה"ב : (ז) זה הנשיא ואב"ד שהמה עמונים תמיד בזהל כחורה וקרא
 לאב"ד כלה לפי שהיא הנכנע לנשיא ככלה הנכנעת לחתן ועיין בפי"מ בירושלמי תענית פירש בענין אחר עיי"ש : (ח) אפילו
 כמשה רבינו כו' לכאורה קשה איך יתכן שחכם כמשה יאמר שלום עלי נפשי ולא ישחק עם הצבור בערס אשר עליו אמרו
 הפורעים מדרכי הצבור כו' והגורא הלא ידומה לפי שאלל החכמים הגדולים הדבקים תמיד בה' במחשבתם אשר כל ענייני
 עוה"ז נקלים בעיניהם ואינם מביטים בהם כלל רק מגמתם וספסלם בעבודת ה' ודביקותו ולמוד תורתו והיה מקום לומר שלא יחוש
 לצער הצבור הדואגים על ענייני עוה"ז מרעב וכדומה אחר שזה כאין בעיניו לז"א שאפילו חכם כמ"ד שבדאי כל מגמתו בעסקי
 העמקות ומסיד כאהרן ססיה ערוד בבית מקדשו להקריב קרבנותיו לה' עכ"ז יטער על צערם (צער הגופני) כי אללם הצער הזה
 מונעם משלימות ח"א שלא יאמר שלום עליך נפשי כלומר לא אביט רק על שלימות הנפש ולא צער הגוף : (ט) כשם שהקב"ה
 כו' כלומר מזה חביבו מעלת ההטבה להולת איך שהיא גדולה מכולם שהרי ה' ב"ה שוכן שכינתו עם ישראל בשביל התורה
 וירד מננס מדריגתו לסודק בענייני צ"א אף כי האדם הנעלה איך לא ידקק לצבור להועילם ולבקש רחמים בערם והבן ויתכן
 עוד שמוסב על לעיל להורות מעלת התורה שהרי בעבודה שכן הקב"ה שכינתו עם ישראל : (י) מכאן אמרו כו' כלומר אחר
 שמעלת התורה גדולה כ"כ ח"כ יניח אדם הכל ויעסוק בתורה : (יא) לכל מה שיספון הן בעוה"ז שינוח בחייו ויכול לעסוק בתורה
 והן בעוה"ב : [יב] אם אתן שנת לעיני ר"ל שהתאזהר לנבין בהמ"ק ולהשראש השכינה ועי"ז זכה לדברים גדולים במעלות
 אלקיות להיות מלך לפניו לעולם כי כל החפץ קרבת ה' באמת ויחנן לו ואין טובה לנעלה מו' : [יג] ויודע במדתו ר"ל במדתו
 הטוב ועי"ז יזכה לברכה שה' עזרו במשאו ומתנו וכן מצינו ביוסף שצ"י נתברך פוטיפר : (יד) לגאולה תפלה כי אחר שמוכר
 ומעורר נפשו בצטתון ה' לכן ראי תיכף להפלה ויהיה עי"ז בצונה שלימה : (טו) תיכף לת"ה ברכה כלומר תיכף כשמתנהגה
 לת"ה יהיה הברכה שורה בעשתי ידיו : [טז] ויתפללו ויאמרו גו' מסיים סוף הדברים מיואל שהביא לעיל [יח] ה' רחום כולי
 שפתותיך דובבות כו' אין חיבור וקשר להמאמרים ההם פה ולולא ידאחי היתי מנייה ומתפלו וכן ל"ה ה' כו' מלא רחמים כו' כי
 אחר כו' ברחמים רבים ואח"כ שפתותיך כו' כי מי גוי גדול כו' והכונה כי ראויו להיות עוקר המבוקש הוא על חילול שמו ות'
 שיחקרם כמו שביקש הנבי' למה יאמרו בעמים גו' לא על הגאח עצמם בלבד וזאת הבקשה הוא משרים צנינה וע"ז נאמר כי מי
 גוי גדול [בשכמה] ככל קראינו אליו כי הקריאה הזאת היא האמיתית אשר ה' עונה עליה מיד ולפי פירוש ישועות יעקב
 משרים כלומר שכן יאמר הנשיא ואב"ד בבקשת' וכלם תוארים מוסב על ה' ששפתותיו דובבות : (יט) אנה ה' מלטה נפשי כאלו
 אינו

עמי לעולם :

פעם אחת הייתי עובר ממקום למקום מצאני זקן אחד ואמר לי רבי (כד) מפני מה חלק הקדוש ברוך הוא את עולמו לשני גוים ולשני ממלכות ואמרתי לו כדי לשמור את ישראל משלו משל למח"ד לתינוקות של בית רבן משמר הרב אותם שלא יצאו ויטבעו בגדר וכדי שלא יבאו ויכו זה את זה וכדי שלא תכה אותן החמה כך הקב"ה משמר לישראל שלא יחטאו (כה) שלא [טו] יהיו כעולי מצרים שנאמר [ימיה טו] כה אמר ה' הנה מים עולים מצפון [יו] והיו לנחל שוטף וגו' [כז] וכל כך למא כדי לקדש שמו הגדול שנאמר [יט] ויטה לנ [כח] ה' שופטינו ה' מתוקנינו ה' מלכנו הוא יושענו ואומר ואכלתם אכול ושבוע וגומר [יז] ואין שבוע אלא תורה שנאמר [מט] צדיק [יח] אכול לשבוע נפשו [כט] לכך נאמר ואכלתם אכול ושבוע מאי כתיב בתורה והללחם את שם ה' אלהיכם אשר עשה עמכם להפליא ולא יבושו עמי לעולם (ל) מאי להפליא בין מעשיהם של צדיקים למעשיה' של רשעו' בגיהנם מאי (לא) ולא יבושו עמי לעולם לפי שכל אחד ואחד לפי שכרו של אדם אחר בא בעול' (לט) לא גלגל הקב"ה להביא אברהם לעולם אלא בשכרו של שם שנתכבא ארבע מאות שנה על כל הארצות שבעולם ולא קבלו ממנו ולא גלגל

מאורי אש

חינו מבקש רק על יצועות הנפש לא על יצועות הגוף : ויקרא ה' לארצו כלומר שאף שישראל חייב ראויה כל"מ מ"מ הקאה הזאת למען לא יתחלל ש"ס וגם מנורף לזה החמלה על עמו כי הנה מדובקים אליו : (ך) וכל כך למה כדי שלא יצאו כו' ר"ל אם העיקר והחשיבה הוא על קדושת שמו ית' אל"כ מה זה מבטיח להם דבריו טובות הזמניות והגופניות ומפרש שזה ג"כ כולל טובות הנפש כדי שלא יטרדו ללאות מבחיהם ויונעו סדרתם מעשות טוב ומההגיון התורה ופטרט לערי עובדי כוכבים פן ילמדו ומעשה זהו לא אחן עוד חרפה בגוים זה חרפת הנפש והגוף יחד ולכן לאמר מושה ה' על עמך התפלים לעבדך באמת לא על תאות הזמניות לבד ויתכן עוד שצפרט שלכאורה אך ימשך מזה חילול ה' ואיך יודעים עובדי כוכבים מה שישראל מוטענים ברעב ומפרט כדי שלא יצאו בין ערי עובדי כוכבים ומנוגו ימשך חילול ה' : [כא] וכל העובדי כוכבים הנשארים מפרט הכחוב הגני שולח גו' שמיסב על ימות המשיח שאז יחסיים בנו ועמדו זרים ורעו לאנכס ואמר שהעובדי כוכבים הם שיכירו ויעבדו את ה' והם יהיו עוזרים לישראל בהכנת המזון : (כב) ואשרו אחכס דרש לשון חזק כמו אשרו חמוץ שיאמרו ידויכס צבר ולחם ומזון : [כג] כדי שיהיו להם שכר ר"ל שאינו מעניסם להתנסק מהם כל"כ שעי' יסורים וקק לבס לטוב לה' באמת ואח"כ יקבלו עליהם וא"כ היסורים לטובה יחשב וזה המשל שהביא דומה בדומה שמתחסד עמנו צמה שמיאמרנו והכל לטובה : (כד) מפ"מ חלק כו' ר"ל אם הכונה ליסר לישראל היה די באחד ומפרט כדי לשמור לישראל והכונה כמו שהסיב ר"ל להרח' מינא שעי' שפזרו לכמה גלויות לא יזמו להרגם כי נקרא להם מלכותא קטיעא וזה המשל אע"פ שהרב מייסר לתלמידיו : זה ע"ד הגרף והזקוק אבל הוא משמר אותם כדי שלא יהו' : בטבעין ח"ו לגמרי כו' צ"ה אמת שחפץ ליסר לישראל אבל לא ח"ו לגמרי וענין המשל ככלל הוא להראות שישראל אף שחוטאין לפניו ית' נחשב טחאס לחטא חינוק שאין בהם דעת ולכן צריך הרב לשמורם מאוד שלא יטבעו שאין בהם דעת לשמור עלמם כן הש"י משמר לישראל שלא יחטאו ור"ל שמסבב להם שארית ביניהם כדי שלא יחטאו מרוב היסורים והזרה אלו היו בין אומה אחת והיה' לוחמת אחת מאוד : (כה) שלא יהי כעולי מצרים ר"ל ששם נטמאו ישראל בגלויותיהם מרוב העבוד והעמל : (כו) והי' לנחל שוטף וממנו יתפשט לנחלים רבים שלא יהי' הוא לבד המושל על ישראל כל"כ רבים : [כז] וכל כך כדי לקדש ר"ל כל הסבובים ההם המה רק לתכלית האחרון שיחקדש ש"ס ויכירו כבודו ית' כי אין תכלית אחר נעלה מזה : (כח) ה' שופטינו (מעט ביסורים) מתוקנינו (חוקק הדין עלינו) ועכ"ז ה' הוא מלכנו הוא מושיענו כי כל כוננו לסבב הישועה לנו : (כט) לכ"כ ואכלתם אכול ושבוע ואין שבוע אלא תורה כלומר אשר יסרתי אתכם כל זה למען שחשבנו מד"ח ותענוגו מעבודת ה' שזה התכלית האמיתי שעל זה אני מייסריכם והענין כי התאות הגופניות רחוק די שביעה לרודף אחריה ע"ד ובטן רשעים חסרת אבל עיקר השביעה צעניינים נפשיים שיתגלה השגות ית' ויתרבה שפע הדיעה צעולס ויתחדש רוח השקפה לדעת את ה' ולהשביע מטובו וזהו והללחם את שם ה' כי זהו עיקר השביעה באמת אשר אין חסנוג אחר מזה : [ל] מהו להפליא בין מעשיהם של צדיקים כו' דרש לשון הדבר כמו והפלתי בין מקנה גו' וכלומר שאז יראו ההבדל הגדול בין צדיקים (אף שנגועים צוה"ל) לרשעים (המלאים כל טוב העוה"ל) הנכרתים בגיהנם : (לא) ולא יבושו גו' לפי שכל אחד כו' כלומר אף שיתכן שמד זכותו לבד לא הי' ראוי לכל הכבוד הנעלה לזו עכ"ז ה' ברחמינו מאטרף זכות האבות לבנים וכל אחד נשלים בזכות אחר וזהו ולא יבושו עמי לעולם לא יתכן שיהי' להם בושה עולמית כל"כ זכות אבותיו יהיו מסייעתו כמ"ס ח"ל שאברהם עתיד להוילא בניו מניהם והענין כי בזכותו יהיו ניזולים מהכליה כמ"ס כל ישראל יש להם ח"לה : [לב] לא גלגל הקב"ה כו' ר"ל

בגוים [כ] וכל כך למה כדי שלא יצאו ישראל מבתיהם ויצאו (יג) בעיירות אחרות להביא בר ולחם ומזון לתוך בתיהם לכך נאמר חוסה ה' על עמך וגו' ויען ה' ויאמר לעמו הנני שולח לכם את הרגן והתירוש והיצהר ושבועתם אותו ולא אתן אתכם עוד חרפה בגוים (כא) וכל העכו"ם הנשארים בארץ לימות בן דוד יהיו הולכין לבתיהם ומביאין בר ולחם ומזון לבתיהם של ישראל ומעשרין את ישראל עושר גדול שנאמר [מלאכי ג'] (כב) ואשרו אתכם כל הגוים כי תהיו אתם ארץ חפץ וגומר ואומר (יז) ואל כ' ושלמתי לכם את השנים אשר אכל הארבה הילק והחטיל והגזם ואכלתם אכול ושבוע והללחם את שם ה' וגו' ולא יבושו עמי לעולם * אלו ארבע [יד] מיני אומות שנשתעבדו בהם בישראל * וכל כך (טו) למה [כג] כדי שיהא להם שכר משלו משל למח"ד למלך שכעס על בנו ותפסו בידו והכניסו לבית רבו וקיבל לרבו על בנו ועמד רבו והכהו מכות גדולות לפני אביו ואמר לו רבו בני אע"פ שהכתוך מכות גדולות אינן אלא קטנות לפני מעשיך והמכות האלה הם לטובתך כדי שתטיב מעשיך ויטיב לך אביך אח"כ על מעשיך הטובים כך ישראל מתיסרים ביסורים גדולים על מעשיהם הרעים ואינן אלא יסורים קלים לפי מעשיהם ולא עוד אלא שהם מקבלין שכר על היסורין שלהם לכך נאמר ושלמתי לכם את השנים וגו' ולא יבושו

ישועות יעקב

העכו"ם שהם עטופים ברעב : (יג) של עכו"ם לטרוד ולהביא מנהם מזון : (יד) ארבעה מינים ארבה ילק חטיל גזם הזכרים כנגד ד' גלויות כו' : (טו) למה נשתעבדו כ"כ : [מו] נ"ח ויסיו : (זו) פרעה שיכה את פלשתים דומה לנחל שוטף והקב"ה משמר את ישראל שלא יטבעו בין העכו"ם ח"ו ויחור היה נראה לגרום צבול מצרים ועינין זיקוקין : [יח] לומר תורה הרבה עד שחשבנו נשמתו מן התורה אבל אכילה ממש אינו אוכל כדי שביעה : ילקוט

מעשיהם וזהו לא אחן עוד חרפה בגוים זה חרפת הנפש והגוף יחד ולכן לאמר מושה ה' על עמך התפלים לעבדך באמת לא על תאות הזמניות לבד ויתכן עוד שצפרט שלכאורה אך ימשך מזה חילול ה' ואיך יודעים עובדי כוכבים מה שישראל מוטענים ברעב ומפרט כדי שלא יצאו בין ערי עובדי כוכבים ומנוגו ימשך חילול ה' : [כא] וכל העובדי כוכבים הנשארים מפרט הכחוב הגני שולח גו' שמיסב על ימות המשיח שאז יחסיים בנו ועמדו זרים ורעו לאנכס ואמר שהעובדי כוכבים הם שיכירו ויעבדו את ה' והם יהיו עוזרים לישראל בהכנת המזון : (כב) ואשרו אחכס דרש לשון חזק כמו אשרו חמוץ שיאמרו ידויכס צבר ולחם ומזון : [כג] כדי שיהיו להם שכר ר"ל שאינו מעניסם להתנסק מהם כל"כ שעי' יסורים וקק לבס לטוב לה' באמת ואח"כ יקבלו עליהם וא"כ היסורים לטובה יחשב וזה המשל שהביא דומה בדומה שמתחסד עמנו צמה שמיאמרנו והכל לטובה : (כד) מפ"מ חלק כו' ר"ל אם הכונה ליסר לישראל היה די באחד ומפרט כדי לשמור לישראל והכונה כמו שהסיב ר"ל להרח' מינא שעי' שפזרו לכמה גלויות לא יזמו להרגם כי נקרא להם מלכותא קטיעא וזה המשל אע"פ שהרב מייסר לתלמידיו : זה ע"ד הגרף והזקוק אבל הוא משמר אותם כדי שלא יהו' : בטבעין ח"ו לגמרי כו' צ"ה אמת שחפץ ליסר לישראל אבל לא ח"ו לגמרי וענין המשל ככלל הוא להראות שישראל אף שחוטאין לפניו ית' נחשב טחאס לחטא חינוק שאין בהם דעת ולכן צריך הרב לשמורם מאוד שלא יטבעו שאין בהם דעת לשמור עלמם כן הש"י משמר לישראל שלא יחטאו ור"ל שמסבב להם שארית ביניהם כדי שלא יחטאו מרוב היסורים והזרה אלו היו בין אומה אחת והיה' לוחמת אחת מאוד : (כה) שלא יהי כעולי מצרים ר"ל ששם נטמאו ישראל בגלויותיהם מרוב העבוד והעמל : (כו) והי' לנחל שוטף וממנו יתפשט לנחלים רבים שלא יהי' הוא לבד המושל על ישראל כל"כ רבים : [כז] וכל כך כדי לקדש ר"ל כל הסבובים ההם המה רק לתכלית האחרון שיחקדש ש"ס ויכירו כבודו ית' כי אין תכלית אחר נעלה מזה : (כח) ה' שופטינו (מעט ביסורים) מתוקנינו (חוקק הדין עלינו) ועכ"ז ה' הוא מלכנו הוא מושיענו כי כל כוננו לסבב הישועה לנו : (כט) לכ"כ ואכלתם אכול ושבוע ואין שבוע אלא תורה כלומר אשר יסרתי אתכם כל זה למען שחשבנו מד"ח ותענוגו מעבודת ה' שזה התכלית האמיתי שעל זה אני מייסריכם והענין כי התאות הגופניות רחוק די שביעה לרודף אחריה ע"ד ובטן רשעים חסרת אבל עיקר השביעה צעניינים נפשיים שיתגלה השגות ית' ויתרבה שפע הדיעה צעולס ויתחדש רוח השקפה לדעת את ה' ולהשביע מטובו וזהו והללחם את שם ה' כי זהו עיקר השביעה באמת אשר אין חסנוג אחר מזה : [ל] מהו להפליא בין מעשיהם של צדיקים כו' דרש לשון הדבר כמו והפלתי בין מקנה גו' וכלומר שאז יראו ההבדל הגדול בין צדיקים (אף שנגועים צוה"ל) לרשעים (המלאים כל טוב העוה"ל) הנכרתים בגיהנם : (לא) ולא יבושו גו' לפי שכל אחד כו' כלומר אף שיתכן שמד זכותו לבד לא הי' ראוי לכל הכבוד הנעלה לזו עכ"ז ה' ברחמינו מאטרף זכות האבות לבנים וכל אחד נשלים בזכות אחר וזהו ולא יבושו עמי לעולם לא יתכן שיהי' להם בושה עולמית כל"כ זכות אבותיו יהיו מסייעתו כמ"ס ח"ל שאברהם עתיד להוילא בניו מניהם והענין כי בזכותו יהיו ניזולים מהכליה כמ"ס כל ישראל יש להם ח"לה : [לב] לא גלגל הקב"ה כו' ר"ל

אליהו רביא פרק ב

ודעת שנאמר הלא כתבתי לך (כג) שלשים במועצות ודעת וגומר (מסלי כז) והודעתנו דור פלוני עשה כך טובה ותורה לכן קנסת אותו לטובה ואדם פלוני עשה כך תורתך וכך עשה טובה וקנסת עליו טובה והור פלוני עשה כך רעה וכן קנסת לו מיתה לכך נאמר ולא יבושו עמי לעולם :

פרק כא (א) ד"א שאי אליו כפיך על נפש עוללך
העטופים ברעב בראש כל חיצות • מכאן אמרו יבקש אדם רחמים על עצמו ועל אשתו ועל בניו ועל בני ביתו שלא יצא אחד מהן לידי דבר מביער ולא יראה אדם את אביו ואת אמו בשחן מדברים [ח] (ב) דברים יתירים ויחריש להם ואם עשה כן (ג) הוא (ג) והם אינם ממלאים ימיהם ושנותיהם שנאמר רק השמר לך ושמוך נפשך מאוד וגו' (דברים ד) מאי העטופים ברעב בראש כל חיצות • הוי אומר (ד) אין חיצות אלא בתי כנסיות ובתי מדרשות שנאמר (ירמיה ה) שוטטו בחצות ירושלים וגו' באותה שעה היה הקב"ה מכניס יגון ואנחה בלבו ואין שום כל בריה (ה) היה מכיר בו • שג' [פסיה טו] (ו) בחיצותיו (ג) חגרו שק וגו' וכשבא בלעם בן בעור • אצל בלק מלך מואב לקלל את ישראל הוי בא ומצאן לישראל שיישבי קהילין קהילין ועוסקין בתורה ועליות הוא אומר קנאת סופרים תרבה חכמה • (ז) הו סימן (ד) טוב לישראל שנא'

גלגל הקב"ה והביא מלכות יון בעולם • אלא בשכרו של יפת (כח) שכיסה את ערות אביו ולא גלגל הקב"ה והביא מלכות אדום לעולם שהחריבו את בית המקדש והגלו את ישראל מארצם אלא בשכרו של עשו (כז) שהיה בוכה ומתאנה בשעה שבירך יצחק את יעקב אבינו ולא גלגל הקב"ה והביא סנהרב לעולם אלא בשכרו של אשור שהיה (כז) איש כשר (כד) וכו היה עצתו של אברהם אבינו ולא גלגל הקב"ה והביא נבוכדנצר לעולם אלא בשכרו של אויל מרודך בנו מסני שנהג כבוד לאביו שבשמים ולא גלגל הקב"ה והביא פרס ומדי לעולם אלא בשכרו (לג) שד כורש • שהיה בוכה ומתאנה [כז] בשעה שהחריבו העכו"ם את בית המקדש ולא גלגל הקב"ה והביא את המן לעולם אלא בשכרו של אנג שהיה בוכה ומתאנה בשעה שהיה חבוש בבית (כז) האסורין ואמר אוי לי (לד) שמא יאבד דעתי לעולם מקהעיל [לה] לכך נאמר ולא יבושו (כח) עמי לעולם ד"א ולא יבושו עמי לעולם אבינו שבשמים יהו שמו הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמי ששמו (כט) נח באהלינו ושמינו [ל] באהלו (לו) אף על פי שהכל שלו והבל מעשה ידיו והוא לך קורת רוח מישראל עבדיך בכל מקומות מושבות שאלמלא כתבת לנו שלשים במועצות ודעת (לא) עשאוני ח"י [לז] כאדם אכזרי שכל דבריו באכזריות אבל מה עשית לנו בחמתך ובתבונתך כתבת לנו שלשים במועצות

ישועות יעקב

[ט] ילקוט נח דף ט"ז ע"א • [כ] והיא מדה כנגד מדה שאברהם היה מנייר הכרות והרוע שמו יתברך לכל העולם : [כא] ועי' קלל נח לנענך בן רביעי של חם כשר' ולפח נחברך שכן רביעי שלו הוא יון [סג] ובני יפת גומר ומנוג ומדי ויון • וזכר למלך על כל העולם ונגמ' אמרו שיפת יזכה לקבורה בזמן גנו ומנוג : [כז] עד שהולך יצחק לברכו ג"כ על חרנך חסיה • [כג] שלא הי' בעלת דור הפלגה ונמרוד שנאמר מן הארץ הוה יצא אשור • [כד] גר' וכן נפחו של א"ל הי' : [כה] ט"ס הוא זרין לגרום מרודך בלאדןשפי' פסעט נ"ג ד' פסיעות שהיה סופר אצל מרודך כדאיחא בגמרא פ' חלק ועי' זכר למנוגה ועיין לקמן פ' ד' דגמ' כך בדיחא ולגמרא כהן ל"ל שנהג כבוד כו' במה סטוליא את יהויכין מבית הכלא וגידר פתוח ל"ל כדאי' בדר"ל : (כו) עד שהעיר ה' את רוסו וזהו לבנות הבית כמפורש בס' עורא : (כז) אלל שאלו המלך : [כח] ר"ל כי אלו שמכירים שבח זה בשכרו של זה מ"מ סופס ליפול בניהגס כולם אצל ישראל כולם לא יחבישו לעולם • [כט] שסכינחו טורה בבתי כנסיות ובתי מדרשות : [ל] שא"י נקרא ע"ם ישראל • [לא] ליסנא מעליא כתב ור"ל העכו"ם היו אומרים על הקב"ה שהוא אכזר עליהם שהם נודוים בניהגס חנם • (לג) תורה נביאים וכתובים רש"י : [לד] לשה"ר וכדומה • (לז) כדאי' בגמרא המנבל פיו נופל בניהגס רכ"י אמר חף השומע וטוחק : [לז] חיינא גדולה היא בעיני כי נבואה זו נאמרה על מואב עיי"ש ולא ידעתי להולמו והזקיין לא העיר בזה רק מפרשו כדרכו בדוחק גדול ואולי ט"ס כפל בהעסקה ו"ל פסוק אשר או כגון ויקרא ה' וגו' לבני ולמספר ולחנור שק או כגון במסחרים תבכה נפשו וגו' ועי' פ"לא :

מאורי אש

ר"ל חף שאברהם נכרא כסיה מיוחדת עכ"ז עיקר הסיה זהו ע"י שחרו של חם (זה נקרא גלגול) וכן כמה מלכות שהמה עובדי אלילים ועומדים בשכרו של יפת שהיה זו ד"א [סמה נמשך מדות טובות רבות] וכן נאלץ בניהגס המנוג הזה וע"כ יתקיימוהו : של מרודוךן באלרון כ"ל כדאיחא בחלק : (לג) של כורש כו' שהי' בוכה כו' כי לא הוכשר זאח בעיניו והראי' טורה אח"כ לבנותו : [לה] שמא יאבד דעתי כו' ולא ישאר קיומו והו דבר כיון ולכן נשמע בקשתו : (לה) לכ"ז ולא יבושו עמי לעולם כלומר לא לעולם יהיו גלגולם כי אחר שאנחנו רואים כי כל אחד נקבל שכרו מזכות אבותיו כי כה יסד ה' ב"ה א"ל בודאי זכות אבותינו יסעינו א"ה להקיימו גלגולתו והיה השראת השכינה מדובקת בנו : (לו) ואע"פ שהכל שלו כו' שהוא המגביה קרניו ולא מעשי ידיו זאח עכ"ז עשה ככה בעולמו שהי' מלומדים דווקא פ"י ישראל והו ולא יבושו עמי לעולם כי א"ל בלא הס כו' כן יסד ה' בעולמו : [לז] כאדם אכזרי כו' ר"ל לולא לא הודעת לנו מתחילה דור דור ועונשו על עונותיו דור דור ותגמולו עלי טובו אז הי' מהרהרין אחרין כי רואים ישראל יותר טובים מעובדי כוכבים ועכ"ז יענשו במאד אך אחרי שהודעתנו ע"י נביאים שכן יהי' זמן מה ואח"כ יתגלה הכבוד במהרה בימינו אז נחה שקטה כל ההרהרים וזהו לא יבושו עמי לעולם כלומר לא על זמן מתמיד קנבתי זאח כ"א זמן קצוב ואחו במליצתו שלשים במועצות ודעת שסס מסיים להודיעך קוסט אמרי אמת להסיב אמרים אמת לשולחך כלומר למהרהרים בזה וכל זה דרך סמך ומליצה על הכתוב :

פרק כא (א) ד"א שאי גו' יבקש רחמים כו' מפורש לעיל

פרק כ' : [ב] דברים מכוערים חף שמנה לכבוד אין כבוד נמקס חילול ה' : [ג] הוא והס כו' הוא צעון שלא מיתה והס בעולם שעתו : [ד] אין חלוצות אלא ב"כ ובאורו ירושלים גו' אס ים עושה משפט זה ב"כ וב"מ שסס הדק והגשפט : [ה] הי' מכיר בו זהו כע"ס הא צבית גוואחו וסס מלמעבר וסס בו סוד עמוק לידוע לח"א : [ו] בחלוצותיו חגרו סק עיין ביטושות ועקב שחמ' על זה גרס הכתוב ויקר' לבני ולמספר ולחנור שק ונכו' דבריו : [ז] זכו סימן טוב שאס עוסקים בחור' בודאי

העטופים ברעב מחורה כו' אין לומר ומלמד כמ"ס שטטו בחלוצות והגשפט : [ה] הי' מכיר בו זהו כע"ס הא צבית גוואחו וסס מלמעבר וסס בו סוד עמוק לידוע לח"א : [ו] בחלוצותיו חגרו סק עיין ביטושות ועקב שחמ' על זה גרס הכתוב ויקר' לבני ולמספר ולחנור שק ונכו' דבריו : [ז] זכו סימן טוב שאס עוסקים בחור' בודאי

שנאמר (כמדבר כד) וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל
 [ח] שוכן לשכמתו ותהי (ה) עליו רוח אלהים (ט) מיד
 בכה בלעם בלבו והיה מצטער כאלו משברין את עצמותיו
 וגם מנשרין את עינו והיה בלעם משים (י) פיו לארץ מיד
 שם הקב"ה דבר בפיו של בלעם והיה כופה אותו להתנבא
 כל אותן הטובות ונחמות על ישראל שנאמר (סס) וישם
 יו דבר בפיו בלעם וגו' וישא משלו ויאמר וגו' מי מנה עפר
 יעקב וגו' כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל הן עם
 כלביא יקום וכארי יתנשא וגומר מבאן אמרו (י) שישראל
 הם גדולים בתורה (י) יותר ממלאכי השרת ואצל שישראל
 הם גדולים יותר מכל באי עולם ומכל מעשה ידיו שברא
 בעולמו (יא) לכן שנו חכמים במשנה * הוי עז כגמר וקל
 כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות (ח) רצון אביך שבשמים
 מאי מי מנה עפר יעקב ומספר (יב) את רובע ישראל אלא
 (יג) כמה (ט) עפר יש בהן בישראל שהן עוסקים בהן
 בדי"ת שהם מנינים על ישראל ודומין לכלי זין שנ' [ט"ה]
 ח' ברח דודי וגו' כמה בעלי בתים יש בהן בישראל
 שעוסקין בתורה וכן היה מיום שבחר הקב"ה באאע"ה ועד
 עכשיו * כמה נערים וקטנים יש בהן בישראל (יד) שהן

(י) בחותמיהן עד שהן ככנסין לחופתן כמה נערות בתולות
 יש בהן בישראל שהן (יא) בחותמיהן עד שעה שנכנסו
 לחופתן * מעש' בבת אחת שהיה אביה חבר [יב] לעכו"ם *
 והיו אוכלין ושותין ומטיבין את לבם חד ואמר לו אותו
 העכו"ם לאביה תנה את בתך לבני לאשה והתרצה לו אביה *
 והרגיש הבת בדבר החרישה לו בדבר עד שהגיע זמן
 חופתה וכשהגיע זמן חופתה עלתה לראש הגג והטילה את
 עצמה לארץ ומתה * (טו) מיד יצתה בת קול ואמרה עליה
 אמר הכתוב ומספר את רובע ישראל * וכשניבא בלעם כל
 אותן טובות ונחמות על ישראל * (טז) בכה בלבו ואמר
 תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו מלמד שהתאוה
 בלעם הרשע למיתתן של משה ואהרן ואמר אם אני מת
 במטתי כמשה ואהרן אני * ואם לאו [יז] אין אני כמשה
 ואהרן * ובפעם שלישית כשברך בלעם את ישראל מה
 אמר להם [כמדבר סס] מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך
 ישראל * כנחלים נטו כנגות עלי גדר כאהלים נטע ה'
 כארזים עלי מים יזל מים מדליו וזרעו במים רבים וירם
 מאנג מלכו וגו' מברכך ברוך וגו' * וכי מה טיבן שם
 נחלים אצל בתי כנסיות ובתי מדרשות שאומר כנחלים
 נטו

מאורי איש

וילוחו ככל אשר יפנו : [ח] שוכן לשכמתו כלומר מקובלים אים
 לשכמו ללמוד תורה ותהי עליו רוח אלהים לברכס כי ראה שאין
 בו כח לקלס ואין צורך לפירוש ישיבת יעקב וגם סס ככ"ב
 פרשתי בענין אחר לולא דברי החוספת וכן משמע הכי שראה
 בלעם שהם עוסקים בתורה (וא"ל לקלס) והי' מנטער בזה מ"ד
 ועזר פיו מצלי לברכס וישם ה' דבר (בצ"כ) בפיו : (ט) מיד
 בכה כו' כלומר שהי' בולס פיו ומעצרו שלא יוכלא ברכה מפיו כי
 ענין הכנראה הוא דבר הדוחקו לדבר וא"ל לעזור כנפשו (וכן בענין
 הקסם ככה) ולכן כתיב וישם ה' דבר גו' הורה בזה שאף טרע
 בלעם זאת בלבו מ"ע לא הי' ספן להוציא בשפתיו והי' הכריתו
 להוציא משפיו ולא יכול לעזור כנפשו כי היתה התעוררת חזקה *
 [י] שישראל גדולים בתורה יותר מנחלה"ם כנאמרס ז"ל שמלאכים
 שואלים לישראל מה פעל אל וכל זה רק ע"י למוד התורה שהיא
 למעלה ממדריגת מלה"ם וא"ל מכל באי עולם הוא העולם הספל
 והגלגלים שמכניע טבעם ע"י התורה כמ"ס אס בחוקותי חלבו
 ונחתי בשמיכם בעתם : (יא) לכן שנו חכמים הוי עז כגמר כו'
 נערוחו טרס הוציא שכלו ומעשיהו לפועל הטוב אז חינו במעלה הגבוה כ"כ רק אס יפעיל כנפשו בזריות מאד עד יעלה מעלה
 ומדריגה למדריגה עדי יגבוה נפשו יותר ממלה"ם וזה תכלית האדם ומעלתו ולכן שנו חכמים שלא יאשר אדם על טבעו רק
 יתגבר חמיד בזה אחר שטעונה בכחו כל כך מן השלימות והכן מאד וזה ג"כ שאמר הס עם כלביא יקום כלומר שהוא מתגבר
 מאד בדרבו הטוב ולכן כעת שהם במעלות השלימות ככה יאמר לישראל מה פעל אל וכל זה רק ע"י החור' ולמודה שהיא מנבחה
 הנפש מעלה מעלה : [יב] אה רובע גו' שם מושאל על השמיים כמו רובע ורבע ובאורו מי ויכל לספר ולמנות קדושתן בזה כי לפי
 שהי' כה בלעם רק מאד טומאה בזו כמ"ס שתימר הי' בועל אחויו כידוע ולכן אמר על ישראל שהם מאד הקדושה ומקדשים בזה מאד
 והכן * (יג) כמה עפר יש בהן כו' עיין ביו"ע שגם כמה עופרין כמו עופר האילים אך לפי' לא ידעתי משמעות הכתוב ברח דודי
 והנראה כמשמעו שמוסב על הנכים (ע"ד הכתוב ושמתו אס זרעך כעפר הארץ) והם עוסקים בתורה ועי"י מנינים לישראל כללי זיין
 כמ"ס מפי שוללים ויונקים יסדת עוז כי החור' שומר לישראל נעלה מדרך הטבע ומביא ראי' מהכתוב ברח דודי כמו שדרשו ברח
 לכ"כ וב"מ למקום חורה שתיבט במעשיהם והנה כעופר העומד על הרי בשמים החקוקים שלא יסלוט יד אדם בו והוא מבוטס
 מריסו כן ע"י התורה וריחה הטוב יעמוד עליהם כלי יסלוט ידי עובדי כוכבים וכן דרשו בחזית נפירוס ברח דודי עי"י"ם ובכאורי :
 [יד] שהם בחותמיהן כו' ר"ל שלא הולילו שכל' שומרי ברות קודם וכן בתולות שלא יודקקו לאחר : קבר לעובדי כוכבים במ"מ
 ושוחף : [טו] מיד יצתה בת קול * ענין הב"ק כמ"מ זה העניינים אבאר אי"ה בספרי על האגדות אס יעזרני ה' בחיים : [טז] ככ'
 בלבו כו' שהחאו' שהי' לו אחרית טובה כמוהם אף שהי' רשע זה בעיה"י מאד רבוי חאזותי אבל ידע התכלית האחרון שהוא רק קיי
 השגם והרביקות בה' ולכן החאזה למיתתן יינית כיונה שמתו כנטיקה בדביקות עזומה לא גויעת הגוף * מטעול הכחות כ"א עליית
 הנפש למקור והכן : [יז] אין אני כמשה ואהרן כו' * י"ל שחב אה עזמו שרר בדביקות עזומה לא גויעת הדימה שמתן כמות כדביקות
 ולא לנו המעשים טובים ויוכר המדות עיקר בעיניו * ואס לאו זה אה שרר למעשים והעיון בעזמו לא יועיל ו"ל באופן אחר זאין
 להאריך : (יח) מה טובו אוהלך יעקב כאלו הודם בצרור כי עיקר התכלית הוא ידיעת התורה ועשייתה ולישב באהלה לא ידיעו
 ומעשיהו

ישועות יעקב

רוח אלהים וכן פי' התוס' פ' חזקת הכתים עי"י"ם מסיים למה
 שפי' בזה הקדוש ותהי עליו רוח אלהים על מאן על ישראל כו'
 עי"י"ם : [י] שלא ראה לברכס ג"כ : (י) שיחלו המלאכים את
 ישראל מה פעל אל לפי שלא יוכלו לכנוס למחיצתן כדאי' בדר"ל
 והכל הוא מאד נשמתו שהיא חלק אלה והמלאכים הם רק מאור
 לבושו ות' כמח"ל : [ח] שפי' כן נוכח להיות גדולים יותר מכל
 מה שברא בעולמו יח' : [ט] בחי כנסיות ובתי מדרשות שעוסקין
 בסן בתורה פי' אחר והוא עיקר ונרסינו כמה עופרין יש בישראל
 שהן עוסקין כו' ור"ל בחורים ורכים בשנים מלפון עופר האילים
 לכך מסיים ש' ברח דודי וגו' אז לעופר האילים ויבליקוט דף
 רמ"ג ע"ג גרס כך ביהיא והנתי : (י) שלא פגמו אותם חות
 ברות קודם בהוצאת זרע לבטלה * (יא) שהם נעשות במעין חתום
 ודרם כך רובע ישראל שהוא לשון זוג * (יב) שהיה לו שותפות
 עמו כמ"מ * (יג) ילקוט בלק דף רמ"ד ע"ב * ועי"י בככות
 פ"ב
 ונחתי בשמיכם בעתם : (יא) לכן שנו חכמים הוי עז כגמר כו'
 נערוחו טרס הוציא שכלו ומעשיהו לפועל הטוב אז חינו במעלה הגבוה כ"כ רק אס יפעיל כנפשו בזריות מאד עד יעלה מעלה
 ומדריגה למדריגה עדי יגבוה נפשו יותר ממלה"ם וזה תכלית האדם ומעלתו ולכן שנו חכמים שלא יאשר אדם על טבעו רק
 יתגבר חמיד בזה אחר שטעונה בכחו כל כך מן השלימות והכן מאד וזה ג"כ שאמר הס עם כלביא יקום כלומר שהוא מתגבר
 מאד בדרבו הטוב ולכן כעת שהם במעלות השלימות ככה יאמר לישראל מה פעל אל וכל זה רק ע"י החור' ולמודה שהיא מנבחה
 הנפש מעלה מעלה : [יב] אה רובע גו' שם מושאל על השמיים כמו רובע ורבע ובאורו מי ויכל לספר ולמנות קדושתן בזה כי לפי
 שהי' כה בלעם רק מאד טומאה בזו כמ"ס שתימר הי' בועל אחויו כידוע ולכן אמר על ישראל שהם מאד הקדושה ומקדשים בזה מאד
 והכן * (יג) כמה עפר יש בהן כו' עיין ביו"ע שגם כמה עופרין כמו עופר האילים אך לפי' לא ידעתי משמעות הכתוב ברח דודי
 והנראה כמשמעו שמוסב על הנכים (ע"ד הכתוב ושמתו אס זרעך כעפר הארץ) והם עוסקים בתורה ועי"י מנינים לישראל כללי זיין
 כמ"ס מפי שוללים ויונקים יסדת עוז כי החור' שומר לישראל נעלה מדרך הטבע ומביא ראי' מהכתוב ברח דודי כמו שדרשו ברח
 לכ"כ וב"מ למקום חורה שתיבט במעשיהם והנה כעופר העומד על הרי בשמים החקוקים שלא יסלוט יד אדם בו והוא מבוטס
 מריסו כן ע"י התורה וריחה הטוב יעמוד עליהם כלי יסלוט ידי עובדי כוכבים וכן דרשו בחזית נפירוס ברח דודי עי"י"ם ובכאורי :
 [יד] שהם בחותמיהן כו' ר"ל שלא הולילו שכל' שומרי ברות קודם וכן בתולות שלא יודקקו לאחר : קבר לעובדי כוכבים במ"מ
 ושוחף : [טו] מיד יצתה בת קול * ענין הב"ק כמ"מ זה העניינים אבאר אי"ה בספרי על האגדות אס יעזרני ה' בחיים : [טז] ככ'
 בלבו כו' שהחאו' שהי' לו אחרית טובה כמוהם אף שהי' רשע זה בעיה"י מאד רבוי חאזותי אבל ידע התכלית האחרון שהוא רק קיי
 השגם והרביקות בה' ולכן החאזה למיתתן יינית כיונה שמתו כנטיקה בדביקות עזומה לא גויעת הגוף * מטעול הכחות כ"א עליית
 הנפש למקור והכן : [יז] אין אני כמשה ואהרן כו' * י"ל שחב אה עזמו שרר בדביקות עזומה לא גויעת הדימה שמתן כמות כדביקות
 ולא לנו המעשים טובים ויוכר המדות עיקר בעיניו * ואס לאו זה אה שרר למעשים והעיון בעזמו לא יועיל ו"ל באופן אחר זאין
 להאריך : (יח) מה טובו אוהלך יעקב כאלו הודם בצרור כי עיקר התכלית הוא ידיעת התורה ועשייתה ולישב באהלה לא ידיעו
 ומעשיהו

אדיהו רבא פרק כא

[יט] כאוהלים (כו) אלא כאוהלים (כו) משל למה"ד למדך שעשה סעודה לכל גדולי מלכות שעוברין עליו (כח) ומאי כארזים עלי מים אלו גסי (ט) הרוח שבישראל שיש בהם ד"ת עאכ"ו (כ) השפלים והעניים שהם מזולזלין את עצמן על ד"ת (כט) לכן נאמר אח"כ יזל מים מדליו מאי זרעו במי רבים אלא אלו בעלי בתי שבישראל (לא) שיצליחו במעשה ידיהם בשביל דרך ארץ שיש בהם עאכ"ו הת"ח שבישראל שיצליחו הם ובניהם ובני בניהם ומאי וירם מאנג מלכו וגומר (לא) זה אנג שדיה בוכה ומתאנח בשעה (כג) שהיה חבוש בבית האסורים ואמר אי לי שמא יאבד זרעי מן העולם לכך נאמר וירם מאנג מלכו (לב) ד"א וירם מאנג מלכו אלו רשעים גמורים שבישראל שמכניסין יגון ואנחה בלבבם בשעה שהן נכנסין לבית עולמן בשביל מעשיהם הרעים שעשו וחזרו ועשו [כג] תשובה ומתין מתוך התשובה גם אלו בני עוה"ב [לג] ד"א העטופי ברעב וגו' אמרו חכמים כשירד משה מחר סיני וראה את הסרחן שסרחו ישראל במעשיהם נסתכל משה בלוחות וראה [לד] את [כד] כתבן שפרח מעליהם מיד שברן

ישועות יעקב

פ"ב זכפי הרשב"א שהגיה שם כמו הגירסא שזכרנו (יד) פי' כי נטהר הטמא מטומאתו בכ"ג ובכ"ד * (טו) כי התטאס מטמאין אה הארס והתורה ומנות מטמאין אחיו וגו' ילקוט בני אהם נכנסים לחוכן מלאים עוונות ויוצאים מלאים מלות: (טז) לפי שהלמדים יושגין לפני רבם כשרות הגן ולומדים תורה המשולה למים: (יז) דרש לי' כאלו נכחו אהלים ולא מלשון מור ואהלים וכן פירש' כלשון שני ע"ס * [יח] דרש לטון בשמים ור"ל אל תקרי ותפרס כאוהלים רק כפשוטו משל למלך שעשה סעודה בו' מכל מיני מרקחת ובשמים שנתן להם הבאר ומן שהיה לו כל מיני טעם * [יט] שמחנאים כארו * (כ) שר"ת אינם מתקיימים בני מחנאה אלא בני שמשפיל עצמו על ד"ת ודרש יזל מים ר"ל החורה ח"א מדליו מדלים שבני ישראל * (כא) כמו זרע אורוע על מים שמללים ויומם ואינו מחייבם: [כב] שחפשו שאלו המלך חי * (כג) שהרהרו בחטובה ולא עשו חטובה גמורה גם אלו בו' יחצור להם מקום בניהגם וישבו במקום רם למעלה ממלכי עכו"ס שהיו מנידים לישראל כמשאחז"ל על בני קרם שהרהרו בחטובה * בפ"ק דמגילה: (כד) ילקוט פ' כי ח"א דק"ט ע"ג ופי' צירושלמי חטנית הלוחות היו משא ארבעים טאה והיה הכתב סובלן כיון שפרח

לשון אהל ממש שזה ב"ב שהמה נטיעות ה' ע"ד מליצה: (כז) משל למלך שעשה סעודה בו' הענין בא לזייר ממשלת בני ישראל שהמה גדולי המלכות ולכן יהנו משעורתו ובשמו ממש זה משל על החורה הכתנה מאת ה' ב"ה עליונה ואלהית ועי"ז עוברין עליו כלומר אלל המלך ורוחם ומשיגים מעט מכבודו וכל מי שרואה לעבור עליו ריח הריח כי ריחו נודף לכל המתקרב אליו ובא במשל הריח כי הריח אינו מעט המורה (לפי החוש) ולפי שהש"י נסתר ונעלם מחד עצמותו רק ריחו ופעולתו נודף לכל המתקרב אליו לכן נחכנה בשם זה והבן: (כח) כארזים אלו גסי הרוח ובאורו כמו הארזים אף שגבוהים מאד מ"מ כח המים עולים בו עד למעל' להגדיל ולהלמיט עליו העליונים כן החורה המשול' למים [המזרוע ומלמיט כח הנפש] סוף אף כגסי הרוח הוא מגדיל כח הסכמה אף כי בשפלים ממנו וכבזים בעיני עולמן שבודאי הסכמה יכנס בקרבם: [כח] לכ"ח אח"כ יזל מים מדליו כלומר חירת חכמי הדור ובין חור' ב"ב המוניט (שזוהו הד"א ומדות טובות שנתהגבים ע"פ תורה) שכולם יצליחו במעשי ידיהם שפרנסתם שעל הרוב הב"ב עושקים שפרנסה מה: [לא] זה אנג שהי' בוכה בו' נראה דהכונה על דוד מלך ישראל שע"י אנג שהיה שאלו חי מפני שהי' בוכה ותמל עליו המליכו לדוד ומתאם שאלו ממלך ומתאם החסיל לנמות מלכות בית דוד שקיימת לעולם (לב) ד"א אלו רשעים גמורים כלומר בעת מיתתו יתעצבו עליו מעשיהן הקדמין ומתים מתוך חטובה גם אלו זוכין לעוה"ב וכלומר שיחיו לע"ל בעת בא גוג על ישראל וכלל הענין שכלעם ראה צרותו אף שישראל המה נלחיים בלתי ידעו לעולם ולכן ניקם שאתריותו והיה נמוהס: [לב] ד"א העטופים ברעב מוסב על לעיל שהבי' בחתילת הפרק: (לד) את כתבן שפרח כי הלוחות מעשי אלקים וגם אלקי

נשיו אצל מה טובו (יג) אוהליך יעקב אלא לומר לך (יט) מה נחלים מעלין את האדם מן הטומאה לטהרה כך בתי כנסיות ובתי מדרשות מעלין את האדם מן הטומאה לטהרה [יד] (כ) כיצד אלא מביאין את האדם [טו] מחובה לזכות לכך נאמר נחלים נשיו ומאי כנגות עלי נהר * אלא אלו מלמדי תינוקות שבישראל שהם מוציאים מלבם חכמה בינה דעה והשכל ומלמדן להתינוקות לעשות רצון אביהם שבשמים * לכך נאמר (טז) כנגות עלי נהר * ד"א כנגות עלי נהר אלו החכמים שבישראל ותלמידיהם שעוסקים בתורה בכל יום ומייסרין את עצמן במקרא במשנה במדרש בהלכות ובאגדות ועליהם הוא אומר (ס"ה ה') [כג] היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני אלו אמר הקב"ה לישראל היושבת בגנים ישראל מקשיבין לקולך השמיעני הייתי אומר דוקא כל ישראל * אלא אמר הקב"ה לישראל היושבת בגנים חברים מקשיבין לקולך השמיעני לומר לך אפי' שלישה (כד) ואפילו שנים שיושבים ועוסקים בתורה עליהם הוא אומר היושבת בגנים וגומר * לכך נאמר כנגות עלי נהר ומאי כאוהלים נטע ה' (כה) אלו בתי [יז] כנסיות ובתי מדרשות * ד"א אל תקרי

מאורי אש

ומעשיהו שהי' מזד אחר והבן: (יט) מה נחלו' בו' כך ב"ב וב"ב כ' כלומר העיקר הוא למורה ועשיהו והוא המעלה והשלמות והטהרה לא זולת: (כ) כיצד בו' מחובה בו' כלומר מטומאות הגויה ח"א להתטהר זולת במים אלא הכונה מטומאת הנפש שהיא מחובה לזכות שהיא הטהרה הגמורה ולא כמו שחשב כלעם בחת' שנידיעה ובהשגה לכד ידבק בה' כ"א בטהרה באמת: (כא) ומאי כנגות בו' שהם מוציאים מלבם כלומר כמו שהנהר עורר להגנה שעל ידה וזולת הגנה מה שבכחה לפועל מהזרועה בה כן מלמדי תינוקות מוציאים הסכמה מלב התינוקות לפועל ממה שטמון בלבם כי הסכמה טמונה בכת הנער ועי' למוד ויוצאה לפועל: (כב) ד"א כנגות בו' ומייסרין ח"ע במקרא בו' באורו כמו שפי' הגנות ויוצא הרעים לפועל כן ע"י עסקו בחור' ועמלה ויוצאו כחוחיהם לפועל במדות טובות וזו ומייסרין עולמן כי בחטילה חשב מכת השכל המחנלה יותר וכתן חשב בענין המדות והטהר' שמחנל יותר בהשעוררת טובה: [כג] היושבת בגנים כלומר ומשחוקקים להחגל בתורה כמו גנה הגדולה זרועיה ויושבים עם חברים המקשיבים לקול החורה המה ישמיעני וימלאוני (כי החורה מדברת בעדה) וישגו: (כד) אפילו ב' בו' כלומר ובלבד לא אחד שהוא חרב על הברים ומתטפס ונאל כמאמרם ז"ל: [כח] אלו ב"ב בו' דרש לשון אהל ממש שזה ב"ב שהמה נטיעות ה' ע"ד מליצה: (כז) משל למלך שעשה סעודה בו' הענין בא לזייר ממשלת בני ישראל שהמה גדולי המלכות ולכן יהנו משעורתו ובשמו ממש זה משל על החורה הכתנה מאת ה' ב"ה עליונה ואלהית ועי"ז עוברין עליו כלומר אלל המלך ורוחם ומשיגים מעט מכבודו וכל מי שרואה לעבור עליו ריחו הריח כי ריחו נודף לכל המתקרב אליו ובא במשל הריח כי הריח אינו מעט המורה (לפי החוש) ולפי שהש"י נסתר ונעלם מחד עצמותו רק ריחו ופעולתו נודף לכל המתקרב אליו לכן נחכנה בשם זה והבן: (כח) כארזים אלו גסי הרוח ובאורו כמו הארזים אף שגבוהים מאד מ"מ כח המים עולים בו עד למעל' להגדיל ולהלמיט עליו העליונים כן החורה המשול' למים [המזרוע ומלמיט כח הנפש] סוף אף כגסי הרוח הוא מגדיל כח הסכמה אף כי בשפלים ממנו וכבזים בעיני עולמן שבודאי הסכמה יכנס בקרבם: [כח] לכ"ח אח"כ יזל מים מדליו כלומר חירת חכמי הדור ובין חור' ב"ב המוניט (שזוהו הד"א ומדות טובות שנתהגבים ע"פ תורה) שכולם יצליחו במעשי ידיהם שפרנסתם שעל הרוב הב"ב עושקים שפרנסה מה: [לא] זה אנג שהי' בוכה בו' נראה דהכונה על דוד מלך ישראל שע"י אנג שהיה שאלו חי מפני שהי' בוכה ותמל עליו המליכו לדוד ומתאם שאלו ממלך ומתאם החסיל לנמות מלכות בית דוד שקיימת לעולם (לב) ד"א אלו רשעים גמורים כלומר בעת מיתתו יתעצבו עליו מעשיהן הקדמין ומתים מתוך חטובה גם אלו זוכין לעוה"ב וכלומר שיחיו לע"ל בעת בא גוג על ישראל וכלל הענין שכלעם ראה צרותו אף שישראל המה נלחיים בלתי ידעו לעולם ולכן ניקם שאתריותו והיה נמוהס: [לב] ד"א העטופים ברעב מוסב על לעיל שהבי' בחתילת הפרק: (לד) את כתבן שפרח כי הלוחות מעשי אלקים וגם

שברין משה תחת ההר ומיד (כה) [לה] נתאלם משה ולא היה יכול להשיב דבר באותה שעה נגזרה גזרה על ישראל (לו) שילמדו תורה מתוך הצער ומתוך השעבוד ומתוך הטלטול ומתוך הטרור ומתוך הדוחק (כו) ומתוך שאין להם מזונות (לז) ובשכר אותו הצער עתיד הקב"ה לשלם שכרם לימות כן דוד כפול ומכופל שנאמר (ישעיה מ) הנה ה' אלהים בחזק יבא וגומר [לח] הנה שכרו אתי וגומר ואומר (איוב מח) [לט] מי הקדמני ואשלם תחת כל השמים לי הוא וכענין שאמרו חכמים לטובתו (מ) נשברה [נו] רגל פרתו כדי שתהא משכורתו שלימה [נא] וכן אהרן אמר אלולי קרח לא עמדה עלי אותה הברית שנאמר (במדבר יז) זכרון לבני ישראל למען אשר לא יקרב איש זר אשר לא מודע אהרן הוא להקטיר קטורת לפני ה' וגומר ואמר אהרן לטובתי נשברה רגל פרתו

(מב) ד"א העטופים ברעב וגו' אין רעב אלא בד"ת . שנאמר (עמיס ח) הנה ימים באים נאם ה' והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא

למים כי אם לשמוע את דברי ה' וגו' [מג] מכאן אמרו שיהא אדם לומד תורה (כח) (מד) באימה ובראה ברתת ובזיע ויסתכל אדם בעצמו וידע מה יהיה לו (כט) אחר מיתה לכן ישא אדם את עיניו (מח) ויסתכל אל [ל] השמים ויאמר מי ברא את הכוכבים והמזלות ברקיע ונתן מקום ודרך ומסילה לכל א' ואחד . וכן יסתכל לארץ ויראה כמה מגדלים בנחה מלכות עכו"ם מי גרען והשליכן לארץ וכמה מגדלים בנחה מלכות מדי מי גרען והשליכן לארץ מי בעט בו (מו) במגדל הראשון ונתן ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר ועשדים ואחד מיל בין זה לזה שנאמר (ישעיה ל"ג) (מז) לבך יהגה אימה איה סופר איה שוקל איה סופר את המגדלים . מכאן אמרו [נב] לעולם היא אדם

ידא

מאורי אש

אלקי וזה ה' בעוד שהיו ישראל זכאים וכשחטאו פרחו ממילא והבן : [לה] נתאלם משה שלא ידע כמה להמליח להם זכות : (לו) שילמדו מתוך צער כו' הענין הזה מבואר בכמה מקומות וביות' כמדורש חזית שבטע' שקבלו ישראל החזרה נקטע ח"ת כלבס והיו למדים ולא היו משכחים כו' חזרו להיות משכחים עיי"ש ועתה לא עמדו במדריגתם ולכן נגזר עליהם שהיו למדים מתוך הצער והיגיעה מרוב השכחה החקועה בלב והיגיעה להשיג אותה ומתוך השעבוד כי לולא זאת ה' חירות מהשעבוד (לז) ובשכר אותו הצער עתיד כו' כלומר שהכל לטובה כי זה יסוד הנסתר הנחב' עשה כי לולא לא חטאו בעגל ה' מנטל היסוד מן השול' והשכח' לא ה' אז כי ה' שכלס בפועל לא נכח כמו עתה שמו' בא השכח' ולעתיד יזכו בשכר היגיע' לימות כן דוד שיתעל' השגת' יותר כי לפס' צערא אגרא : [לח] הנה שכרו אתו זה שכר הנלתי ופעולתו (שפועל בנחיר' ובהגבר' על יצרו) לפניו : (לח) מי הקדמני ואשלם כאומר מי הוא [זולת האדם] הקדמני לעשות טוב ואז אשלם תחת כל השמים לי הוא כי לכולם אשר תחת השמים והוא כונו להבט' שכולם אשר אין נפשם עליונה) אני כותן ומשפיע טוב בחסד נגזר זולת האדם חפצתי שיהיה שכרו לפי פעולתו . כו' וכלומר החבון כי לטובה היחה המריב' עליו כי בזכות שכלנותו נעשה לו באמת עולם הבהונה לו ולזרעו אחריו ובלוה"כ : העטופי' ברעב שכן נגזרה עליהם בחטא העגל : (מב) ד"א כו' אין רעב אלא ד"א כו' כ"א לשמוע כו' הענין בארתי במ"א כב"ר צע"ה באמרם עשרה מיני רעבון ירדו בעולם אחד ציני אברהם כו' ואחד לעתיד לבוא שנאמר לא רעב ללחם ולא צמא למים כ"א לשמוע את דברי ה' והענין שצד לצייר לנו איכות התענוג ובהשגה צעו"ב ולימות המשיח (אף שהרסוקים המה בסוגיהם אך דמיון מה) והוא כמו שנתייסד חשיקה והנאה במאכל ובמשתה ובהעדרה יבא להגיו מאוד כן נחייסד החשוקה בנפש להשיג בוראה וזה עלם כוספה רק שצוה"ו החשוקה מסחרת לא חגלה בלב כי החומר באצרתו יסרך עלי חשוקתה ולעתיד עת יוסר לב האבן אז ימלא בנפשו הערבות האמיתי לשמוע דברי ה' וכלל הענין שאליהו מבאר בקשת הנקוקן שמדבר רק מעניינים גבוהים ורמים עניינים אלקים ומנטער בהפקדס לכן כאשר דרש על הרעב ממש צייר לפניו מסיבת הדבר שהיה מחמת העגל שסם מנענו מהשלימות העליוני וכן פה דרש על רעבון התורה שזה הצער העליוני והבן זה : (מד) באן אמרו כו' באימה כו' לאחר מיתה כו' כלומר שלא יאמר האדם הואיל והשכר הנלתי הוא השגה וסדביקות ב' כמ"ס ששכר מזה מורה ואין לי בהם הנאה ואיכה יתפעל לבי בקרבי לעשות המלו' בשבול זה לא כן כי אם יעמיק בנפשו לצייר זאת כי אחר המות עת פרידת הנפש מהחומר יחדש בו חשוקה עמומה והשב' וס"ו אם לא יזכה לא יתנו לו ויש לו צער גדול מזה זולת עונש הגיהנם ולכן ילמדו באימה כדי שיטהר נפשו בשיה"ז לבוא עי"ז לטהרת עוה"ב והבן מאוד : [מה] ויסתכל אל השמי' כו' כלומר וכי תאמר איככה אבוא למדריגה זו צעו"ו להיות נפשי אזהב חורס ועבודה ל"א שישתכל ויחבון בברית שמים וארץ ויחבון מי בראם ומזה יבוא לירי יראת הרוממות והאהבה אליו על גודל פעולותיו כי באמת רק ההרגל מעדיר ההתפעלות אף בהחבונת היטב מהר יתפעל לבו בקרבו ויבוא לאהבה האמיתית : מי גרען והשליכן מזה יבוא לידי יראת העונש לפחד מעושי ה' עלי חטאיו : [מו] במגדל הראשון זה דוד הפלגה : (מז) לבך יהגה אימה

כלומר

ישועות יעקב

שפרח הכתב כבדו על ידיו משה כו' . [כה] שלא מלא פתחון פה להמליץ על ישראל . (כו) ודרש העטופים ברעב שחננו רעבים לחזרה ללמוד אותה על בוריה בעבור הטלטול והטרור ושאינו לנו מזונות בחוזה לארץ בגלותנו ולכן שפכי כמים לכן וגומר שיגאלנו ית' בנחמה וזו נוכל ללמוד תורה על אמתה . (כז) שפלה פרחו לבדו וירד להעלותה ומלא אור גדול . (כח) ש"ע שילמדו לשמה באימה כו' יתקיים תלמודו בירו ולא ישכחה כמשאר"ל הלומד תורה לשמה זוכ' לדברי הרבס ומגלין לו רזי תורה כו' : (כט) ולא יתגאה בד"ת . (ל) ועי"ז יבטון גדולות הבורא ויבא לאהבה וירא' פנימיות ויעשה כל דבריו לט"ש וילמוד תורה לשמה ויתקיים בירו . (לא) והזיקוקין כ' לא שנאמר ולאומים יהגו ריק וזה לא נזכר בנוסחא יש"ו וע"כ הרו דלא לוסיק עלי' בלי הכרה . [לב] כ' הטיבולי לקט שנוסח הסיודו שלנו מן לעולם יבא אדם כו' עד לעיניכם אמר ה' הוא נוסחא אליהו ז"ל שאמרו על דורו שהיו עובדים ע"ז ולא היו הכשרים יכולים להיות ירא' שמים בגלוי והיו לריכים להיות יראי שמים בשתר ומעטש עובדי' יוכיח שהארץ להחיות מלאה נבואים במערה וכלכלם לחם ומים וכחכב בסדר היום ש"ל

(מים) נשברה רגל פרתו עיין בישועות יעקב : (מא) וכן אהרן נעשה לו באמת עולם הבהונה לו ולזרעו אחריו ובלוה"כ : העטופי' אלא ד"א כו' כ"א לשמוע כו' הענין בארתי במ"א כב"ר צע"ה באמרם עשרה מיני רעבון ירדו בעולם אחד ציני אברהם כו' ואחד לעתיד לבוא שנאמר לא רעב ללחם ולא צמא למים כ"א לשמוע את דברי ה' והענין שצד לצייר לנו איכות התענוג ובהשגה צעו"ב ולימות המשיח (אף שהרסוקים המה בסוגיהם אך דמיון מה) והוא כמו שנתייסד חשיקה והנאה במאכל ובמשתה ובהעדרה יבא להגיו מאוד כן נחייסד החשוקה בנפש להשיג בוראה וזה עלם כוספה רק שצוה"ו החשוקה מסחרת לא חגלה בלב כי החומר באצרתו יסרך עלי חשוקתה ולעתיד עת יוסר לב האבן אז ימלא בנפשו הערבות האמיתי לשמוע דברי ה' וכלל הענין שאליהו מבאר בקשת הנקוקן שמדבר רק מעניינים גבוהים ורמים עניינים אלקים ומנטער בהפקדס לכן כאשר דרש על הרעב ממש צייר לפניו מסיבת הדבר שהיה מחמת העגל שסם מנענו מהשלימות העליוני וכן פה דרש על רעבון התורה שזה הצער העליוני והבן זה : (מד) באן אמרו כו' באימה כו' לאחר מיתה כו' כלומר שלא יאמר האדם הואיל והשכר הנלתי הוא השגה וסדביקות ב' כמ"ס ששכר מזה מורה ואין לי בהם הנאה ואיכה יתפעל לבי בקרבי לעשות המלו' בשבול זה לא כן כי אם יעמיק בנפשו לצייר זאת כי אחר המות עת פרידת הנפש מהחומר יחדש בו חשוקה עמומה והשב' וס"ו אם לא יזכה לא יתנו לו ויש לו צער גדול מזה זולת עונש הגיהנם ולכן ילמדו באימה כדי שיטהר נפשו בשיה"ז לבוא עי"ז לטהרת עוה"ב והבן מאוד : [מה] ויסתכל אל השמי' כו' כלומר וכי תאמר איככה אבוא למדריגה זו צעו"ו להיות נפשי אזהב חורס ועבודה ל"א שישתכל ויחבון בברית שמים וארץ ויחבון מי בראם ומזה יבוא לירי יראת הרוממות והאהבה אליו על גודל פעולותיו כי באמת רק ההרגל מעדיר ההתפעלות אף בהחבונת היטב מהר יתפעל לבו בקרבו ויבוא לאהבה האמיתית : מי גרען והשליכן מזה יבוא לידי יראת העונש לפחד מעושי ה' עלי חטאיו : [מו] במגדל הראשון זה דוד הפלגה : (מז) לבך יהגה אימה

תרום ותגביה קרנינו בא"י מקדש את שמך
 ברבים אתה הוא ה' אלהינו בשמים ובארץ
 ובשמי השמים העליונים אמת אתה הוא ראשון
 ואתה הוא אחרון ומבלעדך אין אלהים (גא) קבץ
 קוץ מארבע כנפות הארץ כדי שיכירו וידעו כל
 באי עולם כי אתה הוא האלהים לבדך (עליון)
 לבל ממלכות הארץ אתה עשית את השמים
 ואת הארץ את הים ואת כל אשר בס ומי בכל
 מעשה ידיך בעליונים או בתחתונים שיאמר לך
 מה תעשה בו (גב) אבינו שבשמים עשה עמנו
 צדקה וחסד בעבור שמך הגדול שנקרא עלינו וקיים
 לנו ה' אלהינו מה שכתוב (ספ"ג) בעת ההיא
 אביא אתכם (גג) ובעת קבצי אתכם כי אתן אתכם
 לשם ולתהלה בכל עמי הארץ בשבתי את שבותיכם
 לעיניכם אמר ה' :

פרק כב הנה אנכי (ה) שולח מלאך לפניך
 לשמרך בדרך וגו' (ספ"ג)

ברוך המקים ברוך הוא (א) שבהר בהן בישראל
 יותר מבכל מעשה ידיו וקנה אותם (ב) קנין גמור
 וקרא אותם בנים (ג) ועבדים לשמו (ד) בא וראה
 מה נאמר בהן בישראל (ספ"ג) לכן אמר לבני
 ישראל וכן אני ה' וגו' ולקחתי אתכם לי לעם
 וגו' והבאתי (ג) אתכם אל הארץ וגו' (ז) ידו רצון
 מלפניך ארי שבשמים שלא תתנני [ח] ביד שליח
 לעולם

ישועות יעקב

ש"ל לעולם יהא אדם י"ס נסתר ונבנו בו עי"ס (גג) ז"ס
 מה כנגד ז' הנלוס שנקלה ח"ס הכל הכל (לד) א"ן ר"ת
 "אבל" י"ס "שג" ר"ל בזה יש לאדם יתרון מן הבהמה :
 (ה) נסתר שעתידין לחסד והשכינה אומרת להם כי לא אעל'
 בקרבן (ספ"ג) רש"י (ג) בכבודו ובעלמו ית' ולא ע"י
 מלאך

עלי מטאיו לזכות עלמו (ג) ודובר אמת בלבבו
 כלומר לכך יסוב האומה הגדולה שיש לירא מפני ה' ב"ה כי
 היה סופר כלומר אין לספר הרבו מגדלו עובדי כוכבים ומגדוריהם
 שנסברו ונפלו ע"י עינס ואין לה תירא עוה : (מח) יראה גמורה
 זהו ענין רוממותו ית' והו יראה ענינים אמיתית לא יראת
 העונש סומו לא מעשיו ית' רק מעונו : (מט) ומורה על האמת
 שידה על עלמו האמת אס טעל ור"ל טעל ימלא בלבבו אמתלא
 עלי מטאיו לזכות עלמו (ג) ודובר אמת בלבבו
 כלומר סיבין זאת באמת כי הוא מנד עלמו באין מול כבודו ית' ונדלו הכב"ת ומה האדם כי זכה לעמוד לפניו ולשבחו זולת
 מנה הסברו כי מרשיהו לו לעבדו ולשבחו והו מנד חסדו שבהר באבותינו ובושר אחריו ולמדנו אותנו דרכי יסודו ית' ואס"כ
 יתבונן שיסודו מלא כל העולם העליון והספל וכלומר שכולם נובעים ומקיימים רק מעשיו ורלונו הכב"ת ולזה יבקש שיתקדש
 שני ית' כלומר שיתגלה אחרותו והכרתו בכל העולם כי אין חכמות אחר נעלה מזה וזו סוף כל אדם לדבק בו ית' וזהו קבלת
 מלכות שמים באמת לא מדומית והבן כל זה ויכף לדבריו : (גא) קבץ קוץ [מיסלך] כו' כדי שיכירו כו' ר"ל אין כוונתו
 להשתדן כמענונים גופנים כ"א כל תקותיו שיבוא התכלית האחרון שיכירו כולם כבודו ית' החופף על כל הגבראים וידעו
 כי הוא עשה כל וימנו כובע כל ויתקשרו אליו באמת והבן : (גב) אבינו שבשמים עשה עמנו כו' כלומר אמת ידענו שחשטנו
 לפניך ולא הכרנו כבודך אבל עשה עמנו נדקס וחסד בעבור שמך הגדול המשותף עם עם ישראל ויקיים לנו עם הסלחות
 שנהיה במעלה העליונה בהשתתך והכרת כבודך (גג) ובעת קבצי אתכם לומר בעת הנכון והמועד בודאי אקבץ אתכם :

פרק כ"ב א] שבהר בישראל להיות במעלה השנה והשנה ית' מכולם (ב) קנין גמור הוא קנין עממי ועולמי לא מקרי :

[ג] ננים כביכול מתפעל לרחם עליהם כרחם אב על בנים שהבן הוא ממנו ב"ביו : (ד) ועבדים להיות זכאים
 לעבוד למלך גדול כמוהו ואין מעלה גדולה מנו : [ה] בא וראה כו' ר"ל שמהר רבינו הודיע לישראל מעלתו ומעלה ה' ב"ה [כמ"ס
 אהיה אשר אהיה גו] כדי שיכירו למי הם עובדי ויכספו אליו (ו) אהיה הויה פשוטה המהוה כל וימנו כובע כל וע"ן ולקחתי
 אתכם לי לעם שיהיו אהיה עובדי וימנו מ"תו ואני אשמרכם ולא אמתור אתכם לטבע ולבא השמים והבאתי אתכם אל הארץ
 וקם פזכו להשראת השכינה ולדיוקן כבוד ה' : (ז) יהי רצון זה דברי אליהו עלמו : (ח) ביד שליח הוא הטבע המשתתף
 בכללות

ירא שמים (מח) יראה גמורה יראה על האמת :
 [מט] ומורה על האמת (ג) ודובר אמת בלבבו
 ובכל יום ויום ישכים ויאמר : רבון כל העולמים
 [ואדוני האדונים] לא על צדקתינו אנהנו מפילים
 תחנונינו לפניך כי על רחמך הרבים (ג) מה אנו
 מה חיינו מה חסדנו : מה צדקותינו מה ישועותינו
 מה כחנו מה גבורותינו מה נאמר לפניך ה' אלהינו
 ואלהי אבותינו : הלא כל הגבורים כאין לפניך
 ואנשי השם כלא היו וחכמים כבלי מדע ונבונים
 כבלי השכל כי רוב מעשיהם תוהו וימי חייהם
 הבל לפניך ומותר האדם מן הבהמה אין כי הבל
 הבל אבל (ג) אנהנו עמך בני בריתך בני אברהם
 אוהבך שנשבעת לו בהר המריה זרע יצחק יחידו
 שנעקד על גבי המזבחה עדת יעקב בנד כבודך
 שמהבתך שאהבת אותו ומשמחתך ששמחת בו
 קראת את שמו ישראל וישורון לפיכך אנהנו
 חייבים להודות לך ולשבחך ולפארך ולברך ולקדש
 וליתן שבח והודיה לשמך : אשרינו מה טוב
 חלקנו ומה נעים גורלינו ומה יפה ירושתנו אשרינו
 שאנו משבימים ומעריבים ערב ובוקר ואומרים
 פעמים בכל יום שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד :
 בשכמ"לו : אתה הוא ער שלא בראת את העולם
 ואתה הוא משבראת את העולם אתה הוא
 בעוה"ז ואתה הוא בעוה"ב קדש את שמך על
 מקדישי שמך וקדש את שמך בעולמך ובישועתך
 מאורי אש

כלומר לכך יסוב האומה הגדולה שיש לירא מפני ה' ב"ה כי
 היה סופר כלומר אין לספר הרבו מגדלו עובדי כוכבים ומגדוריהם
 שנסברו ונפלו ע"י עינס ואין לה תירא עוה : (מח) יראה גמורה
 זהו ענין רוממותו ית' והו יראה ענינים אמיתית לא יראת
 העונש סומו לא מעשיו ית' רק מעונו : (מט) ומורה על האמת
 שידה על עלמו האמת אס טעל ור"ל טעל ימלא בלבבו אמתלא
 עלי מטאיו לזכות עלמו (ג) ודובר אמת בלבבו
 כלומר סיבין זאת באמת כי הוא מנד עלמו באין מול כבודו ית' ונדלו הכב"ת ומה האדם כי זכה לעמוד לפניו ולשבחו זולת
 מנה הסברו כי מרשיהו לו לעבדו ולשבחו והו מנד חסדו שבהר באבותינו ובושר אחריו ולמדנו אותנו דרכי יסודו ית' ואס"כ
 יתבונן שיסודו מלא כל העולם העליון והספל וכלומר שכולם נובעים ומקיימים רק מעשיו ורלונו הכב"ת ולזה יבקש שיתקדש
 שני ית' כלומר שיתגלה אחרותו והכרתו בכל העולם כי אין חכמות אחר נעלה מזה וזו סוף כל אדם לדבק בו ית' וזהו קבלת
 מלכות שמים באמת לא מדומית והבן כל זה ויכף לדבריו : (גא) קבץ קוץ [מיסלך] כו' כדי שיכירו כו' ר"ל אין כוונתו
 להשתדן כמענונים גופנים כ"א כל תקותיו שיבוא התכלית האחרון שיכירו כולם כבודו ית' החופף על כל הגבראים וידעו
 כי הוא עשה כל וימנו כובע כל ויתקשרו אליו באמת והבן : (גב) אבינו שבשמים עשה עמנו כו' כלומר אמת ידענו שחשטנו
 לפניך ולא הכרנו כבודך אבל עשה עמנו נדקס וחסד בעבור שמך הגדול המשותף עם עם ישראל ויקיים לנו עם הסלחות
 שנהיה במעלה העליונה בהשתתך והכרת כבודך (גג) ובעת קבצי אתכם לומר בעת הנכון והמועד בודאי אקבץ אתכם :

ב"ב כ"ב א] שבהר בישראל להיות במעלה השנה והשנה ית' מכולם (ב) קנין גמור הוא קנין עממי ועולמי לא מקרי :
 [ג] ננים כביכול מתפעל לרחם עליהם כרחם אב על בנים שהבן הוא ממנו ב"ביו : (ד) ועבדים להיות זכאים
 לעבוד למלך גדול כמוהו ואין מעלה גדולה מנו : [ה] בא וראה כו' ר"ל שמהר רבינו הודיע לישראל מעלתו ומעלה ה' ב"ה [כמ"ס
 אהיה אשר אהיה גו] כדי שיכירו למי הם עובדי ויכספו אליו (ו) אהיה הויה פשוטה המהוה כל וימנו כובע כל וע"ן ולקחתי
 אתכם לי לעם שיהיו אהיה עובדי וימנו מ"תו ואני אשמרכם ולא אמתור אתכם לטבע ולבא השמים והבאתי אתכם אל הארץ
 וקם פזכו להשראת השכינה ולדיוקן כבוד ה' : (ז) יהי רצון זה דברי אליהו עלמו : (ח) ביד שליח הוא הטבע המשתתף
 בכללות

לעולם (ט) מה כתיב מקודם (שמות ד') בחודש השלישי וגו' ואחריו מה כתיב [סס לא] ואלה המשפטים ואחריו מה כתיב הנה אנכי שולח מלאך וגו' משלו משל למה"ד (יא) למלך ב"ז (יב) שבא בסוסים ובפרשים [ג] ובחיילות הרבה כיון ששמעו עבדיו ובני ביתו נודעו ופחדו ורעדו וחרדו (ד) חרדה גדולה והמלך היה חכם ופקח ובעל בינה ומחשבה מה עשה בא וישב במדינה סמוך לביתו ואמר להשרים והדוכסין שלו כמה בעלי בתים יש להם (ג) תנו להם כך וכך חמין (ה) ושעורין לאכילה וצמר ופשתים להלבישם כמה עניים ואביונים יש בדם כמה סומין ופסחים וחרשים יש בדם תנו להם כך וכך חמין ושעורין לאכילה וצמר ופשתים להלבישם כמה נערים וקטנים וכמה זקנים וזקנות יש בדם תנו להם כך וכך חמין ושעורים לאכילה וצמר ופשתים להלבישם מיד נחו עבדיו ובני ביתו מן הפחד והחרדה כך כשנגלה הקב"ה ליתן התורה לישראל לא נגלה עליהם אלא במאמץ (ו) וארבעים ושנים אלפים רבבות מלאכים שנאמר (חליס סח) רכב אלהים רבותים אלפי שנאו ונאמר (תקוק ג) אלוה מתימן

יבא וגו' אף כשבא הקב"ה וישכן על הר סיני היה עמו עשרים ושנים אלפים מלאכים ממונים על ישראל ונוטלין כל א' וא' מישראל (יד) שנים (י) עשר מיל שנאמר כנשר יעיד קנו וגו' יפדוש כנפו יקחהו ישארו על אברתו [דניס לב] וכשמדו אבותינו על הר סיני לקבל את התורה באותה שעה נודעו ורעדו ופחדו וחרדו חרדה גדולה שנאמר (שמות יט) והי ביום השלישי בהיות הבקר והי קולות וברקים וגו' ויחרד כל העם אשר במחנה וגו' ואומר (סס כ) וכל העם רואים את הקולות וגו' וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים (טו) פן נמות כיון שראה משה את ישראל שהיו מתייראין כשהיה נגלה עליהם הקב"ה והיה מדבר עמהם אמר להם משה [טז] אל תיראו שנאמר (סס כ) ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לבעבור נמות אתכם בא האלהים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו וגומר פייסן משה תחלה לישראל ואח"כ ערך להם נזיקין (יז) וכל מדות הדין דכתיב אח"כ ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם כי תקנה עבד עברי וגומר עד ורצע

ישועות יעקב

מלאך לכן החפלה אליהו על הגזולה שלעזר ב"ב וה"ר שלח חתניו ביד שליח לעולם רק אחת בכבוד כמו שהנטיח קודם שחטאו בעגל (ג) דוגמת סיני בקדש רכב אלהים רבותים אלפי שטאן (ד) כמ"ס ויסדר כל העם אשר במחנה (ה) דוגמת מש"כ בענין וכך אח לחמך ואח מימך וגו' (ו) טעות סופר הוא ונריך לגרום במאמץ ועשרים ושנים אלף כמנין רכב או כ"כ אלפים וזה עיקר וכן הוא בגמרא ובמדרש וכן הוא בסמוך (ז) לפי שהיו ישראל נסוגים לאחור

מאורי אש

בכללות או אפילו בפרטות רק המה ניסים נסתרים נגלים כטבע המציאות מעט כ"א נגלוי כמו שביקש משה אם אין פניך הולכים גו' וכל זה החפלה אליהו בזכרו מענין זה: [טז] מה כתיב מקודם כו' בא לרוש סמוכים איך שייך חיבוק לקבלות התורה דיני המשפטים ואחריו נאמר הנה אנכי שליח מלאך: (י) בחודש השלישי ושם נאמר והי קולות וברקים ויסדר כל העם ואחריו כתיב ואלה המשפטים מדויגין שבין ארס לחבירו אשר אין שייכות לזה מאומה כי זה עניינים ארזיים מדויגים בין אש לבין עניינים אלקיים ומה לענין המדיניות כאלקות ומפרש ע"ד משל נמר: (יא) למלך ב"ז שבא כו' באור הענין ע"ד קצרה היא כמ"ס בחיות שבעת קבלתם התורה וכו' למדריגות בעלות מאוד אחר כשעשה ששמעו אנכי ה' אלהיך נחקט ח"ת בלבס והיו למדים ולא היו משכחים וזוהו מה הנאה יש באברה שלנו כו' חזרו להיות למדים ומשכחים ה' כששמעו לא יהיה לך נחשקר יזה"ר מלבס וזוהו ונחשקר יזה"ר מלבס) באין עיר פנות אליהם מאומה ודבקו בהשגתו ית' כפועל בלא שכתה ממחשבות' עוד ולא כתיב מסתדר חמיד בלב (וזהו ולא היו משכחים) וע"כ זוטו כי לא יכלו לכלכל בקרבם זאת השגה הנוראה בעודם בנוק ודיעו שיתבטלו החשוקות הנופניות מכל וכל ואיך יחיו (כמ"ס בכן זומא לא היו ימים מעשים וכן זומא אינו בעולם מרוב הצבירות והשגה גבוה מדעתו) ולכן חזר עליהם כאשר בתחילה ולכן סידר לפניהם פרשת משפטים ודיגין בין ארס לחבירו להורות שלא יתבטל עסק הנופניות מכל וכל וכל זה בא להם מנר שלא היו ראויים עודנה להמריגה הנעלה הלון רק לפתיד לבא ב"ב כמ"ס שם אין זו עכשו כו' ודי בזה להעיר למשכילים ובספרי אשר הנחלים על החיות הארכתי בזה (יב) שבא בסוסים כו' כלומר בכל מחנה שלו שלא היו מורגלים לראות זאת אנשי מדינתו והנמשל שנתגלה ה' ב"ה במלאכיו מה שלא הורגלו ישראל בזה ולכן חרדו חרדה גדולה: [ג] תנו להם כך חמין כו' וכוה כביכול כמו במשל לסל בעסקס ומונותם והנמשל מבוחר שה' ב"ה הזדקק להם ללמוד להם עניינים ארזיים מה שאינו לפי כבודו כביכול כמו במשל המלך שמתפל בענין מנוחות שאינו לפי כבודו ועוד מרמז במה שהמלאכים עזרו לישראל שהיה בהם כח לעמוד בהם ולא הבינו כי אין להם לירא מפניהם כי הם משמשים אותם כמו במשל דוכסי המלך ששמעו את בני המדינה (יד) י"ב מיל כי מרוב היראה נדדו לאחריהם והיו המלאכים מרדים אותם בחזרה: (טו) פן נמות הוא הדבר אשר דברתי לעיל מענין השגה ודביקות וביטל החשוקה הנופניות: (טז) אל תיראו כי לבעבור נמות אתכם אם היה זאת ביכולתכם לקבל זאת אך עודנה אין כחכם זאת ולכן ערך להם דיני נזיקין להורות שהיו עודנה עוסקים במדיניות ג"כ: (יז) וכל מדת הדין ר"ל משפטו

אדיוו רבא פרק כב

אדוניו את אזנו וגומר [ויה] אוי להם לרשעים
 שבשביל מעשיהם המקולקלים ודברים שאינן ראויין
 שהם עושין הן מביאין את עצמן לדין (ט) פסול
 והן עניים עד יום מותן והלא הדברים הם ק"ו
 (יט) ומה אם הרשעים שנמכרים בגניבתם אומר
 הכתוב (דברים טו) העניק תעניק לו מצאנך וגו'
 ולא יקשה בעניך בשלחך אותו חפשי וגו' צדיק
 עולם שעושין רצונו של מקום בכל יום (ט) אעכ"ו
 (ב) משלו מלה"ד למלך שהיו לו פלטרין גדולים
 והדלת נעולה שאין אדם יכול לבנוס בהן והיה
 (י) וזו יוצא ממנה והיה עליו תאנים וענבים וכל
 מיני מגדים כולן וזו אחר סמוך לו יוצא ממנה
 והיה עליו אכילה ושתייה וכל מיני מזונות וסיפוקן
 כלן וכל העם העומדים הוין מפלטרין של מלך
 באים ועוברים ושבים שם מה הן אומרים מן
 הזיו שהוא יוצא מן הפלטרין של מלך אתה תוכל
 לדע מה יש בתוכה כך מן היסורין של הצדיקים
 בעולם הזה אתה למד מדת פורענותן של הרשעים
 בגיהנם אף משלותן של רשעים בעוה"ז אתה
 למד מתן שכרן של הצדיקים לעוה"ב שנאמר
 (חילים לא) מהרב טובך (כא) אשר צפנת ליראך

וגומר ואומר (ישעיה טס) (כב) ומעולם לא שמעו
 ולא האזינו עין לא ראתה וגו' פעם אחת הייתי
 עובר ממקום למקום מצאני זקן אחד ואמר לי
 (כג) וכי יש עכו"ם לימות בן דוד ואמרת לי כי
 כל הגוים וכל הממלכות שעינו אותם את ישראל
 ולחצו אותם יהיו רואין בשמחתן של ישראל
 ויצטערו ויבכו בלבבם ואח"כ הן הולכין לעפרם
 ושוב אינן חוזרים לעולם שנאמר [חילים קיג] רשע
 יראה וכעס שניו יחרק ונטם תאות רשעים תאבד
 ואומר [ישעיה סה] והנחתם שמכם [יא] לשבועה
 לבחרי וגו' וכל הגוים וכל הממלכות אשר לא
 עינו את ישראל ולא לחצו אותם יהיו רואין
 בשמחתן של ישראל והויין אכרים (יג) וכורמים
 לישראל שנאמר ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני
 נכר אכריכם וכורמיכם ואתם כהני ה' תקראו
 וגומר ואומר (סס כח) [כד] ולעבדיו יקרא שם אחד
 אלו כשירי שבישראל לימות בן דוד עד שאני
 עומד ומדבר עם הזקן הזה בא אצלי תלמיד אחד
 שאינו בקי בהלכה ואמר לי עסק אני בד"ת
 ומחמד ומתאוה ומצפה אני אם תורה תבא עלי
 (כה) ואין תורה באה עלי אמרתי לו בני לא
 זכה

ישועית יעקב

לאחור י"ב מיל כמדת מחשיהם מאליהם הדיבור והיו המלאכים מדריס
 אותם כאשר המדרה אח צנה קראי' כשנת כסר"ע (ח) שהוא נעשה
 עבד נרע' (ט) שסכרן גדול בזה ובכא' (י) ען הוילא מן הכותל
 קרוי יז' רש"י שנת דגד' [יא] וברישי' כתיב הנה עבדי ואכלו ואחס
 חרענו הנה עבדי ישמחו ואחס תבשו וגו' (יב) והיו חורשין
 חורשין
 חמיר כי מה שקנה עבד קנה רבו וכ"כ רעה גומלים לנפסס
 (יט) ומה אם הרשעים נוסס על הכתוב וממך בגניבתו שהקב"ה
 לוה לרסם עליו כי כן מדת רחמנותו אף כי על הצדיקים שזכו
 למלך שהיה לו פלטרין בו ענין המשל הוא נפלא בעניינו להורות
 הצדיקים חסה למד פורעניות הרשעים וענין הרב בדרך כלל כי
 להצין תעניגי עוה"ב ויסוריה אף לא בערך ובאיכות אחת פה
 והלעז והיסורים בהעדרה ובעוה"ב הנפשי הוא להחזק בה' והלעז
 מהפלטין התענוג ממנו ומאלים ובפניו עיקר ההתענגות מההתקרבות אל המלך ולחיות נועם כבודו וא"כ המה הפכיים
 בתענוגיהם ובקבלתם המתענג מהמגדים לא יחספן להתענג מכבוד המלך עלמנו כי מה לו לעמוד לפניו ולשרתהו חמיר יומם לא
 ישבות לילה לא ימות אחר שכל הפני להחעדן במעדי עונג וכן להיפך המתענג מכבוד המלך ומעמדו לפניו יהיה המגדים בעניו
 לאין רק ספן לבוא בהיכלו לעמוד לפניו וא"כ ממילא מיסורי הצדיקים אשר אינם חפלים להתענג בעוה"ז אוח הוא על פורענות
 הרשעים בעוה"ב אחר שכל עסקיהם רק בענייני עוה"ז וא"כ כמה רחוקים הם מתענוגי עוה"ב אשר לכן לא יוחן זאח ללדיקים בעוה"ז
 שלא יטרדו נפסס כמאמר החכ' העוה"ז והעוה"ב שפי רות ומסלוות הרשעים בעוה"ז הנבזה והפחות יכול חסה להרגיש נועם
 הצדיקים בעוה"ב והן מאד וינעם לך ויש לפרש בדרך פשוט אף זה באור יורו למחבונן בו (כא) אשר נפנת כלומר צמה שבחור
 ההיכל הנעלם מעיני בני אדם בעוה"ז להבניה ולהסוג טובה ונעימותה : [כב] ומעולם לא שמענו בו כלומר מעולם לא ידמה
 זאת האדם שזכה לזה רק אלהים עושה זאת למחכה לו : (כג) וכי יש עובדי כוכבים בו אידיי מדבר לעיל מענייני עוה"ב
 נקט לה : (כד) ולעבדיו בו אלו כשרים בו כי שם מדבר מהבחרים כמ"ס והנחתי שמכם לבחרי וזהו בחינת בניס למקום
 אהבי ה' באמת ולעבדיו הם כשרי ישראל ששמרו מהרע מפני היראה כעבד מאדוניו ולכן יקרא לו שם אחר בגדרו למטה ממעלת
 הבחורים כי כל אחד יהיה לו מעלה מיוחדת כפי מה שזוכה את נפשו . (כה) ואין תורה באה עלי שלומד ושוכחה ואינו נוסף
 סממחו אף שחשוקתו עזומ' לזה מאד והיה זאת לפלוא' בעיניו כי יגעם ומלאח חאמין והסיבו אליהו והסביר לו מהו הויגי'
 שהכונה

מאורי אש

מספתי הרין ואפשר שירמזו על מדה"ד השולט ולולא מד"ד
 ממש השולט על ישראל עד עתה אז אין דין בין אדם לחבירו
 כי אין ליוזק ואין מזיק ואין חסוקה לרע ואין מעשים ואחר שכלה
 לדבר מענייני המספטים אז חזר לדבר בענייני האלקות להורות
 אח מי ישלח בהנהגתם : (יח) אזי להם לרשעים מבאר אותן
 המוסרים הוילאים מהפסוקים ההם ור"ל שגשביל שירעו להיות
 עבדים לאדונייהם לעולם ע"כ יפסלו שיעבדו עד היובל והם עניים
 ואינם מרגישים בזה וזה אזי להם שיעשוין רעה לעצמם : (יט)
 לזה לרסם עליו כי כן מדת רחמנותו אף כי על הצדיקים שזכו
 למלך שהיה לו פלטרין בו ענין המשל הוא נפלא בעניינו להורות
 הצדיקים חסה למד פורעניות הרשעים וענין הרב בדרך כלל כי
 להצין תעניגי עוה"ב ויסוריה אף לא בערך ובאיכות אחת פה
 והלעז והיסורים בהעדרה ובעוה"ב הנפשי הוא להחזק בה' והלעז
 מהפלטין התענוג ממנו ומאלים ובפניו עיקר ההתענגות מההתקרבות אל המלך ולחיות נועם כבודו וא"כ המה הפכיים
 בתענוגיהם ובקבלתם המתענג מהמגדים לא יחספן להתענג מכבוד המלך עלמנו כי מה לו לעמוד לפניו ולשרתהו חמיר יומם לא
 ישבות לילה לא ימות אחר שכל הפני להחעדן במעדי עונג וכן להיפך המתענג מכבוד המלך ומעמדו לפניו יהיה המגדים בעניו
 לאין רק ספן לבוא בהיכלו לעמוד לפניו וא"כ ממילא מיסורי הצדיקים אשר אינם חפלים להתענג בעוה"ז אוח הוא על פורענות
 הרשעים בעוה"ב אחר שכל עסקיהם רק בענייני עוה"ז וא"כ כמה רחוקים הם מתענוגי עוה"ב אשר לכן לא יוחן זאח ללדיקים בעוה"ז
 שלא יטרדו נפסס כמאמר החכ' העוה"ז והעוה"ב שפי רות ומסלוות הרשעים בעוה"ז הנבזה והפחות יכול חסה להרגיש נועם
 הצדיקים בעוה"ב והן מאד וינעם לך ויש לפרש בדרך פשוט אף זה באור יורו למחבונן בו (כא) אשר נפנת כלומר צמה שבחור
 ההיכל הנעלם מעיני בני אדם בעוה"ז להבניה ולהסוג טובה ונעימותה : [כב] ומעולם לא שמענו בו כלומר מעולם לא ידמה
 זאת האדם שזכה לזה רק אלהים עושה זאת למחכה לו : (כג) וכי יש עובדי כוכבים בו אידיי מדבר לעיל מענייני עוה"ב
 נקט לה : (כד) ולעבדיו בו אלו כשרים בו כי שם מדבר מהבחרים כמ"ס והנחתי שמכם לבחרי וזהו בחינת בניס למקום
 אהבי ה' באמת ולעבדיו הם כשרי ישראל ששמרו מהרע מפני היראה כעבד מאדוניו ולכן יקרא לו שם אחר בגדרו למטה ממעלת
 הבחורים כי כל אחד יהיה לו מעלה מיוחדת כפי מה שזוכה את נפשו . (כה) ואין תורה באה עלי שלומד ושוכחה ואינו נוסף
 סממחו אף שחשוקתו עזומ' לזה מאד והיה זאת לפלוא' בעיניו כי יגעם ומלאח חאמין והסיבו אליהו והסביר לו מהו הויגי'
 שהכונה

אליהו רבא פרק כב כג

ע

טובי שהרי (טו) נאמר כי נבקעו במדבר מים ונחלו בערבה (סס) :

פ ר ק כג [א] בא ונלך למדתן של נשים מה שנאמר אח"כ (טמות יב) כי ימכור איש את בתו לאמה וגומר אם רעה בעיני אדוניה וגו' והפדה וגו' אם אחרת יקח לו שארה וגו' (ב) אשרי אדם שכל מעשיו לשם שמים (ה) הלב יודע [ג] אם לעקל אם לעקלקלו שנאמר אם אחרת יקח לו שארה [ג] כסותה ועונתה לא יגרע פעם אחת הייתי יושב בבית המדרש בירושלים לפני החכמים והיינו עוסקים בעסקי (ג) נשים אמרתי להם דבר (ד) זה שלא יהא נהג בה באמה העבירה כמו שהוא נהג בשפחה כנענית שלא יאמר לה הליכי דמים והביא לי ירק מן השוק ואמרו לי מפני מה ואמרתי להן רבותי מפני שהאשה (ה) משלמת את עצמה ועוברת עבירה בשביל סעודה לפי שעה בזמן שדורעב בעולם ואומרת אין בכך כלום שנאמר (איכה ה) עורנו כתנור נכמרו מפני זלעפות רעב וכתביב בתריה נשים בציון ענו בתולות בערי יהודה וכי מה ענין זה אצל זה אלא לומר לך שכל זמן שדורעב בעולם אשה משלמת את עצמה ועוברת בשביל סעודה לפי שעה ואומרת אין בכך כלום לכך נאמר עורנו כתנור נכמרו מפני זלעפות רעב וכתביב בתריה (ה) נשים בציון ענו וגומר מאותה שעה תקנו חכמים ואמרו הלכה [ו] מי שמת והניח בנים ובנות בזמן שהנכסים מרובים (ו) הבנים ירשו את הכל והבנות יורנו

מאורי אש

שהכוונה לא יגיעת הלמוד לבד כ"א במסירת נפש מונע כלומר בהרחקת הגופניות ותאוצת מאור אשר מזה יזך הנפש ויעלה כי חשך התאוות מאפילים אורה והסגתה ויעשה זה לכבוד שמים ללמוד לשמה מאלהה לא לשם פניה חינוכית משכר וכבוד ואז בודאי ישיגה כמ"ס כל הלומד תורה לשמה כלומר מאלהה שמניין נועמה ומתקה וזה עלם חשוקו לא שטר אחר על זה רק זאת עלם שטר כמ"ס שטר מזה מזה ואז זוכה לדברים הרבה ויעשה כמעין המתגבר : [כז] על כבוד בעליו ר"ל כמו בע"ח שמנידים טובות בעליהם וגומלים לבעליהם חלק זה : [כח] תבואתה של התורה כו' ר"ל רוב מציאותה בחורה לא יוכל להיות כ"א שיגמול ככה השור שעמל בכל כמו : (כח) לאדם מערכי לב גו' כלומר עוד מלבד יגיעתו יבקש רחמים מאת ה' שיעזרו וכלומר שיעריך הוא כלבו ויחפצנו בחמת ואז ה' יתן חכמה על לשונו : [כט] אכי שבטמי' התפלל על החלמוד שיעזרו ויגליהו כלמודו שפילו לרשעים גמורים שעשו עבירות הרבה זו למעלה מזו נהג עמם ברחמים לקבלם ואף כי האים הוא : (ל) ומחרק כלפי מעלה כלומר שנטל העיקר מלבו ועב"ז אהה מוחל לו אם ישוב : [לא]

שמוסב על החורה כי כן נאמר כי נבקעו במדבר מים ואין מים אלא חורה :

פרק כג [א] באו ונלך כו' לפי שלעיל בפרק העבר דיבר מפרשת דינים החל לדבר בזה ממה שמוכרחים כ"א לזהר מזה :

(ב) אשרי אדם כו' ר"ל שלכן אזהרה שארה גו' לא יגרע כי אזהרה הוא כי לא היה כוננו לקיים מצוות ועוד רק למלאות תאוותו אשר החגבר עליו ואח"כ נמאסת בעיניו ע"כ אזהרה עליה לא יגרע : (ג) אם לעקל אם לעקלקלות המליצה הזאת נהוגה פעמים רבות והכוונה לעקל הוא החמלות העבירה המתגברות בלבד ולשונה ואח"כ מרוב ההרגל בא עקלקלות רבות (ולכן בא צביון מרובע מעוקל הרבה) עד שלא ידע מהו הדרך הטוב והנכון והוא דרך מליצה הלך ירגיש יפה חיפה הוא בדרבו או רע מעט או יותר רע אבל לא טוב בודאי אחר שבאנו' היא שפחה : (ד) משלמת עצמה כו' כלומר אומרת שלום עלי נפשי ועושה עבודה כדי שתשכור לחמה ולא יהיה עמוס' עליה רב העמל והעבודה ע"כ אזהרה החורה שפחה כאלהה ממש : (ה) נשים ציון ענו שפ"י הרעב הניחו לענות עמלן שבדיל להשיג לחמם : (ו) והבנים ירשו זהו מדין חורה והבנות יורנו מדין חקנות חכמים כדי שלא יורו ללחמם ולכן ג"כ כשהנכסים מועטים מוכרחים הבנים לזון הבנות ומאלל כח

הבנות יורנו מדין חקנות חכמים כדי שלא יורו ללחמם ולכן ג"כ כשהנכסים מועטים מוכרחים הבנים לזון הבנות ומאלל כח

זכה האיש לד"ת אלא א"כ מוסר נפשו למיתה עליה לכבוד (י) שמי' בשור הזה שמכניסין אותו לעול והוא מוסר עצמו (כו) על כבוד בעליו לעובדו שנאמר [משלי יד] ורב תבואות בכח שור מה הבריות אומרי' (כו) שרוב תבואתה של התורה (יד) בכח השור ואומר (סס טו) לאד' (טו) מערכי לב ומה' מענה לשון ואומר העניים והאביונים מבקשים מים ואין וגומר אני ה' אענם (יטעיה מא) (כט) אבי שבשמי' יהי שמך הגדול מבורך לעול ולעולמי עולמי' ותהא לך קורת רוח מישראל עבדיך בכל מקומות מושבות' על מה שאמרת שאתה מקבל את פושעי ישראל בתשובה שאפילו הגדיל אדם מאה עבירות זו למעלה מזו ועשה תשובה הריני עמו ברחמי' ואקבל את תשובתו ואפילו עומד אדם (ל) ומחרק כלפי מעלה ויחזור ויעשה תשובה אתה הקב"ה מוחל לו על כלם שנאמר (יטעיה לו) (לא) אז תפקחנה עיני עורי' ואזני חרשי' תפתחנה אז ידלג כאיל פסח ותרן לשון אלם וגומר ואין עוד וחרש ופסח ואלם אלא מי שהוא חסר דעת בד"ת וחסר מעשיו

ישועות יעקב

וזרעים שדות ורכמים של ישראל : (י) ולא ע"מ שיקראוהו רבי ולא ע"מ לקטר' (יד) אם הוא עמל ויגע בחורה כמו השור צכל כוחו : [טו] האדם צריך להעריך ולהכין לבו ומחשבתו והקב"ה מסוישו ללמוד ולהיות חרות חסד על לשונו : (טו) ור"ל דאם אלם וחרש כפשטי מתי נתינת טעם היא זה כי נבקעו וגו' אבל אם נדרש אלם וחרש נד"ת אחי שפיר לכך תפקחנה עיני עוריים לפי שנבקעו במדבר מים ר"ל כי מלאה הארץ דעה : (ה) אם מקיים מצוות יעוד אמה העבדיה לא יהי' כוונתו רק לקיים מצוות בודאו ולא לשם נוי והוא מסור ללבו של אדם והוא יודע אם כוונתו רצון לש"ס או לעקל או לעקלקלות והוא לשון ר"ל כשהדרין פרק זה בורר פירש"י לעקלקלות לעבור על דת : (ג) שלא ימנע מן האמה שאר כסות ועונה כמו מן אשתו וזה יוכיח שמתעיו לש"ס ולא ישנאה : (ג) בפרשת אמה העבדיה [ד] מ"ס כמפסד הבנות יפחה לה וגו' בא ללמד : (ה) אומרת שלום עלי נפשי ועל פת לחם תפסע לזנות בעת הרעב : [ו] כתובות פי"ג

כלומר שנטל העיקר מלבו ועב"ז אהה מוחל לו אם ישוב : [לא]

פרק כג [א] באו ונלך כו' לפי שלעיל בפרק העבר דיבר מפרשת דינים החל לדבר בזה ממה שמוכרחים כ"א לזהר מזה :

(ב) אשרי אדם כו' ר"ל שלכן אזהרה שארה גו' לא יגרע כי אזהרה הוא כי לא היה כוננו לקיים מצוות ועוד רק למלאות תאוותו אשר החגבר עליו ואח"כ נמאסת בעיניו ע"כ אזהרה עליה לא יגרע : (ג) אם לעקל אם לעקלקלות המליצה הזאת נהוגה פעמים רבות והכוונה לעקל הוא החמלות העבירה המתגברות בלבד ולשונה ואח"כ מרוב ההרגל בא עקלקלות רבות (ולכן בא צביון מרובע מעוקל הרבה) עד שלא ידע מהו הדרך הטוב והנכון והוא דרך מליצה הלך ירגיש יפה חיפה הוא בדרבו או רע מעט או יותר רע אבל לא טוב בודאי אחר שבאנו' היא שפחה : (ד) משלמת עצמה כו' כלומר אומרת שלום עלי נפשי ועושה עבודה כדי שתשכור לחמה ולא יהיה עמוס' עליה רב העמל והעבודה ע"כ אזהרה החורה שפחה כאלהה ממש : (ה) נשים ציון ענו שפ"י הרעב הניחו לענות עמלן שבדיל להשיג לחמם : (ו) והבנים ירשו זהו מדין חורה והבנות יורנו מדין חקנות חכמים כדי שלא יורו ללחמם ולכן ג"כ כשהנכסים מועטים מוכרחים הבנים לזון הבנות ומאלל כח

הבנות יורנו מדין חקנות חכמים כדי שלא יורו ללחמם ולכן ג"כ כשהנכסים מועטים מוכרחים הבנים לזון הבנות ומאלל כח

אדירו רבא פרק כג

יוזנו * ובזמן שהנכסים מועטים הבנות יוזנו והבנים ישאלו על הפתחים * אדמון אומר [ז] בשביל שאני זכר הפסדתי אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון * מכאן אמרו כל בית שיש בו אמה העבריה [ח] מריבה ביניהם ואינו מוצא קורת רוח בעולם שנאמר וכי ימכור איש את בתו לאמה וגומר וכתוב בתריה וכי יריבון אנשים וגו' וכי מה ענין זה אצל זה אלא ללמדך כל בית שיש בו אמה העבריה מריבה ביניהם ואינו מוצא קורת רוח בעולם לכך נאמר וכי ימכור איש את בתו לאמה וכתוב בתריה וכי יריבון אנשים וגומר * ד"א וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרופ וגו' רק שבתו יתן ורפא ירפא וכי יכה איש את עבדו וגומר ומת נקם נקם וגו' אמרתי להם רבותי (ט) מכאן לרופא שרפא את החולה ושליח ב"ד שהכה במלקות (י) ארבעים והרב הרודה את תלמידו ודיין וכהן העובר ע"ג המזבח שודדו את הנפש (י) במזיד כולן יעברו ממלאכתן וילכו ויעשו מלאכה אחרת ואם חזרו ועשו תשובה מרסאין (ט) אותן ואם לאו עונשין אותן אפי' על המזון שלהם שהוא הדבר הקל לכך נאמר וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו וגו' וכי יכה איש את עבדו וגו' ומת נקם וגו' ועוד אמרתי להם רבותי מה כתיב אח"כ וכי ינצו אנשים ונגסו אשה הרה ויצאו ילדיה ולא יהיה אסוועונשו וענשונו ואם אסוועיהו וגו' וכי יכה איש את עינעבדו וגו' ואם

שן עבדו או שן אמתו יפיל לחפשי ישלחנו תחת שנו * (י) מכאן לחיה שחרגה את הנפש במזיד מוציאין אותה ואם חזרה ועשתה תשובה (יא) ומוציאין בה [י] סימנין מרסאין אותה ואם לאו עונשין אותה [יב] אפילו על מזון שלה שהוא דבר הקל לכך נאמר וכי ינצו אנשים ונגסו אשה הרה ויצאו ילדיה וגומר * ואם אסין יהיה וגומר עד לחפשי ישלחנו תחת שנו * וכיון שבאו ישראל וראו שרחמיו של הקב"ה מרובין אמרו (יג) אלו היינו זכויין לא עברה השכינה מבינינו לעולם אבל כשהיו ישראל במצרים ובמדבר הן היו תמימי דרך בדבר וכך כשעמדו אבותינו על הר סיני (יד) הן היו תמימי דרך בדבר לכך פייסן תחלה ואח"כ ערך לפניהם נזיקין וכל מרות הדין [טו] ואח"כ אמרו ברוך ה' אלהי ישראל אלהים צבאות וישב הכרובים אתה הוא אלהים לברך בתבונה [טז] וכשהיו ישראל במצרים נתקבצו כולם וישבו יחד (יז) משום שהיו כלם באגודה אחת וברתו ברית יחד (יח) שיעשו ג"ח זה עם זה [יט] וישמרו כלבבם ברית אברהם יצחק ויעקב [כ] ולעבוד את אביהם שבשמים לברו ושלא ינצו לשון רבי יעקב אביהן ושלא ילמדו (כא) לשון מצרים מפני דרכי ע"א [כב] כיצד כשהיו ישראל עובדין את אביהם שבשמים לברו במצרים ולא היו משנים לשונם היו המצריים אומרים להם למה לא תעברו את אלקי מצרים ויקל

ישועות יעקב

פי"ג מ"ג ב"ב ריש פ"ט ועיי"ט ב"ב הרע"ב ותו"ט : (י) שסלקו אפי' מכה אחת יחידה ממה שאמרו : [ח] בלא עדים והתראה א"ל לאו מזיד ממש אלא קרוב למזיד שלא עשו בערמה של' וכי יזיד וגו' להרע בערמה יאלו אלו שאע"פ שהן מזידין אין מערימין שלא היה במחשבתם להזיית כן פירש"י : (ט) חזרין למלאכתן וכאן נוסף את כפוי כדי שלא תעוול דלת לפני בעלי חטיבה אבל לא לעבודה : [י] אלא אשה שדעתה קלה אין מאמינין לה שנסתה חסונה עד שראוין בה סומני חסונה משא"כ לעיל : (יא) שזה להעניק אף לרשע שנמכר בזנייתו דלעיל וכן במצות יעוד

מאורי אש

הכת גדולה מסיבת זה : (י) בשביל שאני זכר הפסדתי כלומר אמת שיש בה ביד תמימים לחקן סיונו אבל לא שהבנים יעמלו בערן ויפסידו ע"ז שזה אינם מקיימים * (ח) מריבה ביניהם שבתל' מייטתה ואח"כ ישאלנה ומבה כי היא אמה וכ"כ וכי יריבון כלומר שאבי העברה יריב עם אדוניה על שמאסה : (ט) מכאן לרופא פו' כלומר ירפא הרופא שהת' את אחר ירפא בתשובה וסודר לאמונתו כבחמילה וכל זה דרך דרש וסמך מרכיב כפל לשון להודיע שמוסב על הרופא כי מן הדין אילו מן המתיריב לקלס אחר שהוא אומן שקלל שפטור רק מעבדין אותו וע"י תשובה שב למלאכתו : (י) מכאן למה כו' מדמיון שנס על הילך טרם שנועד מחייב לשלם א"כ הסיה שהרגה גמי מעבדין אותה : (יא) ועיי"א וכו' ועל כן לעיל גבי רופא ואומן לא אמר הכי : (יב) אפילו על נעמן שנהל כהן מרובים ומה היינו יראים (עיי' בפרק שלפני זה) ומכאן למה שאמרו שם בחזית שנקשו עוד לזה והשיבס הקב"ה אין זו עכשו אלא לע"ל והבן מאור : (יד) הן היו תמימי דרך ר"ל שהאמינו תיקף בה' ולא חרדו ולא פחדו מאומה וכן בסיני היו תמימי דרך בדבר הזה שלא מילנו בדבר זה לשמוע מצד שלא אבו ח"ו ביה רק מצד התמימות (כי כן דרך התמימות רכי הלכ ובלתי מבינים ככה) פחדו מזה מאד ולכן פייסם בחמילה והודיעם עינוי נזיקין להודיע' שלא יבטל שדר המדיני והבן ועיי' לעיל בפרק שלפניו שפה חזר לדבר מענין זה ומלת אבל הוא כמו נתינת טעם שלא יקשה מדוע זכו לפייסן אחר שלא אבו טובתן ומפרש שהי' זה מפני שהיה תמימי דרך : [טו] ואח"כ אמרו ברוך ה' כו' בתבונה לכאורה הוא קשה המובן אך לפי דברינו מבוחר הדבר היטב כי בחמילה לא החבוננו הדבר הנעלה להבינה' ב"ה ויחודו אחרותו והתקשרותו על ישראל שזה הודיעה האמינות שבדיעות אלקות לנחבונניסכו רק בתמימות לבס חרדו לקבלת החורה וע"כ פחדו ורעדו ואומן מה הנאה יש הבחירתו כי לא היה כח בקרבם להכיל זאת המדרגה אבל אח' ככשפייסן ומעט מעט התקשרו לו אז החבוננו באמת בתבונה ובהכר' באורו שאח"כ אמרו זאת בתבונה ובהכרה ומלת בתבונה מוסב על ואמרו' ואין להאריך ופייס מביקוין הדבר לחזור : (טז) וכשהיו ישראל במצרים מביאו כל זה להראות מעלת ישראל ותמימות לבס בחמילה ובעשות בדיים עליהם שלא יתערבו עם המצרים ויטמאו ח"ו בניהם : (יז) גשום שהיו כלם באגודה אחת ר"ל מצד שהיה שלום ביניהם ע"כ נקבצו יחד ולהעיד על מדת השלום כמה גדולה הוא כח : (יח) שיעשו ג"ח זה עם זה וזהו כלל השמירה בין אדם לפגורו שיעזור איש את אחיו וע"י נקשרה ברית חברתם והאבה ושלום ביניהם ומתוך זה לא יפדו איש לדרכו וינתקו ח"ו הסבורות כי או לאיש שיפול מנעמדו ואין לו לסקימו אז מהכרח נפשו לחבר אף לרשעים שיעניקו לו מטובם : (יט) וישמרו כלבבם ברית א"י' כו' ר"ל שיזכרו זאת תמיד כלבבם שלא ישכחו או מוסב על ברית המילה [כ] ולעבוד את א"ש לברו שלא ישחטפו עמו אחר ח"ו רק באחריות הפשוטה : (כא) לשון מזרים כי כזה יתערבו ח"ו עמהם ויראו ספריהם וגמוסיהם וכן ידבקו אחריהם : (כב) כיצד כו' ר"ל ב'ז ורפא כיצד היה מעלתם בגולה כל כך עד שלא חשו לנענ המצרים עליהם ועשו את שלהם אף שהיו נכנעים תחתם מאד ושי יאמין כאלה אנשים שהיו עבדים ונכנעים ונפלים לאדוניהם וע"י יעשו את שלהם באין מורך ופחד ולא יחטו לבזין ויטריס

פעם אחת הייתי עובר ממקום למקום מצאני זקן אחד ואמר לי רבי [לד] דורות הללו הן כשרין יותר מן יוצאי מצרים ראה בעיניך ובאזניך שמע שהדי דורו של משה לא היה עמהם רק התורה בלבד אבל דורות הללו יש עמדם תורה נביאים וכתובים ואמרת לי לא שהדי אותן דורות שהיו מיום שחרב הבית ראשון עד שנבנה הבית שני היה עמדם תורה נביאים וכתובים ודברי פלפול של התורה ואפי' הכי לא היו כשרין כמו יוצאי מצרים ואם רוצה אתה ללמוד וחפץ אתה בדברי תורה צא ולמד מה שנאמר בהם ביוצאי מצרים (יומיים ב) הלוך וקראת באזני ירושלים לאמר כה אמר ה' זכרתי (יט) לך חסד נעוררך אהבת כלילותך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה קודש ישראל לה' ראשית תבואתה אבל כשהיו יוצאי מצרים מהלכין במדבר לא הניח (יט) הקב"ה דבר בעולמו שלא גלה לישראל שנה' (תהלים כה) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם ונאמר [עמוס ג'] כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים העבודה ומעיד אני עלי שמים וארץ כי בכל יום ובכל שעה שאני זוכר את כל המעשים אני נופל על פני האדמה ומברך ומרום ומשבח ומקדש לשמו של מי שאמר והיה העולם ברוך הוא וברוך שמו שד מ"ה הקב"ה [לח] שהוא יושב ומחלק מזונות לכל באי עולם וכו'

מאורי אש

ויסורים: (כג) שמה עזבו כו' הוא מדרך הטענה השכלית כי בריה כרוחה לנשים לילך דת אביהם כלי יתק מהם ואיך חפתה אוחו לעזוב דת אביו וזוה בעלה פתויים: (כד) שמה חקל העבודה כי המלך כועס עליכם מאוד עבור זה: (כה) שמה שכחו אבותינו לעיל ואמרו כלטון עזיבה שהוא דברין וכאן אמרו כלטון שכיחה שהוא מזד האונס והגרות אשר אפסוס ועכ"ל לא שכחו מותה ה' וא"כ איך נעשה זאת עבור היסורים: [כו] אכתבו כלומר עוד דבר אשר וגדולה מאוד שכ"כ דבקו נפשם בעבודת ה' עשו רזונכם עמו: (כז) ימי המשחה לשמחת חתונה וזיוג זהו מזה מזה גדולה אף מוכים ונענים שהיו עכ"ל לא חשו לזה: (ל) הנה ימות כלומר נעשה ממותו כל עוד אכתבו בחיים: (לא) ופוגעין בהם במכות ופגעים וסוערין עליהם בקלף וזקף: [לב] חיים של עבר שדומה למיתה כי מה יועיל החיים באפס מנוחה: (לג) הנה לא ינוס גו' כלומר שאינו מסלק השגחתו הפרטית אף רגע אחת וס"ו כשאין עושין רצונו כאמר למה חישן לא מנמנס מביט ואינו מביט כ"ל מכוונה בשם שניה כלומר שמסתיר פנים ס"ו למען יקבלו עונשם כמ"ס והספרתי פני: (לד) דורות הללו כשרים כו' עיקר ראייתו ודמיונו היה מאמונות עבודת אליילים שהי' בנינים הקדמונים ועתה ב"ה כולם מאמינים בה' באמת רק שחוטאים במצות פרטית אבל לא בכלל ובעיקר (וכבר הכינוחי די באר חשונה מספקת במחברת דברי ריבות על זה ועוד בענין השגת החורה היה בהם רק החורה לבד ובנו יש כל התנ"ך אשר בהם כוכל להחכים מה שיסדו הנביאים כולם וגם כמה מיני מוסרים דינים וסייגים הנובעים מהם: (לה) ואמרת לי לו לא שהרי כו' לא ולמד כו' כלומר איך חרמה בעיניך שלא היה אמונתם בה' אמונת אומן מי ראה כאלה הגוי כולו הולכים במדבר מקום ליה ושממה אין טרף ומזון רק מובטחין בה' באמת ומאמינים בו ובאחרותו והשגחתו כי לולא זאת לא היה הבטחון זקן כל כך: (לו) אבל כשהיו יומי כו' לא כן כאשר חרמה כ"ל גם השי"ת חשב זאת לדבר גדול מאוד ולאמונה חזקה בלבם עד שכשכר זאת גלה להם כל רזי החכמה מה שאין בהם אנושי להשיגה ואיך יגלה רזי שכל לאנשים בעדים ריקים מאמונה האמיתית: (לז) ומעיד אני כו' ר"ל זכר אני את הגדולה הנוראה והחכמה הגדולה שנתגלה להם אני משבח לה' ב"ה על זה שזכו צמח שלא זכה שום אדם אליו וא"כ איך תד מה שסודו היה כשרים מהם: (לח) שהוא יושב

ויסל עבודתו מכם משיבין ישראל ואומרים להם ופי (כג) שמה עזבו אברהם יצחק ויעקב אבותינו את אלהינו שבשמים שיעזבו בניהם אחריהם אתו ואמרו להם המצרי' לאו ואמרו להם ישראל לא נעזבו אותו וכשהיו שומרים ישראל את ברית אלהיהם שבשמים ומלין את בניהם במצרים ואמרו להם המצרי' אם לא תשמרו ולא תמולו [כד] שמה תקל העבודה הקשה מכם היו ישראל משיבין ואומרים להם [כה] שמה שכחו אבותינו את ברית אלהינו שבשמים שישכחו בניהם אחריהם ואמרו להם לאו ואמרו להם ישראל כשם שלא שכחו אבותינו כך לא נשכח (כו) אנחנו לעולם (כז) ד"א כשהיו ישראל מלין את בניהם במצרים היו המצרים אומרי' להם למה אתם מלין את בניכם והלא לאחר שעה יהא משליכין אותו בנהר ואומרים להם ישראל (כח) אנחנו נמול אותם ואח"כ עשו להם כרצונכם וכשהיו ישראל עושין [כט] ז' ימי המשחה היו המצרי' אומרים להם למה אתם עושים ז' ימי משחה והלא לאחר שעה מוציאין אותו [יג] לעינוי ואמרו להם ישראל אנחנו נעשה שבעת ימי משחה ואח"כ עשו לנו כרצונכם [ל] המת ימות והנהרג יהרג והבא בחיים יחיה כל אותן דברים היו המצרי' מחרסין אות' את ישראל וככין אותם [יד] [לא] ופוגעין להם [טו] וסוערין לה' אין לישראל מנוס מפניה' שנאמר [תהלים מד] תשימנו חרפה לשכינינו לעג ומלם לסביבותינו וגומר כל זאת באתנו ולא שכחנוך ולא שקרנו בכריתך וגומר כי דכתנו במקו' תני' [טז] זה פרעה מלך מצרי' וכל המצרי' ותכס עלינו בצלמות אלו [לב] חיי' [יז] של צער אם שכחנו שם אלהינו ונפרוש כפינו לאל זר ובו כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה עורה למה תישן וגומר כי בזמן שישאל עושי' רצונו של אברהם שבשמי' מה נאמר בהם הנה לא ינוס ולא ישן שומר ישראל [סס קכא] וכשאין עושים רצונו של מקום מה נאמר בהם עורה למה תישן וגו'

ישועות יעקב

יעוד: (יג) עבודת פרך: [יד] מניחין אותם מלשון ויפגע בו (טו) שהיו מפחידין אותם ומבהילין אותם בשלף קלף צמיתה שפוכה וסערה: (טז) שנמשל לחניט כמ"ס חניט הגדול הרובץ בחוף יארויו [יחזקאל כ"ט]: [יז] קוטי השיעבוד: (יח) פי' הרי מנינו שאפילו דורות הראשונים היו לריכין לזכות וחסד של יוצאי מצרים: (יט) ולא כמו שאמרת שלא היה להם רק החורה לבד לעולם אף בעת היסורים והגלות: (כז) ד"א למה אתם מלין כו' כלומר עוד דבר אשר וגדולה מאוד שכ"כ דבקו נפשם בעבודת ה' עד שלא חשו לזה וקיימו מנחתיו אף שידעו שסופו של הבן להיות מושלך בנהר: (כח) אכתבו נמול אותם למען קיים המנוח ואח"כ עשו רזונכם עמו: (כט) ז' ימי המשחה לשמחת חתונה וזיוג זהו מזה מזה גדולה אף מוכים ונענים שהיו עכ"ל לא חשו לזה: (ל) הנה ימות כלומר נעשה ממותו כל עוד אכתבו בחיים: (לא) ופוגעין בהם במכות ופגעים וסוערין עליהם בקלף וזקף: [לב] חיים של עבר שדומה למיתה כי מה יועיל החיים באפס מנוחה: (לג) הנה לא ינוס גו' כלומר שאינו מסלק השגחתו הפרטית אף רגע אחת וס"ו כשאין עושין רצונו כאמר למה חישן לא מנמנס מביט ואינו מביט כ"ל מכוונה בשם שניה כלומר שמסתיר פנים ס"ו למען יקבלו עונשם כמ"ס והספרתי פני: (לד) דורות הללו כשרים כו' עיקר ראייתו ודמיונו היה מאמונות עבודת אליילים שהי' בנינים הקדמונים ועתה ב"ה כולם מאמינים בה' באמת רק שחוטאים במצות פרטית אבל לא בכלל ובעיקר (וכבר הכינוחי די באר חשונה מספקת במחברת דברי ריבות על זה ועוד בענין השגת החורה היה בהם רק החורה לבד ובנו יש כל התנ"ך אשר בהם כוכל להחכים מה שיסדו הנביאים כולם וגם כמה מיני מוסרים דינים וסייגים הנובעים מהם: (לה) ואמרת לי לו לא שהרי כו' לא ולמד כו' כלומר איך חרמה בעיניך שלא היה אמונתם בה' אמונת אומן מי ראה כאלה הגוי כולו הולכים במדבר מקום ליה ושממה אין טרף ומזון רק מובטחין בה' באמת ומאמינים בו ובאחרותו והשגחתו כי לולא זאת לא היה הבטחון זקן כל כך: (לו) אבל כשהיו יומי כו' לא כן כאשר חרמה כ"ל גם השי"ת חשב זאת לדבר גדול מאוד ולאמונה חזקה בלבם עד שכשכר זאת גלה להם כל רזי החכמה מה שאין בהם אנושי להשיגה ואיך יגלה רזי שכל לאנשים בעדים ריקים מאמונה האמיתית: (לז) ומעיד אני כו' ר"ל זכר אני את הגדולה הנוראה והחכמה הגדולה שנתגלה להם אני משבח לה' ב"ה על זה שזכו צמח שלא זכה שום אדם אליו וא"כ איך תד מה שסודו היה כשרים מהם: (לח) שהוא יושב

(עובדיה ה) אם גנבים באו לך אם שודדי לילה
 איך נדמיתה וגו' (יב) ולמה זכה (י) עובדיה
 לנביאה א"ר יצחק מפני שהחביא מאה נביאים
 שנאמר [מלכים ב' י"ט] ויקח עובדיהו מאה נביאים
 ויחביאם המשים איש במערה וכלכלם לחם ומים
 מ"ש חמשים חמשים א"ר אלעזר (ג) מעיקב אבינו
 למד שנא' [מלכים ב' י"ט] והיה המחנה הנשאר
 לפליטה רבי אבהו אמר לפי שלא היתה המערה
 מחוקת יותר מחמשים איש הרי הוא אומר בעובדיהו
 [מלכים ב' י"ט] ויקרא אחאב אל עובדיהו אשר על הבית
 ועובדיהו היה ירא את ה' מאד (י"ד) מאי א"ל
 א"ר יצחק הכי אמר לו שמא אין מעשיך כמעשה
 הזסידים יעקב נתברך ביתו של לבן בשבילו
 שנאמר [מלכים ב' י"ט] נחשתי ויברכני ה' בגללך
 ואומר (ס) ויברך ה' אותך לדגלי יוסף נתברך
 ביתו של פוטפד בשבילו שנ' (ס) ויברך
 ה' את בית המצרי בגלל יוסף ולמה לא נתברך
 ביתי בשבילך שמא אין מעשיך כמעשה הזסידים
 הראשונים לכך נאמר ויקרא אחאב אל עובדיהו
 אשר על הבית יצתה בת קול ואמרה ועובדיהו
 היה ירא את ה' מאד וביתו של אחאב (טז) אינו
 מוזמן לברכה אליפז עם עמלק מאי הוא עמלק
 היה אימר אל אליפז אביו מי הוא שירש העוה"ז
 והעוה"ב א"ל אליפז אל עמלק בני ישראל יורשין
 העוה"ז והעוה"ב לכן לך עבשיו וחפור לזן בורות
 שיחזן ומערות של מים כדי לשתות הן ומקניהן
 והכן לחם דרכים אם תעשה כן תזכה ותירש
 ותנחול ותבא לעולם הבא אבל הוא לא עשה

ין

מאורי אש

הדבר ע"ד הסוד והאמת כי הוא עשרת חסדות לעוסי בטן וגם
 חסדו טרם מל עלמו היה מדרונתו קטנה ואין להאריך: [ה] מונח
 באשפה לאחריו כלומר שאינו מניח עוד אליו ומצוי: (י) צסוף
 הגבול להוכיח אולי יקיימו כג"ש חו"ל ה' בצדק גו' שהחזיר
 החורה על כל חומה ולשון אולי ירצו לקבלה ולא רצו: [ז] למה
 נדמו עשו בו כלומר למה זכו להחזיקים בעולם אף לא היה בהם
 אמונה מאומה גם ירבעם שנטל העלוייה משלמה ונתן לו אף
 שטח הרבה מאד והוא סיבב כל האמונות רעות ומחשבות בישראל
 ומפרש ע"י משל ע"י שראו בהם טובה מה האמינו בהם ועשו
 היודע כל מעשיהם והטראה כי מדותיו ית' דומה בהנהגתו יתעלה למדות בני אדם הרוצים רק לעתה והוא משלם ע"י אף על מעש'
 קטנה ואינו מקפח כל ברי': [ח] נתנו לו הר שער מפני שהאמין בברכה יעקב וכה על זה: (ט) שהטוב דבר בו' שהזכירו בעז
 הזאת באמת אף שחל"כ הרע מאד [י] שנהג כבוד בו' על סם שהזיף את יהוה וכן מביא כלל עיני חלק סם מנחם: (יא) שגא
 יאבד זרעו וביקש קיום המין שזהו דבר הראוי וע"כ נתקבל כתיבו (יב) ולמה זכה עובדי' לנבואה אף שהי' אדומי וידוע דאין הנבוא'
 שורה רק בישראל (עיין בכחרי) ומפרש מפני שהחביא בו' שזהו טילוס מדה כנגד מדה מפני שהחביא הנביאים מאד והסמיה אוחס ע"כ
 זכה לנבואה: [ג] מעיקב אבינו למד בו' שחשם אולי ח"ו וסיגס והיו הסתארים לפליטה: (ד) מאי יאמר לו אף שנכתב חל"כ
 מה שאמר לו מ"מ אינו שייכות מה שנכתב כאן עובדי' ה' ירא ה' ומפרש מפני שהי' אחאב דממה עובדי' אינו ירא כראשונים
 שאינו מלית בזכותו ולכן פרסם הכתוב שרק הוא לא זכה: (ו) אינו מוזמן לברכה אף שלכן לא הי' טוב ממנו אולי היה איש
 מלית בטבע אבל אחאב טבעו ומזלו הי' רע והיו המליטה אינו מוזמן (כלומר מכבד) לברכה ונתנו לא העויל לו וק"ל: (ז) אליפז

מונה בראשו הלך המלך אצל בן אוהבו ומצא
 הכתר (ה) מונה באשפה לאחריו בקצה גבול
 הבית מיד הלך המלך (ז) בסוף הגבול שנא'
 (סופטים ה') ה' בצאתך משעיר (ו) בצעדך משדה
 אדום וגו'. [ז] למה נדמה עשו ואליפז (ה) (סתמי)
 עם בנו עמלק וירבעם בן נבט [ו] ומרוך עם
 נבוכד נאצר. ואנג עם המן האנגי. לאחר שמצא
 כסית בדרך סמוכה לעיר תפסה בידו והכניסה
 לתוך העיר והיה מכריז ואומר של מי אבידה זו
 נתקבצו כל בני העיר ויצאו לקראתו ואמרו זה
 לזה ראיתם פלוני זה כמה הוא צדיק כמה הוא
 חסיד כמה כשר הוא מיד עמדו בני העיר ועשאוהו
 ראש וקצין של העיר עליהן. לאחר שתים ושלוש
 שנה עמד והחריב כל המדינות וכל הארץ. וכן
 לכך נדמה עשו ואליפז עם בנו עמלק ומרוך עם
 נבוכד נצר וירבעם בן נבט ואנג עם המן עשו בשכר
 שלש דמעות שהוריד ונפלו מעיניו (ח) נתנו לו
 לו הר שער שאין גשמי ברכה (י) פוסקן ממנו
 לעולם. אליפז בשכר שנהג כבוד באביו יצא
 ממנו עמלק לעולם ירבעם בשכר [ז] (ט) שהשיב
 דבר לפני המלך שלמה נתנו בידו עשרת
 השבטים שברו של מרוך (י) שנהג (ט) כבוד
 באבינו שבשמים יצא ממנו נבוכד נצר לעולם.
 שברו של אנג כשהיה חבוש בבית האסרין היה
 בוכה ומתאנה ואומר אוי לי (יא) שמא יאבד זרעי
 מן העולם יצא ממנו המן לעולם ומה יהא סופו
 של עמלק גנבים יבאו עליו ויפשימו עליו גדודים
 מן החוץ כמו שניבא עליו עובדיה הנביא שנ'

ישועות יעקב

לי: (ג) ג"י בקוף גדול: (ד) שהחזיר הקב"ה
 את החורה ולא רצו לקבל חומה כמשהו"ל: (ה) ל"ג וגם בילקוט
 ל"ג סתמי: [ו] מרוך כללן ועיין לעיל פרק י': (ז) וחס"כ
 הוא עשה כמה רעות ולרות כמו דוגמת המשל וכן כולם:
 [ח] שהזכירו לש"ס כמו שנא' במלכים א' ועיין בסנהדרין פ'
 חלק: [ט] עיין חלק: (י) שהרי גר היה ואין השכינה שורה
 אלא על מיוחסין כבישראל רש"י בסנהדרין פ"ד: (יא) מאי ענין
 ועובדיה
 ומפרש ע"י משל ע"י שראו בהם טובה מה האמינו בהם ועשו
 היודע כל מעשיהם והטראה כי מדותיו ית' דומה בהנהגתו יתעלה למדות בני אדם הרוצים רק לעתה והוא משלם ע"י אף על מעש'
 קטנה ואינו מקפח כל ברי': [ח] נתנו לו הר שער מפני שהאמין בברכה יעקב וכה על זה: (ט) שהטוב דבר בו' שהזכירו בעז
 הזאת באמת אף שחל"כ הרע מאד [י] שנהג כבוד בו' על סם שהזיף את יהוה וכן מביא כלל עיני חלק סם מנחם: (יא) שגא
 יאבד זרעו וביקש קיום המין שזהו דבר הראוי וע"כ נתקבל כתיבו (יב) ולמה זכה עובדי' לנבואה אף שהי' אדומי וידוע דאין הנבוא'
 שורה רק בישראל (עיין בכחרי) ומפרש מפני שהחביא בו' שזהו טילוס מדה כנגד מדה מפני שהחביא הנביאים מאד והסמיה אוחס ע"כ
 זכה לנבואה: [ג] מעיקב אבינו למד בו' שחשם אולי ח"ו וסיגס והיו הסתארים לפליטה: (ד) מאי יאמר לו אף שנכתב חל"כ
 מה שאמר לו מ"מ אינו שייכות מה שנכתב כאן עובדי' ה' ירא ה' ומפרש מפני שהי' אחאב דממה עובדי' אינו ירא כראשונים
 שאינו מלית בזכותו ולכן פרסם הכתוב שרק הוא לא זכה: (ו) אינו מוזמן לברכה אף שלכן לא הי' טוב ממנו אולי היה איש
 מלית בטבע אבל אחאב טבעו ומזלו הי' רע והיו המליטה אינו מוזמן (כלומר מכבד) לברכה ונתנו לא העויל לו וק"ל: (ז) אליפז

ה"א (י'): ה"א חסדו קטנה הוא שחזר וזמנו חסד אביה ע"כ

אליהו רבא פרה כד

(יסקאל ל) לכן חי אני נאם אדני ה' כי לדם
 אעשך ודם ירדפך . אם לא דם שנאת ודם ירדפך
 כי לדם מיל' ודם קרבנות ודם שיש לאדם בגופו
 ולבו [טו] שנאת מאי כתיב בתרי' (ס) יען אמרך
 את שני הגוים ואת שתי הארצות לי תהיינה
 וירשנה וה' שם היה (כו) מי גלה את הסתרים
 הוא אומ' הקב"ה לכך נאמר וה' שם היה ואומר
 [עובדי' ב] הנה קמן נתתך בגוים בזוי אתה מאד
 וגו' אם תגביה כנשר וגו' ואמר (דמיה מט) כי הנה
 קמן נתתך בגוים בזוי באדם תפלתך השיא
 אותך וגו' כי תגביה כנשר קנך משם אורידך וגו'
 מאי תפלתך תפל וליצן א"ל ליצנות שהיתה כך
 (כו) היא גרמה לך להעבירך מן העולם לכך
 נאמר תפלתך השיא אותך וגו' (כו) מאי תגביה
 כנשר וגו' ברוך המקום ב"ה שהוא נפרע משונאיה'
 של ישראל מדה כנגד מדה שכשם שהיתה בדעתו
 כך הקב"ה עוקר אותו ואת זרעו מן העולם
 שנאמר (עובדי' ה) והיה בית יעקב אש ובית
 יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בדם ואכלום
 ולא יהיה שריד לבית עשו וגו' . ואומר כי תאמר
 אדום רששנו ונשוב ונבנה חרבות וגו' המה
 יבנו ואני אהרום וגו' (מלאכי ה) ואומר (עובדי' ס)
 (כה) מחמם אחיך יעקב תכסך בבושה ונכרת
 לעולם אמר הקב"ה אל עשו אתה רצית לחמוס את
 יעקב אחיך לכן תכסך בבושה ונכרת לעולם . ומהו
 החמם שחמם את יעקב עד שבשביל כך תכסך
 בבושה משו' שלא רצית (ל) להניח ס"ת [טו] בידו
 לכן תכסך בבושה ונכרת לעולם (ל) ולא זו בלבד
 אלא

עשה כן אלא ביון שאמר לו (יז) רישומו של
 דבר שתק מיד יצא עמלק (יח) להחריב את
 העולם . שנאמ' (סמות י) ויבא עמלק וילחם עם
 ישראל ברפידים . ולמה נקרא שמה רפידים משום
 שרפו ידיו מן המצות והקב"ה (יט) בוחן לבות
 וכליות הוא ואומר לו שומה שבעולם לא יצרתך
 (כ) לאחר שבעים לשונות לכן אתה הוא שתהיה
 ראשית ואחרית לכל יורדי גיהנם שני' (כמדבר כד)
 וירא את עמלק וישא משלו ויאמר (כא) ראשית
 גוים עמלק ואחריתו עדי אובד ואומר (דגים כס)
 והיה בהניח ה' אלהיך לך וגו' תמחה את זכר
 עמלק מתחת השמים לא תשכח . ואומר (סמות
 ס) כי מחה אמהה את זכר עמלק מתחת השמים .
 ואומר כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק
 מדר דר . [כב] וזהו משל הדיוט שבני אדם
 מושלים אותו אפי' האבן שנכשלים בו בני אדם
 או שמסקלים בו (יז) ויתד מן התלויים על העצים
 הן עתידים ליתן את הרין . ולא זו בלבד אלא
 זרעו של עשו (כג) שבטלו ברית המילה מבשרם
 ועברו על מצות שבת ועל כל המצות האמורות
 בתורה . ונתנו את נבלת עבדיו הצדיקים והחסידים
 מאכל לעוף השמים ולחיות הארץ . שנאמר (תהלים
 עט) נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים
 בשר חסידך לחיות ארץ . לכן הקב"ה שהוא
 בוחן לבות וכליות אמר לו אלו היתה ברית
 המילה בבשרך לא הייתי דן אותך על כל מחשבה
 ומחשבה (יד) כמעשה ועל מה שאתה עתיד לעשות
 כאלו כבר נעשה אע"פ שלא נעשה עדיין . שני'

ישועות יעקב

ועובדיה היה ירא את ה' אצל ויקרא אחאז רס"י עס (יב) חוכן
 הדבר ועניינו שחק שלף רצה לגלות מה שכלבו לעשות רעה עם
 זרע יעקב : [יג] שנחנלה אדם עליו ועיין בס"ח סי' תת"ז :
 (יד) אלא כדון ישראל שאין הקב"ה דן אותם על המחשבה :
 [טו] כשהרס בגופו בחיים שנאח רק ממחר לשפוך דמו מ"ל .
 [טז] שגורו על ישראל שלא לעסוק בחורה כמו שמלכו בהרבה
 מקומות

ועובדיה היה ירא את ה' אצל ויקרא אחאז רס"י עס (יב) חוכן
 הדבר ועניינו שחק שלף רצה לגלות מה שכלבו לעשות רעה עם
 זרע יעקב : [יג] שנחנלה אדם עליו ועיין בס"ח סי' תת"ז :
 (יד) אלא כדון ישראל שאין הקב"ה דן אותם על המחשבה :
 [טו] כשהרס בגופו בחיים שנאח רק ממחר לשפוך דמו מ"ל .
 [טז] שגורו על ישראל שלא לעסוק בחורה כמו שמלכו בהרבה
 מקומות

ועובדיה היה ירא את ה' אצל ויקרא אחאז רס"י עס (יב) חוכן
 הדבר ועניינו שחק שלף רצה לגלות מה שכלבו לעשות רעה עם
 זרע יעקב : [יג] שנחנלה אדם עליו ועיין בס"ח סי' תת"ז :
 (יד) אלא כדון ישראל שאין הקב"ה דן אותם על המחשבה :
 [טו] כשהרס בגופו בחיים שנאח רק ממחר לשפוך דמו מ"ל .
 [טז] שגורו על ישראל שלא לעסוק בחורה כמו שמלכו בהרבה
 מקומות

מאורי אש

עם עמלק מאי הוא כלומר איכה ה' רשעת עמלק על ישראל
 ומפרס ששאל לאביו מי הוא שירס העוה"ז והעוה"ב ביחד כי
 להם רק העוה"ז ומשוב העוה"ב אינם יודעים מאומה והשיב להם
 שזה השבר מעוה"ד רק להאומה המאמינה בה' ולכן הכן להם טובה
 כל מה שיש ביכולתך ותזכה ג"כ בזכותם לעוה"ב : (יז) רשמו
 של דבר כלומר שהודיע לו שעל ידי מעשיהם הטובים
 הטובים יזכו לירי זה החמסם לרפות ויהם ממלכות ומ"ט למען
 הכשלים : (יח) להחריב את העולם שכיון להכשיל את ישראל זה
 כמ"ס לולא ברית גו' : (יט) בוחן לבות כו' שירדע מחשבותיהם הרשיות : (כ) לאחר ע' אומות כלומר אחריותם כמות ועכ"ז היה
 הראשון שירד לגיהנם והאחרון שירדו ובעונתם שהוא מדור החמון שאין יורדה אחרים : (כא) ראשית גוים עמלק לפי הדרש כאדורי
 ראשית לכל יורדי הגיהנם כי הוא נמחה מחילה מן העולם וגם אחריתו עדי אובד כלי תקומה שלא ידומה אחר שנכנס ראשון
 יאל ראשון לא כן : [כב] וזהו משל הדיוט כלומר אפילו מני שאין בע"ס או אדם שאין בו דעת עכ"ז אם נכשלין בו סופו לאבדון
 אחר שהוא מניק לרבים חף כי עמלק שכיון להכשיל בודאי יכלה ויאבד וזהו מלחמה לה' שה' ינקום ממנו מפני שכיון לחלל
 שמו ית' המקודש : (כג) שכטלו ברית המילה כו' עיין לעיל בחסולת הפרק מה שהערתו עליה : (כד) מי גלה את הסתרים כו' ובאדורי
 וה' שם היה לגלותם (כה) חפל דבר שאין בו מנוח וליצן דברים הצליים וענייני שחוק (כו) שהיא גרמה לך גו' שנאמר עס והיה
 אדום לשמה גו' : (כז) מאי אס תגביה גו' כלומר מה מרומנו בה ומפרס שזה מדה כנגד מדה בנה שחשבו לעשות לישראל ודימו
 להיות מעל ישראל וממנה יפלו רשעו אמת שנעשיו רשים אצל נשוב עוד ונבנה החרבות : (כח) מחמם אחיך ממנה שחמסת
 ובזלת כל אשר לו ולכן תכסך בבושה ונכרת : [כט] להניח ס"ת בידו כלומר לא כלבד בעניינים הבודנים אלא חף גם בענייני
 הקטן ביטול הדם ולמוד התורה שזה העיקר והמכליל : (ל) ולא

ושולחנות מליאות מכל מעדני עולם . שנאמר (ט"ו ז) (לו) שררך אגן הסדר אל יחסר המזג . (לח) לפיכך נשבע הקב"ה לעמו שלא יחליפם באומה אחרת ולא ישנה ולא ימירם בעם אחר ולא יכלה אותם . שנאמר (סוסי יד) לא אעשה חרון אפי וגומר :

אלא שם הגדול בן נה שנתנבא ד' מאות שנה על כל העכו"ם ולא קבלו ממנו וכך אמר להם שם הגדול . לא תרצח . לא תנאף . לא תגנוב . לא תענה . ולא תחמוד . אמרו לו כל אלו הדברים יפין הם ואפ"ה לא קבלו מלכותך עליהם (לא) אבל אנחנו בני ישראל עמך בני ברייתך בני אברדם יצחק ויעקב אהוביך שעשו רצונך בעולם קבלנו תורתך לכן תעשה לנו ג"כ קורת רוח ותהא מקיים מה שהבטחתנו ואמרת לבניך להתקנא ולהתנקם מן אויבינו . שנאמר כי הם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וגו' (דניס לב) וכן דוד ה' אומר [תהליס ו] (לב) קומה ה' באפך הגשא בעברות צוררי וגו' . וכשיצאו ישראל ממצרים . נתקבצו כל ישראל ומשה עמקן . ואמרו לפני הקב"ה . רבש"ע (לג) אין בינינו לבין העכו"ם כלום . שנא' ובמה יודע איפוא כי מצאתי הן בעיניך אני ועמך הלא בלכתך עמנו (י) ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה ויאמר ה' אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה וגו' (לד) ואדעך בשם באותה שעה נשבע הקב"ה בשמו הגדול שתנתן תורה תמימה על ידיהם הבל מסודר ומתוקן לפניהם כגביעים וכוסות מלאים מים ויין

פ ר ק כה [א] וידבר אל אלהים את כל הדברים האלה לאמר . אנכי ה' אלהיך וגו' (שמות כ) ברוך (ה) המקום ברוך הוא שבתר בישראל מכל מעשה ידיו וקנה אותם קנין גמור וקרא אותם בנים ועבדי' לשמו לפעמי' הוא מדבר עמה' (א) כמו שחוא מדבר עם הרבי' . ולפעמי' הוא מדבר עמה' כמו שהוא מדבר עם היחיד וכל כך למה אלא בשביל האהבה שהוא אוהב אות' ובשביל השמחה שהוא משמח בהם לכן הוא מדבר עמה' בלשון יחיד ובלשון רבי' . (ב) לפיכך הייתי אומר שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברה' יצחק ויעקב . שלא קנו האבות העוה"ז והעוה"ב וימות בן דוד . אלא בשביל מעשיהם הטובי' ות"ת' וכך שנו חכמים במשנה כל אחד ואחד מישראל חייב לומר (ג) בשבילי נברא העולם . (ג) ולא יאמר האדם בלבו לעצמו אין העוה"ב (ג) אלא תורה ובוהו . לכן אלך בשרירות לבי ואוכל ואשתה ואהנה בעה"ז ואח"כ אלך מן העוה"ז . (ד) ואם הוא עושה כן עליו הכתוב אומר (תהליס יד) אמר נבל בלבו אין אלהים ואם הוא ת"ח (ד) חושך ממני חכמה ובינה [ה] ואם פנה א"ע

מאורי איש

זו כלבד גרמה להם הכליון אלא חק גם זה שסם בן נה הוכיחם על דברים שאף השכל מתייבן ומקיים המדינה הוא (וחו המליצה יפס הם כלומר דברים טובים הסלקים המדיני שהוא מן המפורסמו' ונכנס בגדר הנאה והמנונה כידוע) והכירו כי דברים כנים הם ועכ"ז לא קיימיהו זה הזיון מנזות השכליות שנטהו: [לא] אכל אכסנו גו' זהו סיוס התפעלות אליהו צדקו מדקדקו כולם : [לב] קומה ה' גו' הנשא בעברות צוררי ע"ד המליצה כוכל לומר אלהינו טוים וישרים והנשא בעברות צוררי ע"ד מהכפיסין אותך והנהגה העליונה שנהיה אלהינו מושגחים בהשגחה פרטית ויסיית : [לד] ואדעך בשם זהו שמו הגדול המשותף בנו והדבוק בזה ע"י התורה הקדושה : (לה) הכל מסודר כלומר תורה תמימה שהיא מביאה לשלימות העליוני לחקן הנפש כולה עד שאין צריך לכלום בלתי לקיימה : (לו) שררך הטבור כמו אגן הגדול אשר דמותו לסהר וירח אשר לא יחסר בו המזג וכן התורה שהיא עקרית מעמד העולם כולו (כטבור באמצע הגוף מעמיד הגוף כולו) ואינו חסר ממנה כלום : (לז) לפיכך נשבע כו' אשר שהמה קבלו התורה התמימה ובסיבחה יהיו ויחיו בעולם וזה לא אעשה חרון אפי בעולם ולא אחנהג עמם במדות הנקמה כ"א על לך הצורך והעונש להיטיבם באחריתם [לח] שלא יחליפם כו' ולא ימירם ההבדל בין חליפין להמרה ידוע חליפין טוב דרע והמרה רע בטוב ור"ל אף שישראל יחטאו עכ"ז לא ימירם כי מעשיהם טוב בעלם : **פרק כה** שבתר בישראל בארתי לעיל [א] כמו שהוא מדבר עם היחיד כו' כלומר מתוך שהוא אוהב אותם מזה מהם מדובקים עמו ואיש אחד פרטי נחשב לו מאד לכן מדבר עמם בלשון יחיד כי אינו אוהב אותם מזה רבוים וכמותם כ"א מזה איכותם (כמ"ט לא מרובם גו') בעלי השלימות וזה כמאמרם ז"ל (ברכות) כל העולם לא נברא אלא בשביל זה ולכן כתב אנכי ה' אלהיך כמדבר ליחיד : (ב) לפיכך כו' מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי כו' כלומר אחר שככה נבחרו להיות לעם סגולה לה' וכמה בשלימות נפסם א"כ לא יאמר די לי במעשי לא כן כ"א יעלה חמדי ממדריגה למדריגה ויכסוף להיות במעלה א"י ויהיה במעלה העליונה עד שיהיו חסודות בעלמך [לא] בכללות המין] וזה שהביא אה"כ שחייב כל אחד מישראל לומר בשבילי נברא העולם כי כל אחד יוכל לבוא לשלימות העליון עד שדאי לבדוא העולם כולו למענו : (ג) ולא יאמר כו' כלומר אף לא יעשה היסוף זה שידמה מ"ו שהסדר הרוחני אין בו ממש רק התענוג הגשמי הוא התכלית העקרי מ"ו מלהרהר כן כי עליו לאמר אחר נבל בלבו אין אלהים כלומר אין יודע ומרגיש כבודו ית' והתדבקותו אליו והתענגות מזה ולכן הוא כופר בעקר הנכחי שהוא התענגות מזון השכינה : [ד] ואם ה' כו' ר"ל שידע ומנין חושך ומונעין השכלתו אחר שאין בו יראת שמים : (ה) ואם פנה עמנו לר"א כו' ר"ל

ישועות יעקב

מקומות בנמרה ובמדרס : (ז) טהי' מובדלים מן העכו"ם בהשראת שכינה : (ח) ילקוט ואחשקן דף רס"ט ע"ב : (ט) כלומר חסוד חני בעולם מלא לא חסודו אף עצמי מן העולם בעבירה אחת ויחסוך ממנה רש"י סנהדרין דף ל"ז : [ג] שאין טס סכר ועונס ח"ו : [ד] כמו חושך שנטו ור"ל מונע ומסיר ממנו חכמה ומשכח שהכונה אמת שאנחנו אינם כדאים להחמיר עמנו אבל עכ"ז מולט אלהינו טוים וישרים וכוכבים ר"ל תן לנו דבר שבו נהיה נבדלים במעלה ע"מית מהם וזה ע"י התורה הקדושה והתמימה שהיא משלמת הנפש באמת והנהגה העליונה שנהיה אלהינו מושגחים בהשגחה פרטית ויסיית : [לד] ואדעך בשם זהו שמו הגדול המשותף בנו והדבוק בזה ע"י התורה הקדושה : (לה) הכל מסודר כלומר תורה תמימה שהיא מביאה לשלימות העליוני לחקן הנפש כולה עד שאין צריך לכלום בלתי לקיימה : (לו) שררך הטבור כמו אגן הגדול אשר דמותו לסהר וירח אשר לא יחסר בו המזג וכן התורה שהיא עקרית מעמד העולם כולו (כטבור באמצע הגוף מעמיד הגוף כולו) ואינו חסר ממנה כלום : (לז) לפיכך נשבע כו' אשר שהמה קבלו התורה התמימה ובסיבחה יהיו ויחיו בעולם וזה לא אעשה חרון אפי בעולם ולא אחנהג עמם במדות הנקמה כ"א על לך הצורך והעונש להיטיבם באחריתם [לח] שלא יחליפם כו' ולא ימירם ההבדל בין חליפין להמרה ידוע חליפין טוב דרע והמרה רע בטוב ור"ל אף שישראל יחטאו עכ"ז לא ימירם כי מעשיהם טוב בעלם : **פרק כה** שבתר בישראל בארתי לעיל [א] כמו שהוא מדבר עם היחיד כו' כלומר מתוך שהוא אוהב אותם מזה מהם מדובקים עמו ואיש אחד פרטי נחשב לו מאד לכן מדבר עמם בלשון יחיד כי אינו אוהב אותם מזה רבוים וכמותם כ"א מזה איכותם (כמ"ט לא מרובם גו') בעלי השלימות וזה כמאמרם ז"ל (ברכות) כל העולם לא נברא אלא בשביל זה ולכן כתב אנכי ה' אלהיך כמדבר ליחיד : (ב) לפיכך כו' מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי כו' כלומר אחר שככה נבחרו להיות לעם סגולה לה' וכמה בשלימות נפסם א"כ לא יאמר די לי במעשי לא כן כ"א יעלה חמדי ממדריגה למדריגה ויכסוף להיות במעלה א"י ויהיה במעלה העליונה עד שיהיו חסודות בעלמך [לא] בכללות המין] וזה שהביא אה"כ שחייב כל אחד מישראל לומר בשבילי נברא העולם כי כל אחד יוכל לבוא לשלימות העליון עד שדאי לבדוא העולם כולו למענו : (ג) ולא יאמר כו' כלומר אף לא יעשה היסוף זה שידמה מ"ו שהסדר הרוחני אין בו ממש רק התענוג הגשמי הוא התכלית העקרי מ"ו מלהרהר כן כי עליו לאמר אחר נבל בלבו אין אלהים כלומר אין יודע ומרגיש כבודו ית' והתדבקותו אליו והתענגות מזה ולכן הוא כופר בעקר הנכחי שהוא התענגות מזון השכינה : [ד] ואם ה' כו' ר"ל שידע ומנין חושך ומונעין השכלתו אחר שאין בו יראת שמים : (ה) ואם פנה עמנו לר"א כו' ר"ל

שמים נשים וצאות וגומר ותשאנה את האיסה בין הארץ
ובין השמים ואמר אל המלאך הרובר בי אנה המה
מוליכות את האיסה . ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ
שנער והוכן והגיחה שם וגומר ולמה נקרא שמה שנער
שגנעת כל העונות מעליה : לכך נאמר לבנות לה בית
בארץ שנער . מאי והוכן והגיחה שם על מנתה . אלא
זה הפסוק : [כח] מחזיר וקאי על המשכן שהוא [זו] נגנו
במקומו . וכן הארון עם הלוחות שכתובו וארנו ששלחו
פלשתים דרונו להקב"ה . ומקלו של אהרן וצלוחית של
שמן המשחה . וצנצנת הזן . שנאמר [שמות טו] ויאמר
משה אל אהרן קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן
וגו' ויניחהו אהרן לפני הערות למשמרת (כט) כדי שיאמר
להם ימיהו הנביא (יט) זהו הזמן שהאכלתי את ישראל
במדבר . (ל) ארון ולוחות בתוכו כיצד : שנאמר (דברים ה)
את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם בדר מתוך
האש וגומר . אמר להם אלה הדברים הן העשרת הדברות
שדברתי עמכם בסיני . (לא) ומפני מה נטמן המשכן עד
היום הזה : מפני שעשאוהו הכשרים בנדרת לבם וקשה
לפני הקב"ה להפסיד כל מה שעשו הכשרים בנדיבות
לבם . ורעתיד יבא הקב"ה וישרה בתוכו [יט] [לב] כמדה
הראשונה : שנאמר [ש"ה ד'] עורי צפון ובואי תימן וגו' .
באתי לבני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי וגומר (ד"ה)
(לב) באתי לבני אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות אחותי
כלה זו כנסת ישראל אריתי מורי עם בשמי . אלו תורה
נביאים וכתובים . אכלתי יערי עם בשמי אלו מדרש
הלכות ואגרות . שתיתי יוני עם חלבי אלו מעשים
טובים

ולזה ולכל כלי חמדה שלך אני צריך . (כא) אני אשליך
לפניך הכל לארץ ותראה שלא נהנית ממנו כלום .
בלעדי רק אשר אכלו הנערים וגו' באותה שעה קדש
אברהם את שמו של הקב"ה ועמד והחזיר את כל רכוש
סרוס ועמורה (כב) מיד אחר הדברים האלה היה דבר ה'
אל אברהם במחזה וגו' שכרך הרבה מאוד . וכן למדנו מיצחק
שבתחלת מעשיו היה ירא שמים לאמיתו . כי בן שבעים
וחמש שנה היה יצחק בשעה שנכנס אברהם לבית עילמו .
ואמר יצחק אוי לי שמא אין בי מעשים טובים כמו שהיה
באבא מה תהא עלי מלפני הקב"ה . [כג] מיד נתלגלג
רחמי של הקב"ה עליו ועמד עמו באותה שעה שנאמר
[סס כו] וירא אלי ה' כלילה (יד) ההוא וגומר (כד) וכן
למדנו מן יעקב אבינו שבתחלת מעשיו היה לו יראה
מלפני הקב"ה שנאמר [סס כח] וירא ויאמר מה (טו) גורא
המקום הזה וגומר . וכן למדנו מאבותינו הראשונים .
(כה) שבתחלת מעשיהם היה להם יראה מלפני הקב"ה .
שנאמר (שמות יד) ויראו העם את ה' וגומר (כו) הא למדת
שבשכר היראה שיראו אבותינו הקדושים אברהם יצחק
ויעקב מן הקב"ה ובשכר האמונה שהאמינו ישראל בהקדוש
ברוך הוא כשהיו במצרים . נגאלו ממצרים ונקרע להם
את הים . (כז) וכן יהיה לעתיד שיבא הקב"ה ויפדה את
ישראל מבין העכו"ם ויביא להם ימית בן דוד וימות
גאולתינו : שנא' (מיכה ד') חולי ונחית בת ציון כולדה
וגו' ובאת עד בכל . שם תנאלך שם ינאלך ה' מבת אוזיבך .
וכל עונותיהן של ישראל מניחין . [טז] אותן בבבל ועל ים
כשהם טהורים לא"י . שנאמר [זכריה ה] ואשא עיני והנה

ישועות יעקב

גדולת הקדוש ב"ה ורוממותו : (יד) וסיפי' דקרא אל תירא כי
אתך אני וגו' ואין אומרים לאדם אל תירא אלא למי שהז' ירא
שמים לאמתו כדלעיל : [טז] והיא יראת הרוממות ובילקוט ס'
גרם שנאמר ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר וגו' [בבא ש"ס
ל"ה] ור"ל שירא מלשונות מעכו"ם : (טז) שנתכפרו עונותיהם
בעול הגלות א"ל ע"י שעסקו עם בחירה הרבה : (ז) ע"י
יאשיהו מלך יהודה שנתם שלא יגלו לבבל וע"י ציומא דק"ב :
[יט] שנאמר הדור אחס ראז דבר ה' [ירמיהו ב] ודו"ל שהראה
להם לנגות הזן ע"ש פרש"י : [יט] כיומם הראשונים .

מאורי אש

נוכל לומר הרימו' ידי לנקש ממנו ית' שיתן לי (והוא השכמה כי
ה' יתן חממה נו') לז מנוקש שהאז בעיני אשם ואין זה שכרי
במה שהנתי הרעים והסתאים וק"ל . (כא) אני אשליך כו' לפי
שאינו נחשב בעיני לנלוס : (כב) מיד אחר הדברים האלה כו'
שכך הרבה מאוד ר"ל עתה לא תירא מאומה ולא תדמה כי
מעלתך קטנה ביראת ה' לא כן כי אתה הכרת כבודי באמת
ושכרך בנלמית הנפש הרבה מאוד : (כג) מיד נתלגלג רחמי ועמד
עמו באותו שעה כו' ר"ל שנתלגלג רחמי ונתן לי מדה הכבוזה
והשנה רבה שמוס יחדק בו ית' ואמר לו ג"כ אל תירא כי אתן
אני לך ור"ל לא תדמה שאחא רחוק מהכרתי וכבודי לא כן כי יש

כך כח לרבך כי ולמשיך אחר עבודתי באמת והבן זה : (כד) וכן למדנו יעקב כו' מה מורא גו' כלל הענין הנאמר פה הוא שאמרים
השלמים ישרי לב כהמה היודעים ומכירים את ארונם באמת המה יראים מפניו יראת הרוממות והגדולה ובעת שזכו להופעות
הכבוזה אז יחשבלו ויחשכעו וייראו מרוב גדולתו ית' ולכן אמר יעקב מה נורא המקום הזה : [כה] שבתחילת מעשיהם כו' ר"ל
בעת יראתם ממארים ואמר ויראו העם שזה היה מפני יראת הרוממות כמ"ש וירא ישראל את ה' הגדול' גו' ויאמין בה' : [כו] הא
למדנו ששכר היראה שיראו אבותינו הקדושים כו' ובשכר האמונה כו' אף שאמר שם ישראל עומם היום להם מדה היראה וא"כ
מדוע לא חשב להם רק האמונה לנה והנראה מפני שיראתם האמתית באה להם אה"כ מפני ראותם ירו הגדולה ויטיס הנפלאים
וא"כ אין זה פלא אבל האמונה היה בהם אף קודם אף שלא ראו מאומה כמו שנאמר ויאמן העם גו' ולא כן אבותינו אברהם
יצחק ויעקב שיראתם היה טרם ראו דבר נסוי : [כז] וכן יהיה לע"ל כו' מניחין אותם בבבל כו' ר"ל שיתכפר עונותיהם מרוב
הגלויות והיסורים שיהיה להם בבבל [זהו כלל חזן לארץ] ויגאלו ע"י האמונה והיראה שהורה : [כח] נחזיר וקאי על המשכן
כו' ר"ל ואז יהיה מוכני' והניקס עם המשכן כאשר בתחילה ומקלו של אהרן שפרס (כט) כדי שיאמר להם ירמיהו כו' שכן דרשו
חז"ל הדור אחס ראז שהראה להם הזן : [ל] ארון ולוחות בתוכו כיצד כו' לא ידעתי פירושו וחולי ירמנו לנו סיבת הדבר שלכן נגנו
לפי שבאמת הן הן הדברים מעלמן אשר דיבר ה' והם אמרי' אלקיי' שנתקפה על הלום ע"י נס אלקיי' וא"כ ח"ל בו הכטול ולכן נגנו'
והבן : [לא] ומס"מ נטמן כו' וא"ל למען שיהיה לע"ל האלה היה יכול להכנות משכן אחר ומפרש מפני שעשו כשרים בירידה
ע"כ עומד בקדושתו ונטמן : (לב) כמדה הראשונה ר"ל כמו שהיה השכינה בתחילה וישכן שרמנו על מה שאתרו במדרש
שזכרה הוריה השכינה לרקיע השמי כו' עד שפא משה והוריהם לארץ חה ע"י עשית המשכן וא"ה לע"ל יהיה כפי המדה הזו
שיהיה למס' בארץ : [לג] באתי לבני גו' אלו כתי כנסיות כו' כי אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה חה גו'
כתיכול כי זה תכלית דרישת ה' מכל העולם כלו ובאיתי שמה לאחותי המדוכקת לי אמיר במעשיה וזהו ישראל כמ"ס בחיות

אלהו רבא פרק כו

טובים שחכמי ישראל מצפין להם [לד] ואח"כ אבלו רעים שחו ושכרו דודים :

פרק כו (א) דבר אחר וידבר אלהים את כל הדברי האלה לאמר אנכי ה' אלהיך ברוך המקום ברוך הוא [א] שכחד בהן בישראל יותר מבכל העכו"ס וקנה אות' קנין נמור וקרא אותם בני' ועבדים לשמו ולמעמם הוא מדבר עמהם בלשון רבים ולפעמים מדבר עמהם בלשון יחיד וכל כך למה בשביל האהבה שהוא אוהב את ישראל ומשמחה שהוא משמח בהם וכך אמר הקב"ה לישראל בני אני הוא [ב] שישבתי תמע"ד דורות קודם שנברא העולם עד שדרשתי וחקרתי וצרפתי ובחנתי את כל דברי התורה הזאת ומיום שנברא העולם עד אותה שעה אני יושב על כסא הכבוד שלי שלישי היום אני קורא ושונה ושלישי היום אני דן את כל העולם כולו ושלישי

היום אני עושה צדקה וזן ומפרנס ומכלכל את כל העול' ואת כל מעשי ידי (ב) אני הוא שהנחתי את כל שבעים לשונות שבארץ ובאתי ונדבקתי בכס (ג) וקראתי אתכם (ג) אלהים והשויתי את שמכם (ד) לשמי הגדול וקראתי אתכם (ה) אחי ורעי אני הוא (ו) עד שלא נברא העול' ואני הוא משנברא העולם אני הוא (ז) בעוה"ז ואני הוא בעוה"ב (ח) אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא שנאמר (יטעיה מ"ג) (ט) למען תדעו והאמינו לי ותבינו כי אני הוא לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה אנכי ואני ה' ואין מבלעדי מושיע ונאמר (ס"ג מ"ב) (י) הלא אני ה' ואין עוד אלהים מבלעדי אל צדיק ומושיע אין זולתי ונאמר (ס"ג מ"ו) (יא) כי אנכי אל ואין עוד אלהים ואפס כמוני (יב) ד"א אנכי ה' אלהיך מלמד שנסתכל הקב"ה בעולם כולו מתחלת העולם ועד סוף העולם וצפה בעשרה אנשים שבעטו בו ואלו

ישועות יעקב

[6] ילקוט ואחמני דק רס"ה ע"ב (ב) עיין בילקוט נוסחא אחר' : [ג] כמ"ס אני אמרתי אלהים אחס ונר"י וקראתי אחס בני ועבדי

המ"ט חסד הנדיקים מלפני תמיד לעשות בטמאה וכלל הענין מאוד והב"כ וכו' המה בית המקדש מעט : [לד] ואח"כ אבלו רעים שחו ושכרו דודים כלומר שיזכו לדיכוס השכינה ואחזור מעט מעניינו של פרק ע"ד הלידה הלבית היראה גדרה בא מכס רכות הלב המתפעל מאוד בהזכירו מגדולת אל אלי' חיות וגורל ומזה יהיה ירא ויפחד מכבודו ית' וימעט תמיד בעיניו ומעטיו מול כבודו ית' כי לכו מבין שפלות ערכו לפניו ית' ומתחננה הזאת אשר עיקר' מורך ורוך הלב יבא שהבה לב"ה והתמלה בצמות לרומיה' והאבה גדרה מכס השכל המצויין בהוד אל נורא ועי' יכסוף ליריעת כבודו ולהגות בטויות אל ותורתו (אשר זה שלימות הנפש כחמת) והנה אם האדם הוא צדק האהבה לבדה אז יתכן שלא יטער צדקת זולתו [כי לא ידגן מאומה מלגת העוה"ז לא על שלו ולא על חבירי] ולא יתחול על רעהו ויאמר שלום עלי כפשי כי עיקרו הוא ההשכלה ויריעה אכן האדם הירא הוא מתפעל וירך לכו בצרות רעהו ולזה מאבדו חף שהיו גדולים בחכמה מאוד ועכ"ז בתחילה עיקרם היה היראה האמתית ומזה יבין האדם להצטר צדקת רבים ולא יאמר שלום עלי נפשי והבן מאוד ורף לרברבו לעיל פרק ח' מה שהעירותי מענין חוקי עי"ש

פרק כו (א) ד"א וידבר גו' אני הוא שיבתי כו' הענין הכולל מזה המאמר לבאר הכתוב אנכי ה' [שכאורו ההויה הפשוטה

ההויה ומחיה ומקיים כל הבריאה כולה מן האפס המוחלט והנמור] אלצד [ביחוד] כי לא יתכן לומר שהוא ה' מלך שהי' ממלרים כי שם ה' מורה רק על היסוד הגמור הממלא כל עלמין אשר ידענו מלך השכל ורק שהוא אלהי ומשגיח עליו בפרט זה ידענו מלך שהי' ממלרים וזה שאמר סך אמר הקב"ה לישראל אני שיבתי חקש"ד דורות כו' כלומר לבדו המורה העליונה שהיא קודם לעול' ועל פיה נברא העול' ועתה אני מקיים את השולם על פיה (שה נקרא הגיון החור' כביכול אלנו ית' כמו שהארץ העל עשרה מאמרות בספרו) והוא זן את העולם שזה השגה' הכוללת כל חי ומפרנס ומקיים כל וכל זה נכלל במלת ה' שהוא ההויה הפשוטה אשר ממנו נובע כל [ב] אני הוא שהנחתי ע' אומות כו' זהו נכלל בגלות אלהיך להיות אלצד ביסוד להשגיח עליך בפרטות וכל זה נחודע להם בנבואה וכו' סך אמר הקב"ה ר"ל שנבגלת להם בנבואה מעניינים הרעים הזמה בפרטות והבן מאוד : [ג] וקראתי אחס אלהים כלומר ממנוים ומושלים על השבע להכניעה במעשיהם הטובים ויש בו עוד חן שם אלהים מורה על בעל הכחות כולם וכן באדם נכלל כל הכחות העליונים והחזונים והוא עמיד כל הבריאה וכוון כנגד כלל העולם ולכן החקירות כל המרכבה נקראת בשם אדם והבן [ד] לשמי הגדול זה מלך הנפש האנושה ממרום : [ה] אחי ורעי מלך כי על ידי מעשיהם הטובים יש בהם כח להוסיף השפע שיחרכה למטה חף שהכל ביד ה' מ"מ כן גור' ה' שעי' מעשי אנוס יחוסף [ו] עד שלא נברא כו' חף שלא שייך לשון עד קודם הבריאה אשר בלי זמן משפט הלשון כך הוא כמו עד לא עשה חרן וחולות (משלי) והכוונה שאין סינוי בו ית' מלך הבריאה רק הכל פשוט בתכלית הפשוטה ואין הבריאה מוסיף שלימות לו ית' [ז] בעוה"ז כו' ובעוה"ב כלומר הכל מידו חף העי"ז הנשמי הוא ב"ה מודקק לקיימה ולהחיותה היך דעת מתפקדים האומרים עובד ה' ה' חרן [ח] אני אחי וחסידי עוד לימות המשיח ומחצתי בעוה"ז וארפא בעוה"ב שאין עוד מיתה בעולם ויבטל הגזירה כי עפר אהו ואל עפר תשוב כן דרשו במדרש על הפסוק הזה שמוסב על ימות החסיה [ט] למען תדעו גו' הכתוב הזה כל להורות שהסיבה המודקק להושיעם הוא הסיבה הראשונה ב"ה אשר חייבה מקבלת מאמר (וזהו אני הוא לפני לא נוצר אל) אנכי אנכי ה' כלומר אנכי אשר אמרתי אנכי ה' בעשרת הדברות לא נאלץ אחר ב"ה המאזיל העליון והוא המושיע אחס כמ"ס אני ולא מלך [י] הלא אני ה' ואין עוד אלהים כלומר שהסיבה העליונה הוא בעל הכחות כולם [שעל זה מורה שם אלהים] המשגחה ומתנת שפע לכולם והכל נובעים ומושגחים רק מאתו ית' [יא] כי אנכי אל זה ככתוב לעיל ואפס כמוני שמחוייב המלימות הוא רק אהר ואין דומה לו ובא להעיר על הכתוב אנכי ה' אלהיך ושבאורו ה' שהוא הסיבה הראשונה הוא אלהים בימור אלהי ישראל כי המה מושגחים מאתו ממש והוא בעל הכחות כולם אשר הוסיף ממלרים והבן כל זה ולדבר בזה באריכות ילאה היריעה להכיל [יב] ד"א גו' מלמד שנסתכל הקב"ה כו' חף שיש כמה אנשים רשעים שנבעו במצות ה' מ"מ שפז אלו שהיו גדולי המעלה ונכסלו איש איש בדבר מיושר חף ללאורה לא ידענו מה בעי לומר בבאור אנכי בוס והנראה שבא להסביר

מאורי איש

לא זו מחנכה עד שקראה חסות ואריות מורי הת"ך כי ריחס כורף מאוד ואכלתי הרבש זהו האגדה המתוקים מאוד כי מדבר מעניינים חלקיים המתוקים מדבש וסתויו וין המשמח הלבב וזהו המ"ט חסד הנדיקים מלפני תמיד לעשות בטמאה וכלל הענין מאוד והב"כ וכו' המה בית המקדש מעט : [לד] ואח"כ אבלו רעים שחו ושכרו דודים כלומר שיזכו לדיכוס השכינה ואחזור מעט מעניינו של פרק ע"ד הלידה הלבית היראה גדרה בא מכס רכות הלב המתפעל מאוד בהזכירו מגדולת אל אלי' חיות וגורל ומזה יהיה ירא ויפחד מכבודו ית' וימעט תמיד בעיניו ומעטיו מול כבודו ית' כי לכו מבין שפלות ערכו לפניו ית' ומתחננה הזאת אשר עיקר' מורך ורוך הלב יבא שהבה לב"ה והתמלה בצמות לרומיה' והאבה גדרה מכס השכל המצויין בהוד אל נורא ועי' יכסוף ליריעת כבודו ולהגות בטויות אל ותורתו (אשר זה שלימות הנפש כחמת) והנה אם האדם הוא צדק האהבה לבדה אז יתכן שלא יטער צדקת זולתו [כי לא ידגן מאומה מלגת העוה"ז לא על שלו ולא על חבירי] ולא יתחול על רעהו ויאמר שלום עלי כפשי כי עיקרו הוא ההשכלה ויריעה אכן האדם הירא הוא מתפעל וירך לכו בצרות רעהו ולזה מאבדו חף שהיו גדולים בחכמה מאוד ועכ"ז בתחילה עיקרם היה היראה האמתית ומזה יבין האדם להצטר צדקת רבים ולא יאמר שלום עלי נפשי והבן מאוד ורף לרברבו לעיל פרק ח' מה שהעירותי מענין חוקי עי"ש

פרק כו (א) ד"א וידבר גו' אני הוא שיבתי כו' הענין הכולל מזה המאמר לבאר הכתוב אנכי ה' [שכאורו ההויה הפשוטה

ההויה ומחיה ומקיים כל הבריאה כולה מן האפס המוחלט והנמור] אלצד [ביחוד] כי לא יתכן לומר שהוא ה' מלך שהי' ממלרים כי שם ה' מורה רק על היסוד הגמור הממלא כל עלמין אשר ידענו מלך השכל ורק שהוא אלהי ומשגיח עליו בפרט זה ידענו מלך שהי' ממלרים וזה שאמר סך אמר הקב"ה לישראל אני שיבתי חקש"ד דורות כו' כלומר לבדו המורה העליונה שהיא קודם לעול' ועל פיה נברא העול' ועתה אני מקיים את השולם על פיה (שה נקרא הגיון החור' כביכול אלנו ית' כמו שהארץ העל עשרה מאמרות בספרו) והוא זן את העולם שזה השגה' הכוללת כל חי ומפרנס ומקיים כל וכל זה נכלל במלת ה' שהוא ההויה הפשוטה אשר ממנו נובע כל [ב] אני הוא שהנחתי ע' אומות כו' זהו נכלל בגלות אלהיך להיות אלצד ביסוד להשגיח עליך בפרטות וכל זה נחודע להם בנבואה וכו' סך אמר הקב"ה ר"ל שנבגלת להם בנבואה מעניינים הרעים הזמה בפרטות והבן מאוד : [ג] וקראתי אחס אלהים כלומר ממנוים ומושלים על השבע להכניעה במעשיהם הטובים ויש בו עוד חן שם אלהים מורה על בעל הכחות כולם וכן באדם נכלל כל הכחות העליונים והחזונים והוא עמיד כל הבריאה וכוון כנגד כלל העולם ולכן החקירות כל המרכבה נקראת בשם אדם והבן [ד] לשמי הגדול זה מלך הנפש האנושה ממרום : [ה] אחי ורעי מלך כי על ידי מעשיהם הטובים יש בהם כח להוסיף השפע שיחרכה למטה חף שהכל ביד ה' מ"מ כן גור' ה' שעי' מעשי אנוס יחוסף [ו] עד שלא נברא כו' חף שלא שייך לשון עד קודם הבריאה אשר בלי זמן משפט הלשון כך הוא כמו עד לא עשה חרן וחולות (משלי) והכוונה שאין סינוי בו ית' מלך הבריאה רק הכל פשוט בתכלית הפשוטה ואין הבריאה מוסיף שלימות לו ית' [ז] בעוה"ז כו' ובעוה"ב כלומר הכל מידו חף העי"ז הנשמי הוא ב"ה מודקק לקיימה ולהחיותה היך דעת מתפקדים האומרים עובד ה' ה' חרן [ח] אני אחי וחסידי עוד לימות המשיח ומחצתי בעוה"ז וארפא בעוה"ב שאין עוד מיתה בעולם ויבטל הגזירה כי עפר אהו ואל עפר תשוב כן דרשו במדרש על הפסוק הזה שמוסב על ימות החסיה [ט] למען תדעו גו' הכתוב הזה כל להורות שהסיבה המודקק להושיעם הוא הסיבה הראשונה ב"ה אשר חייבה מקבלת מאמר (וזהו אני הוא לפני לא נוצר אל) אנכי אנכי ה' כלומר אנכי אשר אמרתי אנכי ה' בעשרת הדברות לא נאלץ אחר ב"ה המאזיל העליון והוא המושיע אחס כמ"ס אני ולא מלך [י] הלא אני ה' ואין עוד אלהים כלומר שהסיבה העליונה הוא בעל הכחות כולם [שעל זה מורה שם אלהים] המשגחה ומתנת שפע לכולם והכל נובעים ומושגחים רק מאתו ית' [יא] כי אנכי אל זה ככתוב לעיל ואפס כמוני שמחוייב המלימות הוא רק אהר ואין דומה לו ובא להעיר על הכתוב אנכי ה' אלהיך ושבאורו ה' שהוא הסיבה הראשונה הוא אלהים בימור אלהי ישראל כי המה מושגחים מאתו ממש והוא בעל הכחות כולם אשר הוסיף ממלרים והבן כל זה ולדבר בזה באריכות ילאה היריעה להכיל [יב] ד"א גו' מלמד שנסתכל הקב"ה כו' חף שיש כמה אנשים רשעים שנבעו במצות ה' מ"מ שפז אלו שהיו גדולי המעלה ונכסלו איש איש בדבר מיושר חף ללאורה לא ידענו מה בעי לומר בבאור אנכי בוס והנראה שבא להסביר

(ט) (יט) וחרת אף ה' בכס (דברים יא) זכור את יום השבת לקדשו אם קיימת' אתם אותו נתקיים בכס (ישעיה נח) (כ) אז תתענג על ה' וכו' עכשיו שעברתם עליו נתקיים בכס (ויקרא י) (כא) אז תרצה הארץ את שבתותיה וכו' כבוד את אביך ואת אמך וכו' אם קיימתם אתם אותו נתקיים בכס (ישעיה מ) (כב) ודאו (י) גוים צדקך עכשיו שעברתם עליו נתקיים בכס [יחזקאל ה] [כג] לכן אבות יאכלו בנים וכו' לא תרצה אם קיימתם אתם אותו נתקיים בכס (כד) וחרב לא תעבור בארצכם [ויקרא כו] עכשיו שעברתם עליו נתקיים בכס (ס) ודריקותי אחיכם חרב וכו' לא תנאף אם קיימתם אתם אותו נתקיים בכס (ירמיה ל) (כה) אז תשמח בתולה במחול ובחורתי וקני' יחדיו עכשיו שעברתם עליו נתקיים בכס (הושע ד) (כו) לא אפקוד על בנותי כי תזנה ועל בלתי כי תנאפנה וכו' לא תגנוב אם קיימת' אתם אותו נתקיי' בכס (דברים י) [כז] ואכלת' את כל העמי' עכשיו שעברת' עליו נתקיי' בכס (ירמיה נא) אכלני הממני נבוכד נאצר מלך בבל וגומר לא תענה אם קיימת' אתם אותי נתקיי' בכס (כח) ואזם ערי נאם ה' [ישעיה מג] עכשיו שעברתם עליו נתקיי' בכס (זכיה ב)

ואלו הן א' מיכה ב' ירבעם ג' בן ישראלית ד' מקושש ה' אבשלום ו' יואב ז' (ח) שמשון ח' עכן ט' עדי נבות י' אחאב י' אנכי ה' אלהיך [ה] [יג] בעט [ו] מיכה י' לא יהיה לך אלהי' אחרי' בעט ירבעם . לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא בעט בן ישראלית . זכור את יום השבת לקדשו בעט מקושש . כבוד את אביך ואת אמך בעט אבשלוי . לא תרצה בעט : [ז] יואב . לא תנאף בעט (ח) שמשון . לא תגנוב בעט עכן . לא תענה בעט עדי נבות . לא תחמוד בעט אחאב י' [יד] ד' א' אנכי ה' אלהיך אמר הקב"ה לישראל אם קיימתם אתם אותו נתקיי' בכס אני אמרתי : (טו) אלהים אתם וגומר (זכיה ט) עכשיו שעברתם עליו נתקיים בכס אבן כארם תמותון (ס) לא יהיה לך אם קיימתם אתם אותו נתקיים בכס (ויקרא כו) (טז) ופניתי אליהם והפריתי אתכם והרביתי אתכם והקיימתי את בריתי אתכם עכשיו שעברת' עליו נתקיים בכס (זי) ונתתי פני בכס ונגפתם לפני אוריכם (ס) לא תשא אם קיימתם אתם אותו נתקיים בכס (ישעיה נב) (יח) נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו אם אתן את דגנך עוד מאכל לאויביך וכו' עכשיו שעברתם עליו נתקיים בכס

מאורי אש

ישועות יעקב

לסביר של יקשה מה נשנו חלה היוד דברות שנכתבו בלוחות יוחר משאר דיני התורה ואזהרותיה ומשום שנמעט המה עקרים אם ינטל אחד מהם הוא הסתמה כללית והרא' מהאנשים שהם שזת מהם סיבב הרעה להם והבן : (יג) בעט מיכה כו' צעט ירבעם כו' יש להבין מהו ההבדל בין פסל מיכה לירבעם והנראה שזה כמו שאמרו שמיכה עשס העגל במדבר ואמר חלה אלהיך ישראל ולא האמין כי ה' (הוא הסיבה הראשונה) הוציאה וירבעם עבד בשיחוק וזהו לא יהי' לך אחרים על פני כלומר עס פני וזהו ש' חיק כדברי הרמב"ן בבאורו על התורה בן ישראלית שגדך ה' אבשלום שמר באביו ובעל נשי אביו . בעט יואב כמ"ס ויסס דמו מלחמה בשלום : בעט אחאב שמר כרס נבות ואף שעברו בכמה מצות חשב עיקר הסיבה שיהי' מסבב להם שהשתתה איס אים כפי חכונתו . (יד) ד"ל כו' אם קיימתם כו' הא נמי כאשר בארתי לעיל להרחות שהיוד הדברות המה מועלת כללי מדה במדה הן להסביר והן להעניט וע"כ חשבם כפ"ע ונכתבו על הלוחות וענין הרבר כדתי כספרי אשר הנחלים בבאורי על המדרש שחשב כל המנות בחוק יוד הדברות ועיין ספר מאמר השכל להגאון הראב"ן בן זקוני של הרא"ש ז"ל : [שון] אלהים אתם גו' שעי' קבלת האמת ה' באחרות האמיתי שהוא מהוה ומחיה כל וירבב כי יהיה גם הוא המושל בטבע לשרר מערכה או עד"מ ז"ל שלולא ושלל בעגל היו ככני אלהים חיים לעולם וכחששו אז נקם עליהם מיתה (טז) ופניתי אליכם גו' שעי' האמת שאין בלתי וכל הכחות חוק מאחו אין בכתם לעזור או להוקי עי"ז וכה שיהיה הוא המושגת רק מאחו ית' כפרטות והו' ופניתי אליכם : (יז) ונתתי פני גו' הענין כי ישראל עת שיבטו הוא ג"כ בהשגחה המכונה בשם פנים) מאת פני ה' לא תמקדה הטבע ח"ו וכשהוא יורד בהשגחה או העינס יוחר גדול של צדק הטבע והבן : (יח) נשבע ה' אם אתן גו' כלומר שה' ב"ה הטביע לישראל אשר ח"ל להיות באופן אשר [כמו שהטבעה כב"ד שלא יעבור] שלא יתן עוד חרפה בגוים כי יהיו נושעים בה' באמת לעולם ואף שזה הכתיב באמר על לעתיד לגוה דייק כי לולא לא תטאו היה זה מיד ולא היה עוד גלויות בעולה : (יט) וחרס אף ה' גו' כי מד"ד והארוך אף אינו מניח לישראל מסיבת שהם נפרדים ממנו ית' והיפוך שאמר אם אתן עוד את דגנך מאכל לאויביך באמר בו ועל את השמים והטמאף אחריו ש' הביא הישועות יעקב הוא יותר נכון שזהו היפוך ממש : [כ] אז תתענג גו' ענין הרבר ויטודו כי בשבט זוכה לתוספת חנונו והסנה [אם יזכה] והוא דוגמת עיה"ב מתענג מזונו ולכן אמרו חז"ל אלמלי שמרו ישראל שתי' שכתוב בהלכותו מיד הו' נגאלין כי שם יהיה רק ההתענגות מכבוד ה' אף עזס היור מעד הלכ' באין מבין מנועם התענוג וזהו אם קיימתם או נתקיים בכס אז תתענג כו' ונתתי נחלת יעקב אביך כי יהיה גאולה שלימה מתענגים מנועם ה' : (כא) אז תרצה הארץ כלומר חספר ותעניט על מניעת שמירת שבתות ותמו' בגולה על זה וכלומר מלבד שלא זכיתם לסתענוג הול עוד זאת תקבלו עינס גדול על זה : [כב] וראו גוים צדקך לכאורה אין זה שייכות לזה ומרוע רק נסיבת מנוה זו ויתכן שהכוונה שראו גוים בנה שצק"ס מתנהג עמך בדרך וברחמים וזה מסיבת הקיום כבוד אב ואם כמ"ס כבוד גו' למען ואריכון ימך על הארמה ודומק : (כג) לכן אבות גו' הביא הפסוק סנה שלכאורה אינו ההפך רק משום שסס באמר כמה פעמים שיבטתה זאת לעיני הגוים שידעו מטרפס כמו שנאמר שם ואתקן למרבה ולמרפה בגוים וח"ל הוא הפוך מן הקצה לקצה : (כד) וחרב לא תעבור וזה מדה כנגד מדה כי שנחתם הרניטה ועתה להיפך מאור ודריקותי אחכם חרב גו' : (כה) אז תשמח בתולה עמר זמירתם ומתחות המנוות : [כו] לא אפקוד גו' כלומר בתמיה היתכן שלא אפקודם בשנים וכן פירוט המפרשים : (כז) ואכלתם את כל העמים וח"ל לא תשטרבו לגנוב משל אחרים כי יהיה לכם הכל מעוברי כוכבים סביבותיכם ועתה להיפך מאור שהוא

ועבדי : [ד] בילקוט גרס זמרי : [ה] בילקוט גרס ככל ככולס : (ו) על סס שפשה פסל ומסכה (סופטי' י"ו) ח"ל טעמה את העגל במדבר עי' סס עיין פרש"י פ' חסא : [ז] שרגז את אבנר ועצא : [ח] שלקח כז אל כנר לאשה וכן לנרסה ילקוט זמרי עס כוכי כז נור י' (ט) ל"א ויחר אף ה' ביום ההוא וישבע לאמר [במדבר לב] והילקוט הביא מקרא אחר ולא מלאחיו במקרא שנחלק לו בין ויחר לומר : [י] עיין ילקוט כ"ל : [יא] וכל מלכים כבורך פני וזהו ש' חיק כדברי הרמב"ן בבאורו על התורה בן ישראלית שגדך ה' אבשלום שמר באביו ובעל נשי אביו . בעט יואב כמ"ס ויסס דמו מלחמה בשלום : בעט אחאב שמר כרס נבות ואף שעברו בכמה מצות חשב עיקר הסיבה שיהי' מסבב להם שהשתתה איס אים כפי חכונתו . (יד) ד"ל כו' אם קיימתם כו' הא נמי כאשר בארתי לעיל להרחות שהיוד הדברות המה מועלת כללי מדה במדה הן להסביר והן להעניט וע"כ חשבם כפ"ע ונכתבו על הלוחות וענין הרבר כדתי כספרי אשר הנחלים בבאורי על המדרש שחשב כל המנות בחוק יוד הדברות ועיין ספר מאמר השכל להגאון הראב"ן בן זקוני של הרא"ש ז"ל : [שון] אלהים אתם גו' שעי' קבלת האמת ה' באחרות האמיתי שהוא מהוה ומחיה כל וירבב כי יהיה גם הוא המושל בטבע לשרר מערכה או עד"מ ז"ל שלולא ושלל בעגל היו ככני אלהים חיים לעולם וכחששו אז נקם עליהם מיתה (טז) ופניתי אליכם גו' שעי' האמת שאין בלתי וכל הכחות חוק מאחו אין בכתם לעזור או להוקי עי"ז וכה שיהיה הוא המושגת רק מאחו ית' כפרטות והו' ופניתי אליכם : (יז) ונתתי פני גו' הענין כי ישראל עת שיבטו הוא ג"כ בהשגחה המכונה בשם פנים) מאת פני ה' לא תמקדה הטבע ח"ו וכשהוא יורד בהשגחה או העינס יוחר גדול של צדק הטבע והבן : (יח) נשבע ה' אם אתן גו' כלומר שה' ב"ה הטביע לישראל אשר ח"ל להיות באופן אשר [כמו שהטבעה כב"ד שלא יעבור] שלא יתן עוד חרפה בגוים כי יהיו נושעים בה' באמת לעולם ואף שזה הכתיב באמר על לעתיד לגוה דייק כי לולא לא תטאו היה זה מיד ולא היה עוד גלויות בעולה : (יט) וחרס אף ה' גו' כי מד"ד והארוך אף אינו מניח לישראל מסיבת שהם נפרדים ממנו ית' והיפוך שאמר אם אתן עוד את דגנך מאכל לאויביך באמר בו ועל את השמים והטמאף אחריו ש' הביא הישועות יעקב הוא יותר נכון שזהו היפוך ממש : [כ] אז תתענג גו' ענין הרבר ויטודו כי בשבט זוכה לתוספת חנונו והסנה [אם יזכה] והוא דוגמת עיה"ב מתענג מזונו ולכן אמרו חז"ל אלמלי שמרו ישראל שתי' שכתוב בהלכותו מיד הו' נגאלין כי שם יהיה רק ההתענגות מכבוד ה' אף עזס היור מעד הלכ' באין מבין מנועם התענוג וזהו אם קיימתם או נתקיים בכס אז תתענג כו' ונתתי נחלת יעקב אביך כי יהיה גאולה שלימה מתענגים מנועם ה' : (כא) אז תרצה הארץ כלומר חספר ותעניט על מניעת שמירת שבתות ותמו' בגולה על זה וכלומר מלבד שלא זכיתם לסתענוג הול עוד זאת תקבלו עינס גדול על זה : [כב] וראו גוים צדקך לכאורה אין זה שייכות לזה ומרוע רק נסיבת מנוה זו ויתכן שהכוונה שראו גוים בנה שצק"ס מתנהג עמך בדרך וברחמים וזה מסיבת הקיום כבוד אב ואם כמ"ס כבוד גו' למען ואריכון ימך על הארמה ודומק : (כג) לכן אבות גו' הביא הפסוק סנה שלכאורה אינו ההפך רק משום שסס באמר כמה פעמים שיבטתה זאת לעיני הגוים שידעו מטרפס כמו שנאמר שם ואתקן למרבה ולמרפה בגוים וח"ל הוא הפוך מן הקצה לקצה : (כד) וחרב לא תעבור וזה מדה כנגד מדה כי שנחתם הרניטה ועתה להיפך מאור ודריקותי אחכם חרב גו' : (כה) אז תשמח בתולה עמר זמירתם ומתחות המנוות : [כו] לא אפקוד גו' כלומר בתמיה היתכן שלא אפקודם בשנים וכן פירוט המפרשים : (כז) ואכלתם את כל העמים וח"ל לא תשטרבו לגנוב משל אחרים כי יהיה לכם הכל מעוברי כוכבים סביבותיכם ועתה להיפך מאור שהוא

אלמלי

עז

אדיהו רבא פרק יכו

(לז) קיים יצחק שהיה מושלך (טו) לפני אביו כשה לטבח לא תרצה קיימו יוסף שלא שמע לאשת פוטיפר (טז) להרוב את פוטיפר לא תנאף קיימו יוסף שנא' [סס לט] ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלהי' (לט) ומה ת"ל לאלהי'אלא מלמד שנשבע לו ליצרו באלהי' ואמר האלהים לא אעשה את הדבר הזה ד"א לא תנאף קיימו בועז שנאמר (רות ג) ליני הלילה (י) וגומר לא תגנוב קיימו יוסף שנאמר (בראשית מז) וילקש יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים (יח) וגו' ד"א לא תגנוב קיימו השבטים שנאמר (סס מ"ג) הן כסף אשר מצאנו בפי אמתחתינו השיבנו אליך מארץ כנען ואיך נגנוב מביט ארונך כסף או זהב (מא) לא תענה וגו' ולא תחמיד קיים אברהם שנ' (יד) ויאמר אברם אל מלך סרום הרימתי ידי אל ה' אל עליון (יט) קינה שמים וארץ אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך וגו' בלעדי רק אשר אכלו הנערים וגו' ד"א אנכי ה' אלהיך ולא יהיה לך ולא תשא את שם ה' אלהיך לשוא מה ענין זה אצל זה אלא לדמך (מב) שכל רגיל בשבועות שוא ובשבועות שקר הרי זה כאילו עובר ע"ז ואינו עושה קורת רוח לפני מי שאמר והיה העולם ואינו מקבל עליו עול מלכות שמי' שלימה וכל מי שאינו רגיל בשבועות שוא ובשבועות שקר הרי זה עושה קורת רוח לפני הקב"ה ומקבל עליו עול מלכות שמים שלימה אוי להם לדשע"י שבשביל מעשיהם המקולקלים

[כט] מה אעידך מה ארמה לך הבת ירושלים מה אשור לך ואנחמך וגו' לא תחמוד בית רעך וגומר אם קיימתם אחם אותו נתקיים בכם (ל) ולא יחמוד איש את ארצך (סמות לד) וגו' עכשיו שעברתם עליו נתקיים בכם (מיכה ב') וחמרו שדות וגולו וגו' (לא) ד"א אנכי ה' אלהיך קיימו יוסף שנאמר ויאמר אליהם יוסף אל תיראו כי התחת אלהים אני (בראשית נ') לא יהיה לך וגומר (לב) קיימו יעקב שנאמר [סס ז] ויאמר יעקב אל ביתו וגו' הסירו את אלוהי הנכרי אשר בתוכם וגו' לא תשא קיימו יוסף שנאמר (סס מ"י) הו' פרעה אם תצאו מזה והלא הרבנים ק"ץ ומה כשהיה נשבע במלך ב"ז קיים את שבועתו אם נשבע במ"מה הקב"ה עאכ"ו זכור את יום השבת לקדשו קיימו יוסף שנאמר (סס נ"ג) ויאמר לאשר על ביתו הבא את האנשי' הביתה וטבות טבח והכין וגומר : ואין הכן (לג) אלא לשבת שנאמר (סמות ט"ז) והיה ביום הששי והבינו את אשר יביאו ומאי וטבות טבח : אלא מלמד שאמר יוסף לטבח (יג) (לד) פרע לפנייהם את בית השחיטה והפריש לפניו את גיד הנשה : ד"א זכור את יום השבת לקדשו קיימו חנניה מישאל ועזריה שנאמר (ישעיה נה) כי כה אמר ה' (לה) למריסים [יג] אשר ישמרו את שבתותי כבוד את אביך ואת אמך קיימו יוסף שנאמר (בראשית לו) ויאמר ישראל אל יוסף הלא אחיך רועים בשכם (לו) לכה (יד) ואשלחך אליה וגו' : ד"א כבוד את אביך ואת אמך

ישועות יעקב

כבודך וגומר וזה שכן בעוה"ז אכל למען יאריכוני ימיך וגו' קאי על עוה"ז ליום סכולו ארוך וכולו טוב : (יג) שיגלה להם בית השחיטה שידעו שגשט כדון ולא בשר נחמה הוא לפי שקיימו כל החזרה אעפ"י שלא נחמה : ועיין בפ' ג"ה דף ל"א : (יג) שנאמר והיו סריסים בהיכל מלך בבל אלו חמ"ו כך דרשו בפ' חלק : (יד) אעפ"י שידע שחמ"ו שולחין אותו : [טו] והיה אז כן ל"ו סניס ולא בעט בו : [טז] עיין לעיל פרק י"ז : וכאז ג"כ נשבע ליצרו שאמר סי' ה' שכבי עד הבקר : (יח) וסיפא דקרא ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה : (יט) כזה העיד עדות

מאורי אש

אכלני הנמני מאוד לא די שלא זכיתי להנות מטובי אלא נהפוך שהיו חובל מטובי ואני נשארתי ריקס : (כח) ואחס עדי אולי דרש על דרך דרש לא תענה כדעך זהו הקב"ה והיו שלא תכחש בו ותאמין בו והיו ואחס עדי הנאמר שם שחחס עדים בדבר שאנכי ה' במה שאני משפיע לכם כל טוב בזה עדים אחס איך ההאמנה כי אמת : (כט) מה אעידך כלומר כי גם עמה בנדרם בעדות ולא האמין כי ולכן באה עליך רעה אשר אין דומה לך וזה דרך דרש וטרה : (ל) ולא יחמוד זהו מדה כלי' ועמה להיפך וחמדו גו' אף שהכתוב מדבר על ישראל מ"מ גם מזה אין מנוחה כאלהים אף אים מאמרו גם אין שונט למעלה מעבירה עלמה

וכל זה להורות כי זה העניינים כללים עד מאוד מקיפים יסודות רבות הן בשכר והן בעונש ח"ו : (לא) ד"א כו' קיימו יוסף גם זה בא להורות שגדול עניינם מאוד שכל הנדיקים שהיו קודם מתן תורה קיימיהו על נכון : ויוסף האמין רק בה' ובגזירתו ואמר על עצמו שאין בכחו לעשות עמם דעה מאומה ולא יסדו ממנו וקיים שהאמין בה' שהוא הנותן כח לכולם והוא אלהי' בעל הכתר : (לב) קיימו יעקב שהיכחם שלא היה אלהים אחריהם על פניהם אף סרך : עבודת חלילים מאסור ההגאה מהם שזה אינו מניין מלות רק העבודה לים והוא שהיחס שלא ימלאו צרכיהם שאסור בהגאה : (לג) אלא לשבת מפני שאסור במלאכה כי אין לומר שההכנה על הכסול שלסון הכנה משמע על זמן שאחר זה הרבה לא באותו היום כמו שנאמר והיה ביום הששי והיכתי שמוטב על למחר ביום השבת : (לד) פרע לפנייהם שיפחטו ויהרו ג"כ בניד הנסה אף שזה אינו מיוך הדברות חשכם ג"כ זה באגב כי באמת היו מקיימין כל החור' כול' בדעת חו"ל : (לה) לסריסים שהי' סריסים בהיכל מלך ל"ג ועכ"ז שמרו שבתות ולא חללוהו וכל זה דרך דרש שיטע' ניבא עליהם : (לו) לכה והשלחך אף שידע כי הם שולחים אותו עכ"ז הדרו לקיים מצות כבוד אביו : [לז] קיים יוסף כו' כשה לטבח כלומר בחמימות לז בלי הרעור וממשבה מאומה רק כשה חמים : [לח] להרוב את פוטיפר גם זה בכלל הריגה או אולי באחרית היתה היא הורגת לבעלה למען לקחת יוסף : [לט] ומה ת"ל לאלהים כלומר כי תנח אשת איש הוא חטא שבין אדם למקום ובין אדם לחבירו הוא ג"כ ומפרט שבה' מנעו עצמו שחביר סם אלהים ומנעו שלא יעשה זאת וזה מגדר הפרישות : (מ) ליני הלילה גו' והוא ג"כ נשבע שנאמר חי ה' שכבי עד הבוקר : וילקט יוסף וסופו דקרא ויבא יוסף ביתה פרעה : [מא] לא תענה גו' ולא תחמוד קיים א"א כו' הרימותי כו' כבר בארתי בפרק שלפני זה בבאר הכתוב וכלל ג"כ לא תענה בזה כמו שפרשתי לעיל שמוטב על הקב"ה והיו הרימותי ידי רק לאל עליון כי אליו אבטח ולא נעמל ידי וכל זה הביא מאלו השלמים להראות ג"כ גדרי המצות ואיכותם על חופן שלימותם למשל שמוצא כבוד הוא אף במקום סכנה וכדומה וכן שאר הדברות והכן : [מב] שכל רגיל בנשבע כו' כאלו שונד עוברת כוכבים באור הדבר אשר שתרביגל עצמו להטבח כשמו הגדול ואינו מקיימו ואז מעט מעט יתעקר אמונת ה' מלבו ויחשוב זאת באין ובאחריותו ידבק ח"ו באמונת עובדת כוכבים ובאמונתם כי בעדה האמנתו מאומה ה' : (מג) ואינו עושה ק"ר כו' ואינו מקבל כו' כלומר ומכש"כ שטרדתי

המקולקלים מביאין את עצמן לידי פסול והיון עניים עד יום מותן שנ' [זכריה ה'] [מג] הוצאתיה נאם ה' צבאות ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו הוצאתיה [כ] לאלתר ובאה אל בית הגנב [מד] זה הגנב דעת הבריות ואל הנשבע בשמי לשקר כמשמעו כל העברות שבתורה אם עבר עליהן נפרעין ממנו בנוסו ועל שבועות שוא נפרעין ממנו בנוסו ובממונו לכך נאמר וכלתו את עציו ואת אבניו ולא עוד אלא [מה] שהקב"ה [כא] מעיד עליו בעצמו שנאמר [מלאכי ג'] וקרבתו אלי' למשפט והייתי עד ממחר במכשפי' ובמנאפי' ובנשבעי' דשקר ובעושקי שבר שכיר אלמנה ויתום וגו' ואומר [ירמיה כט] [מו] ואנכי היודע ועד נאם ה' דבר אחר לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא וזכור את יום השבת לקדשו מה ענין זה אצל זה אלא ללמדך [מז] שכל הרגיל בשבועות שוא ושקר דרי הוא אינו מקבל עליו עול מלכות שמים שלימה ומו שאינו רגיל בשבועות שוא ושקר דרי הוא מקבל עליו עול מלכות שמים וכל הרגיל בשבועות שוא ושקר אינו נוחר את חי' [כז] עוה"ב וכך מי שאינו רגיל בשבועות שוא ושקר דרי הוא נוחר את חי' העוה"ב לכן לא יאמר האדם בלבו לעצמו אני אהיה ירא שמים ואוהב את הקדוש ברוך

הוא [מח] על מנת שאעבור על אחת מכל המצות האמורות בתורה כי זהו סימן רע וחלק רע וגזירות קשות באות עליו [מט] אלא כך יאמר אדם בלבו אני אהיה ירא שמים ואוהב את הקב"ה על מנת שלא אעבור אפי' על אחת מכל המצות האמורות בתורה וזהו [נ] סימן טוב וחלק טוב לו ואין חטא בא על ידו [נא] תדע לך שכן הוא שהרי כשהיו ישראל במדבר מה נאמר בהם [כמדבר טו] ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת אמר [כג] הקב"ה למשה מפני מה חלל זה את חשבתאמר משה לפני רבש"ע איני יודע אל הקב"ה למשה אני אומר לך כי בכל ששת ימי חול יש לו לישראל תפילין בראשו ובזרועו ורואה אותם וחוזר ממעשיו אבל עבשיו ביום השבת [כד] שאין לו תפילין בראשו ובזרועו לכן חילל זה את השבת באותה שעה אל הקב"ה למשה משה צא וברר להם מצוה אחת שיהיו נוהגים בו גם בשבתות ובמים טובים זה מצות ציצית שנאמר [סס] דבר [כה] אל בני ישראל וגו' ועשו להם ציצית [נב] על כנפי בגדיהם לדרותם וגו' וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' וגו' ואין לדרתם אלא [כו] לדרו [נג] תם ואין תם אלא יעקב שנאמר [נחאטיז כה] ויעקב איש תם [נד] תם מגול

מאורי איש

לא יחפץ לעשות ק"ד ולקבל עול מלכות שמים עוד כי נעקר יוריו הטובים מלבו מסיבה רגילותו לשנוע בשקר [מד] זה הגנב דעת הבריות דהיסקה לו אם על הגניבה כפסו אין העונש כל כך גדול ללכותו כליון גמור כאין תקומה ואין לומר שגיב וכשנע לשקר ג"כ דהא על שבועות שקר לבד יענש ככה ולכן מפרש שנוכ דעת הבריות מתרצה עלמו פלדוק ובאמת שבע חובות כלבו אז האיש ההוא אין תקומה למלסו : הולאחי לאלתר סין מורה הלשון מורדק לעבר שכמעט אין אומר ושחי לזה דא"כ ה"ל א"יאי : מהה שהקב"ה מעיד עליו בעצמו באורו אף שהקב"ה ילא רחמים בזה הוא עלמו כביכול מקרב למשפט [כי נהפך מרחמים לדין] להענישו . [מו] ואנכי היודע ועד כלומר גם המדת הרחמים המלמד זכות על האדם יודע עונשו ומעיד אלו לחיוב ולעונשו והבן : [מז] ד"ל כו' שכל הרגיל כש"ס כו' כי שקולה מצוה שבת כנגד כל התורה כי הוא אוח על חידוש העולם אשר מזה נמשך קבלת עול מלכות שמים שלימה וכלומר שמצין אמיחה השגחה ה' ויסודו יח' אשר ילקח אוח רק מחידוש העולם ומי שהוא מרגיל עלמו לקבל מוראו נכנס הירא' מעט מעט בלבו עד שיזכה למלכות שמים שלימה באמת ואמר לשון שאינו רגיל הוא לאו דווקא אלא כלומר שאינו נשבע לעולם ואידי דאמר לעיל כל הרגיל סירכא דלישנא קט לה גם הכא . ובין חבין ההבדל שבין לעיל שאמר שה"ה כעובד עבודה אלוים כלומר שאינו מאמין בה' לבד רק ישחק עמו עבודת אלילים ג"כ וכאן מדבר מנחמים השגחה הכובע מייסוד החידוש והמרגיל עלמו בשבועות שקר יבוא ח"ו להחפיק בהשגחה לגמרי והבן : [מח] ע"מ שאעבור כו' כלומר כואיל ומצוה גוררת מצו' ועבירה עבירה וכולן מקשרין זה בזה וכמ"ס שמשבועות שקר יבוא לידי חילול מ"ס לכן מי שאומר עובד ה' מאלהנה ומירצה מלבד מצוה אחד שאינו יוח לו לקיימו מסיבה מה זהו סימן רע לו כי בודאי בסוף יעבור על כולן כי זהו מעשי היצר המפתה בתקלקלית אף שמדמה שמתכונן בלבו האהבה והיראה האמיתית זה כאין כי מבלעדי המצות כולן לא יחכן זאת : [מט] אלא כו' יאמר האדם כו' ע"מ שלא אעבור לכאורה הוא מיותר והמראה שבה להסביר שלפ"ז א"כ השלימות איננה ב"ל ע"י קיום מצוה כולן ואיך יתכן שאיש אחר יעשה כל המצות יש מצות גוסגות רק כשהניס לויס ויש בעשירים ויש המקושר בזמן ובחנא ומפרש שאין על האדם זולת שלא לעבור ואם הו' בא לידו הו' מקיים זאת ולכן הכונה מאשרפה למעש' אף שלא קיים וק"ל . [נ] סימן טוב שבודאי יקיים את כולה ותלך טוב כלומר טבע טובה שהיא אית ישר : [נא] תדע לך כי' כלומר הא לך ראי' שמצוה אחת מונע את האדם מעבירות הרבה שמזכירים על כולן כי כן טבע המצו' וסגולת' [נב] על כנפי בגדיהם שיהיו רואים תמיד ויזכרו ע"ז כל המצות : [נג] לדרו תם כלומר כי מפני קיום כל המצות בשלמות הוא תם ושלם בשלימות הנפשי ואם יעבור באחת לא יהיה תמים כי כן סגולת המצות אחת ודבוקות הנה ולכן חילית מזכיר כל המצות שיהיו תמימים ע"ז [ואין זה רחוק מפשוטו ג"כ שהכונה לדרתם לומר שנוהג לדרות שלא ידומה כי הנה מצוה זמנית רק נלחיות ואל"כ איך אפשר שיטעל מצוה אחת לעולם והבן] . [נד] הם מגול כו' מג"ע משפ"ד חשב אלו הג' דברים עד"מ רובם בגול יתעוטם בעריות וכן באבק לה"כ שזה סוף משפטי דמים דאזיל סומקי אך לקיות מדרגות מדרגות יש כשצירתיים שומר נפשו ממנון אחרים אלכל עכ"ז נעסקו ירמה וכדומה וכן בענייני עריות יסוד מעט אחרי עינוי בדבר האומר לו אך יעקב היה בחמימות ובשלימות על דר המעלה העליונה והמצות ליצית מוכיד לזה ולכן

ישועות יעקב

עדות אמת שהעיד לכל שהוא יח' ברא שמים וארץ וכן מלאתי בילקוט יתרו דף ע"ט לא תענה קיים אברהם שהעיד לכל באי עולם שאחה רכון כל המעשים ועיין בזווקוקין והקורא יבחר בלדק [כ] ואין תולין לו שנים ושלשה דורות אם יש לו זכות כמו שמצינו בשאר עבירות שבועות דף ג"ח : [כא] ועבר שרבו מקרבו לדין וממחר להעידו כלום חקנה יש לו חגיגה פ"ק : [כב] יום שכולו שבת : [כג] ילקוט שלח לך דף רכ"ח ע"ב עיי"ש ל"א : [כד] שחפילין נקרא אוח על ידנה ושבת ו"ט נקראים ג"כ אוח ואם מניח שבת ו"ט חפילין הוא מצוה לאות של שבת ולאות של המועדות ואי' בזהר שחף בחוה"מ אסור להניח חפילין וחייב מיחה ועיי"ש : [כה] לך נסמכה פ' ליצית לפ' מקושש : [כו] שפ"י מצות ליצית יהיו דור

כש"ס כו' כי שקולה מצוה שבת כנגד כל התורה כי הוא אוח על חידוש העולם אשר מזה נמשך קבלת עול מלכות שמים שלימה וכלומר שמצין אמיחה השגחה ה' ויסודו יח' אשר ילקח אוח רק מחידוש העולם ומי שהוא מרגיל עלמו לקבל מוראו נכנס הירא' מעט מעט בלבו עד שיזכה למלכות שמים שלימה באמת ואמר לשון שאינו רגיל הוא לאו דווקא אלא כלומר שאינו נשבע לעולם ואידי דאמר לעיל כל הרגיל סירכא דלישנא קט לה גם הכא . ובין חבין ההבדל שבין לעיל שאמר שה"ה כעובד עבודה אלוים כלומר שאינו מאמין בה' לבד רק ישחק עמו עבודת אלילים ג"כ וכאן מדבר מנחמים השגחה הכובע מייסוד החידוש והמרגיל עלמו בשבועות שקר יבוא ח"ו להחפיק בהשגחה לגמרי והבן : [מח] ע"מ שאעבור כו' כלומר כואיל ומצוה גוררת מצו' ועבירה עבירה וכולן מקשרין זה בזה וכמ"ס שמשבועות שקר יבוא לידי חילול מ"ס לכן מי שאומר עובד ה' מאלהנה ומירצה מלבד מצוה אחד שאינו יוח לו לקיימו מסיבה מה זהו סימן רע לו כי בודאי בסוף יעבור על כולן כי זהו מעשי היצר המפתה בתקלקלית אף שמדמה שמתכונן בלבו האהבה והיראה האמיתית זה כאין כי מבלעדי המצות כולן לא יחכן זאת : [מט] אלא כו' יאמר האדם כו' ע"מ שלא אעבור לכאורה הוא מיותר והמראה שבה להסביר שלפ"ז א"כ השלימות איננה ב"ל ע"י קיום מצוה כולן ואיך יתכן שאיש אחר יעשה כל המצות יש מצות גוסגות רק כשהניס לויס ויש בעשירים ויש המקושר בזמן ובחנא ומפרש שאין על האדם זולת שלא לעבור ואם הו' בא לידו הו' מקיים זאת ולכן הכונה מאשרפה למעש' אף שלא קיים וק"ל . [נ] סימן טוב שבודאי יקיים את כולה ותלך טוב כלומר טבע טובה שהיא אית ישר : [נא] תדע לך כי' כלומר הא לך ראי' שמצוה אחת מונע את האדם מעבירות הרבה שמזכירים על כולן כי כן טבע המצו' וסגולת' [נב] על כנפי בגדיהם שיהיו רואים תמיד ויזכרו ע"ז כל המצות : [נג] לדרו תם כלומר כי מפני קיום כל המצות בשלמות הוא תם ושלם בשלימות הנפשי ואם יעבור באחת לא יהיה תמים כי כן סגולת המצות אחת ודבוקות הנה ולכן חילית מזכיר כל המצות שיהיו תמימים ע"ז [ואין זה רחוק מפשוטו ג"כ שהכונה לדרתם לומר שנוהג לדרות שלא ידומה כי הנה מצוה זמנית רק נלחיות ואל"כ איך אפשר שיטעל מצוה אחת לעולם והבן] . [נד] הם מגול כו' מג"ע משפ"ד חשב אלו הג' דברים עד"מ רובם בגול יתעוטם בעריות וכן באבק לה"כ שזה סוף משפטי דמים דאזיל סומקי אך לקיות מדרגות מדרגות יש כשצירתיים שומר נפשו ממנון אחרים אלכל עכ"ז נעסקו ירמה וכדומה וכן בענייני עריות יסוד מעט אחרי עינוי בדבר האומר לו אך יעקב היה בחמימות ובשלימות על דר המעלה העליונה והמצות ליצית מוכיד לזה ולכן

אליהו רבא פרה כו

זה שורפן ומפסידן כך גרונו של אדם אפילו אתה נותן בו כל אכילות יפות שבעולם הוא (לא) בולען ומפסידן מעשה ברבי יהודה הנשיא שאמר בשעת מיתתו גלוי וידוע לפני הקב"ה שעמלתי בתורה (סב) בכל עשר אצבעותי ולא אכלתי ולא נהנתי בעולם הזה [סג] אפילו באחת מאצבעותי הקטנים ומעולם לא אמרתי אלך ואוכל ואשתה ואהנה מן עוה"ז ואלך אח"כ מתוך תענוגי עוה"ז (סד) ואפסור מן העוה"ז לעוה"ב אלא לא עשיתי לי אכילה ושתייה רק כדי חיותי ועסקתי בתורה כל ימי חיי לכן עכשיו (סה) תן לי מנוחה בבית עולמי מה (סו) היו משיבין (לב) לו יבא שלום ינחמו על משכבות' הולך נכחו (יטסיה ז) וכל העושה כן עליו הכתוב אומר (חיליקי) שוב איש חינוך ומלוה [לג] יוכלכל דבריו במשפט (סח) מכאן שמעת שקדושת הקדוש ב"ה קדושת שבת וקדושת ישראל שלשתן חשובות כאחת בקדושת הקב"ה מה כתוב (סס כז) ואתה קדוש (סט) יושב תהלות ישראל כך בשמו אבותינו וגו' ובקדושת שבת מה כתוב (טמות לא) ושמרתם את השבת כי קודש הוא לכם ובקדושת ישראל מה כתוב (יזמיה ז) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה מכאן אמרו שלעתיד לימות בן דוד שיחיו

מגזל חם מגלוי עריות חם משפיות דמים [נה] לפיכך וביאורו ונתנוהו אצל עול מלכות שמים שהיא חמורה שמתחילין שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ומסיימין ועשו להם ציצית וגו' הא למדת (כו) (נו) שקלה שבמצות הרי היא כחמורה חמורה הרי היא כקלה ד"א זכור את יום השבת לקדשו כמה אתה (נב) מקדשו במקרא ובמשנה במאכל במשתה ובסות נקיה [כח] (נח) ובמנוחה שכל המענג את השבת כאלו הוא מכבד להקב"ה שנאמר (יטסיה יח) קראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובר ללמדך אם קראת לשבת עונג אז ולקדוש המכובר ואע"פ שאמר ר"ע [כט] עשה שבתך חיל ואל תצטרך לבריות מכל מקום ישול אדם בשר מעט ויין מעט (נט) ואל ירבה בבשר ויין יותר מדאי ואם הרבה בבשר ויין יותר מדאי הרי מקרא מוכיח עליו (משלי כג) אל תהי בסבאי יין בזוללי בשר למו כי סבא חולל יוש (ס) ואם לא זכה אדם לבקש רחמים על ד"ת שיכנסו לתוך מעיו מכל מקום יבקש רח"מ על אכילה ושתייה יתירה שלא יכנס לתוך מעיו שנאמר [יטסיה מח] הגה (ל) צרפתיך ולא בכסף בחדתיך בכור עוני [סא] מה כור זה אפילו אתה נותן בו כל העצים שבעולם דרי

ישועות יעקב

דור חם מגזל ועבירה יעקב : (כו) בעיני הנריות הוא קלה לפי שנתקח דממים מועטים ובאמת היא שקולה ככל המזות וכן לזיות בני תרי"ג עס ה' קשרים ומונה חוטין כמו שפי' רש"י : (כח) מן המלאכות האסורות (כט) שנת פרק כל חבני ובערני פסחים : (ל) אלזרף אחס לא ע"י אש של גיהנם ולא ככסף שזריכים לזרפו באש ע"כ בחרתי לך כור עוני : (לא) ע"כ יבקש רחמים שיוכל לכבוש תאוותו [לג] ע"י בח קול כדאיחא נכחיות פי"ב [לג] טוב לאיש שהוא חונן דלים ומלוה להם ואין מדקדק לומר אין יכולת בידי אבל דבריו הנזכרים לו למאכל ומשתה וכסות

מאורי אש

סיים והייחס קדושים כלומר פרושים אפילו מדבר המותר : (נה) לפיכך הביאורו כי כלומר הביאורו פרשם לזיות המזכרת כל המזות לקבלת מ"ש שהיה העקרי וקיום כל המזות המה ג"כ עקריים וזה מבלעדי זה לא יתכן : (נו) שקלה שבמצות ה"ה כחמורה כו' כלומר קל בעיניו עשייתה כי היא בדמים מועטים באין טורח ומ"מ היא מעוררת לכל המזות כי המזות סגולות נודעות רק לה' לבדו סגולתה כמו שהערתה לעיל כמה פעמים : (נז) מקדשו כמקרא ר"ל לא במאכל ובמשתה לבד כ"א בלמד החורה ג"כ המשמחה הלכ וגם ענין המאכל הוא ג"כ מזה הטעם כדי שיחננו וישמח נפשו בחורה ה' וזה נקרא קדושה כי נקדש היום

הוא כנפשו : (נח) ובמנוחה ממלאכה ומדיבור הענין המלאכה הוזהר לו אל ירבה באכול על השביע כי לא כאלה תענוגי שבת המכוי' הודאה וכבוד לו ית' : (נט) ואל ירבה בכטר ר"ל אף מו שיש לו אל ירבה לאכול על השביע כי לא כאלה תענוגי שבת המכוי' רק למנוחה הנפש והתענגותה מכבוד ה' : (ס) ואם לא זכה אדם כי יבקש רחמים על אכילתה כו' בא להורות שרבי המאכל גורם להפסדת החורה כי כח היצר מתגבר ע"י וגם ניטמס ירי מומו ושכלו ולכן אם יראה כי אין שכלו חוק בד"ת יבקש רחמים שיוכל להמנע מרבו תאות המאכל כי ע"י יטהר נפשו ויזהר באחריות להבין ד"ת כי ע"י טהרת הנפש יתגלה השכל ג"כ מעט מעט והכן מאוד : (סא) מה כור הזה כו' כן גרונו כו' ר"ל ששלחתי עניות בכור (הוא הפה) האפסיד ומכלה כל ואינו נהנה רק לשטחו ולבסוף אין לו חועלת מאומה כי אחרי שבעו מה לו אם אכל מאכל טוב או אינו טוב וע"ד הפסג כמו הכיר המזריק סגיגה כן העניות מזרקה לב האדם ומפריד הרע והגאון מקרבו [סב] בכל עשר אצבעותיו הוא משל לפי שעל הרוב היריד עוסקים בענייני העוה"ז והוא עשה עמם רק חורה : [סג] אפי' באחת מאצבעותי כלומר אפי' הגאה קטנה ופחותה (להיות מעט מכבוד החורה או מעוה"ז וכדומה) כי בכל כוונתו היה רק לשמים וכל עסקי עוה"ז ג"כ לא היה רק לחוק גיוו לחורה ולא להנחתו : (סד) ואפסור מן העוה"ז לעוה"ב כלומר שלא אחזתי דבר העוה"ז אפי' לטמל שאדמה אמת מעוה"ב הוא טוב אבל עוה"ז הוא ג"כ טוב ולכן אהנה מעוה"ז ואעמול שאזכה גם לעוה"ב שהוא כולו טוב לא עשיתי כן כי ידעתי העוה"ז הוא הכל וחאוה"ה הכל רק נהנתי מהם הפי ההכרח לבד : (סה) חן לי מנוחה בבית עולמי נפשו עולמי כלומר מנוחה הגסט שאזכה להתענג מויו השכינה לכל ימנע ההשנה ממני כי זה עיקר חפצי והתענגותי [ועיין בהקדמתי הראשונה] : [סו] מה היו משיבין לו ר"ל בעת גויעתו נחשבר לו ככה שתדבק נפשו בעליונים ויבא שליט כלומר יבא האיש השלום שנשלט נפשו בעליונות באין חסרון מאומה אחר שנתרסק מתוך כל יצורי כניו ותאוותו [ולכן לא כתיב יבא בשלוס כ"א הוא חחר על האדם] הולך נכחו שהולך חמיד נוכח הדרך ההוא לרדק בה' : [סז] וכל העושה כו' טוב איש חונן גו' וסופו כי לפולס לא ימוט וזהו לעוה"ב וע"ד המליצה נוכל לומר טוב איש חונן ומלוה שבושה טובות כהונו לאחרים אבל הוא עצמו יוכלל ויפלט דבריו ומנהגיו רק במשפט לא להנחת עוה"ז והוה כרבינו הקדוש שמכל עשרו לא נהנה רק היה מהנהם לאחרים והביא זה להורות שמייעת המאכל והמשתה זוכה לחורה : (סח) מכאן שמעת כו' מוסב על לעיל שכל המענג השבת כו' וענין הקדושה הוא שם על דבר שנבדל במעלתו יותר משאריתו והנה ה' ב"ה בעלה ושאל ונבדל במעלתו על כל ובצת נבדל במעלתו (בעצם לא במקרה והסכמי רק בעצם קדושתו) משאר הימים וישראל משאר עיבדי כוכבים ושלשתן נקראו בלשון קדושה להורות כי המה נבדלין במעלתן מאוד מאוד : [סט] יושב חללות ישראל ר"ל שה' נקדש ע"י חללות ישראל המקלסין לו וכן שנת נקראת קדש שנקדש שמו ית' ע"י וכו' יראל נקראו קדושים כי הם מקדישים שמו ית' ולכן נחשבו כאחת ע"י

הוא כנפשו : (נח) ובמנוחה ממלאכה ומדיבור הענין המלאכה הוזהר לו אל ירבה באכול על השביע כי לא כאלה תענוגי שבת המכוי' הודאה וכבוד לו ית' : (נט) ואל ירבה בכטר ר"ל אף מו שיש לו אל ירבה לאכול על השביע כי לא כאלה תענוגי שבת המכוי' רק למנוחה הנפש והתענגותה מכבוד ה' : (ס) ואם לא זכה אדם כי יבקש רחמים על אכילתה כו' בא להורות שרבי המאכל גורם להפסדת החורה כי כח היצר מתגבר ע"י וגם ניטמס ירי מומו ושכלו ולכן אם יראה כי אין שכלו חוק בד"ת יבקש רחמים שיוכל להמנע מרבו תאות המאכל כי ע"י יטהר נפשו ויזהר באחריות להבין ד"ת כי ע"י טהרת הנפש יתגלה השכל ג"כ מעט מעט והכן מאוד : (סא) מה כור הזה כו' כן גרונו כו' ר"ל ששלחתי עניות בכור (הוא הפה) האפסיד ומכלה כל ואינו נהנה רק לשטחו ולבסוף אין לו חועלת מאומה כי אחרי שבעו מה לו אם אכל מאכל טוב או אינו טוב וע"ד הפסג כמו הכיר המזריק סגיגה כן העניות מזרקה לב האדם ומפריד הרע והגאון מקרבו [סב] בכל עשר אצבעותיו הוא משל לפי שעל הרוב היריד עוסקים בענייני העוה"ז והוא עשה עמם רק חורה : [סג] אפי' באחת מאצבעותי כלומר אפי' הגאה קטנה ופחותה (להיות מעט מכבוד החורה או מעוה"ז וכדומה) כי בכל כוונתו היה רק לשמים וכל עסקי עוה"ז ג"כ לא היה רק לחוק גיוו לחורה ולא להנחתו : (סד) ואפסור מן העוה"ז לעוה"ב כלומר שלא אחזתי דבר העוה"ז אפי' לטמל שאדמה אמת מעוה"ב הוא טוב אבל עוה"ז הוא ג"כ טוב ולכן אהנה מעוה"ז ואעמול שאזכה גם לעוה"ב שהוא כולו טוב לא עשיתי כן כי ידעתי העוה"ז הוא הכל וחאוה"ה הכל רק נהנתי מהם הפי ההכרח לבד : (סה) חן לי מנוחה בבית עולמי נפשו עולמי כלומר מנוחה הגסט שאזכה להתענג מויו השכינה לכל ימנע ההשנה ממני כי זה עיקר חפצי והתענגותי [ועיין בהקדמתי הראשונה] : [סו] מה היו משיבין לו ר"ל בעת גויעתו נחשבר לו ככה שתדבק נפשו בעליונים ויבא שליט כלומר יבא האיש השלום שנשלט נפשו בעליונות באין חסרון מאומה אחר שנתרסק מתוך כל יצורי כניו ותאוותו [ולכן לא כתיב יבא בשלוס כ"א הוא חחר על האדם] הולך נכחו שהולך חמיד נוכח הדרך ההוא לרדק בה' : [סז] וכל העושה כו' טוב איש חונן גו' וסופו כי לפולס לא ימוט וזהו לעוה"ב וע"ד המליצה נוכל לומר טוב איש חונן ומלוה שבושה טובות כהונו לאחרים אבל הוא עצמו יוכלל ויפלט דבריו ומנהגיו רק במשפט לא להנחת עוה"ז והוה כרבינו הקדוש שמכל עשרו לא נהנה רק היה מהנהם לאחרים והביא זה להורות שמייעת המאכל והמשתה זוכה לחורה : (סח) מכאן שמעת כו' מוסב על לעיל שכל המענג השבת כו' וענין הקדושה הוא שם על דבר שנבדל במעלתו יותר משאריתו והנה ה' ב"ה בעלה ושאל ונבדל במעלתו על כל ובצת נבדל במעלתו (בעצם לא במקרה והסכמי רק בעצם קדושתו) משאר הימים וישראל משאר עיבדי כוכבים ושלשתן נקראו בלשון קדושה להורות כי המה נבדלין במעלתן מאוד מאוד : [סט] יושב חללות ישראל ר"ל שה' נקדש ע"י חללות ישראל המקלסין לו וכן שנת נקראת קדש שנקדש שמו ית' ע"י וכו' יראל נקראו קדושים כי הם מקדישים שמו ית' ולכן נחשבו כאחת ע"י

הוא כנפשו : (נח) ובמנוחה ממלאכה ומדיבור הענין המלאכה הוזהר לו אל ירבה באכול על השביע כי לא כאלה תענוגי שבת המכוי' הודאה וכבוד לו ית' : (נט) ואל ירבה בכטר ר"ל אף מו שיש לו אל ירבה לאכול על השביע כי לא כאלה תענוגי שבת המכוי' רק למנוחה הנפש והתענגותה מכבוד ה' : (ס) ואם לא זכה אדם כי יבקש רחמים על אכילתה כו' בא להורות שרבי המאכל גורם להפסדת החורה כי כח היצר מתגבר ע"י וגם ניטמס ירי מומו ושכלו ולכן אם יראה כי אין שכלו חוק בד"ת יבקש רחמים שיוכל להמנע מרבו תאות המאכל כי ע"י יטהר נפשו ויזהר באחריות להבין ד"ת כי ע"י טהרת הנפש יתגלה השכל ג"כ מעט מעט והכן מאוד : (סא) מה כור הזה כו' כן גרונו כו' ר"ל ששלחתי עניות בכור (הוא הפה) האפסיד ומכלה כל ואינו נהנה רק לשטחו ולבסוף אין לו חועלת מאומה כי אחרי שבעו מה לו אם אכל מאכל טוב או אינו טוב וע"ד הפסג כמו הכיר המזריק סגיגה כן העניות מזרקה לב האדם ומפריד הרע והגאון מקרבו [סב] בכל עשר אצבעותיו הוא משל לפי שעל הרוב היריד עוסקים בענייני העוה"ז והוא עשה עמם רק חורה : [סג] אפי' באחת מאצבעותי כלומר אפי' הגאה קטנה ופחותה (להיות מעט מכבוד החורה או מעוה"ז וכדומה) כי בכל כוונתו היה רק לשמים וכל עסקי עוה"ז ג"כ לא היה רק לחוק גיוו לחורה ולא להנחתו : (סד) ואפסור מן העוה"ז לעוה"ב כלומר שלא אחזתי דבר העוה"ז אפי' לטמל שאדמה אמת מעוה"ב הוא טוב אבל עוה"ז הוא ג"כ טוב ולכן אהנה מעוה"ז ואעמול שאזכה גם לעוה"ב שהוא כולו טוב לא עשיתי כן כי ידעתי העוה"ז הוא הכל וחאוה"ה הכל רק נהנתי מהם הפי ההכרח לבד : (סה) חן לי מנוחה בבית עולמי נפשו עולמי כלומר מנוחה הגסט שאזכה להתענג מויו השכינה לכל ימנע ההשנה ממני כי זה עיקר חפצי והתענגותי [ועיין בהקדמתי הראשונה] : [סו] מה היו משיבין לו ר"ל בעת גויעתו נחשבר לו ככה שתדבק נפשו בעליונים ויבא שליט כלומר יבא האיש השלום שנשלט נפשו בעליונות באין חסרון מאומה אחר שנתרסק מתוך כל יצורי כניו ותאוותו [ולכן לא כתיב יבא בשלוס כ"א הוא חחר על האדם] הולך נכחו שהולך חמיד נוכח הדרך ההוא לרדק בה' : [סז] וכל העושה כו' טוב איש חונן גו' וסופו כי לפולס לא ימוט וזהו לעוה"ב וע"ד המליצה נוכל לומר טוב איש חונן ומלוה שבושה טובות כהונו לאחרים אבל הוא עצמו יוכלל ויפלט דבריו ומנהגיו רק במשפט לא להנחת עוה"ז והוה כרבינו הקדוש שמכל עשרו לא נהנה רק היה מהנהם לאחרים והביא זה להורות שמייעת המאכל והמשתה זוכה לחורה : (סח) מכאן שמעת כו' מוסב על לעיל שכל המענג השבת כו' וענין הקדושה הוא שם על דבר שנבדל במעלתו יותר משאריתו והנה ה' ב"ה בעלה ושאל ונבדל במעלתו על כל ובצת נבדל במעלתו (בעצם לא במקרה והסכמי רק בעצם קדושתו) משאר הימים וישראל משאר עיבדי כוכבים ושלשתן נקראו בלשון קדושה להורות כי המה נבדלין במעלתן מאוד מאוד : [סט] יושב חללות ישראל ר"ל שה' נקדש ע"י חללות ישראל המקלסין לו וכן שנת נקראת קדש שנקדש שמו ית' ע"י וכו' יראל נקראו קדושים כי הם מקדישים שמו ית' ולכן נחשבו כאחת ע"י

את יום השבת לקדשו כבוד את אביך ואת אמך
 וגו' אל יאמר אדם הואיל ואבי שבשמים (לס)
 [עד] הקדימני תחלה אעשה את רצון אבי
 שבשמים ואכבדה ואניח את כבוד אבי ואמי לך
 נאמר (משלו ג) (עו) כבוד את ה' (לט) מהונך
 ומראשית כל תבואתך וימלאו אסמך שבע וגו'
 ונאמר כבוד את אביך ואת אמך למען יאריך
 ימך וכן לא יאמר אדם הואיל ואבי שבשמים
 הקדימני תחלה אעשה את רצון אבי שבשמים
 ואירא ממנו (עז) ואניח את מורא אבי ואמי לך
 נאמר (דברים י) את ה' אלהיך תירא ונאמר (ויקרא
 יט) איש אמו ואביו תיראו לכן (עט) בזמן שהאדם
 מקלל את אביו ואת אמו או מכה אותם כביכול
 הקב"ה כופף (י) את רגליו תחת כסא כבודו ואומר
 אני השותי את כבודי לכבודן של אלו ששלשתן
 שקולין כאחד (עט) אלו הייתי אצלם כך היו עושים
 לי יפה עשיתי שלא דרתי עמם בשבונה אחת

הא

מאורי אש

כי ע"י ישראל וקדושת שבת המורה על המדע וההשגחה נקדש
 שמו ית' (ע) שיהיה סיניסה של אוכלי ישראל כי מכל אוכליו
 יאשמו הכתוב אשר קדש ישראל לה' דהיינו וזו הענין ע"ד
 פשוטו לא ידעתי ומדוע דוקא כבוד המניקות והמעבדות
 ולמה כבודת אמה דוקא ומאי מסייס כיון שמהא אמו
 אינו חושש לה מה שייך לזה וכדאי ענין תוך לוטה בה
 ויש לזייר זה מעט : אך ידעתי כי יהיה רחוק מעיני המביט'
 ולכן לא כתבתי ויבליקו ואתחנן הגרסא כך שולחן של
 ישראל אפילו הן מתין און חוששין להם : [עז] ומה נשתל'
 ל"ג כי כלומר מדוע אמרו חכמים ל"ג דוקא ולא ל"ד ומפרט
 שכבוד ט' ירחי לידה וכו' למניקות מעריין החינוך בלא שיג'
 הרי ל"ג : [עב] שלל זמן שארס מכבד כי אין טעם כי מפני
 שמועם לזוכתה ומקבל מושר' ולא יתאם : [עג] ואם טעם
 נחל לו ע"י זכות שצירפ' כבוד אש"י אפילו שיער עבודת
 איללים כגוים מיתלן לו שפאר אש"י אנוס יעשה זאת שגור
 שם אנוס מורה על מדריגה פסחה יתיר' : (ער) ואומר יען
 כי נגס נ' כלומר כיו שגוינו שגמניעם זור כבוד ה' יתעך
 שיהיה יתיר' פסחה מחד בלתי שלימה וסיפו שיביא לירי
 טעם כן ע"י מניעם כבוד אב ואם ככה ובזהכבוד ירבה הלכ
 ידעת ה' ע"ד האצז כי ישמע לקולם בלב כר והכלל מהרעם
 כבוד הולך ושיבזו עליו ימשל הרעים כבוד ה' וטובתו כי הכל אחד
 והבין [עז] דקדימני תחילה כלומר שדקדים אותי תחלה לכבוד למען
 השלמתי וטובתי ומכלי לעבוד על מנייתו כשביל כבוד אס ואס' וכו'
 אהיה את אבי ואחיי ואחך ואחשקו רב כבוד שזהו כבוד אה' ה' מהונך ודרשו
 בירושלמי דפא' שהעריפו הקב"ה יותר מכבודו ע"י עיניו ביו"ע . [עו] ואהיה את מורא אבי ואחיי אף שיהיה שוא כח נעוה
 בלב עכ"ז יתכן להפנות אותו מלב ע"י רוב ההרגל כי ידמה בלבו מי הוא שירא מנן ארס כמסו . לכן נאמר את ה'
 אלהיך תירא ואת לרכות וכן כתיב לגבי כבוד אב ואם שיהיה ירא ממם בלב מהם כמ"ס הוקטו כבוד לכבוד המקום . (עז) בזמן
 שהאדם מקלל כי הענין הפשוטי הוא כי מי שלא ינטייר טובת זולתו עליו לא יבין אף טובת ה' על יצוריו ולא יכיר חסדיו
 הגדולים ולכן אמרו חז"ל כל העוסק בתורה ואינו עוסק בנ"ח דומה כמו שאין לו אלהי' ואחר שאין בו יצור מאהבת הג"ס אין
 ט הכרה מחשבי ה' אשר ע"י ידבק במדותיו כמ"ס מה הוא רחום אף אתה הים רחום ואף כי הכרת אהבת אב ואם אשר
 אין קן ליגיעם ועמלם והנה הביאו אותו לעולם אס אין בו יצור השכנח הוא בראוי הוא רחוק ממהות . וייעת ה' ומסור
 והכן אמימת זאת בלבן . (עט) אילו הייתי אללס כך כו' הענין כי כל דבר יתייקר בעפע אס אינו רגיל בה אף ההרגל ישיכס

סכרס

[ע] שיהיו שניהם של (לד) אוכלי ישראל נמשכן עשרים
 עשרים וארבע מאות וחכמים אומרים שלשים ושלש אמות
 (עא) ומה נשתנה שלשים ושלש מן עשרים וארבע :
 אלא כנגד תשעה חרשים למעוברת ועשרים וארבעה
 למניקות כנגד (לה) כל חודש וחודש אמה אחת ולמה
 דוקא כנגד המעוברת ומניקות אלא לומר לך מה התינוק
 הזה כחו שהוא יונק מאמו תשעה חרשים של ימי עיבורה
 ואח"כ הוא יונק חלב משדי אמו כל אותן עשרים וארבעה
 חרשים ואפי' ממה אמו אינו חושש לה :

ד"א זכור את יום השבת לקדשו וכבוד את אביך ואת
 אמך למען יאריך ימך וכי מה ענין זה אצל
 זה . אלא ללמדך (עב) שכל זמן שאדם מכבד
 את אביו ואת אמו אין חטא של חילול השבת
 ולא שאר שום כל חטא בא על ידו . (עג) ואם
 חטא [כי] נמחל לו שני' (יסעיה יו) אשרי אנוש
 יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו .
 אל תקרי מחללו אלא מחול לו . ואומר (סס טט)
 ויאמר (עד) יען כי נגש העם הזה (לו) בפיו
 ובשפתיו כבודני ולבו רחק ממני ותדוי יראתם
 אותי מצות אנשים מלומדה וגומר דבר אחר זכור

ישועות יעקב

וכסות מכלכל במדה ובמספט וחס על נכסיו לפון רס"י : [לד]
 על סיפי' דקרא קדש ישראל קאי שנה' סס כל אוכליו יאשמו
 רעה חכא אליהם וכן דרשו רז"ל על פסוק שני רשעים שבת
 שרבת כי זה יהו' גנאי גדול וכדי כיוון וגם יהיה להם זכר
 גדול בניהגם כשיסכר סיניסה ע"י חול ותנן כדאיתא במסכת
 גיהנם פ"ב שהרעה אליהו לרי"ב בני ארס שאכלו ממנו ישראל
 בגזל טעברו אס סיניסה ע"י שהכילו אותם חול ע"כ וכל כמה
 שהסן גדול כן יגדל נערס [לה] עיין בילקוט ואתחנן דף רס"ס
 ע"ג וסס הנוסחא משובטת מאד (לו) ע"י שמוער שבת כשארז"ל
 אפי' עובר ע"ז כדור אנוס כי שפאר אשרי אנוס וכו' וא"כ לדמוק
 כפי' הזיקוקין שפי' דרש' ל"י על מנות כיבוד אב ואם שפאר
 כי מאיש לקחא זאת כו' עיי"ס (לו) ור"ל שיכבדים בזמנ' לט"ס
 אצל אס מכבד אותם רק בפה ולא בלב רק מלות חכמים עלמדה
 עליו נאמר מתקרא ית' [לט] שכבוד הקב"ה הוא קודם לאב ו ס
 שאף הס חייבים כבודו ית' כשארז"ל בפ"ג דיבנות (לז) מנינו
 שהקב"ה הקפיד יותר על כבוד מכבודו כדאי' בירושלמי דפא'
 אכ"ח כר חכא משום רשב"י גדול כבוד אב ואם שהעריפו הקב"ה
 יותר מכבודו נאמר כבוד אה' ה' מהונך ובלקט שכתה פה תרומה
 כו' טובה ללב שופר כו' אס יש לך אה' חייב בכל אלו ואס לאו
 אין אה' חייב אפי' בז' מן אכל כבודם אפי' אין לך אה' ה'
 חייב לשמור על הפחחים ולכבדם כו' עיי"ס ובחוספי' בפ"ק
 דקדושין דף ל"א : (ט) כינוי הוא לטיוק שכינתו כמ"ס והארן
 הדום

כף

אליהו רבא פרט כו

הא למתה (ב) כל המבקש ימים ושנים ועושה
וכבוד וחיים ארוכים בעוה"ז ולעוה"ב חיים שאין
להם סוף ונקיות כלית יעשה את רצונאביו שבשמים
ואת רצון אביו ואמו לבד נאמר זכור את יום
השבת לקדשו כבוד את אביך ואת אמך למען
יאריכון ימך וגומר ד"א כבוד את אביך ואת
אמך וגומר ולא תרצה מה ענין כבוד אצל לא
תרצה אלא ללמדך אם יש לו לאדם מוונות בתוך
ביתו ואינו מכבד וזן ומפרנס את אביו ואת אמו
(גא) אפילו בילדותו ואצל בעת זקנותו נחשב
לו כאלו הוא רוצה כל ימיו לפני הקב"ה לבד נאמר
כבוד וגו' לא תרצה ד"א כבוד וגו' ולא תנאף מה
ענין זה אצל זה אלא ללמדך אם יש לו לאדם ואינו
מכבד וזן ומפרנס את אביו ואמו נחשב לו (גב) כאלו
הוא נואף כל ימיו לפני הקב"ה לבד נאמר כבוד
וגו' לא תנאף ד"א כבוד וגו' ולא תגנוב מה ענין
זה אצל זה אלא ללמדך אם יש לו לאדם ואינו
מכבד וזן ומפרנס את אביו ואמו נחשב לו
(גג) כאלו הוא גונב נפשות כל ימיו לפני המקום
לבד נאמר כבוד וגו' ולא תגנוב ד"א כבוד וגו' ולא
תענה וגו' מה ענין זה אצל זה אלא ללמדך אם
יש לו לאדם ואינו מכבד וזן ומפרנס את אביו
ואת אמו (גד) כאלו הוא מעיד ערות שקר כל

ימיו לפני המקום לבד נאמר כבוד את אביך וגומר
ולא תענה ד"א כבוד את אביך וגו' ולא תחמוד
וגו' מה ענין זה אצל זה אלא ללמדך אם יש לו
לאדם ואינו מכבד וזן ומפרנס את אביו ואמו
(פה) כאלו הוא חומר את ממין של אחרים כל ימיו
לפני המקום ובזמן שהאדם הוא מכבד וזן ומפרנס
את אביו ואת אמו בילדותו ובזקנותו (פו) למה
הוא הומה ללמדך שבא אצלו בן אוהבו א"ל
המלך בני מאין אתה בא א"ל מבית אבי ואמי
א"ל המלך אביך ואמך מה הן עושין אמרו לו
נפטרנו (פז) בשלום לבית עולמן אמר לו המלך
בני ברוך אתה ותהיה לך קורת רוח בעולם על
שנתת מנוחה לאביך ולאמך עד שנפטרנו בשלום
לבי עולמן עבשנו בא עמי לביתי ואראה לך מה
שגזו לך אביך ואמך אצלי כך מי שהוא מכבד
וזן ומפרנס את אביו ואת אמו עד שנפטרנו בשלום
לבית עולמן וגם הולך בדרך שמים ובוה הוא
עושה נחת הות לאביו ולאמו אמר לו הקב"ה בני
בא וראה גנוי שמים שהם גנויים לך אצלי מפני
שעבדת ופרנסת לאביך ואמך ועשית לי נחת הות
במעשים טובים שלך ולאביך ואמך שנאמר (פח)
כ"ה ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך כי תשמע
(פז) בקול ה' אלהיך אימתי יבאו עליך כל הברכות
האלה

מאורי אש

הכרת הטובה זה ג"כ סיבת הערה הכרה מכבוד אב ואם
מסיבת ההרגל עד שישוב אליו כמקובל כמ"ס בענייני וזכרי
תרגומי לאפרים גו' ולא ידע כי רפאחיס ולכן אס היתה הרגל
השכינה אלנס בהשאלה ובהוספה זו ההרגל הים משכנס מנהג
השמים כשאי והארץ הרום רגלי כי הארץ גם שם מקום לשכנו
כמ"ס ולא ימנען כביכול על הארץ כלומר שכביכול הארץ
בלב לתיך שימלא בלב סיכוד אב ואם ואמר שאינו זהו בלבם גם יורר ורדחו און בלבם כמו שבדתי (ג) כל התכנס ימים
כי ואם רצון אביו ואמו ה"ל שימלא מנוח בחייו ויארץ ימים כי האכור טובה יום בשמ"ו וכעו"ב (גז) אפילו בילדותו
שים בכנס לעמול לעמול וכ"ס בעת זקנותו אס אינו מפרנס און נחשב כרובם כי זה מדה אכזרית מאוד כהורג נפש מנע .
[גכ] כאלו הוא נואף כי אחר שהוא ככה אכזרית מאוד אית הוא על פסיות נפש לרדוף אחרי תאוותו ויגור וי"ל ער ע"ד
מליטה שאינו מבקש מעוה"ב אב ואם כאלו נולד מן הנואף והנואפת שבניהם מפיקים ואם הוא עליו שהוא נואף ולכן
אינו מבין מעוה"ב אב ואם המיוסרים ולכן אפרו מרפיקו כינו ה"ו מ"ע מנור ה"ו כי על הרוב הנואפים הם מנוסין בלי
בנות : (גד) כאלו הוא גונב נפשות כי כז ממדת אכזריות מאוד לננוב נפש כעוה"ב וכן זה והכלל אחר שיש בירו המדה
הרעה אית הוא על יתר המדות הרעות הנובעים ממקור המד' הרעה הזאת ולכן נחשב לו כאלו עשה ונאמת כסיף ישוהו .
(גה) כאלו הוא מעיד עדות שקר כי שאינו סק על העשוים לו עוה"ב גדולה וכן מי שאינו סק על אב ואם אינו סק על
זולתו ועוה"ב גדולה מאוד לכבוד בעוה"ב : [גכ] כאלו הוא חומר מנעון כי כי זה אית על אית לפסו כעמון מאוד אחר
שעוה"ב רעה מלחם מנעו לחבו : [גד] למת"ד למלך כי כז ללייר לני איככה יעמד זכות אב ואם לבניהם אחרים והוא
כמו שאב ואם מביתם ענייני עוה"ב לבניהם כן הם מביתם להם בבית המלך ה' לבנות וגו' עוה"ב כי המה נחם מהאב
ומסותפים כמסותפיהם וע"י זכותם ב"ל להם מכל טוב העוה"ב והעוה"ב וב"ל ללייר זאת ממדת מלך כ"ו אשר אס הוא אוחב
לאביו הבן ורואה שבנו היה מכבד לאביו אהובו און הוא גותן לו מכל מה שאבין כגנוי אביו אללו אחר שכנו הים מכבד
אביו ורואה לו לקחת כנוי אביו וכן כלן ה' אוחב אב ואם והרצון שיהיה לכבדו ולהעביר מנור וז"ל מכל גנוי הטוב
שהכונה האב והאם כשכיל מעשה הטובים יוכו גם הבנים אחרים (גז) בקול ה' אלהיך ותלך בדרך הטובים כי הענין
ס"ה המור הטענה כי ככל המצות הגאמר למעט כתיב אשירה און דבור ובהתנלות המדות ה"ג לאמר וישכור ה' על פני
ויקרא (שורו מדריגות הקול עיון ברמב"ם ככאור מלת קול ועיון בעבודת הקודם לרמב"ם) ולכן אמר כי חשמע בקול ה' הוא שחלך
בדרכיו

ישועות יעקב

הרום רגלי : (מז) זה מורה שהסן הולך בדרגה שאים כמו
שפירש"י פסוק וזאת תטול אל לחותך בטלים כשור שיטפה
ישמעאל
וזה המלצה טיפף אז רגליו חמת כמ"ס חס על דרך הכתוב
[ואז בבית המקדש] אך כהעיר הירצה הקב"ס הוסיף רגליו חמת
מסלק שנינו מהארץ והסן ולכן אמר חזי שיהיו כלומר מדרך הביור
בלב לתיך שימלא בלב סיכוד אב ואם ואמר שאינו זהו בלבם גם יורר ורדחו און בלבם כמו שבדתי (ג) כל התכנס ימים
כי ואם רצון אביו ואמו ה"ל שימלא מנוח בחייו ויארץ ימים כי האכור טובה יום בשמ"ו וכעו"ב (גז) אפילו בילדותו
שים בכנס לעמול לעמול וכ"ס בעת זקנותו אס אינו מפרנס און נחשב כרובם כי זה מדה אכזרית מאוד כהורג נפש מנע .
[גכ] כאלו הוא נואף כי אחר שהוא ככה אכזרית מאוד אית הוא על פסיות נפש לרדוף אחרי תאוותו ויגור וי"ל ער ע"ד
מליטה שאינו מבקש מעוה"ב אב ואם כאלו נולד מן הנואף והנואפת שבניהם מפיקים ואם הוא עליו שהוא נואף ולכן
אינו מבין מעוה"ב אב ואם המיוסרים ולכן אפרו מרפיקו כינו ה"ו מ"ע מנור ה"ו כי על הרוב הנואפים הם מנוסין בלי
בנות : (גד) כאלו הוא גונב נפשות כי כז ממדת אכזריות מאוד לננוב נפש כעוה"ב וכן זה והכלל אחר שיש בירו המדה
הרעה אית הוא על יתר המדות הרעות הנובעים ממקור המד' הרעה הזאת ולכן נחשב לו כאלו עשה ונאמת כסיף ישוהו .
(גה) כאלו הוא מעיד עדות שקר כי שאינו סק על העשוים לו עוה"ב גדולה וכן מי שאינו סק על אב ואם אינו סק על
זולתו ועוה"ב גדולה מאוד לכבוד בעוה"ב : [גכ] כאלו הוא חומר מנעון כי כי זה אית על אית לפסו כעמון מאוד אחר
שעוה"ב רעה מלחם מנעו לחבו : [גד] למת"ד למלך כי כז ללייר לני איככה יעמד זכות אב ואם לבניהם אחרים והוא
כמו שאב ואם מביתם ענייני עוה"ב לבניהם כן הם מביתם להם בבית המלך ה' לבנות וגו' עוה"ב כי המה נחם מהאב
ומסותפים כמסותפיהם וע"י זכותם ב"ל להם מכל טוב העוה"ב והעוה"ב וב"ל ללייר זאת ממדת מלך כ"ו אשר אס הוא אוחב
לאביו הבן ורואה שבנו היה מכבד לאביו אהובו און הוא גותן לו מכל מה שאבין כגנוי אביו אללו אחר שכנו הים מכבד
אביו ורואה לו לקחת כנוי אביו וכן כלן ה' אוחב אב ואם והרצון שיהיה לכבדו ולהעביר מנור וז"ל מכל גנוי הטוב
שהכונה האב והאם כשכיל מעשה הטובים יוכו גם הבנים אחרים (גז) בקול ה' אלהיך ותלך בדרך הטובים כי הענין
ס"ה המור הטענה כי ככל המצות הגאמר למעט כתיב אשירה און דבור ובהתנלות המדות ה"ג לאמר וישכור ה' על פני
ויקרא (שורו מדריגות הקול עיון ברמב"ם ככאור מלת קול ועיון בעבודת הקודם לרמב"ם) ולכן אמר כי חשמע בקול ה' הוא שחלך
בדרכיו

אליהו רבא פרק כז

בינו לבין עצמו ואין כל בריה יכולה להכיר בהן
אלא הקב"ה לבדו ועליו הכתוב אומר [סז]
ועונותם הוא יסבור ואם הם עשרה שעשו
(א) כאותו מעשה ואצל כל הקהל כלו אין
האויב יכול לשלוט בהן (סז יד) (יב) כל כלי
יוצר עליך לא יצלה וכל לשון תקום אתך למשפט
תרשיעי זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם מאתי
נאם ה' כי תראה ערום וכסיתו [ג] כשם שהקב"ה
יהי שמו הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמים
ראה את אדם הראשון וזהו אשתו שהיו ערומים
ולא המתין לדם אפי' שעשה אחת להיותם ערומים
עד (יא) שהלבישם מיד שג' (נחלטיה ג') ויעשה ה'
אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם כמו
כן (יד) לא יראה אדם את אביו ואת אמו כשהן
הולכין בבגדים בלואות אלא ילבישם בבגדים נאים
אם לובש אדם א"ע בדמשה מנה ילביש את
אביו ואת אמו בעשרה מנים וכן יבחר להם כל
הדרכים הטובים משלו (טז) משל למה"ד למלך
ב"ו שהיה לו עבד היה בורח ממנו והיה המלך
מחזיר אחריו בכל הארצות עד שנפל לידו כיון
שבא לידו הכניסו לתוך ביתו והראה לו כסף וזהב
ואבנים טובות ומרגליות וכל טוב שהי' לו בתוך
ביתו ואחר כך הוציאו לשדה והראה לו גנים
ופרדסים וכל אשר יש לו בשדה ואח"כ הראה

לו בניו ועבדיו בין גדולים בין קטנים ולאחד
שהראה לו כל אלה אמר ליה המלך ראת שאת
אני צריך לך כלום אלא בא ועשה מלאכה עם
בני ועבדי ותהא נוהג בי כבוד ותתירא ממני
כך כל העולם כולו של הקב"ה ואין הקב"ה
מבקש מן האדם רק שיכבד אב ואם ומתירא מהם
שהוא (טז) כאלו מכבד להקב"ה ומתירא ממנו
מפני שהקב"ה הושה את כבודו לכבוד אב ואם
והושה את מוראו למורא אב ואם וכעבד אל
אדוניו שנאמר (מלאכי א) בן יכבד אב ועבד
אדוניו וגו' מאי לכם הבהנים בווי שמי (סז) אלא
בזמן שישראל עושין תורין ובני יונה ומביאין שאר
קדשים קלים ואינם עושין רצונו של מקום
מה נאמר בהם לכם דכהנים בווי שמי (י"א) ואפי'
אם רידו של אביו יורד על זקנו ישמע לו מיד
(י"ט) יכול אפי' אם אמר לו אביו עבור על אחת
מכל מצות האמורות בתורה יכול ישמע לו ג"כ
הוי אומר על הכל ישמע לו חוץ מעל עבירה
וגזל ודבר מכוער לכך נאמר הבהנים בווי שמי
ומאי (כ) ומבשרך לא תתעלם אלא משלו משל
למה"ד לאחד שהיה [יג] חבוש בבית האסורים
במדינת הים תשעה חדשים ובאו אליו ג' אנשים
אחד מהם עומד ומכלכלו בבית האסורים ואחד
הוציא

מאורי אש

כלומר מזה הכתוב מעמל נפשו ומסיפא דקרא ועונותיהם הוא
יסביל : [וא] ואין כל ברי' יכולה להכיר כי אינשים כאלה אינם
מראש לדקתם לבני אדם והמה סובלים עונות הדור וזכותם מגין
על הדור : [יב] כל כלי יוצר אשר יקומו עליך מבצרים לא תללם
לעשות לך תאוונה זאת נחלת עבדי ה' וזכותם המגין על
מזילם בזכות הצדיק : (יג) כשם שהקב"ה כו' ולא המתין כו' וכל
מיד ע"ד נס למען לא יתביישו מערומיהם וזהו כמ"ס בב"ב אמר כסוגי אין
אביו כו' ר"ל דעל אביו יוסם יוחר מעל עלמנו ויכבדס יוחר מגופו וילמד
יוחר מגופו והגראת לפי שבאמת ה' ב"ה ספן בקיום הטבע וקשה
ניסא לסקרא ועכ"ז הסך רצונו בסביל האדם וכבודס והבן : (טז) משל
למה"ד למלך ב"ו ענין המשל הוא מכון מאור למה שהאדם בורח
ללא כן רק לטובת האדם והמלך בעלמנו יתן לו כל טוב בעבור שעתה
טובד המלך שפי' נצח האדם) והכלל כי הטובה רק לו ולנפשו זה
(טז) כאלו מכבד כו' כבר פירשתי בפרק שלפני זה כי א"ל להיות זה
לא יכיר חסדי המקום ב"ה ולכן נאמר בן יכבד אב גו' כי זה נמשך
שהוא אביו באמת : [יז] עושין חורין כו' ר"ל שמקריבין קרבנותיהן
יתקרב לרצון לפני ה' וזהו עשה היסף הכונה וזהו לכס הבהני'
(יח) ואפילו אם רידו כו' לכך נאמר הבהנים גו' ר"ל אף שאינו יכול
מבינים סרפת הקרבן הכווי : [יט] יכול אפילו כו' ר"ל אף שראוי
חששו זאת טוב וק"ל : [כ] ומבשרך גו' למה"ד כו' נפלא זה המשל
ידמה נפשו הלא ה' ב"ה הסיבה הראשונה המהרה כל ומתחיה ועושה
כולן עוזרין בהיותו אף שהכל מידו ית' והבן מאור וענין החבישת
וה' מפרנסו כבטן אמו ומוליאו ואחר שילא אביו ואמו יעמלו בעדו
עד בואו בנשים שימול לעמול לפנמו ואף שכל העולם מיד

ישועות יעקב

בשביל ישראל : (י) שמצדדים כל כח אליהם קרובים ורמוקים
וחורה יבקשו מפיהם וסובלין יסורים לכפר על הדור : [יא] מיד
כשאלו מען הדעת והתחילו להחשוש : [יב] רוגמא לחינוק
שהיא
הדור ח"י כדור אף שהדור אינו כדאי רק נדקתי מאחי חסיה כי אינו
מזילם בזכות הצדיק : (יג) כשם שהקב"ה כו' ולא המתין כו' וכל
מיד ע"ד נס למען לא יתביישו מערומיהם וזהו כמ"ס בב"ב אמר כסוגי אין
אביו כו' ר"ל דעל אביו יוסם יוחר מעל עלמנו ויכבדס יוחר מגופו וילמד
יוחר מגופו והגראת לפי שבאמת ה' ב"ה ספן בקיום הטבע וקשה
ניסא לסקרא ועכ"ז הסך רצונו בסביל האדם וכבודס והבן : (טז) משל
למה"ד למלך ב"ו ענין המשל הוא מכון מאור למה שהאדם בורח
ללא כן רק לטובת האדם והמלך בעלמנו יתן לו כל טוב בעבור שעתה
טובד המלך שפי' נצח האדם) והכלל כי הטובה רק לו ולנפשו זה
(טז) כאלו מכבד כו' כבר פירשתי בפרק שלפני זה כי א"ל להיות זה
לא יכיר חסדי המקום ב"ה ולכן נאמר בן יכבד אב גו' כי זה נמשך
שהוא אביו באמת : [יז] עושין חורין כו' ר"ל שמקריבין קרבנותיהן
יתקרב לרצון לפני ה' וזהו עשה היסף הכונה וזהו לכס הבהני'
(יח) ואפילו אם רידו כו' לכך נאמר הבהנים גו' ר"ל אף שאינו יכול
מבינים סרפת הקרבן הכווי : [יט] יכול אפילו כו' ר"ל אף שראוי
חששו זאת טוב וק"ל : [כ] ומבשרך גו' למה"ד כו' נפלא זה המשל
ידמה נפשו הלא ה' ב"ה הסיבה הראשונה המהרה כל ומתחיה ועושה
כולן עוזרין בהיותו אף שהכל מידו ית' והבן מאור וענין החבישת
וה' מפרנסו כבטן אמו ומוליאו ואחר שילא אביו ואמו יעמלו בעדו
עד בואו בנשים שימול לעמול לפנמו ואף שכל העולם מיד

אע"פ דאין אנו יודעין מהו שם האב ואם האב והאם : [יג] רוגמא לחינוק

[כח] אם כן ועניים מרודים תביא בית (טו) כיצד אלא אם יש באדם ד"ת ויסורין באין עליו (כט) לבו (טז) מתוושב עליו . אבל אם אין באדם ד"ת ויסורין באין עליו [זי] לבו מתמרמר עליו (ל) אלא כיצד יעשה יצדיק עליו את הדין . הא כיצד אלא אם הוא רעב וצמא וערום ואין לו מזונות רק שהוא חי וקיים על פני האדמה כלום צר ובמים לחץ בעירום ובחוסר כל . יאמר כך וכך כתוב בתורה (דברי' כח) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל ועבדת את אויביך אשר ישלחנו ה' כך ברעב ובצמא ובעירום ובחוסר כל ונתן עול גדול על צוארך עד השמידו אותך על כן יחברך וישתבח המלך הגדול והקדוש שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמי ברוך הוא וברוך שמו לעלם ולעלמי עדי עד שנתן לי חיים בעולם ולא השמיד אותי מעל פני האדמה . וכן דוד היה אומר אלמלא דברי תורתך מרצין אותי בשעה שיסורין באין עלי כבר עקרתי את עצמי מן העולם . שנ' [תהלים קיט] לילי תורתך שעשעי אז אבדתי (יט) בעניי . ברוך המקום ב"ה שבתר דבברי חכמים ובתלמידיה ומקיים עליהם במדה שאדם מודד בה מודדין לו כשם שהם יושבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שפגיו להם וקורין ושונין לשם שמים ויראה בלבבם ומחזיקין ד"ת על פיהם כמו כן [לא] הקב"ה יושב כנגדם ומגלה להם סודות התורה בפיהם ובלבבם ועליהם מתקיים

מאורי אש

ה' עכ"ז וכדום צבור טוב לבבם וחסן עמלם וזהו ומבשרך שהמה מעמידו בשרך שעל ידם נבראת בעולם אל תחטלם מעזר להם : (כא) זה גדול מזה ר"ל כי יש פנים לומר שהראשון גדול מהשני שהוליוו מהלחך ולולא הוא היה נאבד ח"ו ויש פנים לומר זה גדול שמכלכלו ומחיהו וע"ד האמת כולן פועלין טיבחו וכן כאן : [כב] ד"ל כו' אין רעב אלא חורה כו' שזה הרעב האמיתי שנפשו רעבה מטוב וההדל שבין אצל הרעב שהנאם הוא משל על החסוקה בלב והרעב משל להחוקקה להטביע ולהסעיד הנפש מחכמה והבן : (כג) כדי שחרכה חמחיו כי מחלמדין ויחר מכולם ונחסיק לו יותר בלב ואמר בלשון הוספה רובי שהרבוי הוא בלמדין רבים מחלפוס באיכותיהם והוספה הוא ברב אע"פ

ה' עכ"ז וכדום צבור טוב לבבם וחסן עמלם וזהו ומבשרך שהמה מעמידו בשרך שעל ידם נבראת בעולם אל תחטלם מעזר להם : (כא) זה גדול מזה ר"ל כי יש פנים לומר שהראשון גדול מהשני שהוליוו מהלחך ולולא הוא היה נאבד ח"ו ויש פנים לומר זה גדול שמכלכלו ומחיהו וע"ד האמת כולן פועלין טיבחו וכן כאן : [כב] ד"ל כו' אין רעב אלא חורה כו' שזה הרעב האמיתי שנפשו רעבה מטוב וההדל שבין אצל הרעב שהנאם הוא משל על החסוקה בלב והרעב משל להחוקקה להטביע ולהסעיד הנפש מחכמה והבן : (כג) כדי שחרכה חמחיו כי מחלמדין ויחר מכולם ונחסיק לו יותר בלב ואמר בלשון הוספה רובי שהרבוי הוא בלמדין רבים מחלפוס באיכותיהם והוספה הוא ברב אע"פ

מהם הוציא אותו מבית האסורים ואחד מהם נותן מזונות עד שהוא מגיע לשוב . לימים נודמנו לו שלשתן כאחד אצלו לא יאמר אותו האדם בלבו (כא) זה גדול מזה וזה גדול מזה אלא יהא נהג כבוד לשלשתן (יג) כאחד :

(כא) ד"א הלא פרום לרעב לחמך אין רעב אלא הרעב מן ד"ת ואין להם אלא ד"ת . שנא' (עמוס ח) הנה ימי' באו' נאם אדני ה' והשלחתי רעב באי' לא רעב ללחם ולא צמא למי' כי אם לשמוע את דברי ה' וגו' . מכאן אמרו אם יש אדם שהוא מבין בד"ת ופרנס מתורתו ג"כ לאחרים [כג] כדי (יד) שתרכבה חממתו לו ומוסיפין לו עליה . וכל העושה כן אינו נמנע מן הטובה העתידה לבא על ישראל לימת בן דוד . ועליו הכתוב אימר (תלי' ג) (כד) ושם דרך אראנו בישע אלהים . דרך זו תורה שנאמר [דברים ה] בכל הדרך אשר צוה ה' אלהיכם אתכם תלכו למען תחיון וטוב לכם וגו' . [כה] ואין ישע אלא בימות בן דוד . שנ' (ישעיה נא) קרוב צדקי יצא ישעי וגו' . אבל אם יש באדם ד"ת ואינו מפרנס מתורתו לאחר' גורם רעה לעצמו שבסוף חכמת (כו) תורתו מתמעטת בידו . ואצ"ל שאין מוסיפין לו עליו . ועליו הכתוב אומר [משלי יא] מונע בר יקבוהו לאום וברכה לראש משביר .

ישועות יעקב

ואשה כמעט אמו : (יג) וזהו מבשרך שהם אביו ואמו : [יד] כמו שארז"ל צ"ק דתענית הרבה למדתי מרבותי כו' ומחלמדי יוחר מכולם : [טז] כיצד נדרש על החורה ות"מ : (טז) שאינו מהרהר אחר מדותיו ית' כי אין יסורין בלא עון או שהם יסורים של אהבה כדאי' צ"ק דברכות : (יז) מהרהר וקורא חגר על מדותיו ית' : (יח) פי' על ה"מ מוטל לדבר על לבו דברים אלו כדמסיי ליישב דעתו של ה"מ ודרש ועניים מרודים הם עניי הרעב תביא בית ר"ל לנשמת' ולהרחות לו שהקב"ה לא עביר דינא בלא ריינא א"ל קאי על ע"ה עצמו כיצד יעשה יצדיק עליו כו' ע"י טיבא לבהמ"ד ויטמע מהמ"מ : (יט) שהייתי מחרטם על מדותיו ית' ח"ו : אע"פ

עצמו שיטיבם יותר עמוק ודרש ושם דרך שמטיס דרך ללמד חורה לרבים : [כד] ושם דרך זו החורה כו' העניו הזה מבוחר אליו בספרי הדרשות (המכונה בשם תפומי זהב ע"פ מאמרו ז"ל כל השם אורחותיו בעוה"ז וזכה ורואה בשמחתו של הקב"ה שנאמר ושם דרך גו' והפליאה מבוחרת אחר שהכתוב אומר ושם דרך מדוע שינו בלשונם ואמרו השם אורחותיו וגם מה להם לומר אל תקרא ושם [בשון שמאל] אלא ושם [לשון שומא] ונארחי שם ששם דרך הונח על טבע הלב כפי מה שנחמזג בו יש רחמן כעסן אכזרי שומל וכדומה (וכן ביאר אחד מהמבארים) רק שומא הוא בארחות הפרטים היוצאים מהם לשום פלס ומאזני משפט עליה וכמ"ס לנזיר ארמות משפט ודרך חסידיו יגזור כי לפי שהחסידים הולכים כפי דרכם הנטוע בהם לטוב יותר מדאי בלי פלס ודרך אמנעי ואנשי משפט הולכים במיוע בארחותיהם הפרטים ומפלטים דרכם וא"כ אדקו דבריהם כל השם אורחותיו כלומר שפ"י שימת ופלס הארמות מטיס דרך וטבע חרם בלב ע"י הרגל המעשים ופה ביאר כפשוטו שמוטב על דרך החורה לא על דרך הלב והבן מאוד ויעטם לך : [כה] ואין ישע אלא ליעות בן דוד כלומר כי כל הישועות בעוה"ז אינם ישועות אמיתות אכן לע"ל היא אמיתית חלקית ונלמדת ונפשיית וכן הוא חוכן פשוטו שיטע חלקים נפשית ודרך הכחוב בהגדלת הפנין לקראתו בשם חלקים כמו הררי אל וכדומה : (כו) תורתו מתמעטת זהו מלד העיניו וגם מלד הטבע ג"כ שיכבה ידיעתו מלבו אחר שאינו מויליו לפיכל לחארים : [כז] מונע בר הוא מונן הנפש או מלשון בור דברים גרים וזכיים שהם ד"ת : [כח] א"כ ועניס כו' כלומר א"כ שדרשת על החורה איך תכרם ועניים מרודים על החורה : (כט) לבו מתוושב עליו כי לטובה או לכפרה הם באים חס ע"י החורה הוא מקבלם באהבה ונבין שטובה וכפרה הוא לו מלד שלא עבד ה' באהבה אבל כשאין בו ד"ת אז לבו מתמרמר ומהרהר אחר מדותיו ית' ולא יחבונן על הטובה ועל החסד שהניחו בחיים עכ"פ ולא נתקיים בו הכתוב עד השמידו ח"ו : (למד) אלא כיצד יעשה יצדיק כו' כלומר שירגיל עצמו להצדיק מדה דיתו ית' ואז לא ימנא בלבו להרהר על משפטי ה' ועונשו ובחול"כ ועניים מרודים תביא לחמם ולרבר על לבם וללמדם תורה שידעו טיבות ה' עליהם וכל מרודיהם הכל דבין כפי החטא ויחבוננו ג"כ הטובה והחסד במה שהחיה אותם ולא השיגור אותם ואז לא היו יכולים לתקן עוד מעוונת ועשה ע"י היסורין יטובו ויטיבו מעשיהם : (לא) הקב"ה יושב כנגדו כו' כלומר שמעפיע להם שפע הטובה אף דבר שאין צמא אנושי להשיגו :

בפיהם

אריה רבא פרק כז

עם האיש הזה (לט) ותאמר אלך. ונתנה במחנה על הקב"ה
 ובשכר שתפסה דחל את בלחה (כז) והעלתה למטתו של
 יעקב. ובשכר שתפסה לאה את זלפה והעלתה למטתו של
 יעקב. לכך נאמר אלהים מושיב (כג) יחידים ביתה מוציא
 אסירים בכושרות. אם כן כי תראה ערום וכסיתו כיצד אלא
 אם ראת אדם שאין בו ד"ת הנסיחו לביתך ולמדתו
 קריאת שמע ותפלה ולמדוהו פסוק אחד בכל יום או הלכה
 אחת וזרזוהו במצות. [מ] לפי שאין לך ערום בישראל אלא
 מי שאין בו תורה ומצות והוא דומה למי שהוא ערום. וכן
 אתה מוצא בכנסת ישראל שבמצרים. שנאמר (יחזקאל מז)
 ותגדלי ותבואי בעדי עדוים שדי' נכזבו ושערך צמח ואת
 ערום ועריה וגו' אל תקרי בעדי עדוים. אלא (כז) (מא) בתיקוני
 תיקוני' משו' שנתרוקנת מן המצות ואין כך אלא שתי
 מצות. אחת דם פסח ואחת דם מילה שנא' (סס) ואעבוד
 עליך ואראך מתבוססת ברמך. ואומר לך [מב] ברמך
 חיי (כה) ואומר לך ברמך חיי. מה כתיב ארזי ואת
 ערום ועריה. מאי ואעבוד עליך ואראך והנה עתך עת
 דודים. אלא בשעה שאמר הקב"ה לאברהם אבינו (בראשית
 כג) קח נא את בנך את יחודך וגו'. מיד שמע אברהם
 לדברי הקב"ה ועשה ככל אשר צוה אותו. לכך נאמר
 והנה

מתקיים מה שנ' (רברים ל) [לב] כי קרוב אלך הרב
 מאוד בסף ובלבבך לעשותי: אשרי אדם שיש בו ד"ת
 והוא יושב וקורא ושונה (לג) במקו' צנוע וסתר אצל מי
 מלינין אותו. הוי אומר (לד) אצל הקב"ה שנ' (תלים צא)
 יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן. כשם שהם משימין
 עצמן יחידים בעוה"ז ואין עמיהם זר כמו כן הם בעוה"ב הם
 יושבין אצל הקב"ה לברו ואין זר עמיהם עליהם הכתוב
 אומר (שם סח) אלהים (לה) מושיב יחדי' ביתה מוציא
 אסירי' בכושרות אך סוררי' שכזו צחיח. (לו) ואין אסוריה
 אלא ת"ח שאוסרין את עצמן למקום בבית המדרש למקרא
 ולמשנה ולתלמוד ולמדרש ולהלכות ואגרות. ואומר (ישעיה
 מט) [לז] לאמר לאסורי' צאו ולאשר בחשך הגלו לאמר
 לאסורים צאו אלו עמי הארץ שיש בהם דרך ארץ ושאר
 מצות [כ] ומחזיקין את ידי תלמידי חכמי' ומרחיקין א"ע מן
 העבירה ומגזל ומכל דבר מכווער. ולאשר בחשך הגלו אלו
 ת"ח שהם דרין במקום (כח) שאין ראוי להם (לח) ד"א
 אלהי' מושיב יחידים ביתה וגו' לא נלבל הקב"ה והוציא
 את ישראל ממצרים אלא בשביל שרה ורבקה ורחל ולא
 בשכר שתפסה שרה את הגר והעלתה אותה למטתו של
 אברהם. ובשכר שאמרו לה לרבקה (בראשית כד) התלכי

מאורי אש

(כ) אעפ"י שסם עמי הארץ הואיל ומחזיקים ודי ת"ח קורא אוחס
 אסורים כאלו הם ג"כ אסורים וחובשים ענמם בנהמ"ד:
 [כא] שדירתם חרוב ורעוש כשפל גנים והח"מ דלוי להם לחר
 בדירה נאה להרחיב דעת' כמ"ש בסבת פ"ב נשימי טובה זו דירה
 נאה לח"מ: [כב] שהנביא רצה בביאה זכר בלחה (כג) סרם
 המקרא ורצהו אלהים מניח אסורים אלו ישראל בזכות האמהות
 שהיו יושבים בלגונות באוהל הבית בתיבות כל כפרה בה מלך
 פנימה: [כד] שפי' עדי עדוים לשון קישוט ותיקון שהקב"ה תיקן
 להם כל זכרים בקטנותם ועיין בסוטה דף י"א גרסא אחרת:
 (כה) ב' פעמים כגוד דם פסח ומילה: (כו) ערום מן שחר
 מילת

בפיהם וכלבבם סיויו כמעין הנובע חמיד מלבם על לטוס:
 [לב] כי קרוב אליך גו' לעשותו לומר שסביבת עשותו יהיו
 נובעין על לבן ועל פיו וקרוב להחללות לו: [לג] במקום
 צנוע לא להתירר לא מאלהת ה' וחורתו: (לד) אצל הקב"ה
 ד"ל שהוא דנוק כה' ומושגת אחת השגחתו הפרטית וקרא בשם
 לינה לפי שבעוה"ז אין הדיבוק בחמירות כל כך רק הוא כמו לינה
 לילה כי החומר הוא המונע ולכן אצל עוה"ב שינה לטובו ואמר
 שסם יושבין אצל הקב"ה מלך שהם בחמירות בלי פגוד מאומה
 וזהו ואין זר עמיהם לא כמו העוה"ז שגם תלאת ותסיקות אחרות
 בלבם ער"מ איוהו אל זר שיש בנפשו של אדם זה יח"ד:
 (לה) מושיב יחידים שהם יסורים ופרישים מאכרת בני אדם רק
 מתבדדים בתיבות להתבונן בחרות ה' ועבודתו ע"כ בספר זה יזכו
 שיתדבקו לעתיד רק אצלו ית' ויחפגגו מניין ויקבלו שפע
 השגה רק מפניו ית' והיו ביתה ר"ל ביות ה' צ"ע כלומר מורכב
 בהשכיחו: (לו) ואין אסורים אלא ח"מ שהם מאסרים כח הרע
 והמחלוק ומעצרים חלואות ואושרים עממן רק להיות חמד צ"מ ללמוד וללמד:
 [לז] לאמר לאסורים צאו אלו ע"ה כו' ולאשר
 בחושך כו' אלו ח"מ כו' אף שלעיל דרש אסורים על הח"מ הבדל יש בין אסור
 לאסור הוא חמור והח"מ הם מאסרין כפסם צרין טוב והע"ה עכ"ל מכריחין עממן
 לאסור עממן מעט בד"ת שמחזיקין ידי לומדי תורה
 ולאשר בחושך הם הח"מ שביחס רעוע מרוב עניות שאינם עוסקי' בפרנסה
 מאומה הגלו וע"ד הנורה המכוון לדבריו לעיל יתכן
 לומר לאשר בחשך הם הח"מ שעה"ל מקום הסך להם שאין זה דירתם
 האמיתית מקום אשר משכי העוה"ז מונעם מהשגת כבוד ה'
 המה יבאלו מזה ויבאו להשפגג מניו השכינה: [לח] ד"א מושיב גו'
 לא נלבל הקב"ה כו' אף שיש כמה סיבות אשר עמדו
 עליהם בזכות מ"מ זאת ג"כ הסיב' ולכן נקראת נלבל אשר
 מהסביבות אשר החבלל עי"ז ובאורו ע"י שהאמהות הוסיבו
 יחידים (שהיו ראוי להיות יחידים) בינה ע"כ הוי"א האסורים
 בכושרות מהבולה והענין בעבור גודל החמלה והרחמים שהיו
 באמהות עמדו זכותן לכניהם אחריהן מפני שהם דומים להן
 רחמנים ביישנים ויש עוד לומר ע"ה דרש לפי שלא יתכן
 גאולה רחל ישראל אלא ב"ב שגטים דווקא כמ"ש והיו בישראל מלך
 בהתאסף ראשי עם יחד דווקא וזאת סבבו האמהות שהמה רחל
 ולאם שנתנו שפתחם ככרי שיעמדו אלה הי"ב וחשב לשרה לפי
 ע"י זכות זה נפקדה כמו שאמרה בעלמה חולי אבנה גם
 אנכי ממנה וק"ל: [לט] ותאמר אלך ולא חקרה על הונו
 וכספו רק חקרה לרבך בודעו של ח"ה ע"ה:
 (לם) ח"כ כי חרחה גו' כינר כו' מוסב על לעיל שדרש הכתוב
 על החורה וא"כ איכה חדרום צערום ומצאו שהבינה טליציהו
 בדיעת החורה והזרו במלות: (מ) שאין לך ערום כו' שהוא ערום
 אמיתי באין לבוש הנפש שכלו שהגוף מוולבש ע"י
 מלבושו כן ע"י המלות נחלבש הכסם והכן הענין העמוק למד
 שכאורה חכמי' אמת כי הפגח החורה הוא זוכר הנפש
 ומעשי המלות המה לבוש הנפש להגין עליה ולכן קרא
 למעשו האמת בשם לבוש: [מא] בתיקוני חקיתים ר"ל
 שהכין אמצעים רבים טובים ככרי שיוכלו לקבל הגאולה אף
 שהם ערומים וחימי' כח"ס וזכור אל חקרי צעדי עדים
 כלומר אל חממה כפשוטו בקישושים הנופטים כ"א
 תקוני' ממות ע"י זכר לבקולם: (מב) ברמין חיי
 זכור דם פסח ומילה: (מג) מאי ואעבוד
 עליך גו' כלומר הגל צאמת על שר' כהמים אמה
 אלה בשם ומשמע שגא השת מלך זכות אברהם
 שהי' דוד וישע' לה' ב"ה

אליהו רבא פרק כז

ס

שהוא מקיים ומחיה לאותו ת"ח ואת אשתו ובניו ואת כל אשר לו ואת כל הקרובים עמו במשפחה... לכן נאמר ומבשרך (ג) לא תתעלם [נג] ד"א ומבשרך לא תתעלם אם נשא אדם אשה ומצא בה דבר וגרשה ולבסוף נעשית עניה היא מפרנס אותה לפי יכולתו מה שיוכל לכן נאמר [לד] ומבשרך וגו' (גד) לעולם יסתכל אדם בעצמו ויהא יודע שלאחר שעה מיתה... לכן ישא עיניו לשמים ויאמר בלבו מי ברא את אלה חמה ולבנה כוכבים ומזלות וארבע רוחות העולם וכל מעשה בראשית כולם... שכולם משמימין ומעריבין לעשות רצון בוראם כך (גה) תשנים [לה] ותשתדך בד"ת ולעשות רצונו של הקב"ה בכל יום תמיד [לו] ותהא דומה לחמה ולבנה המאירין לרבים שנ' [לז] עצה נתן או יבקע בשחר אורך וארוכתך מדרה תצמח זהו שכה קלה שלך אבל שכר החמורה שלך זהו מה שנאמר אחירו (ס) והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך או תקרא וה' יענה תשוע ויאמר הנני וגו' וכשם שעשית לי רצוני בתורתך בסל יום תמיד... כך אני אתן לך פתחון פה [נז] בתורה ברורה שאין אדם יכול לסתור אחיהו... (נח) ואם ראית את עצמך בתורה ברורה שאין אדם יכול לסתור אחיהו מיד

והנה עתך (כו) עת דודים * (מד) ד"א בשעה שאמר צחק לאברהם אביו אוסרני ופה ותנני ע"ג מערכה שמא אביעוט כך ונמצאתי שאחייב (כח) (מח) שתי מיתות לפני הקב"ה והוא היה בחוד עומד בכחו בן שלשים ושבע שנים * לכן נאמר והנה עתך עת (כט) דודים * ד"א בשעה שהקב"ה מצא את כל שנים עשר (ל) שבטים שעשו כולם את רצון יעקב אביהם * שנאמר [הסע ט] כענבים במדבר מצאתי ישראל * אל תקרי [מו] ישראל אלא שראה אל שכל מעשיותם מכרתי לפניו * לכן נאמר והנה עתך עת דודים ואפרש [מז] כנפי עליך זו התורה ואכסה [מח] ערותך זו מלכות שמים * (מט) ואשכע לך זו ישיבת [לז] ארבעים שנה במדבר ואבא בברית אתך נאם ה' אלהים (נ) ותהיו לי זו ישיבה שניה במשכן שילה * [נא] מאי ומבשרך לא תתעלם אלא כו אמר לו הקב"ה לזה האדם בני כל הימים שנתתך על פני האדמה עשה מעשים טובים ות"ת וחזק עצמך מן העבירה ומן הדבר מכוור * לכן נאמר [לכ] ומבשרך לא תתעלם * [נג] ד"א ומבשרך לא תתעלם מי שיש לו ת"ח בשכונתו ויודע בו שהיא קריא לש"ש ושונה לש"ש והוא זן אותו ומפרנסו ומכלכלו * נמצא

מאורי איש

מלכות : [כו] שנה עת לנאלך כשכל זכות דודים אלו האבות סקרוהו יודים : [כח] חמה על פסול סקרין שלא יהיה נחט כהלו וחסות כשכל כבוד אב וע"ו בתי וירושלמי : (כט) אברהם נקרא יודי שנאמר מה לידרתי בכתי ודר"ל על אברהם יתקן נקרא ג"כ יודי כתי"ש כעל העורים ואת בריתי אקים ר"ת אשר קדם יודי מבטן [ל] י"ב שבטים נקראו יודים שנאמר לעמך יחלפין יודיך כשאר"ל : (לז) שנסכע הקב"ה שיהיו במדבר ע"י טעם מרגלים : [לכ] שלא חסדו את כשרך ותטעך לסכול עונם סיבט הקבר וסר עיניסם וגלגולס ר"ל : (לג) כי הת"ח הכל קרובים שלו ושאריו נסרו : (לד) ועיין בב"ר ברבי יוסי הגלילי שגורס את חסדו ופרנסה כו ועיין ילקוט ישעיה דף ל"ה ע"ד : [לס] מלשון מוסך

ישועות יעקב

כי קדם נפשו לעמנו : (גד) ד"א כו' בשעה שהקב"ה כו' ר"ל אף שכל ישראל בפרשות לא היו דריקוס מ"מ בכלל היו ה"ב שבטים טובים אין שבע אחד סדיה כילו רע מ"ו או הכונה על ה"ב בניו שהיו טובים מאוד וזכותם נגאלו : (גה) ב' מיתות כלומר על ב' עבירות כבוד אב וזיווי ה' לעלות לעולה כרצון והכונה כלעיל שבכו' זה נגאלו (עו) את ישראל דהקס' לו דהל"ל מלאתים לישראל ולכן דרש דעטיף בה עיר רעיון דהכו"ל שגלגולס ישראל שהם מכוונים לאל במעשיהם לשם שמים וכל חפס רק לדבק בה"חם שאמר שראה אל כו' היא היספה כלומר שזו הכונה בפסוק שראה ה' את לבס שהמה יסרים ולכו ובאמת על סם זה נקראו ישראל וא"כ אין רחוק מפסוטו כי יהיה שאמר ישראל כמו שאמר הנקבה כענבים במדבר מלאתי ישראל שע"ס כך נקרא בשם זה ישר הוא לאל והבן * (מו) כנפילך זו הזרה שעי' מושגתו כלל ה' בהשגתו העליונה מאוד : (מח) ערותך זו מלכות שמים שעי' האמנת מלכות שמים החלו להלכים נפסס בכל טוב כי ה"ז העיקר אשר עמדה נובע כל וכלתה הוא ערוס מכל : (מט) ואשכע לך זו ישיבת מ' שנה כו' שנסכע הקב"ה שיהיו במדבר ע"י טעם מרגלים י"י"ע) אך לפ"ז איינה בכלל העובות והנראה שנגנון דבריו כך הם אף שחזתה לעולי עד שנסכעתי אס יר"ה הרור הוא גו' עכ"ז ישבתי עמכם במדבר לא מקום זרע והמן ירד וסיה לבס כל טוב והיה הארון בברית ג"כ וזה ועל"י וארון בברית אהך להיות דבוק בך : (נ) ותהיו לי זו ישיבה שמים כי באת בברית הוא העסקן הראשון שעי' התחילו לבוא בברית אהך ולכן נקרא ארון הברית וזהו לי עוד הפעם בנסתן סדיה : (נא) מאי ומבשרך גו' עשה מ"ז כו' שגלגולס וזאת מ"ו חפס בנייהס וכעונס העו"ל ואך לא תחמול על כשרך והו' לפי שטתו לעיל שמדבר רק בתורה ומלכות : (נג) ד"א כו' מי שיש לו ת"ח כו' כי הת"ח הכל קרובים ושאר כשרו כי הוא המנין לעולם וא"כ הוא כשרם ומיותם : [נג] ד"א כו' אס נסח כו' מנר שהיתה תחילה ככשרו לכן גם עשה לא יתעלם ממנה : [גד] לעולם יסתכל כו' מפרש הסיף פסוק אז יבקע גו' והענין מתחילה יכניס הגיור בלבו מנר המיתה והשועס וא"כ יכניס בלבו האבה האמתית ויזכור כי כל זכא השעים משחמים לפניו מרוב האיונס וההכרה ועושים זאת ברצון לא בהכרח) כי האם שמים ושמים לעשות רצונו וכן ירגיל האדם ויטעיר זאת בלבו : (גה) חשכים ותשמיר לשון חסך וכלומר בערב ובבוקר כלומר בהתמדה נראה תמיד לעשות רצונו ברצון חפסי : (גו) ותהא דומה לחמה ר"ל אף שגלג' עצמם המה נכבדים מעולם השפל (זולת האדם) עכ"ז ישפיעו להם רב טוב (בגזירות ה') כי כן משפט סנדיכות והטוב כן תהיו גם אחס כי תזכו להיות מן המשפיעים טוב וחסד כי אין טוב למעלה מעשות טוב וחסד וזהו אז יבקע כסח"ר [זה השמש בעלות השחר] אורך אשר חפין עובר בעולם כסח"ר אף זו השכר קלה היא (וקרא לזה שכר שבאמת אין עונס ותענוג למורס דרך ומאור לרבים וסכר מלוא מנה) אבל השכר האמת הגנוב בשכר הסדקס נאמר והלך לפניו צדקך כבוד ה' יאספך שחב"ל למדריגה גדולה מדובק בכבוד ה' והבן מאוד והנה מנה בכלן ג' מעלות זו על נכ' זו בתחילה ולימד ויעשה רצון אביו שבטמים ואח"כ זכה להיות מן המשפיע' טוב בעולם ואח"כ זכה לאור הבהיר בעו"כ אשר שם כבוד אומר כולה * [גז] בתורה ברורה שזוכה להעמיד מעשתה חלוב' דהילכתה אשר זה הוא שנסתן גבוה ומדובקת בחורה עליונה אשר שזוכה להשיגה על כו"ר' והבן מאוד ותבין בזה כמה שאמרו בענין דוד ושאל דוד דגלו משכחא חוהו אז תקרא וה' יענה כי ישמע לך שכל והשנה רכה : [כח] ואם ראית כו' מיד יהיו כו'

אליהו רבא פרק כז

הרואים אותך יאמרו אשרי פלוני שלמד תורה כמה נאים מעשים שלו כמה יפים דרכיו אוי לו למי שלא למד תורה העבודה שאנחנו נלמד ג"כ תורה ונלמד לבנינו תורה ומצא שם שמים מתקדש על ידו ועליו הכתוב אומר (יסעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר אבל בזמן שאדם קורא ושונה בר"ת ואין משאו ומתנו בנחת עם הבריות ועסקו אינו באמונה עם הבריות מחן אומרי' עליו (ה) ראו איש פלוני שלמד תורה כמה רעים מעשיו כמה מכוערים דרכיו (ו) העבודה שלא נלמד תורה ולא נלמד את בנינו תורה ומצא שם שמים מתחלל על ידו ועליו הכתוב אומר (יחזקאל ל"ו) וחללו את שם קדשי באמור להם עם ה' אלה ומארכו יצאו (ז) ולא נתנה התורה אלא על מנת לקדש שמו הגדול מכאן אמרו יחזיק אדם את עצמו מן הגזל בין מן הישראל בין מן הגוי ולא עוד אלא משים שכל הגונב מן העכו"ם לסוף הוא גונב מן הישראל ואם הוא נשבע לעכו"ם לסוף הוא נשבע לישראל ואם הוא שופך דמים לעכו"ם לסוף הוא שופך דמים לישראל ולא נתנה התורה אלא לקדש שמו הגדול שנאמר (יסעיה סו) ושמתי בהם אית ושלחתי מהם פדיוטי' מהו אומר בסוף הענין והגידו את כבודי בגוים מאי בין

מיד יהיו עצמותך מזורין במצוה (נט) [שנ] (סס) ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמותיך יחליק (ס) ואי תהיה דומה למעיין שהוא מושך מן הגינה משקה תאנים וענבים ורמונים וכל מיני מגדים כודן שנאמר (סס) והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו (סא) וכשם שכברת ועגנת את אביך ואת אמך לעת זקנתך כך תהא מתענג על ה' :

פרק כח [א] מתוך האזהרה כיצד אלא כשם שהקב"ה אוהב את ישראל ואוהב את

הת"ח ביותר שנ' (ג' ב' ו') [ב] לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם וגומר כי מאהבת ה' אתכם ונאמר [מלאכי ה'] אהבתי אתכם אמר ה' וגומר . כן יהא אדם אוהב את ישראל ויהא אוהב את הת"ח ביותר . אהבת אדם למקום מגין אלא (ג) אהבת אדם למקום הוא מצוה חמורה מן התורה דהא עול מלכות שמים כתוב בצד האהבה שנאמר (דברים י) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד . מכאן אמרו כל הקורא ש"ש ומשמיע (ה) קולו לאזניו הרי זה משתבח . וכל המתפלל ומשמיע קולו לאזניו הרי זה מעיד עדות (ב) שקר וי"א שהוא מחוסר אמונה (ד) ד"א (סס) ואיבת את ה' אלהיך (ג) שאתה תהא מאהב שם שמים על הבריות שתהא יודע ד"ת ותהא קורא ושונה בר"ת ותהא משאך ומתנך עם בני אדם באמונה כדי שיהיו הבריות

מאורי א"ש

כי זכו העיקר לזרז במנות כפי כמו בדיעת התורה, לא שיתנאה בזה או הוא מענין הסכר כי אם יזכה להבין התורה על כור' או ימלא בלבו חסוקה ענומה לעשות מצות ה' בחשק רב וכינה למצות על העלמות לפי שהמצות המה מעשיות נעשים בעלמות ובשר ועי"ז יזכה בעלמותו יסיו ג"כ כידוע וזהו ועצמותיך יסלין כלומר שגם הם יסללו מהמיתם ועי"ז גם יהיה עי" עשית המצוה בחשק רב והבן מאוד : (נט) שנאמר ונחך ה' תמיד כי זהו עיקר הסכר המה המצות המעשיות נעשים על ידי סכר מצוה מצוה והנפש יסביע מטוב הלשון וגם העלמות יסללו ויסיו : (ס) ואי תהיה דומה למעיין כי משקה תאנים כי ר"ל שכלך יסוב כל מיני חממות שנעולם אף דבר שלא למדת כי מן התורה יתגלה לך הכל כמ"ם חוכה לדברים הרבה כמו שהמעין משקה כל מיני פירות שנעולם [מכל המינים] : (סא) כשם שכברת כי כמו שפירש לעיל הלא פרום שמועב על אב ואם כדלעיל ריש פירקין :

ישועות יעקב
חושך ושחורות ור"ל חשכים ותעריב : [ב] שמע השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיו כדעת ר' יוסי בכרכות : (ב) שמעיד שאין הקב"ה יודע מחשבות הלב ואי' בזהר שאותה חפלה הנשמעת לאזן אדם נידחת אל החינוכים : (ג) יומא דק' כ"ז וע"ש בפירוש' :

פרק מ (א) מתוך האזהרה כיצד כי' מושב על לעיל בפרקים שעברו שריב מעיני' אהבת האדם לאדם ומפרש מאיזה ציור יתכן שיבא האזהרה האמיתית בלב האדם לאדם כי אהבה מעד התועלת הוא נקרא אהבת עצמו לא אהבה באמת ומפרש שזה בזה מהצניעות מצד ש"ה אהבה ג"כ כי יאבה אהבו ה' כלומר כי כל המדות צריכים לנבוע רק מציור אהבת ה' וזה נקרא אהבה עליונית אצילות ואין להצריך : [ב] לא מרובכם ג' לא מצד הרוב והכמות אלא כאהבים לו כמשפט מלך ב"ו שכבוד הוא לו למאיל בעם רב ותועלת מביע לו מזה הם מלהוכיח זאת אלאו ית' רק מסיבת האהבה לכך מצד שחשק באבותיכם שהיו טובים וזאת אהבה בעצם : [ג] אהבת אדם למקום מגין כלומר מעין יסוב זה כי לא יתכן להשיב אהבה לדבר שאינו מכיר ומפרש שזה באמת מצוה חמורה כלומר שאינו בא לאדם בקלות ורק מצד התוכונו באחדות ה' שזאת קבלת מ"ם באמת ומהו יתכן לבוא האהבה האמיתית ולכן בשעה שקורא ק"ש יכוין ויבין מעומק דליבא וישגיג קוילו לאזניו שיבין מה שידבר מאחדותו ית' אכן בחפילה הוא להיפך שיהיה רב בוסת נכנע מאוד כהתפלל לפניו בקול גדול כי מי הוא שיבקש מאתו זרכו ומחסדו ויגיד לפניו אף שבו מלבקש ממלך ב"ו רק ששחיתו יהיו נעות ואם לאו הוא מעיד עדות שקר שקבלת מ"ם אינם באצילות כי לולי הבין זאת בעין לבו באמת אז היה שומר כבוד מורא ופחד וקולו לא ישתע וכבר בארתי בצרכי' בהקדמתי לשרר החפלה הנקרא עמודי חפלה : [ד] ד"ל ואהבת שאתה תהא מאהב ש"ם כי הוקפה לו דלכאורה אף יתכן שיגיד על הכונה לכיית הלא הלב הוא האוהב וזאת לה ע"י הכרת ה' מעילת ובלא זאת לא יתכן ליידיה ור"ל אין זה צווי ואכן מפרש בתחילה שהכונה שיקבל מ"ם באמיתות אשר מזה יבוא האהבה ועתה מפרש שהכונה שאוהבי ה' מצד הכרה יהיו אוהבים אותו באמת עד שעי"ז יהיו מאהבים אותו על הבריות שעי" מעשיו הטובים והנאים יכספו בני אדם לתורה ועבודה ויהנו מזה כי יראו דרכי עבדי ה' אף כי נעימים הם בכל מהלכס ור"ל הוא צווי שהאוהב יראה שיהי' מאהב ה' על בריותיו ויתכן עוד שכל להוציא מדעת האדם שידמה לו כי זה לכך די בששיג האהבה והרביקות אליו ית' שזה חכונה נפשית בלא מעשה מרובה לא כן כ"ל מתוך האהבה יעסוק בתורה ומ"ט ועי"ז יהי' ה' יתברך נאהב ואין להצריך : (ה) ראו איש פלוני כי כמה רעים כו' כלומר שידמו בלכס אמת שהתורה שהי' על המצות ומנוע מהעבירות אבל לא תהנוג בעניינים אנושיים כמו"מ וכדומה זה ענין עמי הארץ שסוקי מסחר המלעגים על אנשי התור' בוס ועי"ז יבוא חילול ה' מאוד עם ה' אלה ועל"ז מאלרו ילאו שהנגל בסוכת מסאס : (ו) העבודה לשון שבושה : (ז) ולא נתנה תורה אלא לקדש כי אשר מזה יתפרסם כבוד ה' בכל הארץ ויאבו הלך דרכיו ובמעשים המכוערים יתפנו הכונה

נודעו כנגד העצבות והבעס של מלך עליו לכן נאמר
 (תהלים קי) (י) טרף [ד] נתן ליראיו זה מדת הדון אבל
 הירא ועושה תורה ומצות מחמת יראה עליו נאמר (סס)
 יזכור לעולם בריחו זה העוה"ב ותורה עמו (יא) מה כתיב
 שם קודם זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחים ה' זה העוה"ז
 ותורה עמו זה שבר של (ס) הירא [יב] אבל שברו של האוהב
 מכין תלמוד לומר לא יהיה לך אלהים אחרים (ו) וזומר
 (סמוח ב' ודברים ה') הא למדת ששבר האוהב [יג] שני
 חלקים ושבר הירא חלק (ז) אחד לפיכך לא זכו העכו"ם
 שיאכלו אלא העוה"ז [ח] בלבד אבל ישראל זכו שיאכלו
 שני עולמים העוה"ז והעוה"ב (יד) אבל שני חכמים במשנה
 ר' אליעזר המודעי אומר המחלל את הקדשים [ט] והמפזר
 את (ט) המועדות והמלביין [יז] פני חבירו ברבים והמפזר
 בריחו של אברהם אבינו והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה
 אע"פ שיש בידו תורה ומעשים טובים [יח] אין לו חלק
 לעולם

מאורי אש

וח' יחללו ש"ס : [ח] מה בין עובד מלאכה כו' למע"ד לנגל
 כו' הנמשל מכון מאוד שהנפש העליונה בח מלך פנימה נגד
 ממקום טהור חסוד ודוקה בארונים חסוד נמסרה להגוף הנגזף
 העין להנפש חסוד בחסודו (זהו האפטרופוס הרשע) רק שהכין
 לה שני כחות (זהו ה' העבדים) שעל ידהם ישמרוה אחד
 מלך היראה שיחבוננו שאריתו למות וסופו לבוא להשפט לפני
 המלך והב' האהבה מעלמה שיחבוננו מה טוב להדבק בה ולאהבו
 כי אין נועם ותענוג למעלה מזה והג' מלך היראה על הירב לא
 יחבונן רק כשישמע מקרבת המלך אליו ונזהר ויפחד אבל
 האוהב ויכן לנפשו טרם עת ביאת האלך חפץ בענינו טהור ואח"כ
 ישמח במעשיהו ודי בזה אך בין חבון הענין בפרטות שאינו מדבר
 על הנפש עצמ' אס הוא חב' או ירא' רק על העבד' מהאפטרופוס
 לבד גם מהו המליצה שאמרנו לו אוהביו אל תמסור בנו ביד
 האפטרופוס מה הוא והענין מליד אלפי לפי דברי חכמי אמת כי
 הנשמה העליונה בעלמה אינה חושפת במאומה רק מלך חשף הלפס
 כי אינה שוכנת בחוך האדם ל"א מופיעה בו לבד [כדעת חכמי
 אמת] וא"כ הניף שכלל בו הכ' כחות והוא מחובר עם הנפש
 וענין הגדת האוהבים הוא ע"ד שאמרנו בכ"ר בראשית הדא עקתא
 למה מיכרא כלומר שהמלאכים קטרנו בצריחת האדם ואמרנו מדוע
 יכתן נשמה עליונה לגוף הנגזף המחסיף אותה ודי בזה למחבונן בו
 בעין האמת [ט] נתקדשה דעתו כו' שימח עמו קו' בין
 חבון הדבר הנעלה שמייד לנו שבר מלצה ושבר עבירה הוא הקרוב
 או הרחוק ממלך ה' לכחות [לבד העונשים הנפויים כמו שהערתי
 בראש הספר] ואין בושם וכלימה למעלה מזה שהנפש שמה מכתת
 אומה והשכר הוא קרבת המלך אליו ואין נועם וכבוד למעלה מזה
 וישא משלו וק"ו ממלך ב"ו והבין ועיין בהקדמתו הראשונה
 ובפ"א בחסותו וחבון : (י) טרף נתן ליראיו בלגס (אזתן שהם רק יראים
 לא אוהבים) שהם מודעים ומטורפים בעת שכאים לפני המלך ויכתן
 עוד שבאורו טרף זה מדה"ד המעניש שממנו בא היראה וע"י היראה
 באה אח"כ האהבה כמ"ס מתוך שלא לשמ' כו' כדי שעי"ז יזכור לעולם
 בריחו ועבדנו מאהב' שזהו הקשר והכרית האמתית והבין
 מאוד : [יא] מה כתיב סס זכר עשה לנפלאותיו וכלומר גס עי"ז ירא
 וממנו מלך הגמול כי יראה כי חנון ורחום ה' לתת לו
 כל טוב העוה"ז ומה שאמר בשיהם ותורה עמו הוא מכון לענין דק
 מאוד לפי שבאמת הירא לבד הוא אינו מצין נועם חסוד
 בעלמה רק מלך השכר ולא ידמה בנפשו שזה עלם השכר כמ"ס
 ששכר מלצה מלצה רק מדמה העוה"ב (ולא ידע מה הוא) עם
 תורה וכן העוה"ז ותענוגיו הוא טוב בעיניו עם תורה ע"י
 לעודו זוכה לעוה"ז אבל לא חורה בלבד והבין מאוד שמחילה
 חשב היראה חובה ר"ל שאין יראתו מביחה לידו חורה ועתה חשב
 הירא שיראהו מביחו לידו חורה חשב הירא שיראהו מביחו לידו חורה
 אך עכ"ז אינו על חלית השלימות (יב) אבל שכר האוהב מנין ח"ל
 לא יהיה גו' הכונה שלא יורק טוס דבר תאזה מה לעבודת ה'
 רק הכל למען האהבה הזכה ובמאמר אזהרו אל זר שיש
 בגופו של אדם זה היראה ואחר שהוא עובד מיראה הפחד או
 מאהבת העוה"ז הוא עבודה זולתית שאוהב דבר זולת ה'
 וזהו בעלמו שכר האוהב שעובד רק ה' לבדו ויזכה עי"ז להשתעבד
 רק מכבוד ה' וזה עלם כוספו והתענוגותיו וזה שכרו כמ"ס
 ששכר מלצה מלצה והבין מאוד באלה העניינים ותראה בו דקות
 העניינים : [יג] שני חלקי העוה"ז והעוה"ב שיש לו מנוחה
 אמיתית בשני העולמים והיראה אין לו חלק אחד רק בשו"ז
 ולכן נאסר שדבר זה נוקב רק בעובדי כוכבים שכל מעשיהם
 רק מיראה לבד (והכונה על היראה הראשונה שמהנה תחילה)
 אבל המאמינים הנכבדים כבודו ית' וחסדותו בודאי יספון
 בלגס האהב' אך סייאוף שעובד רק מיראה : (יד) אבל שני חכמים
 כו' ר"ל אמת שהמה בני עוה"ב אבל אם ח"ו יעשו חלה או לא
 יועיל למד תורתם שיעקרו מן העוה"ב כי מן מדות חללה
 נקטת הנפש מאוד עד אין תקומה ושהרה לה ח"ו ושכר בזה ה'
 דברים חילול קדשים זה אוח שאין מאמין בקדושת המקדש
 ובהשראת השכינה ובקבלת הקרבנות : (שו) והמכזה חת

(ח) בין העובד מאהבה את הקב"ה להעובד מיראה משלו
 משל למה"ד למלך ב"ו שצריך לצאת למדינת הים ובקש
 למסור את בנו ביד האפטרופוס רשע ואמרנו לו אוהביו
 ומשרתיו אל תמסרוהו בידו והמלך עבר על דברי אוהביו
 ומשרתיו ומסר את בנו ביד האפטרופוס רשע והיו לו
 להאפטרופוס שני עבדים אחד מהם אוהב את המלך
 וירא מן המלך ואחד מהם ירא מן המלך ואינו אוהב את
 המלך זה שאוהב את המלך וירא ממנו עמד ונטע גנות
 ופרדסי' וכל מיני מגדים כולם והירא מן המלך ואינו אוהבו
 לא עשה כלום עד שבא להם אגרת מן המלך ביד שליח
 שהמלך יבא בקרב זמן לראות עבודתם ופעולת' כיון שנכנס
 האוהב לביתו וראה התותים והענבים וכל מיני מגדים
 כולם [ט] נתקדשה דעתו כנגד שמחתו של מלך שישמח
 עמו על מלאכתו הטובה והירא מהמלך ולא עשה כלום
 כיון שנכנס לביתו וראה כל מיני חורבת כולן

ישועות יעקב

(ד) פי' הידיאים מן המלך ואינם עובדים עבודתו בתורה ומצות
 הם כטרפים ונעשקים ביד מלאכי תבלה הנאללים מלך מדת הדון
 (ה) עוסק בתורה ומע"ט : [ו] וסיפא דהאי קרא וע"ה חסד
 לאלפים לאוהבי ולשומרי מצותיו עושה חסד בעבור אוהבו
 לפני אלפים דורות : (ז) כמ"ס (דברים ז') האל הנאמן שומר
 הברית והחסד לאוהביו ולשומרי מצותיו לאלף דור ואע"כ
 שכב' מקומות כתיב לאוהביו ולשומרי מצותיו כבר תירנו ר"ל
 בסוטה דף ל"א האי לדמיק לי והאי לדמיק ליה ופירש"י מלת
 לאלפים נשמך אל אוהביו ובסוף וחסדן נשמך אלף דור אלל לשומרי
 מצותיו וכן פ' רש"י בס"ף וחסדן עי"ש : (ח) כמ"ס בסוף
 וחסדן ומשלים לשואפי אל פניו להבירו וגו' ופירש"י בחייו
 משלים לו בגמולו הטוב כדי להבירו מן עוה"ב : [ט] שעישה מלאכה
 בחוה"מ או נוהג בהן מנהג חול באכילה ושתייה הר"ב : [י] עיין
 פי' הר"ב בפ"ג דחבות : (יא) פי' הר"ב אס לא חור בחסובה כו' עי"ש

מסחלקת הנשמה למקום שורשה ואינה מופיעה על האדם
 אמת] וא"כ הניף שכלל בו הכ' כחות והוא מחובר עם הנפש
 וענין הגדת האוהבים הוא ע"ד שאמרנו בכ"ר בראשית הדא עקתא
 למה מיכרא כלומר שהמלאכים קטרנו בצריחת האדם ואמרנו מדוע
 יכתן נשמה עליונה לגוף הנגזף המחסיף אותה ודי בזה למחבונן בו
 בעין האמת [ט] נתקדשה דעתו כו' שימח עמו קו' בין
 חבון הדבר הנעלה שמייד לנו שבר מלצה ושבר עבירה הוא הקרוב
 או הרחוק ממלך ה' לכחות [לבד העונשים הנפויים כמו שהערתי
 בראש הספר] ואין בושם וכלימה למעלה מזה שהנפש שמה מכתת
 אומה והשכר הוא קרבת המלך אליו ואין נועם וכבוד למעלה מזה
 וישא משלו וק"ו ממלך ב"ו והבין ועיין בהקדמתו הראשונה
 ובפ"א בחסותו וחבון : (י) טרף נתן ליראיו בלגס (אזתן שהם רק יראים
 לא אוהבים) שהם מודעים ומטורפים בעת שכאים לפני המלך ויכתן
 עוד שבאורו טרף זה מדה"ד המעניש שממנו בא היראה וע"י היראה
 באה אח"כ האהבה כמ"ס מתוך שלא לשמ' כו' כדי שעי"ז יזכור לעולם
 בריחו ועבדנו מאהב' שזהו הקשר והכרית האמתית והבין מאוד :
 [יא] מה כתיב סס זכר עשה לנפלאותיו וכלומר גס עי"ז ירא וממנו
 מלך הגמול כי יראה כי חנון ורחום ה' לתת לו כל טוב העוה"ז
 ומה שאמר בשיהם ותורה עמו הוא מכון לענין דק מאוד לפי שבאמת
 הירא לבד הוא אינו מצין נועם חסוד בעלמה רק מלך השכר ולא ידמה
 בנפשו שזה עלם השכר כמ"ס ששכר מלצה מלצה רק מדמה העוה"ב
 (ולא ידע מה הוא) עם תורה וכן העוה"ז ותענוגיו הוא טוב בעיניו
 עם תורה ע"י לעודו זוכה לעוה"ז אבל לא חורה בלבד והבין מאוד
 שמחילה חשב היראה חובה ר"ל שאין יראתו מביחה לידו חורה
 ועתה חשב הירא שיראהו מביחו לידו חורה חשב הירא שיראהו מביחו
 לידו חורה אך עכ"ז אינו על חלית השלימות (יב) אבל שכר האוהב
 מנין ח"ל לא יהיה גו' הכונה שלא יורק טוס דבר תאזה מה לעבודת ה'
 רק הכל למען האהבה הזכה ובמאמר אזהרו אל זר שיש בגופו של
 אדם זה היראה ואחר שהוא עובד מיראה הפחד או מאהבת העוה"ז
 הוא עבודה זולתית שאוהב דבר זולת ה' וזהו בעלמו שכר האוהב
 שעובד רק ה' לבדו ויזכה עי"ז להשתעבד רק מכבוד ה' וזה עלם כוספו
 והתענוגותיו וזה שכרו כמ"ס ששכר מלצה מלצה והבין מאוד באלה
 העניינים ותראה בו דקות העניינים : [יג] שני חלקי העוה"ז והעוה"ב
 שיש לו מנוחה אמיתית בשני העולמים והיראה אין לו חלק אחד רק
 בשו"ז ולכן נאסר שדבר זה נוקב רק בעובדי כוכבים שכל מעשיהם רק
 מיראה לבד (והכונה על היראה הראשונה שמהנה תחילה) אבל
 המאמינים הנכבדים כבודו ית' וחסדותו בודאי יספון בלגס האהב'
 אך סייאוף שעובד רק מיראה : (יד) אבל שני חכמים כו' ר"ל אמת
 שהמה בני עוה"ב אבל אם ח"ו יעשו חלה או לא יועיל למד תורתם
 שיעקרו מן העוה"ב כי מן מדות חללה נקטת הנפש מאוד עד אין
 תקומה ושהרה לה ח"ו ושכר בזה ה' דברים חילול קדשים זה אוח
 שאין מאמין בקדושת המקדש ובהשראת השכינה ובקבלת הקרבנות : (שו)
 והמכזה חת

אליהו רבא פרק כח

לעולם הבא (פז) רבונו של עולם (ז) אני כפרתן של ישראל בכל מקומות מישבותם גלוי וידוע לפניך שאין ישראל מלך את בנייה ואינן קורין ושונין ואינן נכנסין לברית אלא (ח) בשביל אהבתם לאביהם שבשמים לפיכך אומר הקב"ה אפי' יעמדו כל העכו"ם ויתנו כל כסף וזהב וכל מחמדות הטובי' ויאמרו תנו לנו כתר בית [יג] אהרן וכתר בית [יג] דוד אין אני נותן להם אפי' דבר אחר מביית' של התורה [ד] שנאמר [ט"ז כ] [יט] מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה וגו' אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בזה יבזו לו (כ) ושנו חכמים במשנה כל אהבה שהיא תלויה בדבר בטלה האהבה * ושאינה תלויה בדבר אינה בטלה לעולם [טו] איזו היא אהבה שהיא תלויה בדבר זו אהבת (טז) בלעם ובלק ואיזו היא אהבה שאינה תלויה בדבר כגון אהבתן של אברהם יצחק ויעקב שהם אוהבים להקדוש ברוך הוא (כז) והקדוש ברוך הוא אוהב אותם ואת בנייהם ובני בנייהם עד סוף כל הדורות [יז] כיון שבאו נח ובניו לעולם אל' הקב"ה לשם בן נח שם איהבי (כג) אלו היתה תירתי [יח] בעשרה דורות הראשונים [כד] תאמר כבר (יט) החרמתי את עולמי מפניהם עכשיו

ע"ש ובחז"ט: (יב) פי' כד כהונה: (יג) כתר מלכות: גירסת ילקוט וחסדק דף רס"ו ע"א סוב נכנסה הקב"ה לישראל בכסף הכבוד שלו שפילי יעמדו כל העכו"ם ויבנו לי בית המקדש ויחר מבס ויאמרו תן לנו כתר אהרן וכתר בית דוד איני נותן להם דבר קל מביחוס של תורה לכך נאמר מים רבים וגו' [טו] ע"כ במשנה פ"ה דאבות (טז) בלעם חס בלק מחמת מזון שהיה מלפני לקבל ממנו בסכר הקללה ובלק אהב לבלעם בשביל הסלח שגאל את ישראל ולבסוף נכבד אהרן: (יז) ילקוט בלק דף רמ"א ע"ד גרסא אחרת וכונה: [יח] פי' אלו היו מקיימים תורה שהיה נרצח בימייהם שהם הוציאו ממצרים: [יט] החרמתי עולמי במתניה: (כ) כי שרשו ה' מלך ה"א וקליפות הטומאה והסיג בחמתו דייטי בדת רחמיה של ה"א ששרש נשמתו היה ממש כי את זה לעומת זה עשה אלהים: (כז) גר"י משה יתר אוח אחת ובלעם חסר אוח אחת: [כב] לשון חנה לשון קדושה לשון שאלאכי השרש משתמשין זו: (כג) חסר אהף לשון קרי ושמאלה לפי ששרש נשמתו מלך הטומאה ואלהים הנוכח אלו היה שר שלו ג"כ מלך ה"א: (כד) לא היה יכול לברך אפילו עם שר שלי רק כפילה ומ"ש שומע אחריו אל זה לא היה רק ע"י שליח ולכך לא נאמר חסר שר שר יסוד רק מחוה שר וז"ל ומיו מן קדם ה' ר"ל שליח: [כה] פירוש שהסיג מדריגתו העליונה סגלד ה"א עיין בזהוה נכח ועיין במפרשים ובנקידה מה שפרשו על מה שזרז"ל אבל בא"ה קם ומנו בלעם והכל הילך אל ענין אחד שלא השיג מן הקדושה אפי' כמלא מחט ובפרט בענין האהון אשר הוא ל גלאי מפורסם כמשארז"ל עשה עם אחרוני מעשה אישות וע"כ לא יעלה על הדעת שמוזהס גדול כזה ישיג שום דבר

ישועות יעקב

ע"ש ובחז"ט: (יב) פי' כד כהונה: (יג) כתר מלכות: גירסת ילקוט וחסדק דף רס"ו ע"א סוב נכנסה הקב"ה לישראל בכסף הכבוד שלו שפילי יעמדו כל העכו"ם ויבנו לי בית המקדש ויחר מבס ויאמרו תן לנו כתר אהרן וכתר בית דוד איני נותן להם דבר קל מביחוס של תורה לכך נאמר מים רבים וגו' [טו] ע"כ במשנה פ"ה דאבות (טז) בלעם חס בלק מחמת מזון שהיה מלפני לקבל ממנו בסכר הקללה ובלק אהב לבלעם בשביל הסלח שגאל את ישראל ולבסוף נכבד אהרן: (יז) ילקוט בלק דף רמ"א ע"ד גרסא אחרת וכונה: [יח] פי' אלו היו מקיימים תורה שהיה נרצח בימייהם שהם הוציאו ממצרים: [יט] החרמתי עולמי במתניה: (כ) כי שרשו ה' מלך ה"א וקליפות הטומאה והסיג בחמתו דייטי בדת רחמיה של ה"א ששרש נשמתו היה ממש כי את זה לעומת זה עשה אלהים: (כז) גר"י משה יתר אוח אחת ובלעם חסר אוח אחת: [כב] לשון חנה לשון קדושה לשון שאלאכי השרש משתמשין זו: (כג) חסר אהף לשון קרי ושמאלה לפי ששרש נשמתו מלך הטומאה ואלהים הנוכח אלו היה שר שלו ג"כ מלך ה"א: (כד) לא היה יכול לברך אפילו עם שר שלי רק כפילה ומ"ש שומע אחריו אל זה לא היה רק ע"י שליח ולכך לא נאמר חסר שר שר יסוד רק מחוה שר וז"ל ומיו מן קדם ה' ר"ל שליח: [כה] פירוש שהסיג מדריגתו העליונה סגלד ה"א עיין בזהוה נכח ועיין במפרשים ובנקידה מה שפרשו על מה שזרז"ל אבל בא"ה קם ומנו בלעם והכל הילך אל ענין אחד שלא השיג מן הקדושה אפי' כמלא מחט ובפרט בענין האהון אשר הוא ל גלאי מפורסם כמשארז"ל עשה עם אחרוני מעשה אישות וע"כ לא יעלה על הדעת שמוזהס גדול כזה ישיג שום דבר

ע"ש

ח עולמי כלומר בחמ"י אס היו מקבלים תורתו ועשוהו בודאי לא החרמתי אותה ובאמת לא ובחנם וחרמה אס יקבלו תורתו: (כה) ולא היתה כו' שלא גלה לבלעם אף שדיעתו היה נכנס מ"מ ידע כל העשוי כי זה לעומת זה: (כו) שהי' מעולה בחמתו יותר המטה יס כזה מקיס עיין מאוד לומר שהיה חמתו יותר מאזי הנביאים ואיך יתכן שמה שניקס הודיעני גו' ידע בלעם ורז"ל הודיעו לנו באמרו שהא דעת בהמתו לא היו ידע כו' אלף ידע לכוון השעה לא יותר והגראה שריקו לומר בחמתו כלומר כד הרע כידוע והיה יותר חס נדעתו יותר ממשה כד הטוב ואין להאריך וליתר באור נראה לי שהי' דיעתו רק בענייני העולם השפל והטבע וזהו היה יודע לכוון השעה וידיעת משה היה לעומתו בעולם העליון נה שהוא נגד הטבע וזהו לא היתה הקב"ה בעולם כו' כלומר בעולם הזה: [כז] ויקר אלהים הורה כי זה במקרה והודעתו רק בדרך העברה או כדעת חז"ל לשון קרי ושומאה שמעם היה כמו וע"כ היה צל על אחריו: (כח) עמוד

מאורי איש

אם המעדות אוח הוא שחינו מחמתן באמונות הנחלים בה פסח מיצאת מזרים סוכות כי בסוכות הוספתי גו' והמלכין פני חבירו זה מזה רעה בין אדם לחבירו שאין בו מדת הרחמים לגמרי והמפורסם נדעם זה המילה שהיא העיקר ליהדות וא"כ אס לבז רע כמו אלה מה יועיל החורה לו אחר שנפשו נכסחה בעלם ויס להצין כזה איך יתכן שהי' בידו תורה ומ"ס ונפשו נכסחה באלה המלות העקרים היחכן וזה יתכן שדעתו נדעת המתפקדים שידמה כי א"ל להכרח השכינה בעלם הכפל הנכונה ואינו מחשב לנאות מעשיות לעקריות כקר שח המועדים והלכות פני חבירו מסיבה התגברות כלל המסוכה כפי הפלס כים ומג נה אלל בעלי הדח כתי בהעדרותי כנארי על ספר משלי והמפי' בריתו כי ידמה לדבר בטל אלל מחמתן שבו ועינים והסכר הוא עלם ההסכלה ולכן יס בידו תורה ומ"ס זהו המדות הנובעים מהסכלה והנן זה: (פז) רגזי ש"ע מתפעל אליה ומזכיר זכות ישראל: [יז] אני כפרתן כלומר שסכובל יסודים לגען כפר להם: (יח) אלף בשביל אהבה כי יעקר עבודת ישראל נמשך מיסוד האהבה לפיכך אומר שלא יתכן שיעזבו מפניך לעולם וחקך את עובדי כוכבים במקומם: [יט] מים רבים גו' אלו עובדי כוכבים: (כ) ושנו חכמים כל אהבה כו' כלומר ואיך יתכן לרחק ולקרב לעובדי כוכבים הלא ישראל אהבתם אינו תלויה בדבר והעובדי כוכבים אהבתם תלויה בדבר מלך היראה או הגמול כד כ"ש לעיל: (כא) אהבה בלעם ובלק מפני ההון שהבטיחו בלק לבלעם גם מפני שהי' חפץ שיהיה הרע לישראל: [כב] והקב"ה אוהב אוחס כי אוהב באמת למי שיאהבו באמת: [כג] אלו היתה תורתו כו' כלומר אל חממה בעיניך שפי' שלא ידעו החורה ע"כ תאזו ולולי ידעו לא היו חוטאים כ"כ לא כן כ"א בחנם וחרף אס יחפזו לקבלה: (כד) תאמר כבר החרמתי

ח עולמי כלומר בחמ"י אס היו מקבלים תורתו ועשוהו בודאי לא החרמתי אותה ובאמת לא ובחנם וחרמה אס יקבלו תורתו: (כה) ולא היתה כו' שלא גלה לבלעם אף שדיעתו היה נכנס מ"מ ידע כל העשוי כי זה לעומת זה: (כו) שהי' מעולה בחמתו יותר המטה יס כזה מקיס עיין מאוד לומר שהיה חמתו יותר מאזי הנביאים ואיך יתכן שמה שניקס הודיעני גו' ידע בלעם ורז"ל הודיעו לנו באמרו שהא דעת בהמתו לא היו ידע כו' אלף ידע לכוון השעה לא יותר והגראה שריקו לומר בחמתו כלומר כד הרע כידוע והיה יותר חס נדעתו יותר ממשה כד הטוב ואין להאריך וליתר באור נראה לי שהי' דיעתו רק בענייני העולם השפל והטבע וזהו היה יודע לכוון השעה וידיעת משה היה לעומתו בעולם העליון נה שהוא נגד הטבע וזהו לא היתה הקב"ה בעולם כו' כלומר בעולם הזה: [כז] ויקר אלהים הורה כי זה במקרה והודעתו רק בדרך העברה או כדעת חז"ל לשון קרי ושומאה שמעם היה כמו וע"כ היה צל על אחריו: (כח) עמוד

עליון במשה הוא אומר (שמות לב) (כט) הראיני נא את
 כבודך ובבלעם הוא אומר מחזה שדי יחזה ראה (ל) מה
 כתיב אצל בלעם [מיכה ו] עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך
 מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור וגו' לא בא בלעם
 אצל בלק אלא לקלל את ישראל צא ולמד מדבריו
 הראשונים שדיבר בלעם בשעה ששיגר לו בלק לבלעם
 שלוחים שנאמר (במדבר כח) וישלח בלק מלאכס אל בלעם
 וגו' ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה וגו' והיה לו
 לבלעם לומר לשלוחי בלק שהוא אינו רוצה לקלל את
 ישראל והוא לא עשה כן אלא שמח שמחה גדולה לקלל
 את ישראל ותר ממה שהיה בלק מבקש (לא) ואין שינה
 באה עליו כל הילכה שנאמר (סס) ויאמר אליהם לינו פה
 הילכה וגומר ויבא אליהם אל בלעם וגומר * וכיון שא"ד
 הקב"ה לבלעם שילך עמהם כמו שנאמר (סס) ויאמר לו
 אם לקיא לך באו האנשים קום לך אתם וגו' היה לו לומר
 רבון העולמים לא איש אתה שתכזב ולא בן אדם אתה
 שתגעל מעשה ידיך * הללו (לב) חביבך בני חביבך הם
 בני אברהם יצחק ויעקב שעשו רצינך בתורתך והוא לא
 עשה כן אלא שמח שמחה גדולה והשכים ללכת מיד שנאמר
 (סס) ויקם בלעם בבוקר וגו' מה כתיב בתריה ויחז אף
 אלהים [לד] כי הולך הוא (לה) אמר הקב"ה לפמליא שלו
 האו זה שהוא יודע שאני מכיר כל המחשבות שבלב כל
 אחד ואחד ועכשיו היא הולך לקלל את ישראל * לכך
 נאמר ויחז אף אלהים וגו' כיון שבא בלעם אצל בלק
 היה לו לבלעם לומר לו לבלק מה לך לאותן הדברים
 להלחם עם ישראל שתמצא לך על ידיהם מכות גדולות
 ותאבד מן העולם והוא לא עשה כן אלא אמר לו לבלק
 (לו) יש בן נח נתנבא ארבע מאות שנה על כל העכו"ם
 ולא קבלו ממנו מכאן ואילך נתנבא אליהם התמני ובלהדד
 השושי וצופר הנעמתי ואליהו בן ברכאל הבוזי ואויב מארץ

עין * ובעור אכזי ואני האחרון שבכלם (לו) ואומר לך מה
 עשו אבותיהם של אלו כל אחד מהם עמד ונבנה מזבח
 והקריבו עליו שלש פעמים בכל שנה כל אחד שור וכל
 אחד איל * אבל אתה [סס רנ] בנה לי בזה שבועה
 מזבחות והכן לי בזה שבועה פרים ושבועה אילים באותה
 שעה היה הקדוש ב"ה יושב ושוחק עליו לכך נאמר עמי
 זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן
 בעור וגו' [לח] מה כתיב בתריה במה אקדם ה' אכף לאלהי
 מרום האקדמנו בעולת בעגלים בני שנה הורצה ה' באלפי
 אילים וגומר הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך
 כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך *
 (לט) ואם תאמר כך הוא גדולתו של הקב"ה שאם היא
 מבקש אכילה ושתיה (כו) אין מי יוכל לעמוד לפניו והלא
 נאמר (במדבר כח) את הכבש האחד תעשה בבקר וגומר *
 וכי יש רעבון לפניו והלא כבר נאמר [חיליס ו] לא על
 זבחך אוכחך ועולתך לנגדו תמיד לא אקח מכתך סר
 וגומר אם ארעב לא אומר לך כי לי תכל ומלואה האוכל
 בשר אבירים ודם עתודים אשתה זבח לאלהים תודה וגומר *
 אם כן למה תקן הקב"ה שני כבשים אחד שחריה ואחד
 בין הערבים אלא כדי שיתנו זכרון שלנו (כז) וזכרון
 אבותינו לפניו וכך אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל בני
 אדובי [מ] כלום חסרתי דבר שאבקש מבם ומה אני מבקש
 מבם אלא (מא) שתהיו אוהבין זה את זה * ותהיו מכבדין
 זה את זה ותהיו יריאים זה מזה ולא ימצא בכס (מב) עבירה
 וגזל ודבר מכווער שלא תבואו (מג) לידי פסול לעולם לכך
 נאמר הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם
 עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך * אל
 תקרי והצנע לכת עם אלהיך * אלא והצנע לכת (מד) עמך
 אלהיך כל זמן שאתה הולך עמו בענעה * יהא הוא גם כן
 עמך (כה) בצנעה לכך נאמר והצנע לכת עם אלהיך *

מאורי איש

עמדו כי לא נתבטלו עשורונתיו תהפך הכוזב ויכלעם נוסל גו'
 (כט) הראני נא את כבודך ויכלעם אשר תחזה שדי יסוד דבר
 זה תמתיא מאוד ה' השיבו לתפא כי לא יראני האדם ומי ותורה
 כי א"ל זאת נבטע לרעת (כרעז ארמנ"ס פלרקי) ידך יחנן
 זה א"ל רעז נבטע או שניה חזר נ"ל [וכן רעז הרב נ"ל] ויכלעם
 ידע מקור הרע הראשון וכן ביאר הי"ע חז"ל פ' ואין להאריך בנעלמות כלה : [ל] יד כתיב כ' ר"ל ראה כי היה פגום
 לבלעם ולהסמיח לישראל וזה מה יען בלק שבין לקללם ומה ענה בהכרח כי ה' הפגם לברכות : (לא) ואין מינה כל עליו שנאמר
 לינו פה הילכה דמשמע שרי מדמה חילי בליה יתגלה לו איך לקללם : (לב) חביבך מזד עינא ויני חביבך מזד אכתייהו ולא
 יתכן הענינה אותם : (לג) ויקם בלעם דמשמע בקימה וכוונתו מזד ובשמה : (לד) כי ס"ל ה"ל אף שהרשע לו לילך פכ"ז
 סרה אפי על כוונת הליכדו לקללם : (לה) אמר הקב"ה לפגמיה שלו דייק מרכיזי ויטר אף אלהים והפנין מורה שס"י חז"ל
 סיניו או עשיה או אצורה אם לא שהינה סקב"ה אמר זאת לפגמיה שלו נכעם : (לו) סס כן נח טו' כל
 אחד שור כו' ז' פרים כו' כלומר שהכל להפאר שהוא יודע יותר מכולם כי המה לא ידעו הכונה רק מקרבן אחד ולי הכו' פרים
 ואולי משום לזיון טובי לכת וזה איכל להכניעם : [לז] ואומר לך מה עשי אבותיכם כו' כלומר אני אגלה לך כמה הוי"ל היא
 רק בקרבנותיהן ואני האחרון שכולם ולכן הן לי זיון פרים לעינא כל קיינס כן יתכן לומר : (לח) מכ"ב כו' האקרדמו
 בעולות כלומר ששוא המון המזבח שערך בלעם לפניו לניחן שחנאל וד"כ בענין ההודאה לה' ויתברך על שגשג הפך
 זה אם אקדמנו נ"כ לכוף לפניו ביעולת להודות לענין טובו כי זה כ"ן מול עיניו עלינו : (לט) וא"ל כן היא גדלו כו' וכי יש
 רעבון כו' כדי שיתנו זכרון כו' הענין התרומה פה איני כפי התרומה כשטו כי מי זה סבל ידעה שה' יחלל הזבחים והעולות הם
 מלהוכיח אף הסכל שבכלים לא יתאין כלה רק הכונה שכל חומר שיש חשלה לו נעבודת האדם ולכן היא מבקש ח"כ אין די
 בערך גדולתו רק בחמת אם חזק מה תפעל לו הוא פשט בחכמת הפשיטות מכלי סיני מאותה רק כל זה לסיבת אדם עליו כדי
 שיזכור לנו זכותי וזכות אבותי לא לעשני ויתום הלשון כך היא וד"כ כך היא גדולתו כו' כלומר היתכן שגדולתו היא הקרבת
 עולות לו וא"כ אין די לו ח"ל לומר כן ורק מדוע זה אם הכנס את חמיה בניקר ובאמת חזיב לא על זבדך אכתיך כו' רק
 הכונה כדי לזכור זכות אבותינו : [מ] כלום חסרתי דבר כו' כלומר היתכן שארריך לעבדך כס מ"ו הלך אני שלם כחכמיה
 השלימות כ"ן מוקי רק הכונה לענינא : (מא) שחיו איהבין כו' ומכבדין כו' אהב' הוא בלב והכבוד הוא כפ על ידאם מלפנות
 רע מאותה לחבירו : [מב] ענינה בין אדם למקום וגזל בין אדם לחבירו ודבר מכווער מדות רעות ואחות רעות שחנה מכווערים
 הא אק נתנבא האנשים מוש המשוש חרפה הוה לנו (מג) לידי פסול * פסול הניף והגשם בנימי זקוח וקדומה : [מד] עמך אלהיך
 כלומר

ישועות יעקב

מזד הקדושה חס וחלילה ועיין בלוינו : (רי) פי' ושמח חזמר
 הלכך אני רוצה בקרבנות והלא חזמר את הכנס האחד [כז] עיין
 לעיל פ' ד' : (כט) כשתפסה מעשיך בננעה טלף ידע שים אדם
 רק
 שדע בלעם זח ואולי הכונה כי יש אצילות נפרד ראשונה או שניה חזר נ"ל [וכן רעז הרב נ"ל] ויכלעם
 ידע מקור הרע הראשון וכן ביאר הי"ע חז"ל פ' ואין להאריך בנעלמות כלה : [ל] יד כתיב כ' ר"ל ראה כי היה פגום
 לבלעם ולהסמיח לישראל וזה מה יען בלק שבין לקללם ומה ענה בהכרח כי ה' הפגם לברכות : (לא) ואין מינה כל עליו שנאמר
 לינו פה הילכה דמשמע שרי מדמה חילי בליה יתגלה לו איך לקללם : (לב) חביבך מזד עינא ויני חביבך מזד אכתייהו ולא
 יתכן הענינה אותם : (לג) ויקם בלעם דמשמע בקימה וכוונתו מזד ובשמה : (לד) כי ס"ל ה"ל אף שהרשע לו לילך פכ"ז
 סרה אפי על כוונת הליכדו לקללם : (לה) אמר הקב"ה לפגמיה שלו דייק מרכיזי ויטר אף אלהים והפנין מורה שס"י חז"ל
 סיניו או עשיה או אצורה אם לא שהינה סקב"ה אמר זאת לפגמיה שלו נכעם : (לו) סס כן נח טו' כל
 אחד שור כו' ז' פרים כו' כלומר שהכל להפאר שהוא יודע יותר מכולם כי המה לא ידעו הכונה רק מקרבן אחד ולי הכו' פרים
 ואולי משום לזיון טובי לכת וזה איכל להכניעם : [לז] ואומר לך מה עשי אבותיכם כו' כלומר אני אגלה לך כמה הוי"ל היא
 רק בקרבנותיהן ואני האחרון שכולם ולכן הן לי זיון פרים לעינא כל קיינס כן יתכן לומר : (לח) מכ"ב כו' האקרדמו
 בעולות כלומר ששוא המון המזבח שערך בלעם לפניו לניחן שחנאל וד"כ בענין ההודאה לה' ויתברך על שגשג הפך
 זה אם אקדמנו נ"כ לכוף לפניו ביעולת להודות לענין טובו כי זה כ"ן מול עיניו עלינו : (לט) וא"ל כן היא גדלו כו' וכי יש
 רעבון כו' כדי שיתנו זכרון כו' הענין התרומה פה איני כפי התרומה כשטו כי מי זה סבל ידעה שה' יחלל הזבחים והעולות הם
 מלהוכיח אף הסכל שבכלים לא יתאין כלה רק הכונה שכל חומר שיש חשלה לו נעבודת האדם ולכן היא מבקש ח"כ אין די
 בערך גדולתו רק בחמת אם חזק מה תפעל לו הוא פשט בחכמת הפשיטות מכלי סיני מאותה רק כל זה לסיבת אדם עליו כדי
 שיזכור לנו זכותי וזכות אבותי לא לעשני ויתום הלשון כך היא וד"כ כך היא גדולתו כו' כלומר היתכן שגדולתו היא הקרבת
 עולות לו וא"כ אין די לו ח"ל לומר כן ורק מדוע זה אם הכנס את חמיה בניקר ובאמת חזיב לא על זבדך אכתיך כו' רק
 הכונה כדי לזכור זכות אבותינו : [מ] כלום חסרתי דבר כו' כלומר היתכן שארריך לעבדך כס מ"ו הלך אני שלם כחכמיה
 השלימות כ"ן מוקי רק הכונה לענינא : (מא) שחיו איהבין כו' ומכבדין כו' אהב' הוא בלב והכבוד הוא כפ על ידאם מלפנות
 רע מאותה לחבירו : [מב] ענינה בין אדם למקום וגזל בין אדם לחבירו ודבר מכווער מדות רעות ואחות רעות שחנה מכווערים
 הא אק נתנבא האנשים מוש המשוש חרפה הוה לנו (מג) לידי פסול * פסול הניף והגשם בנימי זקוח וקדומה : [מד] עמך אלהיך
 כלומר

אליהו רבא פרה כמ

מבורך לעולם ולעולמי עולמים רחמיו על ישראל בכל מקומות מושבות מורחמיו על העניים והאביונים ודלים ורשעים (ה) ועל יתומים בזמנם ועל אלמנות בכל מקום כמו כן ידא אדם רחמן על ישראל ועל כל אלו (ו) כדי שלא תהא אשתו אלמנה ובניו יתומים שנאמר [פמ"ג ר"ג] כל אלמנה ויתום לא תענון אם ענה תענה אותו וגומר ודו נשיכם אלמנות ובניכם יתומים (ז) מכאן אמרו יעשה אדם מציתה של התורה בשמחה ותחשב לו (ח) כמו צדקה שנאמר [פמ"ג ר"ג] כי אמרתי עולם (ט) חסד יבנה שמים תכין אמונתך בהם כמו שאין העולם מתגדל ונבנה אלא בצדקה שנאמר [פמ"ג ר"ג] בצדקה תבונני וגומר ועליות אמר דוד המלך עליו השלום [פמ"ג ר"ג] אנה ה' מלמה נפשי (ט) וגו' ואומר [פמ"ג ר"ג] כי אל רחום ה' אלהיך וגו' ואומר [פמ"ג ר"ג] אל רחום וחנן ארך אפים וגו' ושאל משה מלפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע (י) במה אתה דן את העולם א"ל הקב"ה למשה באריכת אפים א"ל משה להקב"ה רבש"ע

פרק כט (א) הרי הוא אומר אל תראוני שאני שחרהורת ששזפתני
 השמש בני אמי נחרו בי וגומר (פ"ה) אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע לא חטא בי כל בריה אלא בני אמי [פ"ה] שלי תדע לך שבן הוא שהרי אין האיקן נעקך אלא [פ"ה] (ב) בבן מינו ואין הבשר מבאיש אלא (ג) מתוכו היה רבי ישמעאל משלו משל למה"ד לבת מלך שכעסו עליה אחיה והוציא וההשדה ללקוט שבילים אחזתה החמה והשחרו פניה כשולי הקדירה והיו חברותיה משחקות עליה ואומרות ובי זו היא בת מלך שאתם אומרים עליה שהיא נאה ומשובחת והיא אמרת להן בשביל שכעסו עלי אחי והוציאוני השד' ללקוט שבילים אחזני החמה והושחרו פני כשולי הקדירה כך אמרת כנסת ישראל רבון כל העולמים מי גרם לי שאבא לידי מדה (ד) זו בני אומה שלי הן גרמו לי לכך נאמר בני אמי נחרו בי אל תקרי בני אמי אלא בני אומתי (ג) מתוך הרחמים כיצד (ד) כישם שהקב"ה יהי שמו הגדול

ישועות יעקב

רק עם ה' חלהיך דהיינו אוחן מ"ט שפטר לעשות כלנעה אפי הקב"ה יסרה ויפיע עליך זיו שכינתו וזה הקדוש : [פ"ה] בני אומתי ר"ל מלכי ישראל כגון ידעס ואחאב וע"ר ונבואי שקר שהיה לנו שהטעו אותנו כגון לדקי' בן כנענה וסביריו : (ג) כדאמרי אינשי מיניה וביה אבא ליוול ביה רננא סבירין פ"ד בני עובדי' פירש"י מעלמו של יער ויניס בחוך הנרזן עץ להיות בית יד ויקללו בו את היער : [פ"ה] וכן אמרו שם ירך מחוכה מפרסת מניפה ומחוך עוביה ממחיל הסרחון רש"י : (ד) לעבוד ע"ו ולחיות בצילה : [פ"ה] כשהם קטנים וריוכים לאמס לריכים לרחם עליהם וחר משקן גדולים : (ו) אפילו אלמנה עסירה כמאר"ל : [פ"ה] השמחה עזמה של מצוה נחשב לו למצוה : (ח) מביא ראיו' שג"ח טעסה קן ע"י ממונו הן שמעשה את אחרים אפי' אינו עושה ממונו אותו הג"ח נחשב כמו צדקה וחסד הוא בין צופו בין צממונו : (ט) וכתיב בתריה ואלהינו מרחם שומר פתאים וגו' דהיינו על העניים

הטעם כלומר שדוחי אינו בעלם רק מלך המקרה ומביא זה להורות אף שישראל טובים בעלם רק חוטאים מלך המקרה והתחברות ולעת חסיר הסיבה יסור המסובב וקראם בטס בח מלך הוא משל על הגעס האטילה ממרומים שהיא לא חסעב בגללי עובדי אלילים לולא בני אומתו שפיתו אותם : [פ"ה] מתוך הרחמים כיגד כו' מוסב על הפרקים הקודמין שאמר שם מתוך הרחמים : (ד) כשם שהקב"ה כו' כמו שנאמר לעיל בפרק המוקדם לא רחמים פסיטס מלך המיית הטבע לנד כ"ל מלך הדנקו במדותיו ית' ולא הוב מדותיו כי מקור המדות הנפש יתמסכים מהתדמות במדותיו ית' כמו שנאמר לעיל בפרק המוקדם : [פ"ה] ועל יתומים בזמן צומן שזרכן אל הטיבה ולא למנות בכל מקום כי המה ע"פ הרוב מרוכא' מלך במחשור ובעניות : [פ"ה] כדי שלא כו' גם זה מותר אם עיקר מלך התדמות למדות בכל מקום כי המה ע"פ הרוב מרוכא' מלך במחשור ובעניות : (ו) מכאן אמרו כו' בשמחה כו' כמו צדקה בלומר אתה שהרחמים והצדקה גדולה כל כך לכן מי ש"ל לעשות צדקה יעשה המצות בשמחה ויחשב לו כמו מצות הצדקה שגא מטוב לבו ומהכרת חסדיה' וכן מי שעושה מצות בשמחה אוח הוא על לבו הטובה והכרתו חסדיו' אשר ע"כ עושה בשמחה ובטוב לב ויחבן עוד שיחשב לו כמו צדקה שע"כ עם אשתו ובניו שע"כ יחיו והבן זה : (ח) מסד יבנה שמים תכין אמונתך בהם כמו צדקה שנאמר [פמ"ג ר"ג] כי אמרתי עולם (ט) חסד יבנה שמים תכין אמונתך בהם כמו שאין העולם מתגדל ונבנה אלא בצדקה שנאמר [פמ"ג ר"ג] בצדקה תבונני וגומר ועליות אמר דוד המלך עליו השלום [פמ"ג ר"ג] אנה ה' מלמה נפשי (ט) וגו' ואומר [פמ"ג ר"ג] כי אל רחום ה' אלהיך וגו' ואומר [פמ"ג ר"ג] אל רחום וחנן ארך אפים וגו' ושאל משה מלפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע (י) במה אתה דן את העולם א"ל הקב"ה למשה באריכת אפים א"ל משה להקב"ה רבש"ע

מאורי אש

כלומר שחשבונו שחק בסתר ה' רואה אותך כי מלא כל הארץ כבודו וכן פארו על דרך פשוטו אף בלגיונות תהיה עם ה' חלהיך כי תחשוב ש"ה רואה אותך :

פרק כט

ענין השייכות זה לפה הוא ענין מקרי מחסיל לדבר בטובת ישראל וסוד ומפרש מתוך הרחמים כיגד כו' : [א] הרי הוא אומר אל תראוני גו' לא חטא בי כו' פסע הכתוב שהכניס' מחללת עזמה בעד חטאתה שאין חטאתה בעלם כ"ל ממקרה מלך למודם מנבואי הסקר שהחשו אותם כעוהים ולולא הם מלך העובדי כוכבים סביבותם לא היו נחפזין ככה כי מי עיר להסתחות בהבליהם להסתחות לען ואבן : (ב) חלה בכן מינו ואין הבשר מפרים אלא מתוכו ענין המשל לסודות כמו שהטענו' הכה ההפסד עמון בתוכם ובמשך זמן שחנה וסרית הבשר וכמו שהאילן מעלמו וגופו כורחם עץ להכניס בחוך הנרזן לקץ בו יער קן א"ל שהיו כולם שלמים ונמצא אגפים רעים בתוכ' ממש טע"י הריעו ומפרש הלשון ששזפתני הטעם כלומר שדוחי אינו בעלם רק מלך המקרה ומביא זה להורות אף שישראל טובים בעלם רק חוטאים מלך המקרה והתחברות ולעת חסיר הסיבה יסור המסובב וקראם בטס בח מלך הוא משל על הגעס האטילה ממרומים שהיא לא חסעב בגללי עובדי אלילים לולא בני אומתו שפיתו אותם : [פ"ה] מתוך הרחמים כיגד כו' מוסב על הפרקים הקודמין שאמר שם מתוך הרחמים : (ד) כשם שהקב"ה כו' כמו שנאמר לעיל בפרק המוקדם לא רחמים פסיטס מלך המיית הטבע לנד כ"ל מלך הדנקו במדותיו ית' ולא הוב מדותיו כי מקור המדות הנפש יתמסכים מהתדמות במדותיו ית' כמו שנאמר לעיל בפרק המוקדם : [פ"ה] ועל יתומים בזמן צומן שזרכן אל הטיבה ולא למנות בכל מקום כי המה ע"פ הרוב מרוכא' מלך במחשור ובעניות : [פ"ה] כדי שלא כו' גם זה מותר אם עיקר מלך התדמות למדות בכל מקום כי המה ע"פ הרוב מרוכא' מלך במחשור ובעניות : (ו) מכאן אמרו כו' בשמחה כו' כמו צדקה בלומר אתה שהרחמים והצדקה גדולה כל כך לכן מי ש"ל לעשות צדקה יעשה המצות בשמחה ויחשב לו כמו מצות הצדקה שגא מטוב לבו ומהכרת חסדיה' וכן מי שעושה מצות בשמחה אוח הוא על לבו הטובה והכרתו חסדיו' אשר ע"כ עושה בשמחה ובטוב לב ויחבן עוד שיחשב לו כמו צדקה שע"כ עם אשתו ובניו שע"כ יחיו והבן זה : (ח) מסד יבנה שמים תכין אמונתך בהם כמו צדקה שנאמר [פמ"ג ר"ג] כי אמרתי עולם (ט) חסד יבנה שמים תכין אמונתך בהם כמו שאין העולם מתגדל ונבנה אלא בצדקה שנאמר [פמ"ג ר"ג] בצדקה תבונני וגומר ועליות אמר דוד המלך עליו השלום [פמ"ג ר"ג] אנה ה' מלמה נפשי (ט) וגו' ואומר [פמ"ג ר"ג] כי אל רחום ה' אלהיך וגו' ואומר [פמ"ג ר"ג] אל רחום וחנן ארך אפים וגו' ושאל משה מלפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע (י) במה אתה דן את העולם א"ל הקב"ה למשה באריכת אפים א"ל משה להקב"ה רבש"ע

(מא) אכוף את עצמי ואתגייר ואם לבסוף הוא חוזר לסורו באין עליו (מב) יסורין לטיבתו ולהצילו [מג] ומיד שהוא עושה תשובה - אמר הקב"ה כשם (ל) שאני אהבתי אתכם כן אתם תאהבו אותו - שנאמר ואהבתם את הגר (מד) כי גרים הייתם בארץ מצרים [לז] [דברים י'] וכיצד יש גר שהוא נמשל כחמור כגון שהוא הולך לישא אשה מישראל ואמרו לו אין אין אנו מקבלין אותך עד שתתגייר - אמר בלבו אכוף א"ע ואתגייר ואם לבסוף חוזר לסורו באין עליו יסורין לטיבתו ולהצילו ומיד שהוא עושה תשובה אמר הקב"ה כשם שהוא [מו] בקש מכם מנוחה כך חנו לו מנוחה שנאמר [שמות כג] וגר לא הוניה ולא [לנ] תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים כיצד יש גר שהוא כמו אברהם אבינו אם היה הולך (מי) ופושפש בכל העכו"ם כיון שהוא רואה שכל העכו"ם הם מספרים בטובתן של ישראל - אמר בלבו מתי אתגייר ואהיה כמותם ואכנס תחת כנפי השכינה עליו נאמר (יפסיה נה) ואל יאמר בן הנכר [מז] הנלוה אל ה' לאמר הברל יברילני ה' מעל עמו וגו' ובני הנכר הנלוים על ה' לשרתו ולאבהו את שם ה' להיות לו לעבדים וגומר והביאותים אל דר קדשי ושמתים בבית תפילתי ועולותיהם וזבחיםם לרצון על מזבחי וגו' הרי הוא אומר [שמות כג] (מח) לא תשא שמע שוא אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס לא תהיה אחרי רבים לדעות וגו'

מאורי אש

מעה"כ דא"כ לא יחם אותם דר"ת מחומה : (לה) לך ומרנה דר"ת דהוקסה לו חסר כי נגזר עליהם למות במדבר מה הועיל להם שהעריך להם דינים המיוחדים נאמן ח"ו כדי לרמותם שהמה יוחם הנפש לאדם חסן זה באמת חסר טבל בכייתם היה מפני שיראו פן יצדו העוה"ב צמריים רז"כ הניחוס הגדול הוא דר"ת : [לו] היתה מריבה נו' דייק מדאמר הכתוב פה ככס כגר וכפל הדבר הרבה מכלל שהמה דימו שלא כן : (לז) מכאן אמרו ג' מדות צגרים כו' כלומר חסר שמאלנו שהכתוב מדמה הצרים לישראל ובאמת יש גרים שהם נופלין ממשלת ישראל מכלל שום ממונים שונים : (לח) גר באברהם מתוך הכרה אמיתית בה' ויחורו : [לט] כחמור נוסף עליו משא הסידות למען צדע תאומם והיהדות למשא עליו : (מ) גר כעובד כוכבים שבאמת אינו חסן מחומה ביהדות וכו' שהגבילה עמו בבית אינו חסן לפרוש מהם רק כשיכלה הגבילה מניחו חסן לרובק בישראל להנות ממאלכס : [מא] אכוף א"ע ואתגייר וזהו חליפי יגר ב"זר (מב) יסורים לטובתו למען יעשה תשוב' ולא יחזור לסורו עד שבסוף יטיב בלבו באמת : (מג) ומיד שהוא עושה תשובה כלומר לכן גם אחס תאהבוהו אף בעודנו בלתי שלם וזהו כגר יהיה לפני ה' כלומר שאלני הוא אהוב ע"כ גם חמה תאהבוהו : (מד) כי גרים הייתם ואני אהבתי אתכם ולכן חתרגו צמדתי (מה) ביקש מכם מנוחה כלומר אף שנוכחו היה למען קחת אשה האהובה לו עכ"ו חסר שפטי לרובק צבת ישראל וזאת מנוחה לו (ע"ד ומלאנה מנוחה גו') לכן תנינו לו ולא חונו אותו למען יוחם ביניכם : [מו] ופסגם בעבודתם כוכבים לדעת אם יש תועלת בעבודתם ואם בעלי כחות ואלהות המה עד שהכיר באמת ששוא הם כל האמונות בעבודתם כוכבים כ"א עילת העולות וקבצת הסיבצ והוא לבדו מכל העולם ואף שרואה כל העובדי כוכבים מספרים צטיבת ישראל שטובתם רק האלטה הנפשית והחורה וקרבת אליהם הוא חסן לרובק בהם כי מרגיש הטובה אשר אין למעל' הימנה והוא כניסת תחת כנפי השכינה ושוא העוון הטובה המדומות ואז הוא גר בהכרה אמיתית בשכל ובהבנה ובין חבין שהביא פה הכתוב ובני הנכר גו' ובגר כעובד כוכבים הביא והבנתם את הגר ובגר כחמור הביא הכתוב וגר לא חונה מפני שהם נבדלים צג' בחיות כי הוקסה לו שלפעמים מלאנו שהכתוב משום הצרים כישראל כמ"ס לעיל ככס כגר גו' וכת"ס ובני הנכר גו' ואל יאמר הנבל יבדילנו גו' ופעה כתיב רק שלא חונו ולא תלחצנו אותו ומסיבה כי גרים הייתם ולא מאהבה ממש ומפרש שנבדלים באיכותן אם הוא מנייר מאהבה אז הוא כישראל גמור וא"ל עכ"פ לא תלחצנו ולא חונו אותו ואם בנייר ועשה תשובה ג"כ ע"ז נאמר והבנתם את הגר גו' : [מז] הנלוה אל ה' (שחפץ להרובק בו באמת מלך הכרה) לומר הנבל יבדילני ה' מעל עמו [ישראל שהם בני הסגולה] לא יאמר כן חסר שהוא אהוב ה' באמת אז וצמו יקובל כשל ישראל ויקבל השפע הטוב כמוהם : [מח] לא תשא גו' למקנלי לה"ר הוא דרוס צפ"ע ובאורו לא תשא מה שחשמת

שלשה ימים אף על פי שהתירו לו אין לו היתר מלמעלה עד שבעה ימים וכל המנוחה מלמטה שבעה ימים אעפ"י שהתירו לו אין לו היתר מלמעלה עה שלשים יום וכל המנוחה מלמטה שלשים יום אעפ"י שהתירו לו אין לו היתר מלמעלה לעולם ולעלמי עולמים - לכך נאמר ויתאבלו העם מאד - באותה השעה אמר הסב"ה למשה (לה) לך ומרצה את אוהן העניים שכבר יצא לבם מעליהם אמר משה לפניו - רבש"ע כמה ארצה אותם אל הקב"ה למשה לך ומרצה אותם בד"ת שנאמר (סס) ואמרת אליהם כי תבואו אל ארץ מושבותיכם וגומר ועשייתם אשה לה' עולה או זבח וגו' באותה שעה (לו) היתה מריבה גדולה [כד] בין ישראל לגרים - אמר לו הקב"ה למשה למה עשו מריבה אלו עם אלו אמר משה לפניו רבונו של עולם אתה (כה) יודע אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה ולא כך אמרתי לך (סס) וכי יגור אתכם גר וגומר הקהל חקה אחת לכם ולגר הגר וגו' ככס כגר יהיה לפני ה' וגו' (לז) מכאן אמרו שלש (כו) מדות יש בגרים יש (לח) גר כאברהם אבינו ויש גר נמשל (לט) כחמור ויש גר (מ) בעכו"ם לכל דבר כיצד יש גר כעכו"ם לכל דבר אם יש לו נבילות וטריפות שקצים ורמשים בתוך ביתו - אמר בלבו מתי אתגייר ואהיה בנייתן של ישראל שאכילתן (כז) יפה ויש להם ימים טובים (כח) ושבתותי וכשיכלו (כט) אלו מתוך ביתו

ישועות יעקב

ע"א : [כד] שלח הניחו ישראל לגרים להקריב מנחה סולת בלולה כשמן ונסב לפי שכתוב צפרסה כל האורח יעשה ככה וגו' וסברו ישראל האורח למעט את הצרים והגרים אמרו שאינו ממשל אלא עכו"ם שאינו מניח נסכים כדא"ל בהקומץ : [כה] כי גם משה היה מסופק : [כו] לפי שכלשה פסוקים צפרסה זו סמדברים מענין הגר עיי"ש : [כז] שאין איכנים נבילות וטרפות שקצים ורמס יתחוס לו : (כח) ואז יחטו הרבה לנורך שבת וי"ט ואי אפשר שהיו כל הדימות כצרים שלא יהיו בהם נכלות וטרפות וכשתגייר יתחוס לו : [כט] כשיכלה זה המעט שיש לו אתגייר ויהי לו מה לאכול : (ל) גר"י כסם שאכז זה אהבם : (לא) וסמוך ליה את ה' אל-היך חירף אזהר חעבוד וגו' כי גם הגר שמוכר צענין לא קבל עליו שאר מלות רק שלא לעבוד ע"א : [לב] שלא תלחצנו מליחן לו חסה שהיא מחאה לה ואתגייר בעצירה וכן מלינו בני שמשון [ש"פטים י"] ויהי כי הניקה לו וגו' ותאלנהו וגו' שלחנה אותו

שגריך להכניע לבו בדבר כדי להטיב חאורו ומאלכ היהודים - (מב) יסורים לטובתו למען יעשה תשוב' ולא יחזור לסורו עד שבסוף יטיב בלבו באמת : (מג) ומיד שהוא עושה תשובה כלומר אף שהוא מיראה ומעונש עכ"ו אהבו ומקבל תשובתו לכן גם אחס תאהבוהו אף בעודנו בלתי שלם וזהו כגר יהיה לפני ה' כלומר שאלני הוא אהוב ע"כ גם חמה תאהבוהו : (מד) כי גרים הייתם ואני אהבתי אתכם ולכן חתרגו צמדתי (מה) ביקש מכם מנוחה כלומר אף שנוכחו היה למען קחת אשה האהובה לו עכ"ו חסר שפטי לרובק צבת ישראל וזאת מנוחה לו (ע"ד ומלאנה מנוחה גו') לכן תנינו לו ולא חונו אותו למען יוחם ביניכם : [מו] ופסגם בעבודתם כוכבים לדעת אם יש תועלת בעבודתם ואם בעלי כחות ואלהות המה עד שהכיר באמת ששוא הם כל האמונות בעבודתם כוכבים כ"א עילת העולות וקבצת הסיבצ והוא לבדו מכל העולם ואף שרואה כל העובדי כוכבים מספרים צטיבת ישראל שטובתם רק האלטה הנפשית והחורה וקרבת אליהם הוא חסן לרובק בהם כי מרגיש הטובה אשר אין למעל' הימנה והוא כניסת תחת כנפי השכינה ושוא העוון הטובה המדומות ואז הוא גר בהכרה אמיתית בשכל ובהבנה ובין חבין שהביא פה הכתוב ובני הנכר גו' ובגר כעובד כוכבים הביא והבנתם את הגר ובגר כחמור הביא הכתוב וגר לא חונה מפני שהם נבדלים צג' בחיות כי הוקסה לו שלפעמים מלאנו שהכתוב משום הצרים כישראל כמ"ס לעיל ככס כגר גו' וכת"ס ובני הנכר גו' ואל יאמר הנבל יבדילנו גו' ופעה כתיב רק שלא חונו ולא תלחצנו אותו ומסיבה כי גרים הייתם ולא מאהבה ממש ומפרש שנבדלים באיכותן אם הוא מנייר מאהבה אז הוא כישראל גמור וא"ל עכ"פ לא תלחצנו ולא חונו אותו ואם בנייר ועשה תשובה ג"כ ע"ז נאמר והבנתם את הגר גו' : [מז] הנלוה אל ה' (שחפץ להרובק בו באמת מלך הכרה) לומר הנבל יבדילני ה' מעל עמו [ישראל שהם בני הסגולה] לא יאמר כן חסר שהוא אהוב ה' באמת אז וצמו יקובל כשל ישראל ויקבל השפע הטוב כמוהם : [מח] לא תשא גו' למקנלי לה"ר הוא דרוס צפ"ע ובאורו לא תשא מה שחשמת

אליהורכא פרק כט

גואל הדם הרי אתה דין: הואיל ואמרה התורה (נט) הרוג על פי שני עדים ואמרה התורה הרוג על פי דיינין: (ס) מה עדים פסול בהם קרובים אף דיינים פסול בהם קרובים: ועוד ס"ו הוא ומה עדים שאין הדברים נגמרים על פיהם פסול בהם קרובים (סא) דיינים שהדבר נגמר על פיהם אינו דין שיפסול בהם קרובים: אין לי (סב) אלא לרוצח לצאר חייבי מיתות מנין ת"ל (סג) על המשפט האלה יכול כשם שדיני נפשות בעשרים ושלושה כך דיני ממונות בעשרי ושלושה: ת"ל על המשפט האלה: אלה בעשרים ושלושה: ואין דיני ממונות בעשרים ושלושה: ועוד שהרי הוא אומר [סד] עד האלהים יבא דבר שניהם (סמ) ומניין שדיני נפשות בעשרים ושלושה ת"ל ושפטו העדה הרי עשרה והצילו (סז) העדה הרי עוד עשר: הרי כאן עשרים ומניין (סח) עוד שלש הרי אתה דין הואיל ואמרה התורה הרוג על פי עדים ואמרה תורה הרוג על פי דיינין: מה עדים שני אף דיינים שנים ואין ב"ד שקול מוסקין עליהם עוד אחד: הרי כאן עשרי ושלושה אנשי: אבל בראשונה הו אומר דיני נפשות בשלשים שנאמר (סו) ושפטו העדה והצילו העדה והשיבו אותו: ללמדך שדיני נפשות בשלשים:

פרק ל (א) מזמור לאסף [תלים עט] אלהים באו גוים
בנחלתך טמאו את היכל קדשך
שמו את ירושלים לעיים נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים

ישועות יעקב

אוחו בתמימי כסדרו"ל: (נג) קרי ביה לא חשיב שמע טוח בפי ערבי פסחים דף ק"ח ועי"ש בפי רש"י: [לר] עיין במסכת שביעות דף ל"א: [לס] טגנאזי הוא לת"ס ליטב בסעודה אלל עניי הארזים רש"י פ' זה נזיר: [לז] טמא יתחום עמיהם עד א' פסול ויחטב עדות כולם ויגנאזו אלו מתביישים רש"י ס: [לו] זה העד המזרק שלא ידע ולא ראה ההלואה הוא מנקס אוחו שיגזק עם אחר שראה ההלואה עד זומם הוא ואין אחר כנס אנשי ירושלים לא היו חותמין מלו רבתייהו של נקוי דעת שבידושים והלא כל אדם חסור לחתום עם עד רשע כזה שנאמר אל תשם ירך עם רשע וכו' אלא ללמדך על הגזלנין והסתמנין כו' שנקיי דעת היו מדקדקין שלא לחתום על גזלן וממסן אפי' אומר אמת לפי שהם פסולי עדות ויחטב עדות ויגנאזו מתביישין כפרס"י וזה רבותיהו כי שאר בני אדם חסין מדקדקים רק על עד שקר וממס שהוא רשע נמור: [לח] גזלן לא יהיב דמי וממסן יהיב דמי ושניהם פסולי עדות הן: [לט] שריר להרחיק מן דבר שקר ומן הכיעור והדומה לו: (מ) סנהדרין דף כ"ט ושם כ"ג לא חויבו יעידו ולא מנקס רעתו ודינו ופי' רש"י דהאי והוא אעד קאי שמעיד שהוא חייב גלות דאי ברובא הא כתיב והוא לא סינא לו וקראי אחריני טובא ולא מנקס רעתו ודינו דממון לי' ושפטו העדה וקאמר ר"י דהאי לא מנקס רעתו אשופטים קאי ולשון זה מלאכי כנריתא כספרי ולא כספרי שלנו והוא לא חויב לו העד ולא מנקס רעתו השופט: [מא] בריש סנהדרין יליף לה בענין אחר ע"ש בפי' רש"י:

ולמד טמא עשה בסוגג אבל כשאר העבירי' כמעט א"א לחסות עליהן יא"כ יהיה כשר גם ע"פ קרובים: [סג] על המשפטים האלה כל המשפטים שזים בהם האלה הני דיוקא: (סד) האלהים יבא והם ב' כי ב' אלהים כחובים כפרש' להורות על ב' מומחין נאמרים בסנהדרין: [סה] העדה ואין עדה פחות מעשר: שחאמר הדבר וכו' ילאו יהושע וכל: (סו) ושפטו העד' הם כח המתייבין והצילו העד' הם כח המזכין:

פרק ל (א) מזמור לאסף גו' את ירושלים בכל עם כו' זהו כמ"ס חו"ל (ברכות ב') שכל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כלרי אוי שהרכתי את ביתי כו' עוד אמרו

וגו' הוי אומר הרי זו אזהרה למקבלים לשה"ר [מט] ד"א הרי זו אזהרה לדיין שלא ישמע לבעל דין עד שיהא בעל דין חבירו עמו: שנאמר (סז) כנ' עד האלהים יבא דבר שניהם וגם הרי זו (ג) אזהרה לבעל דין שלא (נג) ישמע אל הדין דבריו עד שיהא בעל דינו עמו: שנאמר [דברים יט] ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה' וגומר (לד) וכן אם אומר לו אדם לחבירו פלוני חבירי חייב לי מאתים זה והרי יש לי עד אחד ותהא מצטרף עמו וטול אתה מנה ואני אטול מנה: יאמר לו כך מודיע אני לך שאפילו אתה נותן לי כל כסף והרב שבכל העולם כולו בשעה אחת אינאני מבקש בשביל להעיד שקר (נא) והאיך אתה אומר לי כך: וכן אנשי ירושלים היו עושין כן אינן נכנסין לבית המשתה (לה) [נב] עד שיודעין מי הוא שיוכנס עמהם ואינן חותמין על הגט עד [ז] שיודעין [נג] מי הוא שיחתים עמהן: א"ר נתן (נד) והלא עד [ז] זומם הוא זה ועד רשע הוא זה: שנאמר (סס) ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו [נה] אלא ללמדך על [לז] הגזלנין ועל החמסנין שפסולי עדות הן [לט] כיצא בדבר אתה אומר: כתיב (ממדג לה) והוא (נו) לא אויב לו ולא מבקש רעתו לא [מ] אויב לו ולא מבקש רעתו ודינו שנאמר ושפטו העדה (סס) (נו) לפסול את השונאים מלישב בדין אין לי אלא שונאים (נח) קרובים מנין שהם פסולין לישב בדין: ת"ל ושפטו העדה בין המכה ובין

מאורי אש

מדבר טוח ולה"ר: [מט] ד"א כו' אזהר לדיין שלא ישמע כו' טע"י שאין בעל דינו עמו יפסול בטענות נמרמות וסקרות אחר שאין מתנגד לפניו: [ג] אזהר לבע"ד ודו' לא תשא שלא יגרום שיטעם הדיין שמע טוח: (גא) והאיך אזהר לומר לו כך ובאורו לא תשא ולא חוכל לישא עליך העול והחזרת זה רק חוכמהו על פניו: [נב] עד שיודעים כו' כי אולי הוא חבורה של עמי הארץ שטולחם קול לואם: [נג] מי שהוא שיחטום אולי הוא עד חכם או שאר פסול ויהי' הסטר פסול: (גד) והלא עד זומם הוא עיין ביטעיות יעקב אות ל"ו והוא דחוק דמלך שלא ראה ההלוא' דיתכן שרא' ההלוא' אך אינו מכיר אותו מי הוא הכר שראה וכו' אין כלן עד זומם וי"ל דהלשון שיחטום עמין משמע שיחטום אפי' לא ראה ולא ידע אותו וא"כ לא ראה ההלוא': (גה) אלא ללמדך על הגולגים וכלומר לא שפסול מפני שלא ראה ההלוא' אלא אף שראה עכ"ל פסול הוא מדר' ש' שהוא גזלן או חמסן: [נז] לא חויב לו ולא מנקס רעתו ודינו כי אם הוא מנקס רעתו או יתכן שיפוט דינו מפני הכנה' ובגמרא דרשו על שניהם העד והדיין: [נז] לפסול את השונאים כלומר מדמך לו ושפטו העדה שקאי על הדיינים: (נח) קרובים מנין כלומר מנין שמפני האהב' יתכן לעות דינו: [נט] הרוג ע"פ עדים כו' כלומר אחר שמשפט הרבי' נגזר ע"פ בית דין כמו ע"פ עדים א"כ מוחזק הטעם שהעדים פסולים יהי' ג"כ הדיינים פסולים: (ס) מה עדים פסול בהם קרובים דכתיב לא יומתו אבות על בנים ודרשו אבות בטביל בניהם: [סא] ועוד ק"ו כו' אם הדבר שאינו נגמר עכ"ל יתכן שיהי' משפט משקל עי"ן אף כי הגמר: (סב) אלא לרוצח שיתכן שיגנאז למוד זכות לו עליהן יא"כ יהיה כשר גם ע"פ קרובים: [סג] על המשפטים האלה כל המשפטים שזים בהם האלה הני דיוקא: (סד) האלהים יבא והם ב' כי ב' אלהים כחובים כפרש' להורות על ב' מומחין נאמרים בסנהדרין: [סה] העדה ואין עדה פחות מעשר: שחאמר הדבר וכו' ילאו יהושע וכל: (סו) ושפטו העד' הם כח המתייבין והצילו העד' הם כח המזכין:

פרק ל (א) מזמור לאסף גו' את ירושלים בכל עם כו' זהו כמ"ס חו"ל (ברכות ב') שכל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כלרי אוי שהרכתי את ביתי כו' עוד אמרו

השמים וגומר * ברוך המקום ברוך הוא שהוא זוכר את ירושלים בכל עת ובכל שעה [ב] אבל אין לפניו לא עולה [ג] ולא שוכה ולא משא פנים וכן הוא מפורש בקבלה על ידי דוד מלך ישראל שנאמר (מילים סה) [ד] נורא אלהים ממקדשיך אל ישראל הוא נותן עוז ותעצומות לעם וגו' * (ה) מת"ל נורא אלהים ממקדשיך מכאן אמרו בשע' שהעמיד משה את המשכן היו עכו"ם מזדעזעי ומתייראין מלפני הקב"ה ואמרו הואיל והללנו געשה להם ניסים במצרים וביים שנאמר [סס קו] עושה גדולות במצרים נפלאות בארץ חם נוראות על ים סוף שמה כשם שעשה להם הקב"ה דין במצרים ובמבוריהם (ו) כן יעשה בכל העכו"ם ועאכ"ו שיפרע מכל האדם הנוגע בהם לרעה שנאמר (זכריה ג') כי הנוגע בכם נוגע בבכת עינו כביכול [ז] אין ישראל דומין לפני הקדוש ברוך הוא אלא לאדם שיש לו עין אחת לכך נאמר נוגע בבכת עינו (ב) ובן מפורש בקבלה ע"י ירמיה הנביא (ס"י) אהלי שורד וכל מיתרי נתקובני יצאוני ואינם [ח] אין נוטה עוד אהלי ומקים ירועותי [ט] כביכול עשה את עצמו כאלו אין בו כח להציל חס ושלום אמר הקב"ה באו שורדים הללו ושורדו את עירי ואת ביתי והיכלו ומי הם אלו השורדים

שאמר הקב"ה חי אומר אלו שרי מלך בבל שנאמר (סס לט) ויבוא כל שרי מלך בבל וישבו בשער הרוך וגומר * ד"א אהלי שורד וגומר (יא) אין אהל אלא מקום [ג] שכינה שנאמר [סמות לג] (יב) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה וגו' וקרא לו אהל מועד [יג] ד"א אהלי שורד וגומר אין אהל אלא בית המקדש שנאמר [סס כה] ועשו לי מקדש [ד] ושכנתי בתוכם (יד) ד"א אהלי שורד וגומר כמו שנאמר להלן (יז) ויהיה [ד] פתאום שדרו אהלי רבע ירועותי אלו בתי כנסיות ובתי ומדרשות שנאמר (מלכים ב' כ"ה) וישרוף את בית ה' ואת בית המלך ואת כל בתי ירושלים ואת כל בית (ס) גדול שרף באש (טו) ד"א אהלי שורד וכל מיתרי נתקו וגומר מה אהל זה אי אפשר להתקיים בלא יתירות ובלא מיתרים כן ישראל אי אפשר להתקיים בלא ת"ח לכך נאמר וכל מיתרי נתקו וגו' מיתרי אלו ת"ח שבישראל שמתדין את המותר ואוסרין את האסור והיוין להם לישראל כמיתרי עולם לכך נאמר וכל מיתרי נתקו בני יצאוני ואינם וגומר והואיל ובלו ישראל [טז] היה ברעתו של הקב"ה [ז] שלא להחזיר עוד את ישראל למקומם עד שעמדה רחל בתפלה לפני רבש"ע הזכיר לי שלא הקפדת על צרה שלי ולא עוד אלא

מאורי איש

סס ולא זו בלבד אלא כשעה שסס עונים יסא שמה רבא כו' אומר ככה וזהו בכל שעה והענין כי השכינה בלעז מלמד הכנסיה [ב] אבל אין לפניו לא עולה כו' כלומר אף שספן מאור בירושלים עכ"ל אחר שחטאו ישראל היה שורת הדין שחמרב : (ג) לא שכתה מנעמיסה הרעים ולא משא פנים לדוגם לזכות לגמרי מלד זכות אבותיהם לומר להם מכל וכל יבאור הכתוב אלהים [אף חספה] אחר שבאו גוים בנחלתך שסס משכן כבודך וכביכול השכיב' בלעז : (ד) נורא אלהים ממקדשיך כלומר גוים מוכח אף הקב"ה אישם הכהמ"ק שמשם הוא ירוא וקדש שמו הגדול ועי"ן הוא נותן עוז ותעצומות לעם : [ה] מה ת"ל נורא כלומר שחוקם המשכן ושרת' השכיב' בחוב' אז פחדו מאלו כי הוא המל' אה מצרים וכן הוכחו כל האומות החפלים ליגע בישראל : (ז) כן יעשה בכל העובדי כוכבים מלד שיעבדים לכוכבים ואינם מזכירים לכבודו וצפרט שסס חפלים להרעי לישראל : (ז) אין ישראל דומי' כו' שיש לו עין אחת כו' הענין העטוף בה הוא שהעניים המושאל על הטי"ת הוא שסס ההשגת' כמ"ש שבע' עינים המשוטטים ושתי השמחות המה ההשגת' הטבעית והשגת' הנסית ובהם נפרדים האומה הישראלית בשסס מושגתים בניסית ופרטיות וההשגת' הזאת בזה רק מהטי"ת ב"ה לא באמצעות הטבע לכן הנוגע בהם כנוגע בבבת עינו האחת שהוא השגת' הניסית ועשהו צעונם למעל' מן הטבע ועל דרך הפשט כתי' מי שיש לו עין אחת הרי יקר צעיניו מאוד כן ישראל אללו אף שיש לו עין השני לראות ג"כ על העובדי כוכבים אך זה בטבע ויש עוד לומר שעל ידי העין מתרחף כח הראות והעין כלי לה כן ע"י ישראל יקדש שמו הגדול והכלים המצויים לזה לכן הוא כנוגע בבבת עינו : [ח] אין נוט' עוד אהלי כלומר שהמשכן ה' המצוי שיחול בו הפשט אלסית וגם בני יצאוני שהם ה' המצויים לזה ומילת יצאוני מורה שעל ידיהם יאל' השכיב' מהמקדש : (ט) כביכול עשא' ח"ע כאלו כו' הכוונה שכה יסד ה' צעולם הגמר והחסיקין והשרת השכינה ע"י מעשה אלוס דווקא ואי אפשר צענין אחר שכן נורה חממתו ויבחרך אף שאין אלו מצויים סבתו והכלל שצורת השכינה אהלי הלא המה שרי המלך בכל הכחותים והכחותים : [יא] אין אהל אלא מקום שכינה כו' ר"ל לא שמוסב על גבה"מק לבד כ"א על השכינה בחוב' ואין מי מקום אות' והטי"ת אומר זאת על השכינה : (יב) ומשה יקח את האהל אף שלפי פשוטו מוסב ג"כ על האהל ממש מ"מ ענין העקרי והכוונה על השכיב' וקרא אהל להיות שוכנת בזהל וגם פה הוקש' לו דהלא יקראת עוד צה"ק בשם אהל אלא ודאי מוסב על השכינה ממש ויקראת אהל ע"ד הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו והבן : (יג) ד"א כו' אלא בית המקדש כלומר שהשכינה אומרת אהלי אשר היתי שרייה בחוב' שורד והשכ פה ג' דברים 'ישראל ושכיב' ובהמ"ק שסס דברים אחרים ומקשרים זה בזה : [יד] ד"א כו' אלו בתי כנסיות כו' ובאורו אין נוטה עוד אהלי שאהי' שרייה בחוב' ואין מקום אפילו ירעותי שהם בהמ"ק ממש להקימו מעפרי' : [טז] ד"א כו' בלא חלמירי חממים דמיתר הוא דבר המחזק הנפרדים ומחבר האוהל להיות אחד כן ע"י חמ"ס הוא התחברו ישראל במסקה ואין מריבה ביניהם והכלל יתאחדו וגם מתחברים הם במנווח ומקשרים את ישראל בה : [טז] היה ברעתו שלא להחזיר את ישראל למקומו שכן ממשע הלשון אין נוטה עוד אהלי דמשמע לעולם בני יצאוני ואינם דמשמע נמי אינם לעולם עד שעמדה רחל וזכותה עמד לבלבל רמזיו עלינו והענין

ישועות יעקב

(א) ממה שהדרכת בית המקדש אהי ירואי ומצויים על הבריות אס למקדשו לא נשא פנים ק"ו לרשעים רס"י : [ב] שהוא זוכר את ירושלים בכל עת : (ג) משכן סילה שיהי שס המשכן ששעה משה : (ד) אעפ"י שיה נאמר על משכן וסילה נרמז בו ג"כ בית המקדש כמ"ש בעל הטורים שכתי רמז לבית ראשון שצמד ת"י שנים ע"ס : [ה] אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שמגדלין שס חורה ותפלה רז"ל ורס"י : [ו] כיון שבא מפלתן של [סולאין] ישראל ונתן גדולתן לעכו"ם וכסחזרין ישראל בתשובה ונבאלין קשה לו להקב"ה לארבע עכו"ם מפני ישראל רס"י צ"ל חלק : שער

מהו הכו' בזה ומפרש שמה פחדו העובדי כוכבים מאוד אחר אה מצרים וכן הוכחו כל האומות החפלים ליגע בישראל : (ז) כן יעשה בכל העובדי כוכבים מלד שיעבדים לכוכבים ואינם מזכירים לכבודו וצפרט שסס חפלים להרעי לישראל : (ז) אין ישראל דומי' כו' שיש לו עין אחת כו' הענין העטוף בה הוא שהעניים המושאל על הטי"ת הוא שסס ההשגת' כמ"ש שבע' עינים המשוטטים ושתי השמחות המה ההשגת' הטבעית והשגת' הנסית ובהם נפרדים האומה הישראלית בשסס מושגתים בניסית ופרטיות וההשגת' הזאת בזה רק מהטי"ת ב"ה לא באמצעות הטבע לכן הנוגע בהם כנוגע בבבת עינו האחת שהוא השגת' הניסית ועשהו צעונם למעל' מן הטבע ועל דרך הפשט כתי' מי שיש לו עין אחת הרי יקר צעיניו מאוד כן ישראל אללו אף שיש לו עין השני לראות ג"כ על העובדי כוכבים אך זה בטבע ויש עוד לומר שעל ידי העין מתרחף כח הראות והעין כלי לה כן ע"י ישראל יקדש שמו הגדול והכלים המצויים לזה לכן הוא כנוגע בבבת עינו : [ח] אין נוט' עוד אהלי כלומר שהמשכן ה' המצוי שיחול בו הפשט אלסית וגם בני יצאוני שהם ה' המצויים לזה ומילת יצאוני מורה שעל ידיהם יאל' השכיב' מהמקדש : (ט) כביכול עשא' ח"ע כאלו כו' הכוונה שכה יסד ה' צעולם הגמר והחסיקין והשרת השכינה ע"י מעשה אלוס דווקא ואי אפשר צענין אחר שכן נורה חממתו ויבחרך אף שאין אלו מצויים סבתו והכלל שצורת השכינה אהלי הלא המה שרי המלך בכל הכחותים והכחותים : [יא] אין אהל אלא מקום שכינה כו' ר"ל לא שמוסב על גבה"מק לבד כ"א על השכינה בחוב' ואין מי מקום אות' והטי"ת אומר זאת על השכינה : (יב) ומשה יקח את האהל אף שלפי פשוטו מוסב ג"כ על האהל ממש מ"מ ענין העקרי והכוונה על השכיב' וקרא אהל להיות שוכנת בזהל וגם פה הוקש' לו דהלא יקראת עוד צה"ק בשם אהל אלא ודאי מוסב על השכינה ממש ויקראת אהל ע"ד הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו והבן : (יג) ד"א כו' אלא בית המקדש כלומר שהשכינה אומרת אהלי אשר היתי שרייה בחוב' שורד והשכ פה ג' דברים 'ישראל ושכיב' ובהמ"ק שסס דברים אחרים ומקשרים זה בזה : [יד] ד"א כו' אלו בתי כנסיות כו' ובאורו אין נוטה עוד אהלי שאהי' שרייה בחוב' ואין מקום אפילו ירעותי שהם בהמ"ק ממש להקימו מעפרי' : [טז] ד"א כו' בלא חלמירי חממים דמיתר הוא דבר המחזק הנפרדים ומחבר האוהל להיות אחד כן ע"י חמ"ס הוא התחברו ישראל במסקה ואין מריבה ביניהם והכלל יתאחדו וגם מתחברים הם במנווח ומקשרים את ישראל בה : [טז] היה ברעתו שלא להחזיר את ישראל למקומו שכן ממשע הלשון אין נוטה עוד אהלי דמשמע לעולם בני יצאוני ואינם דמשמע נמי אינם לעולם עד שעמדה רחל וזכותה עמד לבלבל רמזיו עלינו והענין

אליהו רבא פרק כט

מהם בתיקוניו רבש"ע מי גרם לי שאבא לירי
 מדה זו אלו נביאי שקר שבעמינו שנאמר [ש"ס ח']
 בני אמי נחרו בי אל תקרי בני אמי אלא בני
 אומה שלי ואלו הן בני אומה שלי כגון חנני בן
 עוזר ואחאב בן קוליה וצדקיה בן מעשיה שהם
 נתנבאו עלי שקר (ב') לכך נאמר בני אמי נחרו
 בי ד"א אהלי שודד וגומר פעם אחת נכנס ר'
 צדוק לבית המקדש וראה אותו חרוב אמר לפני
 הקב"ה רבש"ע אבי שבשמים החרבת את עירך
 ושרפת את היכלך [כא] וישבת ושלות (י') ושקמת
 מיד נתנמנם ר' צדוק [כב] וראה את הקב"ה שהוא
 עומד בהספד ומלאכי השרת מספידין אחריו
 ואמרו הוי אמנה (י') ירושלים ושוב פעם אחת
 נכנס רבי נתן לבית המקדש ומצאו הרב (י') וכותל
 אחד עומד אמר מה [כד] מיבו שד (טו) כותל
 זה א"ל אחד אני אראך מיד נטל טבעת אחת ונעצה
 בכותל

ישועות יעקב

(ז) שער צבילי (ח) וס"פ קול ברמה נשמע ר"ל בשמים נשמע
 קול רחל זה רוח אל היא השכינה שנקראת רחל כידוע ל"ס ורחל
 אמנו מבכה [הוא פועל יולא] והיתה מעוררת בכייתה את רחל
 אם העליונה: (ט) לפי שצני ילאו מל"ל ואז אין יכולים
 לקדם הלכה ע"פ הראוי ע"כ צריכים לעשות שני ימים כל המועדות
 ודרש אין טעה אהלי ויריעתי אהל השמש ויריעות שמים כלומר
 לחשב המולדות ולקבוע המועדי כתיקונים וכתיב בחריה כי נבערו
 הרועים (ס) ה"ת"ם שלא יכלו לעבר שנים ולקבוע המועדות ולא
 ה' לא דרשו וגו' (י) וכן אי' בירושלמי דעירובין הובא זילקוט
 ס"ה דף קע"ו ע"א ח"ל מי גרם לי שאני עושה שני י"ט בסוריא
 על שלא שמרתי יום אחד בארץ סבור אני שאקבל סבר על שתיין
 ואני מקבלת סבר רק על אחד ור"י קרא עליהן וגם אני נתתי
 להם חקים לא טובים ומפרש הכתוב שעבורים בכל חסוקי ע"ס:
 (יא) ועי' גליתו מארץ ישראל ולא אוכל לקדם על פי הראוי
 כדלעיל: (יב) ואין אתה מלשער על חורבנה לעשות נקמה
 במחריבה: [יג] ירושלים נקראת קריה נאמנה (יסעיה ח')
 (יד) זו היא כותל מערבי שלא יכלו להחריבה לפי שלא זוהי השכינה
 משם כדאי' באיכה רבתי ע"פ ה"ו לריה לראש: (טו) שלא נחרב
 ור"ה

כלא צנייה עד שנללה וראה שאינו כן רק באמת השכינה בלער
 (כב) וראה את הקב"ה ע"י רוח הקודש השיב זה (כג) הוי אמנ' ירושלים ע"ס הכתוב קריה נאמנ' והודיע לו סבת חורבנ'
 ע"ד הכתוב נלאתי משפט ועשה וגו' ויתכן עוד שבא להודיע לו שהוא לעולם ע"ד ותקעתיו יתר במקום לאמן רק עשה היא
 חריב' על ד' הירוקי (כד) מה טיבו כלומר שיש טיבה שנסאר הכותל הזה ובוראי בקדושה עדיין עומדת והראה לו אחד
 שגם עתה השכינה היא שמה והראיה שהטבעת מתחדד וזה ראייה שהכותל מתחדד מאימת השכינה וכוון שראה ר' נתן כן
 התדבק והחבורד עד שראה זאת במראה נכוחה וסמנה מתעלמונו חכמה רק זאת נאמר ליידי האדם בלבו כמו שהגשם הפשוטה
 מתחלף כחותים ע"י כלי הגופניים אף שאינה מעורבת עם הגוף רק פועלה בו כן זה והכלל בכל הרוחניים פועלים בגשמיים אף
 שאינם מתפעלו ומתנועעים ממקום למקום והכן זה ולי קשה צנייה לחון המאמר שמשכיבת שראה הטבעת הולכת ובאה מזה
 ראה הקב"ה וגם פשוטו יקשה לקבלו ויתכן שהי' זה הכלל במראה ההשגה והענין כמו שמצינו בנביאים שראו בחירות ע"ד מקל
 שקד וסוסים חרומים וגשמים יולאות וכדומה והנה ר"י כאלטר התבודד אלל הכותל והיה מתאמץ בזה להשיב השכיב' מיד נחרא'
 אליו אחד במרא' ההשג' או בפועל [והוא אחד מן העליונים הגבוהים] והרא' לו המופת בטבעת וענין הטבעת הוא דבר חידה
 כמקל שקד ויתכן שרומז על דרך ההסתלסלות מקושרות סיבה צמטוכב לרמז הכותל מעלה מעלה בסיבות ומסוככות שוכנת
 השכיב' והיא הולכת ובאה ע"י כמה הסתרות ע"דמ עשר מסעות נסעה שכיב' ועד"מ בא אברהם והורידה כו' בא משה

והורידה

שלי ולא עוד אלא שעבר בי (ז) בעלי ז' שנים ובשעת
 כנסתי לחופה החליפו את לאה אחותי ולא דברתי עם
 יעקב כלום כדי שלא יכיר בין קולי לקול אחותי והלא
 הדברים ק"ו ומה אני שאני ב"ו לא הקפדתי על צרה
 ואתה הוא מלך רחום וחנן האיד אתה [יז] תקפיד על ע"ז
 שאין בה ממש שנ' [מהלוקטו] עצויה' כסף והב מנשי
 ידי אדם פה להם ולא ידברו וגו' מיד נתגלגלו רחמי
 של הקב"ה ונשבע לה לרחל להחזיר את בניה למקומם
 שנאמר (ירמיה לא) קול ברמה נשמע רחל מבכה על בניה
 (יח) מאנה להנחם על בניה כי איננו בה אמר ה' מנעי
 קולך מבכי ועינוך מרמעה כי יש שכר לפעולתך נאם ה'
 ושבנו מארץ אויב ויש תקוה לאחריהך נאם ה' ושבנו בנים
 לגבולם אל תקרי רחל מבכה על בניה (יט) אלא (ס) רוח
 אל מבכה על בניה:

(כ) ד"א בני יצאוני ואינם וגומר ולפיכך אין
 המועדים (ט) בתיקונם אמרה כנסת
 ישראל לפני הקב"ה (י) רבש"ע כשהייתי על ארמתי
 הייתי עושה את המועדים יום אחד והוא בתיקוניו
 ועכשוו הרי אני עושה אותם שני ימים ואין אחד

מאורי אש

והענין כי ח"ו לולא זכות רחל כבר נפסק זכות האבות
 עד הנה וע"י זכות ג"כ יוהנובו ברחמים: [יז] תקפיד
 על עבודת אלילים שאין בה ממש לכאורה יפלא הלא הטועה
 בדברי הכל יענש יותר מדבר שיש בו קצת אמת ומס זה זכות
 צמה שטעו בפזיות האלה והנראה לפי שפ"ד האמת טעמת ישראל
 באמונת האלילים נמשכת בהם במקרה מלך התעוררות בין
 עובדי אלילים ואם היו מתפתים בדבר מנשות" היו משתקפים
 בזה לעולם ח"ו אף אחד שהדבר אין בו ממש בודאי יגורו
 מעצביהם וינהרו אל ה' כנראה שמה ואם כן האיד תעזב לעולם:
 [יח] מאנה להנחם על צניה כי איננה דמשמע אינם לעולם
 והודיע כי הקב"ה כי יש תקוה רק שהגלות לעת עתה הוא על
 ד' הירוקי והירוקי: (יט) אלא רוח אל היא השכיב' הנקרא'
 רחל כידוע שרחל אמנו היתה מבכה [בפועל יולא] ומתעורר
 לרוח אל היא השכינה (ישועות יעקב): (כ) ד"א כו' ולפיכך
 אין המועדים בתיקונם רק עושים ב' ימים משום שפיקא ובאורו
 אהלי אהל השמש [ע"ד לשמש שם אהל בהם] ויריעות שמים
 שודד שאין נחשב על פיהם עוד בשלימות: וכתיב בחרי'
 כי נבערו הרועים שלא יכלו לעבר השנים (י"ט) והיותר ככון
 שמוטב על נביאי שקר כדלעיל. [כא] וישבת ושלות ושקמת
 כלומר היתכן זאת שהיה ככה הלא אי אפשר לשכינה להיות

(כב) וראה את הקב"ה ע"י רוח הקודש השיב זה (כג) הוי אמנ' ירושלים ע"ס הכתוב קריה נאמנ' והודיע לו סבת חורבנ'
 ע"ד הכתוב נלאתי משפט ועשה וגו' ויתכן עוד שבא להודיע לו שהוא לעולם ע"ד ותקעתיו יתר במקום לאמן רק עשה היא
 חריב' על ד' הירוקי (כד) מה טיבו כלומר שיש טיבה שנסאר הכותל הזה ובוראי בקדושה עדיין עומדת והראה לו אחד
 שגם עתה השכינה היא שמה והראיה שהטבעת מתחדד וזה ראייה שהכותל מתחדד מאימת השכינה וכוון שראה ר' נתן כן
 התדבק והחבורד עד שראה זאת במראה נכוחה וסמנה מתעלמונו חכמה רק זאת נאמר ליידי האדם בלבו כמו שהגשם הפשוטה
 מתחלף כחותים ע"י כלי הגופניים אף שאינה מעורבת עם הגוף רק פועלה בו כן זה והכלל בכל הרוחניים פועלים בגשמיים אף
 שאינם מתפעלו ומתנועעים ממקום למקום והכן זה ולי קשה צנייה לחון המאמר שמשכיבת שראה הטבעת הולכת ובאה מזה
 ראה הקב"ה וגם פשוטו יקשה לקבלו ויתכן שהי' זה הכלל במראה ההשגה והענין כמו שמצינו בנביאים שראו בחירות ע"ד מקל
 שקד וסוסים חרומים וגשמים יולאות וכדומה והנה ר"י כאלטר התבודד אלל הכותל והיה מתאמץ בזה להשיב השכיב' מיד נחרא'
 אליו אחד במרא' ההשג' או בפועל [והוא אחד מן העליונים הגבוהים] והרא' לו המופת בטבעת וענין הטבעת הוא דבר חידה
 כמקל שקד ויתכן שרומז על דרך ההסתלסלות מקושרות סיבה צמטוכב לרמז הכותל מעלה מעלה בסיבות ומסוככות שוכנת
 השכיב' והיא הולכת ובאה ע"י כמה הסתרות ע"דמ עשר מסעות נסעה שכיב' ועד"מ בא אברהם והורידה כו' בא משה

שירו לנו משיר ציון והשיבו להם אך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר ואמרו להם שומים שבעולם (לא) אלו שרנו שירה להקב"ה לא גלינו מארצנו א"כ אך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר (לב) משלו משל למה הדבר דומה לבת מלך שנשאת לבן מלך ואמר לה הבן מלך בעלה מזוגי לי את הכוס ואם לאו אני מגרשך לא מזוגה לו עמד וגרשה לסוף אתר שגרשה הלכה ונשאת למוכה שהין אחד ואמר לה מזוגי לי הכוס אמרה לו שומה שבעולם אני לא נתגרשתי מן בן המלך אלא משום שלא מזוגתי לו את הכוס ואתה שאינך כ אחד מעבדי עבדיו ואתה אומר לי שאמזוג לך את הכוס כך ישראל כשאמרו להם הבשדיים שירו לנו משיר ציון אמרו להם שומים שבעולם אך נשיר וגומר על אותה שעה הוא נאמר (יט) התשכה אשה (יג) עולה מרחם בן בטנה גם אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך וגומר ואומר אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני וגומר (כד) (לד) ימיני שנתתי בו תורה לישראל

מאורי אש

והורידה לארץ ובעת הגלות הית' נתעל' מעלה מעלה עד לשביעי' עד שזמה הצורך בהתבודדת עלומה עד שרל' והסיב את סקב"ה והבן זה ובלאמת אינו רחוק מדרך הפסע כידוע למכונים ; [כה] שוחה וזוקף יתכן שכל הרמז בשני ההפכיים להורות שעם שהוא שוח' עתה עכ"ל סופו לזקוף כיסועות ישראל או הכול' שבו אינו סינוי ורק מלעשר בלתי ישראל או הכונה פעם שוחה ופעם זוקף וכי יש עת קבוע שחול' שולג על חורבן בהמ"ק כמאמרס ז"ל * (כו) ואין ברוש אלא הקב"ה וה' בראשם והאינן הברוש הוא ג"כ אינן הגבוה מכל האילנות [ואולי מפני זה נקרא ברוש בחסרון אלף כמו הרישון אדם חולד] ולכן מתואר הקב"ה כן ובארז וה' בראשם שה' יחופף ויגן ויפיע עליהם והבן : (כז) אדיריהם של ישראל הם הלויים המשוררים העומדים לנגח על בית ה' בשרי והכל ועתה שודרו : ומפרש גם כלינו עוד הפעם כלומר מה שיש בו די בחין הפגור' * (כט) ומה ח"ל בזכרנו גו' כלומר שמפרש הכתוב כי שם שאלונו הוא סיבת הטעם שלכן בכו וכלן אומר שכלי מסיבת זכרת ציון ומפרש כנרותינו תלינו מתמט כי שם שאלונו גו' ויהיה סיבת הטעם על מה שחלו כנרותיהם ואח"כ כאשר בקשו זאת מהם געו כולם אך נשיר כן הוא פסע הכתוב ואולי זאת הכונה לעיל שחקו ואח"כ חזרו וזכו נוסף על כזי ראשונה כדברי היו"ע * [ל] שהטילו חלי תילים הרים ובצעות מהרוגיהם ודייק מלשון חוללינו כלומר שעשו חוללים רמים וגבוהים [לא] אלו שרנו שירה להקב"ה כו' כלומר איך יתכן שנעויות עוד יותר ידענו שפגענו בעבור שלא הודינו לה' וזאת גרמ' לנו ועתה אתם מנקשים להוסיף חטא על פסע היחבן זאת . [לב] משלו משל כו' בא לזייר לנו יראת ישראל מפני ה' ב"ה ונתינת כבוד אליו והנחתם כי אינם זריכים לכבד לעבודת כוכבים ח"ו ולעבודיהם אף שהם היו ביניהם בגולה כי איך יכבדו לדברי' הכליים וכמו שהבן מלך איגנה חפיה למזוג להמו' שחין שהוא מחלה מדובקת מארסיי וגם איך תעש' הרעה בנפשה לכבד לו במה שלא כבד' לאביה וכן ישראל אמרו אך נשיר את שיר ה' [סלף שרנו לפניו וחטאנו לו] על אדמת נכר כלומר עובדי אל נכר שהמ' כמוכה שחין מחלה ארסיי כן אלמוד מנעשיהם ח"ו וקרא' להשכינה בשם בן מלך והכנסי' בשם מלך . [לג] התשכה אשה עולה בארץ התשכה אשה עולה אש לא כי תרסם על בן בטנ' אשר הור' עתה ומתיראת מזה וע"כ גומלת את בנה היניק ולכן גם * אלה תשכחני' אבל ואנכי לא אשכחך כל שמעתי וגו' לי . (לד) ימיני שנתתי בו תורה

בכותל ההוא והיתה הטבעת [טו] הולכת ובאה (יז) עד שראה את הקב"ה שהוא היה (כה) שוחה וזוקף ועומד ומיילל על חורבן ביהמ"ק ועל ישראל שגלו שנ' הילל [טז] ברוש כי נפל ארז אשר אדירי' שדרו (וכו) ואין ברוש אלא הקב"ה יתברך שמו ויתעלה לעולם ולעולמי עולמים שנאמר (מ"ה ה') ויעבור מלכם לפנייהם וה' בראשם ומאי אשר אדירים שדרו אלא אלו (ט"ז) [כז] אדיריהם של ישראל ששדדם השודר שנאמר (חילים קל"ו) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו וגו' [כח] מאי גם בכינו שם ישבנו ובכינו לא נאיזר אלא (כ) גם בכינו אלא מלמד שבכו ואח"כ שתקו ואח"כ (כא) חזרו ובכו (כט) ומה ת"ל בזכרנו את ציון אלא כיון שזכרו את ציון בכו וגעו געיה אחת ואח"כ על ערבים בתוכה תלינו כנרותינו כי שם שאלונו שובינו דברי שיר ותוללינו שמחה שירו לנו משיר ציון אך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר שם געו געיה שנית * מלמד (ל) שהטילו בהם הבשדיים (כ) תילי תילים של הרוגים משום שאמרו להם

ישועות יעקב

וראה לידע צדור ובמופת שהשכינה לא זזה משם : (טז) שהטבעת היתה מתחננד לכאן ולכאן לימין ושמאל לפי שהכותל היתה מסתעגת ומודעזעת מאימת השכינה שלא זזה משם : ונענוע הכותל עצמו לא היה ניכר לעינים לפי שהכותל קבוע ונענוע שלה מעט אבל הטבעת שהיא קטנה ומטולטלת וחלוי ככותל היה נענוע הרבה וניכר לעין וכן הוא בחוש הטבע דוגמא שמלינו כז"כ כדנייד נכתמא אפומא דחלכא עיי"ש דף כ"ו (יז) וכיון שראה ר' נחן במופת עין בעין שהשכינה לא זזה מכותל מערבי והיה מדבק מתשבתו למעלה דביקות כפלא כדרך הגדיקים וסלק מתשבתו מן העוה"ז וגשמיות מכל וכל עד שראה את הקב"ה כו' : (יח) עיין באבות דר' נחן שדרש כל המקרא בסגנון זה : [ט"ז] אלו הלויים המשוררים וקראם אדירים לשון אדיר וחזק לפי שזריכין לנגח בכל עז לשיר הנקרא עוז כמ"ש יסדת עוז כמו שפירש"י שם ע"ש : (כ) דמשמע נוסף על הכניה שזכו קודם : [כא] על הריגת הלויים שלא רצו לשורר כדלקמן ובפסיקתא חי' שזכו על שמתו ישראל על נהר פרת ששתו מן הכסר ומתו יותר ממה שהרג בהם כ"כ : [כב] וחוללינו דרש מלשון תילי תילים : (כג) לשון מפי עוללים ויונקים יסדת עוז והיינו הלויים כפירש"י כס : [כד] פי' דאי' במדרש וכן בפסיקתא שהלויים קטעו באונות ידהם בשיניהם באותה

אליהו רבא פרק כ"ט

מישלו משל (מג) למה'ד למלך ב"ו שהי' צריך לצאת למדינת הים והיה מבקש המלך למסור את בנו ביד אפוטרופוס רשע א"ל אוהביו ומשרתיו אדונינו המלך אל תמסור את בנך ביד האפטרופוס הרשע עבר המלך על דברי אוהביו ומשרתיו ומסר את בנו ביד אפוטרופוס הרשע מה עשה אפוטרופוס הרשע הרחיב את עירו של המלך ושרף את ביתו באש והרג את בנו בהרב לימים בא המלך כיון שהוא רואה את עירו שחרבה ושוטמי ואת ביתו שרוף באש ואת בנו דרוג בהרב מיד הוא מתלש בשערו וזוקנו ובוכה בכיה גדולה ואמר אוי לי (מד) כמה סבלות עשיתי בעולמי שמסרתי את בני ביד אפוטרופוס הרשע אף הקב"ה אמרו לפניו מלאכי השרת והנביאי' רבש"ע אל תתן עמך ונחלתך בידי עכו"ם ואל תמסור את בנך ביד נ"נ הרשע שונאך עבר הקב"ה על דברי מלאכי השרת והנביאים ומסר את בנו ביד נ"נ הרשע מה עשה נ"נ הרשע עמד וחרהיב את ירושלים ושרף את בהמ"ק והגלה את ישראל לבבל והרג את הטובים בהרב אמר הקב"ה אני לא צויתי לאותו הרשע לעשות כל כך הרבה רעה אלא מעט רעה יעשה לישראל משום שעברו על דברי התורה והוא עשה עמהם לפגי

ישועות יעקב

נאותה טעה נשבע הקב"ה ואמר אחס שלטתם בעלמכם וקטעתם אלבעות וימינכם אף אני ימיני שהשכתי אחר מפני אויב אינה חוזרת אל"כ אזכיר אתכם והוא מדה כנגד מדה : (כה) מאי מדה כנגד מדה איכא בזה : (כו) השמים נקראו כפיס כמו על כפיס כסה אור (אויב לו) וכן הרבה : (כז) פי' ולגיל ימיני כתיב לרו לעדינו מלכת ברחובותינו : (כח) לכך כתיב אהלי מדבר בעדו שבנה בידו ית' שאעפ"י שסקרו בו ב"ח לא נבנה רק ע"י הקב"ה דאי' במדרש חזית ובפסיקתא רבתי והבית שהבנוהו נבנה אין כתיב אלא בהבנוהו מאיליה היתה המלאכה נבנית ופורסת ועלה כו' הוא ששלמה אמר בנה בניתי [מלכים א' ט'] בנין בניו בניתי : (כט) שפונה וליער את ישראל מאד יותר ממה שהם חייבים ע"פ

והבן מאוד מאוד : (לא) אביא את השמים ואטפתם כו' כלומר שאצטל כח הקיום וממילא לא יעמדו : [לו] כפי אל כפי כלומר שמים אחר אל אחר כו"ש על כפיס כסה איך ובאורו על השמים : [לז] נטל ל"ג ענה בלבבו המליץ' הואח הוא כמ"ס הרשעים הם ברשות לבן כי המה מייעלים עם הרע שבקרנם ויור לב האדם רע : (לח) וגמלא שאני מחביים שבסוף שיחורו למקומם ע"י חסונה : (לט) קלים הי' רודפינו הם משמירות בלילה ובזה נרו לעדינו מלכת ברחובותינו מבלי לפנינו לילך ולבכות ולהתחנן על חורבן בהמ"ק זה אין נוטה עוד אהלי אחר שמוע ארצנו מן החסובה : [מ] בידו של הקב"ה בלבד כלומר על דרך נס שהיה נבנה מעצמו לא בידו מעשה אנוש והנס יכונה בפעולות ידה' כמו שאנחנו מכנים בריאח שמים וארץ בטעם ידיו כלומר שטפאוס בלי אמצעי : (מא) מקדש ה' כוננו ירוך שזה נאמר על מקדש העתיד כמ"ס תבואתו ותטעימו כנטיעה בלי יחו עוד ממקומו וע"י ביקש אבי הנביאים בשירו : (מב) נורא אלהים ממקדשך שיראו בבניינו מעשים נוראים ויסיס גדולים שיבנה בעצמו וכלומר שלכן נקרא בהמ"ק נחלתו שהוא מעשי ידיו מעש זה' אהלי שורד גו' כלומר עד עזה נבנה ע"י מעשה בשר ודם ולכן נקרב ועתה אין עוד נוטה אהלי כי אם ה' בעצמו יכוננו והוא יהי' לעולם : (מג) למע הדבר דומה למלך בשר ודם ענין האשל להורות על פשט הכתוב כי אין יתכן שמשרת את בןך למי שחרב ביתך וגם נחלחך ואיך חמסה ותחלפק אחר שכאו גוים נחלחך שטס משכן השכינה וענין שהי' צריך ללאת למדינת הים הבונה שהשכינה היתה לרוכה להחפרד מישראל אחר שחטאו : [מד] כמה סבלות עשיתי בעולמי הוא ככד מאוד על הלשון ע"פ יצחק (דף) ה' ע"פ יצחק א' לומר

לישראל דכתיב (דברים לג) מימינו אש דת למו ומאי(כה) תדבק לשוני להכי אם לא אזכרתי וגו' אלא מדה כנגד מדה משו' דכתיב בישראל (איכה ד) דבך לשון יונק אל הכו בצמא לכן הוא אומר תדבק לשוני להכי וגו' באותה שעה בקש הקב"ה להחריב את כל העולם כולו ולא כל העולם כולו בלבד אלא אף כסא הכבוד בקש להפכו בא"ת' שעה אמר הקב"ה (לה) אביא את השמים ואטפתם זה בזה ואחריב את כל העולם כולו מפניהם שנ' (יחזקאל כה) גם אני אכה (כו) ולו] כפי על כפי וגומר באותה שעה (לז) נטל נבוכדנצר עצה בלבבו ואמר יודע אני שאימה הזאת חזרת בתשובה היא ויד אלהים היא פשוטה לעושי תשובה שמא יעשו תשובה ויקבלם [נח] וגמצא אני מתבייש מיד העמיד עליהם משמרות והיו מקדימין עליהן בלילה שלא יעשו תשובה שנ' (איכה ד) [כז] [לט] קלים היו רודפינו מנשרי שמים לכך נאמר אהלי שורד וגומר אין נוטה עוד אהלי וגומ' דבר אחר אהלי שורד כביכו"ל אין בהמ"ק נבנ' ביד אדם אלא (כס) (מ) בידו של הקב"ה בלבד שנ' (שמים טו) (מא) מקדש אדני כוננו ירוך ואומר (מב) נורא אלהים ממקדשך (תלים סח) ד"א אלהים באו גוים בנחלתך וגו' ר"הגלילי אומר

מאורי אש

לישראל שהיא כול' ימין כחמים פשוטים כמ"ס במדרש חזית על בחינת קבלת התור' וכי יש שגאל למעלה ואחר שנספחתיסה חזי' זה א"ל חסא השכח' והעזיבה לעולם ומוכרמים להגאל ב"ב ומפרסם שלפ"י שמוסב על הקב"ה ח"כ מאי תדבק לשוני לחכי אף יתכן לנכות אליו זה ומהו הכוונ המחוחר עליו ומפרסם שביקש להחריב את העולם כולו ואפקסא הכבוד והמתחרב בשכינה הואח ע"ד הכתוב אס יסיס אליו לבו כלומר רלונו והתדרבנותו מעולמו אז היה כלל היה וזהו המכונה פה דיבס הלשון שחזורים הכל למקורם והכינה בלשון להיות שהלשון מקור ההתגלות אשר היא לפין בלב ועלם ואחר שהוא דבוק בו איננו התגלות כמו כן הקב"ה הוא טמיר ובעלם מחד עצמותו ית' ופועל ומגלה עצמו ע"י כסא הכבוד ועשיו רזה לדבק הגלוי הואח ויחזירו כולם למקורם

והבן מאוד מאוד : (לא) אביא את השמים ואטפתם כו' כלומר שאצטל כח הקיום וממילא לא יעמדו : [לו] כפי אל כפי כלומר שמים אחר אל אחר כו"ש על כפיס כסה איך ובאורו על השמים : [לז] נטל ל"ג ענה בלבבו המליץ' הואח הוא כמ"ס הרשעים הם ברשות לבן כי המה מייעלים עם הרע שבקרנם ויור לב האדם רע : (לח) וגמלא שאני מחביים שבסוף שיחורו למקומם ע"י חסונה : (לט) קלים הי' רודפינו הם משמירות בלילה ובזה נרו לעדינו מלכת ברחובותינו מבלי לפנינו לילך ולבכות ולהתחנן על חורבן בהמ"ק זה אין נוטה עוד אהלי אחר שמוע ארצנו מן החסובה : [מ] בידו של הקב"ה בלבד כלומר על דרך נס שהיה נבנה מעצמו לא בידו מעשה אנוש והנס יכונה בפעולות ידה' כמו שאנחנו מכנים בריאח שמים וארץ בטעם ידיו כלומר שטפאוס בלי אמצעי : (מא) מקדש ה' כוננו ירוך שזה נאמר על מקדש העתיד כמ"ס תבואתו ותטעימו כנטיעה בלי יחו עוד ממקומו וע"י ביקש אבי הנביאים בשירו : (מב) נורא אלהים ממקדשך שיראו בבניינו מעשים נוראים ויסיס גדולים שיבנה בעצמו וכלומר שלכן נקרא בהמ"ק נחלתו שהוא מעשי ידיו מעש זה' אהלי שורד גו' כלומר עד עזה נבנה ע"י מעשה בשר ודם ולכן נקרב ועתה אין עוד נוטה אהלי כי אם ה' בעצמו יכוננו והוא יהי' לעולם : (מג) למע הדבר דומה למלך בשר ודם ענין האשל להורות על פשט הכתוב כי אין יתכן שמשרת את בןך למי שחרב ביתך וגם נחלחך ואיך חמסה ותחלפק אחר שכאו גוים נחלחך שטס משכן השכינה וענין שהי' צריך ללאת למדינת הים הבונה שהשכינה היתה לרוכה להחפרד מישראל אחר שחטאו : [מד] כמה סבלות עשיתי בעולמי הוא ככד מאוד על הלשון ע"פ יצחק (דף) ה' ע"פ יצחק א' לומר

(מה) לפנים משורת (כט) הדין שנאמר [סופטים ג'] ואלה הגוים אשר הניח ה' (מו) לנסות [ג] במ את ישראל וגו' ואומר (יטעיה כג) ועתה מה לי פה נאם ה' כי לקח עמי חנם משלוי יהוילילו נאם ה' ותמיד כל היום (מז) שמי מנאין :

ד"א מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך וגומר והלא היה לו לומר בכי וכה וקינה לאסף ומה תלמוד לומר מזמור לאסף אלא אסף (מח) היה נביא ושמה בדבר משלו משל למה"ד לבת עני שהלכה למלאות מים מן הבור ונפסק הדלי של חרם שלה ונפל לתוך הבור והיתה בת העני בוכה ומצווחת ואחר כך באה בת המלך למלאות מים בדלי של זהב ונפסק הדלי של זהב שלה ונפל לתוך הבור מיד היתה בת העני משחת ומרקדת ואמרה מי שמעלה את הדלי של זהב של בת המלך הוא מעלה את הדלי של חרם שלי כך אסף שמח בדבר כיון שראה בנבואה שיטבעו שערי ירושלים שנאמר (איכה ג') טבעו בארץ שערי וראה ג"כ בנבואה שעתיד יעלו השערים מן הארץ מיד אמר אסף מזמור אמר מי שעתיד לבנות את ירושלים ולעלות את שעריה (לא) הוא יעלה את קרח אבי אבא מן הקרקע רבי אליעזר הגדול אומר מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך וגו' שפכו דמם כמים וגו' בא אנדריינוס קיסר ותפס אלכסנדריוס של מצרים שהיה בת עשרים ומאה רבוא של בני אדם והיה מפתה אותם בדברים ואמר להם צאו וראו ועמדו (מט) בבקעת ידים שלא תהא אומה זו שולטת בכם וכשיצאו ועמדו בבקעת ידים העמיד עליהם חמישים ארף אחוזי חרב והרגום עד שלא נשתיר מהם אפילו אחד לכן נאמר אלהים באו גוים בנחלתך וגומר עד שפכו דמם כמים וגומר אמרו חכמים שלשה נחדי דם היו מושבין ויוצאין (לג) מבקעת ידים והולכין לים הגדול ושערו החכמים לים הגדול ונמצאו

שלשה חלקים דם ואחד מים ויש אומרי' שבע שנים בצרו עכו"ם כרמיהם מדמם של ישראל ועוד אמר רבי אליעזר מזמור לאסף אלהים באו גוים וגומר באו מלכות דומי והרגו באנשי (לג) ביתר ארבעה רבוא בני אדם עד שהיה הדם יוצא מכל הפתחים ומן הצינורות והיתה נמצא שם בביתר שלש מאות קופות (לד) קצוצי תפילין בראשי הדוני ביתר וכל קופה וקופה מחוקת שלש סאין וכשאתה בא לידו חשבון אתה מוצא תשע מאות סאין של תפילין וחכמים אומרים מזמור לאסף אלהים באו גוים וגו' בא אנדרינוס קיסר ותפס (לה) (ג) אלמנה עם שבעה בניה אמר לה מה מיכך אמרה לו אישה אלמנה אני ואמר לה תינוקות הללו מנין לך ואמרה לו בני הם מיד הביא את הראשון ואמר לו השתחוה לאלוהי זה אמר ליה אותו התינוק ח"ו אין אני משתחוה (נא) למעשה ידי בני אדם (נב) שכן (לב) כתוב בתורה (דברים ד') וידעת היום והשבות אל לבבך כי (נג) ה' הוא האלוהי בשמי' ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד מיד כשלו חרב והרגו אותו חזר והביא את השני וא"ל השתחוה לאלוהי זה ח"ו אין אני משתחוה למעשה ידי אדם שכן כתוב בתורה (ס"ו) (לו) כי ה' אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדוני האדוני האל הגדול הגבור והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד עושה משפט יתום ואלמנה מיד צוה והרגו אותו חזר והביא את השלישי וא"ל השתחוה לאלוהי זה ח"ו אין אני משתחוה למעשה ידי אדם שכן כתיב בתורה (שמות לד) [לח] כי לא תשתחוה לאל אחר כי ה' קנא שמו אל קנא הוא מיד צוה והרגו אותו חזר והביא (נה) את הרביעי וא"ל השתחוה לאלוהי זה ואמר לו חס ושלום אין אני משתחוה למעשה ידי אדם שכן כתוב בתורה (שמות לט) [לט] ונכאן פסוק שאמר מיד צוה והרגו אותו חזר והביא את החמישי ואמר לו השתחוה לאלוהי זה ואמר לו ח"ו אין אני משתחוה למעשה ידי אדם שכן כתוב בתורה (שמות כט) זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו מיד צוה

מאורי אש

לומר כן והנראה שלכן אומר בעולמי דווקא והענין שכה יסד ה' החבל וישראל ע"ז האופן לפי חכמתו יתברך הידוע לו אכן כפי העולם הוא סכלות כלומר רעה גדולה היפוך החכמה שהוא רק טוב ואין אדם יודע סיבת הדבר והכן : (מה) לפנים משורת הדין כלומר יותר משורת הדין כמה שהסרתי פני והי' לאכול ואמר שהסחיר פניו מהם עושים עמהם כל מה שרואים : (מו) לנסות כלומר להביאן לנסיון ומיידוק אם יסתאו יענשו על ידיהם וילרפו כי לקח עמי חנם כלומר יותר מדאי : [מז] שמי מנאין זה חילול ש"ס מעובדי כוכבים שהיו מחרפים אחינתיו : (מח) היה נביא כו' ר"ל שראה בנבואה ששערי בבל"ק טבעו בארץ ומסתמא חושב הקב"ה לבנותן עוד הפעם כי לא יזנח מקדשו ואחר שיבנה מקדשו בודאי יחזיר לקרם אביו אביו [שהם] צאטל הכלי חרם נגד הכלי זהב] והענין שהחבונן שהטבעים בארץ יסובו עוד לקדמותן והחבונן ג"כ על קרח שלא יהיה מפלחו חמידות כי סוף שיירפו ויעלו לע"ל כמ"ס על הפושעים אין אור של גיהנם שולטת עליהם ולכן שר על זה וכלומר בעת זכרו ארם החורבן והחפלה על זה שמת בלצבו בזכרו קיומם אין ולכן אמר בלשון זמר אף שהיה חפלה על ארם : (מט) בבקעת ידים אולי עיר מצר' היה והיה מפתח טילבן לשם להסגר שלא יפחדו מכולם ואח"כ הקיפם והרגם בנקלה כמו שנקל לשפוך המים והוה שפכי כמים בנקלה כן הם הרגו בנקלה ע"י פחוס בלי מלחמה ויעוד אמר ר"א מזמור גו' באו מלכי רומי כו' ר"ל ואלה הכונה ג"כ אלהים באו גוים בנחלתך גו' שפכו דמם כמים : [ג] אלמנה ו' בניה זהו נחלת ה' בניס טובים מאמינים בני מאמינים בה' באמת ועליהם חר מזמור זה על העתיד כי בודאי זכו למדרגה גבוה למעלה מאד אחר שהיו גריקים : (נא) למעשה ידי אדם שלא יתכן שיש בכחם מאומה להרע או להטיב : (נב) שכן כתיב בתורה כי ה' הוא האלהים כלומר אל חדמו שיש בכח הכוכב והמזל להרע או להטיב רק הכל נובע מיד ה' והוא האלהים העלם הכחות כולם והוא הנותן לכוכב ומזל כח וחיות וא"כ למה זה אעבוד הדמות העשויה לעול כוכבי שמים אחר שאין בידם להועיל או להזיק : [נג] כי ה' אלהיכם גו' אמר פסוק אחר להירות להם ג"כ אף שיגעשו על זה אף שיגעשו בהכרח כי לא ישא פנים בזה ועוד הורה להם שיקח מהם נקמתו כי הוא עושה משפט יתום והוא אדוני ואיך ירא ויפחד מהם (נד) כי לא תשתחוה גו' הורה להם עוד כי על זה יענש בנחלת

ישועות יעקב

ע"פ שורת הדין כפי חטאם : (ל) רק לאיים עליהם שיעבוד קל ולא להשמיד להרוג ולחזק כמו שפעה ל"ג והדומה לו : (לא) ועיין בחומ' פ"ק דקדושין אב"ל רס"י ז"ל ע"ס ובתהלים פ' טעם אחר : [לב] עיין נישוף' הניזקין נוסחא אחרת והכין לאן : [לג] גם זה שם בנוסחא אחרת : (לד) קצוצי תפילין דפוס תפילין סוף מן הרצועה קרוי קצויה וש"י : [לה] במדרש איכה רבתי בפסוק על אלה אני בוכיה אי' מרים בת נחמיה היתה שמה וביבולקוט איכה מרים בת מנח' וביבולקוט בת א' מרים בת נחמיה : [לו] לז' לח' במדרש שם ובמדרש הביאו פסוקים אחרים עיי"ש : (לט) אי' במדרש

הנקמה

אליהו רבא פרק כט

א"ל וכו' יש רגלים לאלהים' א"ל והלא כבר נאמר (זכריה יד) ועמורן רגליו ביום ההוא על הר הזתים א"ל וכו' יש ידים לאלהים א"ל והלא כבר נאמר (ישעיה נט) הן לא קצרה יד ה' מהושיע אמר ליה וכו' אם (סא) יש כח לאלהים למה לא הציל אתכם מידי א"ל שומה שבעולם [סב] אין אתה הגון לעשות ניסים על ידיך ואנו נתחייבנו מיתה להקב"ה ואם אין אתה הורג אותנו הרבה הורגים יש לו למקום הרבה דובים ונמרים ונחשים ועקרים והרבה אריות שיפגעו בנו (מד) מיד צוה עליו להורגנו מיד באת אמם ואמרה לו לאותו קיסר בחייד קיסר תן לי בני ואנשקתו תחלה (סג) מיד נתנוהו לה והיתה מנפפתו ומחבקתו ומנשקתו ונותנת רדיה לתוך פיו (סד) והיה רבש וחלב נופל לארץ לקיים מה שנאמר (ש"ה ד) רבש וחלב תחת לשונך שוב אמרה לו בחייד קיסר תן חרב על צוארי ועל צואר בני יהא אמר לה הקיסר [סה] ח"ו איני עושה כן שכך כתיב בתורתכם ושור ושה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (ויקרא כ"ב) א"ל אותו התינוק שומה שבעולם ובי קיימת כל התורה כולה חוץ מפסוק זה מיד חתכו את ראשו ושערו חכמים שנותיו של אותו תינוק ונמצא בו שתי שנים וששה חדשים (מה) ושבע שעות ומחצה .

באותה שעה היו העובים מתלשין בשערן ובזקנם ובוכין בכיה גדולה . ואמרו [סח] מה מעשה אביהם של אלו ומה שבהו שכך הן נהרגין עליו על אותה שעה הוא אומר (ס"ה ה) [סז] מה דורך מדור

ישועות יעקב

בגמרא ובמדרש שאמר הדביעי פסוק וזכח לאלהים ימס : (ע מא) בגמרא ובמדרש מביאים פסוקים אחרים : (עז עז) לטון חפצת כמו יתאמרו כל פועלי און רש"י וכן משמע בגמרא שהוא לטון טבח ותפארת : [מד] במדרש מביאים שאמר לו לא עטר הקב"ה אוחתו בידך אלא לנקוט את דם שלנו ממך : (מה) במדרש גרם וט

שאל דמנה שיש כח ביד המערכת להרע או להטיב מזומה (ע מא) בגמרא ובמדרש מביאים פסוקים אחרים : (עז עז) לטון חפצת כמו יתאמרו כל פועלי און רש"י וכן משמע בגמרא שהוא לטון טבח ותפארת : [מד] במדרש מביאים שאמר לו לא עטר הקב"ה אוחתו בידך אלא לנקוט את דם שלנו ממך : (מה) במדרש גרם וט

צוה והרגו אותו חזר והביא את השישי וא"ל השתחוה לאלוה זה וא"ל ח"ו אין אני משתחוה למעשה ידי אדם שכך כתוב (מא) בתורה (סס טו) (כו) ה' ימלוך לעולם ועד מיד צוה והרגו אותו חזר והבי' את השביעי הקטן שבכולם וא"ל השתחוה לאלוה זה וא"ל ח"ו אין אני משתחוה למעשי ידי אדם אנחנו (נז) נשבענו להקב"ה שלא נעבוד לאל אחר והקב"ה נשבע לנו שלא יחליפנו בעם אחר שנאמר את ה' (נח) האמרת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרכיו ולשמור חוקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמוע בקולו וה' (נח) האמירך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך ולשמור כל מצותיו ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה תהלה ולשם ולתפארת ולהיותך עם קדוש לה' אלהיך כאשר דבר (נדרים כו) א"ל הקיסר ואם אי אתה משתחוה לזה אלוה הריני וורק לך את הטבעת לפניו כדי שיהיו העומדים לפני יאמרו ששמעת לדברי הקיסר והשתחוית לאלוה זה א"ל התינוק אללי עליך קיסר על הדברי' שאתה אומר לי - ומה אתה ב"ו (נח) ומתבייש מב"ו שכמותך ואני איך לא אתבייש מלפני ממ"ה הקב"ה א"ל הקיסר וכו' יש אלוה לעולם א"ל (נח) וכו' עולם של הפקר ראת א"ל (ס) וכו' יש ראש לאלהים א"ל והלא כבר נאמר ראשו כתם פז (ס"ה ה) א"ל וכו' יש אזנים לאלהים א"ל והלא כבר נאמר (מלאכי ג') אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ורחושי שמו א"ל וכו' יש עינים לאלהים א"ל והלא כבר נאמר (שמות ב) וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהי'

מאורי אש

הנקמה המכלה ומשחית (לא להצריף) כי ה' קנא שמו ואיך אעשה הרע הגדולה הזאת : [נח] את הרביעי כו' שכן כתיב בתורה וזכח לאלהים ימס כ"ל וכן אמרו בגמרא ור"ל שהוא מותר ומגודר מהעולם הבא לעולם באין תקומה למפלחו כ"ל כליון תמיד והכן כי השלישי לא דיבר רק בעוה"ז שמענישו במדת הנקמה וזה אמר בעשר עוה"ז הנלתי והנפטי ואיך יעשה כזאת : [נז] ה' ימלוך לעולם ועד זה התינוק העומק מאד בדבריו לומר ולפטר שדרו אמת שהכל נובע מהסיבה הראשונה כ"ל ע"ד הסיבה הסיבה למסובב לזה אמר ה' ימלוך לעולם ועד הוא המולך והמושל אף מסיבה הראשונה עד האחרונה כמלך הרודה בעמו או ירמוז על סוף פסוק ה' ימלוך גו' אבדו מארצו . ורמז לו כי ישפטו מאד על מעשיהם הרעים ויאבדו בכליון סרוך וירמוז עוד שלא יועיל פתויד והכלל סרוך הדבר יהיה למלך והכל יכירו מלכותו ואחס הכופרים תאבדו ותכלו לעולם : (נז) נשבענו להקב"ה כו' זה התנוק עוררה לא הודיעו לו מהעניינים הנעלים רק מאד ההטבה ע"י ש"ה קרבנו לפניו להיות מעם סגולתו ואנחנו נשבענו לו שרק לו לבד נעבדיהו ואיך יתכן לעבור על השבועה : (נח) מתבייש מב"ו כמך העיר לבו האטום מאוד להתבונן מפעולות וטבעות הגופניות ליקח על הנפשות כמ"ס יהי רצון שיהי מורא כמורא ב"ו כי ממנו יקח ליבוש מפניו ית' באמת וכו' יש אלוה לעולם כי כפר בסיבה הראשונה רק שהוכיחים הם המנהיגים : (כט) וכו' עולם של הפקר ראתי כלומר ומי ברא את הכוכבים וכל כבא השמים אחר שהמה נשמים מורכבים א"ל שבראו את עולם וא"ל שיהיו נלחמים אחר שהמה מורכבים וגופים ויש לחכם תכלית וזמן וא"ל בהלכת שיש סיבה פשוטה לכלול אשר הוא עשאים והוא מחוייב המציאות : (ס) וכו' יש ראש לאלהים כו' כלומר אחר שאמה מכרים שהוא פשוט בתכלית הפשוטות א"ל אין בו ממש ח"ו כי לא הבין האד הגמרה כ"ל דברי גשמי ומחש והשיב לו שאף בדבר פשוטי יכונה ראש ואזון ועין וידים ואולי יתכן שיהיה שואל לו הלא בדבר פשוטי לא יתכן שינוי והתפעל ופעולה וכנויי הגוף והשיב לו שהכל בו ומכונה באברים הללו לפעולת ההכנה (לא עצמותו ח"ו) למשל ראש למעלת ההנהגה הראשונה אצילות נכבד והוא ראשו כחם אזנים כלומר שהוא משיגם ורואה שהוא משיגם בעולם וידים להורות שהוא הפועל בעולם : (סא) אם יש כח כו' כלומר שיכול לשרד המערכת למה לא יציל אתכם ע"ד נס : (סב) אין אתה הגון כו' ואנו נתחייבנו כו' כלומר מב' הפנים יחד אחד כי אלו מלך הגם ה' והפך לכך וה' רוצה לטון לכך למען תפול באחריהך (כמה שמנינו בפרעה) ועוד כי הגזירה חרוצה עלינו למות ודרך משפטו ואם אין הריגה יהיה ממך יהיה מאחרים : (סג) מיד נתנוהו לה כי דימה הקיסר שאמו רוצה לפתוהו כדי שלא יהרג וכן הוא ביוסיפין שניקט הקיסר מאמו שתפתוהו : (סד) והי' דבש וסלב נופל לארץ ר"ל אף שהוא וינק ועכ"ז דבש מתחת לשוני ומתשובתו הנעימה אף המה נופלים לארץ כי שומע אין להם או הכונה לדברים שדברו אמנו לו שהם מתקיים מרדש וחלב אף שומע אין לה : [סה] ח"ו אין אני כו' אמר במתלוצץ על החזרה הקדושה והשיב לו וכו' קיימת כו' כלומר אל תפתונו שכוונתך לאמת א"ל מדוע לא תקיים כולה רק כוונתך להתלוצץ ולמרר רוסינו זה על זה : (סח) מה מעשי אביהם של אלו כלומר מהו מעשי ה' שהמנהיגים נכה על קדושת שמו : [סז] מה דורך מדור גו' העובדי כוכבים שואלים לשראל מה דורך

וגומר . בא וראה אעפ"י שהיו יוצאין להריגה
 [עב] היו מכבדין זה את זה . זה אומר אין אני
 גדול מחבירי אלא חבירי גדול ממני . לכן הרגו
 אותי תחלה כדי שלא אראה במיתת חבירי . וזה
 אומר הרגו אותי תחלה ואל אראה במיתת חבירי
 והיו מפילין גורלות ונפל הגורל על רשב"ג בתחלה .
 נטל ר' ישמעאל ב"ג את ראשו של רשב"ג
 והושיבו בחיקו ה' מגפפו ומחבקו ומנשקו ואמר
 ליה ר' (עג) איך נטמנת לשונך בעפר והאיך
 נתמלא פיך באבנים ועפר כעובדי ע"ז וכמחללי
 שבתות ולא הספיק לומר את הדברים עד שנמלו
 את החרב וחתכו את ראשו באותה שעה אמר
 חקודש ברוך הוא (עד) אביא את השמים ואטפחם
 זה בזה ואחריב את עולמי בפניהם שנאמר (יזקאל
 ו"ח) גם אני אכה (מח) כפי אל כפי והניחותי
 חמתי וגומר . ולא זו בלבד אלא כשבא נ"ג
 הרשע והקיף את ירושלים וקודם שהקיף נ"ג את
 ירושלי' היו מתקבצים בו כל ישראל שהיו יושבין
 בערי יהודה ובנימין והיו יושבין בתוך ירושלים
 חבורות חבורות . שנ' (ירמיה ס"ה) על מה אנחנו
 יושבים האספו ונבוא אל ערי המבצר . וכשהגלה
 אותם אח"כ נ"ג והגיעו מי פרת ושתו אותם הרגו
 בהם (מ"ט) המים יותר ממה שהרגו בהם הכשדיים
 וכשהיו מהלכין בדרך היו אומרים אלהים (עה) אל
 דמי לך (תילים פ"ג) משיבה רוח הקודש אותם
 ואמר להם שוטים שבעולם כשעבדתם ע"ז על
 ההרים ועל הגבעות . וכי לא אמרתם (עו) מי הוא
 אלקי שהוא דר בעולם ועבשיו אתם אומרים אלהים
 אל דמי לך ואעפ"י כן נתגלגלו מיד רחמיו של
 הקב"ה ועורר עליהם בני קרה שכבר מתו ונתעטפו
 בכנדיהם

מאורי אש

מדוד כול' ומה ראית כאלהיך שכה השבעתנו שלא נכרימך להפוך
 חמונתך והיתה החסונה דודי לא ודודים כמו שפרשו בחזית
 וכמו שבארתי שמה בבארתי אשד כחלים : (סח) אל תזוז דעתך
 כו' שאמרה כן מלך גלות רק מרוב רגשת צערה ויגונה אמרה
 לא לפעמים ע"ז רק כנסיון לא בפועל ממש : (סט) ולא הייתם באים לעולם אלא לקדם כו'
 ודי להם במזה הגדולה והרמה כו' : (ע) בקרובי אקדם ע"י סהס מקורבים לי ע"כ אהפך שחקדשו ש"ס ע"י : [עא] לפעמים יש
 לנו לשפוט כו' העיר לבו שעל עונות כזו יתכן לפעמים להחפס אף בדבר קל או בשגיאה כי מדה"ד מקטרג מלך על מי שמענה
 הרין או לא ישמעו צעקת האלמנה ומעניש מדה בנדה כי לא ישמע צעקתו : [עב] ה' מכבדין זה את זה כו' אותי תחילה
 כלומר שנקל ה' בעיניהם שיהרגו מלראות הריג' חבירו והוא בעצמו לא נחשב בעיניו לכלום רק כחמרמר מלך על חבירו איך
 יראה צרעתו : (עג) איך נטמנת לשונך בעפר כו' כלומר שנהרגת ונשפך דמך על העפר כעובדי אלילים : (עד) אביא את השמים כו'
 הוא ע"ד מליצה כלומר שאלולי התגברות הדין ה' הקב"ה חרב עולמו על זה המעש' ולא הניח לעשות זאת בשום אופן והכונה
 הפיכת הטבע שלא יוכלו להרע להם וההורגים יהרגו ויאבדו לא זו בלבד כלומר מלבד ההריגות הגדולות שהי' להם עוד זאת
 נחוסף המיתה מן המים הרעים : (עה) אל דמי לך . אל תחשה מנוור לנו כי הנה אויבך יהמיון עלינו לכלותינו : (עו) מי הוא
 אלוה שך בעולם ר"ל שפירחם בסיבה הרשונה או הכול' שהאמינו בו רק כשזו בהשגחתו כי הוא רק דר' בצמחם ועובד את הארץ
 ונתעטפו

מדוד היפה בנשים מה דורך מדוד שככה
 השבעתנו . באותה שעה אמרה להם אמם בני
 לכו ואמרו לאברדם אבינו (סח) אל תזוז דעתך
 עליך ותאמר בניתי מזבח והעליתי עליו יצחק
 בני כי אני בניתי שבע' מזבחות והעליתי עליו
 שבעת בני ביום אחד . והוא רק בנסיון ולא
 במעשה ואני במעשה שוב אמרה להם בני אשריכם
 שעשיתם את רצון אביכם שבשמים (סט) ולא
 הייתם באים לעולם אלא לקדש את שמו הגדול
 על ידכם . שנאמר [ויקרא ו'] (ע) בקרובי אקדש
 מיד עלתה לגג ונפלה (מ"ו) ומתה . יצתה בת קול
 ואמרה אם הבנים שמחה (חילים ק"ג) וכשתפסו את
 רשב"ג ואת ר' ישמעאל כהן גדול להריגה הוה
 רשב"ג בוכה . ואמר לר' ישמעאל מפני מה אני
 נהרגין כעובדי ע"ז וכמחללי שבתות וכאוכלי נבלו'
 ומריפות ושקצים ורמשים תהא מיתתינו . אמר
 לו ר' ישמעאל אני אדון לפניך . (עא) לפעמים
 יש לנו לשפוט את הדין ולא שפטנו אותו באמת .
 ולפעמים באו עדי שקר והעידו בפנינו ולא חקרנו
 ודרשנו היטב ועברנו על מה שכתוב בתורה
 [דברים י"ט] ודרשו השופטים היטב והנה עד שקר
 העד שקר ענה באחיו וגו' . לכן נתחייבנו מיתה
 או לפעמים אנחנו נכנסנו לבית המרחץ או
 לפעמים נפנינו לאכול ולשתות ובאו באותו הפעם
 יתומים ואלמנות לתבוע (מ"ו) פרנסתן ואמר להם
 השמש שלנו אין השעה פנויה לנו ונמצאו האלמנה
 והיתום מעונים בא וראה כמה גדול עונשו של
 דבר שנ' [שמות כ"ג] כל אלמנה ויתום לא תענון
 אם ענה תענה אותו כי אם צעק יצעק ארי שמוע
 אשמע צעקתו וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב

ישועות יעקב

וטש שעות ומחלה : [מ] בחיכה רבתי גרם לקיים מה שנאמר
 (ירמיה טו) אומללה יולדת השכנה : (מז) לשום צנונת הדיונים
 מנכסיהם שירשו לפרנסתן : (מח) עיין לעיל : (מט) אף שמי
 פרט
 שדי זכותם לרמס עלינו כמו שזכר עקידת יצחק והוא רק בנסיון לא בפועל ממש : (סט) ולא הייתם באים לעולם אלא לקדם כו'
 לא ליהנות מעוה"ז רק למזוה זו בחסם מפני שהיו קטנים ועודנו לא עשו מצות רבות התחנמה א"ע שלא נצאו אלא לקיום מצוה זו
 ודי להם במזה הגדולה והרמה כו' : (ע) בקרובי אקדם ע"י סהס מקורבים לי ע"כ אהפך שחקדשו ש"ס ע"י : [עא] לפעמים יש
 לנו לשפוט כו' העיר לבו שעל עונות כזו יתכן לפעמים להחפס אף בדבר קל או בשגיאה כי מדה"ד מקטרג מלך על מי שמענה
 הרין או לא ישמעו צעקת האלמנה ומעניש מדה בנדה כי לא ישמע צעקתו : [עב] ה' מכבדין זה את זה כו' אותי תחילה
 כלומר שנקל ה' בעיניהם שיהרגו מלראות הריג' חבירו והוא בעצמו לא נחשב בעיניו לכלום רק כחמרמר מלך על חבירו איך
 יראה צרעתו : (עג) איך נטמנת לשונך בעפר כו' כלומר שנהרגת ונשפך דמך על העפר כעובדי אלילים : (עד) אביא את השמים כו'
 הוא ע"ד מליצה כלומר שאלולי התגברות הדין ה' הקב"ה חרב עולמו על זה המעש' ולא הניח לעשות זאת בשום אופן והכונה
 הפיכת הטבע שלא יוכלו להרע להם וההורגים יהרגו ויאבדו לא זו בלבד כלומר מלבד ההריגות הגדולות שהי' להם עוד זאת
 נחוסף המיתה מן המים הרעים : (עה) אל דמי לך . אל תחשה מנוור לנו כי הנה אויבך יהמיון עלינו לכלותינו : (עו) מי הוא
 אלוה שך בעולם ר"ל שפירחם בסיבה הרשונה או הכול' שהאמינו בו רק כשזו בהשגחתו כי הוא רק דר' בצמחם ועובד את הארץ
 ונתעטפו

אליהו רבא פרק כט

בבגדיהם וישבו לפניהם (עז) ואמרו עליהם קינה
 ולא עוד אלא שירד הקדוש ברוך הוא בעצמו
 ובכבודו משמי שמים העליונים ממקום גדלו
 ותפארתו ומקדושת שמי הגדול (עח) ונשא הוא
 בעצמו עליהם קינה : שנ' (ישעיה ר"ב) משא גיא
 חזיון וגו' ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא
 לבכי ולמספר ולקרח ולחגור שק בא וראה כמה
 רחמיו של הקדוש ברוך הוא מרובין על ישראל
 לעולם אפי' אם כל ימיהם היו עובדין ע"ז וכוון
 שהם עושין תשובה קלה הוא בוכה עליהם מיד
 לפי דרכך אתה למד שבכל דור ודור (י) שהקב"ה
 מוצא בני אדם צדיקים וחסידים [עט] הוא טיפה
 שתי ידיו זו על זו ונותן כנגד לבו ובוכה עליהן
 בין בסתר בין בגלוי ומפני מה הוא בוכה עליהן
 בסתר (פ) לפי שהוא גנאי לארי שיהא בוכה לפני
 השועל : וגנאי הוא למלך שיבכה לפני עבדיו :
 וגנאי רוא לבעל הבית שיבכה לפני פועליו שנאמר
 (ירמיה י"ג) ואם לא תשמעוה במסותים תבכה
 נפשי מפני גוה ודמוע תדמע ותרד עיני דמעה

מאורי אש

ונתעטפו בבגדיהם יתכן שזה הנושא על החלבושות בגופם
 שהתראו לחנסי הגולה לככות עמם : [עז] ואמרו עליהם קינה
 וכל חפלה עכ"פ מועיל אך יש להבין מדוע דווקא הבני קרח שכבר
 מתו החללו עליהם ויתחננו מפני שבני קרח הסתעשו חסוד"כ מחפלי'
 בעלי חסוד' כמוהם : (עח) ושם הוא בעצמו עליהם קינה
 הענין הזה יש לו חזק ער"מ מנין שהקב"ה מחפלה והכלל שאל
 דמיו' שמוסב על און סוף ב"ה מנעם ח"ו רק מדה הנקראת ככה
 כמד אך בדברי חכמי אמת : (עט) הוא טיפה שתי ידיו כו'
 כנגד לבו כו' עיין לעיל פרק י"ז ושם בארתי מעט כפי כתי
 המעור : [פ] לפי שהוא גנאי גם זה עיין שם בפרק הג"ל
 ובבאורי : (פא) שלא יתגאו המלאכי כו' מה הנאחז כו' הענין
 הזה הוא שחוס מאוד חס הכונה שלכן יבכ' במסותים דווקא
 שלא ירגישו המלאכים בצערו כביכול ותפלאו על זה מדוע הוא
 מנטער בדרת או יאמר שלכן הוא בוכ' להראות להם שהוא מנטער
 על ארץ ישראל ומורה שצדקת ישראל יורד בזה אך הענין בעצמו
 אומר דורשני חס אל המלאכים יתכן הגאות וכפי אשר בארתי
 לעיל פרק י"ז שגנין הבכי' הוא מניעת השפע מלמעלה (כי ע"י
 פעול' מלמטה נתוסף כח בפעולת של מעלה) יתכן מאוד שלכן
 הוא בוכ' להראות שלורך ישראל חף להם ולא יתפלאו עוד מדוע
 נתן להם החור' דווקא וענין הגאווה הוא בנה שנקשו חנו לנו
 ונעשינה וקטרנו בנתינת החורה לישראל כי דימו כי הם נעלים

כי נשבה (נא) עדר ה' ומה ת"ל מפני גוה
 (פא) שלא יתגאו המלאכים העומדים על הקב"ה
 למעל' ויאמרו מה הנאתו של הקב"ה מבשר
 ודם (נב) שנתן להם את התורה לישראל [פב] ומפני
 מה לא נאמר כאן כמי שנאמר להלן (שם ט')
 כה אמר ה' צבאות התבוננו וקראו למקוננת
 ותבואינה ואל החכמות שלחו ותבואנה ותמהרנה
 ותשנה עלינו נהו ותרדנה עינינו דמעה ועפעפינו
 יזלו מים כי קול נהו נשמע מציון אך שדרנו וגו'
 אף כאן יאמר הכתוב ודמוע תדמע ותרד עינינו
 דמעה : אלא כביכול אין רחמנות לכל בריה
 (נז) על ישראל אלא הקב"ה בלבד (פג) שמתחלה
 הלך להם (נד) את עולמו : ונאמר (איכה א')
 בכה תבכה בלידה (נה) ד"א (פד) בכה תבכה
 בלידה וכי בלידה בוכין וביום אין בוכין אלא
 מאותה שעה (פה) נתרועעו (נז) דליותיהן של
 ישראל שגזרה גזירה על רבי עקיבא להריגה ומאי
 ודמוע תדמע ותרד עיני דמעה : אלא [פח] משל
 למה"ד למלך ב"ו שסרחו עליו אשתו ובניו עמד
 ורחשן

ישועות יעקב

פרת טובים הם כדאיחא כב"ר פט"ו רק מחמת שלא הורגלו בניס
 הללו וכן נספד' בפסיקתא שהבאתי לעיל וז"ל כשהיו ישראל שרוים
 בארץ היו טובים מי בשמים ומימי נוזלים ומי מעינות כיון שגלו
 לבבל ושתי מים מן פרת כו' : [נ] עיין לעיל פרק י"ז (נא) הדריקים
 והחסידים נקראים עדר ה' : (נב) כמו שאמרנו בשעת מיתן חורה
 מה חניס וגו' חנה הודך על השמים כדאי' בשבת פר"ע : [נג] פי'
 שם בירמיה ט' הוא קאי על צה"ק וירושלים לבד ולא על ישראל
 הקב"ה בוכה בבתי צדאי' בגלוי וגם המלאכים היו בוכים על חורבן
 צ"ה וירושלים כמ"ס הן אצל אלם נעקו חולה וגו' כדאי' בחגיגה פ"ק
 לכך כתיב שם ל' רבים אבל בירמיה י"ג היה הכיזיה רק על
 ישראל ודריקים לבד ועליהם הוא בוכה בבתי גויאי' כמק' שאין
 רשות למלאכים לכנוס שם לפי שאין המלאכי' רזיזים להניחו ית'
 לבכות על ישראל כמו שקטרנו על בריאת אדם ועל מ"ח :
 (נד) שהקב"ה צרא כל העולם וכל הנמצאים רק כשגיל ישראל
 ומעלת גדולה אפי' ממלאכים כידוע ל"ח ועי' נתקנאו כל הבריות
 בישראל ואין מרחם עליהם אלא הקב"ה לבדו : (נה) וכתיב באריה
 אין לה מנחם : וגו' [נו] מלשון ורעו דליותיו [ירמיה י"ח] נשברו
 ענפיהם וזמורותיהם וכפירש"י שם עי"ש וצערך ערך דל וכן כלל
 דליותיו (יזקאל י"ז) וכן ברוב דליותיו (שם י"ט) דלא כפי'
 הזיקוקין

במעלתם מישראל : (פב) ומפ"מ לא נאמר כו' חף כאן כו'
 וחרד עינינו כי' הדבר הזה שחוס מאוד לפי הפשט שמוסב על הנשים המקוננת שיעורו אותנו לבכי וחלוי' על לך הרמו מוסב
 על המלאכים ולכן שאל מדוע לא כתיב גמי הכי בלשון רבים כי הבכי' נוגע לכולם ונפרש שמדת הרחמנות על ישראל לא
 נמשך רק מהקב"ה ולכן ולא שייך הבכי רק מעליו [פג] שמחיל' חלק להם את עולמו ר"ל לישראל שהנה פועלים בעולמו אבל על
 ירושלים הבכי' והרחמנות נובע מכול' : [פד] ככה תבכי' לילה מוסב על השכי' שרק היא מנטערת ברת ישראל ועל חוסך שלהם
 שדונה לילה או בליל' מנעם כמ"ס ג' משמורת כו' ובכל משנה יושב הקב"ה ושואב כו' : (פה) נתרועעו דליותיו של ישראל
 שנטברו ענפיהם הגבוהים כלומר בלידה שנגזר עליהם ימי חוסך ומדה"ד שילט על ישראל בכל עת ואחת במעשי דר"ע שהוא ענין
 מפליא מאוד ון חור' ון סכרה רק מפני חוקף הדין : (פו) משלו משל למה"ד למלך ב"ו כו' כלל כוונת המשל אשתו זו השכי' ובני'
 זו כנסת ישראל ועי' חטא בני' נדחפה גם אשתו מביטו זו צה"ק ובכל שנה הוא הולך אל המקום ההוא להנטער בדרתן כביכול
 והעניינים

ד"א למה נאמר שומר מה מלילה . אלא לפי שהקב"ה יושב ומשמר מי שיש בו (צא) ד"ח (נט) לאמיתו כגון חנניה (ס) מישאל ועזריה לכך נאמר שומר מה מלילה . מכאן אמרו אם עושה אדם שתיים או שלש טובות מוסרין לו (צב) מלאך אחד לשומרו . שנאמר (שמות כג) הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך . ואם קרא אדם תורה נביאים וכתובים מוסרין לו שני מלאכים לשמרו שני (תחלים צב) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך (פא) אבל אם קרא אדם תורה ונביאים וכתובים ושנה משנה ולמד הלכות ואגדות ושמש ת"ח . אז הקב"ה משמרו בעצמו . (צג) משלו משל למה הדבר דומה למלך שהיה מהלך בדרך במדבר ובנו עמו כיון שהגיע לחמה עמד אביו מצד רוחה של חמה ועושה צל לבנו כדי שלא יגיע לו חמה ושרב וכן עושה הקדוש ברוך הוא לישראל . שני (שם קבא) ה' שומרך (צד) ה' צלך על יד ימינך וגו' . ומאי אמר שומר (צה) אתא בוקר . אלא אמר להם הקב"ה ליש אל בני ובי לא הנדתי לכם בתחלה שאעפ"י שאתם בוכים ומצטערים עכשיו על הבית האחרון שהוא חרב בעונותיכם אבל לעתיד (סב) תבואו ותשמחו עמי [צז] שמחה שלימה כדרך שאני שמח בכם . שנא' (ישעיה ס"ד) (צז) כקרוח אש המסים מים תבעה אש להודיע שמך לצריך מפניך גוים ירגזו בעשותך נוראות לא (סג) נקוה וגו' ומאי וגם לילה אלא אלו השנים רעים וקשי' (סד) שאתם דרים בין העכו"ם . ומאי אם תבעיון (סה) בעיו שובו

מאורי אש

והעניינים ההם צעיקין הם עמוקים מדעתנו וכולם יש להם חוך בהכתי אמת ומי שזוכה לדבריהם יבחין : (פז) שמקרקרת על כניה מהמית הטבע ולחו כמשל הזה יבואר יותר במדרש חזית : [פח] כתעלם מכל דר' סרמון של ישראל כלומר אמת שישראל הטלו אבל איך יחכן שיומסר בידי מי אשר הוא רע מהם יותר ומפרש בשרש שתי דמעות לכן היה עושה רגונו מעט : (פט) אלא ביום כו' בלילה כו' אף שהכוונה יום ולילה כפשוטו ממש מ"מ ענין רמז ג"כ בה כי יום מכונה ומכוון למדת הרחמים (שנקודת ביום) אור וזהו ומתענג ולילה עת חושך (זמן הדיון מתעורר) ומד"ד גובר ובאר הכתוב אלי קורא משעיר (זה עשו) שהוא שומר דבר מה מלילה כלומר שהוא מנא' מתי יבצר על ישראל ויבטח הוא בהם או יאמר הקב"ה מנא' שיעבור הלילה והחשך החרזה עליהם ויחול האור הכהיר : (צ) וגם חושן ע' שנה כו' שכל העת לא שלטה רק מד"ד ותחא בוקר רומז על הגאולה שהי' אחרי כן : [צא] ד"ח לאמיתו כגון חנניה כו' כלומר עובד מנא'ב' אמיתית ומקדש נפשו עליו יח' כחמ"ו וכלומר שומר ומנא'ב' למעשי הדריקים בעת החושך והגולה למען יבא לו סניבור הוא מלאך אחר לשומרו הוא מלאך הנעשה מנא'ב' האדם הנעש' לו סניבור וכל מה שלימד צעניינים רבים שומרו רבים אכל אש למד כולם אז הקב"ה משמרו בעצמו והוא ניסים נגלים לעין כל וע"י המלאכים הם ניסים נסתרים מעט נגלים בטבע המלאכות והבן והענין הכולל כי ע"י החור' זוכה שיושג בהשגחה ניסים למעלה מהטבע כי היא למעלה מהטבע : (צב) משלו משל למלך כו' וכלומר אחר שבנו עמו לכן הוא לו לכל להבין עליו כן . סח"ח מצד שהוא דבוק בו יח' ע"כ מגין עליו והמליצה בדרך הוא לפי טבע המערכי שולט על העולם השפל ומכלה לפעמים [שזה באה ממד"ד הגובר] והקב"ה משרד טבעו אחר שהאדם דבוק עמו : (צד) ה' לך על יד ימינך אולי הדמו ג"כ מצד החורה שנתנה בימין כח"ש ניינינו אש ד"ז לנו לכן זוכה ללך ה' על ידי הימין זהו החורה : [צה] אחא בוקר כו' שאע"פ שאתם בוכים כו' ר"ל אחא מכבר כלומר כי תכלית הגלויות למען הגאולה וסיף המעשה במחשבה חמילה אף שעתה נגזר עליכם לילה (וזהו וגם לילה) מ"מ אחא בוקר מכבר כי הכל למען הגאולה כ"כ : [צז] שמחה שלימה כדרך שאני שמח בכם כח"ש חזן זה שמחה המועלת רק שמחה האמת מצד שאני מקור הטוב אוהב טוב : (צז) כקדוה אש [כמו שמקדוה ומאם מאש המסים (דרכים נמסים ונגרים) מים חצבה אש [כמו האש שמצבע המים] להודיע שמך לגריך שימסו ויאכדו מפניך ואז ירגזו מפניך בעשותך נוראו' לא נקוה שלא קיונו

ורחפן והוציאן מביתו ובכל שנה ושנה הוא הולך אל המקום שדחפן שם ושותה מלא קומתו ארצה ובוכה ואלמלא מקרא כתוב א"א לאמרו כמו אב שאומר בבכיה אי בני וכמו תרגגולת (פז) שמקרקרת על בניה . שני (ישעיה כ"ב) כי יום מהומה ומבוסה ומבוכה לאדני ה' צבאות בניה חזיון מקרקר קר וגו' וכשהיו ישראל הולכין בגולה [יז] [פח] נתעלם מכל בריה סרחון של ישראל עד שבא הקב"ה ואמר לדם אלא בשכר שתי דמעות שהוריד עשו לפני אביו לכך באתי לעשות רצון שעיר שנאמר (ישעיה כא) משא דמה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה שומר מה מליל . אמר שומר אתא בוקר וגם לילה אם תבעיון בעיו שובו אתיו למה נאמר שומר מה מלילה שומר מה מליל אלא לפי שכל טובתן של ישראל אינה (פט) אלא ביום . וכל רעתן של ישראל אינה אלא בלילה (צ) וגם אותן ע' שנה (יח) שבין בית ראשון לבית שני אינו אלא לילה . לכך נאמר שומר מה מלילה .

ישועות יעקב

הז' קוקין : (נו) כי כבר נתכפר עונותם בחורבן בהמ"ק ובחורבן ירושלים שספך הקב"ה חמתו בעלים ואכזבים וכן איתא צמ"ר כל מקום שנ' והיה שמחה מתיבין ליה והא' כתיב והיה כאשר נלכדה ירושלים א"ל עור היא אינו אלא שמחה דאמר ר' שמואל בר נחמני אפופוסין (פי' גור דין) נטלו ישראל על עונותיהם ניום שמר בית המקדש של חס עונך בה ליון לא יוסף להגלותך : (נא) של גלות ככל : [נט] שהקב"ה שומר ומנא'ב' שיהיה בתוך הגולה הדומה ללילה לדקים שיהא בהם ד"ח לאמיתו ר"ל סהיו מקיימים חתובה שלומדים זה נקרא ד"ח לאמיתו : (ס) שהם קיימי' מ"מ בחורה ורצתה את ה' וגו' ככל נפשו אפי' אם נוטל נפשו שומרו נפסם על קדושת שמו יח' ע"ז נח' שומר מה מלילה וגו' מתפללי' שיצאו יתגבולת החיל הארוך הדומה ללילה בזכות כמה אלפי' ורבות אין מספר שומרו נפסם על קדושת שמו יח' כמו חמ"ו : (סא) ע' לעיל פ' י"ח נוסחה אחרת : (סב) לומן גאולתינו שיבא כ"כ שדומה לבוקר : (סג) ובימר עד שיעשה למחכה לו : (סד) וכן פירש"י ע"ס : (סה) אש חנקשו שהקב"ה ימחר לכם קך הגאולה שובו החיו ע"י זכותו כמו שהיתה בימי הבית השני ע"י חמ"ו : (צב) מלאך אחר לשומרו הוא מלאך הנעשה מנא'ב' האדם הנעש' לו סניבור וכל מה שלימד צעניינים רבים שומרו רבים אכל אש למד כולם אז הקב"ה משמרו בעצמו והוא ניסים נגלים לעין כל וע"י המלאכים הם ניסים נסתרים מעט נגלים בטבע המלאכות והבן והענין הכולל כי ע"י החור' זוכה שיושג בהשגחה ניסים למעלה מהטבע כי היא למעלה מהטבע : (צב) משלו משל למלך כו' וכלומר אחר שבנו עמו לכן הוא לו לכל להבין עליו כן . סח"ח מצד שהוא דבוק בו יח' ע"כ מגין עליו והמליצה בדרך הוא לפי טבע המערכי שולט על העולם השפל ומכלה לפעמים [שזה באה ממד"ד הגובר] והקב"ה משרד טבעו אחר שהאדם דבוק עמו : (צד) ה' לך על יד ימינך אולי הדמו ג"כ מצד החורה שנתנה בימין כח"ש ניינינו אש ד"ז לנו לכן זוכה ללך ה' על ידי הימין זהו החורה : [צה] אחא בוקר כו' שאע"פ שאתם בוכים כו' ר"ל אחא מכבר כלומר כי תכלית הגלויות למען הגאולה וסיף המעשה במחשבה חמילה אף שעתה נגזר עליכם לילה (וזהו וגם לילה) מ"מ אחא בוקר מכבר כי הכל למען הגאולה כ"כ : [צז] שמחה שלימה כדרך שאני שמח בכם כח"ש חזן זה שמחה המועלת רק שמחה האמת מצד שאני מקור הטוב אוהב טוב : (צז) כקדוה אש [כמו שמקדוה ומאם מאש המסים (דרכים נמסים ונגרים) מים חצבה אש [כמו האש שמצבע המים] להודיע שמך לגריך שימסו ויאכדו מפניך ואז ירגזו מפניך בעשותך נוראו' לא נקוה שלא קיונו

אליהורבא פרק 7

לפני המלך שאינו מצטער גופו לפני המלך אינו [עב] מבי
 (קא) ד"א משל למלך שהו' יושב על כסאו . והיה עבדו
 משרת לפניו ודואה המלך את עבדו (עב) שהו' מתבאר
 לפניו מיד עומד המלך מן כסאו ותופס את עבדו בידו
 והושיב אותו לפניו . וכך אמר להם הקב"ה לישראל בני
 (קב) עשו רצין בני' ועבדי' כדרך שאני עושה רצון
 בני ועבדי שנ' (ס' ל') מי בכס ירא ה' שומע בקול
 עבדו [עד] אשר הלך חשבי ואין נוכח לו יבטח בשם ה'
 וישען על אלהיו :

שובו התי' אלא לפי שאין הקב"ה נותן את התורה
 (סו) (צד) אלא למי שצטער עליה : שנ' (שם כ"א) משא
 בערב ביער בערב תלינו אורחת דרנים לקראת צמא התי' מים
 (צט) ואין בערב אלא לשון [סו] ערב ואין יער (סח) אלא לשון
 צער ואין מים אלא ד"ת : לכן נאמר [סט] ביער בערב
 וגו' לקראת צמא התי' מים למה ישראל דומין בעוה"ז
 לפני אביהם שבשמי' : למלך כשר ודם שהיה לו שני
 עבדי' ונותן להם (ע) שני עצו' ואומר להם הביאו לי
 את (עא) האור : המצער גופו לפני המלך מבי' את האור

מתוך

ישועות יעקב

התי' בואו לפניו בחטובה על פניו יחסי : [סז] ולפי שאר"ל אין
 הנלוות מתכנסות אלא בזכות התורה שנאמר גם כי יתנו בננוס
 עתה אקבלם (הושע ח) ואין אור תורה שורה אלא בגוף נקי מן
 הטמא ע"י חטובה : [סז] לטון לילה וערב רמז על הנלוות המר .
 (סח) היו"ד של יער מתחלק ב' בא"ב דבי ר' מיי' שהוא א"ס
 ז"ח ג"ז ד"ו י"י כ"כ ל"ט מ"ס ק"ת ר"ס ה"ל לפי שאין לה"א זוג
 בעשרות וכן לכו' אין בן זוג במאות ועיין רש"י פ' החליל
 [סט] ור"ל שנסמך זה הסמך אל שבו החיו לרודם שאם יצאו את
 עמנו על התורה בגלות וכו' לגאולה ב"ב : (ע) משל לתורה
 שנכתב תורה שבע"פ שסיים לריכס זה לזה כמו שצ"ח אחר
 צ"ע אינו דולק יפה רק שנים יחד : [עא] זה עסק וקיים
 התורה והמנוח כי עקר התורה שיבא את האדם לירי מעשה
 וקיום מצותיה ומ"ס הביאו לי את אור כמו שאמרנו צוהר אורייתא
 דלאו איהו בדחילו ורמימו לא פתחא לעילא : [עב] דקרק בלשונו
 הקדוש ולא אמר אינו מביא לפני המלך כמו בחלוקה ראשונה כי
 זה אינו מביא כלום ואמרנו בשבת דף ל"א והיה אמונת עמך חוסן
 ישועות חכמת ודעת זה סדר זמנ' נק"ט כו' ואפ"ה אי חיבא
 יראת ה' אין וחי לא לא משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי חטים
 לעלי' והעלה לו א"ל ערכת בהם קב חומטין [פי] עפר דק שלא
 יתלע) א"ל לאו א"ל מוט"ב של"א העלי"ת והנן זה מאלד . וכ'
 במדרש חלפיות וז"ל דואב ה' שקול כנגד כל ישראל (ילקוט
 שמואל בס' מדרש דף ל"א ע"ב) הבט וראה שיראח שמים הוא
 שורש השרשים ובו זוכה האדם לקנות מיי' עוה"ב ואין הדבר חלוי
 ברוב חכמה דאחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכין לבו לשמים
 ודואב ויכח סכרוב חכמתו ה' שקול כנגד כל ישראל עד שאמרנו
 עליו שהי' דורש על המגדל הפורח באוויר שהוא נואר הלמ"ד ב'
 מאות הלכות וכיון שחורתו היה מן השפה ולחון כשאחז"ל בעת
 מיתחו שסח חורתו כשאחז"ל על פסוק חיל בלע ויקאלו כו' וכ"ז
 בעבור שלא ה' בו יראת שמים שהכל חלוי ביראח שמים ולא ברוב
 חכמה וראי' לזה דמשאר אומות יש חכמים מחוכמים בחורת משה
 והם יורדים לשאול מטה עכ"ל בדף ק"ח ע"ב : (עג) דואב וירא
 שמו' אינו עובדו כראוי וכראוי : [עד] כמ"ר נדרש זה על אציהם
 ועל ד

מאורי אש

קוינו מעילם לנוראות כאלה שיהיה הדיבור בנו חזק כל כך כמו
 שמסיים עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו ויתכן
 שהחודשות שמו כוח הוא השמחה השלימה כי יוסר לב האזן
 וכולם ודעו את ה' ואויבי ה' יכלו בחזותם זאת אז כולם יכספו
 לזה כי תקבע השוקק ההשגה בין בני אדם אך מהם ימנע זאת
 ע"י עונש : (צח) אלא למי שמצטער כו' ובארו אס תנעיון בעי'
 בלו ותחפלו . טיבו בחטובה והגאלו ע"י החטובה ואז יתכן לכס
 התורה והתגלותה כי תגאל בלגס לע"ל והנן ואין לירך לפירוש
 י"ע שפירש לפי שזכות התורה נגאלים שאין זה מרומז בכחוב
 רק הכונה על התורה שיגלה לע"ל כי זה הכלית קבוצ גלות .
 [צט] ואין צבר כו' ובארו ע"ד הדגש והסמך משא בערב
 (הנבחה נאמר על אותן האנשים אשר ערב ומוטף להם מרוב השרה
 ביער [נקום אשר אין סס אש רק שודד באין להם ומצוין] בערב
 עליו אורחות דודים (כלומר חלינו בחשכת הגלות ואולי קראם
 דודים והנן נוסף שהם דודים ורעים לה' ומפרש לקראת אמא
 [בתורה] התי' מים (זהו התורה וע"י תגאלו (כמו שפי' י"ע)
 לע"ל או בארו שמבקשים שיגאלו ויתגלה התורה כמו שבארתי :
 (ק) למה ישראל דומין כו' למלך ב"ו כו' נפלא זס המשל להראות
 כי טיבת מעשי המלות בעוה"ז אשר נצטוונו כי לכאור' הלא הגפס
 הוא עליונה שרם התחברה בגוף מה יוסף' לה עיד התחברות
 לניוה ומפרש כמו שהיו א"ל להסמך כ"א בדבר גשמי ולא ירליק
 אס לבד בן הנפש ע"י פעולות מעשיות מחזוקת השגחה (עיון
 בצעל העקרים בחלק ב') והמשל בשני העבדים הם הגוף והנפש
 והשני עולם הוא התורה והשגחה המזוהר השכל והמלות המעשיות
 המזוהר ומחוק את הגוף והאדם כבחינתו ירליק האור עד שיוך
 וזהו אור הנפש אך בחנאי שיצער בדבר ויעמוד עוד זאת הצער
 יהיה לפני המלך כלומר מפני כבודו ית' לא לשום חקות שבר
 ועי' זוכה להשיגה כמו שאמר לעיל שהקב"ה נותן התורה למצטער
 עליה ויש לומר עוד בדרך אחרת אך זס יותר גכון עיון להלן :
 (קא) ד"א משל למלך שהוא יושב על כסא כו' מתבאר כו' הוא
 ע"ד מאמר המחקרים ומכמי אמת שחכלית יצירת האדם בעוה"ז
 כי מתחילת אובלת נהמא דכסופא בלא שום משכורת כי לא עמלה
 וע"כ מתבייטת לקבל שכרה אך עתה שהיתה משרת אותו ועובדו
 ע"י מנותיו ויש לה ירא' וזכ' מלפניו אז ינתן לה שכר' המשל ויש
 ה' זוכ' לכל שכבוד הזה וזה א"ל כ"א בהחבר' בגוף שאו נחוסף לה אלו הכחות וכבר בארתי בספרי חפזים זהב דרוש עין שלום
 באריות מאל' העניינים והכלל שכת המתפעלי והבוש' . בזה לנפש מהתחברות' לגוף ואין להארץ פה : (קב) עשו רצין בניכם
 ועבדיכם כו' אס הדבר כפשוטו להורות שיעש' רצון כולם להספיק להם מזונותיהם ולחיותם לא ידעתי מה שייך הכי ויס לפרשו
 ע"ד זור' שמוסק על לעיל שרר' לייגע הגוף והנפש יחד בחור' ואז ימאל' והג' הנפש יכיל בשם בן המלך שהוא מכיר כבוד המלך
 ואובהו באמת והגוף בשם עבד ירא ומסדר מהמלך ומעונם ואינו מכיר גדולתו והאדם רריך לשמוע לטניהם שיעבדו' מאלה' ומירא'
 כדרך שה' משגיח על טניהם לקיימם וספן בהחברותם ומסתמא מחמת זה כדי שיצטרך בטניהם וזהו מי בכס ירא ה' (מגד הירא'
 והעונש) שומע בקול עבדו (זה הכחות הגוף שמהם יירא') יבטח בשם ה' (זהו מאלה' ויבא לירי טניהם והנן מאלוד וזהו דרך הנכון
 בכאורס ואם אשר יקון בצבור הזה יביט ביסועות יעקב וימלא פיוס פשוטי וירוח בו די נמלו :

מתוך

התי' בואו לפניו בחטובה על פניו יחסי : [סז] ולפי שאר"ל אין
 הנלוות מתכנסות אלא בזכות התורה שנאמר גם כי יתנו בננוס
 עתה אקבלם (הושע ח) ואין אור תורה שורה אלא בגוף נקי מן
 הטמא ע"י חטובה : [סז] לטון לילה וערב רמז על הנלוות המר .
 (סח) היו"ד של יער מתחלק ב' בא"ב דבי ר' מיי' שהוא א"ס
 ז"ח ג"ז ד"ו י"י כ"כ ל"ט מ"ס ק"ת ר"ס ה"ל לפי שאין לה"א זוג
 בעשרות וכן לכו' אין בן זוג במאות ועיין רש"י פ' החליל
 [סט] ור"ל שנסמך זה הסמך אל שבו החיו לרודם שאם יצאו את
 עמנו על התורה בגלות וכו' לגאולה ב"ב : (ע) משל לתורה
 שנכתב תורה שבע"פ שסיים לריכס זה לזה כמו שצ"ח אחר
 צ"ע אינו דולק יפה רק שנים יחד : [עא] זה עסק וקיים
 התורה והמנוח כי עקר התורה שיבא את האדם לירי מעשה
 וקיום מצותיה ומ"ס הביאו לי את אור כמו שאמרנו צוהר אורייתא
 דלאו איהו בדחילו ורמימו לא פתחא לעילא : [עב] דקרק בלשונו
 הקדוש ולא אמר אינו מביא לפני המלך כמו בחלוקה ראשונה כי
 זה אינו מביא כלום ואמרנו בשבת דף ל"א והיה אמונת עמך חוסן
 ישועות חכמת ודעת זה סדר זמנ' נק"ט כו' ואפ"ה אי חיבא
 יראת ה' אין וחי לא לא משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי חטים
 לעלי' והעלה לו א"ל ערכת בהם קב חומטין [פי] עפר דק שלא
 יתלע) א"ל לאו א"ל מוט"ב של"א העלי"ת והנן זה מאלד . וכ'
 במדרש חלפיות וז"ל דואב ה' שקול כנגד כל ישראל (ילקוט
 שמואל בס' מדרש דף ל"א ע"ב) הבט וראה שיראח שמים הוא
 שורש השרשים ובו זוכה האדם לקנות מיי' עוה"ב ואין הדבר חלוי
 ברוב חכמה דאחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכין לבו לשמים
 ודואב ויכח סכרוב חכמתו ה' שקול כנגד כל ישראל עד שאמרנו
 עליו שהי' דורש על המגדל הפורח באוויר שהוא נואר הלמ"ד ב'
 מאות הלכות וכיון שחורתו היה מן השפה ולחון כשאחז"ל בעת
 מיתחו שסח חורתו כשאחז"ל על פסוק חיל בלע ויקאלו כו' וכ"ז
 בעבור שלא ה' בו יראת שמים שהכל חלוי ביראח שמים ולא ברוב
 חכמה וראי' לזה דמשאר אומות יש חכמים מחוכמים בחורת משה
 והם יורדים לשאול מטה עכ"ל בדף ק"ח ע"ב : (עג) דואב וירא
 שמו' אינו עובדו כראוי וכראוי : [עד] כמ"ר נדרש זה על אציהם
 ועל ד

התי' בואו לפניו בחטובה על פניו יחסי : [סז] ולפי שאר"ל אין
 הנלוות מתכנסות אלא בזכות התורה שנאמר גם כי יתנו בננוס
 עתה אקבלם (הושע ח) ואין אור תורה שורה אלא בגוף נקי מן
 הטמא ע"י חטובה : [סז] לטון לילה וערב רמז על הנלוות המר .
 (סח) היו"ד של יער מתחלק ב' בא"ב דבי ר' מיי' שהוא א"ס
 ז"ח ג"ז ד"ו י"י כ"כ ל"ט מ"ס ק"ת ר"ס ה"ל לפי שאין לה"א זוג
 בעשרות וכן לכו' אין בן זוג במאות ועיין רש"י פ' החליל
 [סט] ור"ל שנסמך זה הסמך אל שבו החיו לרודם שאם יצאו את
 עמנו על התורה בגלות וכו' לגאולה ב"ב : (ע) משל לתורה
 שנכתב תורה שבע"פ שסיים לריכס זה לזה כמו שצ"ח אחר
 צ"ע אינו דולק יפה רק שנים יחד : [עא] זה עסק וקיים
 התורה והמנוח כי עקר התורה שיבא את האדם לירי מעשה
 וקיום מצותיה ומ"ס הביאו לי את אור כמו שאמרנו צוהר אורייתא
 דלאו איהו בדחילו ורמימו לא פתחא לעילא : [עב] דקרק בלשונו
 הקדוש ולא אמר אינו מביא לפני המלך כמו בחלוקה ראשונה כי
 זה אינו מביא כלום ואמרנו בשבת דף ל"א והיה אמונת עמך חוסן
 ישועות חכמת ודעת זה סדר זמנ' נק"ט כו' ואפ"ה אי חיבא
 יראת ה' אין וחי לא לא משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי חטים
 לעלי' והעלה לו א"ל ערכת בהם קב חומטין [פי] עפר דק שלא
 יתלע) א"ל לאו א"ל מוט"ב של"א העלי"ת והנן זה מאלד . וכ'
 במדרש חלפיות וז"ל דואב ה' שקול כנגד כל ישראל (ילקוט
 שמואל בס' מדרש דף ל"א ע"ב) הבט וראה שיראח שמים הוא
 שורש השרשים ובו זוכה האדם לקנות מיי' עוה"ב ואין הדבר חלוי
 ברוב חכמה דאחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכין לבו לשמים
 ודואב ויכח סכרוב חכמתו ה' שקול כנגד כל ישראל עד שאמרנו
 עליו שהי' דורש על המגדל הפורח באוויר שהוא נואר הלמ"ד ב'
 מאות הלכות וכיון שחורתו היה מן השפה ולחון כשאחז"ל בעת
 מיתחו שסח חורתו כשאחז"ל על פסוק חיל בלע ויקאלו כו' וכ"ז
 בעבור שלא ה' בו יראת שמים שהכל חלוי ביראח שמים ולא ברוב
 חכמה וראי' לזה דמשאר אומות יש חכמים מחוכמים בחורת משה
 והם יורדים לשאול מטה עכ"ל בדף ק"ח ע"ב : (עג) דואב וירא
 שמו' אינו עובדו כראוי וכראוי : [עד] כמ"ר נדרש זה על אציהם
 ועל ד

פרק לא (א) מתוך השלום

השלום (ה) כיצד אלא כשם שהקב"ה יהי שמו הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמי. הוא מתכוין ועושה שלום בארבע מאות ותשעי [כ] וששת אלפי רבבות של מלאכי השרת שהם עומדי לפניו תמיד. והם מקדשין את שמו תמיד מיציאת החמה ועד שקיעת החמה הן אומרים קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו [ישעיה ו'] ומן שקיעת החמה עד יציאת החמה הן אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו [יחזקאל ג'] (ב) וכן מתכוין ועושה שלום בשבעים לשונות (ג) ובכל באי עולם שברא בעולמו. שני (איוב כה) עושה שלום במרומו. כך יעשה האדם שלום בין כל אדם לחבירו ובין איש לאשתו. וכן היה עושה אהרן הכהן (ה) שהיה מתכוין ועושה שלום בין ישראל לאביהם שבשמים ובין [ג] ישראל לחכמים ובין חכם [ד] לחבירו ובין ישראל לחבירו ובין איש לאשתו ועליו הוא אומר (ישעיה ג') אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. [ו] ועליו נאמר (שם נ"ו) כה אמר ה' [ז] שמרו משפט ועשו צדקה וגו'. הקב"ה שהוא בוחן לבות וכליות היה אומר לאהרן (ח) אתה נתכוונת לטובה ועשית שלום ביני ובין בני ישראל אני מוציא ממך בנים [ה'] שמכפרו על ישראל בכל שנה ושנה (ט) וקוראין עליהם שלום בכל יום ויום. ויאמרו להם (במדבר ו') יברכה ה' וישמרך יאר ה' פניו אליך ויחנך ישא ה' פניו אליך ויש' לך שלום. כיוצא בדבר אתה אומר אחיתופל הגילגלי היה (טו) חכם

והיה בעל תורה [ו] ובשביל [ז] גמות הרוח שהיה בו נעקר מן [ז] העוה"ז ומן [ס] העוה"ב ועליו הוא אומר (ישעיה ג') (יג) אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו תחלת מעשיו הרעים של אחיתופל מה הן. [יד] כשנתקבצו כל ישראל עם דוד לבעלי יהודה להעלות את אהרן ה' מבית אבינדב אשר כנבעה ונשתכח מהם ההלכה מיר אמרו כול' כמו שלא היה בא אהרן ה' משדה פלשתי' אלא בעגלה אף בעגלה יבא לבית דוד מלך ישראל. והקב"ה נשבע בשמו הגדול ביו' שנשא עמר' את יוכבד דודתו לו לאשה לשם שמים שינטל הארון והתורה עמו ותנתן בזרוע של זרע עמר' שנאמר [במדבר ז'] ולבני קהת לא [ט] נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו. מד נטלו את הארון והרכבוהו על העגלה ומיר היה [טו] הארון תלוי באויר בין השמים ובין הארץ. ואינו עולה לא למעלה לשמים ולא יורד למטה לארץ. עוזא היה עומד שם מיד שלח עוזא את ידו ותפש בארון באותה שעה אמרו (טז) פושעי ישראל אלמלא לא שלח עוזא את ידו ותפש בארון כבר נפל הארון לארץ. מה עשה הקב"ה באותה שעה מיד המית את עוזא ונתלשה ידו מן הארון. וחזר הדבר שהארון הוא תלוי באויר בין הארץ ובין השמים ואינו עולה למעלה לשמים ואינו יורד למטה לארץ. ברוך המקום ברוך הוא שאין לפניו משא פנים שבשם (ז) שתפס אחיתופל את ההלכה בגרונו (י) ולא אמר אותה לרבים לפיכך נחנק בגרונו ומת בחניקה שהיא אחת מן ארבע מיתות

ישועות יעקב

ועל אליעזר עבדו ע"פ פרשה ס': (א) מוסב על מה שאמר בפרקים הקודמים שהאדם לרוך לעבוד את הקב"ה מתוך האהבה ומתוך הירא' ומתוך הרמנים ומתוך השל' ומפרכת אוחס אחת לאחת: [ב] עיין לעיל פ"ו וס' עמק המלך כ' תל"ו ג' מלכו"ת סאלו תל"ו אלפים רבבות מלאכים הם מלך מלכו"ת עיי"ש והת"י: (ג) ע"ה שהו שואל את ה"ה: [ד] שמונחיס זה את זה מתחת קנאת א"ם מרעהו: (ה) על ידי הקרבות נעשה שלום וקירוב לישראל עם הקב"ה: (ו) שחשב בלבו שימלך תחת דוד כדאיתא בירושלמי פ'חלק ובסנהדרין על פלגשי דוד אביו ולהרוב את דוד ומפורש במדרש ששם כן שחשב שח"כ ירון את אכשלוס למיתה ותסוב אליו המלוכה ועיין בפ' חלק: (ז) שלא חירק ל"ג שנים וסך את עצמו: (ח) צ"פ חלק ד' הדיוטות אין להם חלק לעה"כ ודר מנייהו אחיתופל: (ט) להם לא נתן עגלות כמו שנתן לבני גרשון ומררי: (י) ובירושלמי דחלק אי' שקללו דוד וכן בשעה שכהן

מאורי אש

פרק לא (א) מתוך השלום כיצד כו' כלומר ח"ך יתכוון לדמות במדותיו ית' במדת השלום ומה יתואר אליו ית' מדת השלום ומפרש שיתכוון ח"ך שש"ס שלום במלאכים ודבר זה פרשתו לעיל פ"ו: (ב) וכן מתכוון ועו"ש שלום בין ע' לשמות הכו"ש 'ש' אומות נכדלו בעולם והם נפרדו כשפטיהם ומתנגדים איש לרעהו בטבעו וא"כ מדרך הטבע היה לרוך להיות תמיד מריבה בניהם אך ה' ב"ה עושה שלום ומתפך טבעיהם כדי שיתקיים העולם: (ג) ובכל באי עולם כלומר בזין נמלט אחד מהנכדלים שכולם לריקים לשלום מפני שהם מטבעיים הפכיים הדי' יסודות הממונזין ומטבעם המה מתפרדוין וה' מקיים הרבנות [ד] במדותיו. והו' במלאכיו כמו שאמר לעיל כן יעשה האדם שלום כלומר שידבק במדותיו ית' ויתדמה לו לשפות שלום לכולם [ה] שהיה מתכוון ועושה שלום כו' לא שלום סתמי כמשפט אהב בני אדם רק כוונת להרמות למדותיו ית' ועליו נאמר אמרו צדיק כי טוב כלומר כי הוא איש טוב [זהו מדרש השלום] כי על זה ומפני שלעיל מזה הזכיר מאכשים הרעים ומרישים עלמן אש עם רעהו כמ"ש ונגש העם איש ברעהו ויהנו הנער בזקן גו' ואמר בהפכו אמרו צדיק כלומר מי שמבקש השלום: [ז] שמו משפט ושמו דקה זה ג"כ ע"י מדת השלום ע"י שאהב לכל ע"כ עושה משפט ודקה ובזכות זה יתרו נגאלים: [ח] אחת נתכוונת לטובה למען הדמות למדותיו ועשית שלום ביני ובין בני ישראל זהו צדק ששער האגפה בקטורת ולכן חתן לך בנים שמכפרין על ישראל וזהו כי פרי מעלליהם (הם בניו ועוללו) יאכלו מזבות אבותיהם וזהו מדה במדה כי שבר מזה מזה תהי' ע"ס מאווי' אש צדיק ורצון: (ט) וקוראין עליהם שלום שיברכו לישראל בשלום ואין שבר למעלה מזה שהכהנים יזכו שעל ידיהם ישראל מתברכים כי זה אוח על מעלתם ח"ך שפאכסו לפני ה'. [י] כיוצא בו אחיתופל כו' כלומר וכמו כן להיפך מי שאין בו מדת השלום רק שואף לבני אדם בטבע אף שיש בידו חכמה לרוב אינו כלום והוא נעקר ע"י מדתו הרעה מהעו"ל כי הוא שואף לכל ולא ינוח בחייו ומת בקולר שנים וגם מן העו"כ כי המד' הרע' הואת משחית הנפש כולה כי יביאנו לגאון ולכלל רע: [יא] חכם במדיניות ובעל ענה ובעל חור' בדיוני המנות: [יב] גמות הרוח שהיה בו שממנה זו באתה העדר השלום כי יתרום על כולם ואינם נחשבים בעיניו וע"כ שונאם: (יג) או לרשע גו' כו' כי הוא בעצם רע כי נפשו רעה ונשחטה עד מאוד ולכן גמול ידיו יעשה לו: [יד] כשנתקבצו כלומר שלא ידעו אס לשאת הארון על העגלה כשם שבא מפלסחים ובאמת הדין שזרע עמדם הם הלויים ישאו ואחיתופל ידע מזה ולא הגיד להם: (טו) הארון תלוי באויר שאינו בדין שינשא על העגלה ולכן היה תלוי באויר [טז] פושעי ישראל אלמלא כו' ר"ל האנשים הרשעים שלא האמינו בקדושת הארון שיתכן שהיה תלוי באויר ואמרו ששואף תפסוהו ולכן לא פל ולכן הומת עוזא ורלו שהארון תלוי ועוזא בעצמו מת מפני שח"ו רק ה' סיבב זאת שימות כעת מפני זה: [יז] שחפס אחיתופל

אליהו רבא פרק לא

צא

ואנשי סודים רעים וחטאים לה' מאוד (לג) רעים בגזר
 וחטאים בגילוי עריות לה' מאד בחילול השם ד"א לה'
 מאד (לד) שהיו מתגונים והולכין וחוטאין וכשהיה לומ
 מדבר עמהן דברים שהן (לה) כדרך (כז) הארץ אמרו לו
 (כג) גש הלאה וכשהיה מדבר עמהם דברים שאינן כדרך
 (כד) הארץ אמרו האחד בא לגור שנ' (סס יט) ויאמרו גש
 הלאה (כה) ויאמרו האחד בא לגור וישפוט שפוט וכן
 סנחרב [כו] גסות הרוח היתה בו ובה נעקר מן העולם וכן
 ג"ג גסות הרוח היתה בו ובה נעקר מן העולם שנ' [לז] אך
 אל שאול [כו] תורד אל ידכתי בור [יטסיה יז] אמרו עליו
 על נ"ג הרשע קצר בקומה היה וכשהיה הולך ממדינה
 למדינה ומעיר לעיר נתקבצו כל בני העיר ויצאו לקראתו
 והיו משחקים זה עם זה ואומרים זה לזה וכי זה ימליך
 מסוף העולם ועד סופו שנאמר [סה] רואין אליך ישגחו
 אליך יתבוננו הזה האיש מרגיו הארץ מרעיש ממלכות וגו'
 וכן פרעה גסות הרוח היתה בו ובה נעקר מן העולם
 שנאמר [שמות ס] ויאמר פרעה [לז] מי ה' אשר אשמע
 בקולו לשלח את ישראל וגומר וכן אנשי דור המדבר
 גסות הרוח היתה בהם לפיכך מתו במדבר ולא [כח] נכנסו
 לא"י שנאמר [נמדבר כח] וידבר העם באלהים ובמשה למה
 העלינונו ממצרים למות במדבר וגו' וכן באותן הדברים
 בד' וה' מקומות [לח] וכן שאול המלך גסות הרוח היתה
 בו לפיכך נדרג ונעקרת ממנו (סס) המלכות שנ' [שמואל
 ח' כ"א] ויאמר שמואל מה קול הצאן הזה באזני וגו'
 ויאמר שאול מעמלקי הביאות וגו' [לט] משלו מלמה"ד
 למלך ב"ו שאמר לבנו בני למה לא עשית את כל מה

שהפקדתך ואמר לו וכי מהו הדבר שהפקדתני שלא
 עשיתי מיד מעוז הכן את פניו באביו ואמר לו לאביו
 והלא עשיתי את כל מה שהפקדתני וכן שאול המלך
 שאמר לו שמואל הנבי' למה לא שמעת בקול ה' והשיב
 שאול את שמואל לא כן הדבר אלא שמעתי בקול ה'
 (מ) שנא' (סס) ויב' שמואל אל שאול ויאמר לו שאול
 ברוך אתה לה' הקימותי את דבר ה' ויאמר ומה קול
 הצאן הזה באזני וגו' ויאמר מעמלקי הביאות אשר חמך
 העם וגו' ויאמר שמואל וגו' ולמה לא שמעת בקול ה'
 ותעט אל השלל ותעש דרע בעיני ה' ויאמר שאול אל
 שמואל אשר שמעתי בקול ה' ואלך בדרך אשר שלחני ה'
 וגו' ויאמר שמואל וגו' יען מאסת את דבר ה' ויאמסך
 ממלך וגו' ולא עוד אלא (מא) שהיה שאול משמר
 קנאה ונקמה בלבבו על ישראל בכל מקומות מושבותיה'
 [לב] בשביל דוד (מב) במה שנצטוו לעשות לא עשה מה
 שא"ל שמואל שאמר הקב"ה עתה לך והכית את עמלק
 וגו' והמתה מאיש ועד אישה מעולל ועד יונק וגו' וה' לא
 עשה כן אלא החיה את אנג מלך עמלק ואת מיטב הצאן
 והבקר ומה שלא נצטוו לעשות [לח] עשה את נוב
 עיר הכהני' דרג שנא' [סס כז] ואת נוב עיר הכהני' הכה
 לפי חרב מאיש ועד אישה מעולל ועד יונק ושור וחזיר
 ושה לפי חרב (מג) וזלול בעריות במה שנתן את מיכל
 בתו אשת דוד לפלטי בן ליש (מד) ושאל באוב וידעוני
 והרבה לעשות תועבות בישראל לפיכך נדרג ונעקרה ממנו
 מלכות בית ישראל [מה] וכן בני ישראל אני כפרתן בכל
 מקומות מושבותי' כשהיו בא"י היתה בהם גסות הרוח
 ובה

מאורי אש

שילמדו איש איש לשון מיוחד כי נחפרה סביל' ויפרדו איש
 מעל אחיו (דרשות הר"ן) ואנחנו לאמין לדברי חז"ל שה' כפסוטו
 שה' השכים מאחס את לשונם ברגע אחת שלא מן הטבע והיו
 לשון הבה זורח ומהירות שנחבטל ענחס ופנחס מהר' (לג) רעים
 כזול כי שם רע מורה על איש רע הטבע שזול בני אדם וחטאים
 הוא כפסח וזה בגלוי עריות ושניהם בזה מנאזים שהיא היפוך
 הנושה וזוהי בזה הג"ע וכן מדות הרחמנות נחשקת ממדת הגאות
 וכן חילול ה' בזה ג"כ מזה כי קשה צעיוני להכניע לפניו ית'
 (לד) שהיו מחכו כי ר"ל עושים להבעים ולחלל שם שמיים בכונה :
 [לה] בדרך הארץ ר"ל כדרכם וכדרך אנשי ארצם אמרו לו גש
 הלאה וכן אחריו ולכן כתוב ויאמרו מפני שם ב' עניינים :
 (לו) אך אל שאול גו' שאין חקומה למסלתו וגאווה ידוע בכתוב
 שנאמר עליו אעלה על צמתי עב אדמה לעליון : (לז) מי ה'
 שלא האמין בסיבה הראשונה וזה מסיבת הגאון שלא רצה להכניע
 לפני ארון הכל : (לח) וכן שאול המלך ג"כ היה בו כלומר
 שסמך על דעתו לחמול על אנג ודימה שאין בו עבירה ואף שאין
 זה דומה לגאון האמורות לעיל בשגם שהכתוב אמר עליו ההפך
 שהצטק כפסו לומר שירא מן העם והשיב לו הלא את קטון אתה
 עשית רשע שבטי ישראל אחי עכ"ל שמך גאות היה בו שהעמיד על דעתו
 להחיותו ואף שהיה ג"כ מקטנותו שירא את העם עכ"ל
 שמך גאות ג"כ שסמך על דעתו ומביא כל זה איך זאת המדה צמטע
 מן המעט עוקר ח"ו את האדם מן העולם : [לט] משל
 למה"ד כו' העין פניו וזה סימן גסות הרוח שהיה בו שהי' מדמה כי עמו
 הנכון והוא קיים דבר ה' והעוז לדבר נגד שמואל שהוכיחו
 על זה : [מ] שנאמר ויבא גו' אשר שמתי כאומר הנה באת שמעתי
 לקול ה' וקיימתי דברו : (מא) שהי' משמר קנאה כלומר
 מלבד גסות הרוח שהי' בו נולד עוד מזה מדת הקנאה והקנאה להזולת
 וזה מפני הגאון ג"כ שסרה על גדולת הזולת מנעלתו
 ושם בו עד שהי' קנא וכוסק על ישראל במה שאהבהו לרד : [מב]
 במה שנגטווה לעשות כו' כלומר גם זה בזה מסיבת הגאון
 שיסמך רק על דעתו ובעת שמוזהו יסמוך על שכלו ולא עשה וזמה
 שלא יורה ואדרבה מזהר מזה ינטה אחר דעתו לעשות :
 (מג) וזלול בעריות גם זה מנחת הנקמה שהיה לו על דוד : (מד)
 ושאל צלוב מרוב הבזיון והבושה וכל זה בא להורות איך
 מדת הגאון מוליך האדם מעט מעט למדרוגת גרושות עד מאוד : [מה]
 וכן בני ישראל כו' וזה גלו כלומר זאת הסיבה הראשונה

ישועות יעקב

באון שבעת לחם וטלית השקט הי' לה ולכנותיה ויד עני ואביון
 לא החזיקה וכחנאזו מרוב טובה : [כב] כשהיה מסכים עמהם לרעה
 הנה נא לי שתי צוות וגו' עשו להן כטוב צעיוכס : [כג] לשון
 נחם רש"י : [כד] דרך ומנהג ארצם שהיה ממליץ על האורחים
 גערו בו בנזיפה ואמרו האחד בא לגור כו' [כה] דרש כך לפי
 שכתוב ב' פעמים ויאמרו : [כו] עיני מלכים ב' י"ט ובושעני'
 ל"ו ל"ז : [כז] ולעיל מיני' כתוב ואתה אמרת בלבבך השמים
 אעלה וגו' אעלה על צמתי עב אדמה לעליון אך אל שאול וגו' :
 (כח) אבל לא נעקרו מן העולם שיש להם חלק לעוה"ב ש"ז וכרתי
 לך חסד ועורף וגו' לכחך אחרי צמדנר וגו' כדאי' בנחק ואף
 צעוה"ז לא נעקרו שלא מחו פחות מכן ששים ועיי' רש"י פ' שלח
 על פסוק ובוניכס ויורו רועים במדבר : [כט] אבל יש לו חלק
 לעוה"ב עם הנדיקים כמו שאמר לו שמואל מחר אתה ובניך עמי
 צמתימי וגם ב"ק הופיעה וקראה אותו בחיר ה' : (ל) כשביב
 שברח דוד ובחזיה מקום שנחבא דוד שם ולא גילו לשאול עשה
 בהם נקמה לא ולמד מנוב : (לא) ואח"ל ביומא פ"ב כשחמל
 על אנג יתסה צח קול ואמרה אל חלוק הרבס ונזבו יתה צח
 קול

ואנשי סודים רעים וחטאים לה' מאוד (לג) רעים בגזר וחטאים בגילוי עריות לה' מאד בחילול השם ד"א לה' מאד (לד) שהיו מתגונים והולכין וחוטאין וכשהיה לומ מדבר עמהן דברים שהן (לה) כדרך (כז) הארץ אמרו לו (כג) גש הלאה וכשהיה מדבר עמהם דברים שאינן כדרך (כד) הארץ אמרו האחד בא לגור שנ' (סס יט) ויאמרו גש הלאה (כה) ויאמרו האחד בא לגור וישפוט שפוט וכן סנחרב [כו] גסות הרוח היתה בו ובה נעקר מן העולם וכן ג"ג גסות הרוח היתה בו ובה נעקר מן העולם שנ' [לז] אך אל שאול [כו] תורד אל ידכתי בור [יטסיה יז] אמרו עליו על נ"ג הרשע קצר בקומה היה וכשהיה הולך ממדינה למדינה ומעיר לעיר נתקבצו כל בני העיר ויצאו לקראתו והיו משחקים זה עם זה ואומרים זה לזה וכי זה ימליך מסוף העולם ועד סופו שנאמר [סה] רואין אליך ישגחו אליך יתבוננו הזה האיש מרגיו הארץ מרעיש ממלכות וגו' וכן פרעה גסות הרוח היתה בו ובה נעקר מן העולם שנאמר [שמות ס] ויאמר פרעה [לז] מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל וגומר וכן אנשי דור המדבר גסות הרוח היתה בהם לפיכך מתו במדבר ולא [כח] נכנסו לא"י שנאמר [נמדבר כח] וידבר העם באלהים ובמשה למה העלינונו ממצרים למות במדבר וגו' וכן באותן הדברים בד' וה' מקומות [לח] וכן שאול המלך גסות הרוח היתה בו לפיכך נדרג ונעקרת ממנו (סס) המלכות שנ' [שמואל ח' כ"א] ויאמר שמואל מה קול הצאן הזה באזני וגו' ויאמר שאול מעמלקי הביאות וגו' [לט] משלו מלמה"ד למלך ב"ו שאמר לבנו בני למה לא עשית את כל מה שהפקדתך ואמר לו וכי מהו הדבר שהפקדתני שלא עשיתי מיד מעוז הכן את פניו באביו ואמר לו לאביו והלא עשיתי את כל מה שהפקדתני וכן שאול המלך שאמר לו שמואל הנבי' למה לא שמעת בקול ה' והשיב שאול את שמואל לא כן הדבר אלא שמעתי בקול ה' (מ) שנא' (סס) ויב' שמואל אל שאול ויאמר לו שאול ברוך אתה לה' הקימותי את דבר ה' ויאמר ומה קול הצאן הזה באזני וגו' ויאמר מעמלקי הביאות אשר חמך העם וגו' ויאמר שמואל וגו' ולמה לא שמעת בקול ה' ותעט אל השלל ותעש דרע בעיני ה' ויאמר שאול אל שמואל אשר שמעתי בקול ה' ואלך בדרך אשר שלחני ה' וגו' ויאמר שמואל וגו' יען מאסת את דבר ה' ויאמסך ממלך וגו' ולא עוד אלא (מא) שהיה שאול משמר קנאה ונקמה בלבבו על ישראל בכל מקומות מושבותיה' [לב] בשביל דוד (מב) במה שנצטוו לעשות לא עשה מה שא"ל שמואל שאמר הקב"ה עתה לך והכית את עמלק וגו' והמתה מאיש ועד אישה מעולל ועד יונק וגו' וה' לא עשה כן אלא החיה את אנג מלך עמלק ואת מיטב הצאן והבקר ומה שלא נצטוו לעשות [לח] עשה את נוב עיר הכהני' דרג שנא' [סס כז] ואת נוב עיר הכהני' הכה לפי חרב מאיש ועד אישה מעולל ועד יונק ושור וחזיר ושה לפי חרב (מג) וזלול בעריות במה שנתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש (מד) ושאל באוב וידעוני והרבה לעשות תועבות בישראל לפיכך נדרג ונעקרה ממנו מלכות בית ישראל [מה] וכן בני ישראל אני כפרתן בכל מקומות מושבותי' כשהיו בא"י היתה בהם גסות הרוח ובה

אליהו רבא פרק לא

צב

יושב הקב"ה בשמי השמים העליונים ואלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו שני' נחזקאל א' וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון וגומר ונוגה לו סביב ומתוכה כעין החשמל מתוך האש ומתוכה דמות ארבע חיות וגו' . דמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרה הנורא וגו' . וממעל לרקיע אשר על ראשה כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם מלמעלה (גח) אבל אמרו שבעה דברים קדמו לעילם תורה ותשובה וגיהנם וגן עדן וכסא הכבוד ושמו של בן דוד ובית המקדש תורה מנין שני' (משלי ח) קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז תשובה מנין שנאמר (תהלים צ') במרם הרים יולדו ותחולל ארץ וגו' וכתוב בתורה תשב אנוש עד דבא ותאמר שובו בני אדם . גיהנם מנין שני' וישעיה ל' כי ערוך מאתמול תפתה גם היא למלך הובן העמיק הרחיב מדרתה איש ועצים דרבה נשמת ד' כנחל גפרית בערה בה ואין

תפתה (לי) אלא גיהנם שהוא בריאה קודם לכל (נט) וכיון שכרא הקב"ה את הגיהנם עמד הקב"ה וקילס את (לו) כל מעשה ידיו שני' (בראשית א) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה (לח) טוב מאד ומאי גסיה למלך הוכן אן מלך אלא יצר (לט) הרע שני' (קהל'ד) טוב (ס) ילד מסכן וחכם מלך זקן וכסיל . זה יצר הרע הנקר' מלך זקן וכסיל ד"א טוב ילד מסכון וחכם (סב) זה רבי עקיבא ממלך זקן וכסיל זה טורנוסרופס הרשע (סג) ומאי העמיק הרחיב שהעמיקה והרחיבה לו המלאך הדמות כדי שתהא מלא קומתו ובה מדורת אש ועצים וגו' . גן עדן מנין שני' (בראשית ב') ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם . כסא הכבוד מנין שני' (ירמיה ז) כסא כבוד מרום (יג) מראשון מקום מקדשינו שמו של בן דוד מנין שני' (תהלים עב) לפני שמש ינין שמו ואח"כ ברא הקב"ה את השמים ואת הארץ ואת כל אשר בהם (יד) וכללן (יז) ודרדן ויסדן וטפחן (יח) וגמדן (יט) ומתחן (כ) ומישבן כרדן

מאורי אש

ומדריגות זו על גב זו שכללן כל אחד במעלותיהן ומדריגותיהן ומדריגות הרוחניות : [גח] אבל אמרו ז' דברים קדמו לעולם ר"ל אף שנבראו דריות גבוהות במעלותיהן עכ"ל יש דברים שנבראו קודם לעולם ובמדרש מסיים עליהם יש שנבראו ויש שעלה במחשבת להבראות והם סוף המעשה במחשבה וכבר בארו ז"ל כל המחשבות בספריהם ופה אעיר עליהם נקצרה החור' במעלת רוחניותה החשובה היא מדה המקבלת החשובה אשר לפי שורת הדין לא היה ראוי לקבל כמ"ס שאלו לחכמה היפס הסודות ואמרה חמות ולכן חשובה רק ביד הקב"ה שהוא מקבלו ועוד נכלל במלת החשוב' גדר החסידה שניתן באדם לשוב ולבחור בטוב גיהנם הוא מקור הרע שמתעד להעניש את העוה לפס החושפת למען הירפה וגו' מקור הטוב והשנה נפלא' והשגת' מנועלת כולם כמ"ס עין לא ראתה כו' ולכן היא קדומה לבריאת עולם וכסא הכבוד הוא דבר עליון עד מאוד שני' ימלא השפע לעולם ושמו של בן דוד ר"ל שמו העקרי המורה עליו ועל מעלתו כמ"ס יהי שמו לעולם וזה נבואה מאוד ובהמ"ק שהוא התכלית אשר עליה דבוק השכינה וממנו הושח העולם והוא עלה במחשבה [נט] וכיון שכרא הקב"ה את הגיהנם כו' כבר בחרתי שזכרתי הרע למען הארץ לבב בני אדם ולהפוך לטוב והנה אף שבחנות הרע הוא דבר רע ומשחית עכ"ל בבחינת הכלל שזמנה ילא הטוב אז הוא טוב מאוד ולכן נכלל במלת כל וירא אלהים את כל אשר עשה במחשבת יצורו הכללי הוא טוב מאוד והסבן כל זה : [ס] אלא ילד מסכון וחכם מלך זקן וכסיל מושל על האדם לפחותו ולהפילו והוא יצור אכ"כ בגיהנם ונרופתו הוא בטולו והסבן : [סא] ילד מסכון וחכם מלך זקן וכסיל כי הסכל יסדיו אין מכיר לו בכל כחות הנוף ואינו מרגיש טובו כ"א אחרי ההרגל הגדול : [סב] זה ר' עקיבא כו' שהו' מסכון וכל נכד העלך ועכ"ל נלחו חמיר וכל זה דרך סמך וליור לקחת ממנו ליור מוסרי ועיין בהקדמתו הראשונה וחבין : [סג] ומאי העמיק כו' המלאך המות כו' כלומר אחר שמוסב על היותו א"כ מהו הכונה בזה ומפרש שמה"מ הרחיב לו כדי שיהא מלא קומתו לו ובאורו שהעמיק והרחיב המה"מ עגמו ברע ובסלימות וזהו מלא קומתו עד שיגיע סופו להצטל כי זמן יש לרע עד מתי שיהיה בעולם כן נראה ממשנשת דברים : [סד] וכללן ודרדן כו' בסב כמה מיני לשונות הכחוב על הבריאה לפי שהם מוכנה מיניס כללן הוא נכד הכמות במסקלי אס קל או כד והוא נמדד בכלל כמו אלפים בת יכול שפירושו מדה ודרדן הוא באיכו' התמונה עגול או רבוע כמו שהנרפס יעשו תמונתם ע"י רדוד ויסדן הוא המורה הראשון היחולי שהוא היסוד כל האורות או הד' יסודות שהם יסודות כל הנבראים וטפחן הוא ג"כ בכמות להיות' משוער בגדלו כמה הוא מקרה הכמות לא בעלם כי זה איכות הכמות וכזה נכדל מן כלל וטפחן על הכמות ממש : [סה] וגמדן מוסב על הארץ שהיא מרכו השמים (י"ט) ושכח דברי הכחוב שקראה יסוד על הארץ כמ"ס ה' בחכמה יסד ארץ והעיקר שדבר קטן קרוי גומד שהיא מדה קטנה ומתחן הוא רקיע השמים שהמה נמתחין מלמעלה

ישועות יעקב

בשבת ועי"ס : (לו) שלל המתפתה בילדו כופל סס עירובין"ט : [לן] שברא אה"כ בסביל האדם : (לח) כב"ר א"ר זעירא ט"ז מנא זה גיהנוספי' המ"כ שפני מוראו כ"א הולכים בדרך טוב : (מ) זה ילד"ט שאינו בא לאדם עד י"ג שנה מסכן שאין הנוף שומע לו וחסם שמשכיל את האדם בדרך טוב רש"י : (מא) מלך שאו שלט על כל האיברים זקן שמשעה שנוכל הילד הוא ניתן בו וכסיל שמתעורר בדרך רעה רש"י : [מב] מראשון קודם שנברא העולם רש"י בפסחים פ"ד : (מג) כל מעשי ש"י כלולים זה בזה והמ"י פי' כב"ר בשעת נדירותו נבראו דרך כלל מקושר ומעובב בלי חיחוק ופירוד והיו מוחסין והולכין כל שעה ימים כל שיעורם עד שאמר הקב"ה די כו' : [מד] וירקבו את פמי הזהב חרבומו ודרדורו ל' דק ורקע : (מה) ל' מדירה וכן וימינו טפחה שמים : (מו) ג"ו ל' מדה כמו גמד ארכה ור"ל שהקב"ה נתן לו מדה ושיעור וגמד הוא נכד הארץ שהוא מרכו השמים וטפחן קאי על השמים

כמאמר ורוח אלהים מרחפת זה רוחו של מלך המשיח כי נפשו הושח העולם והוא עלה במחשבה [נט] וכיון שכרא הקב"ה את הגיהנם כו' כבר בחרתי שזכרתי הרע למען הארץ לבב בני אדם ולהפוך לטוב והנה אף שבחנות הרע הוא דבר רע ומשחית עכ"ל בבחינת הכלל שזמנה ילא הטוב אז הוא טוב מאוד ולכן נכלל במלת כל וירא אלהים את כל אשר עשה במחשבת יצורו הכללי הוא טוב מאוד והסבן כל זה : [ס] אלא ילד מסכון וחכם מלך זקן וכסיל מושל על האדם לפחותו ולהפילו והוא יצור אכ"כ בגיהנם ונרופתו הוא בטולו והסבן : [סא] ילד מסכון וחכם מלך זקן וכסיל כי הסכל יסדיו אין מכיר לו בכל כחות הנוף ואינו מרגיש טובו כ"א אחרי ההרגל הגדול : [סב] זה ר' עקיבא כו' שהו' מסכון וכל נכד העלך ועכ"ל נלחו חמיר וכל זה דרך סמך וליור לקחת ממנו ליור מוסרי ועיין בהקדמתו הראשונה וחבין : [סג] ומאי העמיק כו' המלאך המות כו' כלומר אחר שמוסב על היותו א"כ מהו הכונה בזה ומפרש שמה"מ הרחיב לו כדי שיהא מלא קומתו לו ובאורו שהעמיק והרחיב המה"מ עגמו ברע ובסלימות וזהו מלא קומתו עד שיגיע סופו להצטל כי זמן יש לרע עד מתי שיהיה בעולם כן נראה ממשנשת דברים : [סד] וכללן ודרדן כו' בסב כמה מיני לשונות הכחוב על הבריאה לפי שהם מוכנה מיניס כללן הוא נכד הכמות במסקלי אס קל או כד והוא נמדד בכלל כמו אלפים בת יכול שפירושו מדה ודרדן הוא באיכו' התמונה עגול או רבוע כמו שהנרפס יעשו תמונתם ע"י רדוד ויסדן הוא המורה הראשון היחולי שהוא היסוד כל האורות או הד' יסודות שהם יסודות כל הנבראים וטפחן הוא ג"כ בכמות להיות' משוער בגדלו כמה הוא מקרה הכמות לא בעלם כי זה איכות הכמות וכזה נכדל מן כלל וטפחן על הכמות ממש : [סה] וגמדן מוסב על הארץ שהיא מרכו השמים (י"ט) ושכח דברי הכחוב שקראה יסוד על הארץ כמ"ס ה' בחכמה יסד ארץ והעיקר שדבר קטן קרוי גומד שהיא מדה קטנה ומתחן הוא רקיע השמים שהמה נמתחין מלמעלה

אדירו רבא פרק לא

כללן ורדדן מנין שנ' [בראשית ב] ויכולו השמים והארץ וכל צבאם יסדן וטפחן וגמדין מנין דכתיב [ישעיה מו] אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני עליהם יעמדו יחד מתחן ומיישבן מנין שנ' (ס) הנוטה כדוק שמי' וימתחם כאהל לשב' ואחר שנבראו כל הנבראי' שבעולם [סז] היו כולן בשמחה גדולה כאלו הן אוכלין ושותין ושבעין ושמחים שמחה גדולה וררי הרברים [סז] ק"ו ומה אסהעומדין בחוץ שאינם רואים פני השכינ' מכפנים הרי היו בשמחה כאלו הן אוכלין ושותין ושבעין ושמחים שמחה גדולה (סח) מכ"ש המלכים וצבא השמים שהקב"ה (סט) הכניסן לפניו תחת כסא הכבוד שהיו בשמח' גדולה כאלו הן אוכלים ושותין ושבעים ושמחים שמחה גדולה וכיון שברא הקב"ה את כל העולם כולו ועמד (ע) ודהפן והוציאן לחוץ הו' כולן צועקין ומיללין ובוכין בכיה גדולה ואמרו לפניו רבש"ע מפני מה הוצאתנו ממתן [מס] של קורת רוח מה עשה הקב"ה כדי לפיים אותן מכל ד' מדות שברא הקב"ה בעולמו הביאן וקבע את צורתן בכסא הכבוד שלו פני אדם מן בני אדם פני אריה מן החיה פני שור מן הבהמה פני נשר מן העופות באותה שעה אמר הקב"ה

נטלתי שכרי מכל מה שבראתי בעולמי נטלתי שכרי את פני אדם שבמרכבה בשביל שבראתי לכל בני אדם אשר בארץ ונטלתי שכר את פני השור שבמרכבה בשביל שבראתי לכל הבהמה אשר בארץ ונטלתי שכר את פני האריה שבמרכבה בשביל שבראתי לכל החיה אשר בארץ ונטלתי שכר את פני הנשר שבמרכבה בשביל שבראתי לכל העופות אשר בארץ מיד כתב הקב"ה את הדבר (עא) והתם את הדבר שיהא כן עד עולם אבל כיון שחטאו ישראל בעגל הביא הקב"ה את פני הכרוב והכניסו תחת פני (עב) השור שהרי פעם אחת נאמר (יזקף ח) ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתם ופני שור וגו' ופני נשר לארבעתן ופעם אחרת נאמר (סו) וארבעת פנים לא' פני האחד פני (ז) הכתוב ופני השני פני אדם והשלישי פני אריה והד' פני נשר אלא כאן (עב) קודם שחטאו ישראל בעגל (נא) וכאן לאחר שחטאו ישראל בעגל ושנו החכמים למי מוסרין מעשה המרכבה אם חיות איש שהוא [עג] גובר על יצרו (עד) ואוהב את שכיניו ומדבר בנחת עם הבריות ומכלכל את כל דבריו (עה) בדין ובמשפט (עו) ועיניו למטה ולבו למעלה

מאורי אש

מלמעלה כמו ש' וימתח' כאהל לשב' מייסבן מלשכ' דייק ואין להאריך יותר ה' כולן בשמחה כו' כאלו הם אוכלים כו' הוא ענין יצויר שהיו שוקדים על משמרתם לעשות פעולתם הנוטבת בהם והם מתענגים מזה כאלו הם מרגישי' בזה תענוג אכילה וסתי' כי הטבע חלקות פועל בהם חשוקה נפשית והבן (סז) ק"ו אם העומדין בחוץ הענין הפנימי הנוטה זה הוא ענין דק מאוד כמעט ש'ב' מן הדיבור אך שמקור נביעתם נובע מהסיבה הראשונה הוא מן הטבע שאליו יכספי לרצונו כמו הקיום השנים ומינסים דק לאמרנו והקוד' ואם ברצון טבעי אשר איננה מרגיש במאומ' רק הכח הטבעי פועל בהם הוא כן אף כי הרואים ומרגישים פני שכינ' והם עומדים בפנים ומרגישים כבודו אע"כ רק היצר מעור העינים והבן מאלד ובחנה בלבן אז תמלכה סוזה הדיבור הטבעי: (סח) מכ"ש הגלגלים נקיי חומר רק חשוקה נפשית ויבא השמים הם הגלגלי' אף שהם מסובר מחומר אך באין חשוק' גופיות ורק הנפשיות פועל בהם: (סט) הכניסן לפניו תחת כס"כ כלומר אחר מדריגות כס"כ או מוסב על שמים עליונים האזכר במרכבה שהם למעלה מראשי החיות ועיין לעיל בענין הה' שיעין: (ע) ודחפן לחוץ כו' הביאן וקבען צורתן כו' הענין הנוטה פה הוא משמתי סודות הידועים לחכמי לב אך כפי קולר ביגתי פה רים מילין חומר נפש האדם יורה שניחנה בחומר עם מינע ממנה הסגזה ונפשות הבהמות במקורם הם אלוים ממקום גבוה ג"כ אשר ממנה נמשך החיות והקיום להם כי לכל פעול' פרטית צבילס השפלה ים עליין גבוה מעל גבוה כמ"ש אין לך עשב מלמעלה שאין לו מול מלמעלה כו' שפועלות הנציות מהמזלות והחיות מלמעלה מהם והנשיות שבר הוא המקור שמהם נמשכו חיותם ואין להאריך והאזין יבין ואף טעם הבהמה אין להם שכר מ"ל לפי דעת ח"ל יבולים הם להתחק ע"י אכילת אדם להעלותו ואין להאריך: (עא) והתם הדבר כו' הוא ענין הקיום שגור שיה' כובע מהם עד עולם: (עב) קודם שחטאו בעגל כו' וכאן לאחר שחטאו כלומר שבמרכב' השנית כתיב פני אדם אחר פני שור ודעתו שברוב הוא פני השור אחר שלא מנה שור ואיתא בתנחומא שיחוקאל ביקש רחמים והפכו לכרוב כי ע"י מעשי האדם פה צבילס ירד למדריגה שניה ואין להבין הדבר בפרטות שהם מחשבות הכמה המרכבה: (עג) גובר על יצרו לשון חכמים לומר חמיר מחנבר והוא שמתחוק בכח גדול כי צריך חזוק גדול להגביר על יצרו וגובר הוא אחר ההרגל עד שאינו צריך חזוק כל כך ובקל יסבית מאותו: (עד) ואוהב את שכיניו הוא מדת אדם לחבירו שאוהב כל בני אדם כנפשו: (עה) בדין ומשפט ר"ל שנוהג רק ביושר כפי החבונת השכל: (עו) ועיניו למטה להחזיקו בשפלותו ולבו למעלה

ישועות יעקב

השמים: (עו) שפירס אותם כמו מפה ויריעה: [מת] כדאי' כב"ד פ"ב על והאריך היסוד מיהו וכו' עיי"ש (מט) לפי שאין קטיגור נעשה סניגור: (ז) מאי כרוב ח"ל אכזה כרכיא שכן ככלל קורין לינוקא רכיא ח"ל אבוי היונו פני אדם ח"ל אפי רכרבי ואפי זוטרא חניגה דק' י"ג. (נא) ואי' בתנחומא מפני כבודן של ישראל

להכיר

אליהו רבא פרק לא

צג

לפני הקב"ה רבש"ע מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו וגו' (מלכים כח) באותה שעה אמר הקב"ה למלאכי השרת (פה) תנו עיניכם במרכבה ודייכם מלקמרג בו עוד כי אפי' אם אין לי מהם אלא (פז) אחת מן ד' מדות שקבעתי בכסא הכבוד שלי כבר גזרתי עליהם שיאכלו העוה"ז :

מכריאת העולם עד דור המבול ע"כ שיטה ראשונה. מן דור המבול עד דורו של מנשה של מנשה שיטה שניה. דורו של מנשה למה"ד [פז] למלך ב"ו שעמד ותפס וכנס כל עבדיו שלו ונתן (נד) שליטי' ביד' שד כול' ויצא עמה' לשדה וכשהלכו לשדה מצאו אדם (נה) אחד שהוא טמון בסלע תפסוהו ברגליו והוציאו אותו מן הסלע וחרו (נו) פניו התחילו מנפחין לו באפיו (נז) ומשפשפין לו בפניו וכ"כ היו מנפחין לו באפיו ומשפשפין לו בפניו עד שהרבה (נח) דבריו בפניה' וכיון שריבה את דבריו בפניה' מיד השליכו את השליטי' שלה' מיד' לארץ ואמרו לו ממקו' שנפלו שם לא יעלו משם לעולם שנאמר (ישעיה ב') ובאו במערות צורים ובמחילות עפר מפני פחד ה' ומדרר באונו בקומו לערוץ הארץ ביום ההוא ישליך את אלילי כספו ואת אלילי זהבו אשר עשו לו להשתחות לחפור פירות ולעטלפים לבא בנקרות הצורים ובסעיפי הסלעים מפני פחד ה' ומדרר באונו בקומו לערוץ הארץ חדרלו לכס מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא ומדרורו של מנשה עד שנכנה הבית שני שיטה שלישית הרי שלשה אלפים וד' מאות [נט] ושמה שנה ומשנכנה הבית האחרון עד שנחרב ד' מאות ועשרים שנה ומשנחרב הבית האחרון (ס) עד עכשיו הרי תשע מאות שנה ומשנכנה הבית האחרון עד ימות הבן דוד שיבנה הבית שלא יחרב עד עולם היא שיטה רביעית ומן

מאורי אש

להכיר מעלת ה' ב"ה עליון על כל עליונים : (עז) אפילו כשהי כעצמותו כו' זה מורה שהוא זך הטבע נקי החסוקות אינו נוטה לרע מלואו : [עח] קדם אלוה כל ימיו כלומר הולך לפני אלהים כעבודתו כל ימיו וזה מוסרין לו רק ראשי פרקים כלומר החסולות לא העניינים הדקים והחוכיים : [עט] ומשגור כו' מושב ומוק' ה' שטיין כלומר ה' מיני הנהגות נבדלות הוא לפי השמות הזמני' כמו שמושב להלן : (פ) ואז פסק הקב"ה מלקרות כו' שבימי המבול הו' נפסק מלאכת הטבע הנא' ע"י התעסקות ה' ב"ה בחור' והענין כחוב' כנמה ספרים ובראשם בספר עשרה מאמרות לפי שהנהגות העולם כפי מערכת החור' וכביכול הקב"ה משתעשע בחור' וע"י הוא קיום העולם וא"כ בימי המבול פסק מלקרות ומלעשות מלאכ' : [פא] שלש היום כו' כבר מפורש לעיל פרק חית וכמה פעמים : (פב) כמדת האכל שנת ופוסק משמחה ומעשה לפי שבמדותיו ית' שם בעלמותו ונהנה בהטבתו לברואיו וכאן הו' להיפוך וכיון באמרו והו' אותה המידה כו' שלא ידומה שהכונה ח"ו על און סוף ב"ה רק על המדה אשר על ידה הנהגת העולם ואין להאריך : [פג] אחת ובינה לבד לפי שנאמר להם תשמעו המטה : (פד) קושרים חגר כלומר מדוע נפש עליונה יסאר נח ואיבו זכותו שיגלל כמ"ס במדרש בראשית ונח מצא חן כלומר וממנו תדעו מעלת האדם ואף שמוסר איננה רק לפי השעה והנסתה טעורה לעולם כמאמר חבמי' אמת והבן מאד : (פו) אחת מן ד' מדות הענין כי האדם בו נטוע כל הכחות הנטועים בכל הנב"ט [שדוגמתם הו' פנים שבמרכבה] ואף אם הנב"ט כולל ואין להאריך כי הדברים הפרטים אין די לבאר פה : [פז] למלך ב"ו שעמד ותפס כו' מי יודע לחוץ המאמר מה זה

למעלה (עז) ואפי' כשהיה בנערותו לא יצא עליו שם ביש ולא חטא (עח) קדם אלוה כל ימיו לזה מוסרין ראשי הפרקים (עט) ומשנוצר אדם הראשון עד המבול היה אלק ותרגו' שנים (כ"ב) וכל באי העולם היו מבעיסין ובאין לפניו עד שהביא עליהם את מי המבול (פ) ואז פסק הקב"ה מלקרות ומלשנות ומלעשות כל מלאכה וכי מה מלאכה עשה הקב"ה מיום שברא הקב"ה את העול' עד אותה שעה אתמהה אלא מיום שברא הקב"ה את העולם עד אותה שעה בכל יום ויום ישב על כסא כבודו [פא] שלישי היום היה קורא ושונה ושלישי היום דן את הדין ושלישי היום עושה צדקה וזן ומפרנס ומכלכל לכל באי עולם ואת כל מעשי ידיו שברא בעולם וכיון שהביא את המבול לעולם אז פסק הקב"ה מלקרות ומלשנות ומלעשות כל אותן מלאכות והיתה אותה מדה לפניו [פב] כמדת [כ"ג] האבל וכיון שבא נח לעולם ועשה רצונו של הקב"ה א"ל הקב"ה בא אתה וכל ביתך אל התיבה (פג) אתה ובניך לבדם ואשתך ונשי בניך לבדם וכיון שיצא המבול מן העולם א"ל הקב"ה לנח צא מן התיבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך באותה שעה התיעצו מלאכי השרת והיו (פד) קושרין תגר לפני הקב"ה כמו שעשו קטגוריא כשברא הקב"ה את האדם הראשון שהיו אומרים

ישועות יעקב

ישראל ובגמ' שם א' שיחוקאל בקם רחמים והפכו לכרוב עיי"ש : (כז) ברוש סדר עולם וזו"ט החשבון : (כח) שחפור בת"ח ובמלאכה כדאי כ"כ טבעה ימים נחאכל הקב"ה על עולמו קודם המבול : ענין כלי זיון כמו שלטי הבכורים והוא דוגמא לע"ז שהיה ביד כ"א כדאי בטבת פר"ע מלמד שכל מישראל עשה לו דמות יראתו ומניחו בתוך כיסו ומחזקה ומנשק' ע"ל וק"ו דורו של מנשה שהרבה לעשות רע מכל אשר לפניו : (כה) משל אל הדיוקים וחסידי הדור ולכביאים שהיו נרכיבים להתחנף במעור' ובנקיפי הסלעים כמו שהחביא עובדיה משה נביאים וכן מנשה שהרב יטעו' וגם דם נקי שפך : [נ] מלשון וסרה נחשתה [יחוקאל כד] והעלמות יחרו וכן הרבה ד"ל מתנת פחד נתייבשו והשתנו פניו שחשב שיהרגו אותו : [נא] כדרך שעושין למי שהוא חלם ומתעלף להבריאו' : (נב) כשראם שאינם רוצים להרגו נתחזק לבו ודבר אל לבס דברי יראת השם ותוכחה וחזרו בתשובה והשליכו הפסילים לארץ וקבלו עליהם שלא יעבדו עוד ע"ז כמ"ס ב"ה ב' ל"ג ויכנע מאד מלפני אלהי אבותיו וגו' ויסר אלהי הנגר ועיי"ש : (נט) ועיין בסדר עולם וזו"ט חמאל החשבון מכון היטב : [ס] עיין לעיל פרק

מלמעלה יתן כלומר ויחטא אותה וממרה לפניו ית' ועוד מדוע אף נח לא הו' כדאי אלא שחמאל חן : [פה] חנו עיניכם במרכב' השעה והנסתה טעורה לעולם כמאמר חבמי' אמת והבן מאד : הנטועים בכל הנב"ט [שדוגמתם הו' פנים שבמרכבה] ואף אם הנב"ט כולל ואין להאריך כי הדברים הפרטים אין די לבאר פה : [פז] למלך ב"ו שעמד ותפס כו' מי יודע לחוץ המאמר מה זה

ע"י מלאכה יצא יתן וזו"ט חמאל חן ויסר אלהי הנגר ועיי"ש : [פז] למלך ב"ו שעמד ותפס כו' מי יודע לחוץ המאמר מה זה

אריהו רבא פרק לא

עד שנכנסו ישראל לארץ מ' שנה היה כמה היה הקב"ה
 מנפסן וכמה מחבקן וכמה מנשקן * ומשנכנסו לארץ עד
 שנכנה הבית ראשון ד' מאות וארבעים שנה היתה ירו
 של הקב"ה פשוטה עליהן להצילן מכל צר ואויב * וכן
 משנחרב הבית ראשון עד שנכנה הבית האחרון ע' שנה
 היתה ירו פשוטה עליהן להצילן מכל צר ואויב וכן משחרב
 הבית האחרון ועד עכשיו מ' מאות שנה (צד) כמה מנפסן
 כמה מחבקן כמה מנשקן (צה) מכאן ואילך אם נעמוד
 אנו ובנינו ובני בנינו ויהיה לנו פה מלא (צו) שירה כים
 ולשוננו רגה כהמון גלוי ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע
 וירינו פרושות כנשרי שמים ורגלינו קלות כאילות אין אנו
 יכולין להדות לך ה' אלהינו ואלהי אבותינו ולברך את
 שמך על אחת מאלה אלפי אלפים ורבבי רבבות הנסים
 והמוצאות שעשית עננו * ולעתיד לבא (צז) כמה מאיר
 הקב"ה פני הצדיקים שיהיו כשיטה [סא] ראשונה *
 [צח] משל למה"ד למב"ו ששלח אל עבדיו ובני ביתו
 שהוא בא להם בסוסים ובפרשים ובחילות הרבה שיבינו
 לו [סב] אהל יפה ונחמד כדי שיבא וישרה עמם
 בשכונה שלהם כיון ששמעו עבדיו ובני ביתו * מיד יצאו
 אף הם לקראתו בסוסים ובפרשים ועמם חילות הרבה

ומן ימות בן דוד עד שחרב העולם ויתבטל * ונשגב ה'
 לברו כיום ההוא יום שכולו שבת היא שיטה חמישית *
 אבי שבשמים גלוי וידוע הוא שאתה יושב ומצפה להן
 לישראל מתי יגיעו ימות בן דוד ותמצא בישראל מהן
 בעלי מקרא ומהן בעלי משנה מהן בעלי משא ומתן
 באמונה * מעיד אני עלי שמים וארץ שהקב"ה (פה) יושב
 ומצפה להן לישראל יותר ממה שמצפה (פט) האב לבנו
 והאשה לבעלה שיעשו תשובה כדי שיגאל אותם ויבנה
 להם בית המקדש שלא יחרב לעולם * ויחזור (צ) ויתקיימו
 לפניו שתי שורות של מלאכי השרת העומדים לפניו
 ויאמרו שירה לפניו שורה האחת העומדת לפניו מקדיש
 את שמו בכל יום תמיד מיציאת החמה ועד שקיעת החמה
 ואומרים ק' ק' ק' ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו (ישעי' ו')
 ושורה השנית העומדת לפניו מקדישים את שמו בכל יום
 תמיד משקיעת החמה ועד יציאת החמה ואומרים ברוך
 כבוד ה' ממקומו (חזקאל יג) ומה ת"ל ממקומו אלא לפי
 שאין הבריות (צב) רואין אותו שאפי' מלאכי השרת אינן
 רואין אותו * שאפי' החיות הקודש הנושאים את כסא כבודו
 (צב) אינן רואין את הכבוד שלו * (צג) בית ישראל אני
 כפרתן בכל מקומות מישבותם * משיצאו ישראל ממצרים

ישועות יעקב

פרק ב' ופרק ו' אות מ"ט מה שכתבתי שם : [סא] כמו המלאכים
 שנבראו בשיטה הראשונה ואז יהיו יותר חשובים ויותר פנימיים
 מהמלאכים כדאי' בתחומא פ' בלק ובירושלמי דשבח שמחית
 הדיוקים יהי' לפניו ממה"ש והמלאכים ישאלו אותם מה פעל אל
 ועיין בב"ב דף ע"ה שהמלאכים יאמרו לפני הדיוקים קדוש כו'
 ע"ש ועיין לעיל פ' ס' : [סב] דוגמא היא לקיום המנוח שהיה
 האדם קדוש וגופו טהור ומוכן להשרת שכינה ואדם הראשון
 לא עשה כן ועבר על האיווי שנלווה עליו לכך לאמר ויגרם את
 האדם ולפי שהחמיל אליהו ז"ל ספר הקדוש הזה כפסוק ויגרם
 לכן כיום ב"ב בזה הפסוק ע"ד נעץ סופו בתחלתו ותחלתו בסופו :
 והלאה
 השרת לב האבן ונתינת להם לב בשר : [פט] האב לבנו שהוא
 מדרג הטבע בשר ומשפחו כן כביכול אהבה ביותר שנספס אלוהה
 כח בפמליה של מעלה כמעט שהטובים והזוהר חפץ ה' : (צ) ויתקיימו
 לפניו ב' שורות כו' כלומר לפני הקב"ה וז"ל ע"י דקת ישראל
 ונעטתים ותעוררו את"ל המלאכים העליונים כמ"ש ברוך יחד כוכבי
 ז"ל על לעיל ומשנה שבשורה אחת הם קיימים ובמלאכים עומתים
 ומה ת"ל ממקומו כו' כי אי אפשר ליחד מקום לו * ח"ו אחר שמלאך כל הארץ כבודו ומשרת שזהו אדרבה הכונה ממקומו
 ומדריגתו הנעלה כגולם אינם יודעים כבודו ומקום מדריגתו ועיין במורה נבדילור שם מקום שביאר כמו כן : (צב) אינם
 רואים כלומר נשגים : (צג) בית ישראל כו' כונה ה' הקב"ה מנפסן כו' ר"ל שכל הכניסם ודבקן מאד למאור פניו
 להבינם ולהשלים יותר ממלאכי השרת : [צד] כמה מנפסן שהוא אהבינו מלינו ועומד להושיע לנו בכל ואין סימן אהבה
 גדולה מנו : [צה] מכאן ואילך אם נעמוד כו' כלומר שאין לנו פה להתבונן ולהגיד על הוצ טובותיו חלוטו ומסדיו הרבו'
 בנו : (צו) שירה כים שהיה נובע על לשוננו שירים התפעלו' מלב כמו מי הים הנובעים מעד ולשונו רינה כי הלשון נחתך
 הקול וממנו יצא קול הרינה ושפתותינו הם המודיעים לתוך דבר שבת וירינו פרושות מרוב התפעלות השמחה והשבח
 כמ"ש בשלמה ויפרש כפיו כי זה סימן ההכנעה והתבוננת השמחה מכבודו ית' לבנו ורגלינו קלות כאילות לרוך למנוחו ולהודו
 חין אנו מספיקין להודות לך כלומר מוד גדולתו ועזמותו ית' כי חין סוף ותכלית וילאה כל לשון להודו ולשבחו ועל אחת כמה
 וכמה הטובות ששעה עמו שאין די להודות לו : [צז] כמה מאיר הקב"ה כו' כשיטה הראשונה זהו מדריגות השיחות שנתה
 לעיל ה' שיעין ר"ל כמו המלאכים שנבראו כמעלה וכמוהם יהיו כמעלתם והשבתם : (צח) משל למה"ד כו' לכ"ג ויגרם כו' בין
 חבין המשל הזה שבאלטרות שאף הקב"ה הכל מקלסים לפניו בעולמות העליוני' עכ"ל חפץ ה' שיהיו באים בני אדם בסמיכה
 וחייליהם ר"ל שהמלאכים יש להם חנוכה וחפץ מעמלן לדבק בה' לפי שאין החומר מעכבן שמים ושמיים לעשות
 רצון קונם באהבה אבל בני אדם אינם יכולים לעלות מעמלן כי החומר מעכבן זה חפץ ה' יותר כשהם בעלי בחירה והנה
 בתחלת הברואה היה האדם נבזה מאוד כשהגתו והיה דבוק בה' עד שנתפחה בצען הרעתו ולא נכל שמתה הדביקות מלבו ולא
 היה עוד עס' ה' ע"כ נגרם ממילא גלמות נועם ה' אחר שנתפרד ממנו והבן ואלו באל להורות ואומר דאם כמה גדולה
 מעלת האדם עד שיכול להיות כמדריגות השיטה הראשונה כי ה' ב"ה חפץ בעבודת האדם מאד ומקרב אליו לתחבולת עמו

מאורי אש

ירמון מליו כמסלו והיסועות יעקב פירם כדחק מאד עיין בו והנראה
 שכל לזיור לנו כי דורו של מנשה היו רבים כרוכים עורנה אחרי
 עבודת כוכבים כי היו גם מעט שליטה ולכן חשקו להם כמאמרם
 כסנהדרין בחלק זהו השליטים בידיהם והוא הכח עד שכל מנשה
 ועשה רעה לרוב ועבד כוכבים אז השליכו שליטים וכחבטל החסוקה
 להם עד שיבנה ב"ב אז יבטלו כל הטעויות בזה וזו נשגב ה' לברו
 כי הכל יכירו כח מלכותו והענין שאלו אדם אחד שטמון ככלע
 הכונה על מנשה שהמזל הגביהו עד שחטא הרבה : [פה] יושב
 ומצפה כו' ת"ל שרצוק וחשקך מאד שיזו ליונות בן דוד דיעקר
 החבלות אירו לתענוגי העולם הזה כי אם שימלא בן בעלי
 מקרא ובעלי מעשה שזה ונחתי רוחי בכס שיטהרו שכלם כהשנה
 בעלי משא ומתן באמונה והוא טהרה הלב וחיובכה במדות שזהו
 מדרג הטבע בשר ומשפחו כן כביכול אהבה ביותר שנספס אלוהה
 כח בפמליה של מעלה כמעט שהטובים והזוהר חפץ ה' : (צ) ויתקיימו
 לפניו ב' שורות כו' כלומר לפני הקב"ה וז"ל ע"י דקת ישראל
 ונעטתים ותעוררו את"ל המלאכים העליונים כמ"ש ברוך יחד כוכבי
 ז"ל על לעיל ומשנה שבשורה אחת הם קיימים ובמלאכים עומתים
 ומה ת"ל ממקומו כו' כי אי אפשר ליחד מקום לו * ח"ו אחר שמלאך כל הארץ כבודו ומשרת שזהו אדרבה הכונה ממקומו
 ומדריגתו הנעלה כגולם אינם יודעים כבודו ומקום מדריגתו ועיין במורה נבדילור שם מקום שביאר כמו כן : (צב) אינם
 רואים כלומר נשגים : (צג) בית ישראל כו' כונה ה' הקב"ה מנפסן כו' ר"ל שכל הכניסם ודבקן מאד למאור פניו
 להבינם ולהשלים יותר ממלאכי השרת : [צד] כמה מנפסן שהוא אהבינו מלינו ועומד להושיע לנו בכל ואין סימן אהבה
 גדולה מנו : [צה] מכאן ואילך אם נעמוד כו' כלומר שאין לנו פה להתבונן ולהגיד על הוצ טובותיו חלוטו ומסדיו הרבו'
 בנו : (צו) שירה כים שהיה נובע על לשוננו שירים התפעלו' מלב כמו מי הים הנובעים מעד ולשונו רינה כי הלשון נחתך
 הקול וממנו יצא קול הרינה ושפתותינו הם המודיעים לתוך דבר שבת וירינו פרושות מרוב התפעלות השמחה והשבח
 כמ"ש בשלמה ויפרש כפיו כי זה סימן ההכנעה והתבוננת השמחה מכבודו ית' לבנו ורגלינו קלות כאילות לרוך למנוחו ולהודו
 חין אנו מספיקין להודות לך כלומר מוד גדולתו ועזמותו ית' כי חין סוף ותכלית וילאה כל לשון להודו ולשבחו ועל אחת כמה
 וכמה הטובות ששעה עמו שאין די להודות לו : [צז] כמה מאיר הקב"ה כו' כשיטה הראשונה זהו מדריגות השיחות שנתה
 לעיל ה' שיעין ר"ל כמו המלאכים שנבראו כמעלה וכמוהם יהיו כמעלתם והשבתם : (צח) משל למה"ד כו' לכ"ג ויגרם כו' בין
 חבין המשל הזה שבאלטרות שאף הקב"ה הכל מקלסים לפניו בעולמות העליוני' עכ"ל חפץ ה' שיהיו באים בני אדם בסמיכה
 וחייליהם ר"ל שהמלאכים יש להם חנוכה וחפץ מעמלן לדבק בה' לפי שאין החומר מעכבן שמים ושמיים לעשות
 רצון קונם באהבה אבל בני אדם אינם יכולים לעלות מעמלן כי החומר מעכבן זה חפץ ה' יותר כשהם בעלי בחירה והנה
 בתחלת הברואה היה האדם נבזה מאוד כשהגתו והיה דבוק בה' עד שנתפחה בצען הרעתו ולא נכל שמתה הדביקות מלבו ולא
 היה עוד עס' ה' ע"כ נגרם ממילא גלמות נועם ה' אחר שנתפרד ממנו והבן ואלו באל להורות ואומר דאם כמה גדולה
 מעלת האדם עד שיכול להיות כמדריגות השיטה הראשונה כי ה' ב"ה חפץ בעבודת האדם מאד ומקרב אליו לתחבולת עמו

ואמרו לו שכבר הכינו לו אהל יפה ונחמד כדי שיש
 וישרה עמהם בשכונת שלום ואם לא עשו כך שלא יצאו
 לקראתו בשמחה ולא הכינו לו אהל יפה מיד מגרש אותם
 המלך. לכן נאמר ויגרש את האדם (בראשית ג') [צט] ומפני
 מה לא נאמר ויגרש את הבהמה (כג) ויגרש את החיה
 את העופות. אלא מעיד אני עלי שמים וארץ שהבהמה
 חיה ועוף אין [סד] ממללין ואין קורין ואין שונין לפיכך
 תלה הכתוב באדם לכן נאמר ויגרש את האדם. למעלה
 הימנו מה הוא אימר [סס] וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת
 את עשב השדה בזיעת אפיך תאכל לחם עד שובך אל
 האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב.
 כיון שאמר הקב"ה לאדם וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת
 את עשב השדה (ק) נודעו כל איברי. א"ל הקב"ה
 הואיל ונודעו אבריך תאכל לחם. שנ' בזיעת אפיך תאכל
 לחם וגו' עד ולעפר תשוב אל עפר תלך לא נאמר אלא
 ואל עפר תשוב (סה) (קא) מכאן רמז לתחית המתים מן
 התורה לכן נאמר ואל עפר תשוב. (קב) ומה נשתנה

הבי"ת מכל הדי"ב אותיות שבה ברא הקב"ה את עורמו
 שנ' בראשית ברא אלהי את השמים ואת הארץ והלא
 אין ראוי לומר (סו) אלא (קג) אלהים ברא בראשית ומה
 ת"ל בראשית ברא אלהי אלא (קד) צא ולמד מתינוק
 זה שהיום פותחין ואומרים לו א"ל"ף ב"ת ולמחר אומרים
 לו ב"ת א"ל"ף וממי אתה למד אלא למד מן הברכות
 והקללות האמורות (סו) במשנה תורה לכן התורה נאמרה
 בתחלה בב"ת ב"ת א"ל"ף א"ל"ף שנ' בראשית ברא אלהי
 את. ועוד טעם אחר לכן התורה נאמרה בתחלה בב' שהו'
 (קה) לשון ברכה ולא נאמרה בא"ל"ף בתחלה שהו' ל'
 קלהל של ארור וא"ת הלא כתיב בב"ת בכה תבכה [איכה]
 [ח] הוא נאמר בא"ל"ף איכה ישבה ברד (סס) וקללה של
 ארור וכל [סס] הצדיקים העומדי' בתחית המתים לימות
 בן דוד שוב אינן חוזרין (סט) לעפרן לעולם שנ' (ישעיה
 ד) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם [ע] [קו] קדוש
 יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלים. (קז) וקאנה
 הולבין

מאורי איש

אליו בכל חיותיו כלומר בכל מחנותיו המה סמלתיים הגבוהו'
 להשיגו ולהשכילו אם ירצה האדם להתדבק בו וכמו שהיה אלול
 אד"ר בראשיתו אך האדם הוא ענוע מעצמו זזת אם לא
 יקבל זזת בשמחה לא ישרה נחמו סרוס האלקי והבן :
 [צט] ומפ"מ לא נאמר ויגרש את הבהמה כו' לכאורה הדבר
 לפלא מה חטאו ועוד הלא לא היו מחסילה צעמלת סב"ע
 שיאמר שנגרשו נחמו אך כבר בארתי כמה פעמים שע"י חטא
 אד"ר נפלו כל הצעלי חיים כולם ג"כ ממדריגתם כי הם
 נחשבו ג"כ כי בחסילה היה גוף אד"ר דק מאוד וספירי כמ"ש
 חפזו עקיצו של אד"ר הים מכהה נלגל חמה כי היה גופו
 דק ספירי יותר מנלגל חמה והו' הכע"ס מאלכו וא"כ הם היו
 גופים דקים מכהוס אך כאשר חטא וניתן עליו כמות אור
 אז גם כע"ס נפלו ונחשבו ובאמת צמדדס אמרו שגם לבמה
 וחיה האכילס מעץ הרעט ואולי מסיבת זה וכן גם המה נגרשו
 ממדריגתן רק מפני שהם לא הסבו חטאס בידיהם וברזוס
 שאין ממללין ולא יודעים רק החטא חלוי באדם וממנו בא להם
 ממילא ועל לך הכוונה השני' שהבע"ס כולם מכוונים להד' פנים
 צמדדס וא"כ נגרשו למעלה ממדריגתם (כמו שאמר על"כ
 ג"כ הכדל בין קודם שחטאו צעל לאחר שחטאו) כי ע"י חטא אד"ר ירדו כולם והבן היטב מאוד : [ק] מודעו כל
 איבריו כבר בארתי צמדדס בראשית שרימה שיפול ח"ו ממדריגת צ"ל למעלת צע"ס כולם ולכן פחד מאוד ולכן אמר לו עוד
 תאכל לחם להרות שהוא נדל מטבעס אחר שמאלכו נדל ממאלס אות הוא על דקות גופו ומדקות הגוף הוא אות על
 דקות הנפש : [קא] מכאן רמז לחה"מ כלומר חסוב לחיות עוד כנראשונה ולכאורה אין משמע מזה מלומה כי אחר שניטל
 מהעפר שייך יותר לומר חסוב מתלך והגרא' שלפי דבריו מבוחר והוא שבתחילה היה גופו על מתכות שיסיה לעולם כי ניטל
 מהעפר הדק שהיה גופו יכול להתקיים לעולם ולכן אמרו ממקום כפרחו נבוא שזה ממקום צהמ"ק וא"כ כאשר צערו לו שיטוב
 לעפרו מורה שיטוב ע"ד שכלקח מתחילה וא"כ רא' שיהיה כנראשונס ויסיה לעד. (קב) ומה נשתנה ב"ת הדבר מבוחר בהרבה מקומות
 שהאותיות התורה סיות הנס במקורן [ולעומת זה באדם יואל מנפש המדברת דווקא והרא' שאין דיבור לבע"ס אף שלהם כל
 כלי הקול] ולכן נדקו דבריהם בכל ענייניהם בזה ואין להאריך בזה (קג) אלהים ברא בראשית הדבר הזה פדשוהו רש"י ותוספות
 אלל ע' זקנים שהעתיקו התורה וכחבו אלהים ברא בראשית וכבר האריכו הפרטים בזה בספריהם איס איס כפי דרכו וגם
 אכני מעט כפי קויר בינתי הארכתי בו צמ"ל וכאן הקשה שהיה לו להתחיל בא' ולכתוב כתקון ובראוי : (קד) לא ולמד מתנוק
 הענין הוא עמוק מאוד וקשה לזייר אם לא כאשר הערנו פעמים רבות בזה הספר ועיקרו מבוחר בספרי תהלוכות המדרש צמדדס
 התורה שהחוכה היא עליונה רוחניות צמדדס ונשתלטה עד ד' פעמים עד בואה לפה והגה סידורה באותיותיה צעליונותה
 הוא ע"ד אחרת מתחלת מל' שהיא המדריגה כראשונה [ולכן היא נוחה להוציאם באדם בלי עזר ללי הגוף רק מהנפש המדברת
 לבד כי היא רוחנית מאוד והבן [ולכן אמרו סו"ל יודע היה לללל ללרף אותיות התורה שבהם נבראו שמים וארץ כמו
 שהיתה סידוריה בחסילה וא"כ פה בחינת ההחזרה כמ"ס צמדדס מלמד שחור הקב"ה עם עצמו ד' פעמים קודם שנתן התורה
 ולכן פה הב' קודם לאלף והבן : (קה) לשון ברכה כי מסגולות החורה שיח צירוף ונעריקון : (קו) קדוש יאמר לו שס קדוש
 מורה על לשון הדלה ולכן מאלכו להסיך על מי שהוא נדל צעמלה לרע ג"כ כמו לא חסיה קדשה כלומר פרושה מעוב
 לרע מאוד ויסיה סכאור קדוש כלומר נדל מכל הספר וקדוש בקדושת הנפשיות מאוד * [קי] ולאנה סולכים כו' כלומר איכה
 יהיה

ישועות יעקב

[סג] והלא אף בהמות וחיות ועופות שאכלו מעץ הרעט סג'
 ותחן גם לאישה עמה ויאכל גם לרבות בהמות כו' כדאי' צב"ר :
 (סד) ויהי האדם לנפש חיה חרוגו והות באדם לרוח ממללא
 ור"ל שיש לאדם דעה ודבור מרד לשמחו הקדושה משאל' הבהמות
 שאין להם דעה : [סה] חסוב משמע חסוד לעפר מי כמו
 שאחה עכשיו וכסס רש"י ז"ל מ"כ חסוב משמע אע"פ שתלך לעפר
 חסוב המ"כ צב"ר פ"ך ע"ס : (סו) משני טעמים חרף שאז היה
 מתחלת התורה צאל"ף ועוד מפני המינים כדאי' צמגילה ס"ק
 שכתבו כן לתלמי המלך ע"ס [סו] פי' כי הברכות שבת"כ הם
 מתחילים צאל"ף ומסיימות בתי"ו אם בחקתי ומסיים קוממיות
 והברכות צממנה תורה מתחיל בוי"ו ומסיים בה"א והי' ומסיים
 למטה וכן הקללות מן והי' עד אין קונה בסוד חשר"ק והדברי'
 עתיקין וידוע להמשכילים צממנה אמת יה"ר שישים חלקו עמהם
 ויקיים צנו ומלאה הארץ דעה אה' וגו' אמר כן יהי רצון :
 [סס] ילקוט ישעיה דף מ"ה ע"א : (סט) בין לימות בן דוד בין
 לעוה"ב אלא הבשר מתקיי' עליהם עד שיטובו ויחיו לעתיד לבא
 רש"י בסנהדרין דף ל"ב : (ע) בנמ' שס מה קדוש לעולם קיים
 אף
 ג"כ הכדל בין קודם שחטאו צעל לאחר שחטאו) כי ע"י חטא אד"ר ירדו כולם והבן היטב מאוד : [ק] מודעו כל
 איבריו כבר בארתי צמדדס בראשית שרימה שיפול ח"ו ממדריגת צ"ל למעלת צע"ס כולם ולכן פחד מאוד ולכן אמר לו עוד
 תאכל לחם להרות שהוא נדל מטבעס אחר שמאלכו נדל ממאלס אות הוא על דקות גופו ומדקות הגוף הוא אות על
 דקות הנפש : [קא] מכאן רמז לחה"מ כלומר חסוב לחיות עוד כנראשונה ולכאורה אין משמע מזה מלומה כי אחר שניטל
 מהעפר שייך יותר לומר חסוב מתלך והגרא' שלפי דבריו מבוחר והוא שבתחילה היה גופו על מתכות שיסיה לעולם כי ניטל
 מהעפר הדק שהיה גופו יכול להתקיים לעולם ולכן אמרו ממקום כפרחו נבוא שזה ממקום צהמ"ק וא"כ כאשר צערו לו שיטוב
 לעפרו מורה שיטוב ע"ד שכלקח מתחילה וא"כ רא' שיהיה כנראשונס ויסיה לעד. (קב) ומה נשתנה ב"ת הדבר מבוחר בהרבה מקומות
 שהאותיות התורה סיות הנס במקורן [ולעומת זה באדם יואל מנפש המדברת דווקא והרא' שאין דיבור לבע"ס אף שלהם כל
 כלי הקול] ולכן נדקו דבריהם בכל ענייניהם בזה ואין להאריך בזה (קג) אלהים ברא בראשית הדבר הזה פדשוהו רש"י ותוספות
 אלל ע' זקנים שהעתיקו התורה וכחבו אלהים ברא בראשית וכבר האריכו הפרטים בזה בספריהם איס איס כפי דרכו וגם
 אכני מעט כפי קויר בינתי הארכתי בו צמ"ל וכאן הקשה שהיה לו להתחיל בא' ולכתוב כתקון ובראוי : (קד) לא ולמד מתנוק
 הענין הוא עמוק מאוד וקשה לזייר אם לא כאשר הערנו פעמים רבות בזה הספר ועיקרו מבוחר בספרי תהלוכות המדרש צמדדס
 התורה שהחוכה היא עליונה רוחניות צמדדס ונשתלטה עד ד' פעמים עד בואה לפה והגה סידורה באותיותיה צעליונותה
 הוא ע"ד אחרת מתחלת מל' שהיא המדריגה כראשונה [ולכן היא נוחה להוציאם באדם בלי עזר ללי הגוף רק מהנפש המדברת
 לבד כי היא רוחנית מאוד והבן [ולכן אמרו סו"ל יודע היה לללל ללרף אותיות התורה שבהם נבראו שמים וארץ כמו
 שהיתה סידוריה בחסילה וא"כ פה בחינת ההחזרה כמ"ס צמדדס מלמד שחור הקב"ה עם עצמו ד' פעמים קודם שנתן התורה
 ולכן פה הב' קודם לאלף והבן : (קה) לשון ברכה כי מסגולות החורה שיח צירוף ונעריקון : (קו) קדוש יאמר לו שס קדוש
 מורה על לשון הדלה ולכן מאלכו להסיך על מי שהוא נדל צעמלה לרע ג"כ כמו לא חסיה קדשה כלומר פרושה מעוב
 לרע מאוד ויסיה סכאור קדוש כלומר נדל מכל הספר וקדוש בקדושת הנפשיות מאוד * [קי] ולאנה סולכים כו' כלומר איכה
 יהיה

אליהו רבא פרק דא

יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור והיה ביום ההו' יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני וחצים אל הים האחרון בקיץ ובחורף יהיה * והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההו' יהיה ה' אחד ושמו אחד אמן * וכן יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתראינו בכניגה של ירושלים במהרה בימינו אמן : סליק פירק

(עא) הולכין אלא בשעה שהקב"ה ירא מקבל פני הצדיקים לעתיד לבא יבאו לפניו כבנים לפני האב וכעבדים לפני אדונייהם וכתלמידים לפני רבן * שנ' [זכריה יד] הנה יום בא לה' וגו' ויצא ה' ונלחם בגוים וגו' ועמדו רגליו ביום ההו' על הר (עב) הזיתים אשר על פני ירושלים מקדם ונבקע הר הזיתים מחציו מזרחה וימה וגו' ונסתם מקדם נסתם מפני הרעש וגו' ובא ה' אלהי [קח] כל קדושים עמך והיה ביום ההו' לא יהיה אור יקרות וקפאון * והיה

ישועות יעקב

אף הם לעולם קיימים ומסיים עם ואח תאמר אותן אלף שנים שעתיד הקב"ה לחדש בהן את עולמו שנ' (ישעיה ז') ושגדס' לכדו ביום ההוא לדיקי' מה הן עושין הקב"ה עושה להן כנפים כנשרים ושטין ומעופפים על פני המים שנ' (תהלים נז) על כן לא יירא בהמיר ארץ וצמט הרים כלב ימים ושמא תאמר יש להם צמר ת"ל (ישעיה מ) וקוי ה' יסליפו כס ועלו אבר כנשרים יורזו ולא ייגעו ילכו ולא ייעפו ע"כ ל' הגמ' בשם הת"א ואולי שחסר כאן ועי"ש בפרש"י * ומה שאמרו בגמ' (סס) לדיקים שעתיד הקב"ה להחיותן וכן הת"א שדקדק ואמר כל הצדיקים העומדים בתחתית המים לימות בן דוד כו' לפי שהרשעים לא יעמדו בת"ה עד אחר אלף שנה שיחבר העולם ואח"כ יחדש הקב"ה את העולם ויסו כל המתים לימות בן דוד הגדול כדאי' בסדר אליהו זוטא פרק י' עיי"ש : [עא] פי' כחבלי ופורעניות של מלחמות גוג ומגוג שיהיה אחר שיבא בן דוד ולאנה הולכין הצדיקים שיהיו אז אלא בשעה שהקב"ה ירא מקבל פני הצדיקים כו' ור"ל שהקב"ה יסתיר את הרשעים ויטו אל המדבר שנ' ונסתם כאשר נסתם מפני הרעש וגו' ובא ה' אלהי כל קדושים עמך ר"ל הצדיקים יהיו כלל כנפיו יתב' * ועיין ביומא פ' טרקא בקלפי כי ב' פעמים יבא גוג ומגוג על ירושלים : [עב] ועיין בפסיקתא שאעתיק בס"ד בסוף הספר שדרש זס על ת"ס שהצדיקים יחיו ויבאו בגילגול מחיות עד הר הזיתים וכן יש לפרש כאו מ"ש ולאנה הולכין הצדיקים כשיחיו לימות בן דוד וכל הענין : יס"ד שיקויים בנו מקרא שכתוב וקיינו מיומים ביום השלישי יקומו ונחיה לפניו אמן :

מאורי אש

וכי' התדבקתן ומדריגתן ומהלכס כדביקות ומפרט שיבאו לפני ית' להתדבק בזיו השגתו ונועם הדר השכיני' ויהיה צוה ג' בחיות אחד כבן לפני אב שזה מדריגת האלהים הזכים כבן האוהב לאביו ואוהבו סב' כעבדים וזה מבחינת היראה כעבד לפני רבו הג' מבחינת הכבוד והתבוננת המעלה כתלמיד המבין מעלת רבו המאלפו חכמ' ויתכן שכולהו איתניהו בארס אהבה מלד העלם כי אין נועם למעלה מדביקות מזיו השכינה והיראה כמשפט הרואה דבר מפליא מאוד כי מרום ונורא הוא הג' ההתבוננת הכבוד והמעלה וההגאה מזה אף כי יהיה משרת את פני ה' כתלמיד הלומד מרבו : (קח) כל קדושי' עמך כלומר שיהיו מדובקים עמו מתענגים מזיו השכינה כן יהי רצון שיבנה בהמ"ק צ"ב וזכה לחזות זיו שכינתו אמן :

ובזה נשלם באור רבא * כן יזכני להחל ולהשלים באור זוטא * בעזר אור עוטה :

נשרם חלק ראשון